

Scheupers van de taol

Scheupers van de taol

bloemlezing van de Drèentse Schrieverij 1837-2011

samengesteld en ingeleid door Rouke Broersma
tweede, herziene druk

dib

Het Drentse Boek

De illustraties zijn gebaseerd op schilderijen van de Drentse schilder Roessingh (1873-1951), die ook schreef en in 1948 de eerste dichtbundel in het Drents publiceerde (zie pag. 43). De afbeeldingen zijn met toestemming van de auteur Albert Doedens gereproduceerd uit diens *boek Louis Albert Roessingh, Drenthe-Antwerpen vice versa*, Zuidwolde 1981.

Een aantal van de portretfoto's is afkomstig uit het particuliere archief van dr. H. Nijkeuter

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een financiële bijdrage van het Provinciaal Bestuur van Drenthe

Stichting Het Drentse Boek
Huus van de Taol, Postbus 163, 9410 AD Beilen
www.hetdrentseboek.nl / www.huusvandetaol.nl

ISBN 978 90 6509 219 9

© Het Drentse Boek, Beilen, 2011
Samenstelling en inleiding: Rouke Broersma, Bunne
Vormgeving en opmaak: Grafipplan, Geeuwenbrug
Opmaak herziene druk: Het Drentse Boek, Beilen
Productie: Koninklijke Van Gorcum BV, Assen

Opgedragen aan Roel Reijntjes (1923-2003)

En heb ik het er dan toe daon,
het Leven zölf zal wieder gaon.

Och, bleef van mij ien klein gedicht,
wat regels, ien gedachte licht –
dan heb ik niet vergeefs bestaon.

Uit: Roel Reijntjes, *En heb ik er dan toe daon* (Mien liefste, ach, wat is met mij, 1993)

Schrijvenderwijs was ik ingeslapen,
Schrijvenderwijs werd ik wakker bij nacht
Omdat er woorden stonden te blaten
Onder het open raam waar ik lag.

Uit: Guillaume van der Graft, *Schrijvenderwijs* (Verzamelde gedichten, 1985)

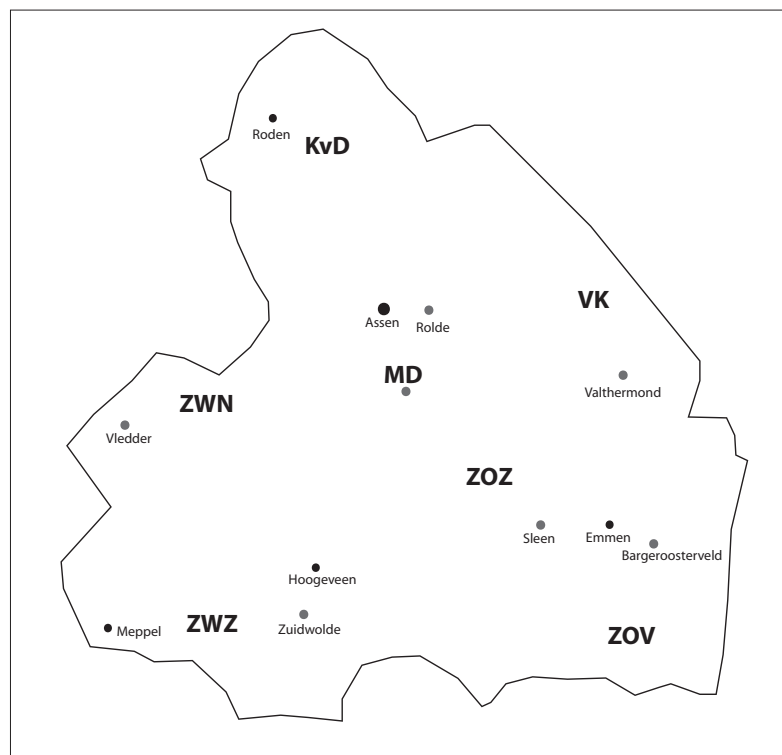

Inhoud

	Taalkaart	9
	Tijdbalk	11
Hoofdstuk 1	Scheupers van de taal Inleiding en verantwoording	13
Hoofdstuk 2	Drenthe in vlugtige en losse omtrekken Schrievers geboren voor 1850 <i>Een Drenther, 20 / D.H. Van der Scheer, 22 / Harm Boom, 24 / A.A. Steenbergen, 27 / A.L. Lesturgeon, 30 / Willem Seymour Mulder, 32</i>	19
Hoofdstuk 3	Drenthe, laand waar 't olde leven Schrievers geboren voor 1900 <i>Harm Tiesing 36, / Lukas Jonker, 38 / Albert Dening, 41 / L.A. Roessingh, 43 / J.H. Bergmans-Beins, 45 / H. van Dijk, 48 / J.J. Uilenberg, 50 / Grietje Clewits, 53 / Lammert Braaksma, 54 / J. Poortman, 56</i>	35
Hoofdstuk 4	Daod en dreum Schrievers geboren tussen 1900 en 1915 <i>Jan Naarding, 60 / Harm Drent, 63 / Roel de Lange, 64 / Bart van Oosteringh, 68 / H.J. Stevens, 69 / Harm Koops, 71 / Jan Kuik, 73</i>	59
Hoofdstuk 5	Kom naor het veld van tederheid Schrievers geboren tussen 1915 en 1925 <i>Frouwien Klaassens-Perdok, 76 / Johan Hidding, 78 / Hans Heyting, 81 / Peter van der Velde, 89 / Gerrit Kuipers, 94 / Roelof Sieben, 96 / Bart Veenstra, 98 / Max Douwes, 104 / Bonnie Veendorp, 111 / Roel Reijntjes, 113</i>	75
Hoofdstuk 6	Onlaand Schrievers geboren tussen 1925 en 1935 <i>Gerriet Wilms, 122 / Jan Zantinge, 123 / Janny Alberts-Hofman, 126 / Gré Seidell-Broekhuizen, 128 / Gerard Nijenhuis, 130</i>	121
Hoofdstuk 7	Laot mij oe vertellen Schrievers geboren in de jaren veertig <i>Beate Plenter, 140 / Klaas Kleine, 142 / Rouke Broersma, 147 / Anneke Mensen-Siegers, 149 / Herma Stroetinga, 150 / Rieks Siebering, 151 / J.B. Klönne, 157 / Ab Drijver, 159 / Jannie Boerema, 162 / Miny Hofsteenge, 168 / Jans Polling, 172 / Anne Doornbos, 175 / Klaas Koops, 178</i>	139
Hoofdstuk 8	Ik schriev in 't Drèents op mien maniere Schrievers geboren begin jaren vijftig <i>Marga Kool, 180 / Gerard Stout, 190 / Martin Koster, 199 / Ton Kolkman, 206 / Jan Veenstra, 207 / Dick Blancke, 216 / Lukas Koops, 219 / Ton Peters, 222 / Suze Sanders, 224 / Egbert Hovenkamp II, 229</i>	179
Hoofdstuk 9	Alles is even belangriek <i>Jan Germs, 234 / Erik Harteveld, 236 / Jennie Lambers-Niers, 240 / Henk Nijkeuter, 242 / Ria Westerhuis, 245 / Stieneke Boerma, 247 / Grietje IJken, 250 / Abel Darwinkel, 251 / Delia Bremer, 253</i>	233
Hoofdstuk 10	Vindplaatsen Schrievers, teksten en bronnen	255
	Register	262

Taalkaart

grondkaart

KvD	Kop van Drenthe
MD	Midden-Drenthe
VK	Veenkoloniën
ZOZ	Zuidoost-Drenthe (zandgedeelte)
ZOV	Zuidoost-Drenthe (veengedeelte)
ZWN	Zuidwest-Drenthe (noordelijke gedeelte)
ZWZ	Zuidwest-Drenthe (zuidelijke gedeelte)

Uit: dr. G.H. Kocks. *Woordenboek van de Drentse Dialecten*

De Drentse varianten *

- KvD *'En mien stiekels maaken ze bezzems van', knorde 't wilde zwien hellig. Nog aandere deier wolden an 't woord. 'Zo kan 't wel', zee de oel, 'mien eigen bruijer hebben ze van kaant maakt; hij is opstopt met stro en nou stait e veur 't glaas in schoul. Net wa'k al zegd heb, wai moeten ons ruiern! Ik roup joe allemaol op om de kop der dwaars veur te gooien.'* (Roden)
- MD *'En mien stiekels maakt ze bessems van', knorde 't wild zwien hellig. Nog aandere dieren wolden an 't woord. 'Zo kan 't wel', zee d'oeel, 'mien iegen breur hebt ze van kant maakt; hie is opstopt met stro en nou steet e veur 't glas in de schoel. Net wa'k zegd heb, wij moot oes reuren! Ik roop je almaol op um de kop der dwaars veur te gooien.'* (Rolde)
- ZOZ *'En mien stiekels maakt zie bessems van', knorde 't wild zwien hellig. Nog aandere deren wolden an 't woord. 'Zo kan 't wal', zee d'oeel, 'mien iegen breur hebt zie van kaant maakt; hie is opstopt met stro en non stiet e vèur 't glas in 't schoel. Net wa'k al zegd heb, wij moet oes rèuren! Ik roep je almaol op um de kop der dwars vèur te gooien.'* (Sleen)
- ZOV *'En van mien stiekels maakt ze bessems', knorde het wilde zwien hellig. Andere deiers wolden ok nog het woord. 'Zo kan het wal,' zee de oele, 'mien eigen bruijer hebt ze dood maakt. Hij is opstopt mit stro en nou stait e veur 't glas in de schoule. Zoas ik al zegd heb, wie meut oes reuren. Ik roup joe allemaol op um de kop derveur to gooien.'* (Bargeroosterveld)
- VK *'En mien stiekels maaken ze bezzems van', knorde 't wild zwien kwaod. Nog aandere daier wolden aan 't woord. 'Zo kin 't wel,' zee d'oele, 'mien aigen bruijer hebben ze van kant maakt, hij is opstopt mit stro en nou stait e veur 't glas in de school. Net wa'k al zegd heb, wie mouten ons ruiern! Ik roup joe allemaol op om de kop der dwaars veur te gooien.'* (Valthermond)
- ZWZ *'En mien stiekels maakt zij bessems van', knorde 't wilde varken hellig. Nog aandere dieren wolden an 't woord. 'Zo kan 't wel', zèe d'oele, 'mien eigen breur hebt zij dood emèuken; hij is op-estopt mit stro en nou stiet hij veur 't glas in de schoele. Net wa'k al ezegd hebbe, wij mut oens reuren! Ik roep oe allemaole op umme de kop der dwars veur te gooien.'* (Zuidwolde)
- ZWN *'En mien stiekels maeken zij bessems van', knorde 't wilde varken hellig. Nog aandere dieren wolden an 't woord. 'Zo kan 't wel', zee d'oele, 'mien eigen breur hebben zij dood emeuken; hij is op-estopt mit stro en nou stiet hij veur 't glas in de schoele. Net wa'k al ezegd hebbe, wij moeten ons reuren! Ik roep joe allemaole op umme de kop der dwars veur te gooien.'* (Vledder)

* Hetzelfde stukje tekst in verschillende Drentse varianten. Uit: Drentse Spellingcommissie, *Drentse spelling. Een handleiding voor de schrijfwijze van de streektaal*, Zuidwolde 1988.

Tijdbalk

Een overzicht van belangrijke, voor de ontwikkeling van de Drentse literatuur
bepalende gebeurtenissen tussen 1837 en 2011

- 1837 De *Drentsche Volksalmanak* (DVA) publiceert de eerste volledig Drentstalige tekst, ondertekend door Een Drenther.
- 1843 Verschijning eerste deel van *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst, door Drie Podagrysten*. Geeft de stoot tot de emancipatie en bestudering van de Drentse cultuur.
- 1844 A.L.Lesturgeon geeft in DVA *Een proeve van een woordenboekjen van de Drèentschen tongval*.
- 1853 *Drenthina* publiceert W.S.Mulder's *Het Drentse hunnebed te Borger* dat lange tijd te boek stond als de eerste Drentse tekst.
Joh.A. en L.Leopold, *Van de Schelde tot de Weichsel. Nederduitsche dialecten in dicht en ondicht* deel 1 met o.a. bijdragen van Drentse auteurs als A.A.Steenbergen.
- 1883 De eerste *Nieuwe Drent(ch)se Volksalmanak* verschijnt.
- 1883 Eerste jaargang van het *Maandblad Drente*.
- 1929 Lukas Jonker's *Harm, boer'nlev'n an de Riest* verschijnt in boekvorm: de eerste volledig Drentstalige roman.
- 1946 Start van het *Drents Programma* van de RON (Radio-omroep Noord).
- 1948 De eerste Drentse poëziebundel: *'t Diggelhoes* van L.A.Roessingh.
- 1953 Oprichting van de Drentse Schrieverskring. Het eerste bestuur bestaat uit o.a. Jan Naarding, Gerard Nijenhuis en Gerriet Wilms (ps. J.R.Westerhuis).
- 1956 Gerrit Kuipers, Harm Werners (ps. Gerard Nijenhuis) en Hans Heyting stichten het streektaalijdschrift *Oeze Volk*.
- 1959 Roel Reijntje's eerste gedichtenbundel *De iegelkaor* verschijnt.
- 1977 Hans Heyting's gedichtenbundel *Spiegelschrift* luidt naar vorm (vrije vers) en inhoud (liefdeslyriek) een nieuwe ontwikkeling in.
- 1979 *Drents Woordenboek* van drs.H.Hadderingh en Bart Veenstra.
- 1979 Martin Koster en Ton Kolkman stichten het Drents literair Tijdschrift *Roet*.
- 1980 Marga Kool, Albert Haar en Jan Nefkens zetten een uitgeverij op: Het Drentse Boek.
- 1980 Marga Kool's bundel *Achter oen ogen* verschijnt: een voorbeeld voor veel generatiegenoten.
- 1983 *Mandielig, een bloemlezing Drentse poëzie*. Gezaghebbend vanwege de keus en verantwoording daarvan in de inleiding van de samensteller, Gerard Nijenhuis.
- 1983 Gerard Nijenhuis' bundel *Onlaand* introduceert het sonnet in de Drentse poëzie.
- 1987 Oprichting van het Naarding-Instituut, later geheten Drentse Taol.
- 1987 Reijntje's bundel *Zeefdruk* betekent een wending naar persoonlijke liefdeslyriek.
- 1988 Publicatie van *Drentse spelling, een handleiding voor de schrijfwijze van de streektaal*.
- 1989 De eerste literaire Drentse novelle: Jan Veenstra's *Zangeres van zulver*.
- 1991 Het kerkelijk liedboek *Psalms en gezangen in Drèents* verschijnt.
- 1992 Drentse Taol publiceert het *Zakwoordenboek Drents-Nederlands, Nederlands-Drents*.
- 1992 Gerard Stout verwekt opschudding met zijn pornografische verhalencyclus *Eroetiek*.
- 1993 Het Drentse Boek publiceert *Drèentse Schrieverij* (afgekort DS), *een Drentstalige literatuurgeschiedenis* door Stieneke Boerma en Rouke Broersma.
- 1996 Verschijning van het *Woordenboek van de Drentse dialecten* onder redactie van dr. G.H. Kocks.
- 1998 Het eerste stripverhaal in het Drents: *Suske en Wiske, Het hondenparadijs* vertaald door Martin Koster.
- 2001 Met een portret van Peter van der Velde begint Albert Haar een reeks schrieverspetretten.
- 2003 Henk Nijkeuter publiceert zijn *Geschiedenis van de Drentse literatuur, 1816-1956* (afgekort Nijkeuter I)
- 2003 Verschijning van *Scheupers van de taol, bloemlezing van de Drèentse Schrieverij 1837-2003* (afgekort Scheupers) verzorgd door Rouke Broersma.
- 2005 Onder de titel *De dichter en de wichter* verschijnen de verzamelde gedichten van Hans Heyting.
- 2007 Oprichting van het Huus van de Taol, centrum voor taal en letterkunde (www.huusvandetaol.nl), waarin de stichtingen Drentse Taol, Oeze Volk en Het Drentse Boek (www.hetdrentseboek.nl) samengaan. Een jaar later betreft het Huus van de Taol een eigen pand in Beilen.
- 2007 Verschijning van *Het Neie Testament in een hertaoling van Max Douwes*, bewerkt door Jennie Lambers-Niers en Frits Rosenbaum
- 2008 *Oeze Volk* heet voortaan *Maandewark/Oeze Volk* en verschijnt in kleur.

- 2009 De bundel *Minnezinne, Drèentse erotische poëzie* krijgt landelijke media-aandacht door het optreden van de beide dichters, Delia Bremer & Ria Westerhuis, in radio- en tv-programma's.
- 2010 Onder de titel *Ik heb nooit echt het vol geluk gehad* verschijnen de verzamelde gedichten van Roel Reijntjes, in een cassette met *Het aander leven* (een keuze uit zijn verhalen) en *Roel Reijntjes (1923-2003), Jonggien an de Beilerstroom* (een schrijversportret met bibliografie door Henk Nijkeuter).
- 2011 Verschijning van:
- Rouke Broersma, *Scheupers van de taol, bloemlezing van Drèentse Schrieverij van 1837-2011*.
 - Gerard Stout's meesterwerk *Ningtien, roman over de ieuwige jeugd van Johannes de Mens*.
- 2012 Verschijning van Henk Nijkeuter's *Geschiedenis van de Drentse literatuur, 1956-2011* (Nijkeuter II).

Hoofdstuk 1

Scheupers van de taol

Inleiding en verantwoording

De schèupers van de taal

*Een old Drents dörp:
om tien uur gungen
de schaopenhokken lös,
en almans köppels drungen
an-ien, op zuuk naor heide en grös.
De stille schèuper gung daorachter
en hól de biesten bij mekare,
was wies op 't gruien van de schare:
veur aandermans bezit een trouwe wachter*

*De Drentse taal: een köppel schaopen.
Van iedere steê klinkt andre klaank en kleur,
mar veul is liek: de liefde veur
de olde grond: veurwaarde en gegeven
veur 't schraol bestaon,
het kalme leven,
òfwachtend, sober, zelden uitgelaoten,
het ongezegde krachtiger as 't praoten.
Diep trilt daorin de ondertoon
van longern, lach of zörge;
achter de greinzen van geluud
blef het gevuul verbörge.*

*Modern de tied:
de eeuw van 't schrift brak an,
het Drents mus tol betalen.
De hoge taal wön rap terrein,
en op al kleiner veld
mus de vervrömde kudde voedsel halen.
Vertrouwd en dierbaar as rood gold,
mar op een ziedpad van het leven
weurden deur 't tweeduustern
de köppels hen huus edreven.*

*Zetbaozen van mien taal:
Ik hòpe, dat 't oe lukt!
Daj oens de liefde veur het Drents
op het harte drukt!*

*Toen weurden Drentse drukkers
schèupers van de taal
en dreugen zörg veur aandermans gedachten.
Ze brachten d'olde woorden duzend keer
vermenigvuldigd in de dörpen weer:
een nei bezit veur jongere geslachten.*

Uit: Marga Kool, Op-eschoond

1 Scheupers en zetbaozen

Treffender typering van de Drentse taalgemeenschap dan die in Marga Kool's *Schèupers van de taal* moet ik nog tegenkomen. Zowel de verscheidenheid (elk dorp zijn eigen kudde, elk dorp zijn eigen Drents) als het gemeenschappelijke (het sobere en schrale, de afkeer van het grote woord, het omzichtige, de verborgen gevoelens) laten zich gewillig vangen in de aloude metafoor van de schaapskudde met haar herder.

Maar de uitwerking van dit beeld kan gemakkelijk clichématig uitpakken. Ingetogenheid kan stollen tot stilstand, traditie stremmen in folklore. Zover laat Kool het gelukkig niet komen: de pastorale (strofe 1 en 2) gaat via een kenschets van de moderne tijd, waarin het Drents moet concurreren met het Nederlands en de spreektaal met de schrijftaal (strofe 3), over in een ode aan drukkers en uitgevers van Drentse teksten (strofe 4 en 5).

Die waardering voor Drentse drukkers is gemeend: zij zijn de scheupers van de taal. Zonder hen geen boeken, ook dit boek niet. Maar let op die listige overgang van scheupers naar zetbaozen. Let ook op de vernuftige dubbelzinnigheid in dat laatste woord: zij maken het drukwerk in dienst van anderen. Uitgevers, zetbazen zéttén de taal. Sprekers en luisteraars, lezers en schrijvers bezitten de taal. Om die laatsten, de schrijvende eigenaars, gaat het in dit boek.

2 Oeze Volk, Roet en Het Drentse Boek

Overigens, in een klein taalgebied staan schrijvers en drukkers pal naast elkaar. Ze zullen wel moeten. Negentiende-eeuwse pioniers als Boom en Van der Scheer waren zowel het een als het ander. En het waren schrijvers als Kool die aan de wieg stonden van *Het Drentse Boek*, terwijl ook nu nog een productieve auteur als Gerard Stout een deel van zijn Drentse werk via zijn eigen uitgeverij *Ter Verpoozing* uitbrengt.

Ook schrievers, bij uitstek schrievers, zijn scheupers. Juist zij hoeden, beschermen en bewaren het Drents door het op te schrijven en dus vast te leggen, maar ook door het te exploreren en verder te ontwikkelen, schrijverderwijs nieuwe uitdrukkingvormen te ontdekken, van spreektaal tot schrijftaal en omgekeerd. Maar dan moet je wel over de middelen beschikken om luisteraars en lezers te bereiken: behalve het directe contact tijdens optredens op Drentse avonden ontstaat de behoefte aan tijdschriften en uitgevers. En die kwamen er. Met wisselend en soms heel kortstondig succes. Die geschiedenis staat elders beschreven.¹

Het wordt een succesverhaal vanaf eind jaren veertig van de twintigste eeuw als het Drents programma van Radio Omroep Noord (zie hoofdstuk 5) Drentse schrievers bij het radiowerk gaat betrekken. In de daarop volgende jaren (hoofdstuk 6) ontstaat de Schrieverskring (1953) en niet veel later wordt het dialecttijdschrift *Oeze Volk* opgericht (1956). Vijftig jaar later bestaat het nog altijd, sinds 2008 onder de naam *Maandewark/Oeze Volk*.

Deze eerste naoorlogse opleving van streektaalbeweging en streektaalliteratuur werd in de revolutionaire jaren zeventig gevolgd door een tweede en - geheel in de geest van de tijd - veel opstandiger beweging, die in Drenthe gestalte kreeg in het tijdschrift *Roet, Drents Letterkundig Tiedschrift*, opgericht in 1979 (hoofdstuk 7). Ook dit tijdschrift houdt het inmiddels veel langer uit dan sommigen vreesden en anderen hoopten.

Beide tijdschriften vormen de kweekvijvers voor *Het Drentse Boek*, dat, zonder tekort te doen aan marginale drukkers als de *Klenckepers* waar sommige Drentse dichters debuteerden, verantwoordelijk is voor een constante stroom van Drentse lectuur en literatuur.

3 Drèentse Schrieverij & Scheupers van de taal

In 1993 verscheen *Drèentse Schrieverij* (in het vervolg *DS*), een Drentse literatuurgeschiedenis in het Drents. Toen al bestond het plan voor een bloemlezing ter illustratie van het geschiedverhaal. Dat is er pas tien jaar later van gekomen, in 2003, met de komst van de eerste druk van *Scheupers van de taal* (kortweg *Scheupers*), maar anders en rijker dan voorzien. Want inmiddels was door toedoen van Nijkeuter's tweedelige literatuurgeschiedenis (*Nijkeuter I*, respectievelijk *Nijkeuter II*) het zicht op de geschiedenis van de Drentse

literatuur - en vooral die van de negentiende en vroeg-twintigste eeuw - aanzienlijk verruimd.² Met als direct gevolg: in *Scheupers* meer aandacht voor auteurs uit die eerste periode dan in *Drèentse Schrieverij*. De grondgedachte van DS is in *Scheupers* niet verlaten. Deze gedachte namelijk: zoals Engelse literatuur literatuur in het Engels is en Nederlandse literatuur literatuur in het Nederlands en Friese literatuur literatuur in het Fries, zo behoren tot de Drentse literatuur alleen die teksten die in het Drents gedacht en geschreven zijn. Nederlandstalige verhalen en gedichten van Drenten, over Drenthe, over het Drentse landschap, over Drentse toestanden, geschreven vanuit een Drentse mentaliteit - als die al mocht bestaan - reken ik niet tot de Drentse literatuur. In dit boek daarom wél Ab Drijvers meertalige *De hel opnei*, waarin Nederlandstalige fragmenten tot de compositie van dit in essentie Drentse prozagedicht bijdragen, maar geen fragment uit *Bartje* van Anne de Vries, een Nederlandse streekroman met Drentse dialogen.

Wat in het Nederlands literatuur heet, heet in het Drents - en dat is veelzeggend - schrieverij. Drèentse schrieverij. Wat geschreven is om gelezen te worden, vanaf 1837 tot vandaag. Daaruit heb ik een keus gemaakt voor dit boek:

- Verhalen, gedichten, columns, essays, vertalingen.
- Geen toneelteksten; die zijn allereerst geschreven om gespeeld te worden. Dat vraagt om een ander boek, met hoogtepunten uit de Drentstalige toneelkunst.
- Ook geen liedteksten; die zijn geschreven om gezongen en gehoord te worden. Ik heb een uitzondering gemaakt voor de psalmen en gezangen van het Drents kerkelijk liedboek die immers grotendeels terug gaan op een van de hoogtepunten uit de wereldliteratuur, de Bijbel.

4 Leestafel, lessenaar, nachtkastje

Duidelijk is nu wat niet in *Scheupers* staat. Maar wat dan wel en waarom? Een bloemlezer kan verschillende doelen nastreven:

- a. *Een museale doelstelling*. De bloemlezing wordt een schatkamer/rariteitenkabinet van de Drentse literatuur. Wat is er allemaal geschreven in het Drents? Dat bergen we op en stallen we uit. Niet kwaliteit of leesbaarheid maar volledigheid is het voornaamste selectie criterium.
- b. *Een historische doelstelling*. De bloemlezing geeft een beeld van de ontwikkeling van de Drentse literatuur. Hoe is het allemaal zo gekomen? Bijvoorbeeld: hoe evolueerde de dorpsnovelle tot moderne streekroman. Volledigheid, kwaliteit en leesbaarheid zijn daaraan ondergeschikt.
- c. *Een literaire doelstelling*. Wat zijn de mooiste teksten van allemaal? De bloemlezer let vooral op vormgeving, verscheidenheid, originaliteit. Kwaliteit gaat voor volledigheid en historische inzichtelijkheid.
- d. *Een educatieve doelstelling*. Wie lezen het allemaal? Hoe brengen we de Drentse literatuur bij zoveel mogelijk lezers? Hoe jonger hoe beter. En kan het boek gebruikt worden op school en cursus? Leesbaarheid voor alles.

Ook in dit opzicht weerspiegelt *Scheupers* de uitgangspunten van *DS*, en dat wil zeggen: een gewiekste combinatie van b, c en d, maar met een stevig accent op c. Dus: een mooi boek met mooie teksten, een lees-, blader- en naslagboek, zowel voor leestafel, lessenaar als nachtkastje.

5 Welke schrijvers voor deze tweede, herziene druk?

Voor ik de teksten uitkoos, heb ik me afgevraagd: welke auteurs horen erin? Die selectie heb ik gemaakt aan de hand van vooral DS en Nijkeuter en daarbij hanteerde ik de volgende maatstaven:

- De auteur heeft aantoonbaar een bijdrage aan de Drentse taal en literatuur geleverd. Bijvoorbeeld: zij was de eerste die in het Noordenvelds publiceerde; of: hij schreef de eerste Drentse detective.
- De auteur wordt algemeen tot de 'canon' gerekend en kreeg al een plaats in andere literatuuroverzichten en gezaghebbende bloemlezingen (*DS*, *Nijkeuter*, Kuipers *Drenthe's Erfgoed*, Nijenhuis' poëziebloemlezing *Mandielig* bijvoorbeeld).
- De auteur vertoont of vertoonde een zekere ambitie, wilde of wil gelezen worden, vond een uitgever en lezers, was min of meer productief, publiceerde in boekvorm.
- De auteur schreef werk waarvan ik verwacht dat het de hedendaagse lezer kan boeien.

In 2011 gelden vanzelfsprekend dezelfde maatstaven als in 2003. Maar de Drentse schrieverij en de Drentse schrijvers hebben zich verder ontwikkeld en ook een bloemlezer wordt soms begiftigd met voortschrijdend inzicht. Zo vond ik dat essay en recensie meer aandacht en waardering verdienen. Een en ander leidde ertoe dat een enkele auteur die in 2003 nog het voordeel van de twijfel kreeg, in deze herdruk is verdwenen; dat anderen, die zich inmiddels hebben bewezen, een vaste en vaak ook ruimere plek kregen; en dat weer anderen nu voor het eerst in *Scheupers* staan.

Het belang dat ik aan een auteur hecht, valt in de eerste plaats af te lezen aan de uitgebreidheid van de bio- en bibliografietjes in beknopte encyclopediestijl, die overigens niet meer beogen dan een eerste kennismaking met de schrijvers. Ze prikkelen, hoop ik, de nieuwsgierigheid die bevredigd kan worden door *DS* en *Nijkeuter I* en *Nijkeuter II*.

Een tweede indicatie is het aantal pagina's tekst per auteur, met als noodzakelijke relativering dat dichters daarbij altijd in het nadeel lijken (of prozaïsten in het voordeel, zo u wilt).

Bij auteurs die al in *Scheupers* 2003 prijken en sindsdien nieuw werk uitbrachten, koos ik telkens uit drie mogelijkheden:

- Binnen de bestaande ruimte een of twee nieuwe gedichten uit een recente bundel toevoegen.
- Binnen de bestaande ruimte enkele gedichten of een verhaal vervangen door nieuwe teksten.
- De ruimte uitbreiden voor nieuw werk. Dat deed ik bijvoorbeeld bij productieve auteurs als Nijenhuis en Stout.

6 Welke teksten?

Voorgaande overwegingen leidden tot deze vuistregel: een schrijver krijgt pas een plaats in *Scheupers* als deze tenminste één (interessante, mooie) Drentstalige boekpublicatie op zijn naam heeft staan. Daarvan ben ik in enkele gevallen afgeweken:

- De pioniers uit de eerste periode (hoofdstuk 2) konden, omdat de literatuur nog moest beginnen, nauwelijks aan dat criterium voldoen. Toch mogen ze niet ontbreken.
- Uit de meer recente Drentse literatuur dreigden enkele interessante teksten en tekstsoorten, zoals vertalingen (Darwinkel), essays en recensies van Boerma, Drijver en Nijkeuter, buiten het kader van dit boek te vallen.

Zoals gezegd, *Scheupers* volgt de canon en probeert een representatief beeld te geven van de Drentse schrieverij in het algemeen; maar niet noodzakelijk van iedere auteur afzonderlijk. Dat zou immers strijdig kunnen zijn met mijn andere hoofddoelstelling: een mooi leesboek maken. Van alle auteurs koos ik waar ze het beste in zijn en wat ik de moeite waard vind.

Van dat laatste een paar voorbeelden ter verduidelijking:

- Geen proza van Heyting en Reijntjes maar alleen poëzie: in mijn ogen waren en zijn zij voor alles dichters of als dichters duidelijk op hun best.
- Van Stevens alleen een dierverhaal: daarin is hij uniek.
- Geen romanfragment van Kuik of verhaal van Kuipers maar wel hun bijdragen aan het kerkelijk liedboek.
- Lambers-Niers publiceerde ook enkele gedichten maar is voor alles toch bijbelvertaler.
- Van Klaassens-Perdok, Stroetinga en Veendorp alleen teksten voor kinderen; daarin ligt hun betekenis voor de Drentse schrieverij.

Bij sommige auteurs valt moeilijk te kiezen: bij hen zijn proza en poëzie gelijkwaardig. Dat geldt zeker voor Kleine, Kool, Koster en in toenemende mate ook voor Nijenhuis, wiens proza sinds de eerste verschijning van *Scheupers* (2003) zijn poëzie in omvang en kwantiteit overtreft en in kwaliteit benadert.

7 Het Drents schrijversleven begint na 40

Toen ik de schrijvers had geselecteerd en vervolgens een keus uit hun werk had gemaakt, drong zich de noodzaak tot ordening in hoofdstukken aan me op. Ik heb verschillende rubriceringen overwogen:

Groepering van schrijvers rond verwantschap in thematiek en vormgeving, of rond een tijdschrift als *Oeze Volk* en *Roet*.

- Een ordening op basis van maatschappelijke ontwikkelingen in de tijd, zoals in *Nijkeuter I*.
- Een indeling in generaties waarbij het geboortjaar van de auteur uitgangspunt is.

Ik heb, aanvankelijk louter intuïtief, voor het laatste gekozen. Bij het ordenen van de auteursgegevens was me opgevallen dat veel Drentse auteurs laat debuteerden. Dat prikkelde tot een wat systematischer onderzoekje, met enkele interessante uitkomsten:

- De gemiddelde debuutleeftijd van alle Drentse auteurs, gerekend vanaf de tweede generatie (hoofdstuk 3), kunnen we stellen op 39,5 jaar. Het leven van een Drentse schrijver begint dus na veertig. Dat is laat, als we bedenken dat Nederlandstalige auteurs toch gewoonlijk voor hun vijftiengste het eerste boek publiceren.
- Het gemiddelde versluiert de grote verschillen die er natuurlijk ook zijn: Grietje Clewits (hoofdstuk 3) debuteerde op haar 64ste, Gerard Nijenhuis (hoofdstuk 6) op zijn 23ste. Ook binnen één generatie komen grote debuutleeftijdverschillen voor: in hoofdstuk 7 bijvoorbeeld de twee vijftigers Beate Plenter en Anne Doornbos naast de twee achtendertigjarige debutanten Jannie Boerema en Miny Hofsteenge.
- Diverse auteurs debuteerden in het Nederlands en gingen later over op het Drents. Dat geldt ook voor de jongste generatie (hoofdstuk 9). Een opmerkelijk voorbeeld: Marga Kool (hoofdstuk 8) publiceerde haar eerste Nederlandse verhalenbundel toen ze 21 was en haar eerste Drentse bundel poëzie op haar eenendertigste. In beide gevallen heel jong dus. Bij Gerard Nijenhuis ging het net andersom. Hij is met 23 jaar de jongste debutant (een Drentse verhalenbundel), terwijl hij op zijn achtendertigste debuteerde als Nederlandstalig dichter.
- Dan de gemiddelden van de generaties³ met elkaar vergeleken: tweede generatie: 53 jaar (hoofdstuk 3); derde generatie: 41,5 jaar (hoofdstuk 4); vijfde generatie: 33 jaar (hoofdstuk 5); zesde generatie: 38,5 jaar (hoofdstuk 6); zevende generatie: 29 jaar (hoofdstuk 8); jongste generatie: 40 jaar (hoofdstuk 9).

8 Geschiedenis in teksten

Als we jeugd even als een deugd aanmerken, springen in voorgaand overzichtje twee generaties er in positieve zin uit. Om te beginnen de vijfde generatie (gemiddelde debuutleeftijd 33 jaar). Die is onlosmakelijk verbonden met de opleving van de streektaalbeweging in de jaren vijftig. Trefwoorden: Drents programma Radio Omroep Noord, Schrieverskring, *Oeze Volk* (zie paragraaf 2 hierboven).

Schrijven in het Drents was voor de oudste generaties vooral liefhebberij. Dat verandert. Voor de jongeren van de jaren vijftig wordt schrijven een noodzaak, schrijven in het Drents een levenswijze. Dat geldt evenzeer voor de zevende generatie, vrijwel leeftijdsgenoten, die zich groeperen rond het tijdschrift *Roet*, de Roet-generatie (gemiddelde debuutleeftijd 29) van wie alleen Kool en Stout boven de dertig zijn als ze (in het Drents) gaan schrijven en publiceren.

Zoals gezegd, ik koos op intuïtie voor een indeling in generaties. Mijn onderzoekje bracht samenhangen aan het licht die - althans voor mezelf - de juistheid van deze keuze aantonen. En zo komt in elk hoofdstuk een generatie auteurs aan het woord die op het eerste gezicht niets anders gemeen hebben dan de periode waarin ze het licht zagen. Eenmaal zo gegroepeerd bleken de gekozen teksten van de generatiegenoten vaak wel degelijk enige verwantschap in thema, levensgevoel, sfeer, of genrekeuze te vertonen. Ik heb geprobeerd dat gemeenschappelijke voorzichtig te duiden in de hoofdstuktitels, die steeds verwijzen naar een tekst van een van de markantste figuren uit de betreffende periode, telkens gevolgd door een beknopte toelichting:

- Hoofdstuk 2 *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken*, de titel van het reisboek van de drie podagrissen Van der Scheer, Boom en Lesturgeon.
- Hoofdstuk 3 *Drenthe, laand waor 't olde leven*, de titel van een lied van J.H.Bergmans-Beins, dat de lof zingt van oorsprong, van cultuur en natuur, van land en volk in het oude, vrije Drenthe.
- Hoofdstuk 4 *Daod en dreum*, de titel van een gedichtenbundel van Jan Naarding.
- Hoofdstuk 5 *Kom naor het veld van tederheid*, citaat uit een liefdesgedicht van Roel Reijntjes.
- Hoofdstuk 6 *Onlaand*, titel van een gedicht en een gedichtenbundel van Gerard Nijenhuis.

- Hoofdstuk 7 *Laot mij oe vertellen*, citaat uit een gedicht van Rieks Siebering.
- Hoofdstuk 8 *Ik schrieve in 't Drèents op mien maniere*, citaat uit een column van Martin Koster.
- Hoofdstuk 9 *Alles is even belangriek*, titel en slotregel van een verhaal van Erik Hartevelt.

Vergeleken met de eerste druk is in *Scheupers* 2011 van deze aanpak niet afgeweken. Wel ondergingen de laatste drie hoofdstukken enige veranderingen:

- Hoofdstuk 7 is uitgebreid met een paar auteurs die een andere, vaste plaats verdienden en enkele nieuwe auteurs zijn voor het eerst opgenomen.
- Hoofdstuk 8 bevat nu alleen werk van de Roet-generatie.
- Hoofdstuk 9 bevat auteurs en hun werk uit het tijdperk daarna.

Zo blijken, heel verrassend, de gedichten, verhalen, columns en essays samen ook weer hun eigen verhaal te vertellen, een geschiedenis in teksten. En wie de teksten van heel dichtbij bekijkt en vergelijkt zal, net als ik, getroffen worden door de veranderingen die de Drentse taal heeft ondergaan tussen 1837 en 2011: de geschiedenis van het Drents. Maar dat is weer een ander verhaal. Dat zou iemand ook eens moeten opschrijven.

9 Bedankjes bij de tweede druk

Het verschijnen van *Scheupers* in 2003 was en deze herverschijsning in 2011 is in de eerste plaats te danken aan de uitgever, in het bijzonder aan Hermien Haar en Rieks Siebering, en nu bij deze herdruk, ook aan redacteur Baukje Bloemert. Zij waren en zijn overtuigd van de bestaansreden van een dergelijke bloemlezing, wisten mijn scepsis weg te praten en gaven me, tien jaar na *Drèentse Schrieverij* (1993) het aangename gevoel dat er lezers op dit uitgestelde vervolg zaten te wachten. En de noodzaak van deze herdruk bewijst hun gelijk.

Binnen de begrenzing van een vooraf bepaalde omvang (nu met zo'n 30 pagina's uitgebreid) kreeg ik bovendien de vrije hand bij de samenstelling van de bloemlezing.

Daarbij wist ik mij gesteund door een zelfbenoemde klankbordgroep, bestaande uit Martin Koster, Henk Nijkeuter en Ton Peters. Deze drie hebben me, elk vanuit hun eigen interesse en deskundigheid, aangemoedigd, aanwijzingen gegeven, geholpen bij het vinden van teksten, foto's en illustraties, en me enkele malen voor uitglidders behoed. Bijzondere vermelding verdient Harry Slot. Uit eigen beweging bood hij mij een reeks suggesties en correctievoorstellingen aan, waarvan ik dankbaar gebruik heb gemaakt: *Scheupers* heeft aan nauwkeurigheid en betrouwbaarheid gewonnen.

Bij Jan Germs van het Huus van de Taol, waarin ook het Drents Letterkundig Documentatiecentrum is ondergebracht, klopte ik nooit vergeefs aan om inlichtingen, tekst- en fotomateriaal.

Ter uitgeverij zijn de teksten uitgetypt door Hennie Metselaar en Metha Struiving. Een hels karwei (of monnikenwerk, zo u wilt) vanwege de grote verschillen in woordbeeld en spelling, terug te voeren op persoonlijke en regionale taalverschillen, literaire opvattingen en historische veranderingen. Zij verdienen een groot compliment. Dat geldt in het bijzonder voor Metha Struiving die de al even lastige tekstcorrectie verzorgde.

Hoofdstuk 2

Drenthe in vlugtige en losse omtrekken

Werk van schrijvers geboren voor 1900

Met het reisboek *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken* geschetst door drie Podagrissen gaven Van der Scheer, Boom en Lesturgeon de stoot tot de bestudering van Drenthe's landschap, geschiedenis, taal en cultuur. Zij waren bepaald geen enghartige regionalisten, maar eerder ruimdenkende kosmopolieten, die, in overeenstemming met de toenmalige tijdgeest, de Romantiek, en vanuit een brede internationale oriëntatie, erkenning zochten voor het streekeigene, dus ook voor streektaal en streekliteratuur.

Vanuit die geest schreven deze pioniers hun schetsen, samenspraken, feuilletons en – zoals Steenbergers bijvoorbeeld – ballades en berijmde legendes. Niet uit nostalgie maar uit oprechte belangstelling voor heden en verleden van de streekcultuur. Vaak ook met een zekere distantie die tot uitdrukking komt in ironie en gevoel voor humor.

Ze onderzochten, studeerden, schreven, zetten anderen aan tot onderzoek, studie en schrijven, ze ontwikkelden publicatiekanalen (uitgeverij, krant, almanak). De Drentse literatuur is begonnen.

Een Drenther

Van 1837 tot 1851 verscheen bij de Coevorder uitgever Van der Scheer de *Drentsche Volksalmanak* (1837). Daarin stonden artikelen en studies over de Drentse geschiedenis, volkskunde en de Drentse taal. Daarnaast werden literaire bijdragen gepubliceerd: gedichten, schetsen, verhalen, samenspraken. In de eerste stond ook de allereerste complete tekst in het Drents, ondertekend met Een Drenther. Het is niet bekend wie zich achter dit pseudoniem verschool. Misschien een van de redacteurs Van der Scheer, Boom, of Lesturgeon?

Zaomenspraak over 't Broabands opreur, tussen Baerent, Greet en Harrem

Baerent.

Doar komp geleuf mi Harrem an,
(Zegt Baerent tegen Greet,)
 Den weet er wissewal wat van,
Ho 't nou in Broaband geet.

Greet.

Zoo, Harrem-oom, sin ij doar ook?
Ho geet jou volk en ou?
Kom heer en zet dij in den hook,
En zeg, ho geet 't er tou?

Harrem.

Ho! 'k bin Goddank nog vris en zond
En ook mien volk in 't hoes
Moar ij, ho vroag ij zo in 't rond,
En greent zo onbesoes?

Baerent.

Mien wief, dat za'k jou zeggen, Harm,
Is mangs bedreuft te pas;
Zij dut nou niks as onwies karm.
Ik wol dat 't anders was.

Gertjan, dat onze zeune is,
De hef zik vaste speuelt,
En is noa alle denkenis
In Broabant doar zoo heuelt.

Hij lig nog met sien garnizoen,
Zoo schriffe ons, in ons land,
En hueft nog anders niks te doon,
Als dreijen mit de hand.

Greet.

Hij schrif nog meer, joa van dat land,
Het eten isser goet;
Moar mangs dan sleit hem de sgarjant,
En vluckt en schelt hem oet.

Harrem.

Ho, Greet, wat proaten is dat noo,
Dat ij noe doarvan doot,
Hij is nog neet noa Broaband too,
En hef nog lang geen noot.

Noar 'k leuf, ze blijft ampart neet lang,
In dat ramoerlik land,
Want wel is veur 't verroad neet bang,
Of veur de moord en brand?

Ik heb wal oet de krante heurt,
Geen olt wief blif bij 't weel
De wieven scheeten, 't is gebeurt,
Oet vensterglas en deel.

O joa ('t is schrikklik, noaberman)
Ze smiet met kokend nat,
En steene oet het roam, en dan
De onze kurt en plat.

En jonges van zuk slag als den,
De wal kunt zeen of 't roakt,
Loopt ook al mangs met 't roer der hen,
En scheid dat 't soest en kroakt.

Baerent.

Ho! dan geet t'r al wat onwies langs
Als wieven ook me doon,
En dan de drieters ook al mangs,
Ze kriegen nog heur loon.

Joa, 't was ook beter dat zuk slag,
Hen gonk en heuden 't vee,
Wel heeld 't doar dan nog oet een dag,
Woar wieven vegten mee!

Greet.

De oorlog is tog schrikklik; moar
Woaom geen vreê eroakt
Of hadden 't liever met mekoar,
Met foesel offe moakt.
Ho dat s' ik nou zoo sloat en sniet
En all's kapot ramiert.

Baerent.

Joa, krek as in de prinsleutiet,
Doe hebben ze ook zoo tiert.
Doe kregen ze de poaterjot,
Zoo hellig op heur hoet,
Joa sleugen mangs sik half kapot,
Met kroesen d'harbarg oet.

Harrem.

Dat heste regt en 'k leuf ook wal
Als d'onze oet Broabant tient,
Dan scheid z'ampart neet heel en dal:
Zoo ist neet oetgemient.

De keunink van ons is lang goot;
Moar, as ze hem heftig roakt,
Dan isse ook koppig tot sien doot
Eer dat hij 't weer of moakt.

Baerent.

Joa Greet, al wat 's tou nog zoo malt,
De spreuk dé 'k zeg is woar,
Dat doar de meeste spoanen valt,
Het meest wort houen doar.

Zoo zal 't wal goan met broabands vee:
Bij heur is 't kwoad gefokt,
En 'k leuf, Jan Harrem-oom, dat zé
Zik krabt, doar 't heur neet jokt.

Harrem.

Dat heste regt; maar 'k leuf ook vrij
Ze kriegt er nog wat an,
't Is vrog of loate, v'ral as wij
Met heur goan an de gang.

En as de potetoaten nog
De nontervensie rekt,
Dan meug z'ous zoo lang targen tog,
Tot wij der weer in trekt.

Dog 't goa ho 't goa, binn wij moar trou
An keunink en an 't lant,
Al schelt men doar ook nog zoo grou,
Wij hollen zuver kant.

En eeder dé het spul bezeet,
En van ons 't siene zegt,
Dé zullen zeggen, ho et geet:
In Hollant geet et regt.

Karm doarum nigte neet zoo arg,
Jou zeune dut sien pligt,
En schoon de muter ons ook targ,
Dou hest wat goots verrigt.

En als jou zeune goot en lief
Hef woagt, en 't is weer doan,
Vertelt hij jou tot tiedverdrief
Van siene heldendoan.

D.H. van der Scheer [1791-1859]

Dubbeld Hemsing van der Scheer. Geboren te Coevorden. Nam in 1813 dienst in het leger van Napoleon. Keerde na de Franse nederlaag terug naar zijn geboorteplaats waar hij zijn vader opvolgde als boekhandelaar-uitgever.

Veelzijdig cultureel stimulator. Behoorde tot de oprichters van het Provinciaal Museum te Assen. Hoofdwerk (in afleveringen verschenen tussen 1842 en 1847): *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst, door Drie Podagrysten*, een tweedelig reisboek met informatie over geschiedenis, landschap, volkscultuur en streektaal, dat hij samen met Boom en Lesturgeon bedacht.

Gaf tussen 1837 en 1851 de *Drentsche Volksalmanak* uit met publicaties van diverse auteurs over Drentse taal, geschiedenis, volkskunde en ook literaire bijdragen, waaronder Drentstalige, zoals (1851) zijn eigen *Ho Baos Julfring meende den Duvel in hoes te hebben*.

Ho baos Julfring meende den Duvel in hoes te hebben. 'n Verhaol dat ofgrieslik mooi is en t'Emmen is vèurvallen

Ebbe.

Hest hen 't darp west, Geert, hen dien olden en hest ook wat nijs heurt? In Zuudbarge geet 't prootien dat Baos Julfring va' nacht de duvel in hoes hef hat.

Geert.

't Sind geen prooties, Ebbe. De snieder hef biester in 't nouw zeten.

Ebbe.

So, dan wetst 'r wat van? Ik hebbe 'r van heurt bi oeze heerschops Marregien, maor ze wussen toch neet good ho 't togaon was. Vertel mi 't ees, ik wil wal leuven datte biester bang zalle west hebben.

Geert.

Dou wetst datte Coks is en s'mangs te volle zeupies nao binnen sleit. Hi möt guster aovend, so as sien zeun zegt hef, doen in hoes komen wesen en hef toe 't lucht opstöken om in 't bedde te kroepen, maor to i'r in wol gaon, vuede 'r een roog deer en 'r wur to so b'nouwd, dat i 't oet gierde en riep dat d' naobers 't kosten heuren: 'De duvel is in mien bedde! de duvel is in mien bedde! Komste hier om Baos Julfring te haolen?'
Dou begriepst, dat de snieder biester b'nouwd möt west

hebben, want to i meende dat 't de duvel was, luep i van 't bedde of en kreup van angst op d' grond en to i weer opstund gung i hen de heerd onder de schursteen, waore hen boven oet roöpen hef: 'Moot dan Baos Julfring starven? See heer ben 'k!' Hi moot hum to weer driest g'nog vuelte hebben om toverdans nog ees te seen of 't de duvel wal was, maor o jé! strakkies hadd 'r een roog deer vuelte en nou krig i hom bij 'n kop en vuelte 'n sikke.

Ebbe.

Nou! 'k wol neet gaern in siene plaotse west hebben, dat ze'k dij toe. Maor ho gung 't wieder?

Geert.

To Baos Julfring 'n sikke vuede, schreeuwde i 't oet: 'Daor staot schreven: *haor heffe*. 't Is de duvel!'

Ebbe.

Gommes jonge! de gruwel geet m' over d'hoed, ak 'r an denk ho de snieder in angst möt zeten hebben. 't Is 'n wonderbaarlielik geval. Is e niet wies worden, wat 't west hef?

Geert.

'k Zal dij 't zeggen, Ebbe: to i de baord van d' duvel
vuelde, isse an 't karm'n gaon en luep weer hen 'e schur-
steen, waore weer oet schreeuwde: 'Moot Baos Julfring
starven? See, heer ben 'k.'

Ebbe.

't Is raor, hat 'r nums in hoes dé volk haolen kun en 'm
helpen?

Geert.

Daor weet 'k niet van, maor to de duvel zik stil hól,
kreeg Baos Julfring weer mood en gung hen 't bedde,
om nog ees te zeen of 't de duvel wal was.

Ebbe.

Ho dus i 't waogen! 'k Hadde 't hoes oet loopen.

Geert.

Dou must denken, datte 'n snee in 't oor had en neet wus
wat e dee; i ging nog weer hen 't bedde en to i vuelde,
dat 't deer ook horens hadde, raerde i 't oet dat 'r schre-
ven stund, 'horens heffe'. Daorop motte de duvel bij 'n
kop pakt hebben, en oete ropen: 'Belsebul! smalbek! sik-
kebaord! komste heer om Baos Julfring te haolen?'

Ebbe.

Jonge, wat zegste? Ho dus d' kerel 't waogen?

Geert.

'k Begriepst 't ook neet, maor de duvel luet 'm b'tien.

Ebbe.

En ho luep 't of?

Geert.

Dat zak dij zeggen, Ebbe. To Baos Julfring so lang stre-
den hat met de duvel, tot 't dag wuer, to zag i dat de
duvel geen ander was as siene seege, dé an d' ander egge
van sien bedde 't wand had stukken stóten en do op
't bedde kropen was. Doe begriepst, Ebbe, dat i 'r to oet
was, maor siene seege motte to onbeneerlik slaogen heb-
ben.

Ebbe.

Nooit hek 't so heurt, Geert! 'k Zal 't an de schriters van
de volksalm'nak zeggen, dat dé 't dichten en drukken
laoten.

Harm Boom [1810-1885]

Harm Boom. Geboren te Gramsbergen. Evenals zijn vader onderwijzer. Werkzaam in het onderwijs tussen 1827 en 1840 in Almelo, Raalte en Kampen. Vestigde zich daarna als kruidenier te Coevorden.

Contact met Van der Scheer. Hij stapte over naar de journalistiek en werkte vanaf 1845 als verslaggever, later redacteur bij diverse kranten in de randstad.

Vanaf 1859 woonachtig in Assen. Redacteur, commentaar- en feuilleton-schrijver bij Drentse kranten. Vanaf 1860 ook schoolopziener en examinator op onderwijzersexamens.

Literaire betekenis: mede-auteur van *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst, door Drie Podagrysten*, redacteur van almanakken, auteur van novellen, een van de eerste auteurs van volledig Drentstalige verhalen.

Berend Veltink oet 't Emmer Kerspel op reize nao Grönningen um 't peerdespul van Carré te zeen en wat hum daorbij overkwam, hen en weerum

Eergisteraovend zat ik bij den heerd um te prakkeseeeren. Mien zeuntien Geert preukelde mien piepe oet, onze Siep lag met de twee veurpote in de asse en wol slaopen en mien vrouw hemmelde de keuken wat op, zooas ze nou al vieftien jaor daon hef. De stobbe, die an den heerd lag, snisterde zoo miseraobel, dak hum wal drie maol umdreide en Siep, die 's aovends geen zeggen kan hebben, bromde as een dronken stukrieder. Ik prakkeseerde maor deur, want ik hadde wat an Jaaije te zeggen. Toen mien jonge niet meer preukelde en de stobbe niet meer snisterde en Siep niet meer bromde, hoestte ik eerst drei keer en zee toe: 'Ai je mij nou vraogen, wol ie ook wel is nao Grönningen hen, um 't peerdespul van Carré te zien, dan zeg ik: jao'.

'Maor dat vraog ik oe nou precies niet'- zee Jaaije kort of en schuef de hond met de klomp wat op zied om 't vuur op te rakelen veur de koffie.

Ze was sikkeneurig omdat de zwarte kippe was begunnen oet te scheiden met leggen, umdat de schaokerel een briefflen van de belasting had bracht vanwege mien vergetelachtigheid en umdat ik as polsdrager met de Scholte op de vossejagt was west en bij die gelegenheid vief zeupies hadde druncken – dat zesse te veul was – zee ze. 'Onmeugelijk', zee onze jonge, 'want zesse kan niet ofetrokken worden van vieve.'

Als belooning veur zien rekenderije stopte zien moeder hum in 't washok en toe zee ze tegen mij: 'Ie hebt mij verofgrondeerd Berend, umdat ie as paljas speelt veur de Scholte, die oe toch niks telt. Wat hef ie lest zegt, toen je zien stemme vreugen um as olderlink in 't hok te zitten?'

'Gao in 't zwienehok, Berend en zing de motte wat veur!' en toch loop ie hum nao, um een niksweerdigen vos op te jagen, maor die toch veul wiezer is dan de Scholte en ie met oe beiden, te zaomen'.

Ik wuerd kregelig toe Jaaije mij over die Grönneger reize zoo ofjakerde en kreeg de Steenwieker Almanak oet de laotaofel, um ees nao 't weer te zien op vieftien November Anno Christi 1877.

Regen en wind – zee Don Antonio.

Dan gao'k – dacht ik – want, zee onze olde doornée, de almanak zeg 't aaltied net anders umme as 't wordt. Hij was een natuurkundige en as hij oet wol, lag ie 's mörgens al vrog op de knieën in 't gras um te zien of de pieeren de kop ter ook oet stakken. Dan kwam ter volop zunneshien – zee ie.

Verder sprak ik 's aovends gien woord en Jaaije ook niet. De knecht krulde de onderste lippe nao de leegte en de bovenste nao de heugte, dat niet mooi stiet, maor dat döt ie aaltied tegen onze meid Margien – waarveur ie inclinaosie hef – as um de liefde anvlög, zoo'n paor keer in de maond, of as ter niet plus is in de brouwerije. Onze jonge die deur zien moeder in een wip in 't bedde was estopt, stak de neuze gedurig deur de gerdienen, om te lusteren nao 't peerdespul, dat um niet lukte.

't Was kwartier veur tiene en de knecht gunk nao bedde zunder gonnacht te zeggen. Dat döt ie maor éés in 't jaor, nijjaorsaovend; dan veur 't heele jaor, zoo as zien bep hem leerd hadde. 't Is een goeije kerel maor ie is wat stiems. De meid gunk achter hum an en stootte hum nog is an den arm, maor hij gaapte.

Ik zette de slaopmusse op, um is even buuten deure te gaon, zoo as ik in mien trouwen al vieftien jaor alle aovend daon heb en mien vrouw giet dan altied meê, want wij hebt veur mekaor geen geheimen en as we dan eendragteliëk in de sterens hebt ekeken, gao we weer in hoes, schoef ik de grundel op de deure en stappen wij achter mekaor an in 't bedde, eerst ikke en dan Jaaije, zoo as dat fersoienlijke dorpslue past.

In de stad giet dat niet heelemaole precies zoo – zekt ze. Ik wol, toe we trouwt waren, veur in, maor Jaaije was ter bepaold tegen. 't Heurde zoo niet.

Vrueg ik: 'Waorumme niet?' dan zee ze altied: 'Habekuk negen'. Ik kun tegen Habekuk niet resoneeren en stapte achter in.

Op den volgende mörge was ik 't eerst in de klompen. Margien had de koffie al klaor, ik schunk Jaaije en koppien in en kreeg het sukerpottien oet de kaste en reurde er wat broene suker deur en bragt Jaaije dat in 't bedde. 'Hier vrouw' – zee ik – 't piepte dij van nacht in de börst, net as en örgeltien dat van de wieze is – drink is!' Jaaije wuerd er andoenlijk van en drunk en eer ze 't heufd weer onder 't dek stopte, zee ze: 'Doe der dij ook en scheppien in!' Dat vund ik nou tog is harteliëk van Jaaije en ik bromde zoo eventies: 'Dat heuf niet!' – maor ik had er al wat in ereurd. Toe gung ik nao de kaste en haalde zaggies achter 't linnen weg en zakkien met rieksdaolders en telde die op mien blauwe kloppenburger slaopmutse. Je mot bij aovend en ontied nooit met geld liggen te klingelen, plagt mien oom de wetholder te zeggen, want dat gef bekooringen der ooren. Die oom had de wenkbrauwen op de tip van zien neus hangen, 'want ie was en wiesgeer' – zee de köster. Jaaije sleup, maor as en haoze met de oogen lös en onverwachts ruep ze: 'Berend, wat lig je daor toch in 't geld te grobbelen'.

'Och' - zee ik – 'ik kieke is of ter ofkan, dat ik dij in Grönningen en zulveren lodderein deussien koope. Dou must Zöndags in de kerke altied an 't sponsien van de meesterse roeken en dat stek mij al lang in de kop. Heur neuze is wel zuuver, God beware mij, dat ik er kwaad van zul zeggen, maor der roeken toch wel en stuk of vieftien an en Klaos van Pokkel zien vrouw ook en die hef toch wel is lekkasie aan 't uutstek.'

'Maor Berend, een zulveren loddereindeussien!'

'Wiste nou is stille wezen, vrouw' – zee ik. 'Dou sast dien aordig neussien van stonden an in dien eigen deussien steken, dou 't eerst en mag 't de riege rond gaon en van 't jaor, op de middelste beestemaondag te Coevorden, koop ik dy een nij sponsien en de meid krig dan 't olde. Al blieve ik te Grönningen 's aovens ook veur de tente van Carré staon, as 't my te benauwd wordt van wegens de kiekkosten, dan kope ik toch wat ik dy beloofd heb en onze Geert, die in de aandere week tien jaor wordt, koop ik een zulveren kette aon mien allisie, dat nou in 't zeuvende jaor stille steet en dak

hum present wil geven as ie mondig is.'

'Hij zal 't voort hebben!' zee Jaaije, met verheffinge van stem en speulde met de beddekweste, dat ze in gien veertien jaor daon hadde.

'Goed Jaaije, goed' – zee ik, want ik wol naor Carré.

Jaaije stund op en gunk an 't wark.

Tegen den aovend – onze knecht was nao 't dorp um deur Loeks, de smid, een koeze te laoten trekken, Margien lag met de rooze onder een bovenbedde op een onderbedde en onze Berend was in de schoole bij 't rederiekeren um de keersen te snuten – zee Jaaije tegen mij, net toe 'k veur de tweede keer nao Willem Snikking oet praoten wol, die as dragonder te Deventer is een peerdespul hadden zeen – 'Ie mossen te hoes blieden, want ik hebbe met oe 't een en ander te verhakstukken'. De kolde luep mij over de rugge.

Stao vaste Berend, zee ik tegen my zölfs, net as de hulp-onderwiezer tegen onze Geert zeg, as ie bewiezen mot dat de eerde dreit, daor Jaaije zon ekel an hef – stao vaste Berend! en ik zee: 'Bestig Jaaije', en gunk bij den heerd zitten, terwiele Jaaije de koffiemeulen ronddeide. Toen ze alles zoo wat ten naostebij klaor hadde, dee ik in heur stoove een 'gloria de victoria', zooas juffer Fik zegt, die Fransch kan, schuef de Zundagsche stoel met het gruene kussen, de Parlementsstoel zee domnee er tegen, toe ie nog hoesbezoek dee, an de taofel, zette het zulveren deussien met Hannoversche zinkensnuf veur Jaaije, gunk tegenover heur zitten en dee de mond een beettien scheef lös, um dat men dan beter kan lusteren – zekt ze. Ik was klinkklaore eerbied en dat hef Jaaije gaog, want ze is van deftig volk.

'Berend' – zoo begun mien vrouw, naodat ze eerst de neuze in drie tempo's had esneuen – 'luster nou is goed toe en gape niet um 't andere woord, zoo aje gewoonlijk doet as ik oe wat van belang hebbe te zeggen.'

'Die reize nao Grönningen giet deur, tegen mien zin en laot ze deur gaon, maor toe 'k vannacht zoo met het heufd onder 't dek lag, umdak dan beter kan denken, want ik hadde de musse vol moezennöste, daacht ik, of 't ook goed was dat we de notaories lueten komen om oes testament te maken.

Ie hebt met oe bruers nog zoo völle mandeelig en bij leven en starven... maor 't gef nog al opspraoke as een notaories met een portefulli onder den arm 't hoes in giet en dan de getuige en as ie dan zoo pardoes op reize gaot, daorumme laot het nog blieden, maor ai je weer gezond en wel en goed bij oe benul te hoes komt, dan mut 't gebeuren, want bij oflievigheid mutten er veur vrouw en kind geen haoken en oogen wezen. 'Aje oferoepen wordt, mueueje, met de fermilie schoone leije hebben'- zee mien moeder aaltied. 'Ie wilt dan absluut nao Grönningen um 't peerdespul te zeen. Te Hoogeveene gao je in de vuurwagen. Weest dan veurzichtig en eerbiedig Berend! Want, nao ik heure, ai je achter den venienigen vuurspijer zit, is een redeliëk schepsel heelemaole niks en ie bint butendat niet heel völle'.

‘Tap is in vrouwe!’ - zee ik.

‘Te Grönnegen kroep ie – zoo ik verhoope, gezond en wel uut de waogen. Blijft niet op de stoepe van het staatsjejon staon te gapen, want daor loopt, zekt ze, alderhande loerangels rond, die graog zunder permissie in een andermans buusse tasten en ook jonge scharrelvinken, die as ze mue bint van studeeren, daor hen loopt om eenvoudige menschen de gek an te steken. Zölfz zöt men der wal is wigters, die arg vrundelik mut wezen, maor daor toch niet völle an bejagt is. Luster er niet nao, want een schoone vrouw, die van de rede ofwik, is een golden ring in een varkenssnoete, zegt Salomo. Kuijer daodeliek de stad in en koopt wai je beloofd hebt in een veurnaome winkel. Kniepwinkels zint griepwinkels. Hei je het deussien en de kette kocht, vraog dan an de jufvrouw of ie ies eventies op de plantine meugt, zoo as de stadshoogheid zegt en trek er even de jasse oet en doet in ’t zakkien, da ’k oe in de binnenkante van de hemdrok zal neijen veur ’t geldweerdig papier en ’t geld dai je meenemt, het deussien en de kette en geef an de meid een stuuver. Een eigenaarfde mut zien fersoen holden.

Bist te in ’t peerdespul, gao dan as ’t kan, met de rugge tegen ’t beschot van de groote onwieze tente zitten. ’t Is krek een arke, zegt Willem Snikkink. Blieve zoo ver meugelik van de Trakhener hingste, want, zegt Itzig, die met de körf löp, ’t is gebeurd in ’s Konings Haag, dat zoo’n hengst over ’t binnenhekke sprunk en met de veurpooete teregt kwamp in de schoot van een olde verdreugde baronesse. Dat zul nou gien landschapshingst doen, maor die Trakhener hebt en groote verbeeldinge en malle virtuten, geliek as al ’t volk oet de tente.

Klapt ook niet ieder oogeblik in de haande, net as of ie niks gewend zint en wacht daor met tot al ’t volk het döt. Die alleenig bliede is, holt ze veur en sukkel.

‘Snoef is Jaaije!’ – zee ik.

‘As ter vrouwspersonnen te peerde ankommen te ruuteren, kniepe dan de oogen stif digte, alle twee en denke an dien wettige, eenige vrouw in ’t loeg’.

‘Nou’ – zee ik, zoo tusschen de tanden deur – ‘daor hek ok genog an’.

‘Zeg ie wat?’ – vrueg Jaaije. ‘Jao, dou sust een schep-pien suker in de koffie doen’.

‘Zoo, ik meene dai je wat anders zeeën’. ‘Meenen ligt in Braobant’ - zee ik.

‘Die wiesneuzigheid kui je wel veur oe eigen zölfz holden – antwoordde Jaaije en gunk voort: ‘Itzig vertelde mi lest, dat al wat die peerde-daomes um de hoed hebt, gien twee lood weg. ’t Is alle maole wind-agosie en wat het fersoen betreft, daor geeft ze maor een heel klein beettien umme.

Röp ’t volk hoera! bromme dan maor mee en vraoge an dien naosten of de ligtekooijen al weg zint en doe dan de oogen maor weer lös – eerst ’t eene en dan ’t andere. Verders bint er in ’t spul springers en kunstmakers, die dinge doet, waarvan een ordinaris Christenmens ’t hart in ’t lief ummedreit. Willem Snikkink, de dregonder, was

er zeeziek van eworden. Daorum hek oe wat saffraon in een lappien daon, dai je op de börste mutten leggen.

Domnees jufvrouw dee dat altied tegen de zeeziekte as ze met de Zwartsluzer beurtschipper nao heur zwaoger te Amsterdam gunk.

Verders sint er Sineezen in de tente en dat bint de Nederlanders ook, zeg onze meester, as um de pruuke schief zit, maor ik geleuve dat niet, want de Sineezen sint slim en dou bist...’ ‘Berend Veltink’ - vul ik in de reden.

‘Ten aller leste mut ik dij waorschouwen veur de klowwens, hiel wieze kerels, die veur malle Jan speulen. Ik kenne wel manleu, die bij ’t simpele of bint, maor veur wies wilt deurgaon.’

‘Dat is’ – zee ik – ‘contrarie de sacramento – zoo as de klerk op de sikketarie zeg aster twee trouwt zint. Geen mense in ’t dorp hef nog wies kunnen worden wat dat zeggen wil, maor dat heuft ook niet – zeg de klerk, die verdiepingen in de kop hef.’

‘Bemuije dij niet met die klowwens. ’t Zint hekstrante vlegels en as ze wat tegen dij zeggen – zwiege. Dat stiet deftig en ai je een kik zegt, bijje veur de pieren, zeg Snikking, want ’t volk hold het altied met de gekken. Praot met geen mense in tente. Egte groote lue zekt nooit een woord tegen een vrömde en dou bist en eigenfde van older tot older. En as ’t spul oet giet, blieve dan een stögien alleenig zitten. Laot het stadsvolk veurgaon, want in ’t dringen gebeurt er wel is vingerkunsies, waor een gaapstok niet rieker van wordt. Carré heufste ook niet goeijen nacht te zeggen, want dou hest hum veur de meuite betaald en hij gef niks nao kompelemen-ten, as ie ’t geld in de buusse hef.

Gao, as ie de tente oet zint, voort nao de zwaoger van oeze knecht, die deur een brief van Hindrik van dien komste bewust is, um er te slaopen, maor gebruik er niks. Staads werklue muije niet op de kost liggen. Dou kanst in ’t bedde wel een plakken stoete en een entien worst opeten, dak dij in een blouwe buusdoek zal knuppen en wat er over blif, laot dat liggen, ’t zal zien man wel vinden.

Drink een koppien koffie en wens heur ’t beste bij ’t weggaon, maor stoppe elk van de vief kinder twee cent in de haand veur molboonen. Een kinderhand is ligt evuld en dou bist, op en klein beettien nao, olderlink. Zörge dan das te ’s mörgens vrog genog an het staotsjejon bist, om ’s aovens bij welwezen, ongeveer negen uur, in ’t loeg te wezen bij vrouw en kind.’

Toe nam ze twee snuffies, over links en over rechts. Ik was mue van ’t lusteren en gunk de deele is over en in den hof um ’t firmament te bekiesen, smeerde daorna mien stevels ter dege in met traon, dee de tabaksdeuze vol, lee de tondelpot er naost, streek het haor van mien deup-, aovendsmaols- en groevehoed glad en zette mien stok met koperen spiekers en leeren rieme an de veurdeure.

A.A. Steenbergen [1814-1900]

Albert Alidus Steenbergen. Geboorteplaats Hoogeveen. Door een ongeluk in zijn prille peupertijd was hij levenslang invalide en volgde tot zijn achtste huisonderwijs. Leerde later op de Franse school in Coevorden Boom en Lesturgeon kennen. Vrienden voor het leven.

Vanaf 1833 opleiding tot kunstschilder. Nam tussen 1835 en 1867 deel aan diverse groepsexposities. Schreef Nederlandstalige toneelstukken en dorpsnovellen en vertaalde Goethe's Faust. Publiceerde een door hem ontdekt 17de-eeuws dagboek van twee Hoogeveeners onder de titel Clapper der Calkoens. Na zijn dood bleek Steenbergen zelf de auteur.

Streektaalbijdragen: dialectwoordenlijsten, Drentse dialogen in dorpsschetsen en enkele volledig Drentstalige teksten. Leverde van alle Drentse auteurs de meeste bijdragen aan de dialectbloemlezing Van de Schelde tot de Weichsel.

De beuze jaeger

(Legende)

Reebroggens Borgt was ofëbrand;
Drij kiinder dwêlden um deur 't land,
Zij hadden hunger, waeren kold,
En zwörven krittend um in 't wold.

Zij klopten bij 'n jaeger an:
'Ontfarm! ontfarm oe, beste man!
De viiand kwaemp – stak 't huus in brand,
En lee oeze Olden neer in 't zand.'

'O arme schoap'! wat bitter kruus!
Wat bê' joa kold! koompt gauw in huus!
Warmpt oe bij 't vuur en vreest gien nood,
Slaept op miin stroo en eet miin brood.'

Maor doe zij waeren binnentreen,
Greep eur dê Oeger een veur een,
Houwt mit ê biil eur leden fiin,
En kaupt ze in 't vat, as zult van 't zwiin.

Sunt Nicloas kwaëmp noa zeuven joar
Van veere reizen ook ees doar;
Hij klöpte mee bij d'Oeger an,
En reup: 'laet binnen mij, goë man!'

'Koompt binnen, heerschop', zee de boas,
'Zet an ê heerd joe, Suntercloas!'
De Sunt zee: 'k dee 'n wiiden tocht,
Vund nergens stee woar 'k eten mocht.'

'k Heb zeunemelk met kruderien.'
'Da's kost, 'n Sunt neet antebien.'
'k Slae rempen 'n ei twee, drij in' pan.'
'Da's kost, dê'k neet verdraegen kan!'

'k Heb in ê spiende 'n hartebolt...'
'Gien hartebolt, moar wat uut 't zolt!
Uut 't kupien doar, maek mij wat kloar;
't Is vleis, ezult veur zeuven joar.'

Pas zee dat woord nog Suntercloas,
Of 't wörde griis en greun den boas;
Hij griinde luud, wol deur heruut,
En docht zuk kant al 's duvels buut.

'O jaeger! jaeger! neet ebeeft!
Want dê berouw teunt – God vergeeft!
Sunt Nicloas lee nou op den rand
Van 't vat drij vingers van ziin hand,

En uut ê kuup op d' êgen stond,
Rees 't drijtal kiinder frisch en zond,
En 't eerste zee: wat sleup ik zacht!
Het tweede: wat 'n lange nacht!

Het darde: 'k dreumde wisse en kloar –
'k Was in den hemel – zeuven joar!
De jaeger trök noa Rome hen,
En störf in 't kloëster Bethlehem.

De kiinder raekten hoog in stand:
't Oldst wörde Drost van Drentheland;
Het tweede – ook 'n grootmachtig heer
Bouwde op het huus Reebrogge weer;
Het darde wörde 'n Vörst der Kark,
Looft God den Heer veur 't wonderwark.

Anroëpinge*(Uut vrögger dagen)*

Môder Holle! Môder Holle!
 O doe beuze olle kolle!
 Koompt mit den noordenwiind,
 Roofst er zoo mennig kiind
 Weg veur ê vonte!

O dê armen, heur ze karmen!
 Wil, Marije, oe ontfarmen!
 Hoog in ê winterlocht,
 Geet z'er mit op en tocht;
 Hemp neet an 't liifien!

Môder Holle!, Môder Holle!
 O doe hekse! o doe kolle!
 Kwakt ze in ê Riige neer;
 Koomt dan as vonken weer.
 Dwëllochies zin 't.

Witte wiiven! Witte wiiven!
 Goa'j onze jongs weer ontlieven?
 Tokt ze mit hen ê belt,
 Wiid oaver 't heideveld.
 Wit schiint de moane!

Um ê steenen, in ê kringen,
 Tot daënsen z'eur dwingen,
 Springen um – zeuven keer;
 Koompt in 't loeg nou nooit weer;
 Spoken um ê belt.

Meug Sunt Jan ze verdriiven!
 Duvels zint en zölt bliiven;
 Zint tot euvels aït ree,
 Loat gien zeele mit vree.
 Stoa ons bij, Môder Gods!

Droëvig harte

Noa 't Oostlaënd wil ik goan varen,
 Noa 't Oostlaënd wil ik goan meê;
 Wiid oaver de greune weiden,
 Wiid oaver de broene heiden,
 De broesende zee!

Miin mainje heb ik verlören,
 Miin mainje woont hier neet meer;
 't Is, zae ze, miin tiid nou van scheiden,
 Ik zal oe doar boaven verbeiden.
 Och! 't scheiden döt zeer!

Veurbij, och, veurbij is ons zwerven,
 Bij zomertiid langes de vleet;
 Gien vögelzang streelt meer miin ooren,
 En plök ie weer blômen in 't koren,
 Veur mij zint ze neet!

Ik plökke gien blom meer in 't koren,
 'k Zal langes de vleet neet meer goan.
 Gien nachtegoal zal ik meer heuren;
 Siert Meimoand et veld weer met kleuren,
 'k Bin lang hier van doan!

Noa 't Oostlaënd wil ik goan varen,
 Noa 't Oostlaënd wiid oaver zee!
 Wiid oaver de greune weiden,
 Wiid oaver de broene heiden,
 Begraven mijn wee!

Jenne stao stil*Vrijerije*

Joapik.
 Jenne toch! Jenne toch! kom! stoa ees stil!
 Heur ees, wat Joapik oe lusteren wil!

Jenne.
 Joapien, skuunsch knoapien, ik weet van te veuren,
 Wat – bleef ik stoa hier – van oe weer zul heuren.

Joapik.
 Wat dan miin hartien, miin köstliike deern?...
 Montien van karssies...

Jenne.
 Doar hei'j weer 't getweern!

Joapik.
 Mag 'k dan neet zeggen – dak 'k graag oe mag liiden?

Jenne.

Waar ie wat anders, 't zul licht mij verbliiden.

Joapik.

Bin ik gien kerel van zessene kloar?

Jenne.

'n Wolk van ê vent, Joap: hai'j gien wild hoar!

Joapik.

Proaties van mensen, dê zölvers neet deugen!

Jenne.

Goa'j noa de kroëg vaak, of is dat eleugen?
Zit ie der neet mit Jan Rap en zien moat
Koarte te speulen, to'j krabt op de noad?

Joapik.

'n Keer of twee dree, he'k mij loaten verleiden...
'k Heb oe zoo leef...

Jenne.

... en ravot mit dê meiden,
(Klongels uut 't Zwaantien!) et uus op en neer;
Plökt er ook heui mit, en ...

Joapik.

'k Doë et nooit weer.

Jenne.

Joapik! geleuf mij, ie mussen nooit trouwen;
Slokkies hei'j leef toch, en zök soort van vrouwen,
Ai'j doar in 't Zwaantien sens um oe ebt stoan:
Trouwen past zöks neet, nee! wiid er van doan.

Joapik (ärgerliik).

Jan zit mij tegen!

Jenne.

Dê vrijt joa mit Santien.

Joapik.

't Dwelm löp oe noa, moar trapeer ik dat klantien,
'k Zal um zoo waerums de boksem besloan
Dat...(snel) et ziin Jenne an 't arte zal goan!

Jenne.

Mij an et arte? ... Wel, Joap, 't zul mij spiten!
'k Bidde oe intusken, wil 't neet an um wiiten,
Want ij ef nooit nog kwoad van oe zegd.

Joapik.

Nou bliikt mij duudlik, hoë j' an um bint hecht!

Jenne.

'k Zegge oe nog ees, Joap! IJ vrijt joa mit Santien;

Kwaëmp ij um mij ook, 'k zae: daënk oe wat, Jantien!
'k Daënk oe, al waar ie beslagen mit gold!

Joapik (bliide).

Zeker woar?

...moar, ai'j van mij toch neet holdt...

Wat kan 't mij schaelen...

Jenne.

Och, leu'j oe roane...

Leu'j oe... moar 't is er te wiid toch van doane,
En ie bint, vreeze ik, te wiid al erönt,
Joapik! da'j umme wilt keeren of 't könt.

Joapik.

Ei, watte proat! ik wil alles verzeggen,
Kun ik, mooi mainje, 't mit oe oaverleggen:
'k Pas veur jannever, 'k zet koarten an kaënt.
Ware ie miin wiifien, de mooist neet van 't laënd,
Dee ik zee zóó neet, al vreugs 't ook...

Hij pakt eur um de hals.

Jenne (Vrösselende).

Doe, duvel!...

Loat mij... neet langer!... o!...

Joapik (Löslootende).

Zeuter as zuvel!

Jenne.

Deugneet!

Joapik (zijn haënd gevende).

'n Haëntien: zeg jà nou, pak an!

Jenne.

Hol ie oe woord, Joap, ie wördt ees miin man!

Joapik (de musse opgooiende)

Heisa! hop heisa! gien keunink van 't laënd,
Is er zoo riik nou, as Joap zonder zaënd.

A.L.Lesturgeon [1815-1878]

Alexander Lodewijk Lesturgeon. Geboren te Venlo. Zoon van een militair ingenieur die in 1821 werd overgeplaatst naar Coevorden. Studeerde vanaf 1835 theologie te Groningen. Tussen 1844 en 1878 predikant in achtereenvolgens Oosterhesselen, Vledder en Zweeloo.

Een van de eerste verzamelaars van streektaalwoorden en –gezegden. Publiceerde tussen 1844 en 1850 in de Drentse Volksalmanak *Proeve van een woordenboekjen van den Drenthschen tongval*.

Debuteerde in 1836 met Nederlandstalige poëzie. Mede-auteur van *Drenthe in vlugtige en losse omtrekken geschetst door Drie Podagrysten*. Daarin van zijn hand het Drentstalige verhaal *Inne Gengelderei*, voorafgegaan door een inleiding in het Nederlands. In 1874 verscheen het *Algemeen Nederduitsch en Friesch Dialecticon* met daarin van Lesturgeon de eerste Drentse vertaling van een bijbelgedeelte (gelijkenis van De verloren zoon), Lesturgeons laatste dialecttekst.

Inne gengelderei

Wij traden ergens een armoedige woning binnen, waar wij, behalve een vrouw van middelbaren leeftijd en een drietal kinderen, nog een tweede vrouw vinden, zorgvuldig in dekens gewikkeld en in een wijden krukstoel, met kussens gevuld, bij 't vuur zittende. Wij hadden niet noodig te vragen, of 't mensch krank was. Haar ingevallen en bleek gelaat, hare doffe, van allen glans beroofde oogen, kortom haar gansche wezen verkondigde dat genoegzaam. Op onze vraag tot de andere, die de vrouw des huizes bleek te zijn, naar den aard der ziekte, werd ons een geschiedenis opgedischt, die curieus genoeg is, om ze hier hier op te nemen. Aldus verhaalde 't sloofsken:

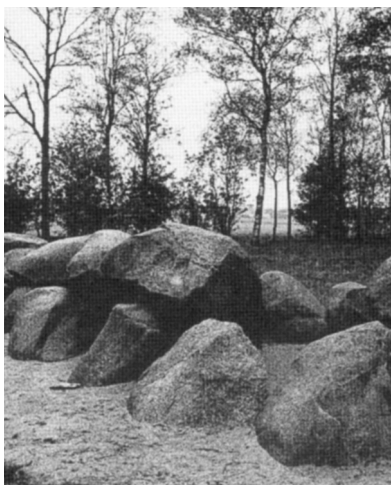
‘t Is hom vergangen harfst in 't eerpelroôn angoan; doe was hi zoo kolderig inne hoed, dat hi trilde as 'n russche en doe hef hi 't gansche winter deur zoo wat inne gengelderei west. 's Wonsdaags veur Lichtmis wueren hom de beenen en 't lief dik, dat hi geen hozen langer kos ankriegen, en doe tiede oeze Baerend hen L., in de groafschup, hen 'n soortig boerendokter, dat 'n wiizen is, as de lue zekt. Dee hef hom doe 'n pakkien met pooier metdoan, woar hi veermaal op 'n dag van mus innen, mank witte wiin. Hi wuer er al wat slap van inne hoed, moar de dikkigheid wuer ook minder, en hom lust-

te ook al weer wat eten. Moar sunt vergangen weke zwöllen hom de beenen van neis weer, zoodat oeze Baerend nog ies hen L. tied is. Nou mag hom ook gien eten meer; hi kan 't niet binnen holden en speit het anstónd weer oet. 'n Schötteltien vol koffi is nog 't leefste, wat hi krig, en guster hek hom 'n roggengankoek bakt. Das nog al zo'n verandring veur hom. Moar doe wuer hi zoo volslagen omme kop en wat rozig inne hoed. Doe is oeze scheper ziin zeun veur oes hen IJ. goan en hef hom er 'n koldendrank hen hoald, en nou, döcht hom, was 't wal good mank de kruden te drinken, dee hi van d' oolde Scholtinne van X. hef kregen veur de börst; want mangs, veural 's nachs möt hi zoo finning hoosten, dat hi 't amper niet op bedde kan harden; da's plomp! Jong, jong, 't is zo'n bezueking; wie hebt er al wat om vermesterd en al wat unkostings um doan; as 't de Heere nog moar müg behagen, dat hi weer herstellen müg; moar doar is niet vol avontuur op, noa menschen oogmark. Hi wordt toeverdâns minder en leg finning af. Ziin zusters en ziin besse zint alle anne tering hengoan en miin man, doar hi 'n zuster toe is, möt mangs ook zoo kwalsteren, da'k bange zin, dat hi ook al wat kwedderachtig inne hoed is.

De gelijkenis van de verlorenen zoon in den tongval van het dorp Zweeloo

Doar was ies 'n maeaens en die hadde twie zeuns.
 En 'e kleinste 'r van zee tegen ziin voader: voader! i mus-
 sen mij 't part doeën van 't goeëd dat mij heurt. En de
 voader gaf hum ziin part van 't goeëd.
 En niet veul doagen d'moa, doe 'e kleinste zeun al ziin
 goeëd bij enkanner bracht hadde, doe is hi hen 'n vromd
 laand reisd en doar hef 'e al zin goeëd deur bracht en doar
 leefde hi oardig wreed van.
 En doe hi als kantweg verteerd hadde, doe kwam doar in
 dat zölfde laand 'n groote hongersnood, zoo dat 'e gebrek
 begun te liiden.
 En doe gunk hi hen en diende zuk an bij ien van 'e lue
 van dat laand en die zund hum in 't veld om ziin zwiinen
 te huën.
 En hi begêerde zuk zat te eten an 't soepen dat ze de zwii-
 nen veurzetten en doa was gien ien die 't hum gaf.
 En doe kwam 'e tot zuk zölf en zee: hoeveul van miin
 voaders arbeiders kriigt zat eten en drinken en ik starf van
 honger!
 Ik zal opstoan en hen miin voader goan en 'k zal tegen
 hum zeggen: voader! 'k hebbe zundigd tegen den hemel
 en veur dij!
 En 'k zin niet waeaerd meer, da' 'k dien zeun nuemd wor;
 moak mij moar as ien van diin arbeiders.
 En doe stund i op en gungk hen ziin voader. En as hi nog
 wiid van hum of was, doe zag ziin voader hum en doe
 weur hi medeliidig in 'e hoed; hi gungk op 'm an, völ 'm
 um 'e hals en smokte hum.
 En de zeun zee tegen hum: voader! 'k hebbe zundigd
 tegen den hemel en veur dij en 'k zin niet waeaerd meer
 da' 'k diin zeun nuemd wor.

Moar ziin voader zee tegen 'e knechten: kriige mij handig
 't beste goeëd ies oet 't kamnet en trek 't hum an, en geef
 'm 'n rink an ziin vinger en schoeën an de voeten.
 En brenk 't vette kalf hier hen en slacht 't en la' we eten
 en bliide wezen.
 Want miin zeun was dood en hi is weer levendig worden
 en hi was verleuren en is weervunnen. En zi begonnen
 bliide te wezen.
 En ziin oldste zeun was krek in 't veld en doe hi dicht bij
 hoes kwam, doe heurde hi dat ze zungen en daansten.
 En doe riep hi ien van 'e knechten en vruet wat er te
 doeën was.
 En de knecht zee tegen hum: diin breur is weerum kom-
 men en diin voader hef 't vette kalf slacht, dat 'e goeëd in
 örder weerkommen is.
 Moar hi weur hellig en hi wol niet in hoes kommen. Doe
 gungk ziin voader hen boeten en neugde hum mit geweld.
 Moar hi gaf hum tot beschied: kiik! zoo veule joaren zin
 'k in diin dienst en 'k hebbe altijd diin wil doan en dou
 häs mij nog nooit 'n bokkien geven, da' 'k er met miin
 klanten ies plezier van kun maken.
 Moar nou disse zeun van dij kommen is, dee diin goeëd
 met slechte vroulue deur bracht hef, nou häste 't beste
 kalf oet 't hok slacht.
 En ziin voader zee tegen hum: dou ziis joa altijd bij mij in
 hoes en al 't miinde is 't diinde.
 Men mus doarum bliide en plezierig wezen; want diin
 breur was dood en hi is weer levendig worden; hi was
 verleuren en hi is vunnen.

Willem Seymour Mulder [1820-1896]

Geboren als Willem Mulder in Namen. Voegde later zijn moeders achternaam Seymour toe. In 1848 ondermeester in Peize. Later klerk te Borger (1852). Werkte als belastingdeurwaarder achtereenvolgens in Borger, Terborg, Druten en Maassluis. Vestigde zich in 1891, gepensioneerd, te Peize.

Publiceerde Nederlandstalige kindervoëzie. In 1853 verscheen in de volksalmanak *Drenthina* het 48 kwatrijnen tellende gedicht *Het hunnenbed te Borger*. Op enkele verbindende strofen en de slotstrophe na een Drentstalig gedicht, dat grote bekendheid kreeg door gedeeltelijke opname in een Drents schoolboek en diverse bloemlezingen. Lange tijd stond het ten onrechte te boek als het eerste Drentse gedicht (zie EEN DRENTHER).

Het hunnenbed te Borger

O, zware klompen! log en groot,
In massa hier bijeengebragt,
Die eeuwen reeds het stof omsloot
Van krijgers, uit het ruw' geslacht

Der Hunnen! – O, verkondigt mij,
De magt, waardoor ge eens werd vergaard,
Toen nog de mensch, geen heerschappij,
Door stoom en werktuig, voerd' op aard!

Dit, nagenoeg, was 't geen ik sprak,
Bij de aanblik van het Hunnebed
In 't groot, antike heidevlak
Van Borger eens ter neêrgezet.

Daar komt, van tusschen uit de hoop
Een mannetje te voorschijn, dat
Mij hunkerend op zijde sloop,
En, op zijn beurt, het woord nu vat.

Wal zo, meneer! proot in jou land
De steenen ook ! Dat dut me nei;
Hier zint ze kleiner van verstand
En steurt zuk an gien teuterij.

Al reupst ook van Sunt Jobk, zeedaor
Uet al jow magt, tot Lichtmis, van:
Hei, vlinten, how kwaamst bij malkaor!
Dan was ei nog neet wiezer, man!

Maar kan 'k jer jow 'n deenst met doon,
Dan wik jow vort wal, uet plezeer,
Vertellen, op how 'n raer fersoon,
Dei steen' hier komen zint, meneer.

Hoewel het mij aanvank'lijk speet,
Dat 'k door 't ventje werd belet
Te droomen, als een half poet,
Bij 't zien van 't oude Hunnebed.

Was 'k niettemin terstond bereid,
Te luistren, naar 's mans wijze taal,
Betrekkelijk de antikiteit,
Vervat in 't volgende verhaal.

Veur honderd, neé, veur doezend jaor,
En vast is 't nog wal langer leen,
Tow was 't 'n tied, o jong, 't is raor!
Zoo krigt me 't hier nooit weer te zeen.

En daor zin 'k ook maor bliede om; want
Begriep toch eis, dat tow met lust
'n Kerel, zoo maor met zien hand,
Kon rekken bi oes eibersnust.

En dat is toch een hugte, zoo
Van sircum vief en dartig voot;
Zoo'n kerel kneep oes as 'n vloot
Jao tusschen doem en vinger dood!

Want vingers hadden ze as mien aarm,
En voesten as oes boeskoolvat,
En beenen, zee oes mester Haarm,
Daor wal fief kaor vol vleis omzat.

En heufden hadden ze, o, 't was plomp!
En ooggen as de volle maon,
En neuzen, grooter as mien klomp,
'n Jong kun er op rieden gaon.

En dee zoo'n snaak zien groote mond
Wied lös, dan kon er met plezeer,
'n Zwientien in van honderd pond,
As was het maor 'n sukerpeer.

Begriep toch eis! – en how 'n maog
Hef dan zoo'n kerel wal neet had,
En daoroum leuf ik ook wal graog
Wat oeze Bes vertelde, dat

'n Paor zuk snaoken, met gemak
'n Koo opknaptten, vet of schraol,
En daortoo nog twee mudde zak
Vol eerepels, tot middagmaol,

Maor stark as tow het volkien was,
Daor is het ende kant van weg;
Jao, Bibel Simson was er pas
'n Jonkien bij, wat ik jow zeg!

Want stund heus soms, zoo hier of daor,
'n Bosch of zoo wat in de weeg,
Wat deden ze? – ze bleuzen maor,
En 't vloog er deel, zoo in 'n veeg.

Dat's waor, en ook genog bekend;
Want 't zit er vol nog van in het veen
Van holt, dat ze vol brand in Drenth
In plaots van eulie um te zeen.

Maor 't hulp toch niks, how roeg en staark
Dei snaoken waoren, en how groot,
Eens kregen ze toch ook daon waark,
En deden ze under veur de dood.

En as er dan zoo'n bulbak sturf,
Dan kwam hi al wonderliek an kaant,
De naobers brogten holt en turf,
En daor met wur het liek verbrand.

En ludden deden ze ook; - drie keer;
Maor krek zoo als 'n jaoger dut,
Zo vaak as hi, met zien geweer,
'n Haosien of pretiesien schut;

Maor 't klokkien, dat ze kregen, was
Wat dikker; - want ze zeupen groof;
En, zoo as 'k heurd heb, oet een plas
Zoo groot wal as 'n waoterproof.

En was de boodel dan verbraand,
Roef draaide een op zien hakken rond,
En maakte zoo 'n koel in 't zaand,
Om de asch te baargen in den grond.

En hadden ze ook *dat* wark verrigt,
En op het graf 'n bultien staon,
Zoo as de bargies, dei daor ligt,
Dan was de boodel ofgedaon;

Maor, was het 'n vernaom pursoon;
(Want tow wus me ook van graon en kaf)
Dan kreeg hi tut zien eer en loon,
'n Hoop van vlinten op zien graf.

En nouw zal 'k je dan vertellen, how
Mien Vaor, 'n ventien dat nooit lögt,
Mei zegt hef, dat *een* kerel tow
Zoo'n steenbult bi 'n kander zöcht.

Dat was dei snaoken maor 'n veeg;
Want vlinten, as oes toren wal,
Dei schupten ze maor oet de weeg,
Zoo as 'n jong zien kaotsebal.

Zoo gung de naoste naober dan,
Zoo as mien Vaor mi hef verteld,
Veur en versturven edelman,
An 't vlinten zeuken, hier op 't veld.

Hi vun er een, hi vun er twee,
De beide daor op gunne hook,
En raod eis wat hi daor met deé?
Wip! In de buutsen van zien brook.

Wat wieder op vun hi er een
Van dartig doezend pond gewigt,
'n Dikken barriers van 'n steen,
Dei was 't, die daor dwars over ligt;

Maor denk neet dat hi 'm liggen luit!
Nee, nee! mien gooje vrund! – oom-kool,
Dei steuk hum, zoo as 'n duit,
In de eene buuts' van zien kamzool.

En daornao gunk hij weer zien gank,
En vun en zöcht en zöcht en vun,
En 't buutsien stoppen gunk zoo lank,
Tutdat hi niks meer bargen kun.

En raod eis how veul vlinten dat
 Dei snaok, zoo zunder zak of kaor,
 Veur disse hoop, too bij zuk had? -
 Krek an, zoo'n dikke veertig maor.

En nog (al weur hi ook wat waarm)
 Too hij weer vlinten kreeg te zeen,
 Nam hij er twee van under de aarm
 En in zien handen elk nog een.

'Kom, zee hij too, 'now gaok naor hoes;
 'Me dunkt ik heb al wal zoo veul',
 En met 'n stem, neet van de poes,
 't Klunk harder nog as bolgebeul.

En daarop gunke dan terug,
 't *Barmertiesbosch* deur, was zien keuz',
 Maor zeet, op eens steuk hum een mukg,
 Om raok, daar in zien dikken neuz'.

Wat d...! reupe, wat is dat?
 Wel pleug mij daar met zien geprik?!
 En met had hij 'n sparboom vat,
 Lankg honderd roo en vief vaom dik.

En krek of 't maor 'n piepstaol was,
 't Is waarheid al wat ik jow zeg!
 Breuk hij hum midden deur, as glas,
 En jeug de mukgen er mit weg.

Maor under dei bedrieven toch,
 Ontvul hum daar 'n dikken vlint
 En wal zoo'n zwaoren, als der nog,
 In Drenth neet meer te kieken zint.

En denk ei soms ook, dat hi 't murk?
 Wal niks er van, geen sikkepit.
 Zoo'n vlint entglee zoo'n roege turk
 Zoo as 'n knoop van 't wams oes glid.

En eindliek kwam hi hier ter stee,
 Waor de edelman ook was verbrand,
 En lee de vlinten, twee veur twee,
 Zoo naost 'n kander in het zand.

Zoo maakte hi twee riegels klaor
 Schier krek zoo as ze nouw nog ligt,
 En met dei negen dikste daor,
 Sleut hi het graf van boven digt.

En too greep hi de brandwienskruuk,
 'n Ding zoo groot wal as 'n schip,
 En zeup zoo lang, dat was 't gebruik,
 Tut hi zoo doen weur as 'n snip.

Maor too hi maor 'n pot vol brij
 En vief, zes schinken too 'n stoet,
 In 't lief kreeg, kam hi toch weer bij,
 En nouw is mien vertelsel oet.

En vrag jow soms 'n ander nao,
 'Is dat verhaol waor en opregt?'
 Zeg dan maor driest hardop van jao!
 Want scheper Proempien heft mi 't zegt.

En na een gooden dag meneer!
 Dreef hij zijn kudde schapen voort,
 En kort daarna schreef ik ter neer,
 Wat 'k van den herder had gehoord.

Hoofdstuk 3

Drenthe, laand waor 't olde leven

Werk van schrievers geboren voor 1900

Tiesing was nog net geen veertig, de andere schrievers van de tweede generatie waren die leeftijd vaak al ver voorbij voor ze begonnen te publiceren in het Drents. In veel opzichten bouwen de schrievers van de tweede generatie voort op de erfenis van hun voorgangers. Dat blijkt heel duidelijk uit Tiesing's publicaties over landbouw- en volkskundige onderwerpen, die van Poortman over cultuurhistorische en literaire onderwerpen en uit de verdere ontwikkeling van dorpsverhaal en volksverleving.

Maar anders dan hun voorgangers leven en schrijven deze auteurs dicht bij huis, haard en hof. En zonder de kosmopolitische instelling van die pioniers is hun werk vaak nostalgisch en naar binnen gekeerd. Die sterk regionalistische oriëntatie, het gebrek aan distantie, aan (zelf)kritiek en ironie brengt een enkeling van hen in de jaren dertig en veertig gevaarlijk dicht in de buurt van het nationaal-socialisme.

Een gemeenschappelijk kenmerk is de koestering van het oude en vertrouwde:

- Het bewerken en herschrijven van oude volksverhalen (Bergmans-Beins, Uilenberg).
- Het bezingen van de schoonheid van het Drentse land (Clewits, Braaksma, Roessingh) in traditionele versvormen, met een voorkeur voor wat ik gemakshalve de twee- of driekwarters noem. Dat zijn gedichten van twee of drie kwatrijnen, met gekruist rijm, zes- tot achtlettergrepige regels in voorspelbare cadans.
- De toenemende productie van dorpsnovellen (Tiesing, Jonker, Dening, Van Dijk, Poortman) die vaak eerst als feuilleton in een krant verschijnen en later, bij gebleken belangstelling van de krantenlezers, uitkomen als verhalenbundel of roman.

Harm Tiesing [1853-1936]

Harm Tiesing. Geboren te Borger. Moest van jongs af meewerken op vaders boerderijtje. Later dagloner. Werkte zich op tot keuterboer. Nauwelijks schoolopleiding. Ontwikkelde zich door zelfstudie.

Tal van kerkelijke en maatschappelijke functies: diaken, gemeenteraadslid, ambtenaar burgerlijke stand, secretaris waterschap. Meer dan duizend publicaties in kranten (waaronder de NRC), tijdschriften en almanakken over landbouw- en volkskundige onderwerpen.

Schreef bovendien Drentse toneelstukken en enkele gedichten, maar ontleent zijn literaire betekenis vooral aan zijn dorpsnovellen in feuilletonvorm. Drie daarvan, vrijwel geheel Drentstalig, werden na zijn dood in boekvorm uitgegeven: *Marthao Ledeng, de bloem van 't daarp* (feuilleton van 1892/93); *Over de Hunse, 'n vertelling veur 't Drèènsche volk* (idem 1901/02); *Zien broed verloren* (idem 1902/04).

Marthao Ledeng

(*hoofdstuk 2*)

'A'j prooten wilt van èrdaodeg volk', zee Albert Feikens, de aole scheper, die al over de twintig jaor in 't zölfde daarp achter de schaop gaon hadd', 'dan moe'k je zekgen, dat zukke lue as Jan Akkers volk, dat is èrdaodeg volk. Komp er 's zömmers is 'n hen oet de branettels, die daor eier leg, en zie wiefelt er an dat 't een van oez' hoender is, dan zult ze d'r gien ei van hollen. As die lue nee en jao zekgt, dan kun 'j daor staot op maoken en an laster of lósse prooties steurt ze heur daor niet. Zuk volk mag ik lien', zee Albert.

Dat er mèr zoo over daachten as Albert Feikens, bleek dan ok wal is. Bij Gèrt Ledeng, die 'n endien van Jan Akkers of woonde, maor toch met hum in de naoberschap was, daor hadd' Jan Akkers al zestien- zeuventien jaor laank de heui en bouw daon, en krek zoo laank hadd' Gèrt Jan zien laand zaid en bouwd en nog al mèr van zien pèrd-waark daon. Jan Akkers en zien vrouw hadden 'n paor dochters die op de dienst wassen en wal huren hollen kunnen, en een zeun, de jongste, die as kind aaltied aoreg liedelk en slap west hadd' en daorum niet zoo jonk de deur oet zul as zien beid' fikse zuster, tenminste as Jan Akkers er 't brood toe hadd'.

Daorum was Jan Akkers aaltied wat heel bang veur zien zeun, en luet hum op zien veertiende en vieftiende jaor nog omtrent gien waark verrichten, of 't meug wat ligt waark wezen. Bij Gèrt Ledeng 's zömmers wat helpen heuien en de bouw wellen, dat kun Reinertien wal doen, maor aans – grasmeien, meslaen en zoo, daor mus d' jong nog maor eerst is veur beschoonegd wodden. 'As arbeiderskind zal hie misschien ok wal arbeider blieven', zee de vaoder van Reiner, 'en dan kun hie nog laank genog in

't zwaor touw hangen.'

Tot an zien veertiende jaor hadd' Reiner Gèrt Ledeng zien koe'n dreven. In de zömmers höld' ie tuskentje, aaltied unner toezien van zien vaoder, de vruchten wat schoon, en zoo kwamp ie er mooi makkelk langs. Wassen de kaarsen riep, dan zat Reinder veul vaoker as zien vaoder 't lien wol, in een van de beid' mooi kaarsenboomen, en plukte er mooie bossies of, daor ie de naobers of goeie vrenden, die van dat goed niet hadd'n, met verèrde. As hie daor dan op zien hoog standpunt zat, en 'n liedien zunk, dat bij stil wèr klunk deur de buurt, dan duurde 't vaak niet laank of Ledengs Marthao, 'n wicht die in aolderdom niet zooveul van Reiner verschilde, kwam er al gauw is wèr an. 'Wat is oez wicht gek op die kaarsen', zee moeder Jannao, de vrouw van Gèrt Ledeng, dan. Maor 't was nog niet alleeneg um die kaarsen, dat Marthao er hen gunk. Ze meug ok gern is 'n oogenblikken bij Reiner Akkers wezen. Reiner zocht umtrent met levensgevaor de allermooiste bossies kaarsen op en luet ze Marthao toevallen en as Marthao dan de mooie bossies maor hadd', dan laachte 't wicht teeng Reiner en dan was ze zoo blied'! In de proementied gunk 't net zoo. De beste en dikste proemen, die d'r an de boom zatten, bewaorde Reiner veur Marthao, en bij heele petten vol sjouwde ie ze d'r nao toe. Zölf s wus ie secuur wat soort van proemen of 't wicht op 'n liefsten hadd', en hold zuk er, alleen um Marthao diensten te doen, precies van op de hoogte, hoe of 't stund met de riepegheid.

Zoodoend' kregen ze 'nkaander in de zömmers umtrent dag op dag wal te zien en te spreken, en 't was daorum ok jao niks gien wonder, dat er bij aal die umgaank met

'nkaander ok genegenheid veur mekaor ontstund.

As 't winter was, dan kregen ze mekaor lang niet zoo vaak te zien. Dan mus Reiner Akkers tot zien veertiende jaor nao d'aovendschool, en gunk Marthao gedureg an wal ies oet, nao aander wichter toe, of ze was in hoes an 't waark, en lèrde spinnen, breien, wol kaoren en zoo wat. Bij gevolg kwamp ze dan in 'n aander omgeveng, en ontstund er bij heur aal zoo zachies wat mèr nieging um met 't jonkvolk met te doen. Was Reiner in dat opzicht ok zoo wied west, dan zullen ze misschien die genegenheid van wèrskaaften mèr unnerhollen hebben. Maor now kwam 't al gauw zoo wied, dat Reiner, as ie Marthao is antröf, heur dan begunde te plaogen met jongs, en heur dan de gek ansteken wol. Maor zöls höld ie zuk aaltied op 'n ofstaand.

'Aj' ok maor met gungen nao 't daarp in 'n Zöndagsaovens en 't winter met hen de spinsters, Reiner, dan zullen ei d'r wal mèr van gewaor wodden, wat er gebeurt, en dan wassen ei ok beter op de hoogte, jong,' zee Marthao. Maor Reiner teunde nog weineg liefhebberij veur die dingen, en zien vaoder zee: 'Och, Reiner kan nog loopen genog in 't daarp doen, en nog vaak genog met hen de spinsters gaon. Laot hum eerst maor is wat aans lerren, dat hum laoter veurdeel of teminsen plezeer anbrengen kan.' Reiner Akkers weur 'n flink opscheuten riezeg vent, zoodat men, doe ie um de twintig jaor was, niet van hum zekgen zul, dat ie vrogger zo'n kleinen rippert west hadd'. Waarken lerd' ie goed, al was ie al wat laot an de gaank kommen, en ie kun 't ok wal lien, zoodat Jan Akkers, dat aal zien levent 'n haarde arbeider west hadd', en nou al aoreg minner weur, ofschoon ie dat zöls niet leuven wol, van Reiner 'n boel hölp hadd'.

Marthao Ledeng weur ok 'n fikse meid, en 't scheen ook 'n wicht te wezen, die wal in de smaok vöf, want de jongs luepen er drok um. Eerst gunk dat zoowat hen en wèr, zoodat 't zoowat op 'n eenegszins ongeregelde beurdienst leek, maor metertied kwammen er steevaaste klaanten, en weur 't in dat opzicht dus beter. Maor as 't zoowied komp, dat de dochter steevaaste vrijers kriegt, die d'r op geregelde of veurof bepaolde tieden wèr komt, dan begunt de boeren daor ok al is met nao te kieken, want dan is 't net of er wat mèr erns in 't spil komp.

Een van de vrijers, die aoreg goed 'n oogien op Gèrt Ledeng zien dochter scheen te hebben, was Nabben Jaan. Nou weur d'r unner 't jonkvolk wal is zoo opmarkt, dat Jaan einliek gien jong veur Marthao was, want zie was 'n wicht zoo knap van slag en zoo mooi van lief en leden as ze d'r maor dun luepen. Veur elk, die Martha maor is eenmaal ankeek, mus dat daodelk in 't oog vallen. Bij 'n middelmaotege greutte hadd' ze 'n frisse gezonde kleur, was zaacht en zedeg van naotuur, en wus bij aal gelegenheden, waor boerenfolk bij te pas komp, heur fersoen zoo goed te bewaoren, dat boerenjongs heur de lofspraak naogavven: 't Is 'n heel schier wicht, in 't een zoowal als in 't aander!' En schoon men bij zukke boerenspraaken vaak nog al 'n boedel overdrieveng heurt, is

't in dit opzicht zóó, dat 't al heel wat wezen mot, as boerenjongs over de knappegheid van de vrouwlue pocht. En daorum hef die oetdrukkeng van 'n schier wicht' dan ok nog al vrij wat te beteeken.

Zoo knap as Marthao was Nabben Jaan op gien distansie. 't Was 'n ventien, dat vaak 'n witte kleur hadd', en veur 'n boedel boerenwaark was ie veul te licht. Jaan was breed van tronie en hadd' wat 'n krap neussien, klein oogies en 'n aoreg dikke kin. Iegenschuppen, waordeur Jaan boven aandern oetmuntte, bezat ie ok volstrekt niet, of 't meug wezen, dat die van geldbezitter met 't oog op de toekomst zooveul gewicht in de schaol lee, dat die aal 't aander goedmaaken kun. En dat nou zoo'n jong geregeld aachter zoo 'n knap wicht an leup, dat was toch wal wonderliek. En van Marthao zul men toch ok niet denken, dat zie zooveul um 't geld dee, dat Jaan laoter kriegen zul, want in d' regel ziet wichter daor zooveul niet op as jongs, en zoo d'r deur de vrouwlue in 't stuk van vrijen en trouwen nog al is wat aandacht schönken wodt an de toekomstige bestaansmiddels, dan is dat bij vrouwlue, die in de eerste jeugd zint, toch 't geval niet. Bij de vrouwlue is dat deurtied zörg veur laoter.

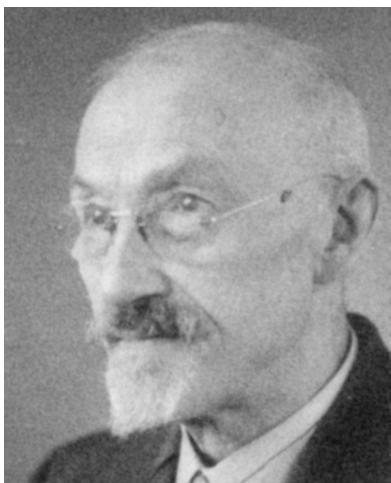
Dat Jaan en Marthao nou zoo meraokel gèrn bij mekaor wezen meugen – och, dat was 't geval niet. Jaan was gien drokke prooter en gaf in d' regel ok al niet veul aacht op hetgeen er in zien omgeving gebeurde, zoodat ie van veul dingen, die vaak bij verliefden de stof leveren kunt veur belangrieke gesprekken, weineg van wus. Marthao dee dan vaak 't woord, en, zooas bekend is, geldt ok hier 't spreekwoord: 't Kan van een kaant aal niet kommen. Tusken heur beient zul 't dus veul beter staon kunt hebben as 't er dee, maor wat niet was, kun kommen, dacht Marthao, en Jaan was er groot op, dat ie zo'n knappe meid hadd'. As er 's Zöndagsaovens jongs op de straat wassen, en Jaan er bij was, dan sprunk ie maor zoo van de straat of, over Ledeng's toenstiggeltien en stapte liek op heur veurdeur an, um 't aal jongs te laoten zien, dat ie hen Marthao gunk. En veural weur ie er niet minner groot op, doe de reedriekerskaomer Helmstad opricht was, waarvan ie zöls lid was, en waor ok Marthao an metwaarken wol. In zien verbeeldeng stelde ie zuk al veur, dat ze tehoop speulen zullen op Gèrt Rouwels zien opkaomer. 'En as 't dan is zoo tröf, dat de rollen, die ie en Marthao hadden, zoo op 'n kaander völlen, dat ze teegn mekaor prooten müssen', zee Jaan teegn zien meid, 'hè Marthao, duurs doe dat dan wal waogen?'

'O', zee Marthao, 'waarom niet? As ei dan de rol maor goed kent, jong.'

'Jao', zee Jaan, 'daor zal ik teegn lerren. Maor ik kan zoo goed niet as doe, Marthao.'

'Aj' maor goed oppast, Jaan, dan zal dat wal lerren.

En doe 't zoo wied kwam, dat er wat bewegeng kwam en er met de stukken, die ze opvoeren wollen, begund wodden mus te lerren, doe zee'n de jongs teeng Nabben Jaan, dat ie hen Marthao gunk um van heur de rollen te lerren.

Lukas Jonker [1873-1948]

Lukas Jonker. Geboren te Alkmaar op het ouderlijk schip dat Dedemsvaart als thuishaven had. Opgeleid tot banketbakker in achtereenvolgens Zwolle, Hengelo, Rotterdam en Amsterdam. Begon in 1902 voor zichzelf in Dedemsvaart.

Maatschappelijke activiteiten: schoolbestuurslid, kerkvoogd, gemeenteraadslid.

Verdiepte zich in de literatuur, begon in de jaren twintig zelf te schrijven, in het dialect van de Reest. Zo ontstond het feuilleton *Harm Boer'nlèv'n an de Riest* dat tussen september en december 1928 in de *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant* verscheen en al in 1929 in boekvorm uitkwam. Daarmee is Jonker de eerste auteur van een geheel Drentstalig boek. In 1939 verscheen een vervolg: *Harm, de boer van 't Hoogelaand*.

Harm de boer en 't olde mèense

(hoofdstuk 1, fragment)

Op de briede zaandweg, daor now een dikke laoge snei op lag, leup Harm.

Pettien op mit glimmende klappe; knap zwart buisien an, det net as de broek van een groter was emaaft, een beetien verkort, mar niet vernauwd, broekspiepen ummeslagen, skaopegrieze hozen of kousen an, en een paar spiksplinterneie klompen, zo was hij.

In d'iene haand dreug hij een pongeltien goed, d'aandere haand höld hij in de buse.

As de haand, die 't pongeltien druug, kold begun te worden, kwaamp de aandere uut de buse, naamp 't pongeltien aover, dan aosemde Harm èven op de kolde haand um hum wat warm te maken, en dan gunk die weer in de buse.

Zo gunk 't deur, töt det hij prebeerden um 't onder de narm te dragen en de beide haanden tegelieke in de buse te stikken. Mar 't gunk niet, 't was te groot daorveur en um beurten dreug hij 't dan weer in d'iene, dan weer in d'aandere haand.

Hè! wat was 't toch lillijk kold, hij riwwerde aover zien hiele lief. 't Gaon was muilijk: der was nog gieniene langers die weg egaone die morgen, en as hij niet zo goed de weg eweten had, dan zul hij der haoste verdwalen können.

Det hij der now ook net uut mus!

Toe zien vader der lest aover begunnen was, det Harm now al groot genogt was um bij een boer te dienen, toe had hum det wel mooi toe eleken, mar now 't er op an kwaamp, now had hij de aordigheid der glad of.

Naor zukke vrömde mèensen, hij kende ze gil niet; en

now zuk lillijk weer; hij was veule liever in huus ebleven; mar der hölp niks an... 't mus wèzen.

Zien moeder had ter ook wel tegen op eziene, ze had eerst zo'n wark ehad um zien kleren wat op te hemmeln. Der mus nog wat neis bij ekocht worden, en der was haoste gien geld veur.

En now alles veur menare was en hij vanmorgen op stap zul, kun hij wel zien, dat zien moeder ekreten had. Det kun hij niet goed hebben. En toe ze tegen hum zèe: 'Harm, zuj goed oppassen, mien jonge', toe kun ze haoste niet meer praoten. En toe hij zèe: 'Ja, moeder', toe kun hij 't zölfs ook niet meer.

Zien vader zag 't wel, en um die prakkezaosies wat weg te praoten zèe hij: 'Now jonge, now muj mar fiks oen beste doen heur, det de boer gien klagen aover oe hef; en ie mut er op rèken, dej zo mar niet gaot lopen, aj 't ies wat slim hebt, want ie gaot der zo weer naor toe.'

Mar zien vader meenden 't zo kwaod niet, dat wus Harm wel bèter; want daorveur was hij altied veuls te goed veur heur mit menare ewest.

As ze zo ies an 't speulen waren, kun zien vader soms ook zo mitdoen, en dan hadden ze zo'n skik.

Mar det gebeurden niet vake, hij was miestieds stille... 't Was toch kold, heur.

As hij now mar een paar haansen had, of mar iéne, dan kreeg hij niet zukke kolde haanden.

Hij zetten zien pongeltien neer en steuk de beide haanden in de buse. Even later vuulden hij ok ies in de butentasse van zien jasse.

Hè, wat was det now?

Hij haalden der een papiertien uut, daor wat in zat.

Welverdikkemij! Een stukken sukela!
 ‘Hoe koom ik daor now an’, dacht hij.
 ‘O, vaste van Grietien, die hef dat vleên jaor op ’t skoel-
 feest ekregen, en altied nog bewaard... Goeie deern toch!’
 Mar d’aandern waren ook allemaolend altied zo goed veur
 hum. Derk wol hum een mooie griffel geven mit goldpa-
 pier der umme, toe hij zien goed inpakten. Maor daor had
 hij jao niks an, mar det begreep Derk niet. Daorumme had
 hij ook allennig tegen hum ezegd: ‘Nee, hold hum zölfs
 mar, Derk.’

En Hillechien, die aanderhalf jaor jonger was as hij, now
 hij geleufden vaste dat ze um hum wel hen dienen wol,
 det hij in huus had können blieden.

Mar det zul toch te gek wèzen: hij was toch de oldste...!

Toe keerden hij hum nog ies andersumme, en keek, waor
 hij vandaon ekomen was.

Daorgindert, net veurbij de bocht van de weg, achter det
 bossien, daor woonden zien volk; en hij zul wel geern
 willen, det hij daor ook mar weer was.

Mar koman; hij pakte zien pongeltien weer op.

Daor gindert, daor die bomen stunden, daor was de
 straatweg, daor mus hij dwars ofslaon.

’t Leup lastig; zo now en dan mus hij zien bienen hoge
 opbeuren, as hij op een plekke kwaamp, daor de snei zo
 dikke lag.

Hij had toch hiel wat kleraozie mit ekregen. ’t Was een
 aordig zwaor pongeltien. En der zatten ook een paar neie
 skoenen in. Jonge, det had hij nog nooit eêr ehad. Altied
 klompen, en as hij nog ies skoenen had ehad, dan waren
 ’t nog gien neien ewest. Mar now mus hij toch een paar
 hebben.

’t Zat der aandere haoste niet an: zo’n lange naowinter!
 Ja, en as hij der nog an dachte, det hij lest mit een maand-
 tien mit wat eier naor de mark was ewest, en der mar zo
 weinig veur ekregen had... en det geld mus ook veur hum
 gebruikt worden, veur zien neie skoenen en zo, now toe
 was zien vader niet best te sprèken, en die neie skoenen,
 der was haoste niks van ekomen.

Mar hij kun ’t niet helpen, die kerel wol niet meer geven.
 Toe hij een dubbeltien vreug, zèe hij: ‘Meen ie mit det
 maandtien derbij?’ Det kun die kerel toch wel begriepen!
 ’t Was zien moeders spoormaandtien, det altied in ’t kam-
 menet stund, en daor de aandere kienders nooit gien bos-
 koppen mit muchen doen, zo zunig was ze der op.

Wat duurden die weg toch laank! Zien vader had ezegd
 van een ure gaons, en now was hij al zo’n poze op weg,
 en nog niet halverwègens.

Wat zulden ’t veur mèensen wèzen?

As zien vader hum mar mit-eneumen had, toe hij hum
 besteed had, dan wus hij der now wat van.

Die boer leek wel een goeie kerel, zèe zien vader. Zul hij
 ook wel hebben willen, det hij mit peerd en wagen ies
 naor zien volk gunk? Det zul mooi van hum wèzen. As hij
 dan weerumme gunk, kunden ze allemaolend een endtien
 mitvaren. Hij zölfs veurop de voerkiste, en muchen de

aandern um de beurte ies mennen. Harm maakten hum
 zölfs al zo bliede, en staptten onderwiel fiks deur.
 Veurdet hij der arg in had, was hij now bij de straatweg
 ekomen en mus hij ofslaon. De weg was hier al wat
 belopen en ’t gaon was wat bèter. Hij skeut now aordig
 op, mar hoe dichter of hij an ’t ende van zien reize
 kwaamp, hoe meer of hij der tegen op begunden te zien.
 ‘Wat zu’k temee zeggen?’ prakkezeerde hij. Hij wus ’t zo
 niet. Zulden ze hum ook vraogen, of hij koemelken en
 laand ummebouwen kun? Hij had gien van beiden nog
 edaone en as hij det zèe, zulden ze hum dan ook weerum-
 me sturen?

Daor kwaamp hum een wagen achterop. Zu’k vraogen,
 o’k mit magge varen? dacht hij. Mar hij prakkezeerden
 der voort achteran: Nee, det doe’k ook niet, dan bin’k der
 zo veule gauwer, en hoe langer of ’t duurden, hoe liever
 det hij ’t had.

Hij leut de wagen veurbij gaon. Det was toch hiel wat
 aandere as lopen... As hij der now temee was, kun hij
 eerst nog wel een endtien wieder gaon: ze kenden hum
 toch niet.

’t Was now ook lange zo kold niet meer as zo strakkies.
 Now mussen ze ies niet in huus wèzen. Wat mus hij dan?
 Mar ze wussen jao toch wel, dat hij vandage komen zul.
 Nee, ze zulden der wel in wèzen. Wat zul hij now mutten
 doen? Buten kuj niks uitvoeren.

Zo gunk hum van alles deur ’t heufd, en mitiene staptten
 hij mar goed deur.

Daor op de hoek, dat was een fiks boerenspil. Ze waren
 zeker an ’t mesvaren ewest: de wagen stund daor nog bij
 de bulte, mar alles lag now onder de snei. Um de hoek,
 veur ’t huus, stunden een regel lindebomen.

’n Endtien varder, an de aandere kaante van de weg, zag
 hij ’t huus van Barrels Albert, daor hij wèzen mus.

’t Harte begun hum te klöppen tegen de kèel.

Zul hij der zo mar op an stappen? De baanderdeure stund
 een endtien lös. Daor zul hij mar ingaon. Gien mèense te
 zien. Hij was ter now vlakbij; gunk zachies lopend ’t hek-
 kien binnen, op de baanderdeure an.

Hè! wat een skrik! Een lillijke grote hond sprunk iniens
 blaffend op hum an, en as hij mitiene niet eziene had, det
 hij an een kettuk lag, zul hij ’t uut-eskreeuwd hebben.
 De skrik zat hum nog in de bienen, toe hij de baanderdeu-
 re binnen gunk.

Daor stund hij now. Hij heurden wel wat, mar zag nog
 gien mèense. De koenen stunden op stal, mar van veral-
 treerdheid zag hij gil niet, hoeveule ’t er waren.

Zulden ze hum niet eheurd hebben? Hij wachtte nog
 èven... toe reup hij: ‘Vollek!’

‘Wele is daor?’ reup een vrouwenstemme weerumme.
 ‘Ikke’, zèe Harm.

‘Now wee bi’j dan?’ zèe dezölfde stemme weer, en mitie-
 ne keek een vrommes um de deure van de keuken.

’t Was al een aordig old mèense, niet zo hiel jonk meer.

Zul det de boer zien vrouwe wèzen?

Ze had een glad mussien op, streek èven mit de baovenkaante van de haand onder de neuze deur, en vèegden toe mit die haand opzied bij de rok langers.

‘Ik binne Harm van Frèerk Stok’, zèe Harm, ‘mien vader hef mij hier bestèed.’

Die boer leek wel een goeie kerel.

‘O, bin ie det’, zèe ’t olde mènse, ‘now kooft hier dan mar hen, ie behoeft daor niet op de dèele te blieven staon.’ Harm gunk de keuken in. ’t Was een aordig groot vertrek.

An de kaante van de dèele braadden op de heerd een vuur, mit een hekkien der umme toe en een pot hōnk ter baoven. Een ronde taofel op drei poten midden op de vloere, een kammenet en een spiende mit wat stoelen an de kaante, een paar deuren, det waren zeker beddestèen, en twee ramen en een deure in de veurmure.

’t Olde mènse zat, mit een staove onder de voeten, bij de taofel eerpels te skellen.

‘Hej daor oen kleraozie in?’ vreug ze, en wees op ’t pongeltien, det Harm nog in de haand had.

‘Ja’, zèe Harm.

‘Now, zet det daor mar dale’, zèe ze, ‘en gaot mar bij de heerd zitten; mar aj natte voeten hebt, muj die niet op de plate zetten, dan maak ie mij die ook nog lillijk.’

Ze had wel eziene, det Harm de klompen vol snei had.

‘Dej now ook net deur de dikste snei loopt’, zèe ’t olde mènse weer, mitiene det ze drok an ’t skellen was.

Harm zèe niet, det hij op de zaandweg niet anders kun, umdet daor nog gien iene langers egaone was en det hier en daor in de leite van de bossies de snei wel een voet hoge lag. Hij zèe niks, zetten zien pongeltien op de vloere en gunk bij de heerd zitten.

’Kuj ook eerpels skellen?’ vreug ze.

‘Jawel’, zèe Harm.

‘Now det is wel goed’, zèe ze, ‘det zij hier ook wel ies mutten doen; ik magge niet geern zien, det zuk jonk volk tumig lōp.’ Toe was alles weer stille, allennig heurden ie iedere keer, det ter een eerpel in ’t water vōlt.

‘Dej now ook net mut komen, now de baos der uut is’, begunden ze weer, toe ze nao een poosien de eerpels skone had. Harm wus niet, wat hij daarop zeggen mus en hōld hum stille. Ze stootten een keer of wat mit de voeste deur de eerpelōmmer, naamp de pot van ’t vuur, en pikten mit de vorke een stuk spek der uut, deu de eerpels der in, en de pot weer op ’t vuur.

De deure gunk lōs en een deerntien van een jaor of twaalven kwaamp derin en reup: ‘Moeder, daor bin ik weer.’

‘Goed, mien kiend’, zèe de moeder.

Mar toe ’t maagien Harm daor zag zitten, greep ze heur moeder an de rok, en mit ’t gezichte der tegen, keek ze hum wat skuins an en zèe niks meer.

‘Toe deern, laot mij lōs’, zèe de moeder, ‘ik binne nog zo drok; temee komp oen vader weer en dan mu’k ’t èten klaor hebben.’

Harm dacht an zien zuster Grietien; det was net zo’n deerntien zowat.

Even later kwaamp de boer mit peerd en wagen ’t hekke in rieden, en as Harm mar edörfd had, was hij der wel gauw naor toe elopen, um ’t peerd vaste te holden of uut te spannen, mar hij bleef zitten. ’t Olde mènse en ’t deerntien leupen naor de dèele, hij heurden wat gepraot en èven later, daor kwaamp de boer binnen.

‘Zo jongkerel, bin ie daor?’ zèe hij.

‘Ja’, zèe Harm.

‘Now, ie hebt al een hiele reize achter de rugge mit zo’n kwaoie weg. Ie zult wel honger hebben hè?’ zèe hij weer.

‘Niet arg’, zèe Harm.

Toe reup hij naor de dèele: ‘Vrouwe, hej ’t èten gauw klaor?’

‘Ja, hebt mar wat geduld’, kwaamp ’t daorvan weer terugge, en mitiene kwamen ’t olde mènse en ’t deerntien der achteran weer in de keuken.

Ze naamp de pot van ’t vuur, en gunk ter mit de slief in an ’t staampen.

Harm keek ter zo’n beetien skieve naor; ’t waren eerpels mit boerenkool. ’t Reuk wel lekker, mar hij had niet veule zin. Toe ’t klaor was, zetten ze de pot op taofel, dielden ’t spek op veer borden, de boer scheuf zien stoel an de taofel, ’t olde mènse gunk ook zitten, en ’t deerntien tussen heur beiden in.

‘Allo, jong, skik ok mar an’, zèe de boer, en Harm gunk achter an taofel zitten.

Toe mussen ze èven stille wèzen. De boer hōld zien pette veur de ogen, Harm deu net zo, en toe ’t gedaon was, zetten hij de pette weer op, net as de boer.

‘Tast mar toe, jong’, zèe de boer, toe hij veur humzōlfs en veur ’t deerntien en zien vrouwe op-eskōpt had, en mitiene skeuf hij de stale van de slief, die in de pot stund, naor Harm toe.

Harm naamp niet veule: hij had de hiele tied wat veur de kèel en kun ’t mar niet weg sloeken.

’t Olde mènse keek hum ieder keer wat skieve an; ze was ’t er nog niet mit iens, det daor zo’n vrōmde bij heur in huus ekomen was, en diej now altied aover de vloere mussen hebben.

’t Was wel neudig: de baos kun ’t wark allennig niet meer of, en zijzōlfs wordden ook wat older. Mar nee, ze had der nog gien vrèe mit.

Albert Dening [1873-1949]

Albert Dening, wiens ouders een café/stalhouderij/boerderij dreven, werd geboren in Sleen. Werkte tot zijn vierentwintigste bij zijn vader. Zelfstudie in zijn vrije tijd. Klom via diverse ambtenaarexamens en promoties van commies 4de klasse (Groenlo 1894) op tot commies 1ste klasse (1913) en later chef de bureau te Amsterdam.

Begon na zijn pensionering in 1934 te schrijven. Publiceerde Drentse poëzie, voornamelijk in het maandblad *Drente*, en verhalen.

Boekpublicaties: in 1944 het krantenfeuilleton *Um d'olde toren van 1939* (in *Agrarisch Nieuwsblad*) en in 1949 *Oet oes eigen Drenthe. Een bundel korte verhalen uit het land van hei en struiken* die eerder in de *Provincinciale Drentsche en Asser Courant* stonden.

Um d'olde toren

(fragment)

't Was donkeroavend. 't Wark was veur die dag doan en de hoesholling van Jan Henning zat in 't schemeruur stil bij 'n kanner. Voader Henning staarde in gedachten verzonken noa de doovende en dan weer oplaaiende vlamme-gies van 't zoddenvuur. 'n Leven van veul tegenslag had hum zwoormoedig maakt. Hij was aaltied 'n warkzame man west en dee nog van vro tot laat zien best in 't boerderijgien, mor zien harde arbeid had hum niet veul geven. As boerenknecht had' met groote zunigheid zon kleine zeshonderd gulden bij 'n kanner spaard en doar wazze doe met introuwd bij zien vrouws stiefvoader, die 't geld er deur bracht in drank en met verkeerde handel op merken en verkoopings. Met mooie beloften had' de jonge man 't geld ofhandig maakt. Op 'n murgen was dat zoo mor op de deel veur 'n kanner bracht. Jan Henning had hum het muujzaam vergaarde geld op d' hakselkist veurteld, alles in goed vertrouwen en zunner ienig bewies; nooit was er 'n cent weer van terecht kommen. Doe zien schoonvoader overleden was, hoopte Henning, dat er betertied zul anbreken, mor och, as de boedel verschuld is, en ij zit op 'n huurspil, dan is er joa gien doen an. 't Was nog 'n geluk dat er an 't hoes harbargen en lozement verbunnen was, dat gaf met markdage en zoo nog wat inkomsten, mor 't bleef toch knoaien.

'n Beste herschup was die eigenaar ok niet; hie dee niks an 't ol hoes. 't Was 'n inhalege boas, hie luut de meier overall veur opdreien; Henning mus mangs nog stroo koopen um 't dak dicht te hollen. Vaak had'ok tegenslag unner 't vee; gien joar of er gung wal 'n koe of jongbiest de grond in. Bij 't ofreken met zien zwoagers was 't ok niet goan zoo 't heurde; die wazzen nog ofkoft.

Henning en de vrouw hadden aal de schulden niet gèrn bloot willen leggen, want dan gung ij nog mor over de brink. Rampen, die de hoesholling te dragen kreeg, bleven niet op de deel: 't was ok ziekte op ziekte met de kinner en mienigmoal hadden ze bij Henning de zwoore gang noa 't kerkhof moeten maken. De lèste slag overtruf alles, doe wuur heur oldste zeun as saldoat in dienst, heur ontnommen en wied van hoes begraven.

Dat wazzen zwoore dagen; moeder Henning hef 't veur de dood wegghaald.

Twie kinner hullen ze over, 'n wicht en 'n ankommende jong van 'n joar of achttien, en op die jong had Jan Henning zien hoop bouwd. De jong had slag van warken, mor zag niet veul licht in aal dat wruten in anermans grond. Hie wol wal gèrn anpakken en zien best doen, mor zag um zuk hen, hoe de mensken knooiden van de murgen tot d'oavend en arm bleven, doodarm. Bertus perbeerde wal ies in stille berusting mor wat vot te leven, net as zooveul anern, en zuk an te sluten bij aal die waarkers zunner oetzicht, zunner 'n beetien levensgeluk. Mor dubbel kwam het verzet weer boven, azze 's oavens de slovers van 't boerenland oet 't veld of oet de moa zag kommen, te mu om op te kieken en met gien aner verlangen dan mor zoo gauw meugelk achter de beddegedienties.

Bertus zat die oavend tegenover zien voader in 't zoddenvuur te kieken, en was zoo in gedachten, dad' verschrikt opsprong, doe d'ol boas zee:

'De scheper fluit, jong, loat d'schoap ies in 't hok.'

Hie gung oet d'kamerdeur en zag de woldragers bij d'schuur stoan, ze wazzen er almoal, veerentwintig, en d'ol

ram met zien mooie hoorn. 't Kleine zwartien kreeg 's oavens aaltied een 'n stukkien brood en stond Bertus al doadelk met zien zachte snoetien in d'hannen te snuffeln. 't Was nog vro in 't veurjoar, mor an de kestanje, die veur de washoekendeur stund, kwammen toch al grune blad-ties. Och, wat was 't mooie zachte oavend. Mor op de jongs van Albers muuk de vredege rust, die er van de noa-tuur oetgung, gien indruk. Die hadden veur de baner al weer roezie unner mekaar; aaltied mor vlukten en te keer goan. Bertus bemuujde zuk mor weinig met heur, hie had er ok wal ies woorden met. 'kale jakhals,' hadden ze hum 'n dag of wat leen noaropen. Ja, zij hadden zoogenaamd 'n eigen spil, doar gungen ze groot op, al laggen er dan ok zwoere zulvern balken in 't hoes. Och, parti mensken wilt heur gèrn hier of doar op verheffen. 'kale jakhals,' no ja, dat kun er nog wal bij, doar lag Bertus niet um wakker, zooazze vaak dee um de lasten en zworigheden die voader en moeder hadden.

't Is er no mooi boeten!' ruup Zwaantien, de meid van Albers tegen hum. Joa, 't was bijzunder mild in de noa-tuur.

Boeten 't darp horrelde nog 'n wagen over de weg. Jan van de meester speulde op de fluit: 't Zonnetje gaat van ons scheiden,' en doarnoa de taptoe van de soldoaten. Even kwam er over Bertus 'n gevuul van weemoed, want hie dacht an die groote breur, die nooit, nooit weer kwam. Hie kuierde nog even deur 't kleine hoffien langs de albeeren bossies en stund 'n oogenblik stil bij d'appel-boom, die zien moeder as pit poot had.

Oet domnees hof kwam de zang van 'n paar liesters. Bertus betrapte zuk er weer op, dat zien oogen aaltied noa de pasterij gungen en zien gedachten zoo vaak bij Annie wazzen, bij domnees Annie. As kinner hadden ze met mekaar hen schoel goan. Ze wazzen even old en hadden aaltied met 'n kanner speuld. Hij had heur an de sommen hulpen, want in 't lèren was ze niet sterk en Bertus was op schoel miestal nummer ien. Meester Dammers had vaak zegd, dat ze hum deur muzzen loaten lèren, as 't even kun; mor doar was 't bij bleven. 't Wark mus voader Henning ok wat oet d' hannen nummen worden, en de middeln wazzen er ok niet. Doe ze older wuren, was de verholding met Annie wat verstrakt, mor ze was toch aaltied nog even oarig veur Bertus. Deurdat ze in 't darp

geboren en met d'aner kinner opgruid was, was 't ok net 'n gewoon wicht bleven. Mooi was ze niet, mor ze had een paar zachte oogen met wonder mooie lichties er in, vund Bertus. 't Was zo jammer, veural ok veur 't wicht, dat 't er in hoes mangs niet zo mooi toegung. Domnee kun met de vrouw niet te best overweg en dat had hum an de drank bracht. Slim ruchtbaar was 't nog niet mor bij Henning in d' harbarge wuzzen ze er wal van. Bertus zag wal, hoe Annie unner dizze treurege umstandigheden gebukt gung, en het grote verdriet, dat ze stil en ofgetrukken met zuk druug, dee hum zèr. 'Gek toch,' zeed bij zuk zulf, 'da'k aaltied an heur denk. Zullen heur gedachten ok wal ies bij mij wezen? Och nee, te gek um over te proten, 'n mensk verbeeldt zuk mangs van alles.' Zoo stund de jong doar te soezen, doe zien moeder oet deur kwam en ruup: 'Allo Bertus, in hoes kommen, um vief uur is 't al weer dag.'

Op 'n oavend, doe Bertus allien in de vergunning was, kwam domnee met 'n opgewonnen gezicht binnen en kommedeerde 'n borrel. De jong stund even in beroad mor doe zeed' doadelk resoluut: 'Dat doe'k niet domnee, dat stuit mij tegen de burst, dat mag niet.'

Doe sluug domnee met de voest op toafel en schiewde wal hoe hard: 'Roep je moeder, kwajonge, wou jij mij leeren wat mag en niet mag?'

Bertus gaf gien antwoord, mor luup de deur oet hen boeten, net doe 't hekkien veur de passerij lus doan wuur en weer dicht klikte. 't Was duuster, mor hie begreep, hie vuulde, dat was Annie. Hie gung heur integen en zee zachies: 'Niet schrikken Annie, ik zin 't, toe wicht, schrei no niet, dat kan 'k niet verdragen.'

'O Bert,' zee ze, 'ik zin zoo bang, 'k heb zon verdriet.' Bescharmend lee Bertus d' arm um heur hen en zee troostend: 'Dat weet ik, Annie, en dat hef mij al lang zèr doan. Ik kan 't niet langer bij mij hollen, het mot er no mor oet, ik hol toch zoo veul van je.'

Even was het stil in heur, en doe lee ze 't heufd tegen zien scholler. 'O Bert, Bert,' zee ze heel zachies, 'wat maakt mij dat bliede en gelukkig.'

L.A.Roessingh [1873-1951]

Louis Albert Roessingh. Geboren te Assen. Zoon van de rechtbank-president. Na de hbs studeerde hij aan de kunstacademie te Antwerpen waar hij zich vestigde en in 1909 trouwde.

Vanaf 1901 (sterfjaar vader) regelmatige bezoeken aan Assen (moeder) en omgeving, schetste en schilderde het Drentse landschap. Schiep een omvangrijk oeuvre: landschappen en portretten.

Ontdekte de schoonheid van Elp waar hij in 1908 een huis liet bouwen, De Zandhof. Woonde na de Eerste Wereldoorlog afwisselend in Antwerpen en Elp. Was tussen 1917 en 1923 raadslid van de gemeente Westerbork.

Publiceerde vanaf 1923 gedichten in de *Nieuwe Drent(h)sche Volksalmanak*, in 1948 gebundeld in *'t Diggelhoes*, de eerste dichtbundel in het Drents. In 1951 verscheen *Stad der paleizen*, jeugdherinneringen. *Stoefzaand, gedichten en tekeningen L.A.Roessingh*, dat in 1988 verscheen, bevat nog niet eerder gebundelde poëzie uit de jaren 1939-1948.

De illustraties in *Scheupers van de taol* zijn gebaseerd op schilderijen van Roessingh.

Haarfstnaacht

Laangs de bossem van de heerd
Met zien oetgedeufde kolen
Glidt van d'egge stil de maon
Maank de lange riegel stolen.

Lege stolen, dee daor waacht
Op de mensken, dee neet kommen.
In de hof, in 't bleke locht,
Kwient en staarft de leste blommen.

O, dee kaolde zulvern naacht!
As daor ale dingen zwiegen;
En de leste appel vaalt
Oet de kale zwaarte twiegen.

Witte wieven

De maon stek 't bleke heufd oet 't Oosten
En ales zwiegt en waacht.
De witte wieven gaon waer daansen
In zute zommernaacht.

Daor kruupt ze aal oet lege veenties,
Oet gres en rusk en spil,
En dweelt en dwirrelt om mien börchien
As doeven om heur til.

Och mister, kiek ze nou toch daansen,
En heur nou toch es goed!
Och mistertien, dee proot van 'nevels',
Ze laacht dei veerkaant oet.

't Dweellocht

Ze braachten op een mörgen
In 'n vurenholten kist
Op d'akker zunder zörgen
Oes aolde organist.

Ze hebt hum daor toe laoten
Allèn in 't rooie zaand.
De naobers bint gaon praoten
Van schaop en biest en laand.

En d'aovend is gaon vallen
En duuster weur 't in 't rond,
En aachter d'ekenwallen
Daor bleekte nog een hond...

En waor z'een stee hum gaven
Een dweellocht stillijk stun,
Tot zwevend laangs de graven
Het 't pad hen 't örgel vun.

Dodendaans

Paartie kunt 't neet aaltied haarden,
 Waor de naobers z' hen hebt braacht,
 En dreit dan in laange riegels
 Maank mien slaopeloze naacht,

Naacht, waorin oet vaole nevels
 Doezend ogen haer komt glien,
 Ogen, dee ik zo kun haoten,
 Ogen, dee ik zo mug lien.

Tiezig wuul ik rond op bedde,
 Tot op iens de haonen kreit,
 En ze, raerend, laachend, hoelend,
 In een störrum vot waer weit.

Weegeleedtien

Kind, deen bes teug aal hen bedde;
 't Is ja duuster, lig non nêer.
 't Zunnegien gunk neisies under,
 En de sterrens komt aal hêer.

Kun 'k dee sterenties maor vraogen,
 Wat ze hier van dei verwaacht,
 En of 't vonkien van de leefde,
 In deen haartien met is braacht...

Stillijk hez'd deen oogies sleuten;
 't Mondtien laachend, ofs doe wus,
 Dat het antwoord van de sterrens,
 Dizze naacht nog kommen mus.

Roggeblompies

Roggeblompies van de nes!
 As een koppel blauwe oogies,
 Kekst doe mij zo vrundliek an,
 Maank de gele aorenboogies.

Doe versteetst het leed as 't weit;
 As de snaoren wêer gaon zingen,
 Van de grote golden haarp,
 't Leedtien veur de staarvelingen.

Waant doe blefst ja zunder zörg;
 Laachst zoolaank doe steetst in 't einde;
 Laachst tot ook deen meier komt;
 't Olle Heintien met de zeinde.

De Haovezaat

Gunder gledt ja wêer oet 't Westen,
 't Leste sang, dat veur de naacht
 d' Olle haovezaat geet zuken,
 Maank de ieken van zien graacht.

't Hoes lug leeg en wittewieven
 Hebt zo griezelachtig laacht,
 Toe de heerd er oet wuur breuken,
 d' Olle heerd van hiel 't geslacht.

O, dat sang, dat daor blef branden
 As een wonde dee neet zaacht;
 Druvig kleurt de zun de muren
 Veur de laange laange naacht...

Rozen

O dee lochte rooie rozen;
 Waor gien kweker an hef knooid;
 Waor nog 't hart in lug te laachen,
 En dee hiel mien hoffien tooit!

Jao, het liekt, of rose wolkies,
 Dee smaanks in het oosten bluit,
 Neisies maank mien hoes bint vallen,
 En in 't hoffien op bint gruit.

Och, mien mooie mooie rozen,
 Dazdoe nooit wat aans begeer!
 Denk, dat doe ja zo bist kommen
 Oet de haanden van oez Heer.

8 Mei 1945

Aal steet de wêrld op zien kop,
 Wij hemmelt daolkies ales op;
 En daanst wij ook maank puun en spil,
 Op 't heden hebt wij zuver wil!
 't Is vree!

Wij proot wêer van beschaovingswaark,
 't Meraokel nut van skoel en kaark;
 En telt de woekeraor vannaacht,
 Aal 't geld dat in zien puutien laacht.
 't Is vree!

Maor boeten kek een blieke maon,
 Naor aal dee kruusies dee daor staon.
 't Is vree...

J.H.Bergmans-Beins [1879-1948]

Johanna Hindrika Beins. Geboren te Borger. Dochter van een molenaar-boer en een vroedvrouw. Bezocht de normaalschool in Assen en Stadskanaal. Onderwijzeres te Meeden, Valthe en (1903) Borger. Trouwde in 1905 en nam ontslag. Verhuisde in 1938 naar Bussum. Overleed in 1948 en werd in Borger begraven.

Bergmans-Beins vervulde tal van maatschappelijke functies. Ze was het eerste vrouwelijke Statenlid in Drenthe (1919). Haar verkiezingsrede hield ze in het Drents. Voorts: lid van de Voogdijraad; bestuurslid Provinciaal Museum; idem Openluchtmuseum Arnhem; commissielid volkskunde van de Koninklijke Academie van Wetenschappen.

Schreef enkele toneelstukken, publiceerde gedichten, liedteksten, verhalen en artikelen in diverse landelijke en regionale bladen, waaronder de *Drentse Volksalmanak* en *Maandblad Drenthe*. Werk van haar staat onder meer in *Drents Liedtiesboekien, verzameld deur Jan Naarding* (1949). Het lied *Drenthe, laand, waar 't aolde leven* kreeg landelijke bekendheid op de melodie van Jan Corduwener.

Belangrijkste boekpublicaties: *Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Een vertelling uit het Drentsche boerenleven* (1933), een Nederlandstalige roman met Drentse dialogen; *Drentsche Legenden. Verzameld en naverteld door J.J. Bergmans-Beins*, een tweetalige bundel met verhalen en gedichten, waarvan in 2006 een heruitgave verscheen onder de titel *Wilde Jacht - Volksvertellingen uit het oude molenhuis*, samengesteld en ingeleid door Henk Nijkeuter.

DRENTHE LAAND, WAOR 'T AOLDE LEVEN

J.H. Bergmans-Beins

Jan Corduwener

Fris marstempo

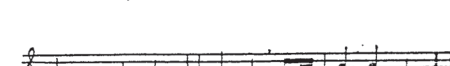
1. F 5 . 4 | 3 5 1 2 | 3 . 1 ' 1 . 7 |
Dren-the, laand, waor 't aol-de le-ven, Aol-de

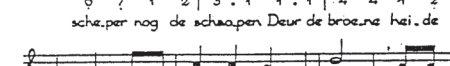
0 1 4 0 | 5 . 5 . 4 | 3 5 1 2 |
vrij-heid, aold ge-broek, 't Volk met vaas-te baand döt

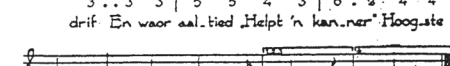
3 . 1 ' 3 . 3 | 2 . 7 1 4 | 5 . 5 . 5 |
hech-ten, An zien laand van heid' en stroek. Waor de

0 7 1 2 | 3 . 1 ' 1 . 1 | 4 4 1 2 |
sche-per nog de schaopen Deur de broe-ne hei-de

3 . . 3 3 | 5 5 4 3 | 0 . 2 ' 4 4 |
drif 'En waor aal-tied 'Helpt 'n kan-ner' Hoog-ste

3 1 2 4 | 1 . . 0 | 1
bes-te lief-spreuk blif. laand.

Drenthe, laand, waar 't aolde leven

Drenthe, laand, waar 't aolde leven,
Aolde vrijheid, aold gebroek,
't Volk met vaaste baand döt hechten,
An zien laand van heid' en stroek.
Waar de scheper nog de schaopen
Deur de broene heide drif
En waor aaltied 'Helpt 'nkanner'
Hoogste beste liefspreuk blif.

Waar de zun de heidevelden,
Pronkend in heur sangen klied,
Overgöt met golden straalen
En de leuwerk zingt zien lied.
Waar men vuult, dat toch het leven
Meer nog is as stried en wark,
En de wiede, bliede roemte
Mensken maakt veur beter stark.

Waor de dörpies ligt verbörge
 In 'n kraans van iekenholt
 En op d' es de roggeakkers
 Zummers glaanst as zuver gold,
 Waor de diepies, blaank as zulver,
 Speulend loopt deur 't grune laand
 En in 't gres de bonte bloemen
 Streijt bint met 'n volle haand.

Waor de bargies en stienhopen
 Op de heide, groot en wied,
 Spreekt op roege, stille wieze
 Van het volk oet vrogger tied.
 Waor het leven slicht en eerliek,
 Vrij van stieve, strakke baand,
 Veur 'n Drent is 't miest begerliek
 In zien iegen vrije laand.

Wilde jacht

Het spoekt op de heide; daor gun in het veld,
 Daor heur ij de hond'n, die bleekt met geweld.
 A'j lustert... a'j rondkiekt; dan weet ij het wal:
 En troep wilde jaogers met horengeschal.
 De peerde, die trappelt; zie guntert en snoeft.
 De kerels, die jaogt, dat zie klettert en stoeft.
 Zie soest deur de wolken, zie riedt in de sprong.
 Daor hoog in de locht; al begriep ij 't niet jong.
 Dat volk giet oet jaog'n met raozend geweld;
 Daor is heur en tied van weerumkomm'n steld.
 Zie moet zuk wal haost'n; want gaauw giet de tied.
 As zie niet te sprong doet, dan haolt zie het niet. –
 Het kraakt in de boom'n en wild boest de wind;
 Roeg jaogt de wolk'n, die toestereg zint.
 A'j goed loert, dan zie'j hum – maor lang niet elkien,
 -Daor is haost gien staarfling, die Wodan kan zien. –

Starke Haarm

'Starke Haarm' was 'n groote kerel, wal 'n kop grooter as
 'n aner mensk en stark – o hie was zoo stark.
 Doe hie nog hen schoel gunk, dus er gien jong met hum
 vecht'n, want hie kun ze aalmaol an.
 Gienien kun 't teeg'n hum holl'n.
 Laoter doe kun hie zoo wark'n, dat hie in 'n halv' dag
 dee, wat 'n gewoon mensk in 'n dag of maokte.
 Hie sluep haost niet.
 't Was maor 'n kleinegheid veur hum, um 'n naacht of
 wat achter 'n kann'r te waok'n en dan was hie nog zoo
 frisch as 'n neut.
 Hie was ok in d' oorlog west en op 't schip zeed'n
 enkel'n, maor daor duur ik niet vaast op gaon. Hie dus dr
 best weez'n, bang was hie nooit en dr was gien mensk of
 deer daor hie veur op d' loop gunk.
 Jao, ij zult niet gleuv'n, maor spoek'n, daor was ie ok niet
 bang veur en de duvel, die bestund niet volgens Haarm,
 dat wazzen aol wiew'n prooties, krek as heksen en
 spoek'n ok.
 Now was daor argens dicht bij 't Ellersveld 'n rieke heer-
 boer. Die hadd' en groot hoes in 'n hof vol boom'n staon.
 Dat hoes dat verhuurd' hie; maor de leste jaor'n stun
 't leeg.
 't Volk daor in d' umtrek zee, dat 't er spoekt', en dat er
 daorum gienent in woon'n wol.
 De eigener zee dat wazz'n prooties, die de leste huurder
 rondstreijd hadd' umdat hie dr roezie met hadd'.
 Enkeln wazz'n dr, die dr nog aans over proott'n. Die wol-
 l'n wal zekg'n, dat er ien vermoord was um zien geld. Dat
 zul dan de veurleste huurder daon hebb'n. In aals geval
 zul hie dr van weet'n. En nao die geschiedenis was hie
 vot gaon en nou kun dr gienien weez'n umdat het dan
 spoekt.'
 Haarm luet zuk er nogal op veurstaon dat hie niet an zuku
 gleuvd' en er niet bang veur was.
 Doe zeed'n zien kammeraad'n, dat zie daor niet veul van
 gleuvd'n. As dr is 'n spoek bij hum kwaamp, dan zul
 Haarm wal aners praot'n.
 Dat gestriek duurd' zoo laank tot Haarm de kop rebels
 weur en hie heur oetdaagd' um dan maor ies te zekg'n,
 wat of hie doen zul um te teun'n dat hie wal dus.
 'As ij 'n naacht in 't spoekhoes weez'n duurt, dan
 gleuv'wij dat ij geliek hebt.'
 'Mien ij dat', zee Haarm.
 'Jao', zeed'n d' jongs 'en ij kunt er nog wat met verdien'n
 ok.
 Die boer die hef dr 'n mooi stuuw'r veur over, um te
 bewiez'n, dat er gien kwaod bij is.'
 Haarm bedaacht zuk eem en hie nam 't an. Ien van d'
 jongs gunk met hen d' boer en zie overlekgd'n met
 'n kanner, dat Haarm dr 'n naacht weez'n zul.
 Hie kreeg wat keers'n, tebak en 'n stuk of wat lang
 piep'n veur 't geval dat er wellent breuk'n, 'n flesch jene-
 ver en 'n boek met.

'Och', zee Haarm, 'ik zin zun leez'r niet, maor as 'm daor zoo zit, mot 'm toch wat te doen hebb'n.'

Zoo gunk Haarm dan op 'n avoend hen 't spoekhoes. Hie hadd' 'n kaomer oetzöcht, daor hie zitt'n wol en daor legd' hie en vuur an, unner de wiede schöstien.

'Zun vuur', zee Haarm, 'dat gef nog zun beetien hoesselkheid en de kaomer is groot en 't hoes stiet leeg. 't Zal er ok niet te waarm weez'n.

Haarm zat te leez'n en rookt'en piep; hie pookt wat in 't vuur en zett' de törv'n wat trecht en gunk weer bij d' taofel zitt'n.

't Was al 'n uur of elf en Haarm, die soesd' wat.

Tied gunk zien gang en Haarm zien allozie, dat hie op taofel legd' hadd', dat wees zuuties an krapan twaalf uur.

Haarm keek de kaomer is rond. d' Hoek'n wazz'n duuster; 't locht van 'n paor keers'n elk op 'n flesch gunk niet veul wied'r as de taofel. Dan was an d'ien zied het vuur unner de hooge wiede schöstien en an d' aner zied daor was 't aoreg duust'r.

Dr stunn'n nog wat stoel'n an d' ekg' en dan was 't ok gaauw zegd.

'Och, och', zee Haarm wat een prooties toch; now zit ik hier al van duust'r wodd'n of en ik hebb'nog gien mensk zien, die op 'n spoek lik.

As dr dan toch wat is, dan muss'n zie mij niet zoo laank laot'n waacht'n.'

Met heurd'hie wat gerommel in d' schöstien en daor kwamm'n en hiele koppel bott'n umdeel vall'n.

Haarm schrök er eem van, niet umdat hie zoo benauwd was, maor hie was dr hielndal niet op verdaacht, dat er wat oet d' schöstien zul komm'n. Hie keek met 'n slag op 't allozie en zag, dat 't riekkel twaalf uur was.

'Dat komp oet', daacht Haarm, 'um twaalf uur dan is 't heur tied. Ik zal nog 'n toertien waacht'n; want zun stel bott'n dat zeg nog niks.'

Eem laot'r doe vuel'n dr al weer bott'n um deel en doe Haarm opkeek, doe zag hie dat er twee'j kerels stunn'n zunner kop elk in 'n hoek van d' heerd.

'Bij 'n kerel', zee Haarm, 'daor heurt 'n kop bij, aners is 't gien kerel.'

Hie hadd' 't nog maor krek zegd, of daor rold'n twee'j doodsheufd'n umdeel.

Haarm keek er naor en hoe zie dr kwamm'n dat kun hie niet zekg'n, maor zie zaat'n jandorie zoo maor op die kerels.

Doe kwaamp er nog wat gerommel en dr vuel'n nog wat lange bott'n en 'n paor doodsheufd'n op de vuurplaot. En doe stunn'n die kerels zoo maor an de leege wand en begund'n die bott'n op te zett'n krek as kegels. De ien kreeg 'n doodskop en bekeek hum van aal zied'n, rold' hum is deur zien haand en doe begund'n zie te keegel'n.

Haarm stopte zien piep, dreijd' zuk wat um en keek er naor.

Zie kunn'n 't niet best. Haarm daacht dat hie 't beter kun en dat zee hie.

Doe kwaamp er ien naor hum toe en beduud' hum, dat hie

met doen zul.

Haarm wol wal, 'maor', zee hie, 'ik zal je wat zeggen, as ik ze aalmaol umgooi, dan belooft ij mij, dat ij hier nooit weer komt en as ik 't verspeul dan gao ik vot en dan zal ik an elk en ien zeggen dat ik now wal an spoek'n gleuv!'

Dat gunk an.

Zie gooiden elk zien beurt. Haarm was de leste en die gooid' de miest'n um.

Doe nog weer, dree'j maol stun er toe en Haarm gooidde de leste maol aal kegels um.

De kerels keek'n hum an en met kreid' er 'n haon en zie wazz'n aalbeid' vot.

Haarm mus 's mörgens deur zien kammeraad'n wekt wod-d'n, zoo vaast sluep hie. De kerels wazz'n weg, de flesch was leeg en 't vuur was oetgaon.

Dr is nooit gien spoek meer zien. Haarm verteld' er niet veul van, maor hie kreeg de belooning en laot'r wuer dr niet veul meer over proot.

't Diepien

Het löp deur het laand en het speelt as een kind.
Het laacht tegen 't locht en het daanst in de wind.
As glas is 't zo helder, as zulver zo blaank.
Het flikkert en fonkelt met sterren er maank.

Een zulveren lint tusken 't gruu van de kaant,
Met schitt'rende kleuren van bloemen beraand.
't Is schol en 't is smal, maor het spiegelt zo grif.
't Doekt weg tusken 't gruu en men zöt niet waor 't blif.

En diep in het water, hiel diep op het zaand,
Daor glinstert het gold, dat er lig an de kaant.
Dat deur witte wieven bewaakt wordt en dekt,
Dat mennegien vaak nao de kolken hen trekt.

H. van Dijk [1879-1956]

Hendrik van Dijk. Geboren te Ruinerwold. Opleiding aan de normaalschool te Meppel. Vanaf 1898 onderwijzer in achtereenvolgens Zuidwolde, Linde, Hoogeveen, Steenwijk, IJmuiden. Behaalde intussen akten Frans en Engels. In 1930 afgekeurd. Voorzag sindsdien in zijn levensonderhoud door privaattlessen en journalistiek werk. Woonde vanaf 1943 in Meppel.

Begon in IJmuiden uit heimwee over Drenthe te schrijven. Publiceerde in enkele kranten dialectschetsen en feuilletons.

Hij werd vooral bekend door *Luuks Hilbers jonges* (*Dialectschetsen uit het Drentsche dorpsleven*, 1935) dat eerder als feuilleton in de *Meppeler Courant* verscheen.

Luuks Hilbers jonges

Heufdstuk 1

Bij Luuks Hilbers jonges haren ze het wark daon. Daon, nou ja daon, is maar bij wieze van spreken, want zo as een iedereniene wel wet is het bij een boer eigenlijk nooit van rechten daon, maar dan toch was 't wark wat an de kaante en zatten ze röstig mit menaar in de grote keuken. Fömmechien, de vrouwe, was an het wolle kaorden um dommest an het spinnen te gaon, Hillechien, de maagd, zat te kousen stoppen achter an de taofel, die midden op de heerd stund, Jan Hilbers, de baos, en zien ongetrouwde breur Freins, de oldste jonge Garriet en het oldste maagien Jantien zatten rondumme het vuur, allemaole mit de bienen op de plate. Het knechien was de deure uut en de beide jongste kiender lagen al te slaopen op het middelste bedde, wat wel te zien was an de opzied gescheuven beddegerdien en de beddeuren die op een gloepie stunden. De olderwetse Friese startklokke tikte kalmpjes en gemoedelijk zien ientong deuntien as een onversteurbare, plichtsetrouwe warker, die te midden van de röstige röst veur humzölf gien röst kent, maar ál deurtikt. Vanachternhuus drung het geluud van de koenen en de peerde in de stal deur de kamerdeure, die vanwege de rook wagenwied lös mus staon, töt in de keuken deur. De peerde leken wel wat onröstig te wezen, drongden en schoerden tegen het schot an, trökken de ketten op en dale en opiens heurden ie een piepend, rerend geluud. 'Heur die peerde toch ies!' zee Jan Hilbers. 'Hej ze nog wat zoepen toe ehölden, Freins?' 'Ja', zee Freins, 'en ook nog een toppien heui in de repe gooid. Ze hebt narrengs gebrek an, maar die jonge roene is een lillijke bieterd, het is net of e d'olde Bles altied op de kop mut zitten.' 'Ie hebt geliek Freins', bevestigde Jan Hilbers. 'Heur nou toch ies an zo'n getrap en geraom. Wat tragaait e hum weer die vechtersbaos.'

'Ien, ie, ie, ien!', klunk het iniens baoven alles uut. 'Wacht maar even, lillijke smeerlappe! ik zal oe het nei-jaor ofwinnen!' zee Jan Hilbers, die onderwiel de klompen anscheut en de lanteern opstak. Even later stund hij bij de peerdestal. De roene stund mit zien oren plat in de nakke en zien gat achteruut klaor um weer een raom te doen en de Bles te bieten. Vlukend en schrouwend greep Jan Hilbers de riezebessem, die bij het hoekien van de peerdestal stund en gaf de roen met het onderende van de bessemstok zo'n paar geduchte klappen op zien pèense, dat e mit een raom achteruut heuk en stund te trillen op zien poten. 'Ziezo, lillijke smeerlappe!' zee Jan Hilbers, de peerdestaldeure mit een smak dichtegooiend, 'dat zal oe helpen, nou zuj veurlopig de aordigheid van het vechten en bieten wel ofhebben!' De kiender en de vrouwlu zatten in de keuken mit schrik naor dat lawaai en geheister op de dele te lustern. 'Hè, hè, Jan ik wol oe wiezer hebben, dat gebeinsel en dat spietakel mit die peerde seins, wat he'k er toch een griezelige hekel an', zee Fömmechien. 'Dat gebeul en gebook en nog wel mit de bessemstok op zo'n arm dier, het is verschrikkelijk. En butendien, een peerd is een peerd en blif een peerd, ie kunt er nog wel ies mit te passe komen ook!' Jan lachte der wat umme. Hij was nou ienmaol een driftkop en opvliegerig van aord. En dat vrouwluvolk was nou ienmaol wat medeliedig en bange uutevallen. Wat was dat nou veur proot: 'Een peerd is een peerd!' Ja dat wus hij ook wel: 'Een peerd is een peerd, een koe is een koe, een hond is een hond en een meinse is gien eerappel! Wat ie hè Freins?' Freins mus lachen en gien wonder! 't Was juist het gezegde, dat Freins zölf ook vake gebruuikte, veural as e wat anescheuten was en hij Fömmechien de schrik um het harte wol doen slaon.

Heufdstuk 2

Ie mut dan weten, dat Freins Hilbers vrijgezel was en as zodaonig al mooi opscheut um zachiesan een olde kerel te wörden. Freins Hilbers was nog een jaor of vere older as zien ienigste breur Jan. Van heur moeders dood of – olde Luuks Hilbers was al veul eerder estörven – hadden ze altied samen eboerkt en alles mandielig elaoten, tötdat nou vieftien jaor elene Fömmechien derbij inetrouwd was. Fömmechien was een butengewoon knap meinse, merakel knap van gezichte, maar daor was het ook alles net alles mit ezegd. Veur de rest was het niks en haar Jan Hilbers zien pörsie op gien stukken nao ekregen. Bij de dood van olde Luuks Hilbers Jantien haren de jonges, Jan en Freins, elk veur heur eigen kop, roem tiendoezend gulden en wat bracht Fömmechien mit?

Fömmechien was ter iene van Garriet Bakker en Geezien. Nou, det Bakkertiesvolk voerde een hiele staot, stak de neuze hoge in de locht, maar centen... ho maar! Van Geezien zien kaante mus het hielemaole niet komen. Toe heur olders dood waren, was er zo goed as niks en toe heur ome, die veur zo rieke deurgunk, uut de tied kwamp, kreeg Geezien alles mit menaar, net precies viefhonderd gulden, dus dat waren hielemaole lu van niks!

Toe Jan Fömmechien trouwde, leefden Garriet en Geezien beide nog, zodat het ienigste wat ze mitkreeg was... zeuven kiepen en een hane! Gaot daor nou ies anstaon: Jan Hilbers riek, en Fömmechien... zeuven kiepen en een hane!

Nee heur, het leek niks! Ie kunnen oe gewoonweg niet begriepen, hoe Jan Hilbers zo gek ewest was en het daorveur had willen doen. Mus hij nou zoveule geven um een knap gezichte? Wat haj nou an knap, wat koop ie derveur? 'Knap is nog minder as koffiedik', plechte Jan Geerts seins te zeggen en hij haar geliek, groot geliek haar e. Afijn um dan op Luuks Hilbers jonges terogge te komen, rieke waren ze, maor heur gebreken hadden ze ook. Heur lustte zo geern een burrel. 't Zat een beetien in de familie. Die olde Luuks Hilbers har hum gewoonweg kepot ezeuven. Jan en Freins maakten der zo daais hen gelokkig gien misbruuk van, maar as ze der uut kwamen, hetzij mit een feesien of intmit op een gewone donderdag hen Möppelt, dan was het haoste altied mis, altied dronkend, een beetien te veule of zo dronkend as Maastricht. En o wee, as Fömmechien dan tegen Jan duurde te zeggen dat e een lillijke zoeperd was. O, wee, zeg ik oe, as Fömmechien dat duurde te zeggen, want dan schrouwde hij mit zien driftige, doller kop zo hard, dat ze het in de hiele buurte kunnen heuren: 'Eh, eh, eh, watte, woj ook wat zeggen, eh wat hej mee ebracht, eh, zeg ies wat hej mitebracht? Zeuven kiepen en een hane!'

Dan begreep Fömmechien netuurlijk best, dat het veur heur, die zo'n riek hielijk edaone had, die zo veule meer as heur

liek ekregen had, niet te passe kwamp anmarking te maken, nou ze hum ienmaol goed en wel had. En maar goed ook, want Jan mit zien gekke kop, was in een dronkende buie gerust best in staot um Fömmechien net as de roene der wat op te geven, al was het dan ook niet mit de bessemstok.

Heufdstuk 3

(fragment)

Freins was anders van nature. Die haar gien kwaoie dronk aover hum. As die een slietien an had, dan haar e altied gekke prooties en eeuwig en altied gekke prooties tegen Hillechien de maagd.

'Hillechien,' zeer e dan, 'Hillechien, een meinse is gien eerappel! Jan en Fömmechien, ja allemaole zegt ze, da'k gien vrouwluvleis an mij hebbe maar ik zegge oe: een meinse is gien eerappel, ik gao nog ies trouwen en dan wi'k een knap wief hebben. Toe Hillechien, kiek mij nog ies an, dan wi'k een knap wief hebben, Hillechien. Hè, Hillechien, een meinse is gien eerappel!'

'Och, hold oen dronkende bek toch dichte, olde gek!' zee Hillechien dan, maar ondertussen was ze slöp van het lachen en koj an alles zien, dat ze hielemaole niet kwaod was. En dan gungen heur gedachten onwillekeurig ook wel ies wat wieder. Jonge, jonge, as ze Freins ies kun kriegen, as e het warkelijk ies miende!

Tienduzend gulden en dat was nou al jaoren laank al maar anemeerderd! Dan behoefde ze veur Fömmechien niks onder te doen. Wat was Fömmechien ewest, wat haar die mitebracht? Ook zo kaal as een luus... zeuven kiepen en een hane!

Der was ook nog wel wat op en tegen, want het was waor, Freins dronk een stevige burrel, maar hij haar gien kwaoie dronk aover hum, zo as Jan, was veule goediger; hij was wel wat een olde kerel en biester lillijk van slag mit zien kroeme neuze, zien schieve mond en grote flaporen, maar daor zag Hillechien al hielendal niks meer van; zoks wende vanzölf.

Völlen dus de gekke prooties van Freins bij Hillechien niet in verkeerde eerde, ie mut niet deenken dat dit bij de aandere huusgenoten ook het geval was. O, lieve tied, nee! Och, och, die arme Fömmechien, wat een verdriet en prakkezaosies haar die dervan, ze had er wel hardop um ereerd! En nou zul Jan heur eigen kerel heur daor ook nog mit plaogen, ja het was gewoonweg de gek anstikken mit zien: 'Een meinse is gien eerappel, wat ie Freins.' Fömmechien kreeg een kop as vuur, kneep de lippen stief op menaar en nam heur veur dat ze Jan, Freins en Hillechien iene veur iene wel ies bezik zul nemen um ze apart de waarheid nog ies goed te zeggen.

J.J.Uilenberg [1881-1962]

Jan Jantienus Uilenberg. Geboren te Zuidwolde als zoon van een onderwijzer/publicist. Kreeg op de Rijkskweekschool te Groningen (vanaf 1895) o.a. les van L.Leopold (van de dialectbloemlezing *Van de Schelde tot de Weichsel*) en van H.Scheepstra (van *Ot en Sien*). Vanaf 1902 onderwijzer in Veenoord, Den Haag, Medemblik en vanaf 1922 hoofd van de ulo in Smilde.

Voordrachtskunstenaar van eigen werk voor Drentse verenigingen elders in het land. Publiceerde vanaf 1929 in het maandblad *Drente* liedteksten (zoals het Nederlandstalige volkslied *Mijn Drenthe*), dialectverhalen en essays waarin hij onder meer opkwam voor zuiver Drents. Tijdens de Duitse bezetting lid van de Kultuurkamer, waardoor hij kon blijven publiceren. Na de oorlog veroordeeld: internering, geldboete en een publicatieverbod tot 1951.

Boekpublicaties: in 1939 *De olde jager* met verhalen en *Mijn Drenthe*; in 1943 *In 't schemeruur bij 't knappend vuur, een bundel Drentse volksvertellingen voor jong en oud*. Daarin zijn versie van *De legende van Ellert en Brammert* en twee dierverhalen.

De legende van Ellert en Brammert

't Is 'n honderd jaor of wat eléne, dat 't er um en bij 't grote veld lange niet zuver was. As de zonne onder was, waogde hum gien iene buten deure en 't was kraamp vertrouwd, det 'n mèense allend hum òverdag op de Nes of in 't veld waogde. Twij rovers waren der schöpper en schriever. Zij streupten de hiele umtrek of en alles können ze gebruiken. 'k Wete niet, as ze deupt waren, - zal 't mieste wel niet van ekomen wèzen. Maar namen harren ze. Zij nuumden menaar Ellert en Brammert. 't Waren roegers. Zij zaggen der aordig onzuun uut. 'k Wil niet geleuven, det ze alle zaoterdagen de scheerbaos over de heerd kregen en 'n schoon hemd kregen ze an, as ze 't 'n aander òver de kop streupten.

Zo ak zegge, - het waren grote gauwdieven en det wollen ze ook wel woord hebben. En zij waren veur de duvel niet benauwd. De duvel mut Ellert op 'n aomd achter 't Grollerholt ies integen ekomen wèzen. Hij wol Ellert voeligheid inschunen. Doe mut Ellert ezegd hebben: 'As ie de duvel bint, dan bin ik zien maot. Gaot zitten en proot wat.' Mit zette hij hum 't bien tussen de bokkepoten en veurdat de duvel der arg in har, zat hij boven op de hageldoorn te rien.

'Hoe smak oe det?' zèè Ellert.

'Het smak mij niet en 't zit mij niet,' zèè de duvel, 'maar 't stek mij in de neers.

Doe zeg Ellert: 'As de pannekoeken van ondern gaar

wordt, mut ze keerd worden,' en mit grip hij de duvel bij de starte. Maar doe kreeg hij de stikkels van de hageldoorn òver de ogen, det hij 'n toertien niks zien kun. Zo is de duvel 't ontknepen en det is altied nog jammer, want as ter iene was die hum halfweg dus te komen, dan was het Ellert.

Ellert en Brammert dan, huseerden op 't Grote Veld in 'n hol. Ze wilt wel zeggen, dat det ewest mut hebben, waor nou zes gemienten met de kolde voeten bij menaar likt, - op de noordkaante van de stèè, waor nou zoveul as Schoonoord lig. Zij struunden 'n boel over 't veld en as ze vars vleis neudig harren, wuzzen ze daor wel raod op. As de scheuper van 't ien of aandere dörp 's aoms mit zien köppel veur de hokken kwaamp, dan zèè de boer wel ies, 'ik hebbe der iene te min' en dan zèè de scheuper: 'Ja, jong, Ellert hef der mij weer maank ezèten.'

'n Enkelde keer kwaamp der nog wel ies 'n vrumd persoon, die narrens van wus, over 't veld. De mèensen in de umtrek bleven dichter bij huus. Nou harren Ellert en Brammert van uut het hol links en reks zwarte wollen draoden over de heide spand. As der iene de draod veur de schienen kreeg, gunk der in 't hol 'n belle, 'n olde schaopenbelle, die bōven 't bedde van Brammert hōnk. Nou ja, 'n bedde, - een paar fluuns wolle en 'n laoge dreuge zodden.

As de belle gunk, dan zee Brammert: 'Ellert, - daor is

volk in de winkel', - en dan scheidt Ellert in de klompen. Hij har de slaop dalijk uut. Dan zee Ellert tegen zo'n persoon: 'Waar gaoj hèn, - naor 't Noorden, - naor 't Zuden, - naor 't Oosten of naor 't Westen?' Zèè de man, 'naor 't Noorden', dan zee Ellert: 'Dan zak oe maar vermoorden.' - 'Naor 't Zuden', 't Spiet mij, maar nou muk oe verluuden.'

'Naor 't Oosterlaand.' 'Ik schud oe de haand.' 'Naor 't Westen.' 'Ik wèens oe ten besten.'

Ellert wol maar zeggen: 'Gaoj naor 't Noorden, dan gaoj naor Grönning, - daar lig kriegsvolk en daormit krieg ik naowark. Gaoj naar 't Zuden, dan koom ie in Koevern, - det is veur mij van 't zölde. In 't Oosten en 't Westen, daar woont boerenfolk en det is bange veur drokte. Dan loop ik vrij.'

Zò harren Ellert en Brammert det op 'n uutrèken. Op de noord- en de zuudkaante van 't hol waren van die bulties. Daar harren Ellert en Brammert in de loop van de jaoren 't Noorden en 't Zuden inekoeld.

Det roven en moorden gunk stille zien gaank, töt dat Ellert op 'n Oldejaarsaovend tegen Brammert zee: 'Wij hebt 'n best jaor ehad, - krieg de braandewienskruke ies an.' Zij zeupen um 't aander en in de wedde, töt dat ze laank uut op de dreuge zodden lagen te snörken as koebiesten. Op det ogenblik dwèelde de duvel ook net over 't veld. Die wol de hekse van 't Zudenveld èven 't Neijaor ofwienen, want daar was hij wel aordig kundig mit.

'Jonge,' dachte de duvel, 'ak goed lustere dan bint Ellert en Brammert aordig in de lorem. Hij har de rugge nog rouw van de hageldoorn en dachte bij hum zöls: 'Nou is 't mien tied. Nou wil ik die beide roegers ies wat in 't oor flusteren, daar as ze plezier van hebben könt.' En de duvel an 't blaazen:

'Zwart haor is jonk en gries is old,

Waarumme neem ie gien wief,

Veurdaj old wordt en kold?

As de leeuwerik fluit

En de hageldoorn bluit

En de katers heur veul mit de katten bemuit,

Dan is 't Ellert oe tied,

Kiek dan uut wied en zied,

Gooi de biel in de lucht,

En kiek goed naor zien vlucht.

Waar het iezer hen wis,

Daor is 't kold en des mis.

Waar het stielholt belaaand,

Rek 't geluk oe de haand.

Het geluk is 't gerief,

En 't gerief is 'n wief.'

'Wat lig ie toch te welteren,' zee Brammert die wakker wörde van Ellert zien gewuul.

'Ik wil deruut,' zee Ellert, 'ik wil zien, as de hageldoorn al bluit.'

Doe zegt Brammert:

'Ie hebt 't, dunkt mij aordig op zak,

Maar de hekse van 't Veld in 't lange jak,

Die schudt nog de veren uut 't beddevak,

En de gaenzen, die roept nog van gi-ga-gak.'

Doe kwaamp Ellert töt bedaren. Hij gunk der weer bij ligen en wachtte zien tied of. Maar zo gauw was de kolde de lucht niet uut en trökken de eerste iemen op de wörg, of Ellert gooide de biele in de lucht.

Het stielholt zee 'Zuud' en de duvel bleus: 'Nou muj der op uut.' Maar de duvel har de haand erin. 't Duurde niks, of daar kwaamp Ellert 'n kreie um de kop vliegen, en 'n padde wupte hum over de klompen. Det bint altied minne veurtiekens. 't Duurde niks, of de hekse van 't Zudenveld, schriebiens op de bessemstok, goesde hum um de kop. 'Die hef mij de snavel te scharp,' zee Ellert. Hij greep de bessem bij 't veurende, maar de hekse dreide 't achterende mit 't börkentwieg deur 't stoefzaand, det Ellert 'n ogenblik niks zien kön. Mit heurde hij de hekse schatteren van 't lachen en de duvel joelde:

'n Bessem van twieg en 'n bulte scharp zaand,
Det bint de waopens van 't heksenlaand.'

'Hoe is 't oe ofegaone,' zee Brammert, doe Ellert in 't hol kreup.

'Was weinig an de mark,' zee Ellert - 'ie muzzen goed uut de ogen kieken, a'j nog wät wollen hebben en dan was 't nog maar taoi leer en 'n bessemstok.'

Ellert wachtte weer 'n dag of wat. De biele gunk de lucht weer in. 't Stielholt zèè: 'West'. Doe bleus de duvel: 't Kan nog beter, maar 't is best.'

Doe reup Ellert:

'Lieve goeiigheid, lieve help,

Nou zet ik de voeten naor 't laand van Elp.'

'n Paar Elper maaies zatten op 'n boswal. 't Waren nog kiender. Daarumme bleus de duvel:

'Het kiend is te jonk en de hekse te old,

'k Hebbe Ellert, veur oe nog wat aanders in 't zolt.

Gaot Ellert, nog ien keer over 't veld,

't Is nou nog mis, maar de darde maol geldt.'

De biele vleug veur de darde maol hen boven.

't Stielholt zèè: 'Oost'. 'Nou of nooit,' zee Ellert, trök de leerzen an en naamp de Börgerder toren in 't vezier. Zo kwaamp hij op de Nes van Westdörp. Daar was 'n jonk frömmes an 't garven biennen.

En de duvel goesde hum in 't oor:

'Det is de dag, - aj 'n kerel bint, Ellert, slaog nou oen slag.'

En Ellert slèug zien slag. Hij stapte de stöppelakker op, zee gien goeien dag en goeie morgen, maar veurdat 't manj der op verdacht was, har ze al 'n stroozeel um narms en bienen en 'n proppe in de mond. 't Was veur Ellert gien vracht en hij biende der mit deur de heide, als 'n snieder um Palmpaosen.

Umtied was Ellert op e stèè. Doe Brammert, die op de zodden lag te snörken, de ogen lös dee, was Ellert doende, um Geesien, die slim reerde, de strozelen lös te snien.

'Hier,' zee Ellert, 'breng ik oe 'n wicht,

Zo van 't roggelaand elicht.'

Waarop Brammert:
 'As man van de daod,
 Vien ie, Ellert nooit oe maot;
 Veur de pot en de heerd,
 Is 'n frommes alles weerd,
 Veur de naold en de draod,
 En de dagelijkse praot
 Is det vrouwluvolk prebaot,
 Maor ien dink stiet mij niet an,
 't Gevaor is groter ak zeggan kan.
 De raod töt de daod,
 Kwaamp van 'n slimme kammeraad.'

Ellert en Brammert harren 'n meid. Daar waren ze um verlegen ewest, maar ze wörran der toeverdan mèt verlegen. Zij harren töt gewoonte, um 's naggens te rövän en te stèlen. Ze gungen dan elk 'n kaante uut, maar det was nou ofelopen, want iene van beide mus nou altied in huus blieden, um op de meid te passen, want die wol geern hen huus.

Op 'n keer mus Brammert waken, maar doe begönnen hum de ogen te jokken, en daaromme zèè hij tegen 't manj: 'Gaot bij de taofel zitten, - ik wille slaopen.' Hij lèè de kop op heur schoot en dachte: 'Zie zo, as ie in de bienen koomt, wor ik wakker.' Det har hij goed veur menaar, maar ien dink har hij vergèten: 't broodmes lag nog op de taofel en dèt mus hij in de kaste legd hebben.

Die arme meid har de ogen niet van 't mes of en in 't leste... de haand ok niet...

Doe 't gebeurd was, gnees de duvel en zèè: 'Des iene, ak mij niet verteld hebbe!'

Geesien op de kousen der vandeur en det op Westdörp an. Lopen, - zo hard as ze mar kun.

Doe Ellert in 't hol kwaamp en Brammert tegen 't kolde lief leup, vreug hij: 'Waor is oenze meid?'

Brammert har 't proten veurgoed verleerd en daaromme naamp de duvel 't woord en zèè:

'De meid is gaon tien.

En oe breur die wol 't wel lien.'

Doe Ellert mit 'n stuk kienholt humzöls ies wat bijelöcht har, wus hij genogt. Hij gooide de klompen achteruut en det achter de meid an. De richting naamp hij wisse, want de prenten stönnen in 't zaand. Hij was scharp van gezichte en zo har hij heur al gauw in 't vezier. Hij zweide mit de bieie en beulde as 'n bolkalf. Geesien zat kraamp half weg achter aosem op 'n plaggenbultien. Daar heurde zij 't gebeul van Ellert. Zien bieie vleug deur de lucht en over 't veld, det de vonken der ofstöven. Zij weer in de bienen. Umme kieken, - daar was gien tied veur. 't Geluud kwaamp naoder en det was heur genogt. Daar gönder, onder 't hoge iekenholt lag Westdörp, - daar wachttan vader en moeder al o, zo lange... En zöl zij nou, zo dichte bij huus nog starven mutten? Zij der weer van deur. Over de heide, de boswal, de stöppels gunk de wilde jacht. Nou nog 'n hekke, - òver de Brink, - Ellert veur 't hekke, - hij raakte niet an 't holt, - ook òver de Brink, - zij de baander

in, - klets de baander völ achter heur dichte... boem, de bieie van Ellert zat in de baanderdeure... Zij was ter en völ meer dood as lèèmdig heur moeder in de narms. (Nog laank hebt ze in Westdörp de Ellertsbaander in eren hollen. Veur jaoren is 't weer in 't huus eslagen en doe is de olde baanderdeure de lucht inegaone.)

Hiel Westdörp stönd op stelten, doe Geesien der weer was. Ellert maakte, det hij op de ruimte kwaamp en 't was hum eraone ook.

Doe gunk op de Brink van Westdörp het boerhoren, de vrouwlu schikten wat trugge en de manlu kwamen naor veuren. De Scholte van 't Karspel kwaamp in 't ende en zèè: 'Volk, - daar is twijderlei soort volk op de wereld: meensen en ommeensen. As de ommeensen baos wordt, hebt de meensen gien stèè. Daar mut ofewarkt worren, - ik geleuve, daw menaar begriep...'

Het woord van de Scholte was kört en krachtig. Het vun zien weg deur alle dörpen rond het Grote Veld. Het wol der wel in. En zo trök op 'n mörgen het boerenfolk rond het Grote Veld in kringdrifte, net as bij 'n wolvenjacht, de heide in.

Ellert mus het tegen de grote köppel ofleggen. d'Aandere dag bongelde hij an de hoogste boom van Westdörp. De kreie van de hekse pikte hum de ogen uut en de duvel, die nou zien zin har, zèè: 'Ik har altied wel edacht, dat disse jonge nog hogerop wol.'

Grietje Clewits [1883-1962]

Grietje Clewits. Geboren te Nietap in een onderwijzersgezin. Onderwijsakte aan de normaalschool te Tolbert. Onderwijzeres in Nieuw-Dordrecht (1902), in Oosterhesselen (1903), van 1910-1938 in Nieuw-Roden en tot 1943 in Roden.

Diverse maatschappelijke functies: voorzitter van de Bond van Plattelandsvrouwen (afdeling Roden), actief in het dorps huiswerk en de bibliotheek.

Vanaf 1947 publiceerde ze gedichten en verhalen, evenals Braaksma en Van der Velde in het Noordenvelds ofwel Noord-Drents, in maandblad *Drente*; vanaf 1956 ook in *Oeze Volk*; en in de *Leekster Courant* een brievenfeuilleton met Peter van der Velde. In 1982 werden haar gedichten door de historische vereniging 'Roon' gebundeld en uitgegeven onder de titel *Zummeraovend*.

An mien Drenthe

Midden tusken Freislaand, Grunning,
't Duuts en 't Overiessels in
Lig mien Drenthe, dat ik leif heb,
't Laand waar ik geboren bin.

Vrouger niks as roege haaide,
Waoter, veen en stoevend zaand,
Is 't deur waark van zien bewoners
Omkeerd in een vruchtbaar laand.

Mooie akkers, gruine waaiden,
Muik dat volk van 't veen en 't zaand,
Mor dr bleef ok bos en haaide,
Aners was 't gien Drenthelaand.

't Drentse waopen sprek van leifde
Mouderleifde veur het kind.
'k Weit, dat leifde ok de baand is
Dei ons an 'n kanner bindt.

Want waar wai ok muggen zwaarven
Altied vuilen wai de baand,
Altied trekt ons haart op 't lest weer
Naor ons mooie Drenthelaand.

D'Elterbult

Mouder, wat hoelt daor?
Döt dat de wind?
Jao, gao mor rustig
Slaopen mien kind.

Mouder, wel laacht daor
Zo haard boeten deur?
Dat döt de wind, leivie,
Slaopen gaon, heur!

't Wichie gaat slaopen,
Mor mouder is bang.
Heurt ze in boeten
Neit dudelk gezang?

As 't waait zo as nou
En 't is duuster maon,
Dan zul ze neit graog
Naor boeten in gaon.

Dan daansen de heksen
Goelend daor om
De Elterbult over
Aal hin en weerom.

Tipdouken grauw
As de kleur van de naacht
Waaien heur nao
Ein heks holt de waacht.

En kik dan een minsk
Naaisgierig om d'houk,
Dan krigg'e in zien ogen
Een klap met zo'n douk.

Blind tot zien dood
Mout e 't leven deur gaon.
Dat hebben in ein naacht
Hom de heksen an daon.

Mouder, wel reert daor?
Is 't boeten aal licht?
Nee, kind, 't is nog duuster,
Dou dien oogies mor dicht.

Lammert Braaksma [1891-1963]

Lammert Braaksma. Geboren in Vries als jongste van veertien kinderen. Zijn moeder was onderwijzeres. Vanaf 1906 op de Rijksschool te Groningen. Evenals Uilenberg (zie ook daar), kreeg daar les van Leopold en Scheepstra. Behaalde later o.a. de akte Frans. Onderwijzer te Ruinerwold (1910), van 1914 tot 1920 in Fransum (onderbroken door twee jaar mobilisatie), daarna in Leermens en vanaf 1929 schoolhoofd in Assen. Onderwijsvernieuwer.

Trad met Naarding op voor de RON (Radio Omroep Noord). Lid van de *Studiekring D.H. van der Scheer*, verzamelaar van prehistorische urnen en bijlen.

Berijmde voor de *Nieuwe Drentse Volsalmanak* oude volksoverleveringen en publiceerde gedichten en enkele verhalen in het maandblad *Drenthe*, in *Oeze Volk* en in enkele bloemlezingen. In 1991 verscheen *Aovendlicht. Verhaalen en gedichten uut het Noordenveld*, samengesteld door Peter van der Velde.

Gierzwalvies

Zie zwieren en slieren
 En gieren en tieren
 Omtrent onzichtbaor veur 't oog.
 Zie zweven en zweien
 En zuien en weien
 As trillende bladties omhoog.
 Zie vleren en scheren
 Met glaanzende veren
 En trekken maor aal boog om boog.

Kiek toch hoo ze diedeln
 En om mekaor zwiebeln
 In donkernde aovendlucht.
 Smets staon ze te trillen as draoken,
 Krek pinnen en vlimmen met puntige haoken
 En heur ij gien enkel gerucht;
 Dàn weer vallen z' in trillend gewemel
 As flitsende krallen heel hoog oet de hemel
 En siddeln weer rond in toomloze vlucht.

En heur 'k weer het gieren.
 'k Zee ze slieren en zwieren
 Noe zachies 't tweedonkern verlop.
 Nøg zee ik de meiende vleugeldies sprenkeln
 Nøg zee ik de dreiende lichaompies wenteln.
 En dan: Wèl is 't, Die heur rop?
 Vot binnen ze in enen,
 Verspreid – en verdwenen.
 En 't wonderliik speulen holdt op.

De gelegouw

Wel is dat toch, die in de top
Van de hoge eken aalmaor rop
De hele dag, van 's murgens vroom:
Wie-diedeldoo! Wie-diedeldoo!

Ik heur hom aal, maor zee hom neet
En onverdroten klinkt zien leed;
Hie scheidt neet oet, hie kent gien ho!
Wie-diedel doo! Wie-diedel doo!

De wondermooie gelegouw
Is staapel met zien stille vrouw
En vrag heur vleierend: 'Vindst ok mooi?
Mien diedel-dooi? Mien diedel-dooi?'

Vol klokt en druppelt 't mooi gerucht
Met golden klaank in lentelucht
En 'k heur zuls 's zummers, of en too:
Wie-diedeldoo! Wie-diedeldoo!

's Haarfs ruiken jonge gelegouwgies
In 't nust van strogies, spierties, touwgies.
En ankom meitied geet 't weer mooi:
Wie-diedeldoo! Wie-diedeldoo!

't Winterkeuninkie

Op 't roege wilde wallegie
Daor zat een klein broen ballegie,
Zo tierig as 'n dartie
En 't wupte met zien startie.

Doe wupte 't broene bollegie
Hoog boven op 'n pollegie.
Doe gung het wiede-wiede-wiet!
'Wat is 't hier mooi, wat bin ik blied.

De kolde winter is veurbij,
De olde wal wordt noe weer nei.
De kaamperfoelie lop al oet,
En kiek toch ies, wat al 'n roet!'

Doe keek het kleine ding mij an.
En vreug: 'Wat wil ij, grote man?'
Ik zee: 'Het geit mij net as dij.
'k Bin ok zo bliede met de mei.'

J. Poortman [1897-1984]

Jan Poortman. Geboren in De Wijk in een boerengezin. Onderwijzersopleiding te Meppel. Tussen 1919 en 1924 onderwijzer in IJhorst, De Wijk, Aduard, Meppel. Vanaf 1924 schoolhoofd te Meppel. Tevens leraar Handelsavondschool. Onderwijs studie m.o.-Nederlands. Al tijdens zijn studieperiode journalistiek werk: verslaggever, later feuilletonist. Eerst voor de *Meppeler Courant*, in later tijd ook voor andere noordelijke kranten en de NRC.

Door archief- en veldonderzoek verkreeg hij brede kennis van landschap, historie, taal en cultuur van Drenthe en aangrenzend Duitsland. In 1932 verscheen *Siebo Siebels' zwoare gaank* (1932), een bewerking van een Oost-Friese roman van F.G.Lottmann. Eind jaren dertig betrokken bij de oprichting van *Saksenland*, een tijdschrift met Blut und Boden-trekjes. Werkte ook voor de pro-Duitse boerenorganisatie *Landbouw en Maatschappij*. Werd geen lid van de Kultuurkamer, maar bleef wel publiceren tijdens de oorlog. Ging in 1942 in het verzet waarvoor hij na de oorlog werd onderscheiden.

Vanaf 1935 medewerker van het maandblad *Drente* (1935): enkele gedichten, recensies en essays over schilderkunst, volkskunst en literatuur. Voorts dialectverhalen, vaak met historische inslag, in dagbladen.

Boekpublicaties: in 1940 samensteller van *Uut en um oes olde laandschop*, een schoolleesboekje met Drents- en Nederlandstalige teksten van diverse auteurs. In 1941 de Nederlandstalige roman (eerst als feuilleton) *Steven Coerts. Verhaal van een Ruiner familie uit de 17de eeuw*. Ook in 1941 *Oud-Drentsch boerenleven* over gebruiken in Zuidwest-Drenthe tijdens het kalenderjaar, met een paar geheel Drentse teksten. Medeauteur (1943) van *Drente, een handboek voor het kennen van het Drentsche leven in voorbije eeuwen* (deel 1). In 1951 verscheen deel 2 met Poortman's bijdrage *Van literatuur over Drente tot Drentse literatuur*. In 1954: *Drents geestesleven. Een bloemlezing uit de Drentse literatuur*. In *Drentse verzetsgedichten* (1977) bood Poortman poëtische terugblikken op Drenthe's verleden (1977) en jeugdherinneringen in *De Baandrèkel* (1982) en *Vlègjeljaoren* (1983).

De noabers harren 't negenongelok

Mien groffâ har in zien jonge joaren oosterd op in Drente woond en doar een noaber had, die vant olde was. Niet allent, det hy hiel roeg was in zien doen en loaten op zien spil, mar van dokters en zo wol hy niks weten.

En zo har hy op de grote brink een hoek onlaand liggen, waar as vrogger een drinkenskoele west har veur de kalver en de pinken. Mar van lieverloa was die koele dichtekomen en now gröide van alles, watter grujjen wol, mar der niet heurde en ok niet deugde.

En zo wast gien wonder dat hy der oaver klaagde, dettet een slimme tied veur hum was en det hy wel veur wisse en zeker wus, det ze doar 't negenongelok oaver de vloere harren. Doarumme har hy een bosschop estuurd naar Dörrek Geers, die in de Dreeilaanden woonde, niet wied van de grênze.

'Want ziej, doar oaver de Sloot weet ze van zoks meer as de luu hier wilt annemen. Veral van zaken, woar aj mee zit en woar aj gien verkloaring veur hebt.'

Het duurde dan ook niet lange, of die kwamp.

Groffâ har mit zok vollek niet veule op.

'Zy klöpt oet 't geld uut de pörtemenee mit heur meneuvels', was zien bescheid. As noaber Joapek al det ontuug um huus en brink ies opruimde en de boel schone hölt, har hy hum misschien wel niet neudig. Mar ja, die wil van zowat niet weten en zeg niet aandars as 't lig my niks in de wèège!' Hoe dan ook, de man waster. Eerst kreeg hy stoete en koffie. Net zoveule as hy achter de knopen kun warken, de schinke en de wörst der buten erèkend.

Onderdehaand vertelde de olde besse; 'De vrouwe har my al zo lange zegd, det ze de boel voel schouwde. 's Nachens

hej enkelt gedaver um huus, daj der wakker van wördt en der hoaste niet weer van in de sloap kunt kommen. Aj dan 's mörrengs kiekt, ister niks te zien of te vienen.'

'Det dacht ik al', wast antwoord.

'En', vertelde besse wieder. 'Wij hebt vrömde dingen belèëfd mittet vee. Twy keumotten hebt de keun of ezet, de melk kunne wy enkelt niet ant bottern kriegen...'

De man nikkopte. Zèè, 'Ja, zo gietet.'

'Dan hew een stok of dry pinken knap ziek had en wat my 't mieste ant harte giet, det een mooi vul van oeze mèere in een paar dage dood op de brink lag.'

'Och, ast ongelok iene mut hebben, komper vake gien ende an de ellende.'

'Zegt det wel,' meende olde besse, 'toe as lessens oeze olde heubarreg hallef ummeweaid was, vunne wy onder 't beuntien, toe aw de boel operuumd harren wel tien rot-tenusten. Det ongedierte, mar der kunt ook wel buunzeks by wèzen, haalt oes de eier uut de kiepenusten en dan viene wy enkelt de doppen op de dèèle. En 's oams maakt de katoelen an de raand van de brink enkelt een oordiel net ofter iene vermoord wördt. Wy hebter van alles an perbeerd: de koenen drymoal um huus eleid, de pinken net zo en toe de koenen achterste veur vastebunnen. 't Hef niks ehölpfen. Veur de varkens hew een flessien mit goed haald by varkens-Otte, want die wet miestentieds mit zoks road. Toe awt de olde innegeven harren, lag hy de aandere mörreng dood int hokke. Now, toe hewt flessien mar in de sloot egooid.'

De man nikkopte weer.

'Loate wy dan eerst buten mar ies rondkieken', oordeelde hy. 'Dan kunne wy altied wieder zien, wat ofter gebeuren mut.'

Ze bekeken de boel ies, preuten toe oaver de burenen: 'Ja, die Jan is altied ant oprumen', orakelde besse. 'Net ofter anders gien warrek zat is.'

Bij Joapek stunter niet hielendal zo goed bij, mar 't mug doar toch wel eziene wörren.

'Now weetik genog', wus Dörrek. 'Loate wy now mar ies in huus goan.'

Det gebeurde, want hy wus now wel hoe late oft was mit dit vollek. En loek as hy was, begreep hy det hy niks an te roan har buten, mar det hy ze 't olde mar by zul brengen. Aans geleufden ze hum toch niet. Allent was hy der niks op gesteld, det zowel Jans vollek, as det van Joapek ook ies kwamen heuren, hoe alles in mekaar zat.

'Vrömden kank hier niet by gebuiken', vertelde hy en doaromme stuurde hy die vurt.

Joapek zèè niks; Jan lachte, 'Det hak al edacht', mar hölt hum stille.

Zy harren der joa niks mee te maken, mar dachten 't heurende der van.

'Dan zulle wy now toch mar ies antien: begunnen ist halve warrek.'

Uut zien pongeltien, haalde hy eerst een grote zwartbonte zakdoek en pakte doar vuurstien, zwèvelstokkies, een hamer en een knieptange, zeuven lieke stökkies en een

Duutse piepe uut.

Toe wörde 't dienstvollek noar de dèèle sturd.

Dörrek har gien haanenkiekers neudeg, steuk de lanteern an, gunk drymoal um huus hen, lochte in alle gatties, die hy zag en det warender nog al wat, streek mit een kreei-evleugel oaver alle deuren. Toe tiekende hy mit rood kriet op de iene baanderdeure een kruus en op de aandere een kringe.

Toe mus al 't eigen vollek butenshuus blieden en Dörrek gunker mit besse weer in.

'Aanders warrekt 't niet', was zien bescheid; hy pakte een bussien uut de tasse, gooide wat gruun pujjer int vuur op de plate, toe achter de koenen, in de gröppe en de koestal, mar vergat de varkenskokken niet.

Onder de kaarn tiekende hy een rood kruus op de grond, meuk op alle deuren nog een streep en woarschouwde, detter niks of evèëgd mug wörren.

'Dan binne wy disse reize kloar! En now mar ofwachten oft hellept. Mar doar muj geduld by hebben.'

'Det muw zeker', meende besse. 'En dan mar ies ofwachten oft hellept.'

'En dan zullik oe roan, um buten op de brink det onlaand mar ies een goeie beurte te geen. Al det wilde gedoe der of en dan ummegraven, stikkeldroad der um hen, detter gien dier by kan komen.'

Ze gungen der nog èem hen, mit 'n beide en hy streide uut een kladdechien, wat wit pujjergoed oaver alles hen.

'Ziezo! Now hebbik mien diel der an edoane!'

'Dan goare wy now mar hen de vrouwe,' zèè besse. 'Dan kan die koffie veur oes zetten en kunne wy de schinke nog ies ansnien, want ie zult wel honger ekregen hebben ondertied.'

'Niks op 'n tegen!' meende die.

Hy leut hum niet kennen, want de schinke was merakel van smaak

Per slot van zaken wördet tied, det hy op huus an wol, want det was niet noast de deure.

'Loate wy dan 't vernaamste niet oaversloan', upperde de vrouwe: 'Zegt mar wat aw oe schuldeg bint.'

'Wat zak oe zeggen. Vast tarief kannik niet hebben, want det hangter van of. Mar ik wil wel weten, dak van oen soort mèensen nooit zulver ekregen hebbe. Want anders hellept 't middel misschien niet'.

Die kaans wollen ze niet lopen en doaromme gunk de vrouwe hen 't kammenet, haalde doar een golden tientien uut de knippe, en legde det veur Dörrek op de toafel dale. 'Now zalter wel niet an mekeren', was die van mening. Pakte al zien zaken weer in de zakdoek, en gunk mit 'Now gelok vollek' op huus an.

Besse en de aandern hebt nooit begrepen, det later 't scho-nemaken van 't onlaand meer hölpfen hef as al zien tuk-sen. Want doar har hiel wat verkeerds tut vergiftigs toe tussen ezèten.

Duvelvertellechies

Die hebbe wy hier weineg in de buurte.

Allent hefter an de noordkaante van 't slangebossien vrogger een keuterye stoane, woar as ze noast 't huus een hiele diepe, grote koele harren liggen, die nooit dreuge was ook aster op aandere stèen narrengs water in de putten was. Mien groffa vertelde my der van, wat de oaver-grootvader van zien noaber doar oaverkomen was in vrogger joaren.

Zo wörde tenmiensen verteld.

Die har op die keuterye woond; einluk wast een keuterijchien, woar aj oe zöls mar mussen zien te redden, aj niet verhongern wollen mit wat entevangen in de kooi, die aster toe ook nog in de buurt lag. Toe der water zat was, was det meugeluk ewest, umdaj ook nog een stok of dry hutten in de grote bos harren liggen mit iene vangpiepe. Mar toe der een nye voart ekomen was, was alles veraanderd en toe der weineg water meer was, waren de enten weg ebleven en wast hongerlappen ewörren. En al warrekte hy noadien ook by dag en by nacht, hy kunt heufd niet meer boam water hollen.

Hölpe waster niet en zo gunk hy op een dag hen de grote bos, woar as hy een paar koechies har lopen, die doar wat rondstruunden um an grös te komen, detter an de waterkaante nog wol grujjen.

Hy wus veur hum zöls wel, dettet zo niet kun blieven en doarumme har hy der al vake oaver edacht, umder now mar een ende an te maken en hum op te hangen. Dan was hy van alle arremoeude of.

Mar aster op an kwamp, har hy 't toch niet an eduurd. Mar disse reize zult wèzen. En zo was hy voort estapt, tut hy by de olde denne kwamp, woar ast gebeuren zul. Hy har 't touw al oaver de takke gooid, toe der op ies een streuper veur hum stund, die hy nog nooit eziene har.

'Wat wollie en wat schèelt oe?' vreug hum de kerel. 'Ik kander niet meer tegen, wast antwoord. Alles is my tegeneleupen. De enten bint weg ebleven, de rogge is my of evreuren, 't grös van 't Riesenlaand, dak huurd har is my nao die dikke donderbujje van lesdagens vurtedreven. Geld hek niet meer en gien iene wil börge veur my zegen.'

'Det is niet best', zèè de vrömde. 'Mar ast aans niet is, willik oe veur disse keer helpen. Ik wille mit oe anpakken,' zèè de streuper, 'en alles doen, wat azzie zegt. Allent as ie gien warrek meer veur my hebt, dan heurie my en maggie oe ophangen.'

Umdet hy toch niet anders wus of kun, zèè hy:

'Akkoord, die koop giet an'.

Zy gungen op huus en en 't eerste wat hy leut doen, was

't huussien verbouwen en 't waterdichte loaten maken.

Det duurde niet hiel lange, want de streuper was de Duvel zöls.

'Wat now?' vreug hy, toe ast huus kloar was.

'Now muttie de roggekaamp ummebouwen, want van de rogge komp toch niks terechte. Dan muj de roggekaamp eggen en aj doar mee kloar bint, dan muttie uut de kaamp die der noast lig de stobben roan, dan kannik det laand ook gebruiken.'

Ook det was in een paar dagen veur mekaar.

Toe beguste de keuterboer te zwieten; hy begreep, det hy loek mus wèzen, want hy wol niet geeeren noar de grote denne um hum op te hangen, now ast hum wat bèter leek te goan.

'Wat ister meer te doen?'

'Legt my een stroatien um huus hen en dan noar 't pad. Mar allent van lieke flinten.'

Ook det duurde niet al te lange en toe leup de man mit een gezichte van zeuven dagen onwèèr rond. En det was zo wit as een gekallekte mure. Toe zien vrouwe hum zo zag, vreug zy: 'Wat mekeert oe toch de leste tied?' Eerst wol hy niks zeggen, mar toe zy anhölt, vertelde hij heur alles. Ook det hy gien uutweg meer zag en niet lange meer te lèven har. 'Azzik mij zölf niet ophange, döt die kerel det. An de grote denne!'

Toe lachte de vrouwe.

Zy flusterde hum wat int oor en de aandere dag fleut hy weer as een liester.

Toe de Duvel weer kwamp, vreug die: 'Hej nog warrek veur my?'

'Jawel', wast antwoord. 'Het touw van de putte is wat kepot. Dreeit my now uut zaand een puttetouw in menare, det zo lange duren kan, det mien kiendskiender der nog wille van kunt hebben.'

'Doe ezel,' reup de Duvel. 'Det hef oe een aander ezegd, die loeker is as ieë.'

En mit staampde hy mit zien hörrelvoete op de grond, zo hard, detter de duvelskoele kwamp te liggen, vlak noast 't huus.

Det hinderde de aander niks: hy lachte zo hard as hy kun. Mar hy netzomin as zien kiendskiender kunnen de koele dichte kriegen of dreuge, hoe geern as ze ook wollen. En zo lig die nog altied op zien stèè, woar as vrogger de keuterye noast estoane har.

En de koenen, die der umme toe loopt, zult niet perberen umder uut te drinken. Doarveur mut ze noa de drinkens-koele in de sloot, die wel vake hallef dreuge is.

Hoofdstuk 4

Daod en dreum

Werk van schrievers geboren tussen 1900 en 1915

De schrijvers en dichters van de derde, de Naarding-generatie leefden tussen daad en droom, tussen werkelijkheid en ideaal, tussen nu en hoe het was. Ze hadden wellicht vage herinneringen aan de Eerste Wereldoorlog, groeiden op in de crisisjaren, beleefden de Tweede Wereldoorlog als volwassenen. Verschillenden van hen (Drent, Stevens, Koops, Kuik) woonden en werkten buiten Drenthe toen ze begonnen te schrijven, als Drent in de vrömde, als geboren plattelander in de grote stad.

In meer algemene zin is dat heimwee bij allen aanwezig: verlangen naar het verloren paradijs, naar vroeger, naar de eigen jeugd, maar ook naar de oude sociale verbanden en zeden, naar de ongerepte natuur, de eigen taal.

Om dat tot uitdrukking te brengen hanteerden ze, met uitzondering van Stevens, die het dierverhaal in de Drentse literatuur introduceerde, de beproefde motieven, genres en vormen van hun voorgangers:

- Dorpsnovellen (De Lange), feuilletons (Drent) en streekromans (Kuik).
- Anecdotische heimweeëpözie (Naarding).
- Natuurpözie en odes aan Drenthe, de Drenten en de Drentse taal (Naarding, Drent, Koops).

Daarin klinkt vaak een versterkt regionaal zelfbewustzijn door. Soms wat troebel-romantisch en chauvinistisch, maar daarnaast ook realistisch en praktisch: de wetenschappelijke bestudering van het Drents, de pogingen om te komen tot een eenheidsspelling (Naarding), het pleidooi om het Drents ook buiten de alledaagse omgang te gebruiken (Drent) en het streven naar een standaard-Drents (Kuik).

Jan Naarding [1903-1963]

Jan Naarding. Geboren te Noord-Sleen. Opgegroeid in Noordscheschut waar zijn vader postbode werd in 1911. Na de lagere school mulo en vervolgens Rijksweekschool te Groningen. In 1922 onderwijzer te Hoogeveen en Woldendorp, van 1923 tot 1939 in Hoogkerk. Studeerde onderwijl m.o.-Geschiedenis. In 1939 doctoraal Nederlands; hbs-leraar in Almelo en Assen (vanaf 1945).

Publiceerde vanaf 1935 in *Drent(h)e* essays over Drentse taal en geschiedenis, dialectverhalen en gedichten. Sinds 1938 ook journalistieke bijdragen aan diverse noordelijke kranten. In 1939 de bloemlezing *Wat waest hef. Schetsen in Drents dialect*; teksten van Bos, Bergmans-Beins en Naarding.

Tijdens de bezetting geen lid van de Kultuurkamer. Tot 1942 wél eindredacteur van het maandblad *Drenthe*. Publiceerde bovendien in pro-Duitse periodieken. Hierover ontstond in 1987 deining in Drenthe bij de naamgeving van het *Naarding-Instituut*, nu *Drentse Taol* geheten.

Naarding promoveerde in 1947 op het Drents, werd redacteur van *Koenens Handwoordenboek*, samensteller *Drents liedtiesboekien* (1949). Diverse functies op cultureel terrein: lid dialectencommissie Koninklijke Academie voor Wetenschappen; docent Noordelijke leergangen; voorzitter het Drents genootschap (later Culturele Raad voor Drenthe); voorzitter Drentse Schrieverskring; redacteur van *'t Swieniegeltje*, een tijdschrift voor Nedersaksische literatuur, medewerker *Oeze Volk*; mede-ontwerper van de Vosbergen-spelling. Kreeg in 1966 postuum de Culturele Prijs van Drenthe.

Literaire boekpublicaties: *Dääd en drööm* (1966), waarin behalve gedichten een fragment van zijn Reinaertvertaling (*Reiner Robaord*); in 1969 *Oet Jan Naardings hof. Een keur oet 't wark van dr. Jan Naarding, bij 'n kanner gaard deur leden van de Drentse Schrieverskring*.

't Ellertsveld

Elk wet hoe 't *Ellertsveld* an zien naam kommen is, want 't vertel van Ellert en Brammert hef e vaak genog höörd. 't Ellertsveld was jao höör 'operatieterein', zoas de politie van tegensworig dat deftig oetdrukt.

Dudelk genog dus zo'n naam as Ellertsveld, zuuj zo zegen. En toch hej 't dan mis. De naam Ellertsveld is weer deur 'n schriever maakt, die miende dadde 't wus, net as met Hondsrug. Möt feitlik wezen, net zo as men 't zeg. *Ellertsveld*. Zo hew in Drenthe ok nog *Ellerslo* in de gemiente Rolde en 'n *Ellertshaar* in Börger. Die schrieff ze ook wal *Elderslo* en *Eldershaar*, en zuks waarschoot oes: 't schrieven is nooit slim betrouwber; luster liever nao hoe men 't zeg! Op de kaart kuj 't zien, dat de drie namen bij mekaar höört, tussen Ellerslo in 't noorden en Ellershaar in t zuudoosten lag eertieding 't grote Ellertsveld!

Ellerslo wil zeggen *Ellers-bos*. En *Ellershaar* bedudt zo wat 't zölfde; een *haar* is 'n beboste, dorre streek. De *Ekehaar*... wosten iekenbomen op; op *Ellerslo* en *Ellershaar* gruiden dus *ellers*, net as op 't Ellertsveld. Wat dat waren? Misschien weet paartie aolern nog wal, dat men eertieding in Drenthe wal klompen muuk van *ellern* holt. De *els* hette in aold Drenthe jao *ellernboom*. In 't aold Saksisch numde men hum *elora*, 't Duuts zeg van *erle* met omzetting van letters, want 't mus *elre* wezen! In de aole taol wisselt *r* of met *z*; vandaor, *wezen* - wij *waren*; *vriezen* - *vreuren*; *kiesen* - *keur*. Zo het 't *kneuzen* in Drenthe wal *kneuren*! Men zal begriepen, dat *ellere* dus ofwisseld hef met *elleze*, dat *elze*, *els*, worden is! En de Drentse namen zint non ok dudelk: *Ellerslo*, *Ellertsveld*, *Ellertshaar* hiet nao de elzen in de lege streken. Elzen zint nog de bomen van oes maoland!

Reiner Robaard (fragment)

Al jaeren haer zat 't mij wat dwas,
 - Ik zegg' mar aerliek hoe of 't was! –
 Dat Reiner Robaard zien verhaol
 Nog niet bestun in Drentse taol,
 Alschoon de naobers, wiede en zied,
 't In d'höörde hadden, dag en tied.
 Dörm zee ik eindelk, mu van 't wachten:
 'As 't wezen zal moej 't zölm wal hachten.
 Veuroetgang aort by aoventuren,
 Wel wieder wil möt waogen duren.
 Ik weet 't: niet alleman zal 't priesen,
 En paartie zult wat staon en kniezen;
 Maor 't lat my kaold; höör smelery
 Schandalisaert höör maer as my.
 'k Zin hengaon en ik heb 't verhaol
 Rechtoet rechtan oet d'aole taol
 Umzet in dennen mien moeder oes
 As kinner bybracht hef in hoes.
 Daor iegen volk gien woord veur hadd'
 Hek börgd by naobers, die op 't pad
 In d'muut my kwammen unnerweegs.
 En d'aol' geschriften allerdeegs
 Oet 't Drentse land hebt my wat liend.
 Jao, d'hiele Landschup hef my diend
 En hölpn, dak vertellen kun
 Van Reiner Vos, den rooien plun.

De Pinksterangel lag op 't land;
 In blad en blui stun 't zoorste zand.
 En Nobel, keunink van 't gedaerte,
 In 't hart verhollen van begaerte
 Nao lof en aerbeteun, hum bracht
 Van al het edel aold geslacht,
 Ruup elk ten hove in die dagen.
 Men zag z'in tjochten togen, jagen
 En rien en rossen allerwegen,
 Die van de hofdag anzeg kregen.

Allén de vos höl zuk ketúk,
 Want Reiner was te goed by stuk.
 Met mennig hadde 't lang niet liek
 In keunink Nobels grote riek.
 Wel schörf hef scheukt zuk. 't Vossien wus
 Dadd' zuk de pokkel waren mus,
 Benaam an 't hof, daor mennig was,
 Die hum op d'hoed wol. Stor, de das,
 Was van al 't volk het ienigst daer,
 Dat niet op Reiner gung te kaer,
 De rannies met het rooie haor.
 Ién jammern, jeuzeln was het daor,
 Ién schellen en schrobben, doe de paner
 Veur 't ding het volk ruup by 'nkaner.

De wolf, van 't Kniezebieters volk,
 De kop droest as 'n dunnerwolk,

Kwam 't eerst' in 't aende um te klagen,
 Dat Reiner al zien levensdagen
 Höör schimp en schand' en scha andee,
 Zodat in 't ganse riek gien vree
 Te vinnen was veur zien arm geslacht.
 Um keunink Nobel weur um lacht
 En um zien wetten en gebod.
 Wat weur der zo van 't riek op slot,
 As zukken, die jao nargens veur stunnen,
 Maor vränk en vrij höör weg gaon kunnen?
 Zo kluug de wolf, die Kniezebieter.
 Gaern wolle Reiner op de mieter,
 Want 't vossien had hum vaak bedreugen
 En mennig maol de hals vol leugen
 En vaker nog höör min begaon
 En alle slag van kwaod andaon.
 Een hekel, zede, hadd' an klagen,
 Dörm zull' allén het slimst' andragen.
 Hadd' hum de kinner niet bemegen,
 Dat twieje d'ogies nooit lös kregen
 En blind weuren deur dat minne smocht?
 Dan woll' ok anbrenge, hier veur 't rocht,
 Van aner heundaod, groter schande.
 Zuks mus men weten in den lande,
 Dat elk en ien hum waren kun
 En nooit met Reiner Vos begun,
 Dat snor, den struner, aait an 't streupen.
 Zien wief waz' by in 't bedde kreupen,
 En 't stumper kun er niks an doen,
 Maor waor bleef d'aer zo en 't fesoen?

Vraoge

bij 't henbrenge van een vrund

'Op de weerumreis koj dus an,
 hev' mij de dag derveur nog schreven.
 't Hef al lang ies wezen zuld,
 en aaltied is 't er weer bij bleven!'

Maor, al hoe gaern dak wol, ik kun
 't verachtig waor die dag niet wachten,
 want anerworens mus ik hen
 dat neuger was nao mien gedachten.

Hie hef die middag – 't weer was mooi,
 'k kwam toch niet maer – de motor kregen.
 Doe, bij dat blokhoes, onverdachts
 sturd' hum de dood een trein integen.

Kepot stao 'k bij zien graf. In 't hart
 hek zeert' van twiefel, stillijk klagen:
 Zint wij het die de paerde ment,
 of veurt oes 'n aner op de wagen?

't Paosvuur

Non zit de zun
Alweer hoog an de hemel;
Non komp de kracht lös
Van 't nye jaor!

Haal holt en help 't oes
Op hoge hopen!
Haal holt en help oes,
Pak 't Paosvuur met an!

Vlieg op dan, vlammen,
Vleugels van 't veurjaorsvuur,
Vlieg op dan vlammen,
Pak 't Paosvuur an!

Heur, hoe het hoelt en döt,
Zie, hoe de vlammen vreet;
Heur, hoe het hoelt en döt
Deur 't dreuge holt!

Haal dus en help oes
't Holt op een hoge hoop,
Haal holt en help oes!
't Paosvuur möt an!

Oes lied

Wel wet van oes land, 't aole Drentse land?
In de vrömde is 't land van de heide:
Maor wel dat land kent, zo as wij het kent,
wet van maoland met weeld'rige weide.
Jao oes land is niet groot en niet machtig en riek,
nooit zuuw beter op aarde begaeren.
Dat land met de raand van veen um het zand.
't Aole Drente, wij holt het in aeren!

Men sprek van oes land, 't aole Drentse land,
As 'n landtien van strubben en stroeken;
Maor wel dat land kent, zó as wij het kent,
Zöt de ieken de wolkenvlocht stoeken,
Woor het zaod op de nes is ien zee in de wind.
Zuuw ooit vrediger woonstee begaeren?
Dat land met de raand van het veen um het zand,
't Aole Drente, wij holdt het in aeren.

Die raand van veen um het dorre zand
Muuk allang jao oes volk tot een goorde,
En bossen en bouw en het geile gruu
Bluit, woor eertieding 't heideveld zoorde,
Maor al kwam al dat aole knaphandig an kant,
Nog is 't naoberschup stark en in aeren.
Dat land met de raand van veen um het zand,
't Drentse land, nooit zuuw 'n aner begaeren.

Allerzielen

Achter oeze aole toren
Ligt, wel 't kaspel zag geboren
Zo wied klinkt de klokkenslag,
Sund 't de kerk verriezen zag,
En de dood heur alman dee
Rust en vree op dizze stee.

Mennig gaf het leven lasten,
Die op starker scholler pasten,
En zie drugen, as ze 't kunnen,
Tot z' in 't starven oetkomst vunnen
En de dood heur alman dee
Rust en vree op dizze stee.

Licht en locht was paartied 't leven.
Bloem en blui allèn wol 't geven.
Alle zaod, dat heur haand zeide,
Vrucht weur 't, die de later meide,
Tot de dood ok heur toelee
Rust en vree op dizze stee.

Jong giet d'iene, aold de aner,
Vrund en vrömde, vlak bij 'n kaner
Komp al 't kaspel op zien tied,
Van dichtbij en van hiel wied,
As de dood heur alman döt
'n Stee, woordadde rusten möt.

Alle zielen, rust en vree
Brenge die dag jo, is oez' bee;
Oes, die strevelt nog en striedt,
Jo, die 'n beter wereld ziet.
God geev' alman rust en vree
As Zien Dood oes rop ter stee.

(zittend)

Harm Drent [1906-1989]

Geboren als Hermannus Doedens te Peize. Groeide op in Gasselte waar zijn vader rijksveldwachter was geworden. Onderwijzer. M.o.-akten Geschiedenis en Nederlands; leraar in Enschede en later Utrecht.

Pionier in de naoorlogse streektaalbeweging. Beplette een ruimer gebruik van het Drents dan alleen als omgangstaal. Ontleende zijn pseudoniem aan de speelman-zanger Harm Drent die rond 1900 bekendheid genoot in Gasselte en omgeving.

Debuteerde in de bloemlezing *Uut oes Drèense Laand* (1935) en publiceerde vanaf 1940 in het maandblad *Drenthe* verhalen en gedichten. Later ook in kranten, in *Oeze Volk* en bloemlezingen zoals *Drentse Schrieversalmanak 1954* en *Mandielig* (1983). Begin jaren zeventig feuilletons in de *Meppeler Courant*.

In boekvorm verscheen: *Rooie Henderk. Een onverwoestbare bewoner van het oude Drentse land* (1975).

Zijn Drentse werk werd nog niet gebundeld.

Achter Horstmans bos (Gasselte)

Wat bindt mij an dit vlak, wied laand,
van heide en bos en stoevend zaand,
dat ieder jaor weer aans daor lig,
een wit verstoven duungezicht?

Het nevelt over 't Hunzedal...
De zummer bluit an iedre wal...
En 't dörpie lig daor gries en old
in roggegeel en haovergold.

Daor slingert 't aovendpad op an.
Daor spelde een kind, daor keert een man...
Zo komp 'n zwarver thoes op 't lest.
Is dr wel ooit wat beter west?

De laange rek

De laange rek is weer begonnen
van naojaorsdaogen, neevlig, kold,
van grauw en zwart-deurwinterd holt,
deur regen en windvlaogen schonnen...

De warrelvlucht van vogels om toren,
de trek over 't lege laand is veurbij.
Het hart verlös zuk in dreumerij,
as haarstwind toet op zien horen.

Een mens wordt oller, stiefzinniger, killer,
as de naojaormist blauwt over 't pad,
en – wat as een nöst vol vogels zat –
het haart wordt daoglieks stiller...

Roel de Lange [1912-1959]

Roelof de Lange. Geboren in Oranjedorp (gemeente Emmen). Groeide op in Zuidbarge en Noordbarge in een gezin met 18 kinderen. Werd beroepsmilitair; diende bij de marechaussee. Tijdens de bezetting politieagent. Raakte betrokken bij het verzet. Vlak voor de bevrijding gearresteerd en gedeporteerd naar concentratiekamp Neuengamme. Vanuit Lübeck gerepatrieerd. Overleefde een Brits bombardement waarbij drie van de vier evacuatieschepen tot zinken gebracht werden. Na terugkeer lange tijd tbc-patiënt. Begon te schrijven. Na zijn herstel in dienst bij de rijkspolitie, eerst in Zuidlaren, later in Diever. Kwam in 1959 om bij een verkeersongeval.

Publiceerde vanaf begin jaren vijftig *Verhalen over 't Zuidenveld en heur bewoners* in o.a. de *Emmer Courant*. Voor de RONO verzorgde hij een tijdlang een wekelijkse column. Vanaf 1954 bijdragen aan *Oeze Volk* en het Groningse tijdschrift *'t Swieniegeltje*. In 1958 verscheen zijn jeugdboek *Met de trekvogeltjes op reis*. Zijn Drentstalig werk is niet gebundeld, maar is wel opgenomen in bloemlezingen als *Drente's Erfgoed* (1978) en *Maandewark* (1994).

Wearum hen 't darp

In de schoapendreef eêm boeten 't darp luup 'n manspersoon. Hie kwam oet de richting van Wilting zien bossien en keek zo non en dan schichtig um zuk hèn. De kearl luup niet over 't fietspadien, zo aj denken zullen, moar scharrelde dicht langs de boswal an de kaant van de weg. 't Was 'n moanlochte winternacht, moar doar had dis persoon 't blikboar niks op begrepen. Hie keus de schaduw en doar had de late voetganger zeker zien reden veur. Het darp sluup al en 't was oetzunderlek stil um de hoezen, zoas dat in 'n vriesnacht het geval weên kan. Zölf's de honden zwegen. Nargens was 'n lochtien te zien. Hier en doar wuur de grond wit van de vörst. 't Zul tegen de morgen wal flink kold worden.

De man luup 'n beetien gebeugen 't ol boerderijchien van Schepers Oalie veurbij en klöm toen over 't hek van Hadders zien koekampien. Metien deuk e schrikig in mekaar en lusterde gespannen. Hie heurde 'n schor geluud boven de iekenbommen. 't Was 'n koppel wilde gaanzen en hie zag ze in 't V-tieken veurbij de moan vliegen. De man keek ze noa en 'n diepe zucht welde hum oet de börst. Veurzichtig lopend gung e wieder en stak 't koekampien schuuns over noar 't Achterbrinkien. Under de bommen bleef e stoan. An d'aander kaant van 't brinkien zag e 't hoes en de smederij, die er tegen anbouwd was. Huvering trok deur zien hiele lichem. 'Hèt stiet er dus nog', zeede zachies en stilkies luup e wieder over 't brinkien.

Bij de achterdeur van 't smidshoes bleef e stoan en vuulde an de klink.

'Op slöt', flusterde bij zuk zölf en luup noar vören. Maor ok de deur van de smederij was op slöt. Toen scheut hum wat in de gedachten. Hie gung op zied van 't hoes en vuulde achter 't glassien van 't hoeszien. Joa heur, doar lag de sleutel. Dat had Rikoa dus loaten, overdacht e. Zunder lawaai gung de deur van de smederij lös en metien dat e noar binnen gung, brak e zowat de bienen over 'n klein kinderfietsien. 'n Warm gevuul trök hum deur de hiele hoed. 'Doar hef 't kwaaijong gisteroamd nog met speuld', overlegde met zuk zölf. 'Dat is dan wal goed en as 't non met Rikoa ok moar goed is dan...'

In 't veurbijgoan vuulde eem an 't rad van de boormesien en zachties streek e met de haand over 't kolle iezier van 't oambeeld. De smederij was dus niet leeghaald... De deur noar de keuken was op 't haakien. Dat gebeurde niet toen e nog in hoes was. Wat non? Hie mus Rikoa toch zien te wekken en – as 't kön – hiel veurzichtig.

Rikoa van Wilm Renting sluup op 't opkamertien en klein Jansien, heur jongien, lag in zien ledikantien noast heur. Noadat de Duutsers – non al hoast 'n joar leen – Wilm weghaald hadden, was dat zo bleven. Zie schrök 's nachts vaak wakker en kön dan niet wear in d' sloap kommen. Altied moar prakkezearen over Wilm. Het gung er met hen bedde en 't stun er met op. Klein Jansien was Rikoa's ienege troost.

In al die maanden had gien meansk wat van Wilm heard. Zie hadden hum noar Neuengamme stuart, 'n konzetroatiekamp argens in Duutslund. Dat was alles wat ze in Assen wollen vertellen. Rikoa was zölf noar de SD goan, moar toen zie zee, dat Wilm niks doan had, lachten ze heur oet en zeden, dat ze moar gaw hen hoes goan mus. Aans kön 't nog wal ies anders met heur oflopen. Toen was ze moar hen hoes goan. Mans Hadders, de volmacht, was er ok nog achteran goan, moar hie kwam onverrichterzake wearum. Er was niks mear an te doen, zee Mans. Ok die winternacht lag Rikoa wakker op bedde.

't Sloapen wol niet en – zo as altied – zo non en dan lusterde ze gespannen of ze niet wat heurde. Noadat 't knechtien 'n paar week leên önderdeuken was, umdat de Duutsers hum hen Duutslund wollen sturen, was ze 's nachts allèn met 't jongien in hoes.

Rikoa huul de oam in. Heurde ze doar 'n vrömd geluud in de smederij? Joazeker, doar was wat! Ze vernam 't dudelek, er wuur op de keukendeur klopt en er ruup ok iene. Zachies heurde ze heur naam roepen: 'Rikoa... Rikoa!' Dat mus bekend volk wezen. Hoast zönder angst gung ze van bedde. Zie deed gaw 'n olle mantel an en luup de keuken in.

'Wel is doar.'

'Do mös niet schrikken, Rikoa. Ik bin't, Wilm.'

'Wilm?', ruup ze – en metien dee Rikoa 't haakien umhoog en trök de deur lös. Bij 't locht van de moan, dat in briede strepen deur de raampies van de smederij noar binnen vuul, zag Rikoa 'n magere slungel van 'n kearl veur heur stoan. 'n Olle overjas hung hum langs 't lichem en zien schoenen waren hielmaol stukkend lopen. De man stunk noar zwiet en drek... 't Was Wilm!

Gien van beiden kön 'n woord oetbrengen. Zie grepen mekaar vast en können allèn moar rearen. Rikoa schokkend over de hiele pokkel, Wilm stil veur zuk hèn. Zwiegend en leunend tegen de deurpost, hebt ze de opgekropte ellende en 't verdriet van 'n jaor laank d'r oetschreid.

'Is 't goed met oes jongien?' vruug Wilm, toen ze wat kalmer wuren.

'Joa jong', zee Rikoa en drukte zuk nog stiever tegen hum an.

'En met dij ok?'

'Ja'. Rikoa nam hum bij de haand en bracht hum deur de keuken noar 't opkoamertien. Blozend en wal lag doar klein Jansien in zien ledikantien. Wilm beug zuk veurover en keek noar zien zeuntien.

'Och goi, wat is e joa groot worden... Jansien toch. Mien lief jongien...'

Rikoa nam 't kind oet zien beddegien en gaf 't hum op de arm. Hie smokde 't kind en drukde 't zo stief tegen zuk an, dat 't begön te rearen. 't Jongien raakte van de wies en Rikoa nam 't wear over en legde 't in zien ledikantien. Zie kwamen an 't zitten en toen vruug Rikoa: 'Hoe komst er toch zo an, midden in de nacht?'

'Ik bin oet 't kamp vlucht', zee Wilm zachies.

Rikoa verscheut van kleur en zee: 'Moar komt ze je dan niet vannijs ophalen, jong?'

'Dat moet wij mörgen moar ies noader under ogen zien.

Ik heb d'r over dacht um te zeggen, da'k ontslagen bin oet 't kamp', zee Wilm.

Rikoa had de koffie kloar under de bedriëm en tot diep in de nacht zaten ze bij elkaar en vertelden van heur angst en heur benowdheid, in 't oflopen joar. En ok over heur diep verlangen um mekaar wear te zien. Rikoa vertelde over 't leêm in 't darp, hoe 't met de smederij goan was en over 't knechtien dat heur zo flink hölpen hadde, moar ok over Wilm zien volk en heur volk en over de meansken in 't darp die heur in alles bijstoan hadden.

Wilm zee weinig over 't konzetroatiekamp. Hie kön Rikoa niet best vertellen hoe verschrikkelek as 't er doar um weg gung.

't Was niet best doar mien wicht, dat zalst wal begriepen.

Het gung er de leaste tied lillek um weg. Er weurden mear klappen oetdield as eten. Het is vandage net tien doagen leên dak er vandeur goan bin. Ik mög 't hoffien van de kommedant - eem boeten 't kamp – umspitten, en toen kreeg ik de kaans. De eerste nacht he'k wal dartig kilometer lopen. Wiederop bleef ik allien 's nachts lopen en overdag kreup ik bij de boeren in strobulten en heuschuren. Het eten heb ik mij vaak stelen moeten, Rikoa'. 'Dat gef niks, jong. Doe zalst niet aans steulen hebben as oet nood. Moar wat haast verschrikkelik smeurig goed an en - earliek woar - do stinkt van under tot boôm.'

'Hoe kan 't ok aans', zee Wilm. 'God allèn wèt woar ik er wal met inzetten heb. Ik weet zeker dak ok loezen heb.

Dikke loezen'.

Rikoa keek hum vol ofgriezen an en muuk doalk water in de kook. Alles wat Wilm anhad, trök e oet in de smederij en bij 't locht van de moan hef Rikoa hum de pokkel schrobd totdat e glöm van de tieren tot an 't hoar.

Ze gungen wal in bedde, moar gien van beiden kön de sloap vatten. Wilm keek oet 't glaszien noar de toppen van de iekenbomen op 't brinkien. De moan was undergoan, moar de nacht bleef locht. Zachies heurde 't gebrom van 'n Tommy, die hoog deur de locht wearum kwam van Duutslund. Misschien was e wal over 't kamp vleugen. Nachten lang had e in de barakken van 't kamp ok zo wakker legen en vaak had e de Tommies heard. En non lag e weer noast zien eigen Rikoa. Hie kön 't nog niet goed bevatten. Zien vlucht was verlopen as 'n dreum. Hie wus veuroet dat e weinig kans had en dat het 'n sprong in de duusternis was. Toch was 't gelukt. Hie was bij Rikoa. Zien gedachten gungen noar 't kamp. 't Eten was de leaste tied aal moar minder worden. De meansken wuurn behandeld as biesten. De ien noa de ander störf van ellende. De leaste weken veurdat e wegluup, leek 't er veul op, dat ze 't hiele kamp wollen oetmoorden. Hie mus er moar niet al te veul over proaten. De meansken zullen 't niet können geleuven en veur Rikoa was't hielmaol niet goed.

Tegen de mörgentied sluup Rikoa in. Zie had 'n arm over Wilm zien börst hèn legd. Net of ze hum vasthollen wol. Wilm legde zachies de arm op zied en kreup stil van bedde. Hie gung er earst oet, net as altied. Eêm keek e in 't beddechien noar d' klein jong. Hie heurde de oademhaling en aaide veurzichtig, hiel veurzichtig, over 't koppien van 't kind. 't Vuulde warm an en Wilm lachde zachies veur zuk hen. Toen ging e naor de keuken.

Rikoa had hum 'n schoon hemd en 'n innerboks kloar legd. Zien overall hung op de olle plaats an de spieker. 'Of 't nooit aans west hadde', overdacht e. Hie muuk de kookkachel an en zette water op. Toen gung e de smederij in.

Bij 't oambeeld bleef e stoan. 't Begunde te lochten buten, moar hie kön nog weinig onderscheiden. Bij de vuurheerd zag e 'n ploegiezer, dat scharpt worren mös en op de grond lag 'n hoep van 'n krooirad. De grote tang zag e niet, moar de veurhamer lag op zien steê. Hie streek langs 't handvat en toen greep e 'm vast. Eêm stun e doodstil. De vingers knepen um 't holt, totdat hum de botties krakten.

'Loat mij wear smeden en loat er niks van kommen'. Die gedachte scheut hum deur de kop. Het was 'n gebed...

Met 'n daverende klap sluug Wilm de hamer op 't oambeeld en luut 'm oetroffelen. Gien vief minuten later lag 't ploegiezer in 't vuur en toen Rikoa – die van de earste klap al wakker worden was – in de smederij kwam, speuten de vonken al' kaanten oet en 't zwiet stun Wilm veur de kop. Hie lachde tegen Rikoa en gaf heur een 'n dikke smok.

'Kan dat wal, Wilm?', vruug ze benowd. 'Elk en ien kan je heuren en zometien hej 't volk hier stoan.'

'Zet do moar 'n lekker bakken koffie, mien wicht', zee Wilm, 'wij zult oes hopelek wal redden. Loat 't volk moar kommen.'

Ol Rieks Enting was al vro an 't holties kappen in 't wagenschuurtien. 't Was flink kold worden tegen de mörgen, moar Rieks huw zuk warm. Moar non mus e toch eêm rusten. Hie gung rechtop stoan en veegde zuk 'n drup van de neus. Moar hie vergat em of te vege an de boks... Met de haand nog moar 'n klein eindtien van de neus, bleef Rieks scharp lusternd stoan. Hie legde 't bielechien weg en zee: 'Verroest nog an toe, zul Rikoa 'n nij knecht wönnen hebben?'

Hie lusterde nog ies. Joa en heur, non was 't dudelek te heuren: doar beukde 'n hamer op 't oambeeld. Doar mus Rieks votdoalek mear van weten. Hie luut 't holtieskappen in de steek en luup 't brinkien over noar de smederij van Wilm Renting.

Rieks was niet de ienege in 't darp, die in de vro mörgen de veurhamer heurd had. Koepers Roelf en Dolf van de Katerbarg waren al veur hum an en Mans Hadders, de oldste van de volmachten, kwam glik met ol Rieks anlopen.

'Hef Rikoa 'n nije knecht wönnen, Mans?'

'Dat week niet', zee Mans, 'loat wij ies gaon kieken'.

Zie waren stomverallereard toen ze Wilm Renting zölf achter 't oambeeld zagen stoan. De vroagen en oetroepen waren niet van de locht.

'Hebt ze je lösloaten, jong?', en 'wat bi'j mager worden'.

Ol Rieks gooide 't in de gek: 'Wollen de poepen je niet mear hollen, jong?'

'Zie hebt mij untslaogen wegens goed gedrag', zee Wilm.

'Dan heb ij geluk had, jong', zee Mans Hadders.

'Er goat hier lilleke geruchten over de kampen in Duutslant. Weet ij nog wat veur aander Drenten doar zaten?'

'Joa, er waren nog wellen oet Dwingel, Vries en Emmen, en ik geleuf ok nog oet Assen en Börger. De miesten bint störm. Het giet er verschrikkelijk um weg in de kampen.'

'Zo, is 't zo slim? En hoe is 't met Lamert van vrouw Drent en met de directeur van 't botterfabriek?'

'De directeur is vlinnen harfst störm en Lamert hebt ze doalik in 't begun zo howen, dat e in 't ziekenhoes kwam. Doar is e niet wear oetkommen...'

'Verdomme', zee d'r ien. En 'n aander: 'Wat is 't wat, zo'n stakker!'

Toen wuur 't stil in de smederij. Harm 'Kwitantie' en Hilbers Ap kwamen over 't brinkien anlopen.

Harm in zien landwachterspakken en met 't revolver op 't lief. Hilbers Ap, de boerenleider, kwam 't earst in de smederij, moar Harm nam doalijk 't woord.

'Wat is hier te doen?', vruug e.

'Dat zie'j wel', zee d'r iene. 'Oes smid is d'r wear.'

Harm 'Kwitantie' keek de kring rond en zag Wilm stoan.

'Hoe kom ij hier', vruug 't mannechien.

'Zie hebt mij untslagen', zee Wilm, 'Entlassen, zogezegd.' 'En hebt ze je 'n untslagbewies metgeven?'

'Nee, dat he 'k nog niet. Dat stuurt ze mij noa', zee Wilm en hie wuur rood tot achter de oren.

'Noasturen? Dat is joa vrömd. Doar heb ik nog nooit van heurd.'

't Landwachtertien keek Wilm gemien an en zee: 'Dat zal dan ok niet zo lang moeten duren, want aans können ze je wal ies vannijs ophalen. Ik geleuf niet veul van je proaties.' Wear wuur 't stil in de kring. Wilm Renting wuur zichtbaar duvels en hie kneep de veurhamer of e kepot mus. Koepers Roelf stun noast hum en pakde hum de hamer oet handen.

Toen gebeurde er wat, doar 't darp nog joaren over spreuken hef...

Ol Mans Hadders stapde midden in de kring, en zee: 'Hol do dij mor kalm, Wilm. As ze je nog wear weg zöllen halen, dan verdwient er oet dit darp nog 'n paar manspersonen. En dezölfde dag braandt er twiej hoezen tot de funnementen of. Doar zal ik binnen 't uur de moatregels

veur treffen. Het hef non mooi genog west in dit darp. Ik bin ienentachtig joar, moar loat 't je almoal gezegd wezen, da 'k mien, wa 'k zegd hebbe.'

'En zo is 't, blikstienders nog an toe!', ruup Koeper Roelf, en hie gaf 'n harde flik mit de veurhamer op 't oambiend. Harm 'Kwitantie' stun met de rugge noar hum toe en 't spröng wal 'n halve meter van de grond of, zo schrökt 't mannechien. Hèt luup glunig rood an en had best begrepen, wel as Mans Hadders bedoelde. Ok Hilbers Ap kreeg 't zichtboar benauwd. Ol Rieks Elting en Gelling Jaan verdwenen ongemarkt oet de achterdeur van 't smederij.

't Wuur heur te gevoarlik.

Hilbers Ap keek Mans Hadders brutoal an en zee: 'Wat bedoel ie precies met je 'verdwiene' en 'braand stichten'?'

Ol Mans Hadders, aans zo veurzichtig as 'n Drentse boer moar wézen kan, en vaak er over oet um 'n beetien te geven en beetien te nimmen, begreep doaliek dat e 't hoog speulde. Het goeie bloed van de volmacht verloochende zuk eemwal niet. Hie strekde zien rugge en zee: 'Dat heb ie en je kameroad wal begrepen. Verdween oet dizze smederij Hilbers Ap en do ok Harm Dekkers, of – zo old as ik bin – ik trap je d'r oet. Ie kriegt vannijs de gelegenheid um je judasloon te verdienen.'

Harm 'Kwitantie' en Hilbers Ap begrepen dat 't heur tied wuur en zie verdwenen as de drommel.

Mans Hadders gruijde op dat ogenblik, bij wieze van spreken, met kop en scholders boven de aandern oet.

Hoewal 'n beetien laat, had e toch de naam van de Drentse volmachten hoog hollen. Diezölfde dag nog had Wilm Renting een untslagbewies in hoes. Er stunnen twiej Duutse stempels op, en ze waren goed naomaakt.

'n Paar moand later, op 'n mooie veurjoarsdag, reden de Canadezen en de Polen met de tanks deur 't darp. Hiel Drente was vrij.

Harm 'Kwitantie' en Hilbers Ap, die noa 't veurval in de smederij hoast gien voet boeten de deur zet hadden, waren de earsten die ophaald wuurn. Mans Hadders stun in 't hekkien met de doemen achter 't vestien en keek ze noa.

Wilm Renting en Rikoa stunnen in de oamd in de deur van 't smederij en keken noar de Poolse soldoaten die 'n kamp opslugen op 't achterbrinkien. Twiej wichterties stunnen er bij te kieken. 'n Grote soldoat met 'n zwart snörrechien gaf se 'n stukkien sukelo. Rikoa keek er vertederd noar. Wilm keek wied over 't soldoatenkamp hèn en zag hiel in de varte het kamp, dat nog niet vrij was en doar de lèste jongs met de dood streen. Toen keek e op zied noar Rikoa en zag dat ze dreumerig veur zuk oetzag. 'Woar denkst an, mien wicht?' vruug Wilm.

Eêm wachtte Rikoa. Toen zee 't: 'Ik wil hen d'ooievaer schrieven en vroagen wat 'n wichie kost.'

't Leem in 't darp gung wieder.

Bart van Oosteringh [1912-1993]

Pseudoniem van Lambertus van der Sleen. Geboren in Tiendeveen. Verhuisde op zijn achttiende naar de buurtschap Oostering bij Pesse. Timmerman/restaurateur van kansels en kerkenbanken.

Vanaf eind jaren veertig Drentse gedichten en verhalen in de *Hoogeveensche Courant*, later ook in andere regionale kranten, soms ook in *Oeze Volk* en *Maandblad Drenthe*. Thematiek: natuur, kerkelijk jaar en soms hekeldichten, bijvoorbeeld naar aanleiding van het dreigende verdwijnen van de Ruiner schaapskudde (1959).

In 1982 verscheen *Blossems in de lijte. Drentse gedichten*, een selectie uit zijn werk.

Dalijk as de tilozen bluit

Dalijk as de tilozen bluit
aodemt het leven de gedachten
van de lange, donkre nachten
dalijk as de tilozen bluit

Dalijk as de tilozen bluit
brengt gedachten oons töt dromen
waor vanuut verjongde bomen
liedzem lichte veugels fluit

Dalijk as de tilozen bluit
aodemt alles de gedachten
van het langvergeten wachten
op het leven dat weer gruit.

Mist

Dan is het laand in mist verwit.
De blossem stridt en van de hekken
vernauwt de mist töt doelloos lekken
dat del'gies in de modder bit.

Dan bint de uren gien uren meer,
minuten slinkt stil töt sekonden,
altmet schrijnt de verbörge wonden
zo-as bij 't peerd 't verslokste leer.

Dan wordt het nacht en in sekonden
drif dromend d' hiele dag veurbij,
de uren, mist, verbörge wonden...
het laand seins blossemriek en nij
daampt in de zun. Boven de gronden
dijt de wiend as is ze vrij.

Zomer

Dan bluit de hemel en de weiden.
De wolken tiekent rood en blauw
en op de roegte van de heide
parelt zulverblaank de dauw.

Dan bluit de lochten en de vennen
waor 't wolligwit van plumen pronkt.
En tussen 't broonzig gruu van dennen
een golden glaans van straalen vonkt.

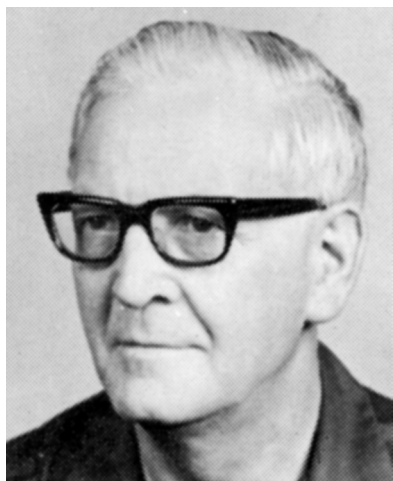
Dan bluit wat leeft in groots vertrouwen
en al wat aodem hef genöt.
Want zomer is de tied van 't bouwen.
Het gruit en bluit umdat het mut.

As boven mij

Doe'k stillegies deur 't bos hengung,
waor riem zwaor an de takken hung
en ok de spinsels har umweven,
leek 't of een aander, hoger leven
zien intrek 's nachens har edaon
en bleef 'k verwonderd stille staon.

Opzied, as boven mij, een hemel
van rustend, trillend, wit gewemel
van zulverwimpers die verhung
waor schuff'lend traog mien stappen gungen.

De nes lag bried en kaal escheuren
zuver wit en still', bevreuren
te wachten op nog witter snij.
D'r boven vleug, verlaoten, vrij
een veugel over schaduwvlakken
en daalde op beriemde takken.

H.J. Stevens [1913-1973]

Harm Jans Stevens. Geboren te Exloërveen. Woonde achtereenvolgens in Valthe (vanaf 1926), Emmen (1930), Coevorden (1935), Rotterdam (1941). Was werkzaam bij de NS.

Vanaf 1952 gedichten, onder het pseudoniem Hajes, in het blad van de Drentse vereniging in Rotterdam. Daarna ook in *Oeze Volk*, dat vanaf 1962 ook zijn (met Faunus ondertekende) natuur- en dierverhalen opnam. Zijn werk kreeg ook een plaats in bloemlezingen als *Drente's Erfgoed* (1978), *Drentse schrieversalmenak*, *Mandielig* (1983) en *Maandewark* (1994).

Zijn beste verhalen werden gebundeld in *Achter de boswal. Drentse dierenverhalen* (1970).

Lepus de Haas

Jaoren leen, in een kôrkdreug zommer hef de ien of aander de heide op een hoog stukken veen in braand steuken en doe weken later het vuur oetdoofde, was er een stuk van een paar bunder tot wal een halve meter diep in de grond totaal verbrand.

Niks, maor dan ok niks was er overbleven as wat aask en hier en daor een wortelstomp. Lang duurde de kale leegheid niet, want al gauw steuf er onkroedzaod haen en zutiesan weur de griese aasklaog grun.

Een jaor of wat later kwam er hier en daor een toppien heide en bent die in de vruchtbaore aask hoger gruide as argens aans.

Oet het verre bos juug de harfststôrm de gevleugelde denenzaodties naor de aaskdobbe en barken kwamen er ok al gauw. Een aander maol bluus een angescheuten holt-doeve met de krop dikvol ekkels er de laeste aodem oet en nou nao een jaor of tien was er een stukken wuust bos, zo as Moeder naotuur het allien zölf maor maken kan. De brummelbossen gruiden er zo hoog, dat gien maensk er in kommen kun. De eigenaor was nog niet an vervenen toekommen en zo stak het roege stuk as een stielige vinger in de wiede oetgestrektheid van de ontgunnen dalgrond. Dit was het gebied woor het wild zuk gaernt ophuul.

Tusken de barken en brummels nusselden de fesanten. In de dennegies muggen de korhoener op weg van de heide naor 't dal gaernt even rusten. In de bent en heide vunnen de petriezen heur schoelplaots en Vulpes de vos struunde er rond. Hier had ok Lepus, de haas zien legers. Het leken mangs maer holen, zo diep had lepelman zien patties under de heide en bent deurvreten...

Het was oktober. Al vrog in de môrgen had Lepus de gewaeren heurd knallen en met zien jaoren van ervaring wus e dat de jacht waer lös was en niet allèn op petriezen dizze keer. De korhoener weuren onrustig en kôrt bij hum brak Vulpes zuk een weg naor veiliger roegten.

Dat was het domste dat e doen kun, met die honden zo kôrt in de buurt, want er was nou ale kaans dat ze hum op 't speur kwamen. Lepus zul wal wiezer wezen.

Gelukkig was 't dreug waer, aans had e zuk allicht een leger krabt op 't vlakke laand, woor de wind hum gauwer waer dreug bluus as in 't bos met zien lekkerij.

Toch hadden vos en haas geluk, want de eerste hond die het bossien instruunde luup pardoes in een hazenstrik, die Lepus al een dag of wat had zien staon. De twiede hond zat al gauw zo vaast in de brummels dat zien baos hum er waer oethalen mus.

Daolijk erop kwamen de korhoener lös en dat gaf zo'n vuur en vlam, dat de honden de kop zo op 't onstuur kregen, dat ze er niet an prakkezeerden um het bossien nog is in te gaon, woorop de jagers besleuten heur geluk in makkelker jachtveld te zuken.

Pas tegen de aovend kwamen ze waerum, maor doe hadden ze zoveul wild, dat ze het amper dragen kunnen en môrgen komp er waer een dag.

Het begun al donker te worden doe Lepus zien gang oetkwam. Even zat e veur de oetgang met de oren in 't aende te lustern en doe zette hij de zokken er in, tot e een dikke honderd meter vot was. Ziezo, dat was dat. Het bleef toch altied gevaorliek oet 't bos de vlakke op te gaon, want er kun makkelijk een streuper aan de kaant zitten...

Oet de bosraand keken twie scharpe ogen hum nao, maor Vulpes wus allang dat e dizze haos toch niet vangen kun. Daorum sleup hij met de neus an de grond naor 't stee woor Lepus votkommen was. Al gauw had e 't pad naor 't leger ontdekt en prentte zuk het stee goed in de kop. Doe gung ok de vos op stap...

Verscheiden kilometers laegde lepelman die nacht of. Eerst was het een buunzelk die hum besingelen wol, maor een brekend takkien verruud hum. Doe muuk Strix, de bosoel hum an 't schrikken. Daorum kwam hum een löslo-

pend hondtien achter 't gat en juug hum hals over kop een vrömd bossien in. Amper was e drie sprongen wieder, doe hij met een schok staon bleef, deurdatt er een straoltien van de maon op het roodachtige draod van een strik ketste. Vlak achter hum kefte iniens het hondtien en met een sprong vleug oeze jong over de strik haen dieper het bos in. Nog gien tien tellen later vertelde een gejang achter hum, dat zien achtervolger met de kop in 't koperdraod zat en wal niet waer op de jacht gaon zul.

Pas tegen de mörgen kun langoor zuk in een klaverakker-tien de pokkel violeten, onbewust van het feit, dat wiede veur hum in het bossien woor e de vörige dag deurbraacht had Lamert de streuper zuk teraecht husselde en 't gewaer klaor muuk, en dat vlak achter hum Vulpes de Vos op zuuk naor moezen, hum ontdekt had...

Vulpes had die nacht bar weinig geluk en 't water kwam hum in de bek, doe hij daor vlak bij hum twie lange oren oet de klaver steken zag.

Voetien veur voetien glee hij veuroet plat op de boek. De wind zoesde deur het gras en het beetien geluud dat hij muuk was dan ok niet te hören, temaer umdat de haas boven de wind zat... nog vief... nog drie meter... dan een raozendrappe sprong, maor doe zien tanden op mekaar klaptten op 't stee woor zonet langoor nog zat, was daor allien zien staart nog maor.

Het weur een ren op leven en dood. De lange rooie klaver was net zo hoog dat de haas er geregeld tegenan sprung en dat remde zien vaort of. Gelukkig kwam e al gauw bij een akkertien dat daags tevören net ploegd was. Daor zakte de zwaordere vos dieper in as zien slachtoffer, dat waer veld wun, maor op 't aende van 't laand luup e tegen een aende draod en sluug over de kop. Waer klaptten vlak achter hum de tanden van de vos op mekaar, maor doe kreeg Lepus het fietspad under de voeten, en bleef de aander waer achter.

Maor 't fietspad muuk een bocht die Reintje loos ofsnee, zodat de vluchteling inplaos van een vos achter zuk, iniens iene veur zuk zag. Steil op al zien veer poten remde hij zuk of en sluug waerum naor 't stee woor e votkommen was. Gelukkig luup de vos op 't aende van 't klaverakker-tien tegen 't draod en kwam de haas op een wagenspeur dat hum een flinke veursprong gaf. Maor waer snee Vulpes hum een stuk van de weg of en kwam vlak achter hum. Undertusken waren ze al mooi dicht bij 't bossien komen woor e zien verbörge patties onder de lange heide en brummelbossen deur wus en daor gung het nou regelrecht op an, dwars deur een stuk schoon erpellaand dat hum opnij een veursprong gaf... Lamert weur al mooi stief in de bienen en was net van plan um maor op hoesan te gaon, doe hij iens het gekef van een vos heurde. Dat gaf hum waer wat moed en scharp tuurde hij in de richting... wef... wef... wef... 't komp naoder...

Nog honderd meter is Lepus van zien doel of... nog vief-tig... wef... wef...

Aans blif de haas even zitten op die ofstand um de boel te verkennen, maor daor is nou gien tied veur met Vulpes op een meter of wat achter hum... Daor blikkert Lamert zien gewaer. Met een scharpe ziedsprong redt hij zien levend en woor zien nagels in de grond staot, sistert op hetzölfde moment de hagel deur 't dorre erpelloof.

Dan vertelt een schelle schrieuw hum dat Vulpes de bui opvangt en de doffe roffel woormet de vos veer vief maol over de kop tumelt klinkt Lepus as meziek in de oren... 'k Word aold, ik miende toch aal zien levend dat 't een haas was', zee Lamert een half uurtien later, doe hij de keet ingung. 'Of 't möt wezen da'k dubbelt zie.'

Op dat ogenblik husselde Lepus zuk in zien leger in 't bossien dat zo dicht was dat er gien maensk inkommen kun...

Harm Koops [1914-1977]

Harm Koops. Geboren te Assen. Opgegroeid in Exloo. Onderwijzersopleiding te Coevorden. Vanaf 1940 onderwijzer in Den Haag. Publiceerde zijn eerste gedichten in het verenigingsblad van de Drentse vereniging aldaar. Vanaf 1967, na afkeuring, woonachtig in Laag-Soeren.

In 1953 lid van de Drentse Schrieverskring en het Drents Genootschap. Publiceerde in de *Drentse Schrieversalmanak* (1954 en 1956), *Oeze Volk* en *Maandblad Drenthe*. Voornamelijk traditionele natuurpoëzie en anecdotische (gelegenheids)gedichten.

Zijn poëzie verscheen in 1983 gebundeld onder de titel: *Harm Koops. Drent in de vrömde. Verzaamelde gedichten bij 'n kaander braacht en van een verantwoording veurzien deur Gerard Nijenhuis*.

Bang jonkie

Wees niet benauwd. Hier pak mien haand.
Dat bint de bomen langs de kaant.

Die doet je niks mien lieve kind...
Dat hoelen döt de sterke wind.

Kom loop maor stief tegen my an
Gienien, die dy hier griepen kan.

De wolkenflarden, gries en zwart
Gliedt langs de maon. En op het pad

Speult locht en duuster tikkertie.
Nee, schrik maor niet. Ik blief by die...

Mien kind! Zien haand is nat van zwiet
Hie kan zien zwarte angst niet kwiet.

Een wild jong dier zit hum in 't lief,
Dat wil der oet. Hie holdt zuk stief,

Hef 't angstdier lang niet in bedwang -;
Is 't vrumd? 'k Was vrogger ok zo bang.

Oertied

Dit laand
Deur 't ies zo kneld
En knauwd...
In iezig veld
Hef bar in dizze grauwe dagen
Een diep en kervend spoor geslagen,
Genaodeloos en zwaor

Een körst van ies
met pieken, marmerhard
Blauwgries,
En vol van schurend schroot,
Scharp schöf het over 't bloot;
... En schendt je hart.

Exloo

Op de helling van de Hondsrug,
Oostwaorts 't diepie, west de hei,
Overhuufd met hoge bomen
Lig het aole darp van my,

As 'n bos met boerderyen
Tussen 't weidegruun en sang;
't Bint die waarm-gekleurde steegies
Waor 'k by tieden naor verlang.

't Aole schoeltie en de vrunden,
't Speulen by de schaopekooi,
't Scheuveln achter 't Westerbosse,
Wat was 't aole darp doe mooi.

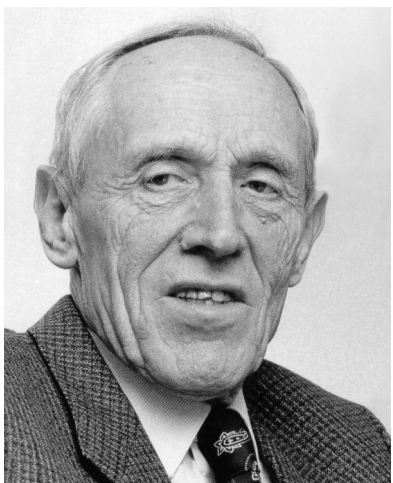
Mos op stro- en rieten daken,
't Eibernöst op hoge paol,
Karstmis – wit op alle wegen –
Grieze kreien in de kaol'.

't Volk, dat aaltied in de weer was,
Dat as kienholt, broen en taoi,
Ok de jaoren kun trotseren,
Ingepakt in 't zwaore baoi.

En... de wichter op heur klompies,
Lacherig in lange rieg.
's Zundags pronkend deur de darpsstraot,
Wachtend of 't een vryer kreeg...

Malmeul

De malmeul dreit, de malmeul dreit
En 't örgel döt er een liedtie bij.
Dat örgelt umhoog. Wied van de grond
Zweeft het met zwalfies in het rond.
De kinder krioelt en joelt er deurhen
Loopt hier loopt daor, gaot hen en wèer den...
De pittige peerdties springt met op de maot
En steigert en snoeft of ze de wei weer ingaot...
Maor Klein-Jan, - gladkaamd haor, neie boks en nei jassie,
En Riekie – met strik en 'n roodglimmend tassie, -
Die holdt ze in toom. Tot de geelkopern bel
Een neie rit ofrop. Wèer begunt dan het spel,
Het gevecht um een peerd. Klein-Geert is nou baos
En met bongelnde bienties, kop op, is 't zien plaos.
De malmeul dreit, de malmeul dreit,
Het örgeltie döt er een liedtie bij...

Jan Kuik [1915-2003]

Geboren te Gladbeck bij Essen, waar zijn vader, een werkloze boerenzoon, rond 1900 als gastarbeider ging werken in de Duitse kolenmijnen en na acht jaar was getrouwd met een Drents meisje met wie hij nog acht jaar in Duitsland doorbracht en vier kinderen kreeg. Toen de jongste, Jan, een jaar was, keerde het gezin terug naar Drenthe, vond een bestaan op een keuterboerderijtje, eerst in Beilen, later in Zwiggelte.

Kuik doorliep als eerste inwoner van Zwiggelte de mulo. Daarna één jaar onderwijzersopleiding. Vervolgens volontair op het gemeentehuis in Westerbork. Werkte zich als ambtenaar op tot commies (1944 in Sexbierum), hoofdcommies (1946 Bolsward). Vanaf 1960 werkzaam op de provinciale griffie in Leeuwarden, uiteindelijk, tot zijn pensionering in 1980, in de rang van referendaris. Woonde daar tot zijn dood.

Redigeerde vanaf 1968 het blad van de Drentse vereniging in Leeuwarden. Werd als schrijver pas na zijn pensionering productief. Voorstander van een standaard-Drents als schrijftaal, met het Midden-Drents als uitgangspunt. Via Gerard Nijenhuis lid van de Drentse Schrieverskring. Werkte mee aan de totstandkoming van een Drents kerkelijk liedboek.

Boekpublicaties: *Kabolter Boezeroen* (korte verhalen, 1986); *Klein Drents Woordenboek* (Midden-Drents, 1987); *Oldewarries volk* (streekroman, 1990); *Mans Hoving, de boer van 't armhoes* (historische streekroman, 1993).

Kuik leverde van alle medewerkers de meeste bijdragen (vooral gezangteksten) aan *Psalms en gezangen in Drèents* (1991).

Psalm 131

- 1 O Heer, mien hart zit niet te hoog.
'k Bin ok niet iegenwies van oog.
Ik zuuk niet naor wat mij te groots,
te wonderlijk is en te noods.
- 2 Heb ik mien ziel niet naor dien wil
deelhölden vredig, rustig, stil
zoas een poppien, een klein kind,
in moe heur schoot bescharming vindt?
- 3 Zoas een poppien troost zöch bij
zien moe allien, zo ik bij Dij.
Hoop, Israël, op God de Heer
van nou an en veur aaltied wèer.

Psalm 131

Loys Bourgeois 1551

1 O Heer, mien hart zit niet te hoog.
'k Bin ok niet iegenwies van oog.
Ik zuuk niet naor wat mij te groots,
te wonderlijk is en te noods.

**Gezang 14: De Heer is mien
scheper**

1 De Heer is mien scheper!
't Gerak is mij wis;
zo wil Hij mij leiden
hen vruchtbere weiden
en lat Hij mij drinken
oet stromen zo fris.

2 De Heer is mien scheper!
Hij waakt veur mien ziel
en brengt mij op wegen
van waarheid en zegen.
An Hum geef'k mij over,
zien trouw is mien diel.

3 De Heer is mien scheper!
Al dreigt ok de dood:
Gien kwaod zal ik vrezen,
Do wils bij mij wezen;
ik laot mij vertroosten,
dien steun is mij groot.

4 De Heer is mien scheper!
Dien taofel rechts an
maank barre gevaoren;
Do wils mij bewaren
en zalfs mij met eulie,
dien kelk reks mij an.

5 De Heer is mien scheper
veur nou en aaltied.
'k Zal ieuwig verkeren
in 't hoes van de Here
en zal daor anschouwen
zien heil wied en zied.

(Jan Jacob Lodewijk ten Kate 1819 –1889)

**Gezang 124: Nou daagt het
in het oosten**

1 Nou daagt het in het oosten,
het locht schient overal:
Hij komp de volken troosten,
Hij, die verlössen zal.

2 Verzwinden giet het duuster
van d'ieuwenlange nacht.
Een neie dag met luuster
verschient in volle pracht.

3 Zij die an banden zaten
in 't scheemsel van de dood,
van God en mèens verlaoten,
verwelkomt 't mörgenrood.

4 De zun, die met heur straolen
de nacht jag op de vlocht,
die nei mak al het aolde,
is Christus, 't ieuwig locht.

5 Het daagt al in het oosten,
het locht schient overal:
Hij komp de volken troosten,
die oes verlössen zal.

(Johannes Riemens Sr. 1843-1908)

Hoofdstuk 5

Kom naar het veld van tederheid

Werk van schrijvers geboren tussen 1915 en 1925

Met een gemiddelde debuutleeftijd van 33 jaar is de vierde generatie niet alleen de jongste maar ook de meest creatieve en vernieuwende tot nu toe. Er zijn drie opmerkelijke ontwikkelingen te noteren, waarbij een belangrijke impuls uitgaat van het Drentse programma van de RON (Radio Omroep Noord), dat vanaf 1949 over een half uur zendtijd per week beschikt:

- Schrijvers krijgen opdrachten tot het schrijven van hoorspelen en radiostrips (Heyting). Dat dwingt tot een andere aanpak en het dorpsverhaal beleeft daardoor een nieuwe bloei: minder nostalgie, meer humor, gedurfter, eigentijds taalgebruik (Douwes, Bart Veenstra).
- Dichters lezen hun gedichten voor en worden besproken door Heyting in diens rubriek *In oeze Drènse dichterstuun*.
- Gerriet Wilms bespreekt literair werk in zijn rubriek *De Drènse Parnassus*.

Dat alles tezamen werkt statusverhogend, zowel voor de streektaal als voor de Drentse schrijvers, die op hun beurt hun publiek ontdekken en weten te bereiken. De doorwerking van het Drents programma is groot geweest, zoals we in hoofdstuk 6 zullen zien: oprichting van de Drentse Schrijverskring en het tijdschrift *Oeze Volk*.

Een tweede ontwikkeling: de ontdekking van het kind als lezer. Heyting, Reijntjes, Veenstra schrijven kinderpoëzie. Klaassens-Perdok en Veendorp publiceren kinderboeken.

En in de derde plaats: de dichters ontdekken zichzelf. Drentse poëzie was ooit hervertelling van legenden (Steenbergen), gaf uiting aan de liefde voor het oude landschap (Roessingh), bezong de ongerepte natuur en de wisseling der seizoenen (Drent). Maar nu, voor het eerst zijn er dichters van liefdeslyriek. Heyting en Reijntjes spreken hun verlangen naar de geliefde uit en geven daarmee uiting aan hun diepste, persoonlijke gevoelens. Het begin van een onomkeerbare ontwikkeling. Drenthe verliest zijn onschuld.

Frouwien Klaassens-Perdok [1917-2006]

Frouwien Perdok werd geboren in het Groningse Westerwijtwerd. Studeerde voor onderwijzeres, haalde daarnaast o.a. een wiskunde-akte en belandde na diverse standplaatsen in Gieten (1948), waar ze tot haar huwelijk in 1951 mulo-lerares was.

Actief in de PvdA. Van 1958 tot 1982 raadslid in de gemeente Gieten, van 1962 tot 1976 als wethouder. Van 1958 tot 1972 lid van de Provinciale Staten.

Publiceerde verhalen en gedichten in *Oeze Volk* en *Roet* en in regionale kranten. Gaf onder de schuilnaam Wipke in eigen beheer twee gedichtenbundeltjes en onder eigen naam *Er is gien neis under de zun* (verhalen en gedichten, 2002) uit. Is met elf gedichten en verhalen vertegenwoordigd in *'t Drèents kienderboek*.

Belangrijkste boekpublicatie: *Poekie, het allerleefste kattie van de heule wereld* (kinderboek, 1984).

Mien hondtie

Van Opoe heb ik een hondtie kregen,
ik bin toch zo verschrikkelijk blied.
Een mooier kedo veur mien verjaordag
is er op heel de wereld niet.

Ik heb nou zulf een hondtie,
ik kan wel reren en zingen toouglik.
Het is nou mien eigen lief beestie
ik ben er de keunink te riek.

Hij kent mij al: hef al likt an mien vingers,
hef al slikt an mien kin.
Moe zegt dat is vies, mor ik weet wel
kussies waar ik echt veul viezer van bin.

Strakkies nao schooltied komt de vesiede,
Moe zörgt vast wel heel goed veur heur.
Zij geeft mij dan allemaol kedogies,
mor ik gao er lekker met mien hondtie vandeur.

Liesterkralen

De zun schient en de locht is blauw,
bloemen bleuit langs sloot en wallen
mor 't allermooiste vind ik toch
de oranje-rode liesterkralen.

In 't bossie bij de krallegies
heb ik mien eigen stee
daor kroep ik lekker stillegies vot
elk let mij daor met vree.

As 'k kwaod ben en dan reren moet
gao 'k naor mien hut tussen de wallen
ik kom vanzulf dan weer tot rust
daor bij de liesterkralen.

Oes völlegie

Oes völlegie hef een stavel an
het is een gek gezicht.
Hij har een gattie in zien been
Haarm zee: Het geet vanzelf wel dicht.

Mor 't been wur dik; kwam etter oet
de wond leek wel slim rood.
Wij waren bang dat 't arger wur
de plek was veul te groot.

De veearts kwam, gaf hum een prik
en zee: twee keer per dag een sodabad.
't Was makkelijk zegd, hoe mus dat nou?
wel har zuks bij de hand ooit had?

Mans wus wel raod: Een stavel an
die giet ik vol met sodawaoter.
Verbaand en zalf zet ik vast klaar
want ik verbind hum laoter.

Oes völlegie steet zo nuver stil
hij weet dat wij 't goed met hum menen.
Een dag of wat geduld nog en
hij hef weer veer gezonde benen.

Zeerovers

'k Heb vochten met mien zussie
waorum, dat weet ik echt niet meer.
Wij beulden beide as wilden,
wat gungen wij te keer!

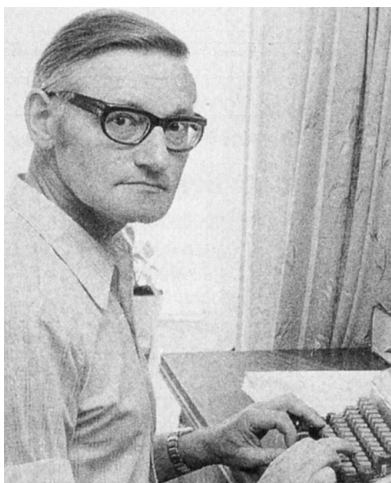
Pap kwam der over toe, gaf oes
een draai om d'oren: 'Veruit naor bed'.
De vechtpartij was gauw vergeten,
wij hadden boven grote pret.

Het ledikant dat was een boot,
wij vaorden over wilde zeeën.
Geen golf was oes te hoog;
wij duurden alles met zien tweeën

Wij waren een woest roverspaor,
besmeerden haor, gezicht en handen
met lippenstift en wenkbrauw-zwart,
Een buusmes har ik tussen tanden.

De deur gung open, daor stun Pap,
wel kwaod, mor kun het lachen niet laoten,
Wij zagen 't wel, sprungen hum op nak
gevangen was e deur de piraoten.

Wij ruunden met zien drieën de rommel op
en gungen toen saom naor beneden.
Moe zee: 'Hoe raor 't ok klinken mag,
'k ben met mien rovers best tevreden!'

Johan Hidding [1918-1976]

Johannes Hidding. Geboren in Hooghalen. Na de ambachtsschool werkte hij enkele jaren op het architectenbureau van zijn vader. Ontwikkelde zich tot bouwkundig tekenaar. Woonde zijn leven lang als vrijgezel in Hooghalen. Actief gereformeerd-vrijgemaakt kerklid.

In 1941 verscheen *De race*, een roman gesitueerd rond de TT, waarvan het parcours destijds dwars door Hooghalen liep. Leefde sindsdien van de pen. Tijdens de oorlog verscheen een tweetal dialectbijdragen in het maandblad *Drente*. Pas na de oorlog verschenen weer boeken: spannende jongensboekenseries, schoolboeken, christelijke damesromans en enkele historische streek- en jeugdromans: *Heuvings Haardstee. Roman uit het oude Drente* (1950) en *De wolvenjacht. Roman uit het oude Drente* (1953) en *Toengeb de hunebedbouwer* (1959), alles Nederlandstalig.

Schreef daarnaast Nederlandstalige, godsdienstige gedichten. Gebundeld in *De koningsdag* (Kampen 1960) en Drentse verhalen en gedichten die in *Oeze Volk* en het maandblad *Drente* en in bloemlezingen werden opgenomen: *Drentse Schrieversalmanak* (1954), *Drente's Erfgoed* (1978), *Mandielig* (1983), *Maandewark* (1994).

Bijna 10 jaar na zijn dood verscheen een bloemlezing van zijn Drentstalig werk: *Johan Hidding. Gold in de strubben en andere Drentse verhalen* (1985). Bevat zowel verhalen als enkele gedichten.

Nao de landing

Hier lig een krater: stil en kaold.
Gien vis beweegt in zien glazuur.
Aswitte bargaen, grel as vuur,
staot an de raand. De bodem waolt.

Gien oog dat hier een toren zet.
Maor recht achter de kraterbocht,
tegen het iesvlak van de locht,
steet onbeweeglijk de raket.

Gien klok die slat. Gien stem die rop.
De nacht valt – het planetenschip
is nou een kèers met witte stip:
een ster braandt helder an de top.

Plantsoen in 't naojaor

De bomen bint
huzen in anbouw:
een stelsel
van spanten.
Vloerbedekking
is al anbracht,
warm eekhoornbroen.
Hèerschiensel
kun er wal al
overschoeven.

Zwevende beelden
van vroege snei
bint de vieverzwanen.

Daorachter zweeft
het veurjaor al:
Japanse kers in blui –
roze aovendlocht
um de heestertakken.

Winterdreum

Bij 't hêerdvuur waren, an de muur,
de esterties met de figuren.
Een wichien, klein nog, keek er naor,
dreumerig in de schemeruren.

De mooiste was die met de koets.
Wat draafden de veer broene pèerde!
De dame in die koets was riek!
Heur armbaand har een koppel wèerde!

Het hêerdvuur legde zomerlocht
op weg en koets en rozebogen.
De reis was mooi! Het wichien zag
de verte met verdreumde ogen.

Zij was de dame in die koets.
Heel deftig. Hoe zul men heur numen?
Heel bliede reed ze deur de dag.
Want zuks, daor mus men niet met zumen! –

De hond stödde tegen heur been.
Ze schrök. Snei reisde langs de ramen...
Ze zat hier bij het wintervuur,
en reed niet – en was nog gien dame.

Kanovaart in blössemtied

De wind har zien winters geweld verlore en streide
blössemlatties over de wildernis. De zun was stadig-an
wieder in 't einde kommen en legde warmte op de neder-
zetting.

En Asmi zung.

Har zij wal ooit zo'n grote bliedschup kend as in dizze
blössemtied? Heur mooie ogen blunken helder, as 't water
van de lentestroom, die deur de wilde weiden trök.

Heur handen warkten. Ze maakten een kruuk.

Wèl van de nederzettingsvrouwen kun d'r zukke mooie
maken as zij, al was ze nog jong? Maor de allermooisten
waren toch van dizze blössemtied – nou ze Ro-Kerno
kende!

De vörm van heur kruken har wat van de mooi gebeugen
bochten in de stroom. Maor in dizze dagen was 't altmet
net, of heur bliedschup die stroomlijn van de kruken nog
sierlijker meuk.

De zun was umtrent under, toen Asmi klaor was met heur
wark. Toen gung ze 't pad op naor de oeverbossen. Het
was er schemerig. In die schemer was muziek. Gietelingen
speulden op heur fluiten, die de kleur hadden van zunnig
heuvelzaand.

Lèeste dagen

Gien reisplan, gien oethoezigheid.
De stoten van de störm verklunken.
De allerlèeste boezigheid
is in de schemermist verdrunken.

Het jaor komp hichtend op zien plaos.
De lèeste dagen, under dampen,
raakt wat an 't dolen en moet haost
nog bijlocht worden deur de lampen.

't Is kaold – maor warmte, aold en wies,
lig in dit allerlèeste gaoren.
Het jaor dommelt in schaopegries
en krig de rust van vrögger jaoren.

Het was al umtrent donker, toen d'r geluud klunk op de
stroom. Een kano gleed deur 't jonge greun en kwam toen
stil te liggen. Asmi leup speuls en barfte 't water in. De
kanovaarder kwam heur al in tegen. Hij lachte, net as zij.
Hoe lang of ze al wacht har, vreug e plaogend en zij zee,
dat de gieteling intied vief liedties zungen har.

Ze zaten wat te proten tussen 't edderloof.

De kano lag te wachten op de stroom. De sterren weuren
gleunig. Ro-Kerno stun op, legde zien arms nog even um
Asmi's scholders hen, en stapte toen waer in de kano.

Zij keek hum nao.

Even nog gung zien haand wuivend veur de leegste sterren
langes. Toen scheuf de kano de bocht um.

Zij lachte zacht en bliede, en leup waerum deur het
bedauwde gres. De nachtegale zungen in de wilde appel-
bomen, die bluiden in de oeverbossen. Dreumerig en
gelukkig plukte zij een grote tak. Hij zat vol roze blössem
en 't was net, of oet die blössem nog de tonen klunken van
de nachtegaal.

Misschien dat dat wal kun! Dat men zingende bloemen
plukken kun! Maor het kun toch alleen maor, as men zo
bliede was as zij!

Daor lag de nederzetting. Veuran, naost een bemoste heuvel, stun het huus van heur volk. Naost de ingang stunden twee van heur kruken. Zij steuk de appeltak met blössem in de grootste en het leek bezunder mooi! Net of de kruuk an 't bliuen kommen was. Zij lachte zacht um de gedachte, toen zij stil deur de ingang gung.

En zij verlangde naor een aovend, as waer de kano kommen zul. Speuls har Ro-Kerno dulijk maakt, wanneer dat weden zul: hij har verzichtig op heur rechter tenen tikt, één veur één. Elke tik was een nije aovend. Op de laeste zul ze hum waer an zeen kommen, bij 't zölde oeverbos. Maor, har e zegd, zij mus daor niet waer ongewapend kommen, want ongewapend was jao niks maer as vertrouwd.

Zij har wat lacht, maor zij har toch ok bliede west, umdat e zuk die zörge meuk. En zij har zegd, dat ze d'r um deinken zul.

Maor toen die aovend kommen was, vergat ze tóch van bliedschup eerst waer, wat ze hum beloofd har. Pas toen ze al dicht bij de plek was woor ze hum verwachten kun, kwam 't heur in 't zin. En um hum niet ongeruster te maken, gung ze nog maor gauw waerum, um de speer te halen. Ro-Kerno in zien kano gleed deur de late dag. Tussen zien nederzetting en die woor Asmi woonde lagen leegten, zompig en oetgestrekt. Wel lopen wol, die meuk van nood een grote ummelanse reis – maor de kano kun binnendeur.

De locht kreeg nou de kleur van appelblössem. Daor scheuf de schemer toen op an, stil – as een grote grieze kanovaarder. Een vogel reup nog in de wilde weiden. En in de oeverbossen klunten waer de fluiten van de gietelingen. Wat was de aovend mooi! Veural umdat daorgin het wichien op hum wachtte!

Maor ze kwam hum niet in de meut deur 't scholle water. En ze stun ok niet ienerworens in de schemer van de wildernis. Dan zul ze dolkies deink wal kommen. Hij gung zitten tussen 't edderloof, en wachtte. D'r kwammen sterren in de locht, witte stippen van vuur. En dichterbij, tegen de schuunte van een heuvel, waren òk witte stippen: de kleine lelies van de wildernis. Het loof was spits – een kanovörm. Een greune kanovloot lag daor, die laden was met kleine sterren. De sterren reuken zeut en zacht. Hij lachte bij zukzölf. Wat zat e hier te dreumen... Woor bleef dat wichien nou? - O wacht. Daor heurde wat. Nou heel stil blieden zitten. Dan sleug ze dolkies speuls de handen veur zien ogen langes – dat mug ze jao gaern doon? Enkele tellen later begreep e, dat e zuk vergist har... Hij

sprung nog overeinde, greep zien speer... Maor 't was te laat... Een baereklauw sleug hum tegen de grond...

En Asmi kun hum niet maer reddden.

Zij was nog onderweg.

Verwezen gung ze deur het donker waerum, het pad of naor de nederzetting. De nachtegalen zungen in de wilde appelblui. Schreiend gung ze veurbij.

De zun scheen alle dagen. De wind har weinig kracht.

Hij streide blössemblatties deur de nederzetting en op de wilde weiden an de stroom. Kinder speulden en het volk dee zien wark. En Asmi stun te staren.

Op een aovend leup ze het pad nog een keer of, de kaant op van de oeverbossen. Ze was niet ongewapend. Maor toch dachte ze niet veul an gevaor. Ze dachte an de kano. Of die d'r nog liggen zul.

Hij lag er nog. Donker. En smal. En stil.

Even keek ze d'r naor. Ok stil. Heur keel zat dicht. Het water trök verzichtig veur heur voten langes. Het aaide de kano.

Langzaam leup ze naor de kano toe. Hij schommelde toen ze d'r in zitten gung. Toen lag e waer stil. Een grote vlaerstruuk strekte zien takken wied over 't water hen. Hij bliude. Zien bloempies waren kleine sterren. De gietelingen fluitten. En Asmi dachte an Ro-Kerno, die heur hier altied zo bliede in de meut kommen was, en die met heur proot har tussen de vogelfluiten, en die dan waerum gaon was in zien kano, under de sterren – totdat e hier nog één keer oetstapt was. Veur 't laest. Nou lag zien kano hier. En zij zat stil te schreien under de vromde kruderige sterrebeelden van de vlaer.

Een man kwam op de oever toe. Zij zag meteen, dat het heur vader was. Hij zee: 'Och kind. Dat is toch niet vertrouwd? Gao lever met hen huus.'

Zij nikte en stun op, en leup zunder een woord te zeggen met hum over 't nederzettingpad.

De kano van Ro-Kerno lag waer stil.

Hij bleef daor liggen, want gien meins wol dizze kano nog gebruiken. Men was er schichtig veur. D'r stun een roofdier achter...

In elke nederzetting van het hunebeddenland weur het verhaol bekend van de overvallen kanovaarder – een verhaol met schemerkleuren en met Asmi's verdriet.

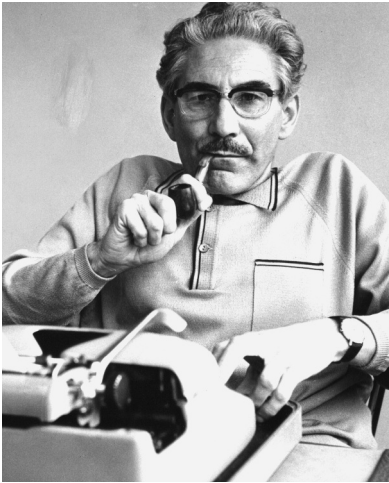
De kano lag daor.

In de haast vól d'r blad overhen.

Elke haast vól d'r blad overhen.

En de stroom bracht er zaand.

En de jaoren brachten de vergetelheid.

Hans Heyting [1918-1992]

Johannes Heyting werd geboren aan de Beilervaart, vlak bij Beilen. Groeide op in een arm, streng gereformeerd gezin. Buitenbeentje Hans, lichamelijk gehandicapt, met een afkeer van de verstikkende sfeer op de gereformeerde school, vervreemde van dit milieu na de dood van zijn vader, klompenmaker, stroper en zondagsschilder.

Weggestuurd van de ambachtsschool nadat hij het fietsenhok met een zelfgemaakte bom opblies. Opleiding tot kunstschilder bij kunstenaar-tekenleraar Louis Kortenhorst. Door journalist-godsdienstleraar G.A. de Ridder tot de literatuur gebracht. Verdere verdieping van zijn culturele belangstelling door de vriendschap met de schilder Fernhout (ex-man van Charley Toorop) die in Beilerood verpleegd werd.

Rond zijn vierentwintigste verliefd op het tien jaar jongere buurmeisje Ina Konings die hij een aantal keren portretteerde. Volgens een door Heyting zelf in stand gehouden overlevering overleed zij op jonge leeftijd aan tbc. Het gestorven meisje vormt later een hoofdmotief in zijn werk. In *De dichter en de wichter* onthult Henk Nijkeuter echter dat Ina Konings leeft en sinds 1958 in Zwitserland woont.

Dook in 1944 enige tijd onder in Borger waar hij de rest van zijn leven zou blijven. Woonde in 1946 enige tijd samen met Anton Heyboer. In dat jaar oprichter van De Drentse Schilders. Kwam tot het inzicht dat hij voor schilderen te weinig talent bezat. Publicaties in het cultureel tijdschrift *Erica*, waarvan hij (1945) mede-oprichter was, over schilderkunst, evenals in *Maandblad Drenthe* en de *Nieuwe Drentsche Volksalmanak*. Regisseur van de Borger rederijkerskamer. Blesseerde zich in 1950 ernstig bij een sprong van het podium. Bijna een jaar in het ziekenhuis.

Begin eerste literaire periode: schreef daar het toneelstuk *De vrömde vögel*, gevolgd door andere. Kwam daardoor in contact met Radio Noord waarvoor hij ging schrijven en optreden: schetsen, hoorspelen, cultureel-informatieve programma's. Mede-oprichter van *Oeze Volk*, waarin zijn eerste gedichten verschenen. Vanaf 1980 ook bijdragen aan *Roet*.

Trouwde in 1953. Ging wonen in de Museumboerderij die in 1967 afbrandde waarbij een groot deel van zijn schilderijen verloren ging.

Legde zich sindsdien nog meer op schrijven toe. In zijn tweede literaire periode schreef hij een bloemlezing voor kinderen *Op de gribbelgrab* (1968); in 1970 samen met Harm Werners (Gerard Nijenhuis) de poëziebundel *Tweetalig*; een vertaling van de kinderbijbel van Anne de Vries (1979); en werkte mee aan de vertaling van het Marcus-evangelie (1981). Tussen 1970 en 1983 bovendien negen Nederlandstalige kinderboeken.

Zijn belangrijkste literaire werk, zijn poëzie, werd gebundeld in *Spiegelschrift* (1977) en *Toegift* (1986). In 2005 verschenen, onder de titel *De dichter en de wichter*, zijn verzamelde gedichten, ingeleid door Henk Nijkeuter.

Spiegelschrift

Wij wilt gaern nog lang
 bij 'n kanner blieden
 oeze haomele lieven tegen
 mekaor drukken, stief en
 toch zacht en naor de zang
 van de wind en de regen
 lustern en op de beslagen
 roeten de woorden schrieven
 'hier schoelt twee kinder: wezen'
 opboeten is 't spiegelschrift
 een aander huuft het niet lezen.

Reis

Ik bin bang.

Het maonlicht
 schildert een landkaart
 op het behang.

Koffer en regenjas
 wacht in de gang.

Zommeraovend

De waereld lop op
 zachte zieden hozen
 de nacht in de muut.

Kamperfoelie en rozen
 drinkt dauw en geurt zuut.

In een hemel van
 bedauwde blauwe droeven
 zoeft de vleugels van
 twee late doeven.

Sterrengroes begint te regen.

De aovendwind waakt
 en douwt speuls tegen
 mien wiedopen raam
 dat piept op de haak.

Allèn

Hie is allèn en jong niet maer –
 en elke dag döt hum dat zaer,
 as e in de mörgen 't vuur andöt
 en in de aovend de blinden slöt.

Mangs oet zien venster zöt e 'n vrouw
 die wasgoed hank an 't lienetouw;
 een windvlaog blas heur rokken strak.
 boetseert heur börsten in heur jak.

Een wichtien speult op 't vlintenpad,
 prat in heurzölf en nunert wat;
 hie glumlacht stillek veur zuk hen
 en dreit zuk of – hie is allèn.

En as e warkt met kwast en kleur,
 dan wodt de dreumen in hum reur
 en gef e vörm an zien gemis,
 verbeeldt, wat hum niet geven is.

Dat mak hum 't leven levenswaerd,
 ok zunder vrouw en kind bij d'haerd.

Met diep in 't hart de zuute pien
 van 't wonder dat nog komp –
 mis schien.

Kleine vriendin

Kleine vriendin – ik sluup dien kamer binnen;
 in 't maonlicht is dien witte ledikant
 een dreumboot, die met blaanke zeilen
 dei metnemp naor een zunnig toekomstland.

Wis ziet dien ogen achter dichte wimpers
 de dreumprins, die dei toewuift van de kust
 en op zien vurig paerd dei met zal voeren,
 tot das maank bloemen an zien scholder rust.

Kleine vriendin... En 't was pas gister
 das doe een kind met zachte krullen was,
 en op mien schoot zat, met mij stoeide,
 en an mien scholder rustte in 't bliuend gras.

Ik gun dei an de prins die dei veroveret,
 dien börst bereurt en kust dien warm gezicht.
 Kleine vriendin... Ik doe de deur veurzichtig
 tussen dien dreum en mien verlangen dicht.

Vergeeten schooltas

Een schooltas vun
ik in de bus van
Eext naor Anloo.

Oet een verzenbundel
van Jan Hanlo
stak een papier
en daorop stun:

Liesbeth, ga je zondag
mee zwemmen? Han.

In de bus, maank
de poëzie van Jan,
het begun van een
roman.

Meitied

Toch is er waer een meitied kommen;
het zunlicht fonkelt in mien medicien
en veur het spiegelglas bluit witte blommen;
de warme wind speelt wuivend met 't gordien.

Deur 't open kamerraam heur 'k schattern:
speulende kinder die ik niet kan zien.
Bedachtzem zeilt een schip van witte watten
mien rechthoek hemel over en verdwient.

Aal vrogger komp het licht mij 's mörgens wekken.
Aal langer wodt de dagen da'k hier lig
te zoren en 't bestaon te rekken
in 't ledikant, dat langzem wortels krig.

Oktober

De nevel weeft
zien grieze wao
tussen de bomen.
Woor ik ok gao
hangt een vrome
stilte; beeft
het kleine gesnuk
van vallende druppen
um 't störfen geluk
van de zomer.

Petret

Ik dee het met potlood:
ronding van kin en wang,
krullen en kinderbril.

Deur het glas wil
ik heur anstaren.

Wat toch niet kan,
want zie is dood,
ik leef, dat is 't verschil.

Het is wal triest,
achter het glas in een liest
of in een gedicht,
een dierbaor gezicht
bewaren.

Schilder

Dit is de jaoren deur zien beste deel:
een stille stried met doek en kwast en kleuren;
de rug naor 't raam, de grundels op de deuren
en toerloos bouwen 't dokig dreumkasteel.

Van't atelierbeschot kiekt menskenkoppen
van varf op linnen zwiegend op hum deel;
mangs vlög hum al 't volbrachte naor de keel
en wil e alles van de muren roppen.

Is 't waerdeloos? Woorum nog wieder knoaien?
Ia alles wat e döt, niet beter daon?
De jaoren gaot en 't bliuen staodig mindert

en naoder komp het uur van gaon.
Gien starveling die zuk zien naam herinnert –
een onbekende tussen doezend dooien.

Optiek

Ik heb heur
bril kregen: under
de grond kan zie
d'r wal zunder,
met heur ogen vol
aarde, blind as
een dooie mol.

Kindermodel

Ik zag bliede
hoe het koele licht
warmer weur
bij 't zachte glieden
over het blonde haar
van het wicht;
hoe het klaor
blauwde in de iris
en vonkte in de
pit van de pupil,
deurhen de glazen
van de ovale bril:
spiegels vol ogen –
troost under de
wenkbrauwbogen.

Dubbelfocus

De dood luut dei,
kind, leven in mij –
en ieuwig jonk;
met krullen en krallen
en börsties veur de pronk.

Was do niet zo gezwind
oet de tied kommen, kind,
dan kwam ik dei tegen,
zeg maor: op 'n dag in april –
gries haar en verlegen
ogen achter dien bril.

En wij keken tehoop
naor de bluiende krokus,
deur dubbelfocus.

Kindergraf

Ik spelde zacht heur lieve naam,
doe 'k stilstun veur de zwarte zark,
met letters, half bedekt deur snei,
in 't dorre dodenpark.

Ik stun er lang... Het sneide weer.
En in mien kaole haand
weugen de blommen die ik kocht –
ik smheet ze deel in 't zaand.

Praot niet van opstaon oet de dood
en hoop op d'ieuwigheid!
De hemel dicht, snei op het graf,
en 't hart vol bitterheid.

As do d'r niet bist

As do d'r niet bist
is 't vertrek
zo stom.
Lek alles
zo gek!
Stoelen staot dom
tegenover mekaor.
Blommen rekt
en gloept naor mij;
blad lekt
umdeel.
Brutaol knis
een enkel petret
naor 't geheim
van oes opklapbed.
Leeg is 't,
as do d'r
niet bist.

Verleuren paradies

De boerderijen achter meidoornhegen
trilt in de hette van de zun.
Een kleine kat slap op een regentun.
De vleur hef grune krallen kregen.

De kaomers slaopt in 't stille middaguur
achter de schemer van de blinden.
Een lome windvlaog bladert in de linden.
De wiendroef steuft tegen de muur.

Twee zwaore peerde trekt een roggewagen
over de blaokerende keienstraot;
de lege schuur verwacht het zaod,
want körter wordt de zomerdagen.

Het gung veurbij; de jaoren hebt veurgoed
mij oet dat zomerparadies verdreven.
De harfst is daor – en mij is overbleven,
heimwee en warmte, bezunken in mien bloed.

Geluk

Op de antenne fluit een liester
 En krokussies bluit an het tegelpad
 Op 't roestig deksel van de regenbak
 Zit in de zun een witte vlinder

Het barkie hef zukzölf versierd
 Met spikkels gruun en speuls gebommel
 En op zien bas ripteert een vrogge hummel
 Een donker wiesie van plezier

Ik bin weer kind: de kleine vreugden
 Stroomt saomen tot een groot geluk
 En 't is ien enkel ogenblik
 Of het een ieuwigheid zal duren.

Geleuf ik

Ik geef, geleuf ik,
 hoe langer hoe minder
 um de natuur.

ik heb genog
 an het stukkie
 dat ik zie deur het glas.

nee, laot mij maor
 lekker binnen zitten
 maank allerlei dinger:

boeken, schriefgerak,
 flessies, petretties,
 piepen en prullen –

die zul ik ok
 preberen te reddden
 as oes hoes in de braand vleug.

Blaank vers

snei snei snei
 oet een locht
 zo gries as lei

donzen deken
 dekt de hegen

van het dak
 gliedt zachte brokken

dwarrelvlocht
 van lichte vlokken
 legt een spreij
 op veld en wegen

overall is snei.

Virus

Het kinderland
 is het kleine riek
 waor de dood niet
 geldt – en dus
 mag ik er veur straf
 niet meer in, want
 ik bin al gries
 en besmet met
 het virus
 van 't graf.

Schoolfoto

Flitslicht, honderdste van sekonde
 bewaard in heur brilleglazen.

Boven heur blonde heufd
 op een donkere litho
 zegent de Heiland kinder,
 zit de Hemelse Vader op
 zien troon in de wolken,
 komp de Heilige Geest umdeel
 as een dartele doeve.

Zie wacht op het vogelie
 doodstil in de schoolbank.

Oorlogswinter

Hoe kun ik er toe kommen:
speulen met kwasten en kleur,
ogenglans, wangenblos, mondbeweeg –
het geheim van heur kindergezicht.

Treinen vol jeuden, de straoten leeg,
echo's van dreunende leerzen,
maank sneivlokken vulen bommen.

En ik, blinden dicht, slöt op de deur,
schilderde verliefd en stil
de wirwar van blonde krullen,
de gloed van bloedrode krallen

en in het glas van heur bril
de weerschien van kerstboomkeersen.

Dag-dreumen

Ik zie je nog
op de schommel in de hof

òp – de zun in je krullen
deel – de wind in je plooirok

of een kniekous antrekken
een witte, rond een bien van karamel

of in de hoge spiegel je ogen
glanzend achter ovale glazen

je trök je scholderties achteroet
je bloezie spande – en met een lach

keek je of ik het wal zag.

Concaaf

Hol het glas
van heur bril
veur het glas
van heur portret

beweeg het
umhoog, umdeel
en zie knikt stil:

dat was ik.

Overkant

Doe ik de winkel oet kwam
zag ik heur lopen an de overkant.
Tussen oes een traoge riege auto's
op weg naor de begraafplaos.

Doe ik eindelijk oversteken kun,
lag het voetpad leeg in de zun.
Har zie, zunder dat ik het kun zien,
een lift kregen misschien?

Ogentroost

Sund zie mien kleine
liefste was,
sund is de knop in grui
mij liever as
de roos in blui.

Sund is het zien
van blonde jeugd,
een zute pien,
een zere vreugd.

Zie wuifde

Ik zat te schrieven
veur het raom
het was middag

Zun op mien haand,
op het papier
bezig met kinder

doe zag ik mien vrouw
op de fiets met een tas
vol bosschuppen

zie wuifde even
zie wordt aold, dacht ik
zie ok.

Marcus 1

- 1 Hier begunt het evangelie van Jezus Christus.
- 2 Net as in Jesaja de profeet schreven stiet:
- 3 – Kiek, ik stuur mien volmacht veur je oet,
die je de weg wiezen zal;
de stem van iene die röp in het veld:
Maak de weg klaor veur de Heer,
maak liek en recht zien paden –
- 4 Zo kwam het, dat Johannes de Deuper in het veld anze-
gen dee
van een deup van bekering, veur vergeving van zunden.
- 5 En het hiele volk van Judea
en al het volk van Jeruzalem luup naor hum oet
en ze wuren deur hum deupt in de Jordaan
en ze wollen heur zunden best woord hebben.
- 6 Hy har altied kameelhaar an
en een leren riem um zien middel
en zien eten was sprinkhanen en wilde hönnig.
- 7 En hy zee heur an:
Naor mij komp dr iene, die meer in de macht hef as ik,
dat ik niet weerd bin um veur hum umdeel te gaon
en maken hum de riemen van zien sandalen lös.
- 8 Ik heb je met water deupt,
maor hy zal je deupen met de Heilige Geest.
- 9 Zo kwam het in die dagen,
dat Jezus oet Nazareth in Galilea kwam
en hy wuur deur Johannes deupt in de Jordaan.
- 10 En metien dat hy oet het water kwam,
zag hy de hemels scheuren
en de Geest as een doeve deelkommen, op hum an.
- 11 En een stem oet de hemel:
Y bint de Zeun, woor Ik wies met bin,
y kriegt van My alle eer.
- 12 En metien jag de Geest hum hen het veld.
- 13 En hy was vittig dagen in het veld
en wuur deur de saotan op de proef steld
en hy zat maank de wilde dieren
en de engels zörgden veur hum.
- 14 En doe Johannes in de gevangenis zet was,
gung Jezus hen Galilea
en zee het evangelie van God an:
- 15 Het is nou tied.
Het riek van God is nao.
Bekeer je en geleuf het evangelie.
- 16 En doe hy an het meer van Galilea langs luup,
zag hy Simon en Andreas, Simon zien breur,
de netten oetgooien in het meer, want het waren vissers.
- 17 En Jezus zee tegen heur:
Kom my nao en ik zal mènshenvissers van je maken.
- 18 En metien luten ze heur netten geworden
en gungen met hum met.
- 19 En even wieder zag hy Jacobus, de zeun van Zebedeüs
en zien breur Johannes,
die in de boot de netten in örder muken.
- 20 En metien ruup hy heur an
en ze luten heur vaoder Zebedeüs met de daghuurders
in de boot achter en ze gungen vort, hum achternao.
- 21 En ze gungen op pad hen Kapérnaüm.
En metien doe het sabbat was,
gung hy hen de synagoge en gaf onderricht.
- 22 En ze stunden versted van zien onderricht,
want hy leerde heur as iene die wat te zeggen hef
en niet as de schriftgeleerden.
- 23 En metien was dr in heur synagoge een man met
een onzuvere geest en hy schrouwde:
- 24 Wat woj met oes, Jezus van Nazareth?
Bi'j kommen um oes kepot te maken?
Ik weet wal wel aj bint:
de heilige van God.
- 25 En Jezus kwam hum halfweg en zee:
Hol je stil en gao vort oet hum.
- 26 En de onzuvere geest dee hum kronkeln
en met een harde schrouw gung hy vort oet hum.
- 27 Ze waren dr allemaol veraldereerd van en vrugen
mekaar: Wat zul dit wezen?
Een nye leer, woor wat van oetgiet,
want hy kommandeert de onzuvere geesten en die
lustert naor hum.
- 28 En het verhaal over hum gung metien overal veur
hum oet deur de hiele streek van Galilea.
- 29 En metien dat ze oet de synagoge kwammen,
gungen ze hen het hoes van Simon en Andreas,
met Jacobus en Johannes.
- 30 En de schoonmoeder van Simon lag met koorts op bedde
en metien zegt ze dat tegen hum.
- 31 Hy gung naor heur toe,
pakde heur by de haand en huulp heur in 't èènde
en de koorts gung vort en ze zörgde veur heur.
- 32 Die aovend, doe de zun under was,
brachten ze elk naor hum toe die scheling har
en die van de duvel bezeten was.
- 33 Het volk oet de hiele stad kwam bij de deur tehoop.
- 34 En hielwat die scheling hadden deur allerlei ziekte,
muuk hy weer beter
en hy dreef hiel wat duvels oet
en hy luut ze niet an het woord kommen,
umdat ze wussen wel hy was.
- 35 Hiel vrog, veur het anlichten van de dag,
gung hy de deur oet en gung vort
hen een ienzaome plek en bleef daor bidden.
- 36 Mor Simon en die by hum waren, gungen dr achter an.
- 37 En ze vunden hum en zeden tegen hum: Alman zöch je.
- 38 En doe zeg hy:
Laow argens aans hen gaon, hen de boetendarpen,
daw daor ok het evangelie anzeft.
- 39 En hy gung het evangelie anzeffen in heur
synagoges in hiel Galilea

- en dreef de duvels oet.
- 40 En een melaatse kwam bij hum hulp vraogen,
vuul op de knienen en zeg tegen hum:
Aj wilt, kuj my zuvern.
- 41 En hy was andaon, steuk zien haand oet,
ruuk hum an en zeg tegen hum:
Ik wil het, word zuver.
- 42 En metien gung de melaatsheid van hum of
en hy was zuver.
- 43 En metien juug hy hum vort, waarschouwde hum oet-
drukkelijk
- 44 en hy zeg:
Denk dr um daj gien mèensch wat zegt, mor gao hen,
laot je an de priesters zien

- en breng het offer, dat Mozes veurschreven hef;
veur heur een getugenis.
- 45 En hy was nog niet vort,
of hy vertelde het aal weer vannys an elk die het heuren
wol.
- 46 Zodoende kun Jezus niet meer zo mor de stad in,
mor hy bleef boeten op ienzaome plekken.
Van alle kanten kwam het volk op hum an.

Uit: *Marcus, een Drentse vertaaling*

Hans Heyting, Dr. Geert Kocks, Gerard Nijenhuis, Drs. Koos Sluiter

Peter van der Velde [1918-2004]

Petrus van der Velde werd in het Groningse Vlagtwedde geboren als zoon van een Drentse moeder en een Groningse vader (bakker) en groeide op in Roden (Noord-Drenthe). Volgde na de ULO de Rijkskweekschool te Groningen. Aanvankelijk – geen banen in het onderwijs - enige jaren kantoorbediende in Roden en Groningen. In 1944 onderwijzer te Steenberg, daarna enkele jaren in Roden en vervolgens 25 jaar schoolhoofd te Roderwolde.

Richtte in 1940 het Bonte Bitse (naar een riviertje in Roden) Cabaret op. De naamgeving (afgekort BBC) was een stil protest tegen de bezetter. Toen men zich moest laten registreren bij de Kultuurkamer, werden de openbare optredens gestaakt. Na de oorlog kwam BBC terug onder de naam De Bekketrekker met een avondvullend Drentstalig programma, geschreven door Van der Velde. Veel optredens voor de RON.

Jarenlang voorzitter van de historische vereniging Roon. Werkte in 1983 mee aan het lesboek Noordenvelds *Wieder met mekaar*. Op de lp *Noordenveld* zong hij samen met zijn vrouw Alke een aantal van zijn liedjes.

Vanaf 1947 gedichten en verhalen in het maandblad *Drent(h)e*. In de *Leekster Courant* van 1948 tot 1950 een brievenfeuilleton met Grietje Clewitz en vanaf 1956 met Hans Heyting in *Oeze Volk*. Werkte vanaf 1980 mee aan *Roet* en, wat later, ook aan de Groningse tegenhanger *Krödde*.

Zijn werk kreeg een plaats in diverse bloemlezingen, zoals *Drentse Schrieversalmanak* (1956), *Mandielig* (1983), *Stoelendaans* (1985), *Maandewark* (1994).

In 1986 verscheen een bloemlezing uit zijn werk samen onder de titel *Wilwaark, gedichten en verhaalen*, ingeleid door Gerard Nijenhuis, later opnieuw uitgegeven onder de titel *Winter op de Paaizermoo* (2001), maar nu uitgebreid met enige columns (Bastiaon Brobbelstukjes) en enkele light verses ('lichte versies').

Wai

wai
doe en ik
en ik en dai
wai
de boom rekt zo hoog
en de vogel vlög hoog
en hoog an de lucht gaon de wolken veurbai
mor hoger dan vogel en wolken gaon wai
doe en ik
en ik en dai
wai

Gedaachten en gedichten

Bastiaon Brobbel zat achter zien gammele schriefbero en keek mai an.

‘Maag ik je wel is wat vraogen?’ zee e.

‘Vanzölf!’ zee ik. ‘Wat scheelt der an?’

‘Och, niks...’ zee Bas. ‘Mor ik wol je toch geern is wat vraogen.’ Hij muik zien linkewiesvinger nat en perbeerde een vlekke vot te vrieven op de rechterkraog van zien jaas.

‘Ik eh...’ zee e, ‘ik wol je wel is vraogen: binnen alle gedaachten ok gedichten?’

‘Tja,’ zee ik, ‘niet altied, docht ik.’

‘Wanneer dan aal en wanneer dan neit?’ vruig Bas. Hij kan zukke male vraogen stellen ja asmets. Ik ruierte wat in mien lauwe koppie thee.

‘Een gedaachte kàn vanzölf wel is ’n gedicht wezen,’ zee ik veurzichtig.

‘Ja, en ’n gedicht is meistied wel ’n gedaachte, din’k,’ zee Bas. Ik wus niet wat ik zeggen zul. ‘Kiek nou is,’ zee Bas, ‘as ik nou zeg: Ik lust zo geern mosterdstip... Is dat dan ’n gedicht?’

‘Nou, nee,’ zee ik. ‘Een gedaachte is ’t aal. Mor ’n gedicht ... nee.’

‘En waarom dan neit?’ vruig Bas.

‘Nou... een gedicht is ’n gedaachte, waor aj wat met daon hebben,’ zee ik. ‘Het moet ein of aandere vörm hebben...’

‘O,’ zee Bas. ‘As ik ’t dan zó opschrief? Onder ’n kander.

*Ik lust
zo geern
mosterdstip...*

Is ’t zo dan ’n gedicht?’

‘Ik docht van neit,’ zei ik. ‘Het lop wel lekker, mor ’t is niet genug oetwaarkt, docht ik.’

‘En as ik ’t dan zó is dou?’ vruig Bas.

*Ik lust
zo geern
mosterdstip
mosterdstip
mosterdstip.*

Dan pruif ie ’t toch aal host op de tong!’

‘Een gedicht moet ’n bepaolde inhold hebben,’ zee ik.

‘Het moet wat weergeven van de innerlijke gevuilens van de dichter.’

‘Dan dou ik ’t zó,’ zee Bas.

*Ik lust
zo geern
mosterdstip
mosterdstip
mosterdstip
Verhip
geef mai
mor mosterdstip
mor wanneer
krieg wai ’t nou?*

‘Het het een bepaalde vörm,’ zee Bas. ‘Het lop mooi, het riemt ok nog. Heur mor: verhip en mosterdstip. Het het ’n mooie letterriem: geef mai mor mosterdstip. Het gef ’n bepaolde stimming van de dichter weer. In ’t begun pruift e de smaok van de mosterd op zien tong: dreimaol mosterdstip! ’t Is krek of e ’t aal lekkerder vindt! En dan an ’t slot die onverwaachte omslag: Mor wanneer krieg wai ’t nou? Host nooit! De teleurstelling van de dichter... zien verdreit, zien verlangst... Is dat nou gien prachtig modern gedicht?’

‘k Weit ’t neit...’ zee ik.

‘Ik zal ’t opsturen naor Roet,’ zee Bas. ‘Daor schienen ze der verstand van te hebben. Hej even een postzegel veur mai? Dan kuj de breif vortdaolijk even op de post doun,’ zee e.

Hij dee de deur veur mai open.

‘Bas!’ zee ik.

Mien opa

Mien opa, die het altied aarbaaider west
 Op een Grunneger bouwboerderai
 Mien opa zien boer die was stinkende riek
 Mor opa was aarm en kreeg rimmetiek
 Want opa, die kroop deur de klaai.

Mien opa, die het altied aarbaaider west
 Mien opa haar nooit een dag vraai
 Mien opa, die het van de wereld niks zein
 Die zaag mor de kloeten en 't onkruid allein
 Want opa, die kroop deur de klaai.

Mien opa, die het altied aarbaaider west
 Veur eerpels, wat brood en wat braai
 Mien opa en opoe die hadden 't neit breid
 En geld veur wat mooiers, dat hadden ze neit
 Want opa, die kroop deur de klaai.

De zeun van de boer, die ridt nou wat rond
 In 'n auto spiksplinternaa
 Die rookt nou sigaoren van zestig cint 't stuk
 Van opa's verdreit en van opa's geluk
 En opa, die rust in de klaai.

Maitied

Ze hadden op de deel hom vonden
 't Haar altied aal zo'n stille west
 Die met zien beisten en zien honden
 Allein nog omslag haar in 't lest
 Hij haar zien peerd nog vouer geven
 De kaalver kregen heur gerak
 De tórteldoef dee e nog even
 Een beet'ie waoter in de bak
 Doe was e hingaon... Wel zal weiten...
 Wat of e docht dat leste uur
 Doe e daor stun onder de sleiten
 Allinig in de lege schuur
 Ze hebben op de deel hom vonden
 Was e 't allinnig weden mui?
 De zummer was aans net begonnen
 De keuningspeer stun wit van blui...

Weerom

Niks vin ik hier weerom
 Een straot met holle raomen
 Een geel verbraand gazon
 Een waoterpas trottoir
 Hier stun einmaol ons hoes
 Hier was ons kaalverkaampie
 En hierzo was de hof
 Daor mou heur bloumen haar
 En muilijk dool ik deur de straoten
 En zuik de waal en 't nooit vergeten stee
 Waor vaoder met zien mes op zundagmörge
 Veur mai vol zörg mien eerste fluit'ie snee.

Zaodbulten

Doeknekt onder eikenbomen
 Staon ze stil, stoef naost mekaor
 Kolle regen vaalt in stromen
 Lekt omdeel oet 't grauwe haor
 Stil staon zij daor en gelaoten
 't Waoter brobbelt in de sloot
 Is gien naais meer te bepraoten
 Waorum nou nog nao te kaorten
 Zo in 't aanzicht van de dood?
 En ze laoten wind en regen
 Vegen over 't natte laand.
 Aal wat wonnen wör in 't leven
 Zit ja an de binnenkaant.

Muilijk

Een stille nevel gruit asmets
 Nao zummerse daogen vol zun
 Omhoog oet de sloden achter bai 't deip
 En sliert in slingers hinneweer
 Hèt gien begun of inne meer
 En hangt
 En hangt mor om...
 Zo komp bai zetten oet mien haart
 Een vrumd verdreit omhoog
 Dat om mai zakt en om mai drif
 En dat mor aaldeur hangen blif
 En 'k weit
 Mor neit
 Waorum...

Weerzein

Doe de glaozen deur van de supermaark aachter hom dichtschoven was, zaag e heur ineinend staon. Ze stun veur de etelaozie en keek naor de potten met pindakees, die zeuven cinten goedkoper wazzen dizze week. 'Annie!' docht e en hij wus neit of e vortlopen of staon-blieven mus.

Met keek ze opzied en zaag ze hom staon, met zien matzak vol bosschuppen. Een ogenblik wiefelde ze, doe glee er een laach over heur gezicht en kwam ze op hom aof. 'Johannes', zee ze en ze langde hom de haand. 'Hou gaat 't er met!'

Hij herkinde heur stim. Niks veraanderd was ze. Nou ja, wat older worden vanzölf, mor heur ogen wazzen nog dezölfden. En nog altied haar ze dat koelegie in de wang as ze laachte. Een heile daome was ze worden! Hij keek naor het gruine maantelpakkie, dat heur een jong figuurtie gaf. 'Gouie stof', docht e en hij schatte de pries. Dat kun e neit laoten. Neit veur niks haar e zien heile levend in het textielvak zeten. Het was heur zeker nogaal goud gaon naor het leek. Hij keek naor de golden aarмбаанд, die blonk an heur ronde pols. Hij luit heur haand weer lös. 'Goud', zee e. 'En hou is het met dai?' 'Och, ok wel goud heur', zee ze. 'Bist hier altied wonen bleven?'

'Jao', zee e. 'En waar woonst doe?'

'Ik bin vleden week ok weer hier kommen te wonen', zee ze. Ze nuumde heur straot en adres. 'In een klaaine bungalow.'

'Dan bist toch mor weerom kommen naor het hoge Noorden?', vruig e.

'Jao', zee ze. 'Henk is veur een jaor of vief overleden. Kanker. En dan wei'j wel hou of dat gaat. Kinder hadden wai neit. Ik bleef allinnig over. Het contact met de kennissen wör aal gauw wat minder. De manlu bleven het eerste vort. Wat zulden ze ok bepraoten met een wedevrouw?' Ze keek even opzied naor de drokke winkelstraot, daor het verkeer deurhin lewaaide.

'En zo bin ik dan nou weerom kommen naor mien olde dörp', zee ze. 'Mor het is wel veraanderd hier!'

'Nee, zoas het vrouger was, zo is het neit meer', zee e. Hij docht an zien jongesjaoren. Hier vlakbai haar e 's aovends met heur staon te praoten as ze van daansles kwammen. Hier hadden ze lopen met heur baaiden, stief tegen 'nkanner an. Wat was e gek west op heur! Ze was ja het knapste wicht oet heil de buurt! Dinie, daor e eerst met scharreld haar, haar e der veur lopen laoten... Mor doe ze heur aal host verloven zulden, doe was Henk kommen, een ambtenaor van het gemeintehoes. En daor was ze met naor het Westen gaon. En hij was met Dinie trouwd. Och ze hadden een goud leven had met heur baaiden. Mor het haar hom zo kalm tou leken, zo stil asmets. En nou, ineinend, nou zaag e Annie weer.

'Aal op pensioen?', vruig ze. Ze keek naor zien matzak, die e, tegen zien linkerbein hinzet haar op de tegels van de riep.

'Jao', zee e. 'De oldste zeun het de zaak overnomen twei jaor leden.'

'Die grote modezaak hier om de houk?', vruig ze.

Hij nikte.

'Sjonge', zee ze. Hij zaag de bewondering in heur ogen. Het was ok een mooie zaak, die hom best meten kun met de grote zaaken in de stad. 'En ons tweede is chirurg', zee e. 'Die zit in Amerikao.'

'Hannes', zee ze en ze kneep hom in de aarm, krek zoas ze het vrouger dee. 'Hannes, wat leuk dat ik je hier weer tegenkom! Komst mai is opzuiken? Ja?'

Ze huil heur kop wat scheif. Heur ogen laachten. Ze haar een koelegie in de wang...

'Da's goud', zee e, mor hij wus, dat e dat nooit duren zul, heur opzuiken in heur bungalow.

'Doun heur!', zee ze en ze kneep hom weer in de aarm. Hij keek op zien horlozie. 'Ik moet mor weer op hoes an', zee e. 'Het is zowat kovvietied.'

'Tot zeins dan mor, hè Hannes?', zee ze en ze gaf hom een zaachte klap op de rug.

Doe e een ind'ie vort was keek e nog even achterom. Ze stun der nog. Ze stook heur haand op en wuifde. Ze dee een paor stappen achteroet. Ze wol heur omdraaien. Doe strovvelde ze. Hij wol nog roupen. Mor het was te laot. Een zwaore vrachtauto met beiten kwam anstoeven en smakte heur tegen de grond. De sjefeur dee wat e kun. De rimmen gierden. Doe het stil wör laag ze op de straot, vlak aachter de dikke banden van de zwaore trailer. Heur maantelpakkie was smirrig en rood van heur blood.

'Hier kan ik niets meer doen', zee de dokter. Hij luit heur slappe pols zachies zakken op de kolde grond.

'Is er iemand van de aanwezigen, die haar kent?', vruig een plietsieman.

'Jao, ik', zee Johannes schor en hij nuimde heur naam en adres.

'Bent u familie?', vruig de agent.

'Nee', zee Johannes en hij sloekte even, 'een olde kinnis.' Hij sukkelde naor hoes en bai de deur wus e nog neit, hou of e Dinie het zeggen zul.

Kinderleid'ie

As ik nou is de keunink was
 wat of ik dan wel dee?
 Dan dee ik slagroom in de soep
 en parfum op de hondepoep
 en cola in de thee!

As ik nou is de keunink was
 Wat of ik dan wel dee?
 Ik koft een golden kunstgebit
 En vaarfde alle tanden wit
 Precies as taante Gré

As ik nou is de keunink was
 Wat of ik dan wel dee?
 Dan ruip ik aal dat vieze woord
 zo haard ik kun veur 't hoes op straot
 Dat pappe lestdaogs zee

As ik nou is de keunink was
 Wat of ik dan wel dee?
 dan dee ik alle schoulen dicht
 En meester kwam in een gesticht
 En ik op de tv!

Van een Drintse dichter

Schrieven in 't Drints, ach, het zul mai wat weden
 Zo'n versie daor draai ik de haand niet veur om!
 De redactie van 't blad is al heil gauw tevreden
 En bliede as ik met wat tekst bai heur kom!

Ik schrief mor wat an, ach, wat kan mai 't ok schelen
 Al klopt het neit altied met riem of met maot
 Kritiek op mien waark dat kan ik neit velen
 Dat maakt mai vaak duvels en gloepende kwaod!

Ik speul, as Apollo, in Drints op mien citer
 En zit op mien Kwaartiesbaarg hoog op mien troon
 Of 't kunst is of kitsch is, dat hindert gien mieter
 Ik riemel mor deur en veul roem is mien loon.

Haarst

Wat kleur hangt de dood nog an de rooie rozen
 De zummer is te rad weer naor zien inne gaon
 En regendrup hangt glin nog an de haarsttielozen
 Die huverig en kleums in 't klaaine hoffie staon

Nog schient asmets de zun en dreugt de broene blaoren
 Van buik en ekkelboom, die kleven an ons pad
 De zummer het zo 't liekt, de leste hoop verloren
 En aofstand daon van aal wat e einmaol bezat

Moet ik ok aofstand doun van al mien doezend dingen
 Zei ik nog einmaol de bloumen en de zun?
 Heur ik nog einmaol weer de bliede vogels zingen
 Waacht ankom maitied mai nog weer een naai begun?

Winter op de Paaizermoo

De moo lig stil en wit bevroren
 De schaopen kleumen veur bai 't hek
 In Stad staait de Martinitoren
 Een speulding dat naor boven stek

Het deip lig dicht en in de schoel van
 De broene raaiten an de diek
 Klinkt host onheurbaor het gehoel van
 Een hopeloze koperwiek

Een scharebeeld van zwaarte kraaien
 Die naor heur verre slaopstee gaon
 En ponnies, kold, die met heur baaiden
 Bai de verroeste richel staon

De winterwind waait deur mien kleren
 As ik verkleumd naor hoes tou gao
 Wel leven wil moet lieden leren
 As 't wintert op de Paaizermoo

Gerrit Kuipers [1918-2011]

Gerrit Kuipers. Geboren te Schoonoord (gemeente Sleen). Opgegroeid in Westerbork. Gemeentebtenaar aldaar en vanaf 1956 in Borger. Vanaf 1966 in Hardenberg referendaris ter secretarie tot zijn pensionering in 1983. Woonde van 1985 tot 2001 te Sleen; sindsdien in Meppel.

Publiceerde vanaf 1946 dialectschetsen in streekkranten als *Nieuwsblad voor Beilen, Westerbork en omstreken*; vanaf 1952 honderden teksten voor de RON en vanaf 1956 bijdragen aan *Oeze Volk*. Verhalen van hem werden opgenomen in bloemlezingen als: *Drentse Schrieversalmanak* (1954, 1956, 1975), *Stoelendaans* (1985), *Oes eigen taol* (1991).

Daarnaast schreef hij enkele toneelstukken en gelegenheidsstukken, zoals openluchtspelen en historische revues voor verenigingen en instellingen, bijvoorbeeld *De loffelike Etstoel* (1986) voor de Stichting Etstoel Anloo. Op tal van terreinen actief als publicist: artikelen (in *Maandblad Drente* en het cultuur-historisch tijdschrift *Waardeel*), brochures en boeken over cultuur-historische onderwerpen (zoals *Volksleven in het oude Drente*, 1976), streekbeschrijvingen, spreekwoorden en gezegden, het schoolgeschiedenisboekje *Drenthe, een verhaal apart*. Tussen 1988 en 1997 mede-redacteur van de *Drentse Almanak* waarin hij tientallen artikelen publiceerde.

In 1956 met Hans Heyting en Gerard Nijenhuis oprichter en redacteur (tot 1966) van *Oeze Volk*. Van 1956 tot 1971 bestuurslid, en van 1971 tot 1983 voorzitter van de Drentse Schrieverskring. Publiceerde in 1978 *Drente's erfgoed. Van Picardt tot Hidding*, een bloemlezing (ook Nederlandstalige) literatuur; en een Drentse vertaling van *Bartje* van Anne de Vries (1984).

Zijn eigen literaire werk werd gebundeld in *Drents Spitsuur* (verhalen en gedichten, 1983), *Luuks Battelings volk* (verhalen, 1984, opnei bewarkt) en *Late blui* (poëzie, 1988). Kuipers leverde een belangrijke bijdrage (ruim 40 berijmingen) aan *Psalms en gezangen in Drèents* (1991).

Gerrit Kuipers ontving in 1978 de Zilveren Anjer voor zijn verdiensten voor de Drentse literatuur. In 1983 werd hij onderscheiden met de Culturele Prijs van Drenthe en in 2008 werd hem de Roel Reijntjespries toegekend.

Gezang 132: Der is een roos gaon gruien

<p>1 Der is een roos gaon gruien
oet kaolde wintergrond,
zoas ienmaal was spreuken
deur de profetenmond.
En Davids aold geslacht
is wèer opnei gaon bliuen
in 't midden van de nacht.</p> | <p>2 Die roos van oes verlangen,
dat oetgekeurde zaod,
is deur een maagd ontvangen
oet Gods verbörgen raod.
Maria zee van jao,
toen Gabriël heur anzee
de bosschop van genao.</p> | <p>3 Die bloem van Gods behagen
hef, naor Jesaja zee,
het winterwèer verdragen
van d'allerkaoldste stee.
O roos, as bloed zo rood,
God komp zien volk bezuken
in 't midden van de dood.</p> |
|---|---|---|

(Jan Wit 1914-1980, vrij naor *Es ist ein Ros entsprungen*)

Psalm 121

- 1 Hen boven kiek ik en ik zie
de hoge bargaen staon.
Waor komp mien hulp vandaon?
Mien hulp is van de Here die
hemel en èerd' hef schaopen.
Mien wachter zal niet slaopen.
- 2 Hij holdt je, as ie strukelt, vast.
As wij gien oetweg ziet:
oez' wachter slap toch niet!
Zien oog wordt deur gien slaop verrast,
Hij zal in alle tieden
Isrel bescharmung bieden.
- 3 De Heer bewaart je in zien haand;
bij dag en ok bij nacht
holdt Hij veur je de wacht
as schad' over je rechterhaand;
daags kuj de zun verdragen,
's naachts zal de maon niet plaogen.
- 4 De Heer zal d'ogen op je slaon,
Hij mak wat kwaod is goed,
Hij, die je ziele hödt.
Hij zal, aj oet of in wilt gaon,
wat ie ok mugt ervaren,
aaltieding je bewaren.

Gezang 145: Jezus, Do bis welkom

- 1 Jezus, Do bis welkom, oeze lieve Heer,
Do koms jao van zo hoge, van over vèer.
Do bis bij oes welkom van de hoge hemel deel,
hier op dizze wèrld, die Do wils maken hiel.
Kyrieleis.
- 2 Schepers wied in 't veld die heurden een nei lied,
dat Jezus was geboren, zij wussen 't niet.
'Gaot de wegen langes en ie zult Hum vinden, daor
in het stadtien Bethlem, daor is 't gebeurd veurwaor.'
Kyrieleis
- 3 Wiezen oet het oosten, oet een hiel wied laand,
zie zöchten oeze Here met offeraand.
Z'offerden vol èerbied mirre, wierook en ok gold
ter-ère van dat kindtien dat oes almaol beholdt.
Kyrieleis.

*(Aold Nederlands lied)***Psalm 121**

Loys Bourgeois 1551

1 Hen boven kiek ik en ik zie
de hoge bargaen staon. Waor komp mien hulp vandaon?
Mien hulp is van de Here die
hemel en èerd' hef schaopen.
Mien wachter zal niet slaopen.

Gezang 183: O heufd, vol bloed en schrammen

- 1 O heufd, vol bloed en schrammen,
bedekt met smaod en hoon,
dien pien döt oes verlammen;
dien kroon een stiekelkroon.
O heufd, dat was zo vrundelk,
zo straolend as de dag,
nou mos Do bitter lieden.
Ik groet Dij vol ontzag.
- 2 O heufd, zo hoog verheven,
o goddelijk gezicht,
waor 't mèensdom veur zal beven
in 't allerlest gericht,
Do, die's met locht umgeven
oes leven hes verneid,
wel hef Dij toch zo slagen,
belasterd en bespeid?
- 3 O Heer, dien smaod en wonden
en al dien pien en smart,
um mij is het, mien zunden,
mien kwaod en schuldig hart.
O God, ik gao verleuren
um wat ik heb misdaon,
as Do mij niet wils heuren.
Laot mij toch met Dij gaon.
- 4 God, wil toch um mij dèenken,
geef troost veur 't bange hart.
Wil mij genaode schèenken
ondaanks dien grote smart.
Dan zal ik vol vertrouwen,
geleuvig en bewest,
dien angezicht anschouwen.
Wel zo starft, starft gerust.

(Naor Paul Gerhardt 1607-1676)

Roelof Sieben [1919-2006]

Geboren in Ruinerwold. Groeide na de vroege dood van zijn moeder op bij pleegouders in Fort, bij Zuidwolde. Was lange tijd woonachtig in Zweeloo en kwam op latere leeftijd terug naar zijn geboortedorp. Werkte als boerenknecht, als vertegenwoordiger, als winkelier en als hoofd van een bejaardenhuis. Trad tussendoor op als conferencier op bruiloften en partijen.

Boekpublicaties: *Van heuren zeggen* (verhaaltjes en rijmpjes, 1983); *Een stuk of wat lösse centen* (kinderpoëzie, 1984); *Van de mörreng tot de aovend* (historische streekroman, 1986) en het vervolg daarop *Van komen en van gaon* (1988).

Een dag in de mengbak

(hoofdstuk 1, fragment)

Het is half vieve in de mörreng. Het liekt wel een echte zomerse mörreng, hoewel het nog achter in meie is in het jaor achttienhonderd en viefenzeuventig.

In het oosten begunt de locht mooi rood te kleuren, en het zal niet lange meer duren, of de sunne zal heur eerste straolen laoten schienen aover det nog zo röstige hoekien grond van Zuudwest-Zuudwolde, waar nou nog de stilte heerst in de törfmakershuusies en in de kleine keuterijgies an en in de buurte van de Förtwieke.

De stilte heerst al niet meer in de simpele kleine kiephokkies die bij die huusies staot, want de hanen bint al drok doende de neie dag an te kondigen, deur zo hard meugelijk kreiend de kiepen en de mènsen wakker te maken.

Maar ok de veugels bint al drok doende um wat leven in de brouwerije te brengen, de doeven koert in de bomen, en de wilde endten en de wilpen bint al drok in de weer baoven de heidevelden en de vèneplassen. De neie dag is op komst, det is goed te merken.

Het daglocht begunt ok deur te dringen deur de kleine roeties van de vèenarbeidershuusies, en dan giet ok daar het donker in schemer aover. Ok in het woninkien van Jan Sok en zien huusholden begunt het dag te wörden, want in de ingewanden van de stoeltiesklokke begunt het te rammeln, en dan löp iniens de wekker mit veul geratel af, en dan is het in ien keer mit de röst gedaon.

Asof hij op dit sein ewacht hef, stek Jan Sok de bienen buten het bedde, en löt hum op de liemen vloere zakken. Hij hef behoefte um nog ies flink te gapen, en um hum nog ies terdege uut te rekken. Hij stek daaromme de beide narms hen baoven, zo wied as hij kan, en slöt dan mit kracht tegen de lege zolderbalken an, zодet hij muite mut doen um niet een beheurlijke krachttarm te gebruiken, maar het blif nog net bij het in de mond stikken van de zere vinger.

Ien dink is zeker, Jan Sok is klaor wakker, en hij begunt de dag, net as altied, mit hum an te trekken.

Naor zien kleren hoeft Jan nooit te zuken, die ligt alle nachten op de stoel veur de beddestèe, en wat Jan 's aovends het leste uut edaone hef, det döt hij 's mörgens het eerste weer an, det bint de schaopegrieze kousen die hij mit de baanden van de onderbroek net onder de knie op de goeie heugte kan holden, dan komp de boezeroen an de beurt en dan de baovenbroek, die hij mit een stevige rieme vaste sjort, en as leste dink zet hij dan de pette op, die elke nacht an een stoelknoppe hangt, en Jan Sok is klaor en kan mit zien eerste dagelijkse wark begunnen, en det is het anmaken van het heerdvuur. 's Aovends veur beddegaonstied, bint twei deurgebraande törven in de assekolke elegd – det hiet dan glad vuur – en mit een laogien asse toe edekt, en dan is er de aandere mörgen nog genog vuur van aover um de heerd weer an het braanden te kriegen. Eerst leg Jan Sok er dan wat dreug riesholt op, gevolgd deur wat dikker holt en een paar törven, en de trek van de schörstien döt dan de rest wel. Dan giet Jan mit de iejern hangketel naor buten, um der vars wiewewater in te doen, um dan de ketel baoven het vuur te hangen, zодet het koffiewater in de gauwigheid an de kaok komp. As hij zo wied ekomen is, kik hij in de richting van de wied lösstaonde beddedeurties en zeg: 'Ik bin zo wied Gees, ik gao naor buten toe heur. Heb ie mij begrepen Gees?'

As Jan dan heurt det er uut de beddestèe het ien of aander gemompel komp, dan wet hij det zien vrouwe wakker is, en der ook uut zal komen, en Jan giet weer naor het achterhuusien um zien oldste, en det is een zeune, te wekken. Die slöp in een zölfgetummerde beddestèe, van wat ruge plaanken, mit een klein deurtien ervaer dat 's nachts altied lösstiet.

‘Geert, deruut jong,’ zo begunt Jan alle mörgens, ‘deruut, want het is al knap late.’ Juust umdet hij dit alle mörgens zeg, mist het zien utwarking, en een beetien gekreun is alles wat Jan Sok eerst heurt. Dan begunt hij tegen Geert te praoten, en ondertied trekt hij hum de dekens af, en gooit die op het voetenende. ‘Geert mien jonge,’ zegt Jan, ‘as wij der vandage weer een beste lappe vène uut wilt gooien, dan mut ie wel van bedde komen heur, kiek ies de zunne schient al, dus het is in de gauwigheid weer aovend.’ En as Geert zachiesan geregeld wat weerumme zeg, wet Jan det de jonge deraf komen zal, en hum ok rap an zal trekken.

Dan giet Jan weer naor buten, en snöf de longen vol mit de lekkere frisse mörgenlocht. Wat een verschil mit de bedompte slaoplocht in de kleine beddestèe. De zunne is nou goed op, en de dauwdruppels glienstert en flonkert an het natte grös en an de twiegen en takkies die volop um het huusien te vienden bint. Zo’n mörreng, daar kan Jan zo van genieten, maar det belet hum niet um mit zien mörgenwark deur te gaon.

Eerst giet hij naor de wieke, zet de pette af op het stap-pien, en schöpt dan mit beide haanden het wiekewater op, um het gezichte op te frissen, proest een keer, en dan komp de pette weer op de goeie stèe. Dan gef hij de kiepen heur gerak, um dan bij het schaopehokkien op te mar-ken det de mes er eigenlijk ok weer uut mut. Juust um de mes mut het olde schaoop mit de beide laomer ‘s nachts in het hokke. Dan giet hij nog even in het varkenhokke kieken, daar lig een best keu, det tegen december in de pekeltone zal mutten, en een poosien later in de wiemel zal komen te hangen. As hij dit zo edaone hef, giet Jan miesttied weer naor huus in, want dan hef Gees zo onge-veer de koffie klaor en is dan doende mit het smeren van de stoete.

Maar dizze mörreng löp hij dan nog een endtien wieder van huus af as gewoon, en bekik met meer andacht as gewoonlijk het stukkien grond achter het woninkien. Veule bezunders is het niet, een klein hoffien waor wat gruunte verbouwd wördt, een bleekveldtien mit een was-liende en dan nog een hoekien eerpellaand, det is töt nog toe alle cultuurgrond, want daar direct achter begunt het heideveld mit koelen en gaten en bentepollen. Die gaten bint er ekomen deurdet Jan wel ies op zuuk mus naor mooi wit zaand um op de liemen vloere te streien, of naor de liem zölf, um in het veur- of achterhuus die vloeren te maken, maar veule harde laogen had hij nog nooit evunden. Maar de mieste gaten hadden ze toch egraven um te kieken of er voldoende vène zat um törf van te maken. Maar det was veur op het slag niet gelukt, maar achterop zo veul te beter. Zo’n twintig jaor eleden, toen Jan

etrouwd was, hadden ze dit huusien mit het slag grond ekocht, en al die jaoren had Jan zo veule meugelijk törf etrökken. En al kunden ze nog wel een jaor of wat veur- uut, het ende kwaamp toch in zicht. Dat zodoende was Jan Sok die mörring mit zien gedachten bij de toekomst. Hij döt dan honderd passen achteruut en blif staon, ver- volgens löp hij weer op het bleekveldtien an en blif weer staon. Hij hef niet in de gaten det zien buurman Willem Meisters hum beloert en humzölf afvrög wat Jan Sok toch hef; wie stapt er in de vrogge mörring nou op dizze meniere bij het laand langes?

Jan schrikt uut zien gedachten op, as Willem die an de wiekewal stiet, zo in iens vrög: ‘Heb ie altmit wat verleu- ren, Jan?’

‘Nee heur, niks verleuren,’ is zien antwoord,’ maar Gees had de koffie nog niet klaor, en daorumme stapte ik hier zo maar wat langes.’

Jan Sok mag Willem Meisters niet lien, en zal hum daor- umme ok zeker niet vertellen waor as hij aover löp te prakkezeren. Maar det zien antwoord faliekant mis was, det blik direct daarop al, want aamperan hef hij det ant- woord egeven, of Gees stiet in de zieddeure en vrög of hij eindelijk ies een keer komp, want de ingeschunken koffie zal jao kold wörden, en as hij nog langer uutbleef, zul het mengbakgeriedschop hum nog integenkomen. Willem Meisters löp gniezend op huus an, en Jan Sok foeternid. Dit veurval hef het begun van de mooie dag al een stuk lillijker emaaft. Die Willem bemuit hum altied mit Jan zien zaken, zaken die hum gien mieter angaot.

As hij an de taofel zit en haostig een hap stoete en een slok koffie nemp, kan hij haoste niet meer praoten, maar det nemp niet weg dat Gees hum wel vrög waor hij mit doende ewest hef, en wat Willem Meisters veur bezunders had, al zo vrog in de mörgen.

‘Niks gien bezunders,’ zeg hij dan mit de volle mond, ‘maar Willem Meisters die stek jao aoveral de neuze in.’ Waorin, det zeg Jan niet, hij hef de mond alweer vol stoe- te en kik Gees veule betiekend an, en dan wördt er niet meer aover epraot.

Het eten holdt niet lange an, want in de gauwigheid hef Jan zien stoete weg ewarkt, giet in de bieten, en zeg: ‘Bin ie ok klaor Geert, mooi dan gao wij maar weer.’ Het pulle- gien mit koffie wördt um de nekke ehöngen, net as de baggerleerzen, die nog stinkt naor de traon die der de veu- rige aovend op is esmeerd. Dan gaot vader en zeune de deure uut, um weer een lange dag in de mengbak te gaon. As gewoonlijk kriegt ze nog de bosschop mit det Margien tegen een uur of achte wel in het veld zal wezen mit de pannekoeken. En dan gaot ze, nao ekeken deur moeder Gees.

Bart Veenstra [1921-2005]

Lambertus Henderikus Hadderingh. Geboren en opgegroeid in Gasselte, verhuisde daarna voorgoed naar Gasselternijveen. Nam het timmermansbedrijf van zijn vader over, verkocht dat in 1959 en ging in loondienst. Trouwde met Martha Veenstra (aan wier achternaam hij zijn pseudoniem ontleende). Samen met haar was hij correspondent plaatselijk nieuws voor regionale kranten en weekbladen. Veenstra begon tijdens een langdurige herstelperiode na een bedrijfsongeval te schrijven.

Hij werkte vanaf 1956 met vertellingen, schetsen, commentaren, gedichten mee aan *Oeze Volk*. Vanaf 1966 met zijn vrouw als redacteur. Bijdragen in tal van bloemlezingen, onder meer: *Oes eigen taal* (tgv 35 jaar *Oeze Volk*), *Mandielig* en *Stoelendaans*. Schreef hoorspelen voor Radio Noord, talloze blijspelen en kluchten voor Drentse amateurtoneelgroepen, enkele toneelstukken voor kinderen. Had van 1966-1991 een column in het Nieuwsblad v/h Noorden onder de titel *Drenthe in dizze daogen* en van 1991-1997 in de Hooigeveensche Courant, waaraan hij ook feuilletons leverde. Schreef daarnaast Nederlandstalige fictie: drie streekromans en een tiental kinder- en jeugdboeken.

Belangrijkste boekpublicaties: *Oet de kiep. Drentse verhalen* (1974), *Lammegie krieg mij de bril is an. Een riegel oet zien beste verhalen* (ed. Henk Hadderingh, 1981); samen met zijn zoon Henk Hadderingh *Drents Woordenboek* (1979); een verhalenbundel over zijn jeugd *De klant is keuning* (1984); voor jonge kinderen de dichtbundel *De zwolvies bint er weer* (1984); het Nederlandstalige *De man die moed had, ervaringen van een kankerpatient* (1985), de neerslag van een ziekteperiode in 1980.

Ontving in 1986 de Culturele Prijs van Drenthe.

De liester zingt

Hoog in de top van 'n ekkelboom, en nog wel in Pelinksbos, zat 'n liester. Hie wupte op en deel met 't staartie en zung dat 't 'n aord was. Now was 't een netuurtalent, hie har gien zangles had en de kultuurraad in de zangvogelwereld wol 'm ok niet erkennen.

Zo'n autodidact ding, um 't now maor is echt Drents te zeggen, daar wollen ze gien gedoo met hebben. De liester har 't dan ok niet makkelt. Hie kun nog zo'n mooi concert geven, een recensie in 't kultuurblad, daar huufde niet op te reken.

Toch wol e geern hogerop.

Op 'n aovend, hie was net weer gangs, kwam 'n katoel langes, die 't must har achter 't oelebred bij Aorend Mulder. De katoel heurde 't gekwinkeleer en gung hen d'liester. 'Kerel nog toe', zee e, 'wat kun ij zingen. Now bin 'k d'aner dinsdag 25 jaor trouwd, zuj 's aovens niet bij mij kommen kunnen um te tierelieren? Vreterij he'k zat in hoed, maor der mot toch ok wat dimdaoze wezen.'

De liester was der wat groots op dat e neugd weur. Want de vrouw van d' katoel zat in de plaatselijke kulturele kemissie, en zukken har vanzölfs ok weer relaosies bij de kultuurraad. Toen de katoel weer bij de vrouw kwam, en zee wel e neugd har, weur ze nustig.

'Man, man', zee ze, 'as ze dat bij de kultuurraad heurt, zult ze denken daj de nostalgie unner d' leden hebt.' De katoel keek now vergreld. 'Hol je der boeten wicht', zee e, 'je hebt 25 jaor de wil had, now bin ik baos. De liester zingt op oons bruloft. Ik as wieste van alle vogels, ik weet wa'k doo.'

Het is 'n knap feest wodden bij Aorend achter 't oele-bred. Zölfs de moezen kwamen oet 't stro um te lustern naor de liester. En elk, tot zölfs de rötten zeden: 'Een netuurtalent, zo een mot vothölpen wodden.'

Het katoelwieffie har 't er ok van te pakken. Ja, as 't kneep en duvels kneep, mus hier toch wat daon wodden.

Maor ja, op 'n feest met 'n happie en 'n snappie is elk willig.

Toen de mörgen nuchtern over de boerderij kwam, har elk weer genog an zuk zölf. De liester gung weer hen 't Pelinksbos, een betie sneu, maor niet dat hie der unnerdeur gaon was. 's Aovens zung hie weer um 't leven. De knienen kwamen de gaoten oet um te lustern, de vossen vergaten 't um ze op te vreten. Zo kwam het leed over van de liester.

Now wolt 'r weden dat dezölde aovend de sikketaores en de veurzitter van de vogelkultuurraad een kuierpattie meuken in 't bos. Het waren twee bosfezanten en ze waren in 't bestuur kommen, umdat ze zo meraokel pronken kunnen met heur veren.

Now wollen ze even een frisse neus haolen. De hele dag hadde ze snaait in de repotten, de kop mus wel even deurweid wodden.

Boetendes hadden ze veur d'aner dag ok nog 'n beste klus. Ze muzzen nog 'n repot maoken van aal de repotten. Ze heurden de liester zingen, en d'veurzitter bleef staon. 'Das niet gek, ke'j 'm?'

Zien maot de sikketaores trök met d'schollers. 'k Zult niet weten. 't Hef in elk geval gien nivoo, dat mark ik zo wel.'

Hie wol deurlopen, maor de veurzitter dreide zuk um en reup: 'Hej, liester, kom is even.'

In aal zien bescheidenheid kwam de liester umdeel, en zedde zuk bij 't daogelijks bestuur van de kultuurraad. De veurzitter bekeek hum en vreug: 'Waor hej 't zingen leerd?'

De liester, schuchter deur de pronkheid veur zuk, stötterde: 'Eh... eh... ik... eh... ik heb niks leerd. 'k Hebt van mijzölf.'

De veurzitter schudkopde: 'Zunde jong, dan hej ok gien nivoo.'

De liester kwam 'n stappie dichterbij, 'Wat is nivoo?'

De veurzitter slook wat vot: 'Eh... now... ja... nivoo dat is eh... now ja dat is hoog an.' De liester keek schuum hen 't toppie van de ekkel en gnees: 'Hoger as ik kan gien ene. Ik wark op 't hoogste nivoo.'

Het begunde de sikketaores te vervelen. Maor de veurzitter wol nog is 'n maal de popeleere bink weden. 'Laot je umscholen', zee e tegen de liester, 'de klanken hej, maor de taol diej spreek, die mot aans wodden.'

't Weur even stil in Pelinksbos. Het liestertie wus van rechten niet hoe e der met an mus. Zeker, hie wol geern erkend wodden, maor dan zo as e was. Elk prees 'm ja um zien kunde. Hie zee 't ok tegen de veurzitter, maor die wol der niet an.

Nee, het gung um heel wat aans. Trouwens was de liester der warkelijk op oet um 't embleem te draogen van de kultuurraad? Wol e kwinkeleren in de graod van 't allerhoogste? Dan mus e gauw weten wat e in 't zin har. Hie kun hölpen wodden, maor dan umscholen tot 'n passend nivoo.

Het leup al tegen tweeduustern, veur ze der oet waren.

Toen har de liester de toezeggen dat z'hum erkennen zulden, maor wel unner veurwaarden. De umscholing mus deurgaon. Het is er ok van kommen. Twee maal in d'week kreeg e les, en, toen e de graod haold har, kreeg e volle erkenning.

Unner 't zingen bij 't ofscheid schoof de veurzitter zuk de traonen van d'wangen. 'Och hoe groots', zee e, 'wat kan een kultuurraad toch grote dingen tot stand brengen.' 'Vleeg oet', zee e, 'en verkondig grote bliedschap.'

De liester hef de vleugels oetslagen en is weer op Pelinksbos angaon. Nog dezölde aovend, de zun zakde weg achter d'Nörgeres, zedde zuk weer deel in de ekkel en zung um 't leven. Maor in Pelinksbos gung elk er an veurbij. De vossen raomden de knienen, de haovik sleug de holddoef. Gien ene har oor veur de liester. Want ze kunnen hum niet meer verstaon...

Een Drènse preek

Het dörp har zien zundesmörgensgezicht. Gien gekletter van vrachtwagens, gien getoeter van melkboeren. De rust laag der boven op, en allènt de klok van 't kerkie was in 't reur. Maor dat heurde der bij. Dat kun niet mist wodden. Want as e zuk niet meldde, zul't volk ja niet weten dat er preek was. En ze wollen 't weten... ok al was 't mor 'n klein toggeltie volk dat 't kerkpad opsjouwde um te heuren wat domnie aal zo te zeggen har.

Deurum mus 't wel wat vrömd andoon dat er dizze mörgen zoveul in 't reur waren. In 'n koppel hoezen scharreln de vrouwlue um te kieken waor otie heur kerkbokie toch bleven was. Zölf een kopen was der nooit van wodden, en wat woj ok... de bool is almaol al zo duur.

En de maanlue muzzen almaol een schoon buusdook hebben en 'n paor lös centen in 't vestiebuus. De buul geet niet veur niks rond.

Waorum now zo ineens aal die drokte...? Now... der was 'n Drènse preek in de kerk. Dat kunnen ze vanzölfs niet heuren an d'klok, mor 't har ok in de kraant staon. Niet in d' predikbeurten... nee... met 'n kop der boven. Now, dat was is wat aans. En zuks kuj niet lopen laoten.

Geeze van Haarm van 't Maotie was der ok deur in 't reur kommen. Ze har aal 't linnen al oet 't kamnet, en nog gien kerkbokie van otie. Ze voeterde an tegen Haarm: 'kerel help is met. Dat ding mot er toch weden. Je heb er in d'oorlogstied toch gien vloeitjes van maakt met je eigenbouw.'

Haarm schudkopde. Mènsk, das krap vittig jaor leen.' Daor zat Geeze niet met. 'Wat zult', zee ze. 'Wat is tegensworig vittig jaor, ja niks meer.' Ze trök de laoden oet 't kamnet, en jao hur... daor was 't bokie. Hèhè... weer

'n probleem minner. Maor ze har meer. Ze mus Haarm ok nog in de benen hebben. Die zat mor wat hen te zitten. 'toe kerel', en ze gaf Haarm een drukkert. 'Maok is wat vot. Dommiet geet de klok weer, en hej nog gien waslap um kop had.'

Haarm bleef zitten zo e zat. Tot Geeze 't haor steil umhoog kwam. 'Doddert', zee ze. 'As 'k jow met op pad hebben wil, laoj 't aait in 't gat hangen. Maok toch wat vot man... d'heel buurt geet hen d'kerk, en wij zeker in hoës blieven.'

Nog gung Haarm niet hen de waslap. Nee. Hie gung der is good veur zitten. 'Wicht', zee e, 'now moej is lustern. Ik bin veur 't lest hen d'kerk west... toen laag der nog 'n zolder over d'balken.'

Geeze stun versted... 'Zolder over balken... man, bint ja achil gien balken in d'kerk.'

Haarm lochden d'ogen op. 'Now... dan was 't nog eerder... toen der ok nog balken lagen'. Now was 't Geeze wel duliek... Haarm wol niet. En ze wol 'm net 'n zegen geven, toen Aoltie van Jans van d'overkaant de deur in kwam. 'Geeze... heur is', zee ze, 'kuw misschien 'n kerkbokie van jow lenen. Aans zit Jans er zunner.

Geeze was vlot. 'O... dat kan hur. Haarm geet niet met. As toe dienen now an Jans gefst... gao wij naost 'n kanner ziten. Dan kun wij met één too.'

Aoltie was al op 'n aner teem. 'Haarm niet mèt', reup ze, 'wat zuw now hebben?'

Geeze wol löstrekken, mor Haarm was heur 'n slag veur. 'Aoltie,' zee e, 'der is niks bij. Mor ik wil mij de pet niet in d'ogen trekken veur oons domnie. 't Mannegie lop zuk hier al krap vittig jaor 't gat oet d'haoken. Toen 't aol mènsk henbracht is, hef e zo'n mooi preek daon... jao warachtig.

Hef e ok zegd... Haarm... kom is een keer in de kerk. Now... ik heb jao zegd, en bin der nooit west. En now za'k zeker hengaon, 't is toch niet te maoken.'

Aoltie was der even stil van. Jao... zo Haarm zee... jao... daor zat wat in. Daor har ze begrip veur. Mor Haarm mus begriepen dat 't bij heur wat aans laag. De domnie die kwaamp, was 'n neef van Bolling zienen van 't Achterste Erm. En daor hadden ze ja 'n kaamp greunlaand van in huur. Now... dan kuj vanzölfs niet votblieven. Dan kreej der misschien ok nog praot van.

Um tien uur bimbande de klok, en was 't kerkpad amper breed genug um 't volk te baagen. De vaste klanten sjouwdon zo de kerk in... d'aner sukkeln over de drempel en stunnen stil. 'Mien goj... wat was 't ja veranderd, veur d'oorlog waren 't baanken, now haj stolen.' Wat stillig zöchten ze 'n stee. Toen kwaamp de eigense domnie der in. 't Kramde hum wat in de böst toen e aal 't volk zaag. Op d'achterste rieg is e zitten gaon. Opeens gungen de koppen van die rechts zaten naor links en van die links zaten naor rechts. Met 'n olderling veurop gung de Drènse prediker deur 't middenpad. Der gung'n fluustering deur 't

volk. Was dat 'm. Mmm... een fikse jongkerel, en je kunnen an 't slag zeen dat 't familie too de Bollings was. Elk schikde zuk terecht... en toen domnie zee, 'Volk', was elk er geliek bij... Hie preekde mooi, daor was niks op of te dingen. En d'eigense domnie... lusterde niet allent... hie har 't volk ok in de kiekert. 'Verduld', zee e zachies. 'Die Geert Stokloper vaalt bij mij bij d'schriftlezing al in slaop, en now zit e warachtig rechtop.' En wal haj der niet zitten. Zön Godsvruchtig dörp... 't Was ja niet te geleuven.

Nao de preek is domnie in zien warkkaomer gaon zitten, en hef zitten dubben aover de Drènse preek. Een wonner... Onze Lieve Heer kwaamp as mien aol Heer veul beter bij 't volk over. Hie mus die kaant ok op. Gistern hef domnie zuk abonneerd op 't Oeze Volk, naoberpraot veur Drènse lezers, geliek 'n nummer metnummen. Vanmörge zat e al an vertaolng van één van zien preken. Het bruiloftsmaol. En hie schreef van de waschupneuger, die hen geet um te neugen...

't Is 'n schoon verhaol wodden. Domnie reket zundag ok op 'n kark vol volk. Dat kan der van kommen. Toch mot e wat tumigan doon... want as e tien Drènse preken achter 'n kanner holt... is d'kerk weer leeg. Dan is 't niet aans meer...

Meesters

In de jaoren dat ik op school gung, was 't net zo'n beknepen booltie bij de schoolmeesters as now in 1983. Der was gien geld en der was gien stee. Jonge kerels kunnen niet reur kommen, umdat wachtgelders veurrang hadden. De lesten waren der zat en zo kregen wij ok ene oet Den Haag nog wel. Meester Kress. Een best kereltie, maor hie har beter in Den Haag blieven kunt. 't Mannegie kun gien baos over oons, toen wij dat ienmaal wuzzen, was de gört gaor.

Now kun e de R niet zeggen en dat gaf een best stuk gein in de klas. As e zee, 'Jan, deel jij de schijfschiften rond?' zaten wij te kniezen en mus der ene veur op 't rabat kommen.

Meester greep de bözzel waor e 't kriet met van 't bord veegde en gooide die met een duvelse kop de klas in. Die hum tegen zuk an kreej, mus de bözzel weerum brengen. Kreeg dan een klap met de kaant van 't liniaoltie over de vingers. Now, daor waj dan d'heel dag klaor met. Benauwd, zo zeer as dat dee. Maor nooit zeuren, wij vreugen der ja um.

Boetendes, het was gien grienerd. We kregen even zo vlot een aacht op gedrag. Hie was zeker niet kinderachtig. En hef 't ok wel good veur had. Dizze meester wol oons al 'n stukkje eigen verantwoordelijkheid ankweken. Niet bestellen van 's mörgens tot 's aovens. We hebt 't niet begrepen

en 't mannegie is der an kepot gaon. Zo op 'n dag was e de school oet. 'Stress' was toen nog niet oetvunden en in 't dörp zee men vlot: 'De jongen hebt hum gek maakt.' Hoe 't krek west is, ik heb er nooit wat van weer heard. Het gung oons nog sneu of ok. Zo wied waren oonze gedachten niet gaon. Trouwens, we bint er ok wel veur straft, al was dat zuver toeval. We kregen 't nao daw overgaon waren hen de zesde klas.

In die zesde klas en ok de zeuvende en achtste, die haj toen, was 'n aner sfeer. Die van baos en knecht. Meester Pieper, regeerde er en har gien enkele ruimte veur 'n geintje. Alles weur berekend, hie telde de tegels waarop e lopen gung, zodat ieder tree 75 centimeter weur. Twee en haalve tegel in de lengte.

Mien gedrag kun e glad niet warderen, nog minder begripen. En de eerste dag kreeg ik al een labbedoedes tegen de kop. Ik was niet model genog. Alles mus aans as op aner scholen. Speulkwartier...? niet speulen. De scholders recht en marcheren, het schoolplein in 't ronnen. Toerloos deur. Weg waren de spellegies, scheer löshouwen, honken en stokkiesstelen. Slingerde je wat met in de rieg, mus je veur 't front kommen en weuren je de lenden strekt. Het leek militair gezag. We gungen deur 't schoolleven met systemen, alles nao het bokie vot. De klompen bleven bij de winterdag op de gang, dan maor kaole voten, daor weur je gezond van. Het is niet tot oons deurdrungen, maor laoter begreep ik dat het een edelgermaan west hef, dizze Pieper. Die naor model gung warken. Now hef e 't misschien wel good bedoold, zölf was e deur kreukelnbos kommen. Um meester te worden was e 's aovens an 't wark bij een scheerbaos, der mus geld op plaankie kommen. Dat vertelde hie vaak en hie was der ok nogal groots op.

Um oons klaor te maoken veur de maotschappij, zal 't hum good leken hebben um oons ok maor is wat te knovveln. We kregen in elk geval maor krap ruimte um oet te leven. Zien macht gung wieder as de school. We hadden de öddes daw nao haalf aacht niet meer op straat kommen muggen. We deden 't wel is, maor weur der dan roepen, 'Meester Pieper in 't loog,' doken wij een sloot in en kwamen niet weer veur 't locht, eer meester Pieper oet 't zicht was.

De meesters van vandaog zult zuk 't niet veurstellen kunnen, dat er zo'n gezag was. Het was ok gien respekt veur d'kerel, we waren gewoon benauwd. Weglopen van school was ok niks weerd. Ze zagen je in hoes ankommen.

Tegensworig riedt er bussen, die je opvangt aj de school wilt mislopen. 't Underwies is aorig verbeterd...

Now har e as straf de kontrovvel. Aj wat oetvreten hadden, mus je 's mörgens veur de klas kommen, de kop tusken zien benen steken en dan sleug e je veur de kont. Links-rechts. Klits klats klaander, van de ene bil op d'aner. Det hef e laank daon, tot e zuk een maol misreeknde. Een van de jonges was Jan Kruut. Een brok van 'n vent, die een baank allèn har veur in de klas. Hie mus meer ruimte hebben as de deursnee. Now was Jan ok ene van hatjemama. Hoe gekker, hoe mooier. Mollen vangen dee e ok. As e

dan 's mörgens hen school gung, gung e de klemmen bijlanges en was der 'n mol inlopen, kwam die under de bloes. Daor zat e dan ok met in school. Now kreeg e 't is in de kop, um een van die wichter een mol in de nak te leggen. Het wicht schreeuwde moord en braand, van schrik. Meester Pieper der over toe en veur Jan was der ok de kontrovvel. De kop tusken de benen, meester zedde zuk schrap, ram... bam en dat was 't ende. Jan trök zien machtig lichem umhoog, meester Pieper glee hum zo van de rug of, as 'n snook de baanken op. Veur oons um te gieren, maor niet meer dan met d'ogen knippen kwam der van. Zo bang was de klas veur dit kereltie. Jan Kruut is der niks van overkommen en de kontrovvel was geliek van 't lesrooster of.

Now har dit mannegie vanzölf ok zien goeie kaanten. Zo braach e op batterij dat we een woordenbook muzzen maoken. We hadden te min kennis, wat de taol angung. Ik har 't nog nooit op een viool heurt speulen en de anern ok niet. Maor het kwam er van dat meester stoere woorden op bord schreef en wij, in een apat schrift, de wiesheid overnamen. Ik weet nog, het begunde met 'Lokomotief-trein trekker. Advertentie-aankondiging in de krant.' En zo het alfabet bijlanges. In hoes schudden ze de kop der over, was zoveul geleerdheid now net niet even te veul? Ik mug der wel over, het was is weer wat aans en daor was ik net zo gek op as op zeutholt.

Eenmaal in de zeuvende klas, knapde 't wat op tusken mij en meester Pieper. Ik weur zien rechterhaand.

Boschuppen lopen, met postwissels hen 't postkantoor en meer van zukke snipsnaorderijen. Dat braach mij boeten-deur en ik zedde Pieper toen hoog op 'n sokkel. Dit was mien soort. Met dat sjouwen hen 't postkantoor, kwam ik hoog te zitten in 'd' ontwikkeling'. Ze waren der op 't dörp, die nog nooit gien postwissel zeen hadden.

Vanzölf gung der ok wat gebeuren met de repotten. Het waren aaltied riegies cievers, vak veur vak angeven. Dat gung de kaast in. Het weur now een haalf schriftie met blauw kaft, met wat tekst, zoas 'Jan werkt nu flink en netjes'. Gien bal an. Umdat er aaltied een klup gangs was um te zweeten veur de hoogste punten. Dat zat er now niet meer in.

Dan was der nog de hazzensgimmestiek. Ieder vrijdagmörgen zedde meester 10 knoerten van cieversommen op bord. Dan maor gangs um het eerste klaor te weden.

Zomaor, priesen waren der niet te vangen. Tot e op 'n mörgen drie bokies oet de kaast pakde en as pries deelzedde. Wel 't eerst klaor was, mug 't eerst kiezen. Now kun ik er good met vot en redde het ok dizze mörgen.

Maor het kwam aans as ik daach. Het wicht wat veur mij zat weur 't tweet en mug eerst wat oetzuken. Wichter gungen veur, zee meester. Dat heb 'k hum nooit vergeven.

Want het book, 'De vier Heemskinderen en het ros Beyaard', ontgung mij now, 't wicht nam het met. Vanof dat moment heb 'k hum nooit meer lieden mugt. Al zat e daor niet met, hie gung toch zien eigen gang. En zien vrouw niet minder. Die braach de vrouwleu in 't dorp op

onstuur, deur het kind wat ze hadden, in 'n kinderwaogen boeten deur te zetten. Op 'n mooie vöstige dag. Dat kun ja niet bestaon. Zo'n kind heurde in hoese, frisse locht was slecht veur 'n mènsk...

Laoter, toen de oorlog kwam, weur der een heel hoop klaorder. Bij meester Pieper veur 't glas kwam een plaot met 'Naar Oostland willen we rijden'. En 't volk daach, 'Laot e vot maor ofreizen'. Dat hef e daon ok. Hie weur directeur van Winterhulp. Bosschuppenjong veur de Duitsers. Veur mij is het nooit een Nazi west. Hie wol een modelstaot en zaag dat bij de Duitsers. Maor hie hef, geliek as zoveul anern, allèn de veurkant zeen. Wat er achter zat, das hum ontgaon. Hoe 't ok was, hie is ofreisid en ik heb hum nooit weer zeen.

Het slot

De bevrijding hef heel wat te doon maakt. Het volk was lös van de ket en het was daanzen en feesthollen. In Gasselte kun dat, umdat er maor ene umkommen was in de oorlog. Op aner steden haj ok feest, maor vergeet niet hoeveul verdreest as er was. De besten van oons volk waren deur de Duitsers umbraacht. En achternao bekeken, wat hadden wij eigeliëks maor weinig weten en weinig naodaacht. Toen je aal mettertied heurden van wàt de Duitsers eigeliëks daon hadden, keerde je de maog um. Het waren meer dan beesten, die Nazifiguren. Maor 'n mènsk verget zukzölf nooit. Aal mettertied gung de bool weer dreien en muzzen je weer metan doon. Bij oons in de zaak was 't eerst even de bool ofkieken. En va wus er van, as de oorlog veurbij was, kun ik gaon waor ik wol. En de kaans kwam.

Een van de oetvoerdere van de Heidemij, Jan Oosting, kwam vraogen of ik helpen wol in zien put. Dat was dan wat administratöie doon bij de NSB'ers die in 't kamp zaten. Die kwamen naor de boeren toe te eerpelkrabben en dat mus in 't boek zet worden. Hoeveul as ze deden en wel der aal zo op batterij kwamen. 'Das net wat veur Bertus', zee Jan Oosting tegen vao, 'die wil toch geern wat aans. Now, dit is 't.' Vao har 't er niet dik op. De oorlog har hum meuj maakt. Maor hie wus wat e beloofd har en het mus dan maor deurgaon. En zo kwam 't, dat ik op de Heidemij antrök.

Het kantoor hadden ze in 'n boerderij in Eext, waor 'n NSB-boer op zeten har. Daorvandaon muzzen wij reur in Gaastern, Aanloo, Eext en daor umtoe. De eerste mörgen was 't even wat deur de zenen henbieten. Een waogen vol NSB'ers, zie kwamen met legerauto's, wat zu'k er aal met beleven? Dat was maor even ofwaachten. Twee kun'k op reken, ene oet Marum, ene oet Westerbörk.

Die oet Marum kwam eerst, der zaten intellectuelen in, ok in die tied was 't verschil niet vot. Maor wat 'n tuig. Ze waren d'auto nog niet oet of ze schreeuwden dat ze eerst

eten wollen en aans kunnen wij barsten met mekaor. De NSB-börgmeester van Haren was der bij en een ingenieur Baardsma, die kwam oet de mijnen. Toen ik ze heurde daacht ik, 'Low der maor 'n paor van doodscheeiten'. Verdarri, dit waren feiguren die helder bij de kop waren en oet eigen bereken bij de Duitsers op schoot kreupen waren, um macht te hebben. Hoeveul waren daor het slachtoffer van worden? En now al weer een bek as 'n scheermes.

Maor dat kun netuurlijk niet, daor zullen ze wel is wat an doon. Maor nee hur. We waren vief jaor gangs west veur die betere wereld, we waren niks wieder kommen. De 'heren' kregen melk, dan muzzen ze beloven dat ze an 't wark gungen. Hoe bestun het. En het laag mij nog meer op de maog toen Westerbörk kwam, boervolk. Je zagen der zo of, dat er aaltied veur heur daacht was, de jaoren deur. Ze zeden niks, kwamen de auto oet, gungen veur 't paand liggen en maor eerpelkrabben, net of heur leven der an vaast zat. Nog gekker weur 't toen een boer, waor ze veur krabben muzzen, vreug: 'Mag ik ze wat brood geven vanmiddag?' De order kwam, 'Nee, ze kriegt genug.'

Now har der nooit een NSB'er um oons wakker legen en medelieden huufde je der ok niet met te hebben. Maor ik vund dit grof. De Marumers met heur grote snuffels kregen heur gerak, die niks zee, weur der ok niet bij rekend. Dat was discrimineren, al kende ik 't woord toen nog niet. Vanzölfs bleef ik daor met zitten, tot ik een maot kreeg, die mij helpen zul. De roem was hum al veurof gaon, as'k het zo zeggen mag, hie was communist. Daor weur ik even veur waarschouwd. Now zee mien vao aaltied: 'Een goeie communist is niet slecht', en dit was ok 'n vlotte kerel. Hie leup er al langer bij, was ok wat older en dus 't wel zeggen. En der zat hum 't zölde dwars as mij. Dat de een gerief kreeg, de aner niet. Hie zee mij ok weerum: 'De oorlog hef niks holpen jong. Het kapitaal is weer baos en daorum hef dat volk van Marum de ruimte, die komp ok oet die hook. En die boerties, die kunt wel barsten. Maor we doet er wat an. Niet um die boeren, ik hol niet van dat volk want ze hebt oons ok niks in d'reken. Maor ik wil wat tegen die kapitalisten doon, al is 't maor gewoon dwarsliggen.'

En anerdaogs kwam e met zien plannegies. Hie har twee stokken bij zuk met een bos heide der an. 'Now gao jij hen de boer en vraogt of e veur brood zörgen wil, dan verdeel wij dat under de Westerbörkers. Maor ze moot oons niet over 't mat kommen. As jij controle hebt, steek je de stok in de grond, dan kan ik dat zeein en geef ik brood. Heb ik controle, doe ik de stok in de grond en aj 't bozzie heide zeeit, weej geliek daj je gang gaon kunt'.

Daor is 't opan gaon en 't gung nog best ok. Gelukkig gungen de Marumers een aner kaant op, daor waw vrij van. Now kwam der nog een gezellige opstekertie tusken-deur. Der kwam een auto vol met wichters. Die hadden met de Duitsers vrij en daor hadden ze straf veur. Now hadden de Duitsers wel smaok en der waren ok mooie

stukken bij. Veur mij weur 't een dag, die mij eeuwig heugen zal. Ze hebt wel is zegd: 'Een vrouw is duizend mannen te erg', dizzen kunnen wel tweedoezend an. Ze waren gewoon oet de ket, kreupen mij bij de rug omhoog. Now was ik veerentwintig jaor en niet veul praktijk had met zuks, je kunt begriepen dat de griezel mij over de grauwel gung.

Ik heb ze maor lopen laoten waor ze wollen en die gien zin har um te krabben in 't eerpellaand, he'k zitten laoten waor ze zat. Now was der wel een wacht bij, die was ok sjefeur en die har 't beter bekeken. Hie nam een van de mooisten met en toog der met hen 't staatsbos. 'As ze vraogt waor as 'k bin, zeg dan, hen de graazje'. Die bosschup gaf e mij en ik har der gien muite met. Ik kun de zun wel in 't waoter zeein schienen.

De controle kwam wel, zedden de wichter wat terecht en muzzen weten waor de wacht zat. Die mug niet bij de wichter vot. Ik wus van niks en de wichter hadden der ok gien bosschup an. De controle weer vot en dik middag was het spannegie der ok weer. Het was veur de wacht zien leste reis.

Ze hadden hum wel de ketel an 't gat bunden.

Ik vertelde 't verhaol in hoes en vao kun der niks gien respekt veur hebben. Hie vund 't maor een bende. Ik zaag 't aans, je bint dan ok nog is veerentwintig jaor.

Toen kwam der een mooie septemberdag. De krabbers muzzen reur op 'n stuk laand van Schoeling bij de Eexterhaalt. Ik stun te waachten en toen de waogen der was en 't volk er oetsprung, knipperde ik even met d'ogen. Der muzzen veerentwintig kommen, der waren der zo'n stuk of tien. De wacht kwam op mij an, 'Ik heb niet meer, der is zeeik volk, verkeerd eten had'. Ik heb ze noteerd en ze bint achter de stammen kreupen. Maor aal met aal vergat ik um de keuken te bellen, dat ze veur minder volk eten muzzen brengen. En dik twaolf uur was de waogen der oet Assen. Ik zaag hum niet eerder as toen de bussen al bij de straot stunnen en daacht ik, 'Laot ok maor lopen.'

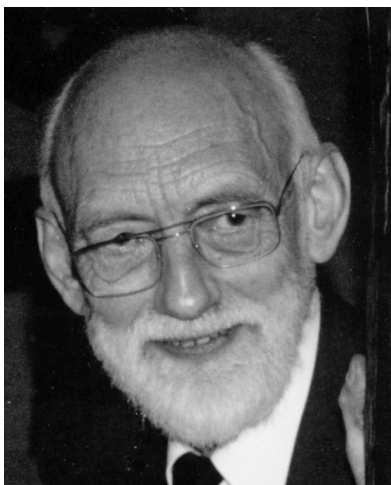
Het volk an 't schoften en ze meuiken heur possie op, zoas ze daoglieks kregen. Maor hadden de ogen niet van d' aner bussen of. Mettertied kwam een van heur umhoog en op mij an, een Amsterdammer. Hie vreug wat er met dat aner eten zul gebeuren en toen meuk ik een fout. Ik zee wat ik daach: 'Eet je um mij te barsten.' Ik har 't nog niet zegd of ze sprungen op de bussen en aten um 't leven. Gien wonder, in Assen meuiken ze good spul en ze hadden aait op rantsoen zeten. Ze hebt alles an kaant maakt en ik meende dat 't daor met daon was. Maor nee, het kwam nog.

Ik schreef al dat 'n mooie septemberdag was. Now, meer as vol kreupen ze weer achter de stammen, kregen de zun op de pokkel en 't duurde niet laank, of d'eerste strekde zuk al en dommelde mooi vot tusken de eigenheimers. Köt er op weer ene en weer ene. Ik heb heur nog zegd: 'Anpakken aans krew gedonder met de controle.' Ze wollen wel, maor kunnen gewoon niet. Het eten har heur te

pakken. Ik naor de wacht, of die ze wat anporren wol. Die har der wil an. 'Mooi liggen laoten', zee e, 'zo loopt ze mij ok niet vot'. Daor mus ik 't met doon en tegen haalf dree waren der nog veer in bewegen, meer ok niet, de rest was an 't zonnebaoden. Laot de grote baos ok nog kommen. Hie bekeek 't en ik zaag vot wel dat er veur mij gien keuninklijke onderscheiding in zat. Maor beroerd weur 'k er niet van. Wel kreeg 'k te heuren: 'Hier is 't leste woord nog niet over zegd.'

Weer in hoes vertelde ik wat mij overkomen was. Vao stun veerkaant achter mij. 'Bel maor op', zee e, 'dat 't daon is.' In eersten begreep 'k hum niet, mettertied wel. Hie wol mij weer hebben. 't Weur hum almaol te machtig, hie har de vut niet meer van veur d'oorlog. Argens in mien kop laag mij 't ok wel. Ik kreeg vast een zegen over dat te veul eten in Eext en dan zu'k mij toch niet stilhol-len. Dan zu'k net zo haard weerum doon. As 'k votbleef, was 't praoten daon. Die aovend he'k 't wark ok opzegd, met de bosschup er bij, dat vao zuk niet redden kun. Ze zult er wel bij daacht hebben, maor daor zat ik niet met. En vao zee: 'Dat was ok niks veur jow, maor der komp wel wat weer. En dan maj weg gaon wanneer aj wilt. Dan za'k mij der wel naor hebben. Help now eerst de bool maor weer met op gang.' Daor bin 'k dan ok an begunt, de bool helpen op gang brengen, met de gedachte, der komp nog zoveul meer. Dat kwam der ok, maor niet veur mij.

Op de 29ste oktober 1945 kwam 'k bij hoes en was vao overleden. Hartverlamming. En 't verhaol was 'Now kuj niet votgaon en je moe allèn laoten.' Op dat moment was 't duliik dat veur mij de horizon dicht zat. Er bleef mij 'Ik droomde 't leven in een groot groen bos.' Zo is 't worden ok.

Max Douwes [1923-1998]

Marcus Taco Douwes is geboren te Klijndijk in een onderwijzersgezin waar thuis Drents werd gesproken. Doorliep de hbs in Coevorden. Studeerde in Groningen wis-, natuur- en sterrenkunde, onderbroken door een langdurige ziekte en een onderduikperiode. Hervatte na de oorlog de studie, nu medicijnen. Trouwde in 1953.

Werd eind jaren veertig door contact met Tonny van der Veen, toen chef-redacteur Drents programma van Radio Noord, radiomedewerker. Hij maakte klankbeelden, trad op in sketches van Hans Heyting en was schrijver en verteller van de beroemd geworden radioschetsen rond de zwervende harmonicaspeler Mans Tierelier, die later in druk verschenen, eerst enkele in *Maandblad Drenthe*, later in boekvorm.

Stopte in 1952 met zijn studie en trad in dienst bij de NCRV. Eerst radio; vanaf 1954 tv. Regisseerde en produceerde documentaires en populaire series als *Stiefbeen en zoon*. Bleef intussen meewerken aan RON en later RONO tot eind jaren zestig. Onder andere met een Drentse hertaling van het Nieuwe Testament.

In 1972 maakte een hersenbloeding een eind aan zijn tv-werkzaamheden. Gestimuleerd door Bart Veenstra ging hij weer schrijven. Van 1980 tot 1998 vaste medewerker van *Oeze Volk*. Schreef bovendien in 1987 columns voor het *Nieuwsblad v/h Noorden*. Voorts bijdragen aan bloemlezingen als *Stoelendaans* (1985), *Oes eigen taol* (1991), *Alles is even belangriek* (1993), *Op petret* (1998).

Belangrijkste boekpublicaties: *Mans Tierelier löp met zien dweellocht deur Drente. Vertellings oet het Drents programma van de Regionale Omroep Noord en Oost* (1972), onder dezelfde titel nog twee bundels *Mans Tierelierv verhalen* (1984, 1988); *De goeie tieding. Naor de beschrijving van Mattheüs*, (1988) een hertaling in het Drents van het Mattheüsevangelie.

In 2007 verscheen onder de titel *Het Neie Testament* zijn volledige hertaling van het Nieuwe Testament, in een bewerking van Jennie Lambers-Niers en Frits Rosenbaum.

Douwes ontving in 1975 de Culturele Prijs van Drenthe.

Zo is het begund

Het liekt mij al weer doezenden jaoren leên dat ik as een buidel van een jaor of veertien van schoel ofkwam. Van de legere schoel, vanzölf. Ik geleuf dat ik ién keer zitten bleven zin. 't Kan ook twee keer wezen... daor zie ik van of. Ik weet dat niet zo goed meer, want de schoel was niet mien grootste liefde.

Ik speulde veul liever op de mondharp. Op vrije middagen gung ik wal ies langs de hoezen um een liedtien te speulen. Smanks kreeg ik dan een cent, en dan gung ik daor droppies veur kopen. Een klein handtien vol. Lekker.

Doe ik dan toch nog van schoel of kwam, doe zee mien

vao tegen mij: 'Mans, mien jong, wat wilt worden?'

Ik zegge: 'k Weet het niet, vao. Niks vao.'

Hij zeg: 'Dat kan vanzölf niet.'

Ik zegge: 'Nee, vao?'

Hij zeg: 'Nee, want ieder mensk möt wat worden.'

Ik zegge: 'Ja, vao?'

Hij zeg: 'Ja, want doe möst de kost verdienen.'

Ik zegge: 'Ja vao; bedankt, vao.'

Hij zeg: 'Ik begriep d'r niks van.'

Ik zegge: 'Nee, vao?'

Hij zeg: 'Nee, Mans.'

Ik zegge: 'Dan staot wij geliek, vao; want ik begriep d'r óók niet zoveul van.'

Ik geleuf dat mien moe het wâl een betien begreep, maor zie zee niks. Ook niet doe mien vao besleut um mij eerst wat op de de boerderij warken te laoten. Een klein boerde-rijchien, maor wij hadden tenminste een stuk stoet, erpel en een stukken in de linkerhand. Maor ik had d'r gien aordigheid in. En een mensk möt toch zien brood verdien- en met dinger waor as hij aordigheid in hef; waor of niet?

Mien moe had het wal deur. Zie zag hoe as ik 's aovends aaltiedeng op mien mondharp speulde. En doe hef zie mien vao umpraot. Want op mien meerderjaorigheid kreeg ik van de oldeluu een monnikao. Een schippersklavier. Ik was d'r zo bliede met, dat kan ik je niet vertellen. Iedere aovend zat ik te proberen um d'r op te speulen. En in het leste gung dat óók nog, zo min of meer. En doe ik op een nacht wakker lag, wus ik in-ien en wat as ik worden wol: Muzikant. Ik zee dat an mien moe. Zie zee niks. Mien vao kwam de de achterkeuken in, en doe vertelde ik het an hum. Hij zee ook niks en gung verslaogen in zien stoel zitten. Ik zee ook niks meer, en zo zaten wij driestemmig te zwiegen.

In het lest zee mien vao: 'Doe möst doen wat as doe niet laoten kanst.' Doe heb ik hum bedankt. De andere dag heb ik mien monnikao umgespt en mien overjes antrökken. Ik wol het monnikaospeulen nóg beter leren, deur langs de hoezen te gaon. Mien oldeluu schaomden zuk kapot, maor zie luten mij gaon. Het eerste liedtien heb ik veur die beide speuld. Het was 'Op de grote stille heide.' Mien moe mus d'r van renen. En doe zin ik votgaon. Mien moe gaf mij een grote puut met. Stoet met schink zat d'r in. Een jaor of wat heb ik langs de hoezen speuld, al dwelend. Zo staodechies-an wuur ik allerdeegs een betien bekend, en dan wordt men nog wal ies vraogd op een wosschup of een feestaovend. En men wet ook gauw waor as kermis is; dat slingert aordig an.

Zo zin ik met mien dweelocht deur Drente lopen, krek zo lang totdat ik deelstreek in het darp waor as ik nou woon. Ik kun een hoiesen kriegien. Mien naober was een klein, niets kereltien. Klein-Rieksie wuur hij nuumd. Hij kwam mij opzuku doe ik de spullegies nog an het plaotsen was. 'Mans,' zee-d-e, 'ik zin Rieksie. Men nuumt mij Klein-Rieksie, maor dat is licháómeliek. In het giestelieke zin ik gróót! Krek zo groot as oeze Ol'Domnee; en dát is een leperd! Maor Rieksie zal hum wal in toom holden! En waor is er een pilsien of een jonge te zuku?'

Ik mus bekennen dat ik zukswat nog niet in hoes had. 'Dan gaot wij hen de kroeg van Jans Druppien!' zee-d-e beslist; 'want daor zit al mien makkers, kammeraoden en vrunden. Ik zal heur an dei veurstellen!'

Wij hen Jans Druppien. Zie zaten d'r blikbaor allemaol. In de eerste plaos kroegbaos Jans, die nooit ja of nee zeg, vanwege de klandizie. Maor hij zit in de zörg over de klei-

ne neringdoenden, vanwege dat hij d'r zölf iene van is.

Daor zat Aorend van de Roege Bulten: Hij kan gevaorliek praoten, maor hij is gien slechte kerel. Maor as het bedrijf hum wal ies te machtig wordt, dan zuukt hij treust en heil bij Jans.

Daor zat Harm-Jan van 't Achterende. Een betien schraol en met een zörgeliek gezicht. Want Harm-Jan is trouwd met Fennechien, en die hef de boks an.

Daor zat Zwiene-Geert. In vrogger dagen dee Geert in knienen, maor dat leverde niet zo veul op. Nou giet het beter, want Geert is overschakeld op de zwienen. 'Veul meer verdienste an,' zeg Geert.

Daor zat garageholder Mijndert Pakdraod. Hij lek wal wat op Jans Druppien, want Mijndert lat zuk nooit zo direct oet. Hij hef een knecht, en zodoende kan hij van tied tot tied wal ies even ontsnappen.

Daor zaten de tweeling Matthias en Tobias. Zie hebt een drukkerijchien, bibliotekien, en ook een stencil-apparaot. Zie praot aaltiedeng met heur beide. Matthias begunt met wat te zeggen, en Tobias maakt het of. En van tied tot tied begunt ze te giebelen... gieniene wet waorum. Geestelieke binnenvetters zint zie.

Ex-olderling Bertus Blaot komp niet zo vaak meer, sunt hij trouwd is met wiekzuster Zörgeling. En dat is maor beter ook. En dan komt zo nou en dan ies anlopen bakker Geuchies en snieder Smodde. Maor dat brengt Jans Druppien niet zoveul centen in de lao. Jans betrúurt dat: 'Want wij, kleine neringdoenden,' zeg Jans... nou ja, en dat giet dan zo wieder.

Maor as bemiddelende figuur heb ik wal begrepen dat de groten op oes darp Ol'Domnee en Klein-Rieksie zint. Heur klein kriegien is niet meugeliek. Ol'Domnee, met zien donkere jes en zien golden brillechien, is wat verstandiger as Rieksie, maor Rieksie is vinniger. Maor dan hef die weer tegen dat-e zuk te gauw metslepen lat in plannechies waor as hij niet tegen-op kan. En zeker niet met Ol'Domnee as tegenstander. Een vijand? Nee, een vrund, en zeker van en veur Rieksie.

Mensken nog an toe: Laot dat zo blieven... bij oes op het darp.

Je: Mans Tierelier.

Begrafenis

Het was gebeurd met de olde notaoris. De man was stark as een bol, maor in ien klap was hij toe de wereld oethouwen. Het was hum op het hart slagen. Harm-Jan van 't Achterende zee, dat hij, wat jaoren anbelangde, wal an zien trekken kommen was, en met zien manier van leven ook. Oeze vroggere olderling, Bertus Blaot, wel as nou met zien vrouw, zuster Zörgeling, in het

bejaardenhoes zit, zee blèrderig: 'Ien-en-tachtig, met God en met ere! Dat is een zégen!'

Dat 'met ere' mug men d'r wal van oflaoten, vun Aorend van de Roege Bulten, want hij had... eh... van de notaoris meer as ien keer... eh ... dinger metmaakt die eh... nou ja, afijn... hij wol daar niet wieder op deurgaon. Van de doden niks as goeds, geliek het zeggen was.

'Goed, maor ieder mensk is zundig!' blaotte Bertus Blaot kesaosieachtig; 'wij faolt ja allemaol, een iegelijk op zien tied. Wel van oes is vlekkeloos?'

'Notaoris zeker niet,' zee Zwiene-Geert vilein. 'Want as mien geheugen mij niet in de steek lat, dan hef hij Mijndert Pakdraod ies een keer bedonderd met de belegging van die zien centen, want hij speulde d'r met op de beurs.'

Jans Drupprien kwam d'r mank. Hij zee dat d'r van de doden niks as goeds zeggen worden mus, en zodoende. Men kun van iene zeggen wat as men wol, en men kun d'r meugelijk ook niet van zeggen was as men wol. Maor de notaoris was notaoris west, en zodoende. De man mug zien gebreken had hebben en ook wal zien goeie kanten. Maor de man was nou ienmaol de man. Zodoende wol hij maor zeggen dat iedere zaak meer as ien kant had. En met de kleine neringdoenden vuul het ook lang niet met. Dat; met-ien ofrekenen was het beste, en dit rondtien veur Rieksie kwam dan op... laot ies kieken... drei daalder rond.

Klein-Rieksie betaalde gelaoten, steuk zien knip weer in de buus, en zee doe: 'Ik heb heurd dat Ol'Domnee de notaoris niet begraven wil.'

Iederiene zat recht overènde. 'Ol'Domnee wil niet wàt?' vruug Aorend ongeleuvig.

Rieksie zuchde as een schoelmeester met een klas vol domme kinder. 'Ol'Domnee wil de begraofenis niet leiden,' zee-d-e, 'de familie is bij hum west, maor hij hef weigerd. D'r komp een ander domnee; oet Utrecht of daorumtrent. Een oomzeggerien van de notaoris.'

Iederiene was verbaosd, want Ol'Domnee is nooit haotdraogend, zeker niet tegenover iene van oes darp; laot staon as hij d'r nooit met te maken had hef. Geert zee:

'Van wel west doe dat, Rieksie?'

'Van notaoris zien familie,' zee Rieksie.

'Hoe vat zie dat op?' vruug Geert, toegelieks met dat Harm-Jan zee: 'Ik begriep Ol'Domnee niet. Waorum is die zo haoterig?'

Rieksie gaf allennig antwoord op Harm-Jan zien vraag. Hij zee: 'Het is krek as Bertus Blaot zeg: Iederiene hef zien fouten. Waorum Ol'Domnee niet?'

Dat mussen wij wal even verwarken, want dat wil d'r bij oes niet zo goed in. Allemaol goed, notaoris mug een engel of een schonterd wezen, maor hij heurde bij oes; hij was van het darp. En Ol'Domnee was ook van het darp, en hoe! Dus was het an Ol'Domnee um de begraofenis te leiden, zin of gien zin. Dat was zien plicht en zien vak. Aldus Aorend. 'Wij moet met hum praoten,' zee-d-e,

'want ik kan niet velen dat Ol'Domnee mij tegenvallen zul.'

Rieksie, singelier kalm veur zien doen, stun in 't ende.

'Wij gaot niet met hum praoten,' zee-d-e, 'maor ik gao met hum praoten. Want aans komt d'r ongelukken van!' Hij drunk zien glassien leeg en gung hen de pastorie. Met de kop oet het raam kunden wij zien dat hij deur Ol'Domnee zölf binnenlaoten wuur.

Wat as zuk in de pastorie ofspeuld hef, dat weet ik allennig van Klein-Rieksie. Het möt umtrent zó gaon wezen: 'Domnee,' zee Rieksie, 'ik kom even praoten over de begraofenis van de notaoris.'

'Spaar je de muite,' zee Ol'Domnee, 'en bepraot dat liever met de domnee oet Utrecht. Want ik doe het niet.'

Rieksie gung zitten. 'As ik vraogen mag: Waorum niet, Domnee?'

Ol'Domnee gung ook zitten. 'Ik kan het niet zeggen, Rieksie,' zee-d-e muu.

'In dat geval,' zee Rieksie, 'zal ik maor ies een sigaar van Domnee opsteken, want zolang zal het waarachtig wal duren veurdat ik dat van Domnee an de weet kom. Want an de weet kommen dóé ik het. Eerder gao ik hier niet vot!'

Ol'Domnee gung achterover hangen. 'Blief dan maor zitten,' zee-d-e trankiel, 'want van mij krigst niks te heuren.' Rieksie gung ook achterover hangen. 'Dan niet,' zee-d-e. Doe dee hij een haal an zien sigaar, en nóg iene, en net zo lang dat die sigaar op was. Ol'Domnee was under bedrieven doende met preek maken veur ankommende zundag. Een stuk of wat dikke boeken had hij al van de plank haald en naost zuk legd. Rieksie bekeek het allemaol en steuk een neie sigaar an. Doe zee-d-e: 'Het wachten duurt lang, Domnee; ik heb dörst!'

'Zoouo...' zee Ol'Domnee verstreuid.

'Jáááá,' bleekde Rieksie, 'en zodoende zul een pilsien of een jonchien d'r wal in willen! En beide ok wal! Want ien-allennig is maor allennig, geliek de volksmond zeg. Ol'Domnee keek hum an. Doe zee-d-e: 'As doe kommen zinst um mien sigaren op te roken en mien drank op te drinken, dan möst het maor zeggen.'

'Goed,' zee Rieksie, 'dan zeg ik het nou. De sigaren, daar zin ik al met doende, maor de drank möt nog kommen. Zal ik het zölf eventies halen? Ik weet waar as het stiet: In de kelder.'

Ol'Domnee stende, maor zee niks, Rieksie sprung in 't ende, hupsde vot, en kwam een toertien later weerum met drie pilsies en een halve fles jonge. Hij bediende zukzölf riejaol. 'Hier zit wij dan dan weer,' zung hij, en nam de eerste vief slokken. 'Goed bier, mag ik wal zeggen maor de klaore kun beter. Zeker kofd van Jans; zien iegen mark. Tachtig percent. Dat is te zeggen. Tachtig percent water. Of hef Domnee de fles zölf even under de pomp holden?' Ol'Domnee stun in het ende. Nou was hij in erns kwaod. 'Wat denkst doe hier met te bereiken?' vruug hij narrig. Rieksie keek hum an met ogen vol eulie met edik. Doe zee-d-e: 'Dat Ol'Domnee mij vertelt waorum as hij niet de begraofenis van de notaoris leiden wil.'

Ol'Domnee gung weer zitten. 'Nooit,' zee-d-e doe. Rieksie dachde eventies nao. Kiekend in zien half-lege glas zee-d-e muilik: 'Dan zal ik dezölfde methode toe-passen moeten as wel ik van 'Domnee leerd heb.' 'Wät veur methode?' vruug Ol'Domnee stoens, maor toch een tikkien met wörms.

'De methode van sjantaozie,' zee Rieksie, hard as een vlint: 'kiek Domnee, hier stiet een telefoon. Die pak ik. Nou. Zöt Domnee wal? 'k Heb de telefoon in mien hand. Over tien tellen bel ik notaoris zien familie. En ik vraog: Hef Domnee je ook oetstukt waarom as hij de begrafenis niet leiden wol? As zie zegt van nee, dan zeg ik: Domnee frag je um eventies bij hum an te kommen, want hij wil het allemaol verklaoren. En as zie zegt van ja, dan zeg ik: Domnee frag je um te meer um eventies bij hum te kommen, want hij wil het verklaoren dat hij op zien besluit weerumkommen is, en dat hij zuk vergist hef. Dät zeg ik. Over tien tellen, as Domnee mij niet verklaort waarom Domnee de notaoris niet begraven wil. En as ik hier niet opbellen mag, dan doe ik het bij Jans Druppjen. Het woord is an Domnee.' Doe keek Ol'Domnee Rieksie een hiele toer an. Doe zee-d-e: 'As ik nou toch weigeren blief, wat döst dan?'

Rieksie keek Ol'Domnee liek in de ogen. Doe zee-d-e: 'Domnee, dan bezoep ik mij op de dag van de begrafenis. En as de kist deellaoten wordt, dan heb ik deur de drank zó veul lef kregen, dat ik wat gek doe. Dan gao ik een volkslied zingen of een toespraak holden, of zowat hen. 't Kan mij niks verschelen. Maor het wordt in ieder geval de walgeliekste begrafenis die ooit op de wereld plaatsvunden hef. En van te veuren bel ik alle kranten op, um d'r verslaggevers en fotografen hen te sturen. Dät gebeurt d'r as Domnee mij niet vertelt waar-um as Domnee weigert.'

Ol'Domnee bleef kieken. 'Ik geleuf waarachtig dâ's doe het mienst,' zee-d-e doe. Rieksie keek weerum en d'r was gien grappjen meer in zien stekelige ogies. 'Ik mag starven as ik het niet mien,' zee-d-e zunder vrundschap of genaode, 'en Domnee kan dit letterliek opvatten.'

Ol'Domnee stun op en luup de hiele studeerkamer deur. Doe gung hij weer zitten en zee: 'Goed dan, de eerste ronde hest wunnen. Ik zal het dei zeggen.' En doe kwam het verhaal. Ol'Domnee was van die oomzegger van de notaoris, die domnee oet Utrecht, indertied toevallig an de weet kommen dat de notaoris geld, wat as deur een koppel mensken bij oes op het darp ofgeven was um te beleggen, misbroekt had um te speulen op de beurs. Dat was misgaon, maor de familie was bijsprungen. En zo was alles op het nippertien nog weer in örder kommen. De notaoris had beleufd um zukswat nooit meer te doen. En van dat moment of had Domnee met opzet wat centen bij de notaoris deponeerd, um hum zien te laoten dat – wat as Ol'Domnee anbelangde – de zaak vergeten en vergeven was. Maor de mensken bij oes op het darp waren van de hiele moord niks gewaar worden, want zó was het 't beste. Maor, ondanks het bewies van vertrouwen van

Ol'Domnee, was die, van een kennis die bij de beurs warkde, gewaar worden dat de notaoris tóch weer geld van iene op oes darp misbroekt had.

Rieksie stak een neie sigaar an. 'Wel is die iene?' vruug hij doe. Ol'Domnee keek hum liek in de ogen. 'Dat bist doe,' zee-d-e vlak; 't is gebeurd vlak veur zien dood. Dus dat zalst meugelijk niet weten. Ik had het dei zeggen wild nao de begrafenis.' Hij wachde op Rieksie zien weerwoord, maor die zee niks. 'Dat iene meer as ien keer fout giet,' gung Ol'Domnee deur, 'dat wil d'r bij mij wal in. As ik daor het slachtoffer van zin, dan is het sneu, maor daor kan ik wal overhen kommen.' Hij haalde eventies diep aodem, en zee: 'Maor dat hij mien allerbeste vrund de leste centen ofhaalt, daor kom ik niét overhen. Veur mien part had hij een andere oetkiezen mugd, maor dei niet. En dat is dat. Ik schaom mij veur dei dâ's doe mij dit allemaol zeggen laoten hest.'

Het was een toer stil. Een hiele toer. Rieksie schunk zuk zien darde pilsien in. Doe zee-d-e: 'Beschouwt Domnee mij as zien allerbeste vrund?' Ol'Domnee wachde even. Doe zee-d-e: 'Ja, Rieksie.'

Rieksie begunde te gniezen. 'Mag die allerbeste vrund dan zeggen dat hij over die oplichterij van de notaoris percies hetzölfde wus as Domnee? Ik wús al dat ik mien spaarcenten kwiet was. Meugelijk krieg ik het weerum van de verzekering. Maor daor giet het niet um. Misschien kom ik, oet grammietigheid, niet op de notaoris zien begrafenis. Maor dat hef d'r niks met te maken, dat Domnee die wäl leiden möt. Domnee huuft mien kwaodheid niet op zuk te nemen. Domnee möt doen naor het gebroek op oes darp, waar as dat loedertien van een notaoris óók bij heurde. Mien kwaodheid is van mij. Daor mag gieniene ankommen. En zodoende giet Domnee nou hen de familie um te zeggen dat hij de begrafenis leiden zal.'

Ol'Domnee schudkopde. 'Nooit een keer,' zee-d-e, 'ik doe het niet.'

Doe was het Rieksie zien beurt um in het ende te kommen en de kamer deur te lopen. In het lest zee-d-e: 'Domnee hef niet de hiele waarheid spreuken, dachde ik zo. Want ik weet oet dezölfde bron as Domnee, dat Domnee, nao die eerste keer, ook veur de tweede keer zien spaarcenties deur de notaoris kwietgaon is.'

'Wat wost daor met zeggen?' vruug Ol'Domnee.

'Nou, niet veul,' zeurde Rieksie. 'Ik wol Domnee allennig maor anzeggen dat ik alles bekendmaken zal, as Domnee die begrafenis niet leidt. Dan zal ik zeggen, en bewiezen, dat Domnee dat niet doen wil umdat-e zölf deur de notaris bedonderd is. En dan zal iederiene zeggen: Dat is kinderachtig van oes Domnee, dat hij zien eigen portemenee wreken wil op een overledene. Dat zal ik waarachtig zeggen, Domnee!'

Ol'Domnee dreide zuk of van Rieksie en keek een toer naor een pertret waar as hij op stun as student. Slim langzaam zee-d-e: 'Altiedeng bösselt wij tegen 'n kander. En die iene keer dat ik an dien kant staon wil, dan gefst doe mij een opwupper, dat ik votvlieg. Dat is niet mooi doen

Rieksie.’

Rieksie stun op. ‘Um van domnee te winnen’, zee-d-e, ‘möt men alle middels te baot nemen. Ook de gemiene.’ Hij luup hen de deur, dreide zuk um, en zee: ‘De sigaren waren best. De pils ook. Maor over de jonge zal ik Jans Druppien toch ies een oetscheiter geven.’ Doe luup hij de gang in. Ol’Domnee bleef stil zitten.

Bij de veurdeur dreide Rieksie zuk weer um en luup de studeerkamer in. Zunder flauwigheid zee-d-e: ‘Domnee is mien allerbeste vrund. Dat was ik nog vergeten um te zeggen. En veur zien allerbeste vrund möt men wat overhebben. Allerdeegs een begrafenis leiden van zien allerbeste vijand.’ Doe gung hij vot.

Gien ander op oes darp hef ooit begrepen waarom Ol’Domnee diezölfde avend hen de notaoris zien familie gung, um te zeggen dat hij van gedachten veranderd was, en de begrafenis toch leiden wol.

De notaris is henbracht met de mooiste toespraak die Ol’Domnee ooit op een kerkhof holden hef. Tenminste... dat zee Klein-Rieksie, die d’r ook was.

De verhouding tusken hum en Ol’Domnee zal altiedeng een raodsel blieden.

De merel

Het trekt wal bij, vanzölf, maor hij is der toch nog niet gaans en al overhen. Hij zit der nog een betien over te prakkezeren. Over die merel. Ol’Domnee is nou ienmaol gek op vogels, en speciaol op merels. Zie zingt zo mooi, zeg hij; het is gien fluiten meer, maor zingen. Men kan dat pas goed begriepen wanneer men dat ’s mörgens vrog ies een keer of wat heurd hef. Het zingen van de merels – zeg Ol’Domnee – dat hef wat weg van klaor en kold pompwaoter as men zuk op een bruijerige dag in het zwiet warkt hef bij de bouw.

Boetendes hebt merels, krek as aandere vogels, vleugels, waar zie met vliegen kunt – zo maor een ende de locht in. De locht, waar - naor algemien zeggen – oeze Heer woont. Zie zint dus al een ende in de richting, zeg Ol’Domnee; in ieder geval een ende wieder as wij, mensken. Smanks denk ik wal ies (zo zeg Ol’Domnee), dat oeze Heer niet best zunder merels kan. Dizze gedaachten zint wal niet de leer van de kerk, maor tóch... Een mens dènk wal zo ies wat, en dan blef het een wonderlijke affeern.

En zodoende hef Ol’Domnee alle vogels op het voor; ook vanzölf umdat hij gek is op alle vogels. Maar toch: het mieste vanwege de merels. Iedere mörgen streit hij brood en vogelzaod, en dan kek hij, van zien studeerkaomer oet, naor de muskies en de spraon, naor de doeven en de vinken, die dat oppikt. Maor het giet hum um de merels. En, as het der op ankomp, um die iéne merel.

‘Die iene merel, dat is een bizundere’, zeg Ol’Domnee. ‘Die is niet bang veur mij. As ik ’s mörgens met de schöttel vol voor hen boeten kom, dan zit hij al te wachten in de heeg. En as ik strei, dan komp hij stoef achter mij zitten. Zó achter mien hakken. Ik moet mij dan veurzichtig umdriegen, waant aans trap ik op hum. Kiek, het mooie is dat die iene merel niet benauwd veur mij is. Dat gef mij een mooi gevuul, krek geliek het paradies al op de wereld kommen is. Wij kiek ’n kander an, en dan denk ik dat hij dat ook al deur hef. En dat wil toch wal hiel wat zeggen veur een merel. Op de ien of aandere wieze zint wij met ’n kander in de kuunde, en dat is slim singelier. En zodoende heb ik ién ding niet goed begrepen.

Ik zegge: ‘Wát hef domnee niet begrepen?’

Ol’Domnee stukde het mij oet. Een merel, zee hij, döt aaltiedeng geern geluden nao. Dat kunt zie gloepens goed. En daorum had hij het met die merel ook ies perbeerd. Iedere mörgen, bij het voren, had hij de eerste regel fluit van een verssien dat hij in zien studententied vaak fluit en zungen had. Te hoop met een stuk of wat kammeraoden; zó slim kammeraod dat zie nou nog geregeld bij ’n kander ankwamen as zie in de buurt waren. Dat verssien had niks um hakken, maor het dee hum nog aaltiedeng denken an tieden van bliedheid en vrundschup. En die eerste regel, daor kunden zie ’n kander al op een ofstaand an kennen. Dat gung van: Tju túúú tju tju, tú tjúúú tu – meer niet. En dat had hij perbeerd um die merel bij te brengen, iedere mörgen weer: Tju túúú tju tju, tú tjúúú tu; zó, as hij an het voren was. Maor de merel dee het nooit náó. Wonderlijk, maor hij déé het gewoon niet.

En doe, op een mörgen, wàs de merel der niet. En de tweede en de daarde mörgen ook niet. En daor had Ol’Domnee een wonderlijk soort van verdriet over. En nou vruug hij an mij, of ik ’s mörgens, slim vrog, dat regeltien oet dat liedtien speulen wol op de monnikao, achter zien hoes. Het was een gekke vraog, dat wus hij wal, maor een monnikao druug wieder. En meugieliek zat de merel in de buurt, en was der zeker van dat Ol’Domnee oet vrundschup niks naoluit um het hum naor ’t zin te maoken. Hij wol mij der wal veur betaolen, zee hij met een betien schaomte.

En zo kwam het dat ik op een mörgen graotis veur niks op de stoel achter de pastorie dat iene regeltien aal maor deur op mien monnikao speulde; nou ies weer zachies, dan weer hard. Het was de vrömdste opdracht die ik ooit had heb, maor toch niet de vervelendste. Waant het is mooi, ’s mörgens zo vrog.

Nao wal een haalf uur speulen kwam Ol’Domnee der an met zien schöttel vogelvoor. Hij streide en keek oet. Gien merel. Domnee gaf mij een wenk um in hoes te gaon, maor doe ik dat daon had, zag ik, van het raom van de studeerkaomer oet, dat de merel niet kwam. Zunde veur die man, en – vrömd genug – ik had der zölf ook een

betien hartzeer van. Dat gung allerdeegs niet vot doe ik een kop hiete kovvie kreeg van Ol'Domnee. Doe hij mij het anlangde had hij een slim old gezichtien en scholders die umdeel hungen. Hij zee allennig maor: 'Het hef niet hólpen, Mans; maor in ieder geval slim bedaankt veur de muite.'

Wat möt men dan zeggen, in zo'n geval? Niks. Gewoon hen hoes gaon, met de monnikao.

De aandere dag was Ol'Domnee um zeuven uur 's mörgens al bij mij. Ik was nog niet hielemaol bij de tied, maor wuur klaorwakker doe ik heurde waor het um gung. Slim vrog was Ol'Domnee die mörgen wakker worden deur het bekende fluitien: Tju túúú tju tju tú tjúúú tu... Met zien slaoperige kop had hij dacht: Wel van mien olle vrunden stiet nóú veur de deur? Hij had zien kaomerjes anscheuten en was hen de deur draofd, um die lös te doen. Der stun gieniene. En doe was hij op het idee kommen. Hij was hen de achterdeur rend en had die veurzichtig lösdaon. En daor zat hij: de merel! Doe die Ol'Domnee zag, dribbelde hij met kwieke poties op hum toe en fleut het nóg ies: Tju túúú tju tju, tú tjúúú tu... En doe was Ol'Domnee de keuken inrend um voor klaor te maoken. Maor doe hij met het voor weerumkwam, de hof in, doe waren wàl alle aandere vogels der, maor de merel was vot.

Hij is ook nooit meer kommen. Ol'Domnee zeg dat ieder levendig wezen zien tied hef van kommen, maor ook van starven. 'Ik preek het haost iedere week', zeg Ol'Domnee, 'maor as het jezölf angiet dan valt het niet toe um het te verwerken. Alderdeegs niet met een merel. Maor bedaankt, Mans, das doe hum nog hólpen hest um ofscheid te nemen in de taol die fk verstun.'

Hij luup hen de deur en keek de locht in, die straolend was en hardblauw.

Ik zegge: 'Ik denk niet dat allerdeegs Domnee hier nog wat an doen kan.'

Hij bleef kieken naor de locht, en zee: 'Nee, Mans; maor dat huuft ook niet.'

Het was een toertien stil. Boven oes heurden wij de leeuweriken fluiten. 'Möst ies heuren', zee Ol'Domnee, 'wat flúít die mooi. Maor mérels zingt.' Doe gung hij vot. In zien donkere jes had hij wat weg van een merel.

Fragmenten uit: De goeie tieding naor de beschrijving van Mattheüs

1:18-25

De geboorte van Jezus

Jezus Christus zien geboorte gung zó: In de tied dat zien moe Maria met Jozef under de geboden stun, kwam het oet dat zie, veurdat zie bij Jozef intrök, in verwachting was van de Heilige Giest.

Umdat heur man, Jozef, een rechtschaopen kerel was en heur niet te schaande maken wol, had hij zuk veurneumen um van heur oet 'n kander te gaon zunder der ruchtbaorheid an te geven.

En kiek, doe hij dat zo beprakkezeerde, zag hij in een dreum een engel van God, die zee: 'Jozef, zeun van David, doe mös niet benauwd wezen um Maria as dien vrouw bij dij te nemen. Waant wat bij heur te gruien begund is, komp vot oet de Heilige Giest.

Zie zal bevallen van een zeun, en die mös Jezus numen. Want hij zal zien volk redden oet heur zundig leven. Dit is allemaol gebeurd umdat waormaakt worden mus wat God spreuken hef deur de profeet, doe die zee: 'Kiek, een wicht zal bevallen van een zeun, en men zal hum Immanuel numen, wat zeggen wil: God met oes.'

Doe Jozef weer wakker worden was, deed hij wat God zien engel hum verórderd had, en hij huul zien vrouw bij zuk.

En hij had gien gemienschup met heur veurdat zie bevallen was van een zeun. En die numde hij: Jezus.

13:24-30

De geliekenis van het roet

Hij luut heur nog aandere geliekenissen vernemen. Hij zee: 'Het hemelse riek is geliek een man wel best zèeigoed inzèeide in zien kaamp.

Maor de mensken slupen, en under bedrieven kwam der iene wel kwaod met hum was en wel roet maank het gewas zèeide, en doe vortgung.

Doe het gewas opkwam en vrucht zette, doe kwam ook het roet veur de dag.

Doe kwamen de knechten van de baos en zeden: 'Heer, ij hebt toch goed zèeigoed gebroekt. Waor komp nou dat roet vort?'

Hij zee tegen heur; 'Dat hef iene daon wel een hekel an mij hef.' De knechten zeden tegen hum: 'Zul wij het dan maor niet wieden gaon?'

Maor hij zee: 'Nee, want as ij het roet deroet trekt, dan zul ook het gewas metgaon kunnen.

Laot beide maor te hoop tot wosdum kommen. Dan zal ik in de tied van de bouw tegen de mèeiers zeggen; 'Haal eerst het roet bij 'n kander en bind er bossies van, um het te verbraanden. Maor breng het gewas te hoop op de deel.'

13:36-43

Oetleg van de geliekenis over het roet

Doe hij het volk vortgaon laoten had, gung hij weer hen hoes. Zien leerlingen kwamen bij hum en zeden:

‘Verklaor oes de geliekenis van het roet in de kaamp.’

Hij zee: ‘Wel het goeie zèigoed strèeit, dat is de Menskenzeun.

De kaamp, dat is de wereld. Het goeie zèigoed, dat zint de kinder van het hemelse riek. Het roet, dat stelt de saotanskinders veur.

De tegenstaander wel dat zèeid hef, dat is de saotan. De bouw, dat is as de wereld veurgoed an zien èende kommen is. De mèeiers, dat zint de engeln.

Geliek dus het roet bij ’n kander bracht is en in de braand steuken wordt, zo zal het ook gebeuren bij het èende van de wereld.

De Menskenzeun zal zien engeln oetsturen. Zie zult oet zien riek alles en iederiene vergaren wel tot zunde verleid en unrecht daon hef.

En die zult in het vuur gooid worden. Daor zal reerd worden en met de taanden knarst.

Dan zult de rechtveerdigen straolen as de zun in heur Vaoders riek. Wel oren hef um te heuren, laot dennend ok lustern!’

1 Korintiërs 13

Al kun ik ok praoten
met de spraok van mensken en engeln
maor ik had gien liefde,
dan was ik een dreunende gong
of een rabbelnd bekken.

Al kun ik veurzeggen as een profeet,
en alles speuren wat as verbörgen is,
en alles wieten wat as der te wieten is,
en al het geleuf hebben
wat as neudig is um bargaen te verzetten,
maor ik had gien liefde
ik was ja niks.

Al zul ik al mien bezit oetdielen
en mien lichaom vortgeven
um verbranden te laoten
maor ik had gien liefde,
ik had der gien baot bij.

De liefde hef geduld
de liefde is genaodig,
zie kent gien ofgunst;
de liefde is niet pronkerig,
zie is niet opblaozen;
de liefde gef gien ansteut en zuukt niet zukzölf;
zie lat zuk niet kwaod maken,
en reKent gien kwaod an.

Zie hef gien schik in onrechtveerdigheid:
nee, zie hef schik in de waarheid.
Zie waart alles, zie geleuft alles, zie hoopt alles,
zie verduurt alles.

De liefde:
zie vergiet in der ieuwigheid niet!
Maor veurzeggings,
daor komp een èende an:
wat as spreuken is:
men zal het niet meer heuren:
wietenschup:
die zal het niet meer veur het zeggen hebben.
wat wij wiet, dat is ja maor de helft;
oes veurzeggen is maor een part.
Maor as het allerzuverste komp,
dan zal het onzuvere over wezen.

Doe ik een kind was,
daor praotte ik as een kind, dacht ik as een kind.
Maor nou ik opwossen ben,
nou heb ik het kinderlijke ofdaankt.
Nou kiek wij ja nog in een beslagen spiegel,
maor dommiet oog in oog.
nou bin ik nor maor met de helft bekend,
maor dommiet mit alles;
geliek alles van mij bekend wezen zal.

Zodoende blijft over:
geleuf, hoop en liefde; dizze drie.
Maor van dizze is het veurnaomste:
de liefde.

Bonnie Veendorp [1923]

Geboren in Hogeveen en opgegroeid in Zuidwolde. Woonde enige jaren in Hogeveen en sinds 1971 in Zuidwolde.

Leerde door een gedichtenwedstrijd van de RONO Hans Heyting kennen, die haar tot het schrijven van een langlopende radiostrip wist te bewegen. Heyting was ook het eerste contact met *Oeze Volk*, waaraan ze vanaf 1959 meewerkte met gedichten, verhalen en haar *Naoberpraoties* (voorvallen uit het dagelijkse leven). Voor RTV Drenthe vertaalde ze *Paulus de Boskabouter* van Jean Dulieu in het Drents.

Werk van haar staat in diverse bloemlezingen, o.a.: poëzie in *Mandielig* en kinderliteratuur in *Drèents kienderboek* (1984).

Boekpublicaties: *Naoberpraoties* (Assen z.j.) en *Nije Naoberpraoties* (1983), *Drèents Veurleesboek* (1986).

Bonnie Veendorp ontving in 2010 de Roel Reijntjespries van Maandewark/Oeze Volk.

Der is een spook geboren

Baoven in de olde toren
is vannacht een spóók geboren!
Allent de maone hef 't e-ziene,
en die dacht eerst: 't Is een gerdien!
Maar toen hij 't ding zag zwéven
is e béter acht gaon geven.
En de sterren reupen ook:
'Meneer de maone, 't is een spóók!
Dus veur 't eerst, in 100 jaoren,
is ter weer een spook geboren!

Vanaovend

Vanaovend dan gaot álle kienderties slaopen.
Onder de dekenties in heur ledikaant.
Doempie in 't mondtie en oogies stief dichte,
Poppie of teddiebeertie in d'haand.

Vanaovend dan gaot álle sterregies schienen,
Hoge an de donkere, donkere locht.
Der bint ter wel viéftig, wel hónderd, wel dúzend!
O ja heur, der bint nog wel sterren genogt.

Vanaovend dan löp Klaas Vaak op zien tienem,
Strooit aover de wereld háánden vol zaand!
Dan slaopt álle veugels en bomen en huzen,
En álle kienderties in 't Dreintse laand.

De baord van de kabouter-koning

Midden in het Bunerbos ligt de zeuven heuvelties. En onder die heuvelties woont een hieleboel kabouters. As ter veule grote meinsen bij menaar woont, of een hieleboel kienderties met menaar speelt, dan komp ter vake ruzie. Dat zult jullie ook wel ies mit e-maakt hebben! Want de iene wil dit en de áánder wil weer wat ááns... Zó is 't nou ienmaal in de wereld. Ook in de kabouterwereld. En dáórumme wolden de kabouters een kóning hebben. Dan was dié de baos en kun der gien ruzie meer komen. En ás 't nog ies veurkwam, dan kun de koning zeggen wie of geliek had.

Maar wié mus koning worden? Ze dachten der allemaole diepe aover nao en besleuten toen dat 't de kabouter mit de mooiste en lángste baord mus wezen.

Nao veule passen en meten hadden ze der iene vunden die een práchtige, lange, golvende baord had. Gelökkig was 't óók een goeie en verståndige kabouter! Want zó is dat in kabouterlaand. Hoe langer en mooier de baord, hoe beter en verstaandiger de kabouter... 't Vrouwgie van de kabouterkoning zorgde dan ook dat de baord van heur man hiél mooi bleef. Elke aovend veur ze hen bedde gungen, kamde en börstelde ze de baord hielemaole uut, nét zolang tot e gliensterde as zulver. Dan pakte ze een bussie haorlak uut de kaste en spuitte lak aover de baord, zodat de golven de aandere morgen der nog mooi in zaten.

's Morgens kamde ze de lak der weer uut en dan was de koning de hiele dag weer netties. Op een morgen weur de koning wakker en... O kiender, wát schruk hij! Want zien baord, zien mooie witte baord, was niet meer wit, maar... páórs!

Dat was wel zo'n stóm gezichte dat de kabouterkoning niet wus hoe hij der mit án mus. 'Vrouw, vrouwgie', reup e hiel hard. 't Vrouwgie kwam op een draffie anlopen. Maar toen ze de slaopkamerdeure lös wol doen reup de koning: 'Ho even, ie mut niet schrikken heur!' Ze bleef verwonderd staon. 'Wat is ter dan?'

De kabouterkoning begunde te stottern en hij weur vuur-rood van schaamte, wat hiel gek leek bij zien paorse baord... 'Heb ie soms een purre op de neuze of is 't rek uut oen pyamabroek e-knapt?', vreug 't vrouwgie.

'Was 't maar zo!', zei de koning bedroefd. 't Is vèule arger! Ik hebbe een páorse baord!'

'Wát zeg ie mij dáor?', reup 't vrouwgie en deed dalijk de deure lös. En toen zag ze de koning staon... Mit een baord die hielemaole páors was...

'Och, grote grutties!', reup ze en begunde te láchen, te láchen! Ze kun der niks an doen, want 't was toch ook wel zo'n raar gezichte... De kabouterkoning weur een beetie narrig. 'Lach toch niet vrouwe, want dit is hiél arg! Want as de aandere kabouters mij zó ziet, wilt ze mij vaste niet langer as koning hebben.'

't Vrouwgie schruk. Daor had ze nog hielemaole niet an

e-dacht. Ze lachte niet meer, maar dacht nao. Opiens keek ze hiel verschrikt en leup hen de kaste, dee de deure lös en keek naor de plaanke waor de spuitbusse op stund.

Toen begunde ze hiel hard te reren.

'O, wat árg! 't Is mién schuld! Gisteraovend lag ik in bedde en toen dacht ik der an dat ik hielemaole vergeten had oen baord te doen. Ie sleupen al en um oe niet wakker te maken heb ik, zunder 't locht op te doen hiél veurzichtig oen baord e-kamd die baovenop de deken lag. Toen heb ik de busse mit haorlak e-pakt en lak aover oen baord e-spuut.

Maar umdat 't duuster was, pakte ik 't verkeerde bussie, iene mit paorse varve, die der vlak náóst stund...' Ze keek naor de paorse baord van de koning en begunde weer te reren. 'O, nou zul ie wel hiél kwaod op mij wezen!' Maor de koning schudde zien heufd. 'Ik bin hielemaole niet kwaod op oe, want iederiene kan hum vergissen en ie bedoelden 't jao goed? Maar de vraoge is, wat kunne wij der an dóén...?'

Ze dachten allebeide diep nao. Maar 't hölp niks! De baord wás paors en blééf paors... Toen leup 't vrouwgie resoluut naor de keuken en pakte een boekie waor as in stund hoe aj vlekken aoveral uut kunden kriegen. Bij 'varfvlekken' stund, dat aj der 'peut' op mussen doen en dan flink wassen in hiet ziepwater. Ze pakte de flesse mit 'peut' uut 't anrechtkassie en een ummer mit hiet water. Ze strooide der een hiél pak waspoeder in, zodat 't goed schoemde. Toen nam ze alles mit hen de slaopkamer, pakte de koning bij de baord, gooide de flesse mit peut der aoverhen en drukte hum toen in de ummer mit ziepwater.

De arme kabouterkoning sneuf en proestte en reup van: 'Hoh...! Hoh...! veurzichtig!' Maor 't vrouwgie trók heur der niks van an en schrobde maar deur. Nao een half ure was 't waoter paors, de koning rood en de baord... was wit! Jao heur, spiérwit!

'Goed zo!', zei de koning, toen hij naor zien spierwitte baord keek. 'Nou mut de zaak nog dreugen. Ik gao een ende kuiern in de Bunerbos, dan kan de wiend mien baord dreuge blaazen.'

Hij stapte vut en toen hij nao een poosie weerúm kwam, had hij een práchtige witte baord die glaansde en golfde zo as e nog nóót eerder e-daone had.

En zó kreeg de kabouterkoning weer een witte baord en was iederiene tevreden.

Roel Reijntjes [1923-2003]

Roel Reijntjes werd geboren in Beilen. Vader was een man van aanzien: directeur van de elektriciteitscentrale, commandant van de brandweer en voorzitter van de voetbalvereniging; moeder afkomstig uit een Westerborks caféhoudersgeslacht. Van jongs af aan een eenling, in kleding en gedrag anders dan zijn dorpsgenoten. Bleef zijn hele leven wonen in zijn ouderlijk huis. Zorgde voor zijn moeder tot aan haar dood in 1978.

Na de hbs belastingambtenaar tot 1972. Leefde daarna van de pen en van onemanshows in het Drents door het hele land. Daardoor, door radio en tv-optredens en door openhartige interviews ook buiten de provincie Drenthe's bekendste schrijver. Na de dood van zijn moeder tijd voor reizen naar Frankrijk, Italië, Peru, Griekenland en Thailand. Kwam sindsdien steeds openlijker uit voor zijn homo-erotische geaardheid, ook in zijn literaire werk.

Werkte mee aan toeristische uitgaven als *Kijk op Drenthe* en folkloristische als *Volksverhalen uit Drenthe*. Schreef veelgelezen Drentse aforismenbundeltjes (zoals *100 kleine Drentse wiesheden*) en radioteksten voor de RONO. Voorts zo'n vijftientig Drentse literaire prenten, onder meer in opdracht van provincie en gemeenten.

Debuteerde met literair werk in 1956 in *Oeze Volk*, waaraan hij tot zijn dood meewerkte. Publiceerde steeds vaker ook in *Roet*, dat een speciaal nummer (jrg. 1996/97) aan hem wijdde met een bloemlezing van zijn mooiste gedichten, essays over vorm en thematiek van zijn werk en bewonderende gelegenheidsgedichten van collega's, waaruit blijkt dat hij verschillenden van hen inspireerde tot het schrijven in het Drents. Werk van hem werd opgenomen in diverse bloemlezingen.

Literaire boekpublicaties: *De iegelkaor* (1959), *De speulman* (1961), *Het wollegres* (1965), *Kleine Drentse reize* (1975), *Al wat ik zag* (1978), *Veur later* (een door Heyting samengestelde bloemlezing, 1983), *Zeedruk* (1987), *Mien liefste, ach, wat is met mij* (1993) en *Late brummelpluk* (bloemlezing uit eerdere bundels, met nieuwe gedichten, 2002).

In 2010 verscheen, onder redactie van Henk Nijkeuter, in één cassette: *Roel Reijntjes (1923-2003)*, *Jonggien an de Beilerstroom* (een bio- en bibliografie); *Het aander leven* (een keuze uit Reijntjes' verhalen); *Ik heb nooit echt het vol geluk verwacht* (de verzamelde gedichten).

Roel Reijntjes ontving in 1977 de Culturele Prijs van Drenthe.

Starven

Wees zacht Dood as ik starven gao
 en blaos de aodem van vergeten
 over de zeerte van het weten -
 dat is genaou.

Dood is niet slim – het is een slaopen
 in 't grote bedde van de rust
 daor 't veilig is en 't longern blust.

Ik weet van horizonnen van de Rust
 waorachter ik ok ienmaal zal verdwienen
 maor 'k bin zo schrouwend bang
 veur lieden en veur pienen
 en daorum Dood, aj komt –
 haal mij dan onbewust.

Sacré Coeur

Hoog op de heuvel, de Sacré Coeur
 met zien blinkende koepels, longernd streven
 naor de hemel, romig-wittig van kleur,
 as de besneide belofte van ieuwig leven.

Under mij, daken van geelrode tint,
 een vlakte, een zee van rimpelde pannen –
 de Seine, een rustig en griezich lint,
 deur bruggen as springende reeën bespannen.

Boven mien heufd speelt nunerig fien
 't klein örgel – een man met dode ogen
 draait de slinger – en gunder, hoog boven de pien,
 wis de Sacré Coeur met zien vinger hen boven.

Graflegging

Zien arme lief, met spiekers schunden,
 wordt geurig zalfd en doek' umwunden
 deur vrouwen met heur zachte zörnen.
 O, Wachter van de nacht,
 wat is er van de mörgen?

Veurzichtig wordt het lichem dragen;
 de vrouwen schreit: 'O, help oes klagen,
 oes Heer is dood, wél zal nou zörnen?'
 O, Wachter van de nacht,
 wat is er van de mörgen?

De laamp belocht met witte schien
 zien dode lief, verstrakt in pien.
 De oliefhof beeft... oes Heer wordt börnen.
 O, Wachter van de nacht,
 wat is er van de mörgen!

Echtpaar in de bus

Zit naast mekaar en zegt gien woord:
wat zegd mus worden dat is zegd
en krom is krom en recht is recht;
te vaak hebt zie mekaar vermoord.

Nog reist zie in dit leven saomen
bint toe an de bejaordenpas.
En as zie dood gaot zegt zie 'Aomen' -
verbiesterd dat dit 't leven was.

Florence

De stad lig in een dal van rozen,
nóg fonkelroder as chiantiwiën,
de okergele steen is warm van blozen
um het astraante strelen van de zunneshien.

En in de aovendleite kuiert Beatrice
weer langs de Arno – Dante zöt heur an –
de dreum is ieuwig, de stad nog aid coulisse
van het ontloekend wonder tussen vrouw en man.

Een kleine nis, een beeld, de maagd Maria,
David zöt Grieks en lichtliek fronsend neer
op de Piazza della Signoria
diagonaal het krusend snelverkeer.

En kantelnd klömt boven oet de daken
de slanke Raodhoestoren naor 't azuur
een arabeske um de hemel an te raken:
de Florentijn vuult zuk vanaolds God's buur.

Pan an de Beilerstroom

Des nommerdags –
hij fluit in 't riet
an greune walkaant van de stroom
de nymfen daanst umtoe de boom -
zie daanst
Pan speelt
het Panta Rhei -
de Beilerstroom, de Beilerstroom
drag water water naor de zee.

Tussen Spier en Wiester

Het regende zo zacht, maor ach wat zung de liester!
ik kuierde de weg – de straot van Spier naor Wiester,
een jonge ree, neisgierig, met amandelogen
sprung dartel daansend vot met arabeskenbogen.

De veenties in de heide, die leken grauw te kieken,
een beetien hemelsblauw, dát zul heur beter lieken!
en in de stille bos zag ik an beide kanten
as trotse maharadja's, de kleurige fazanten.

En in de barkenbomen, daor buitelden de mezen,
lachten mij oet en tsjilpten: 'ja, wij verklaort bij dezen,
hij is beslist niet wies, die kerel in de regen,
dat is een vrömde mens, daor langs des Heren wegen!'

Maor ik gunk aal maor wieder en achtte niet de regen,
al glum het natte asfalt mij streng en recht integen:
want ach hij zung veur mij, allèn veur mij, die liester,
daor an die stille weg, de straot van Spier naor Wiester.

Now wiegt Maria

Boeten op het veld, daor weit de wind...
now wiegt in de stal Maria heur kind.

Het lacht zo bliede en trappelt zuk bloot.
De snei is zo wit – oeze zunden bint rood.

En over de bargaen komt keunings met gold
en schepers, die 'n laom in de narmen holdt.

De bo is zo warm in een waereld vol nood,
het Poppie nog veilig op Moeder zien schoot.

De wind giet slaopen... heel stil slap de wind...
now wiegt in de stal Maria heur kind.

Aalden

As een kleine vloot
van grote geweldige schepen,
arken van Noach,
stillik driendend naor de dokige einder...
zó is aold-Aalden.

Mens en hoez'
roegknoestige ieken,
erensachtig as iegenarfde boeren –
en in de varte,
as een reiger – de Jantinao Helling meul.

Nao is Zweel'
breed en rustig –
over het Diepien...
Aalden krup er dicht tegen an –
en glumlacht.

De wedevrouw

De vleermoes van de ienzaomheid
vlög op mij an, ik in mien bed,
ik heb mij hiel de dag verzet

now in de nacht bedreigt e mij
ik heb as ofweer-amulet
dien foto op het kastien zet

dag is al slim, maor nacht te arg
dan kröp het ondier in mien marg
en mörgennacht weer overnei
de vleermoes zug, ik schrouw en schrei

gienien die komp, de kussensloop
naost mij is leeg
mien hals is schrom
wekker loop!
mörge kòm...

Kind in Beilen

Ik was een jonggien an de Beilerstroom
't Was zomer en de rogge deinde
De nes een paradiesien zunder einde
En ekkels gruiden an de dikke ekkelboom.

Een speulse reize in het laand van Ot en Sien
Waor in de stilte loom de kippen tokten
En padden bij de spoorstoot traog de muggies slokten
Under de koepel van de warme zunneshien.

Het leven stroomde dreumerig veurbij,
De tied stund stil en rust umspulde mij.

Wiegeliiedtien

Sluut now dien ogies
en slaop dan mien kind,
de stilte giet soezen
dan wiegt breurtien wind.

As 'n schip vol met zulver
glidt Moedertien Maon
deur de stroom van de nächte
naor lochter bestaon.

O sláóp dan klein poppien
't aol spinwieffien spint,
weeft met schèring en inslag
het zuut dreumenlint.

Nachtschade

As nacht heur diepe shade
op bos en heide daolt,
de zwatte wollen wade
de scharpe lienen vaoldt
en zó maor witte wieven
oet stille veenties stiegt,
de bomen zuk bedappert
en over spoken zwiegt:
dan vuul ik dat de geesten
opnei tot leven komt,
zie viert heur stille feesten
de monden zint verstomd...
as nacht heur diepe shade
op wal en strubben daolt,
dan speur ik weer de veurtied,
die nóg oes doen bepaolt.

Doe mien liefste votgunk

Doe mien liefste votgunk was het regen
greune appelties völlen in 't gres
zo wied zint oes dörpien zien wegen
nog wieder de heide – de nes

en daor kwaamp oes de wereld integen,
veurbij gunk die meitiedse zegen,

doe mien liefste votgunk, was het regen...

Dodemans liedtien

Het uur stiet in het mörgenrood
het leven dat giet zumen
en daolik zal de goede dood
een steegien veur mij rumen

Hij dref mij vot, die zaachte vrund
aal wiegend in zien narmen
alles dat was, har anders kund
maor 't ende is erbarmen

Tussen de dood en tussen mij

Tussen de dood en tussen mij
daor hef mien moeder altied staon

Mien ogen prikt, zint rood an daon
van rouwen in versteulenheid

Gienien nog zeg: 'ik hol van dij,
kom mij in liefde naoderbij'

As elk ien dood is, kan men vòt
veur verre reizen, lust en lot

Van plicht en zörg is men bevrijd,
maor wint de diepste ienzaomheid.

Regen

Regen valt gestaodig deur
Regen langs de roeten
Regen ruust de nachte deur
Regen is opboeten

Regen in de regentun
Regen, zaachte zegen
As mien bloed ies stromen kun
As die milde regen

Regen, regen gef mij rust
Regen, die giet zingen
Regen die het smeulen blust
Van de zere dingen

Regen brengt mij in een roes –
almaal regen um mien hoes.

Zo as y naor mij keken

Zo as y naor mij keken
dat hef het ende bracht
bevreuren liefdesteken
mien lippen stom van klacht

Dien blikken leuten breken
het hart dat bange wacht
met felle fiene steken
heb y het ummebracht

De min zòt gien gebreken
in liefde zuut en zacht –
zo as y naor mij keken
hef mij de dóódsword bracht!

Zang

Het zunlocht weerkaotst het ivoor van dien taanden
het zunlocht weerkaotst het olief van dien haanden
het zunlocht dat valt op dien nacht-duuster haor
het zunlocht gef glaans an dien zaachte gebaor
het zunlocht dat valt in het broen van dien ogen
het zunlocht dat wil er dien schoonheid verhogen.

Geboorteplaats

Hoog oet de toren kiek ik deel
op 't aolde Beiler dörpsgareel
breed kerkdak met zien blauwe leien
en spreidend tot de horizon
de greune frisse weiden.

't Mag wezen: 'n leven klein van brein
toch sterk in zien bescheidenheid
met schier verlegen innigheid
't is een cocon – en binnenin
daor is 't dat ik geboren bin.

Doe Drenthe helder weur

Doe Drenthe helder weur in vrogge zommer
met greuner maantel um het aolde lief
zungen de veugels in het neie lommer,
maor 's nachens hól de vörst de poot nog stief.

Het laand weur hemmel, vot trök alle kommer.
De zegen van de zudenwinden streelt de mao.
Nog even en dan komp van lieverlao
het reie bluien van de wilde blommer.

De winter vót – in mij wat kaolde bleef
deur 't aoldern, maor 't genot weur feller:
niet langer meer die overvloed an levensdagen.

Ik weet jao niet of ik een neie mei beleef!
Ik schep de tied behoedzem in mien teller –
totdat een leste winter mij van hier zal dragen.

En heb ik het er dan toe daon

En heb ik het er dan toe daon,
wèl zal mien verzen lezen
en welke leesder zal verstaon
met wat een muite en ienzaom wezen
ik deur dit leven hen bin gaon?

Gien leven blef; ienmaol geboren
is oes de Dood al toe ezegd.
Blas nog de hoogmoed van de toren
zien fundamenten wordt al slecht.

En heb ik het er dan toe daon,
het Leven zölf zal wieder gaon.

Och, bleef van mij ien klein gedicht,
wat regels, ien gedachte licht –
dan heb ik niet vergeefs bestaon.

Dapper deur de dagen hen

In mij is vlam en schruif en bliede wezen
um weelde, die de wereld is;
een vlinderstrikkien veur, wat boeken lezen,
in 't stille hoes, waor ik mien moeder mis.

Behendigheit is mij beslist niet vrömd
en élégance heurt tot mien underdelen:
beringde haanden, het brein intelligent –
maor aid een eenling en tot dode toe allent.

Ik heb nooit echt het vol geluk verwacht;
bij aal 't ervaoren aaltied 't weten
dat ik totaol vervulling mus vergeten
en zunder spiet an het 'normaoler wezen' dacht.

In 't grieze Drenthe met te veule regen
leef ik toch dapper deur mien dagen hen;
met 't aoldernd hart, dat ik aal beter ken,
jongleer ik 't unverbiddelieke end integen.

Mien moeder en het noorderlicht

Zij reup mij opboeten
ik was nog een kind
en boven oes hoffien
een wirwarrig lint

O Wodan in 't noorden
die Vrouw Freya verrast
de wolven gaot hoelen
'k hol moeder stief vast

De iestied giet heersen
en Loki regeert
nou soest Wodan langes
op Balder, zien peerd

Ik vlucht in oes keuken
en schoel achter 't glas
de banvluuk wordt breuken
de goden te gast

Magnetisch en heidens
dit groots noorderlicht
aurora borealis
op mien moeders gezicht

Zij reup mij opboeten
ik was nog een kind
doe boven oes hoffien
dat vlammeende lint...

Zwalvies in de meitied*kommend oet Tipassa – Algerije*

Zwalvie, zwalvie, metselaor
 kleine kraloog bis doe daor
 kommend oet het waarme zuden
 wils doe hier dien eigies bruden?

zwalvie, zwalvie, metselaor
 maoks doe weer dien nussien klaor?
 brengs geluk en zunneshien
 zwalvie, zwalvie, prugeltien...

zwalvie, zwalvie, metselaor
 met leem bouws doe dien börgien klaor
 met wat spei en kleine strogies
 warme veerties: nuskadogies...

zwalvie, zwalvie, metselaor
 jao, now is de meitied daor
 scherend brengs doe oes de zommer
 vot zint zörge en de kommer...

Winterzwaan

Zwane an bevreuren vaort
 doeknakt an de wallekaant

winter lees ik in dien blik
 stillijk as een veugelschrik

sloeg en dood, zunder verstek
 liek het broze reit dat brek

waar schoelt toch de witte vis
 die veur dij het leven is?

as een dichter zunder pen
 gledt dien dag verkommerd hen.

Kom naor het veld

Kom naor het veld van tederheid,
 de nacht is hermelien,
 daor is het dat ik op dij wacht –
 de steerns, zie zult oes zien.

De stee waor oes verlangen wacht,
 ik kan dien ogen zien,
 zie zint zo longernd en zie lacht
 dien vel is van satien.

Ik nim dien haand en streele en streele
 dien lippen medicien
 as ik dien mond een kus ontsteel,
 in dij vergao, verdwien.

Reize hen 't zuden

Reizend bin ik zuudwaorts gaon
 steden met de vrömde namen
 wiede van Ekehaor en Amen
 Hieken, Haolen, 't dörps bestaon.

De koekoek röp! – ik hol mij dove
 ienmaol moew' tóch van 'nkander
 roze bluit de oleander
 en 't olieblad kleurt tot mauve.

Dronkend de jasmienen-hege
 regen drenkt de zommerbloemen
 as kompas mien natte doeme
 zingend 't aoventuur integen.

Leven in de dook

Mist op de vaort, een hoornschal
 weerkaotst deur schuren en gebouwen
 een klaoglied, aalgedurig rouwen
 'k stao in de dook, dicht an de wal

De torenklok giet donker slaon
 een optelsom van 't mensbestaon

Oet het café komp rockmuziek
 een lied van spleen en wild verdriet
 'de mens is ienzaom, quite alone'
 een aander waarheid is der niet.

Liedtien van het aolde

Aolde bomen valt umme
aolde bargies verstoeft
aolde zeerte gaolt minder
aolde zielen bedroefd

Aolde hoezen zakt dele
aolde hoffies vol roet
aolde schriften wordt gele
aolde zunde wordt boet

aolde veenties gruit dichte
aolde steenties verweert
aolde liedties wordt stiller
aolde lessen zint leerd.

Ik hebbe lacht

Ik hebbe lacht, bij dag en nacht
um manlu en um vrouwen
ik har de wiesheid miest in pacht
mien tong leut mij berouwen

ik leefde, prootte, schreef en vree
en mug mij niet beklagen –
wel nooit ies domme dingen dee
zal ok gien wiesheid dragen.

Now komp de dood

Now komp de dood en ik wil zingen
wat ik verhulde – lange tied
van weemoed schalt mien schromme lied
um wilde en verbeuden dingen

de kist is klaor, zie laot hum zakken
mij is het graf, daar is de ruste
de liefde gaf mij late lust
maor breurtien dood kreeg mij te pakken.

Het ende van de zomer

Het gele loof dat siddert
de wind weit kaold en straf
en wat de zomer beeldde
verwelkt en zinkt in 't graf

de bomenkronen blikkert
verdriet'ge zunneshien
dit zint de leste strelings
deur 't dunnend bladgordien

ik zul wel renen willen
dit beeld bezeert mien hart
liek 't hengaon van mien moeder
mien zinnen zint verward.

Chai III de Thai...

Hie lig op 't brede bedde spreid
in volle glorie van zien jeugd
en knipoogt naor de zedigheit.

zien jongens-bargies, eerdebroen -
mien jaoren zint in lust vergaon
zien rug: een sheppings-wonderwark

Zien ogen kralt, zien taanden blinkt
het is de wellust, die now zingt.
mien older hef het er toe daon:

woestijnbloem, die tot bluien komp
zien man-heid oet de ruste springt -
een dauwdrup valt... en treft mien romp.

Lös van de wereld

De wind blas zachies in oes haor
boven de veenties ris de maon
zacht zingend bin wij wieder gaon
wat is een leugen, wat is waar?

bevrijd van doezend dingen 't hart
wat maonlocht over blinkend water
er is gien heden meer, gien later
veurbij de zörge en de smart.

Hoofdstuk 6

Onlaand

Werk van schrijvers geboren tussen 1925 en 1935

De vijfde generatie is vooral de Nijenhuis-generatie. Met Wilms geeft hij een krachtig vervolg aan ontwikkelingen die eerder waren ingezet:

- In 1953 wordt de Drentse Schrieverskring opgericht met als bekendste volmachten (bestuursleden): Jan Naarding, Gerriet Wilms en Gerard Nijenhuis.
- In 1956 sticht Nijenhuis met Heyting en Kuipers het tijdschrift *Oeze Volk*, waarin niet alleen jongeren maar ook schrijvers uit de tweede (Clewits), de derde (Naarding, Drent, Koops), de vierde (Hidding, Heyting, Van der Velde, Reijntjes en Bart Veenstra) hun werk publiceren.
- De individualisering van het dichterschap, ingeluid door Reijntjes en Heyting, zet zich door, zij het soms met andere vormen. Nijenhuis bijvoorbeeld, schuwt in navolging van Heyting het vrije vers niet, maar hij is toch op zijn best in de sonnetvorm die hij in de Drentse poëzie als eerste en een tijdlang als enige beoefende.

Voor het eerst wordt in recensies en beschouwingen (Wilms in *Maandblad Drenthe*) de Drentse literatuur tot onderwerp van voorzichtige analyse en milde kritiek gemaakt. Met zijn bloemlezing Drentse poëzie *Mandelig* (1983) beoogde Nijenhuis iets dergelijks: selectie op kwaliteit.

En in zijn eigen werk zijn de taal, het dichten en het dichterschap essentiële thema's: de dichter als bewoner van het onlaand, het niemandsland tussen cultuur en natuur, als intermediair, in geen van beide helemaal thuis.

Een andersoortige tweezijdigheid zien we bij Alberts-Hofman: haar Drentse gedichten zijn aanzienlijk aardser en vrijzinniger dan haar voluit christelijke, Nederlandstalige poëzie.

Opmerkelijke eenling in dit onland is Jan Zantinge die in een aantal verhalen de politionele acties in Nederlands-Indië en de traumatische gevolgen voor de veteranen beschrijft.

Gerriet Wilms [1926-1999]

Geboren als Jan Roelof Westerhuis in Nieuw-Buinen. Studeerde economie in Groningen. Na zijn studie enkele jaren secretaris/vormingsleider van de Plattelands Jongeren Gemeenschap Nederland (PJGN). In 1964 benoemd tot secretaris onderwijszaken van het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité (KNLC). Dat bleef hij tot 1988 toen hij met de vut ging. Bleef vanuit zijn woonplaats Voorburg het Drentse culturele leven volgen. Keerde na zijn pensionering terug in Drenthe, woonde tot zijn dood in De Wijk.

Debuteerde als Gerard van Elburg met Nederlandstalige gedichten in het studentenblad *Minerva*. Publiceerde later ook Drentse poëzie (onder meer in *Oeze Volk*), maar maakte vooral naam als de eerste echte recensent van Drentse schrieverij. Maakte in de jaren vijftig voor de RON het literaire programma *De Drentse Parnassus*; schreef in die tijd ook recensies in zijn gezaghebbende boekenrubriek *Dichters en Zondagsdichters bekeken door Gerriet Wilms* in *Maandblad Drenthe*.

In 1953 mede-oprichter en de eerste voorzitter van de Drentse Schrieverskring; vormde met o.a. Gerard Nijenhuis en Jan Naarding het eerste bestuur.

Zijn Drentstalig werk is niet gebundeld, wel te vinden in bloemlezingen als de *Drentse Schrieversalmanak* (in 1954 en 1956) en in *Mandielig* (1983).

Winterdag

't Wordt stiller nou: het diep verdriet,
dat oes de haarfswind brengen mus,
hef daon. Wij zint oet pien en spiet
en angst en ienzaomheid verlöst.

Verlöst! En toch hef alles zuk
volvoerd naor d'iegen harde wet
van stried, verlös en wangeluk;
het minste weur daor niet veur red.

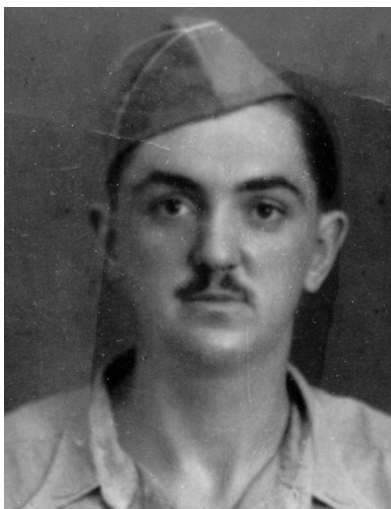
Wangeluk, stried en verlös
verleuten oes gien ogenblik;
en wel een aander aanzien dus,
vun daor dezölfde vrees en schrik

um wat vergaon möt en nooit keert;
um wat maor eenmaal wezen kan;
wonder geluk – en wat is 't weerd
as 't laoter niet genezen kan?

Dan weet wij op zo'n winterdag
met grauwe akkers, grieze locht
van dook, die deelhangt as een vlag,
en wilde eenden in een vlocht,

daw 't toch niet aandere nemen kunt,
as zoas 't oes is tōbedacht,
as zoas 't geven is en gund,
al haw 't dan misschien aans verwacht.

Dan wordt het stiller en 't verdriet,
dat oes de haarfswind brengen mus,
hef daon. Wij zint oet pien en spiet
en angst en ienzaomheid verlöst.

Jan Zantinge [1927-1996]

Boerenzoon Jan Zantinge werd in Dwingeloo geboren. Na de lagere en de middelbare school in militaire dienst. Tussen oktober 1947 en voorjaar 1950 militair in Nederlands-Indië. Na terugkeer onderwijzersstudie. Vanaf 1954 onderwijzer, vanaf 1956 schoolhoofd te Nieuwleusen. In 1983 met vervroegd pensioen.

Kwam in dat jaar uitgebreid in de publiciteit (*Vrij Nederland*, radio, tv) door het op te nemen voor de vergeten Indië-veteranen.

Publiceerde vanaf 1986 verhalen en gedichten in *Oeze Volk* en vanaf 1987 in *Roet* enige verhalen (en enkele gedichten) met een voor de Drentse literatuur uitzonderlijk thema: de politionele acties in Indonesië.

Onder de titel *Flustern zunder zwiegen* verscheen in 2007 een bundeling van eerder gepubliceerde en nog onuitgegeven verhalen, bezorgd en ingeleid door Henk Nijkeuter.

Tjerk

Hij zit te lezen - hef het huus allennig - 't duurt even veur het töt hum deurdringt: de tillefoon.

As hij openeumen hef zeg hij: 'Mit Branting.'

'O, meneer Branting, ik heb oen adres van zo'n reünie-lieste, neem mij niet kwaolijk dat ik oe lastig valle, ie spreekt mit de vrouw van Tjerk Riddersma, die ken ie misschien nog wel uut Indië', heurt hij een vrouwenstemme mit een Frees accent.

Achtendartig jaor elene zag hij hum veur 't leste, nooit hef hij weer wat van hum eheard, wel vake an hum edacht. Hij zet hum zo weer veur hum: Tjerk, die kalme, blonde vent, mit zo'n deurdringende blik in zien ogen.

'Tjerk? Ja die kan ik mij nog good herinnern, hoe geet 't mit hum', zeg hij lachend.

'O dat geet wel, 't veurig jaor in de VUT egaone... ja dat geet wel, allent de leste tied, 'k weet het zölf niet, nao dat ongelok mit oonze kleinzeune.' 'Dat ongelok?' vrag hij veurzichtig.

'Ja, tien dagen elene, op een zundagmorgen, kwamp oons kleinzeuntien - achte is hij - onder een auto. Hij wordde mit twee gebreuken benen en een lichte harsenschudding in 't zekenhuus openeumen. 's Aovends gungen Tjerk en ik naor 't zekenhuus - Tjerk is nogal wies mit zien kleinzeune - bij dat zekenhuusbedde... Tjerk stund daor mar... keek mar naor dat jonggien... rèerde... zo vrumd!'

'O ja? En nao die tied?' vrag hij.

'Ja, nao die tied is hij zo stille, kan hij antmit uren veur hum uut zitten te staren. 'k Heb hum wel ies evraogd of hij over Wiebe - zo het oonze kleinzeune - inzat. Nee, nee zee hij toen, 't is niet allennig Wiebe, 't is ook dat Indië. Kiek, dat begriep ik niet, over Indië hef hij eigenlijk nooit epraot.'

'O nee?' zeg hij zachte. 'En gistern zee hij: in Indië heb ik een sergeant Branting ekend, die zul ik nog wel ies willen spreken.'

't Blef even stille, dan zeg hij wat schrom: 'Nou dat kan toch, ik wil Tjerk ook nog wel geern weer spreken.' Hij belooft heur dat hij morgen an zal komen... Ja, mit zien vrouw... Nee, hij zal wel zeggen dat ze in Leeuwarden bij kennissen op bezeug waren en dat hij toen dacht; ik ried even deur naor Tjerk.

'Ik bin bliede daj dat doon wilt, ja heel bliede', heurt hij de opgeluchte stemme van de vrouw.

As hij neerelegd hef geet hij weer in zien stoel zitten. Steunt zien ellebogen op zien kneien; 't heufd in zien haanden. Hij begrep het: Tjerk... dat jonggien in dat zekenhuusbedde... die...

Toen... Daor op Midden-Java. Het komp hum allemaal weer veur de geest.

Begun mei '48. Soldaot eerste klas Riddersma en hij as sergeant - zij kent mekaar een paar maanden - wordt tiedelijk inedeeld bij een peleton an de gevaorlijke konvooi-

weg in het barggebied op Midden-Java. Het bivak van het peleton is een armodige kampong. Huusies mit wanden van gevlöchten bamboe en daoken van gedreugde palmbladen. Heur opdracht: langs vief kilometer weg en töt in de kampong Djoetoer - waor de weg deur hen löp - zorgen veur ziedterreinbeveiliging as 't konvooi deurkomp. Zowat iedere morgen moet ze in korte, felle vuurgevechten de heuvels an weerskanten van de weg op de Indonesische vrijheidsstrieders herovern. Töt in Djoetoer kooimt ze meestentieds niet eens. Daor hebt de gueril-lastrieders vrij spel. De lieken in een laadbak van een dreitonner. De kreunende gewonden in de ambulance. De vermeide, schichtige ogen van de chauffeurs en de begeleiders van het konvooi, as 't weer raak ewest is in Djoetoer. De meeste nachten wordt ze geregeld een paar keer bescheuten vanuut de dichtbegreide uitlopers van de bargaen.

Slaop wordt een soort halfslaop. In heur onderbewuste bint ze altied op een anval verdacht. Oververmeuidheid. Dat deprimerende gevoel. Zij bint mar mit viefentwintig man. Veul en veul te weinig.

De kalmerende stemme van Tjerk: 'A, joh, kom op man, wij moet er 't beste van maken.' As hij vleukend te keer geet nao een zwaore actie.

Een aandere keer Tjerk: 'O man, wat bin wij hier doonde mit een foute bool, wat word wij hier misbruukt veur een smèrige zaak.'

De ingehouden woede die dan deurklinkt in die zwaore stemme.

Op een veurmiddag in de eerste weke van juli kooimt ze an mit het konvooi. Viefentien man, onder commando van kapitein Keunings, heur compagniescommandant. Kapitein Keunings een gemodelijke, vaderlijke officier. Tien man van heur moet mit de groep mit naor Djoetoer. De rustige stemme van Keunings: 'Niet allennig schone vegen, ook in de fik, 't kan niet anders.' Kalm mar naodrokkelijk er achteran: 'Mannen, dèenkt er good umme, wij maakt er gien scheettente van.' In een kleine colonne - een brencarrier en twee dreitonners - riedt ze naor Djoetoer. Vlak veur de kampong stopt ze. Tjerk en hij kriegt opdracht bij de voertugen te blieden. Bij de ingang van de kampong wordt an weerskaanten van de weg een brenschutter opesteld.

Op de boek ligt ze achter heur mitrailleur; tuurt ze naor de bamboebossen an de raand van de blikkernde riestvelden. De aandern loopt de kampong in. Het geluud van deuren die inetrapt wordt.

Het goelen en reren van vrouwen en kiender. De schrouwende maoten: 'Weg... weg... opscheten, maak daj wegkomp!' Tjerk en hij - de stengun an een reem um de nekke - leunt tegen de veurbumpers van een dreitonner.

Vrouwen, oudere mannen en kiender vlucht over de sawadiekies de kampong uut. Een jonggien en een maagien kooimt over de weg naor heur toe. 't Maagien in een verscheuten blauw jurkien, 't jonggien allennig in een kort vaal katonen brookien.

Tjerk en hij kiekt mekaar an; veraldereerd, in de warre. Aarzelnd, verlegen blieft de kiender vlak veur heur staon. Zij lacht het jonggien en 't maagien bemodigend toe. De kiender kooimt tussen heur in staon. Tjerk leg een arm um de scholders van 't maagien. Hij veult het haandtien van 't jonggien tegen zien haand. Schichtig kek hij naor Tjerk. Hij zet de starende en tegelijk verbeterde uitdrukking op 't bezwete gezichte van Tjerk. Die kiender. Die grote donkere ogen van die kiender. Hij vleukt binnensmonds. Boven de huusies kringelt grieze rook. Graoperig uutsaonde vlammen. Het knappende geluud van braandende bamboe.

Grieze rook wordt zwarte rook. De braandlocht. De grote staarogen van die kiender. Hij knikt heur toe; ofwezig. Opeens het tek-tak geluud van karabijnschoten; opspattend sawawater. De schoten kooimt uut de bamboebossen rechts van heur. De brenschutter bespreuit de sawa's en de bossen mit kogels. Hij zet mènsen vallen. Paartie staot weer op, doet nog een paar passen, zakt deur de kneien. Gliedt in 't modderige sawawater.

't Scheten duurt mar kort; het davert nao in zien heufd.

't Jonggien holdt zien haand stief vaste. Die kiender; hij wet er gien raod mit.

Zij past niet in 't beeld. 'Nou moej naor oen va en oen mo gaon', zeg hij in zien gebrekkig Maleis. Ze kiekt hum mit heur grote ogen niet-begriepend an. 'Daor, naor oen va en mo', en hij wes naor de sawa's rechts van hum. De kiender loopt weg. 't Jonggien dat hum nog even ummedreit, naor heur zwaait. Tjerk en hij kiekt mekaar an. Hij schrikt van de vrömde uitdrukking op Tjerk zien gezichte. Hij veult hum ellendig.

Even later riedt ze naor heur bivak. Der wordt weinig ezegd.

Zwarte rook dref in de richting van de bargaen. Zien ogen hecht heur an de verkrampde voesten van Tjerk.

's Aovends zit Tjerk en hij op heur veldbedden tegenover mekaar. Tjerk mut strakkies op wacht. Die gespannen kaakspieren van Tjerk, die starende naor binnen gekeerde blik. Hij dreit mit de hakke van een schoon een koeltien in de leemachtige grond; duurt niks te zeggen. 'Nou moej naor oen va en mo gaon', heurt hij Tjerk schampnern. Hij kreg een kleur; wordt kwaod. 'Verdomme man... ja nou, wat anders?' hakkelt hij.

'Ach man, vanzölfs, naor oen va en mo', Tjerk mit een verbitterd lachien um zien mond.

'Kan ik 't helpen... die hele rotzooi... die smèrige...', brengt hij zwaor aodemnd uut.

'Nee, vanzölfs niet', Tjerk kortof. Mitene steet Tjerk op, pakt zien stengun, löp vurt. Bij de deure dreit hij hum umme. 'Ach man, ik bin niet kwaod op oe... ik bin kwaod op... och ik weet 't zölf niet, wij praot er nog wel ies over.' Hij knikt, vecht tegen traonen. Hij geet op zien veldbedde liggen, de haanden onder 't heufd gevolden. An ene deur zet hij die kiender; de ogen van die kiender. Hij valt

in slaop, schrikt nao een poze wakker deur knetternde schoten; dichte bij.

Hij vlög overende, grep zien pistoolmitrailleur, löp strompelnd naor buten. Het huusien dat gebruikt wordt as wachtlokaal. In 't gelige lochtschiensel dat deur de deure naor buten valt zet hij maoten bij mekaar staon. Hij löp er hen. 'Verrek man, die vent had oons wel dood kunnen scheten', zeg er ene helemaal overstuur tegen hum. 'Doodscheten?' vrag hij. 'Ja sergeant... die Tjerk... die kaffer scheut zien hele magazijn leeg.'

'Hef hij der een eraakt?' wil hij weten. 'Nee, hij scheut over oons hen, die vent is gek.'

Hij löp 't wachtlokaal in. Gerafelde kogelgaten in de bamboewanden. Op de taofel: umgevallen mokken, mit koffie deurweekte speelkaorten, de stengun van Tjerk. Tjerk die daor steet. Die starende, ofwezige ogen. Die strakke kaakspieren, die voesten. Niet ene durft bij hum te komen. Hij leg een arm um Tjerk zien verkrampde scholders. Hij veult dat Tjerk schrikt; zet dan dat trieste lachien um die brede mond.

'Tjerk... Tjerk, kom man, kom mit', zeg hij vrömd kalm. Tjerk löp mit hum mit. 'Gao mar slaopen', zeg hij, as ze naost Tjerk zien veldbedde staot. Tjerk giet liggen, dreit hum opzied. Op de hurken zit hij naost Tjerk. Hij zet de schokkende scholders, heurt de snokken.

'Tjerk, 't komp wel good, 't komp wel good man', zeg hij almar weer. Hij komp overende as hij markt dat Tjerk slap. Duzelig löp hij naor buten. Daor steet de luitenant hum op te wachten; mit een mok koffie.

De volgende morgen helpt hij Tjerk mit 't inpakken van zien spullen. Tjerk zal in 't hospitaal openeumen worden veur een neurosebehandeling. De aandern kooft ofscheid nemen van Tjerk. Verlegen... schutterig. In ofwachting van 't konvooi zit Tjerk en hij in de schaduw van een paar palmen op de grond naost mekaar. Nao een poosien Tjerk

zien vermeuide stemme: 'En dat deur die kiender... die ogen van die kiender... zo onschuldig... zo hulpeloos... o man, ik schame mij zo.'

'Nee Tjerk, ie hoeft oe niet te schamen, 't kan oons allemaal overkomen, nee Tjerk, ie hoeft oe warkelijk niet te schamen', zeg hij kalm. Tjerk, die hum ankek... zo deurdringend. Tjerk, die zien buusdook pakt en 't zweet van zien veurheufd veg. Hij veult het blood in zien slaopen klöppen. De Javaanse djongos Achmed, die anlopen komp mit twee mokken koffie.

'Moet ik brengen van toean luitenant', zeg de jonge. Zwiegend drinkt ze heur koffie. Hij zet de bevende haand van Tjerk. Het konvooi: de schichtige ogen van de chauffeurs, heur gegroefde, magere gezichten. Bij de ambulance geeft Tjerk en hij mekaar een haand.

'Ik koom oe opzeuken in 't hospitaal', zeg hij. De schromme stemme van Tjerk: 'Dat doeje hè? ja dat moeje doen.' 'Tjerk man... 't komp wel weer good', wet hij nog uut te brengen.

Die deurdringende ogen van Tjerk... de traonen in die ogen. Hij dreit hum umme en löp weg. In de veerte heurt hij 't geknetter van automatische wapens en de gemene knallen van exploderende handgranaten.

O God... wat haat hij die smèrige oorlog. Een paar dagen later heurt hij dat Tjerk naor huus gaon zal. In 't hospitaal had hij veul erèerd en hij had het almar ehad over kienderogen.

Hij leunt achterover. Hij zet het veur hum: Tjerk... dat jonggien in dat zekenhuusbedde... de ogen van dat kereltien. 'Ik schame mij zo', heurt hij Tjerk zien stemme. Hij zucht. Streck mit een haand deur zien haor. 'Tjerk man, wij zult heel wat te bepraoten hebben', zeg hij zachte veur hum uut.

Janny Alberts-Hofman [1929-2008]

Jantje Hofman werd geboren te Sleen in een boerengezin. Deed de huishoudschool en ontwikkelde zich verder door talencursussen en een driejarige cursus publiciteit. Trouwde in 1953. Werd actief in de christelijke vrouwenbeweging: als bestuurslid van de NCVB (Nederlandse Christen-Vrouwenbond) te Schoonebeek en door het ontwerpen en geven van cursussen. Woonde in Schoonebeek en Sleen.

Publiceerde in *Oeze Volk* en diverse bloemlezingen. Publiceerde ook vier Nederlandstalige, religieus getinte dichtbundels. Werkte mee aan *Psalms en gezangen in Drèents* en via SONT aan vertalingen van bijbelgedeelten. Was bestuurslid van de Drentse Schrieverskring.

Drentstalige boekpublicaties: *Het spinnewiel* (poëzie, 1978); *Um hoes en hof* (verhalen, 1980); *De draod löp deur* (verhalen en poëzie, 1980); *Liesterkralen* (poëzie, 1987), *Stemmen in de wind* (poëzie, 1997).

In 2004 verscheen *Het zingende zaand*, een bloemlezing uit haar werk (gedichten en verhalen).

Twieduuster

twieduuster lat de kamer langzaam wieken
 't kastien en stoelen staot wat minder strak
 het hardste hard wordt zachter bij 't verblieken
 het scheemsel is beschuttend as een dak

een rust vaalt over de bekende dingen
 op wat de dag an resten hef te geef
 deur schaduw hen vaalt 't late locht nog binnen
 schient milder deel op aal wat oes nog bleef

Kracht

de liesterkral stiet klein en bloot
 in 't hart warkt er een zachte kracht
 en rekt de raank, waar blössem wacht
 is 't bliuen veur een knop te groot

de liesterkral hef zömmer kend
 ok hagel striemde stronk en bast
 tot in het marg, maor 't boompjen wast
 van binnen oet komp 't overend

de liesterkral krig neie loot
 de haarfst komp en de dagen kört
 een zachte kracht die leven döt
 nog vruchten gef ze wonderrood

Dwaze moeder

Wied van hoes en hof vandaon
 loopt moeders met heur droef verhaol
 heur stille gang sprek harde taol
 het woord is raodeloos vergaon

maor wieder vot komp dichterbij
 wij loopt in vrede hier de tocht
 mien spandoek hoger naor het locht
 hier maakt de zun de dag nog nei

het onrecht lig vlak veur mien raam
 de stilte dwingt mij en ik luster
 de dwaze moeder wordt mien zuster
 en de vermisten kriegt een naam

eerst bint het letters die ik spel
 vrömd is de klank maor 't wordt mij iegen
 het kind da'k in mien arm much wiegen
 verdriet graaft dieper, tot de wel

en Rachels reert en rouwt, zie loopt
 heur stille tochten, vraogt en hoopt.

De dood

Dit is de dood die onverdacht
kan toeslaan as een stil verraad
en zo het iens gezeide zaod
döt rusten in een lange nacht

dit is de dood die iezig kil
het lichem rust gef asof 't wacht
de rimpels wegstrik en verzacht
het zörgelijk gezicht zo stil

dit is de dood, maor hoger steeg
de ziel, zo wiedz en toch zo nao
- gien muren, as een vogel vrij –

maor in mien kaomer is 't zo leeg
a'k bij de aolde dingen stao
dan reert 't in mij, veurbij, veurbij.

't Was mij zo nao

De grond waarop hie warkte was van hum
het zommer bruit nog deur het riepe koren
het zaand bewaart de voetstap in de voren
waarboven lochte wolken, klaore zun

het einde kwam te vro en onverwacht
zien voeten zult nooit meer de grond bereuren
de hof, de essen ligt verstild, verleuren
en vogels scheert geluudloos deur de nacht

wanneer ik over pad en akkers gao
zal 'k in de geur van 't roeme laand verdwalen
want aaid zult zun en wind 't veur mij herhalen
in alles wat het mist, 't was mij zo nao.

De mens as clown

Een kleine clown, hie vecht het an
trapézewark vargt hiel zien leven
op 't slappe koord is 't of hie even
boven zukzölf oetstiegen kan

een kleine clown zöt op de grond
zien bield weerspiegeld in de roeten
een vrömde op te grote voeten
gevarfde glimlach um de mond

een kleine clown, 't applaus starft weg
zöt achter 't glas de scharpe scharven
is bang dat 't dieper in zal karven
bang veur de nacht die alles zeg.

De hunestien

Mien haand glidt over roege stien
en uur en tied zuukt iegen wegen
de giesten die het graf oetstegen
laot mij de witte wieven zien

en in de scha van d'ekkelboom
gaot kinder oet de oertied daansen
um dikke stienen, die as kraansen
ligt um de rustplaots van de doön

men vund hier under stof en zaand
de resten nog van potten, scharven
aal wat men mét kreeg bij het starven
op reize naor de overkaant

in 't schemerduuster van de gang
lig ieuwenlang 't geheim gebörgen
heur ik, tot op de dag van mörgen
bij d'hunestien de hunenzang.

Dreum

De nacht draagt traog de stilte deur de straoten
en dreumen vliegt as vogels deur het laand
het aolde hoes komp dichterbij, verlaoten

en vogelvrije bielden bint verweven
met stemmen die 'k nog ienmaol heuren wil
waor leegte hangen blif is 't reurloos stil

en vliegend tot de rand van mien geheugen
daor an het einde lig weer het begun
't vertrouwde dat de zeerte aaid verdrung

bij 't wakker worden vuul ik mij bedreugen
want zwaorder hangt de stilte in de nacht
da'k aodemloos nog op een wonder wacht.

Gré Seidell-Broekhuizen [1929]

Grietje Broekhuizen werd geboren aan het Oranjekanaal bij Zwiggelte. Woonde daar tot haar tiende. In 1939 verhuisde het gezin naar Echten. Na de lagere school volgde ze de mulo in Hoogeveen en vervolgens een opleiding tot huishoudkundige in Meppel. Werkte als kinderverzorgster in het Noorderhuis bij Hoogeveen en later als bezigheidstherapeut bij het Rode Kruis. Ze trouwde in 1956; sindsdien woonachtig in Eindhoven.

Daar, als Drent in de vrömde, begon ze te schrijven. Debuteerde met poëzie in *Oeze Volk* (1971). Publiceerde in dat tijdschrift en in de *Hoogeveensche Courant* ook verhalen.

Boekpublicaties: *Oerkenblatties* (poëzie, 1980); *Regelrecht* (poëzie, 1983); *Tussenruimte*, (poëzie, 1989); *Aoverveer* (een bloemlezing uit haar poëzie, 2010).

De verleuren zeune

Nee, zeg maar niks, ik sluit de poorte,
al die tied was ik de wachter,
ik leg mien vinger op zien lippen
en hang zien natte jasse achter.

zien stoel schoef ik wat dichter bij
het vuur, det streelt zien mu gezichte,
het lange wachten namp een ende:
nou pas kunt de gerdienen dichte.

ik maak zien maoltied, warm zien bad
en in mij bluit een groot geluk
as 'k later, wakend bij zien slaopen,
mien lippen op zien veurheufd druk.

Hoogzomer

Wanneer de dauw nog druppelzwaor
dof daal hangt, op 't keerpunt waor
nog stilte is van nachtelijk zwiegen,
begunt wiedweg een locht te stiegen
aover de drömpel van de morgen,
anzet van zegen én van zorgen.

in 't schemergries een lochtig glop,
Drenthe wordt wakker en stiet op.

een leeuwerik drag zien lichte lach
hoog naor de klaorte van de dag;
en 't vrèdig vee komp saam edreven
um witte wèelde of te geven.
er giet een golden golving deur
de riepe rogge langs het speur

nou lochtendag de nacht verdringt
streupt ze de mouwen op en zingt.

en as ze 's aovends mu, verhit,
nog èven op de huken zit
tegen de holtwal, vuult ze 't beven
van het zowat voldragen leven
en mit een glimlach op 't gezichte
knupt ze heur nevelnachtjak dichte.

alles zinkt in stilte weg
as Drenthe zich ter ruste leg.

De scheuvelloper

Krakend kreunt het in de sloten,
strammig ritselt 't dreuge riet
langs de kaanten, waar de boten
vastklemd ligt in de tied.

mit vlagen jag in vage vègen
de dunne stoefsnei aover 't ies
weetit hoge rillen tegen hègen,
witte strepen in het gries.

het laand, de locht, 't verkleumde lèven,
bevreuren in een gries pastel
mit grauwe blauwen, tut daor èven
een huver trekt deur 't strakke vel.

een silhouettien, kroem ebeugen,
snid visgraotlijnen in de snei
en in de stilte, kwam anevleugen,
iezer op ies - en 't is veurbij.

dan keert de stilte, nao dit èven
bewègen in de ienzaamheid,
en krimpt in kolde weer het lèven
in starre onbewègelykheid.

Kringloop

Vergruid mit de grond
röst het verleden,
maar 't heden bluit hoge
op humus van toen;
een duren proces
van opstaon en hengaon
van laogien nao laogien
een legge op de nes.

maar 't lèven is nou,
in 't locht van wat is,
de dracht van 't gewas
wacht de wanne:
het kaf zal verweeien,
het zaod lat zich zeeien,
wost op en vergiet;
een hymne herhaald
bij 't eeuwig bewègen
van 't rad van de tied.

Moedertaal

Het begun van oens verhaal
weur verteld in moedertaal
deur eigen volk - vertrouwde wiegen
van oerold vlechtwark - taoie twiegen
in vorm ebeugen, in bochten dreven,
eschaafd, eschoerd, maar hiel ebleven.
hier hebt de eerste klaanken eklunken,
hier is het eerste woord edrunken
mit moedermelk - het zachte zingen
zul blievend bij oens binnendringen;
wat er later naost much komen,
oens diepste dèenken, mooiste dromen,
draagt teksten in de moedertaal,
net as 't begun van oens verhaal.

Zunsopgang in Zweden

De aodemhaling van de zee
is vol van nacht en nevel nog,
maar an de horizon kleurt toch
een roze rood, mit gold op snee.

het gries wordt zulver, 't zulver blauw,
het rood wordt brieder en bedreven
hebt veugels silhouetten schreven
in 't parelmoer, de dag komp nou

mit golden gloed, verguldt het water
mit briede streken, vloeibaar vlak
van aoverdaod - en èven later

stig as een felle zomerbruud
de zonne op mit vlammend jak
en rolt de rooie loper uut.

Gerard Nijenhuis [1932]

Gerard Nijenhuis werd geboren in Gieten waar zijn vader burgemeester was. Tweektalig opgevoed. Bezocht de hbs (1945-1950) in Assen, met als leraren Nederlands Jan Naarding en dr. Jansonius. Door toedoen van de laatste leerde hij zijn grote voorbeelden Nijhoff en Achterberg kennen.

Theologiestudie in Groningen (1952) en Amsterdam (1956-1958). Predikant in IJmuiden en Koog-Zaandijk (1959-1972). Daarna bedrijfsmaatschappelijk werker in Groningen. Docent Sociale Academie in Kampen (1979-1984). Daarnaast pastoraal werk (1981-1984) in Eext. Van 1985 tot 1990 docent Drents aan pabo De Eekhorst (Assen). In 1986 gescheiden na ruim 20 jaar huwelijk. Koos voorgoed voor zijn homoseksuele kant.

Werkte in zijn Groningse studententijd, als Harm Werners, met Heyting, Douwes en Gerriet Wilms, mee aan het Drents programma van de RONO. Zijn verhalen werden in 1955 gebundeld: *Um 't hemelriek*. In 1953 secretaris van de Drentse Schrieverskring, vanaf 1983 enkele jaren voorzitter. In 1956 mede-oprichter en daarna enige tijd redacteur van *Oeze Volk*. Later ook gedichten in *Roet*.

Andere streektaalactiviteiten: Stelde bloemlezingen samen uit het werk van o.a. Harm Koops, Hidding, Van der Velde. Maakte met Heyting, Kocks en Sluiter in 1981 *Marcus, een Drentse vertaling*. Publiceerde in 1983 *Mandielig, een bloemlezing Drentse poëzie* met een inleiding. Verzorgde in de jaren tachtig voor Radio Drenthe het veelbeluisterde zondagmorgenprogramma *In de mooie kaomer*. Publiceerde in 1990 in *Nedersaksische Studies* een schets van de Drentse literatuurgeschiedenis onder de titel: *Het voorportaal. Van Schrijverij tot literatuur*; met Stieneke Boerma *Riw* cursusboeken Drents voor de pabo (1987 e.v.).

Kreeg voor deze activiteiten en voor zijn literaire werk in 1987 de Culturele Prijs van Drenthe. Twee jaar later eerde *Roet* hem met een speciaal nummer over zijn leven en werk.

Boekpublicaties: in 1970 *Tweektalig*, een bundel met Drentse poëzie van Heyting en Nederlandse van Nijenhuis (dan nog als Werners). In 1978 de Nederlandse gedichtenbundel *Leven op afstand* onder eigen naam.

Voorts vier Nederlandstalige romans: *Het jaar van de ooievaar* (1979), *Onteiening* (1989), *Het Portaal, een dubbelpoortet* (1997) en *De dag dat vader verdween* (2010). Maar Nijenhuis werd vooral bekend als dichter. Meer dan tien bundels, waarvan zes geheel of deels Drentstalig te weten: *Onlaand* (1983), *Schoolschrift* (1987), *Novemberlicht* (1987), *De rimpels van/over mien/mijn vel* (1990), *Tekens van gemis* (1992), *De toonsoort van de tied* (2005).

Behalve enkele verhalen in bloemlezingen publiceerde Nijenhuis tot 2004 geen Drents proza in boekvorm. In dat jaar verscheen de roman *Het verborgen leven*, in 2007 gevolgd door de novelle *Een plek om te blijven* (boekenweekkedo).

Taol

De taol – dat vrouwlouachteg zachte –
die kleine woorden oet het duuster
van 't onbewuste. Ik wor a'k luuster
zölf d'r deur veranderd, zodat krachten
in mij löskompt, die 'k haost niet vertrouw.

Ik heb d'r jaoren over daon veurd dat ik wus
dat ik zo mus bestaon: Nooit ergens vast,
nooit hard, niet zeker. 'k Weur mij zölf tot last
as ik dat ene woord niet zeggen dus
dat hangen blif, dicht bij een man, een vrouw.

En dat ik zölf in dat gebied moet leven
begriep ik now'k as kleinknecht van de taol
veur elk, die 't heuren wil, de woorden haol,
die oes het onlaand terug moet geven.

Vreding

De vreding van de taol – een medeklinker
holt veurzichtig open klanken tegen,
dat ze niet overstroomt op harde wegen,
of opvliegt in de lucht um te verblinken.

De vreding van de taol – de binnenkaant
van 't stille locht dat in de woorden aodemt,
en heur betiekenis bewaort, een scharm
van kleine waarheid oetzet in het laand.

Zo was ok het ontstaon: Doe wat mandelig
was, verdeeld mus, kreeg elk stuk een naam.
De vreding was wat tussen beiden kwam. Een zicht-

baor teken, vermaoning schreven op een steen.
Elk die zun grens verbrak, wus wat e har misdaon,
de vrede was 't die mét de grens verdween.

Onlaand

Dichten is niet wat in de boekies steet:
De chaos in een vittien-regelig verbaand
bedapperen en dan an vaoders haand
staon kieken of de zun al under geet.

Dichten is ok niet 't zo mooi zeggen
dat 't leven, tot de tweede macht verheven,
je even zun raor geveul kan geven.
Het is gien toverij, gien haand opleggen.

Dichten is duren: 't Woord boeten 't vaast verbaand
gebruken, tegendraodse oetleg geven
van dat hemmele, ingeperkte leven

Dichten is: wonen op 'n stuk van 't onlaand.
Scherensliepen. Met je waor langs deuren gaon,
waorvan je zeker weet: zie laot oes staon!

Dubbelpetret

Ik vun dij weer over de doodsrivier.
De heeg was snuid, de iemen zungen
in de blui van klaover. 't Begunde
almaal over nei. 't Gaf niks wat de cipier

van het fatsoen oes zee. Wij waren vrij.
Liefde is doon wat nog niet eerder daon
kun worden. Het is de ongebaonde
wegen gaon. Liefde is overmacht. En wij,

wij dreven op de stroom over het waoter,
dat helder was en tot de bodem klaor.
Daor weurden wij oes spiegelbeeld gewaor:
Dubbelpetret, bewaord veur laoter.

Dreumvogel*veur Max Douwes*

Ik dreumde dat alles nog 't zölfde was.
 Een vogel vol van taol met pennen
 die oes leven zó beschreven dat al wie
 't heurde van zien mismoedigheid genas,
 vloog deur het holst van oeze nacht.

Op alle hoezen zette dat beest zuk deel.
 Dan klunk een schorre kreet op oet zien keel.

Ik dreumde dat 't alles bij 't zölfde bleef
 en heurde 'n stem, die sterke taol hiel zaacht
 kun maoken en de maensken zo beschreef
 dat allèn wat zuver waor was overbleef.
 Ik heurde 't saomengaon van zeerte en 'n lach.

Doe weur ik wakker. De dreumvogel was vot.
 De radio – daor ies die stem oet kwam – kapot.

Ik dreum altied

Ik dreum altied. Ik leef op twee nivo's:
 De boetenwereld frag van oes de daoden,
 die wij oet plicht verricht. Wij zit gelaoten
 as schrievers eerste klas achter 'n zwaart buro.

Ik dreum altied. Het zingen van de lift
 dat van de overloop hen binnen dringt,
 brengt mij de hoop dat ik op reis gaon mag. Bring
 mij de kaart. Ik zuuk mij met 'n grune stift

'n reisdoel oet. Het döt niet waor. As ik maor
 weg gaon mag. En as ik op die leste tocht
 maor weet dat ik niet meer allenneg vaor.

Ik dreum altied: Ik vun dij weer. Ik schreef
 dien aodem naor mij toe. En wat ik nog
 niet hopen dus, dat wordt now waor: Jij leeft!

Eekscheller

Ik schel de woorden aof en kom ik bij heur bast
 dan vin ik 't zoer, waoroet de waorheid wast.
 Ik looi de warkelijkheid, ik leer aal meer

as ik al minder zeg. En wat ik vin döt zeer:
 Zunder hoes en met gien laand, gien maensk tot last,
 een vrumde in een waogen, een zummergast.

Gelieksortigheid

Gelieksortigheid drung tot oes deur.
 Wij weuren oet middeleeuws verbaand verlöst
 en kwamen saomen in één grote kaomer.

Doe weur het leven identiek: De naam,
 de burgerlieke staand, één grote noemer
 kreeg oes kollektief. Het recht
 dat zegevierde. 't Kun niet anders gaon.

Het laand weur kaol, de akker slecht.
 Grafheuvels blijft as vrumde rudimenten
 wiezen naor 'n vergaone warkliekheid.

En oeze taol – die zachte, die het nunern
 kende van een kind, het longern van een vrumde,
 die weur beheerst deur het getal.
 Het rekenwerk was meerder as de stille zin
 van oeze ingekrömpen woorden,
 die wij aal meer verzwiegt.

Wij weuren zo ieseliek geliek, egaol,
 zo identiek.
 Gien man of vrouw, gien dood of leven,
 alles wat anders is, was overdreven.

Gelieksortigheid drung tot oes deur. Een lot
 kwam bovendrieven, een vrumde god,
 die oes gien vrijheid braachde
 en gien broederschap.
 Mandeligheid verdween.

Wij woont apart achter de blinde muren
 van oes gemis
 En oeze naobers weuren burenen.

De woorden

I
 't Liekt of de woorden aal maor dieper duukt,
 haost automatisch zinkt ze naor beneden.
 Ik bin niet met wat boven drif tevreden.

Asof een strenge haand mien pen vastholt,
 blinde piloot, die mij bestuurt, die vol
 holt tot ik de waarheid vin, waor ik naor zuuk.

II
 Woorden wordt weer wat ze waren: gebroeks-
 veurwarp: pakdraod, mat veur de bosschup
 die ik haol in de winkel van oes durp.

Woorden heuft niet langer op de hoge toon
 van vrogger. Het leven wordt weer zo gewoon
 as op oes erf de kukens met heur kloek

Westerbörk

Ik was vandaog in Westerbörk. Het kamp is vot,
 maor wel kuj zeen waor de barakken stunden.
 De bomen wiest de plek waor alles was, verbunden
 deur de middenstraot die deurleup tot het lot

bepaalde wel met de trein mus wieder gaon.
 Ik zag ze staon: het jonkie oet mien klas, zien naam
 in schoolschrift schreven – Bennie Valk – hij weur verdaon.
 Doe ik er was leupen anere kinner de zölfde baon

die hij met zien karbies aoflegde. Ik zag
 de rails verbeugen tot opstandigheid. De trein
 is jaoren vot. Een golden ende kreeg de dag

dat ik daor was in Börk. De zun streek locht
 over het pad. En oet de sterren kwam het sein
 dat hij veurbij kwam op zien leste tocht.

Die nacht

23 september 1983: nacht van de Drentse poëzie

Die nacht gruide het woord de wolken in,
 een vuurkolom, die van het middelpunt,
 waor elk in eigen eenzaamheid bestun,
 naor boven gung. Daor hung de leste zin

en die leup deur in alles wat wij schreven,
 verbund wat eerst apart bestun: mandelig
 weur de taol: brood dat tot manna was verdicht
 veur wel zo lang in 't dorre veld verbleven.

De mikrofoon vung alle woorden op, 't gefluusterde
 weur oetvergroot tot kabling van waoter.
 En wel 't verstund die heurde 't ok en luusterde

verbaosd hoe al die dreuge dichters 't vunden,
 die ene taol die doe ontstund en die ok laoter
 getugen zal: het woord is groter as 't totaol van zunden

Waterscheiding

Over het gras lig twiefel an wat gebeurde.
 Het waoter stroomt nog ongedurig deur
 en in de boot zit weer de zölfde kleur,
 een trainingspak dat roeit net of het niet verreurde.

En op de walkaant gruit gestaog de woorden
 die wij zegt 'n kaner in de muut. Zo saomen
 bin wij in de tweeklaank van de naomen
 die wij nuumt. Is dit een tweede geboorte?

Ik zie het weer: videofilm in aovendkaomer.
 Ik pruf de zaachte kleur van 't grieze waoter
 dat riemde met jouw haor. Zal ik pas laoter

begriepen dat waoter scheiding wil beraomen,
 dat het niet rust veurdat het is verdeeld,
 de dreum die wij verlangt en 't spiegelbeeld?

Weg

Mien vaoder die een vrumde weur deur het verstenen van de dood. De overgang is groot, hij is zo weg en al zo lang dat ik te hoop 'n aoftreksom opzet:

zien leven hol ik over. Het steet as riw dat niet meer bruukt wordt op een duustre plek. Allèn zien woord warkt nog: vogel op trek, niet langer bunden an het ene ogenblik

dat hij het zee. Smaangs schöt het deur oes hèn, zweeft met zien vlucht deur oes gesprek. Vrogger dat toch zo muilek was en doods, lek nou haost mooi; het komp as plaotie oet mien pen:

een beeld van mèensken in een zummertoen doe ik nog vast en zeker wus wat ik mus doen.

Man/Vrouw

Asof het er toe döt: in oeze aole dörpen, ik zie ze gaon, de vrouw één tree veuran, op zondagmiddag over 't pattie van de es; inspektie van 't gewas. Zo is het beeld dat ik van 't leven kreeg: de vrouw veurop, 't verbörgene van heur bestaon dat zij zwaorlievig dreug: het leven. Maor meer as dat: in het bedrief heul zij de leide, de kerels stunnen d'r naost, bij heur lag 't zwaortepunt.

Man/vrouw, zoas het in de advertentie steet: gezöcht, zo vun ik ze, de vrouwen in overall, de keerls zaacht, heur koppen teken ik oet, 't haor deur de pet verbörge, 'n smalle mond, 'n spits gezicht, 'n verlegen glumlach op de lippen. De vrouwlue eerder groots, 't oorierzer gold met kaanten muts en um de hals een ket van bloedkoraol.

Man/vrouw, tweeziedig leven dat ik deel, waar ik zo met mij zölf verlegen gien vrede in vun, totdat ik wus dat ik zo moet bestaon, een schaokel tussen beiden, 'n tolk, 'n zwarver van de taol, 'n makelaor van vrömd geveul – de liefde die ik bij beiden vun.

Man/vrouw – asof het er toe döt – as maor die blui ontsteet, dat stil verkeer van de geslachten. Ik bin haost old, nou ik het weet, vermoed, bespeur: de dracht van laoter leven, de overdracht op kinner die weer gruit en die vanneis de zölfde taol moet leren.

't Is net of 't leven 'n tenielstuk is met aal maor repeteren.

Moeder's begrafenis

Van alle wegen die ik gung, heugt mij die ene maol: wij kwammen haost niet wieder, zo langzaam gung het staodig rieden van de waogen met bloemen an weerszij.

De tied kreup veur oes oet, 't was al te laot, de torenklok sleug hoog en onbewogen over oes hèn. De zun zien erebogen spanden een baon van hette over straat.

En heel die weg, daachde ik, haost bliede, zo lös as enkel dood oes maoken kan, an heur, die vrij van alle mèensken tieden,

vlak veur oes gung en oes de zin beschreef van alle wegen die zij in heur leven nam. Ik wus, zo fel, zo wis: ik leef, ik leef, ik leef!

Ark

Een ark steet in oes dörp, een element van overzee, met taofels an de waand. Daor schrif op zundagmörge vro een haand in krulschrift de gezangen op die elkeen kent.

Een ark steet in oes dörp, een vrumde boot van locht en duuster. Een trap geet naor de beun, waar 't örgel speult, waar ik nou zit en leun. De klok ludt en al weer is d'r één dood.

Een ark steet in oes dörp, strand op de oever van de tied, vergeten as 'n schelp in 't zaand. Een man klimt staodig an, preek in de haand de hoogte op, zien stem klinkt al maor droever:

Hij is van dizze ark de leste wachter, de torenklok lop niet meer veur maor achter.

Heidens

Het heidense van taol, asof gien bovengrond
bestun, maor alles bij de waoterlaog begunde;
oet plaggen maakt, oet zudden die op 't lege dak
van oeze hoezen lagen. Die malle taol van oes, lak

an de vrumde spraok van 't witte boord, notaobel
was gien enkel woord, hoofdletters leken onbestaond.
En dan het bos van wat wij zeden 't halfopgaonde,
de strubben met heur kreupelholt, in tel

bij bakkers um de schèensen veur de warme stoet.
Die taol van oes, van streupers met heur strikken:
gien enkel woord duurt langer as een ogenblik!

Die taol waarin gien dokument besteet, waarvan 't gezag
bestun oet wat maor zegd is dat is klaor, die taol zo zacht
as regenwaoter, is mij zo waor, zo zuver en zo goed.

De Veltkamp

Hoezen gruit, heur ondergrond van leem
holdt de verbinding vast met oeze eerde.
In steen zien muur slap vrumde weerde,
de klei van 't speulse diep. En oet het veen

heul men het riet veur 't dak. En dan 't gebint
dat alles drag: dat har diep in het bos zien stee
en stun as dikke boom. Een hoes in aanbouw dee
al 'n reis veur het de stem heurt van een kind.

Is 't daorum dat ik d'r nooit an wen, altied
weer kiek, as ik bijlangs die leegte vaor,
waor nou de heg zo doelloos wieder geet

in landschap dat ontdaon van saomenhang
zien middelpunt verloor? Het is zo waor:
ik bin dat kind en mis het hoes en al zo lang.

Landmeters

Landmeters trekt oet: overdracht van bezit
wordt vastlegd op papier. De waoterstaat heft 't zegd:
dwars deur het landschap mot een weg anlegd
veur 't snelverkeer. Het lint rolt ze al oet. Wit

blinkt het in de de veurjaorszun. Het hoge oog
van 't apperaot wordt deur de knechts bestuurd:
de ene kik, de aner lop en beide tuurt
en ziet hoe of het zit, wel ooit ies loog.

Landmeters, vastleggers van kinnerverdriet,
beschrieff hoe of de reeweg afsneden
wordt. De leste afvaart die ik veur mij zie:

Zie bint bezig grootmoe oet te draogen.
Heur kôrte leven is een akte die verleden
wordt. Wat overblif bint kindervraogen.

Nooit meer

Nou zal ik nooit meer drovig wezen,
nooit meer zo groot, zo eindeloos,
as doe jij veur het lest hier was,
de deur oet gung, de voten over 't gras
dat greun en stil de aovend kleurde

Nou zal ik nooit meer drovig wezen,
zo drovig as doe jij de woorden schreef,
die ik – nog in het boetenlaand –
mus lezen: dat jij mij verre bleef,
omdat het woord niet riemen wol, niet leefde.

Nou zal ik nooit meer drovig wezen,
omdat het slimste al gebeurde,
omdat wat saomen was en saomen heurde,
scheurde. Nao tied blef enkel schaomte
over en schuld – taol die verkleurde.

't Leste (1)

As 't um het leste geet,
dat ogenblik van schien en wezen,
as locht gien locht meer is,
maor glaanzen dat verguldsel is,
waorin nog eenmaal alles straolt,

laot mij dan kleine woorden lezen,
die kalm ontstaot in 't tussenlaand
van taol en die jij met je haand
umschriefft, de rimpels over
van mien vel.

Hoes

Een hoes beschrieven is niet het kadastrale
de omvang van de steen, de dikte van het dak.
Het geet niet um bewoonbaor oppervlak
of um de luchtinhold van het totaole.

Een hoes beschrieven is niet een optelsom
van raomen, deuren en verbörge kasten,
het geet niet um bezwoaren of um lasten,
't bouwbestek, het lek zo simpel, 't is zo dom.

Een hoes beschrieven is een bundel van geluud,
van stille overloop en inval van het locht
op onverachte plek. Het is de richtingwiezer zuud.

Een hoes beschrieven is het vinden van de ofdruk
van een voet, die naogaon. Het is een tocht
op zuuk naor wel hier woonde, op good geluk.

Vaoder

Een vaoder die zien stempel zette, dinger
bepaalde met de meetlat van de taol,
klinkerhard en zo beheerst. De oethaol
van zien stem, het brommerige zingen.

Vaoder die in het harnas zat, Zien pas
zo stram, daor e met deur oes dörpien ging.
zien blik haost onderdaonig an 'n kin,
die, veuroetgestoken, zien voelspriet was

en zien verweer tegen meugelijke tegenstaand.
Wandelstok heul e, balancerend, in de haand,
zien gleufhoed met klein zwaart lintie op de raand.

Een vaoder die zien stempel zette. En pas
doe ik mij lösmaakt har van zien gezag.
Zag ik hoe hulpeloos hij in pyjama was.

Marcus 2

Uit: *Marcus een Drentse vertaolng*

Doe hy nao een dag of wat weer in Kapérnaüm kwam,
heurden ze dat hy in hoes was.
En zo'n koppel volk drongde tehoop, dat er allerdeegs by
de deur gien deurkommen an was en hy zee heur het woord
an.
En ze kwammen een lamme by hum brengen, die deur veer
man dragen wuur.
En umdat ze die deur al het volk niet by hum brengen kun-
den, muken ze een gat in het dak boven de plek woor hy
was en doe ze dat daon hadden, luten ze het bedde umdeel
woor de lamme op lag.
En Jezus zag heur geleuf en hy zeg tegen de lamme: Kind,
je zunden bint vergeven.
Mor dr zaten daor paartie schriftgeleerden en die dachten
bij zukzölf:
Wel zeg non zuks? Dat is toch heunspraok? Wel aans kan
zunden vergeven as de Iene, God?
En metien kwam het Jezus dudelijk veur de geest te staon,
hoe ze dr over dachten en hy zeg tegen heur: Wat denk y
daor by jezölf?
Wat kuj makkelijker zeggen tegen een lamme: je zunden
bint vergeven, of: gao staon, pak je bedde op en loop mor?
Um je zien te laoten dat de mèenschenzeun de macht hef
op dizze wereld zunden te vergeven – zeg hy tegen de
lamme:

Ik zeg je, gao staon, pak je bedde op en gao lopend hen hoes.

En doe hy dr stun, pakde hy metien zien bedde op en gung hen boeten, woor ze allemaol by waren; alman was dr verbiesterd van en ze prezen God en zeden: Zuks hew nog nooit zien!

En hy gung weer een keer weg, by het meer langs en al zien volk kwam by hum en hy gaf heur onderricht.

En in het veurbygaon zag hy Levi, Alpheüs zien zeun by het tolhoes zitten en hy zeg tegen hum: Kom my nao. En hy stun op en kwam hum achternao.

En op een keer was Jezus in zien hoes te gast en een hiele koppel belastinggaarders en aander volk dat niet deugde zat met hum en zien leerlingen an het maol, want er waren ok hiel wat, die hum naokwammen.

En doe de schriftgeleerden under de farizeeërs zagen dat hy an het eten was met volk dat niet deugt en met belastinggaarders, zeden ze tegen zien leerlingen: Dat hy anschikt met belastinggaarders en volk dat niet deugt!

As Jezus dat heurt, zeg hy tegen heur: Die gezond bint, hebt gien dokter neudig maor die scheling hebt. Ik bin niet kommen veur het neugen van eerdaodig volk, maor veur volk dat niet deugt.

De schilders komt der an!

(fragment uit hoofdstuk 1 van Een plek um te blieden)

Doe ze de trein oetkwammen zee de oldste, De Ligny, met zien mooie maor haost versleten winterjas en de zwierige alpinopet op de kop tegen zien beide kamerao-den: ‘Merk jullie wel dat het hier anders ruikt? Heel wat beter dan die veendampen bij ons, met al dat water. Hier ruik je ’t zand!’

‘Overdrijven is ook een vak de Ligny’, zee de jongste, die klein van stuk was en ’n vlassig baordje har, haost ’n sik en ’n veuls te grote hoed op ’t kleine koppie. Julius Van de Zande hett’e. Aj hum der naor vreug of e nog familie was van de bekende schilder Van de Sande Bakhuyzen, zee e aaid: ik heb dezelfde voornaam en dat is mij genoeg.

As Julius en De Ligny zo an’t praoten waren, keek de darde amuseerd naor de oldste en de jongste. Alle drie waren ’t Amsterdammers. Ze woonden zölfs stoef bij mekaor in de in de olde stad, dicht bij de Weteringschans, daor nou heule neie wieken bouwd weurden veur de sterke grui van de stad. In de trein die der uren over dee um van Mokum naor Assen te gaon en daor de locomotief heule stoomgerdienen veur de raompies langes bleuis, harren ze ’n heul gesprek had. De darde was de stilste, Hemmen hett’e, Rudolf Hemmen. Hij was groot en fors met een heul rustig, groot gezicht en zien haanden leken wal kolenschuppen. Een kerel was het, vergeleken met de maogere De Ligny en de jonge Van de Zande, die ’n fienigie was, met zien bleke gezicht dat nog witter weur deur ’t vlassige baordje dat e har en daor zien haand al weer deur gung as kamde ‘e ’t oet. Hemmen was de enige van de drie die trouwd was en ’t was mooi dat e met much van zien vrouw en wat nog zwaorder woog, van zien wark. Zien baos, de directeur van de nijverheidsschool daor e tekenles gaf, har hum een maond boetengewoon verlof verleend, omdat e op ’n toonstelling in Brussel een golden medaille wunnen har met as gevolg dat de grootofficier van ’t Hof hen Brussel reisd was. Die hofdignitaris har ’t schilderij koft oet naom van de keuning en Hemmen was dik honderd gulden riever. Dat geld much e opmaoken in Drenthe, daor e al tweemaol west har bij zummerdag as de school dicht was. En beide keren waren zien collega’s ok met west. As ze in Amsterdam an ’t wark waren in heur ateliers, leuipen ze geregeld bij ’nkander binnen, bekeken mekaors wark, preuten over kunst en over de maotschappij, over politiek allerdeegs. As ze dat deden, reuip De Ligny aal weer as de aandern wat vrijpostig umsprungen met de vaste weerden van de Hollaandse staot – God, Oranje en Nederland: ‘Hou op, jongens met die onzin: schilderen en niets anders.’

Heftig was heur dispuut over die ene schilder, die naam meuk met grote doeken, daor je de armode op zag van ’t vissersleven: een vrouw met heur kind, wachtend,

turend over zee. Een man bij 't graf van zien vrouw. Armoedige hoezen, maogere gezichten. De Ligny vun dat goedkoop, maor Julius zee dat je de warkelijkheid zo weergeven mus dat één die je wark bekeek, vanzölf die warkelijkheid aans zag as eerst, veurdaj dernaor keek. 'Het moet zo zijn', har e in de trein op die lange reis, nog weer zegd: 'dat de beschouwer door naar jouw doek te kijken, opeens ontdekt dat de warkelijkheid toch anders is dan ie altijd heeft gedacht.'

'Een soort bekering dus', zee De Ligny, die aaid as e wat te berde bracht zien fiene, dunne lippen streek, asof e eerst pruuftde wat as e zee. 'Eigenlijk wil jij hetzelfde als al die schilders met hun sociale gezicht: bekeren! veranderen! revoluie! Nou ik geloof niet in dat soort kunst. En naodat Julius een heule tied zwegen har, asof e diep naodacht over wat De Ligny zegd har, kwam dizze der nog weer op terug en daogde hum oet: 'Vooruit, Julius, jij bent de jongste van ons drieën. Zeg nog eens wat verstandigs.'

Julius keek asof zien gedachten van heul wied kwamen. Hij kun zo dreumen. Hij zat bij je en zee of en toe wat, maor toglieks har je 't idee dat e in 'n aandere wereld leefde. 't Maakt mij niet uit,' zee e, 't enige wat telt is, of je schilderen kunt of schrijven. En 't is heus niet zo dat alleen nu goed geschilderd wordt en goed geschreven.'

De aandern keken hum vraogend an, waor e hen wol. 'Kijk nou eens naar die nieuwe dichters, Perk en Kloos, waar iedereen 't over heeft. Denk je nou heus dat ze over honderd jaar zullen zeggen: dat waren de enige uit onze literatuur die er iets van konden? En Vondel dan en Hoof? En Billderdijk en Da Costa?'

Hij zweeg even, de trein nam 'n wissel en de conducteur verscheen in de opening van heur coupé en keurde de

kaorties, knikte en zee: 'Zo heren, u hebt flink wat bagage bij u. Handelsreizigers zeker?'

'Ja, zo ongeveer', zee De Ligny en volgde zien blik.

't Bagagerek zat vol met heur koffers en op de lege plekken op de banken stunden heur schilderskisten. Met heur drieën harren ze een heule coupé bezet. 'Gaat u Drenthe onveilig maken?' zee e, doe e de kaorties weerum gaf.

'Nou en of', zee Julius die allang bliede was dat heur dispuut dat hum vermuide, onderbroken weur. En doe de conducteur wieder ging in 't gangpad en de deur van de volgende coupé lös dee, zee e körzelig en haost kwaod: 'eens en vooral zeg ik: kijk naar de warkelijkheid, kijk en schilder.'

De Ligny en Rudolf Hemmen keken verbaosd naor de hefigheid van zien woorden en weurden der stil van. 'Kijk eens naar de Akelei van Dürer, naar de Moeder van Rembrandt, naar het Gezicht op Haarlem van Ruysdael of naar het Straatje van Vermeer, kijk naar die kleur, naar de huid van het schilderij en voel de adem van de schilder, zijn handschrift, zijn vervoering... en wie praat dan verdomme nog aan toe over sociale werkelijkheden, of over politieke programma's?. En hij trök zo heftig an zien baordje dat 't er sikkom of veuil. Daornao zwegen ze. 't Was of het leste woord zegd was, maor elk van de drie vrunden wus, dat het gesprek weer op zul laaien net as het vuur in de schouw van de jachtweide van juffrouw Jobing en elk van heur zul er minstens één blok opgooien um derveur te zörgen dat de vlammen hoog opgugen en dikke schareplekken toverden op de waanden van dat stille vertrek dat zolang heur hoeskaomer worden zul. As ze maor eenmaal zowied waren dat ofgelegen dörpie bereikten.

Hoofdstuk 7

Laot mij oe vertellen

Werk van schrijvers geboren in de jaren veertig

De debuutleeftijd van deze auteurs, geboren in of vlak na de Tweede Wereldoorlog, ligt met 43 jaar hoger dan het gemiddelde. Alleen Boerema en Hofsteenge publiceerden Drentse teksten voor hun veertigste. Plenter en Doornbos hadden rond hun vijftigste een late roeping.

In de poëzie van Boerema en Siebering bereikt de Drentse poëzie een grote mate van intensiteit en intimiteit. Hun zelfverkenningen, bekentenissen, ontboezemingen krijgen vorm in vrije verzen, het voertuig van vrijwel alle dichters van deze zesde generatie. De sonnettendichter Doornbos is een uitzondering.

De prozaschrijvers laten zich niet langer alleen door hun Drentse voorgangers inspireren. Voor het eerst in de Drentse letteren, in de verhalen van onder anderen Hofsteenge, Drijver en Kleine, begint voorzichtig het ritme van de moderne tijd te kloppen: het aanwenden van eigentijdse vormen als monoloog interieur en flash back terwille van meer psychologische diepgang en zelfanalyse (Kleine, Siebering).

Tegelijk dient zich een tweede beweging aan, van binnen naar buiten: aandacht voor de alledaagse en de maatschappelijke werkelijkheid (Polling); kritisch engagement en onverbloemde stellingname bij heikele culturele en politieke kwesties in verhaal en toneel (Drijver) en columns (Kleine).

Opvallend maar niet onbegrijpelijk voor deze generatie: in proza (Plenter, Drijver) en poëzie (Mensen, Hofsteenge) zijn de Tweede Wereldoorlog, de nasleep daarvan in familiale en sociale verhoudingen en de zichtbare herinneringstekens (Westerbork) vaak nadrukkelijk aanwezig.

Beate Plenter [1939]

Geboren en getogen in Hooghalen. Keerde na vele jaren Randstad terug naar Drenthe. Werkte op diverse scholen (onder meer in Meppel) als docent drama en omgangskunde. Schreef na haar pensionering begeleidingsboeken voor docenten en artikelen in onderwijsvakbladen.

Publiceerde (samen met Miny Hofsteenge en illustrator Jan van Os) het kinderboek *Marinus Moesie en aandere vertellegies* (2000); en incidenteel Nederlands- en Drentstalige verhalen en gedichten in *Roet en Oeze Volk*. In 2007 verscheen *Hooghalen, dorp van mijn jeugd* (Klenckepers) en in 2010 (in eigen beheer) de historische roman *Gijsbertha's adel*.

Het dörp en het kaamp

De weg naor het noorden löp deur het dörp. Der bint maor twee ziedwegen en an 't begun van het dörp is een veersprong. Aj de weg nimt die over het spoor giet, kom ie in het kaamp. Zowat een kilometer buten het dörp is een klein station. Der is een stienen trappie naor het huus van de stationsbeambte en achter dubbele glazen deuren is de keuken. Gien meinse hef een keuken met een trap en glazen deuren.

In de kom van het dörp bent wat winkels en een hotel. Daor is ok de halte van de DABO en as het regent schuult de buspassagiers onder de waranda van het hotel. Ze vindt dat vervelend umdat ze deinkt dat ze dan eigenlijk wat möt verteren. Rondom het dörp ligt grote bossen en drieënhalve kilometer wiederop bouwt ze het kaamp veur vluchtelingen. Gieniene wet waarom ze de plek an het weggie naor Amen keuzen, een dörp waor nooit een meinse wezen möt umdat der niks te zuken is. Het is een plek van God en al verlaoten en dat zöl nog arger worden met de tied. Der wordt holten barakken bouwd en de arbeiders bent in de köst bij meinsen in het dörp. Der umhen komt veer dubbele holten villa's veur het personeel van het kaamp. Der bent weinig contacten tussen de bewoners van het kaamp en het dörp. De vluchtelingen warkt seins bij boeren op het laand. De meinsen begriep mekaar niet altied even goed. De kaampbewoners bent vake niet veur het laandwark opleid en het uutblieven van betaoling veur het wark mak het begrip niet groter.

De winkeliers levert an het kaamp en de bakker kreg der een knecht bij.

Veur en in het begun van de oorlog stopt de trein nog bij het station en de mannen, vrouwen en kinder loopt het hiele eind naor het kaamp. As het net hum dichttrekt um de jeudse landgenoten is de leiding van het kaamp in Duitse handen. Koeriers doet bosschoppen in het dörp, betaolt koopwaor en ruilt eten tegen alles wat as een meins maor dragen kan. Alles wat uut het kaamp komp hef een vrömde locht, een mengsel van holt en lysol: jeudenlocht.

Seins wordt der deur meinsen uut het dörp iene in of uut het kaamp smokkeld.

Familie die ien wil bezuken of iene die wil en kan vluchten. Maor de meinsen blijft vrömden veur mekaar. Een zwarte koetse red tussen beide pleisterplaotsen hen en weer en allent het bakkerskarregie en de postbode komt in het kaamp.

Bij de bushalte stiet wal ies een gevangene met een bewaker um naor het ziekenhuus te gaon. De kaampbewoner kreg daor te heuren op tied weer bij de halte te wezen, op tied weer naor 'huus' te kommen. Altied wacht der wal iene in het kaamp met de dreiging op transport steld te worden as straf veur het vortblieven van een aander.

Bij het station staot meinsen te kiekien as der weer een transport langskomp of as er een trein vortredt. K. die wat stugge kerel, vertelt in het dörp dat zich dingen veurdoet die niet deugt. Hij woont naost het station en zöt veul. Nao een transport vindt de kinder briefies van viefentwintig of zölfs van honderd in de spoorstoot. Een jonggie komp trots met een wandelwagentie in huus.

In 1943 maakt de spoorwegen een oftakking naor het kaamp. Het dörp markt niet veul meer van de transporten as de dichte wagons die veurbijgaot.

Vrouw A. döt de gördienen dicht op dinsdag naodat van uut de trein een jonggie heur naam roepen hef.

Op de weeromreize naor het kaamp red de commandant in een sloot en boer S. die met het peerd op 't laand an 't wark is, trekt de auto der uut. Hakkenklappend wil de commandant een haand geven, maor de boer holdt zien haanden in de buuts.

De knecht van de bakker en de koeriers wordt beschuldigd van zwarte handel en het peerd wordt doodscheuten. Op twaalf april wordt het dörp en het kaamp bevrijd. De bewakers van het kaamp hebt heur verzaameld an de raand van het dörp en vecht fanatiek. Het olde deel in het midden van het dörp braandt en zo wordt ok daor tol betaold.

's Aovends viert ze feest op beide plekken.

Een plek in Europa

Nao een lange dag rieden naor de geliefde Middellandse zeekust een bord: Limoges. Een licht glooiend laandschap. Vichy is een stad naostebij en daor zetelde de regering van maarschalk Pétain met zien verdachte regiem. Duzend gedachten. In mien heufd dreit op volle toeren de kennis van de geschiedenis van Europa. Ik zuuk op de kaart naor een camping in de buurt. Mien reisgenoot kent mien bedoelings en giet gewillig met. Al eerder haar ik zöcht naor plekken in Europese laanden. En het giet aal over de oorlog.

Hier in de buurt mut het wezen; Oradour-sur-Glane. Elk laand kent zo'n plek. In hiel Europa bent ze te vinden. En het giet daor, net zoas op het schilderij Guernica van Picasso, over slachtoffers én daders. Wij hebt Westerbörk, Vught, Putten, de Tsjechen hebt Lidice, België hef Vinkt. In Italië, Ruslaand en Griekenlaand kent ze de plekken. In Polen en Duutslaand bent ze te over. In Vlaanderen kuj ze vinden, plekken as lidtekens in het laandschap uut die aandere oorlog van al zo lang leden. Het hef een vromde antrekkingskracht op mij. Ik wol mijzölf blieven verwonderen, de ontzetting vulen die ooit hier meinsen hebt ondergaon. Gewone meinsen. Hoe kan 't bestaon en argens op de wereld giet het wieder.

Een camping met lindebomen die geurig ruukt. Het stadtie is een kwartiertie rieden en tot monument maakt. En dan slat de ontzetting toe. Verbraande huzen waor de roestige neimesien nog in een kamer stiet Een verbeugen fiets tegen een muur, de uutbraande auto van monsieur le docteur van een veuroorlogs model. De kerk, een bakkerij, schuren, lanteerns, de rails van de tram. 't Is der allemaol nog, antast deur het vuur en de tied.

Oradour-sur-Glane.

Op zaoterdag 10 juni 1944 um twee uur in de middag, arriveert SS regiment Das Reich, een pantsersdivisie. Ze sluit de wegen of en deur nao deur zegt ze 't volk an naor de markt te gaon. De bakker zeg nog tegen een soldaot dat zien cake in de oven stiet en dat e zuk daor zör-gen over maakt. 'Ik zörg der wal veur', is het geruststellende antwoord. Een echtpaar verbargt heur twee kinder in de kelder, maor gaot zölf naor het plein toe waor de bevolking bijien stiet. De stemming is niet dreigend. Dan wordt de mannen en vrouwen van mekaar scheiden! De mannen wordt naor schuren bracht, der wordt een mitrailleur opsteld en dan volgt de slachting van al die mannen. Daornao met machinegeweren executies van mannen die nog leeft. Drie mannen kunt zuk verbargen. De vrouwen mut hen de kerk en daor word handgranaoten in gooit. Marguerite Rouffanche een al wat oudere vrouw klimt op 't altaar en springt uut het raam. Ze verbargt zuk urenlang in het bonenbed van de pastoor. Zij zul de ienige overlevende worden van de slachting in de

kerk. Een jonge vrouw met een baby volgt heur, maor wordt doodscheuten. Dan bent de huzen an de beurt. De boeren op 't veld ziet de braanden in de stad. Der bent der die op onderzoek gaot. Wanhopig vraagt de meinsen zuk of wat daor toch gebeurt en waor de kinder blijft die op die zaoterdag op school zit. 't Is veer uur in de middag.

As het stil wordt komt de twee kinder, een wichie met heur gehandicapte breurtie uut de kelder en ze vraagt an een soldaot wat ze mut doen. Hij jag ze weg. Dizze kinder bent de ienige kinder die blijft leven. Ok de drei mannen die vlucht waren veur de executies, kunden zukzölf redden. Overlevenden 6 maor 642 meinsen komt um. Tegen de aovend komp het trämmegie uut Limoges anrieden. De conducteur stapt uut en wordt doodscheuten. Haostig keert de bestuurder en de passagiers weerum. De passagiers bent forensen die warkt in Limoges en woont in Oradour. Ze ziet dat der niks over is van heur familie, de naosten, de stad...

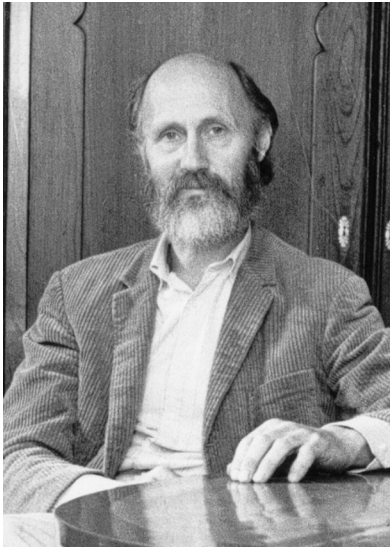
In de straoten die der nog net zo bij ligt as toen, staot bordties met de tekst: Remember!

Op het kerkhof de ontelbaore graven. Madame Rouffanche hef een groot marmern graf met allent heur naam en datum. Ze is old worden en dreug een levenslang dit gebeuren met zuk met. Ze verleur die dag heur kinder en kleinkinder, heur huus, heur burenen, vriden. De schooljuffrouw hebt ze vunden met de kleine lichaampies van de kinder um heur toe bij de deur van de kerk, waor nog zuurstof was. Of perberden ze te vluchten uut de hel? Remember!

Pas begun vieftig bent de eerste processen in Bordeaux. De commandanten bent dood, sneuveld in de slag um Normandië. Wat legere rangen staot dan veur de rechter. En tot verbiestering van de Fransen bent de beschuldigings ok richt naor Elzassers, soldaoten uut de provincie die veur de oorlog bij Frankriek heurde; laandgenoten. De soldaot die de kinder leut gaon, zeg dat e der genog van haar en ze daorum wegstuurde.

En waorum dizze plek, dit stadtie. Daor is tot nou toe gien antwoord op. Sommigen deinkt dat het te maken hef met een aandere plek waor veul leden van de Maquis zaten. Een aandere lezing is dat de commandant een vrint verleur bij het opblaozen van een spoorbrug. In die verwarrende tied, net nao D-day gebeurde der wal meer dat niet te begriepen valt. Het stadtie is weer opbouwd een kilometer of wat vanof dizze plek. De hel op eerde veur gewone meinsen.

Remember!

Klaas Kleine [1940-2000]

Klaas Kleine. Geboren in Kolderveen en opgegroeid in Meppel. Hield het maar twee jaar uit op de ambachtsschool. Kwam na allerlei baantjes bij zijn vader in de smederij. Verbouwde in 1966 in Diever een bouwval tegenover de kerk tot woonhuis/smederij. Ontwikkelde zich van hoefsmid tot edelsmid: restauratiewerk kastelen, landhuizen en de wapens voor de Diverse Shakespeare-opvoeringen, waarin hij zelf ook rollen speelde. Daarnaast vioolbouwer en geitenhouder/kaasmaker. Kerkelijk actief als koster, ouderling, kerkvoogd.

Schreef al voor een plaatselijke krant en familiaal gebruik toen hij in contact kwam met schrijvers als Kool en Nijenhuis. Ging daardoor hogere eisen stellen aan zijn werk. Publiceerde vanaf 1981 in *Roet*: korte verhalen, gedichten en hertalingen van bijbelfragmenten, P.C.Hooft en een gedeeltelijke Reinaart-hertaling. Vervolgens ook eigenzinnige columns in het *Nieuwsblad*, in *Maandblad Drenthe*, commentaren en hoorspelen voor *Radio Drenthe*.

Streektaalactiviteiten: van 1989 tot 1993 voorzitter van de Drentse Schrieverskring; werkte mee aan het Drents kerkelijk liedboek; bestuurslid van Drentse Taol; docent cursussen Drents.

Kreeg hiervoor en voor zijn literaire werk in 1996 de Simon van Wattumprijs. Zes jaar later eerde *Roet* hem met een themanummer over zijn leven en werk. Daarin onder meer de volledige opname van de *Dryloeken* die hij tussen 1988 en 2000 zijn vrienden en vaste lezers rond de jaarwisseling toestuurde.

Belangrijkste publicaties: de bewerkingen van respectievelijk Hooglied en Job *Vangt de loze vossen / Waor blief le now?* (1984); de eerder genoemde dryloeken, de novelle *Een feestelijk starfgeval* (1991) en de korte roman *Broggen* (1999).

Mien hof

(fragment Hooglied-bewerking)

Wat bi'j toch gloepens mooi, mien schat!
 Oen ogen as een köppel doeven dat trekkebekt,
 het haor dat golvend oe 't heufd bedekt
 as een kudde zwarte geiten van Gilead.
 Oen taanden zoe smetteloos wit
 as pasgescheuren schaopen
 daor gien zwarten bij zit.
 Het riepe rood van oen mond, lieve tied!
 Zölfs mit d'ogen dichte
 zie'k nog dat zachte gezichte
 op een hals die as een toren stiet,
 mit schilden umringd,
 een ketten van medaillies
 die helden wint.
 Ha, die borsten, een dubbelworp!
 Gezonde gazelleaompies
 die wepel weidt tussen de lelies.

Tot de aovend zulle wij wachten.
 Wierook en mirre.
 Keuneginnen van mien gedachten.

Mien schat, alles is mooi an oe.
 Warkelijk zonder gebrek bi'j.
 Zoe rap aj kunt, kom bij mij
 van de Libanon of döt er niet toe
 waor aj bint.
 Kom toch hier,
 daw mekare bemint.
 Mien main, ie hebt mij jao glad betoverd
 deur ienmaal te lonken.
 Deur ienmaal te pronken
 mit oen halsketten, hej mij veroverd!
 Oen liefde mien main, wat is kostelijker?
 Een geurend feestmaal mit wien en kruderijen?

Oen liefde is smakelijker!
 Van oen lippen pruuf ik de mede.
 Oen mond is melk en de geur
 van oen kleed mit zien kleur
 het fijnste daormit een bruid heur ooit kleeedde.

Een gesleuten hof bi'j, mien bruid,
 een sekuur gesleuten welle.
 Een lusthof bi'j. Ik telle
 de riepe vruchten. Ik telle 't honderd uut.
 Een lusthof mit granaatappelbomen,
 mit hennabloemen en nardusplanten
 en kruderije an alle kaanten
 waarin ik weg kan dromen.
 Een vorstelijke fontein,
 een beek van de Libanon.
 Mien levensbron!

Een feestelijk starfgeval

(hoofdstuk 1, fragment)

*Een droge maart en een natte
 April dat is de Boer zijn Wil*

Mit sierlijke letters is het in een triplexplaankie ebraand dat an de schösstienbozzem hangt. De boeren kunt wel meer willen. Altied en eeuwig hebt ze dacht dat ze 't veur het zeggen hadden in dit dorp. De kerel in 't achterhuus en zien wief in 't veurhuus. Butendeure hadden die twee lieke veule te vertellen. Hij mit een grote bek en mit'e voeste op'e taofel en zij temend en in 't geniep. De geldigheid van dizze spiekervaste verbientenis leek zoe duuzem as dreuge metworst mar het is definitief veurbij. Trouwens aover het weer hebt ze nooit wat te koop had. Wat dat angiet bint ze ofhankelijk van de goeie God. God en de mededelingen veur land- en tuinbouw. Dit jaor hebt beiden het laoten ofweten. Meert was ien en al regen en now is 't al in 't leste van april. Het is nuver weer mar nõg stiet op een bulte steên het laand blaank en is ter gien loonwarker die as ter verkeren kan. De zeune van Sent Dekker zal 't een rotzorge wezen. Zien va is mit pensioen en hijzölf warkloos. Een paarhonderd meter hiervandaon lig hij, inspireerd deur de veurjaorszunne, in een holtwal te vrijen mit ien of aander meidtie.

Het lik een eeuwigheid eleden, een stevig pottie vrijen. Twaalf jaor terogge reisde Katja hen Poona, schafte heur een oranje jurk an en mij òf. Tot in Amerika hunk ze an de rokken van de keerl die zoewat aoveral allergies veur is, behalve veur geld. Ie mussen de smoelwarken in dit dorp ies hebben kunnen zien. Geluudloos schrowden ze van de daoken: 'Ik heb het altied wel edacht,' en 'Wij hebt hum toendertied genog ewaorschouwd.' Toendertied, ja. Ik ware viefentwintig en Katja van Essen twee jaor jonger. Op de leeftied was niks an te merken. Nee, het is da'k uut een geriffemeerd nust kome en Katja

Waor blief le now?

(fragment Job-bewerking)

Ik weet dat uut Oe alles is.
 Wie is het die Oen plannen mengt
 mit dat het meinslijk brein opbrengt?
 'k Beliede da'k het inzicht mis.
 Wat onkaant is deur onverstaand,
 zul Ie verstoeven as lös zaand.
 Ik kend' Oe slechts van heuren zeggen!
 Bestek en schets hol Ie bezik.
 Mit oor en ogen lös zal ik
 mien haandlen in Oen haanden leggen

was hervormd. Dat leup as een rooie draod deur de vermanings die ik mij mus laoten anleunen deur de mannenbroeders van het uutverkeuren volk. Twee geleuven op ien kussen, enz. enz... As die twee geleuven now mar beidend geriffemeerd waren, dan gaf 't niks mar ja... Der waren evengood meer rooie draoden die de vingerties in de locht leuten wiezen. Dat Katja in feite zoe wulps was as een meertse katte en nõg arger, dat heur va, de veurmalige directeur van de botterfabriek, NSB'er ewest hadde en dat heur moe het an elegd hadde, ja geruchten heur, mit de hervormde domeneer...

De zeune van Sent Dekker en het meidtie koomt in de bienen en ik gao wieder mit mien wark. Het huusie van Berend Bos. Al een half jaor is hij dood mar het bleef het huusie van Berend Bos. Hij kan 't now veurgoed vergeten want ik heb 't ekocht. Gistermorgen hen de notaris ewest en 's middags stun ik hier in de tuun op 'e grond te staampen en langes de uterste greinzen van mien arf te banjern. Ik vule mij riever as dat Bokassa ooit ewest hef in zien zölfgemaakte keizerriek. Vanmorgen bin 'k een ure eerder van bedde komen um an de slag te gaon. Wat een alderbarstense bende! Ik bin begund um het beddegoed uut'e beddestee te halen. Aj 't mij vraogt, hef hij der weken achtermekaar in epist. Grote kringen en stinken gien gebrek. Het hiele zwikkie lig in de tuun te smeulen. Ik hebbe der pietereulie aoverhen esmeten mar het spul wil haoste niet braanden. Het vloerzeil lig ter ook bij. Het bedde en het zeil stinkt kollektief de kaante van de karke uut want het is westenwiend. An de aoverkaante van de straote kröp de rook van mien privé-VAM deur het poortie van de karktoren. De karke is een jaor of wat terogge òf ebraand. Het dak is ter òf en de ramen en de deuren bint er uut. Nog nooit hef die hervormde karke zó gastvrij lös estaone as de leste jaoren.

Ik trekke net het behang van de mure. Nooit wil ik meer behang, dat teunbiel van börgerlijkheid, op'e mure hebben. Ik wil terogge naor de simpelste dingen in het leven. Ik zal de boel wit pleistern en het behang giet er dus ôf. Dikke laogen behang altmit. Hier en daor hangt het al lös en ik kan der zó hiele lappen of trekken. An de achterkaante zit kraantepapier. Hier is de geschiedenis achter het behang eplakt. Een kraante van april 1945. Adverteinsies lees ik. 'Zojuist ontvangen voor den verkoop: 15 Kilo groene verf!' en wieder nog: 'verscheidene kleuren waterverf in voorraad.' En dan van een plaatselijke correspondent een bericht dat in zien dorp 'den voormaligen fabrieksdirecteur H. van E. gearresteerd is.'

Gatdarremijnogantoe! Hilbert van Essen, mien schoonva. In '78 estörven. In het vuur der mit.

Onder het zeil kwamp verduld een liemen vloere vandaon. Aj een huus op dizze maniere uutpelt, leer ie niet allent dat huus kennen mar ie leert ook het volk kennen dat het ebuoud hef en dat er ewoond hef. Gien nagel um 't gat te krabben vanzölf. Aans had er wel een plaanken vloere west of plavuizen. Mar nee, der zat hier in de buurte een beste bonke liem in de grond. Dat was veur volk dat nog net gien uitschot was maar ook niet in de boer-marke zat, feitelijk nog een luxe want der waren der ook die op zaand huusden. Mit dezölfde liem die veur de vloere gebruikt is, bint ook de muren emetseld. Een stiens mure dacht ik eerst mar op een hoek in de veurgevel bint er een paar stienen uut evöllen en daor kuj zien dat het achterliggende wark van allemaole brokkies is. Van buten hef het stiens verbaand mar de koppen bint allemaole halve stienen. Ofbraoke dus, wellicht van een boerderije van betere staand die verbouwd wörde of die in de fik evleugen is.

Het volk in dit dorp lacht mij uut. Een bouwvakker an leger wal die meent daj van zoe'n bouwval een paleis maken kunt. Hij lik verduld wel zoe'n stadse die uut Holland of daorumtrent hier koomt dale strieken. Van dat soort gelukszukers. Mar goed, zij lacht mar. Ik hebbe de boek vol van gladgestreken neibouw, van dubbele beglaozing en hoogpolig tapijt, tegelpadties en spoorbielzen. Ook genog van lepigheid mit de mombakkes van zorgzaamheid en van reep-mar-raak achter een tronie van kuishied. Dit snerthuusie wordt mien kasteel. Zonder franje en mit niet meer as neudig is um te leven. Meer zal 't ook niet worden kunnen want de centen bint zoewat op. Zoeveule he'k now ook weer niet aoverhulden nao de scheidung van Katja. Toen ze de Grote Meester achternao mus hen Amerika had ze geld neudig, een hiel bulte geld dat, oens huus daor alle kennissen mit ofguunst naor keken, wörde verkocht. De helfte was veur mij mar een groot diel dervan he'k er in de jaoren naotied deur edreid. De veurgevel hangt een knap ende veuraover, he'k net ezienne. Dat soort dingen kiek ie aover de kop aj oen zinnen op een huus ezet hebt. Ach, der zal nog wel meer an mankeren. Ie zulden haoste zeggen da'k veurbestemd binne veur dit geval. Het kan toch gien toeval ewest hebben da'k koppig drei jaor hen de ambachtschoele west

hebbe. Dat een jonk van twaalf jaor hen de tummerklasse gunk was niet opmerkelijk mar wel as het tegen de zin van zien olden en de heufdmeister was. Al die jaoren in de bouw bint now ook niet vruchteloos zoas ik wel ies dachte op momenten dat ik Katja te min ware. Ik much dan een piekfijn huus hen ezet hebben, een kerel mit eelt in de haanden die 's aovends het haor stief stiet van de cement, smeuk heur op de duur niet. Ach, vrouwen... Der leup er vanmorgen ook iene bij de karke rond. Mit een map onder de narm en een paar manluu um heur hen. Zal wel mit de karkrestauratie te maken hebben. Het schient dat de karke, as het dak ter weer op zit, mit leien edekt wordt. Ik zal mit een paar dagen de uitvoerders ies anklaampen en vraogen um een vlutte holle pannen. Die koomt aans toch in de container en ik kan ze gebruiken. Het is zunde da'k het zegge mar het spiet mij niks dat mien olden uut'e tied bint. Wat zulden ze een kommentaar had hebben. Mien va zéker. Mien maniere van leven hef hum nooit veule voldoening geven kunnen mar dat ik as kerel allent in zoe'n olde kowe kroepe, dat zul hum, as hij nog niet overleden was, een hartverlamming bezorgd hebben. Die van Smalholt, mien familie, bint recht in de leer. Dat niet allent, mar ook deur en deur degelijk, gezagsgetrouw en veural verstaandig. Alle familie die der nog aover is en die mij nog ankieken wil nao het fiasko mit Katja, hef mij trouwens begreoven onder adviezen mit betrekking tot het huusie van Berend Bos. Aover de stee van de badkaomer, aover isolatie, centrale verwarming en de tien percent uutbreiding die as het bestemmingsplan toestiet en aover teveule um op te numen. Zij kunt ver-roesten allemaole.

Ik zie der zachiesan uut as een varken. Het is allemaole spinrag en stof. De zolder lig ook nog vol rommel. Der wordt ezegd dat Berend Bos gien familie hadde. Nao zien dood hef dus gien meinze zien spullen ophaald. Wel singelier dat alle dingen van weerde wël vut bint. Bint er toch luu zoe zorgzaam ewest um wat van de man op te rumen. Zölfde de esterties die an de veurmure zaten, bint er ôfhaald. In de veurbije meertmaond zal de schösstien aldergriezelligst elekt hebben. Dikke teerstrepen loopt langes de mure naor beneden in plassen zwarte smurrie op'e vloere. Onder de schösstien stiet warempel nog het speibakkie van Berend Bos. Der zit een kloete in van een soort specie daorvan de samenstelling ongetwiefeld zaand en tabakssap is. Ik kloppe 't bakkie leeg en legge 't in een kiste daor ik meer relekwieën in verzameld hebbe. Een sigarenkissie mit wat foto's dat in het por-taoltie op een plaanke stun, zal der ook bij. Olde broene foto's bint het. Op iene der van stiet een jongkerel, gangs mit een schöppe in de törf of ontginning. Dat zal Berend wezen. De kle-raozie die hij an hef is bepaold gien maotkostuum. De kiele zit tot an d'hals dichte knupt en hef zo te zien weinig verschil in veur en achterpaand. Mit de broek is 't al niet aans. Op die foto lat Berend zien broek umtrent het kruus een buul zien die meer geschikt lik um zien konte te huusvesten. Behalve zien klaoraozie was ter niks lillijks an Berend Bos. Toch hef hij nooit een vrouwe in zien

buurte had. Vrijgezel tot zien dood toe.
 Hoe langer a'k hier an 't hemmeln binne, hoe meer rot-zooi der lik te komen. En aoveral krioelt het van de kelder-motten en gaffeltangen. Aoveral ontdek ik gebreken an dit paand en ik begunne te geleuven da'k er nòg teveule veur betaald hebbe. Gien börger, gien westerling mar ook niet iene uut de provincie zul hier willen huzen en had er ook mar een cent veur willen neertellen. In het gebarsten scheerspiegeltie dat op de bozzem stiet, bekiek ik mijzölf. Zwarte stofraanden um de ogen, zwarte raanden um de lippen en zwarte neusgaten. Deur al dat zwart

schemert het gezichte van een vermuide kerel die ting de vieftig löp. Vut mit dat spiegeltie. Al een paar maol he'k vanmiddag mij mutten bedappern um gien greep te doen naor een flessie uut de pilskratte die ik vanmorgen mit hierhen esleept hebbe. Het is halfvieve en ik geve now toe an mien zwakheid. Der is vanzölf gien flesopener in huus mar ik redde mij mit het schootgat in de deurpost. De eerste slok daor spuul ik de mond mit want het stof kraakt mij tussen de koezen. Wie wet hoe old of dat stof is. Vieftig, honderd of honderdvieftigjaor? Stof van generao-ties terogge. Ik spule 't vut mit pils. Waor het belaaenden zal? Stiet er niet in de biebel dat stof tot stof zal wederke-ren? Ik laote mij zakken in een olde kraakstoel van de veurige bewoner.

Reinder Robaard

(fragment Reinaart-hertaling)

Het was umtrent de pinksterdagen
 dat heeg en hof weer gungen dragen
 het wepelgrune veurjaorsblad.
 Keuning Nobel leut berichten dat
 hij grote dierenhofdag hul
 en dat elkenien daor komen zul,
 wie niet, die kreeg de baord er of.
 Toen kwamen daor an keunings hof
 zowel jonge dieren as bejaord,
 mar gienien zag Reinder Robaard.
 Die had zoe ofgemieterd veul misdaon,
 dat die dus niet hen te gaon.
 Die hum schuldig wet ontwik.
 Reinder hul hum dus bezik.
 't Is wisse da'k gien lof ontvange,
 wus 't ondier, alleman is krange.
 Toen hiel het hof vergaoderd was
 had alleman, mar niet de das,
 zien anklacht tegen Reinder klaor,
 dat ontuug mit zien rooie haor.
 Muj dat klagen toch ies heuren!
 Wolf Gniezebieter kwamp hen veuren
 mit zien volk veur Nobels troon
 en bekleug hum op gepaste toon:
 'Keuning d'adel van Oen Majesteit
 is zuverwaor gien kleinigheid
 veur alle dieren hier te laande.
 Wat ducht Oe van de schaande
 die Reinder mij hef an edaon
 en het lied dat ik mus ondergaon,
 wat schade of dat bracht en praot?
 Mar 'k wil geern daj veural verstaot
 dat hij mien arme wief besprunk,
 mien kregel kroost verinnwieren gunk
 en z'in heur onschuld hef bemegen,
 zodat twei gien oge lös hebt kregen

en bleven levenslange stikkebliend.
 Wieder hef die rooie straf verdiend
 um een geding dat was bespreuken.
 Had hij d'ofspraak niet verbreuken,
 Reinder kun hum daor verweren
 en, dus hij dat, zien onschuld zweren.
 Toen 't gerei in ödder was ebracht
 had die leperd net wat aans bedacht,
 dat hij namp de kuierlatten.
 Dit, Keuning, muj niet onderschatten,
 't eerdaodig volk hier kent gien leugen.
 Die rooie gasterd wil niet deugen
 en bracht mij lied op lied.
 Wat as een huus zoe vaste stiet;
 al was de straote van pepier
 van Dieverbrogge tot an Spier,
 te weinig was 't um op te schrijven.
 Daorumme mut 't mar hierbij blieven.
 Mar dat hij mien wief anraandde
 blif een onvergetelijke schaande
 waarveur Reinder nooit vrijjuut kan gaon!
 Toen Gniezebieter 't hadde daon
 zag 't hondtie Swans zien kaans
 en kleug deftig in het Nederlaands
 hoe griezellig arm het ooit was dat
 het wieder niks te vreten had,
 in een winter mit een strenge vorst,
 as allent een stukkie worst,
 mar Reinder gunk er mit vandeur.
 Grammietig deud een stap hen veur
 de kater Tibert, starte steil
 of meuk de meertse nacht hum geil.
 Hij sprunk midden in de ring
 en zee: 'Mien Heer en Keuning,
 umdaw die rooie wel kunt schieten
 staot old en jong hier nou te krietten.

Binnenvaort*Twaalfde Dryloek (1999)**Tussen laden en lössen
reist een lieve lust***I**

Wat zaat ik uren an de wal
en traog daarbij het water
mien evenbield umspulde
en zee mij: Later, later,
as ik weeromme komen zal,
as ik nao jaoren vuul de
stienslag en de wilgenmatten
en schip nao schip hier dragen
gao, die aj niet tellen kunt,
bliej dan nog zo traog en
stiems, zo lui en zowathen,
niet van oen stee te braanden?
Ik vun het was mij wel egund
um old en wies te worden
en geef van lief en leden
het leven vol te maken.
En wat vaarde leut ik gaon
en zonder mij te raken
gleed heden naor verleden.
Ik hebbe mij toen kort en
goed tot doel esteld
zonder ende te bestaon.

II

Van al het varende verkeer
mit zien verbörgen vrachten
van Zwolle tot an Stad
lat het roem teveule raoden.
Breng mij mien jonkheid weer
en niet in toezel mien gedachten,
schipper, dreug of nat,
het stukgoed van dit leven,
het waterdicht verpakte zeer
en de lösgestörte vrolijkheid
van de tied die mij ontglipte.
De lading is eboekt, ik heb
het zwart op wit elezen.
Een greep naor vastigheid
tussen alle weerloos spul
daorvan ik wisse wete
dat vlietig lössen leidt
tot het beuren van de gage.
Dus loop ik mar te bentern
intied ik de lengte mete,
kwaliteit van touw en dreg.
Dat schip dat wil ik entern.

III

Wat vuult dat nuver,
die vastheid van bewegen
die 't reizen gef een baom,
an doodvermuide voeten
stille sturing gaf en röst
nou wiend weer vat ekregen
hef op 't eerder sloppe zeil.
An al die leeft, de groeten!
Was het varen eerst een traoge
gaank, nou giet het stoef verdan
naor nooit ontdekte veerten,
nooit gebeurd is wat niet kan.
Verleuren tied is mien gestaoge
drift en kielzog wordt mien zeerten.
Mit leeftocht of-eladen roem,
wij kunt nog jaoren wieder.
Van een niet te schatten vracht
waar ik de hoogste bieder.
An dizze vaort komp pas een ende
daor mij de leste kade wacht
en 't is krek of ik al jaoren
die geheime route kende.

Hoogvliegers*Dartiende Dryloek (2000)**Wij weegt niks
't is de eerde die oens trekt***Vlucht I**

Wat zal een vliege méér as vliegen
en stippen maken op de waand?
De genaodeklap, die kan hij kriegen
mit vliegemepper of mit kraant.
Gien koestront meer en peerdeviegen
of kadavers tot zien schaad'.
Wat deud een vliege aans as vliegen
en stippen maken op de waand,
dat hij nooit weer op zal stiegen,
vermoord deur meinsenhaand?
Het volk zal aoever 't lieden zwiegen,
bedarft 't milieu in onverstaand
en mit zien vliegen méér as vliegen.

Vlucht III

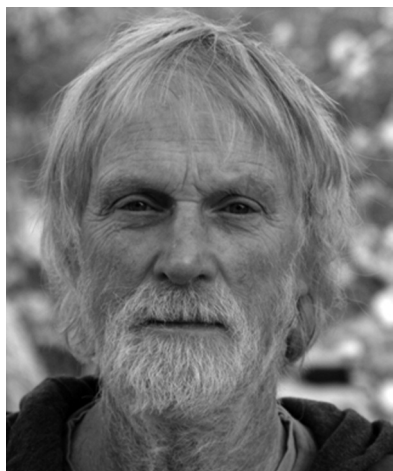
Uut locht en lichtheid is geboren
een vlinder en uut zunneshien.
Zo onanraakbaar licht is er gienien
op bloemen bij het morgengloren.

Zo gauw de zomerdag wil klaoren
lat hij zien fladderdaansen zien.
Uut locht en lichtheid zo geboren,
zo onanraakbaar licht is er gienien.

Wat rak er meer de diepste snaoren
as ik as een vlinder vrijheid vien,
in stee van duuster en vernien,
ik nao al die bij-de-grondse jaoren
uut locht en lichtheid wordt geboren?

Vlucht II

Oen levenlaank zo'n last te dragen
wie is tot, krek een ieme, zuks in staot?
Kilometers in de rondte alle dagen
mit volle vrachten hen de raot
um te vullen alle lege larvenmagen
en de keuniginne in heur aovermaot.
Oen levenlaank zo'n last te dragen
wie is tot, krek een ieme, zuks in staot?
Een meirse zul hum toch beklagen,
die warkt veur niks niet uut de naod
zien lief. Geld, dát kan hum jagen!
Hij kan, aj hum zien centen laot,
zien levenlaank die last wel dragen.

Rouke Broersma [1940]

Rouke Gerrit Broersma. Geboren in Amsterdam uit Fries-Groningse ouders. Woont en werkt sinds begin jaren zeventig in Drenthe (Bunne). Schoolmeester en schrijver van Nederlandse verhalen, romans, gedichten en onderwijspublicaties.

Is sinds 2004 bezig met de vertaling van de belangrijkste werken van de Franse pedagoog Célestin Freinet.

Gaf als pabo-docent, samen met Stieneke Boerma en Gerard Nijenhuis, vorm en inhoud aan een streektaalspecialisatie voor pabo-studenten. Was van 1989-2000 redactielid van Roet.

Publiceerde daarin verhalen, gedichten, essays en recensies over Drentse schrijvers.

Die vormden de opmaat tot de publicatie (samen met Stieneke Boerma) van *Drèentse Schrieverij* (een literatuurgeschiedenis in het Drents, 1993) en de bloemlezing *Scheupers van de taol* (2003).

Van oude landschap naor innerlijk behang

Aj weet dat de Drèentse schrieverij nog aaid meer gedichten as verhaolen opbrengt, dan lek 't erop daj de ontwikkeling van dizze streektaolliteratuur ok 't beste oflezen kunt an de poëzie. Bij dichters as Heyting, Reijntjes, Nijenhuis, Kool zeej twee ogenschienlijk tegenstelde bewegings: ien van binnen naor boeten en ien van boeten naor binnen.

Bij Heyting, Drenthe zien eerste echt moderne dichter, begunt het. Hij komp lös van Drèentse mandieligheid, en kiest veur underwarpen die vrij bint van streektaol- en streekcultuurbindings. Ok in de eerste bundels van Reijntjes, de miest Drèentse van alle Drèentse dichters, kuj in zien reisgedichten zeen dat e de streek graog wil laoten veur wat 't is. Laoter, in zien bundel Zeefdruk zeej ok bij Reijntjes die tweede beweging: de inkeer, 't zeuken naor de binnenkaant. Van Drèents-eigen naor eigen. In feite geet het dus um ien zaak met twee kaanten: de individualisering van het dichterschap. Kan wezen dat waor wij hier over praot niet allent veur-beholden is an de schrieverij allent, maor daj 't ok breder bekieken kunt: de streekbewoner wel as löskomp van de streekcultuur. In de schrieverij is 't boetendes gien ontwikkeling die allent veurkomp in 't wark van ofzonderlijke dichters. 't Is een deurgaonde ontwikkeling die aal dudelijker wordt aj 't wark van opienvolgende dichters-ginneraoties met mekaor in verbaand brengt.

De holding tegenover 't Drèentse landschap as inspiratie-bron veraandert staodigiesan. Tegelijk veraandert de functie van de beeldspraak die vaok an de natuur ont-leend wordt.

Dichters van vrogger zoas Roessingh bezingt de schoonheid van het Drèentse landschap of beschrieff 't verdreet dat ze hebt umdat 't zo veraandert. In beide gevallen tekent ze 't echte landschap op, een zichtbaore warkelijkheid. Ok bij Heyting en Reijntjes koj dat tegen, maor zij schrieff ok gedichten waor as ze de natuurverschien-sels in verbindt met heur eigen binnenkaant. De natuur, het Drèentse landschap steet niet meer op zukzölf, maor is 'n spiegel van 't geveulsleven van de dichter. Een stap wieder geet Nijenhuis: zien landschap, nog aal te herkennen en realistisch, gef de bouwstenen um 't landschap van 't gemood te beschrieffen. Maor 't blif helder wat as beeldspraak is.

Marga Kool geet nog wieder: bij heur valt warkelijkheid en binnenkaant, landschap en innerlijk saomen. 't Landschap is minder realistisch as bij heur veurgangers. Boetendes steet de beeldspraak vaoker op zukzölf; waor as die naor verwis, zeg het gedicht niet of even tussen neus en lippen deur. Beeldtaol geet op geheimschrift lieken. De leesder mot een gedicht niet allent lezen, maor 't ok oplössen en een eigen verklaoring zeuken. Veur veul leesders is dit gien groot bezwaar: dat kuj wel zien an de hoge verkoopciefers van Kool.

Blikbaor is niet allent de dichter maor ok de leesder betrokken bij dizze verinnerliking.

Bij de dichters nao Kool warkt dizze ontwikkeling wieder deur: 't landschap is - in de woorden van de Vieftiger Lodeizen – innerlijk behang worden. In Jannie Boerema heur eerste bundel, Leeid van de sirene, wordt nog een Drèents landschap opropen: het Noorseveld bij Nörg. Maar 't geet heur niet om 't Noorse veld zölf. De natuur is teneel van veur-historische, mythologische en sprookjesachtige gebeurtenissen die op heur beurt weer verbinding hebt met 't geveulsleven van de dichter. In heur tweede bundel, Dialoog met een eilaand, leidt Boerema oes naor Xanadu, een niet bestaonde dreumwereld. En op dit eiland van de ziel bint we dan wel heul wied ofdwaold van hoes en hof.

En laoter zeej 't ok bij Rieks Siebering, tien jaor older as Kool en vief jaor as Boerema, maor deur zien laote begun toch een dichter van een volgende ginneraotsie.

Siebering lat in zien wark de binding met 't Drèentse landschap heulemaol lös. Allent de taol is nog Drèents. Net as in een abstract schilderij is de natuur saomenvat tot heur kern: zaand, körrrels, waoter, zee, rivier, bomen, wind, zun. Oerelementen as symbolen veur de oerbestanddielen van de ziel. Wieder kan een dichter niet gaon.

Met Boerema en Siebering lik 't erop dat we wel zowat an 't end bint van abstractie en verinnerliking. De Drèentse poëzie kan veur heur wiedere grui wel weer wat realisme bruken. Het debuut van Suze Sanders, *As langs de muren d'aovend slöp*, kun wel ies 't begun wezen van een umslag. Boetendes hef ze een veurkeur veur gebunden vörms en daormet steet ze met heur gedichten ingelijk weer meer in een klassieke traditie. Zuks kuj de leste tied ook zeen in de Hollaandse schrie-verij.

Anneke Mensen-Siegers [1940]

Antje Martje Gerda Siegers is geboren in Peize, waar ze ook woont. Na de lagere school mulo en vormingsklas. Voorts cursussen Engels, Nederlands en tijdens een kuur in het Zeehospitium in Katwijk kunstgeschiedenis. Ze schrijft in het Noordenvelds.

Werkte enige jaren op de gemeentesecretarie in Peize. Was 25 jaar ambtenaar van de burgerlijke stand en is al vele jaren rouwbegeleidster.

Streektaalactiviteiten: diverse eenakters voor vrouwen, werkte mee aan het Lesboek Noordenvelds (1984), schreef diverse eenakters voor vrouwen. Anneke Mensen schreef aanvankelijk Nederlandstalige poëzie maar vanaf de jaren tachtig in het Drents.

Publiceert sindsdien in *Oeze Volk*, in het Groningse tijdschrift *Toal en Taiken* en de laatste jaren ook in *Roet en Krödde*. Werk van haar staat o.a. in bloemlezingen als *Midwinter in de olde landschap I* (1983) en *II* (1991), *Oes eigen taol* (1991) en in *Maandewaark* (1994). Ze werkte mee aan het Lesboek Noordenvelds (1984).

Boekpublicaties: *Elke dag* (1985), *Vandaag* (1988), *Over-wegen* (1995), *Ver-staon* (2004), *Tied legt een wissel* (2009).

laot schrievers schrieven

schrieven tegen aal
wat drukt of rok
naor machtsvertoon

om niet te boegen
veur naosten, naoties
daorvan het recht
zuk vecht
naor 't ereloon

laot schrievers schrieven
daor waor de doden
zwiegen
oetteld as helden
op de erevelden

laot schrievers schrieven

elegie

de zummer sloert stoffig
naor zien eigen oetvaort

't gewas op 't veld
verstaarft, verröt
tot gien enkel baot

aal wat 't bonenzummerie
ons toe gaf
komp onherroepelk
op e baor: 't is zo laot

de natuur die reert
om 't kommend ofschaaid
het donkert
't wordt kold, klams
doodser om ons tou

en kraaien op vlucht
krassen leeg in de lucht

onder-stroom

'mien kind' zee Pap
'doe hest krek as mai
jeuds bloud in dai...'

nou dreum ik van
mien vaoderstam
- het hou
- en wat
- en waor

en volg ik
bloudverwanten
in kaampen
op dodelk spoor

Herma Stroetinga (1940)

Herma Stroetinga werd geboren in Paterswolde, groeide op in Een en Norg en woont sinds haar trouwen weer in haar geboortedorp. Na de mulo bezocht ze de kleuterleidstersopleiding in Groningen en was ze tien jaar kleuterleidster in Roden, waarna ze de overstap maakte naar het dovenonderwijs in Groningen.

Sinds haar negentiende werkt ze bij de regionale omroep, de toenmalige RONO, nu RTV Drenthe. Daar begon ze, in haar klas, met het voorlezen van Drentse verhaaltjes. Eerst die van Bonnie Veendorp, maar al gauw haar eigen verhaaltjes. Dat doet ze nog steeds.

Boekpublicatie: een bundeling van twintig Drentse kinderverhaaltjes in *Het Hollebomenbos* (kinderboek met illustraties van Trudy Kramer, 2007)

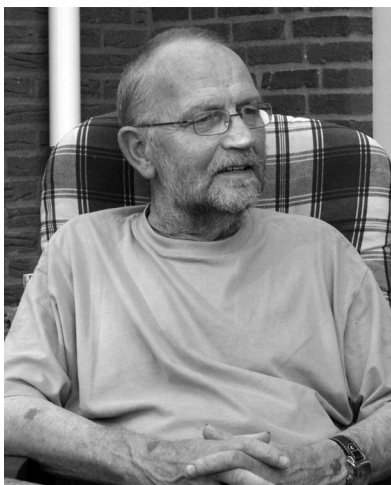
Achter gaos

Vlak bij het Hollebomenbos stiet kinderboerderij ‘Tip-Top.’
Op de boerderij woont twee pony’s, een ezel, wat geiten, een paor zwienties en tien knienen.
Die knienen die woont in een heel mooi en heel groot knienenhok. En die knienen kunt lekker runnen en speulen op het grasveld veur dat hok.
Om dat grasveld hen zit gaos, want de knienties mugt vanzölf niet vortlopen!
Gelukkig wilt ze ok helemaal niet vortlopen. Ze hebt het op kinderboerderij ‘Tip-Top’ prima naor ’t zin!
Vandaag zit der gien tien knienen achter het gaos, maor elf!
Dat elfde knien is Knientie Snuffel.
Hij zit allennig in een hoekie en reert.
‘Snuffel’, heurt e inenend.
Bin ik’, snikt Snuffel en veegt zien traonen vort.
‘Karel Kraai!’ röp e. ‘Man, wat bin ik bliede dat ik je zie!’
‘Dat kan ik ok zeggen’, antwoordt de kraai. ‘Het hele Hollebomenbosvolk löp al uren naor je te zeuken! Hoe kom je hier bij al die knienen terecht?’
‘Ik wol hier gewoon even wat rondkieken. En veurd dat ik derop verdocht was, greep de oppasser van ‘Tip-Top’ mij bij mien nekvel en zette mij op dit knienenveldtie.
Achter ’t gaos. Maor ik wil der weer oet Karel! Ik wil der weer oet!’
Daor zörg ik veur Snuffel. In dit hoekie zitten blieven dan haol ik hulp’, zeg Karel Kraai.
En vort vlög e! Het Hollebomenbos in!

Een toertie laoter komt der een hele koppel zwarte kreien an vliegen. Ze draogt allemaol een dikke wortel in de poten. Die wortels laot ze op het knienenveldtie vallen. Een heel end bij Snuffel vandaon.
De tien kinderboerderijknienen stoeft vortdaodelijk op de lekkere, sappige wortels of!
En dus ziet ze niet dat twee van die sterke, zwarte kreien saomen een laddertie draogt. Een laddertie van touw.
Met dat touwladdertie vliegt ze naor Knientie Snuffel toe.
As een haos klimt het knien tegen het laddertie op!
Dan vliegt de beide kreien, met Snuffel op de ladder tusen heur in, naor de zaandvlakte in het Hollebomenbos.
Daor zöt het zwart van de herten, haozen, knienen, iegel-zwienen, vogels en nog veul meer bosbewoners.
En die begunt allemaol heel hard te klappen en te jui-chen as Knientie Snuffel van de touwladder of springt.

‘Stilte graog!’ röp Karel Krei. ‘Luster even naor oeze Snuffel!’

En die zeg: ‘Allemaol bedankt veur het zeuken naor mij. En kreien, jullie bedank ik veur het redden van mij! Applaus veur jezölf!’

Rieks Siebering [1941]

Geboren en opgegroeid in Nieuw-Balinge, waar zijn vader schoolhoofd was. Na de middelbare school de kweekschool in Coevorden, waar de leraar Nederlands hem in contact bracht met moderne Nederlandse poëzie. In 1964 onderwijzer op een school voor speciaal onderwijs in Hoogeveen. Vanaf 1975 aldaar directeur van de School voor Praktische Vorming (voortgezet speciaal onderwijs), sinds een hartaanval (1987) in deeltijd. Vanaf 1998 bovenschools directeur bestuurszaken. Woonachtig in Hollandscheveld.

Tijdens een psychiatrische behandeling in het Hoogeveense ziekenhuis in 1983 zette zijn therapeut hem aan tot schrijven in de taal waarin hij droomt, het Drents. Debuteerde 1987 in *Roet*. Ontving in 1989 de Reyer Onno van Ettingenpries.

Streektaal- en multiculturele activiteiten: organiseerde optredens van Drentse schrijvers; veertien jaar presentator van het Vara-café, een politiek-culturele talkshow. Van 1993-2011 presentator van *Taal aan Tafel*, vier à vijf keer per winterseizoen. Was ruim 20 jaar bestuurslid van de stichting Het Drentse Boek, ontving als eerste het nieuwe insigne van het Huus van de Taol. Hij was acht jaar voorzitter programmaraad RTV Drenthe; stichter (2001) van Multi Culturele Rijkdom die optredens van allochtone en autochtone auteurs verzorgt en van de werkgroep Publicatie Allochtone Landgenoten die in 2002 een eerste bundel het licht deed zien.

Boekpublicaties: *In de varte giet de harmonie veurbij* (poëzie, 1988); *An een bevreuren riviere* (poëzie, 1992); de roman *Asof het zummer is* (1996); *Stromen deur leeg laand* (verhalen, 2001) en enkele bibliotheek uitgafjes bij De Klenckepers.

Ofslieten

ik gebruik de woorden
met heur butenkaante
daor bint
ze op te poetsen
tot ze glaanst

elke dag vanneis
wrief ik
de schille wat dunner
haost ongemarkt
verslet de butenraand

Incest

de ongespreuken woorden drupt
as water langs de muren
in dat huus
waor zwiegen hangen blef
as een vergissing
van de taal

't stinkt muf
as zwiegen
in oen nekke drupt

Durende kiender

vraag mij niet wat of ik doe
ik doe mien ogen dichte
en gebeur
ik bin ok zo bliede met oe

het hoge grös
hef gien geheimen meer
veur driftig durende kiender

kiek hoe het kiend speelt
lös van waaromme
en waarveur

ik bin as een kiend en ik doe
ie kunt mien haand
wel vaste holden
die is groot genogt
veur oe

De zee is now

onder het zwömmen
vreug ik de zee:
waar is oen ende
waar hol ie op

zwiegend
bleef de zee
en umslaut mij vaster
dreug mij
zo de zee allent
mij dragen kan

ik bin now, zee het water
aodem mij maar

en zij lachte:
ik bin wiek
en zo zachte veur oe

de tied gleed vort
spulde weerumme
naor laand
en de zee had gien ende
de zee is now

Zaandpad

onder mien baanden
lag het gele zaand
as oen haor
warm an de bosraand
te neugen

ik stapte of
vuulde oe binnenstromen
midden op 't pad
en kun zo het zuden zien

toen ik umkeek
kwaam ik boven mien schaduw uut
gruide wieder
wus ik bloemen an mien lief

ik zuke oe,
bodem
waar ik met blote voeten
op kan staon
voedster
van zudenwiend

Laot mij oe vertellen

laot mij oe vertellen, liefste, van die man:
die zo ienzaom was dat hij leug
hij vertelde
van vossen in het stille veld
van heur vachtbeschenen zunne
en hij geleufde hum

was zo allent dat zien haanden gruiden
en zien wereld gruide met en ontgruide
zo dat niks meer paste
zien jassen wörden kolde laogen
onontkoombaarheid
maar hij lachte aj hum vreugen

as hij preut vertelde hij:
hoe hij mus wezen en wol
vossen zat en vrouwen
vrachten zunnenvachten
haor veur haor herkenbaar en ezene
en de stilte wordde stiller

laot mij oe vertellen, liefste, van die man:
lest wol hij de eerde verlaoten
alles achterlaoten veur de rest
ienzaam in de stilte wonen
allennig met vossen in de regen en de
wiend

Kringen in het water

niks heb ik van oorzaken eweten
van gevolgen
te veule meer
vake gaot meinsen zunder redens dood

tussen het gruun zie ik oen silhouet
een schaduw
of herkenning
seins hej even wat met iene samen

zonder gevolgen is de oorzaak aans
is niks ewest
of niet vals
vallen maakt kringen in het water

Een lief in wat wiend

toen ik deurkreeg, dat de dreum nooit waor was
wol ik de eerde verlaoten
veule vaker had ik 't ezene as een film:
een lief
zweiend in wat wiend as die der was
en aans doodstille en dood

wachters an poorten reupen: hold hum tegen
hij stelt een daod
wieder nog as zien begun
te jong veur een eigen leven
- ik verscheuf de dreum waor hij heurde
en vertelde –

meinsen luusterden, zuks was vaker eheurd
ik was het doel van mien woorden
wat ik zee
meuk ruimte veur een lief in wat wiend:
van hoge naor lege leup water!

toen ik deurkreeg daj veur mij waren
wol ik het leven oprekken
verdriet laoten herhalen in oen haanden
even radikaal geboren as verwekt
ik wol het in de eerde plaanten
volstoppen
met wortels en talenten tot vergeten
het anhalen van een begun
klaor veur heurzölf

Zummer

umdat
er gien begun anzit
liekt der ok gien ende
an te komen

liekt het wel

het was al aovend
en zummer
altied valt het weer samen
zummer en een jaorenlange nacht

ik was onderwege
worde as de bewegens
worde bewegens
balanceren in bewegen

bij oe wezen is stillestaon

Verlaoten stad

volgens mij regende het daor
altied
as ik in de stad was
hadden de wolven een jaagpad
naor de ofgrond emaaft

ie waren die keer veuls te wied
veuruut egaone
gien leven genogt
um in te halen
oneindig wied veuruut

niks was meer voldoende in de stad
overdag te weinig löcht
en in de nacht
tekort an donker

alle weerde hef zien piene
maar ik hunkerde naor vee
dat enkelt graast veur het eten

Lege plekkies

zo mut het wezen
lopen langs het water
en vraogen an de bron:
weet ie wat water is

haoste overdaod
in vingers
niet te bemeten
in haanden
niet bevattelijk

en het valt
as de regen in de zee
as mien aodem
in lucht
en mien lief
in een weiende zonne

en het haokt
in de achterkaante
van mien heufd
daor waor ik
het wit heb eholden

en as het vol is
maak ik neie plekkies
leeg en onbespreuken
veur speulen
dat op leven liekt

Ekkelbomen

ik heb oen name over de velden eroepen
waren ie maar stom ewest
as de ieken in de riego waor ik an leunde
op mien reize

ik heb oe evunden um oe elke dag vanneis
weer te verspeulen

seins reis ie as aodem die enkelt kolde
zichtbaar verweit
ie bint seins de stilte tussen alle slagen
van mien hart

ik blieve oen name over de velden roepen
ok al heb ik allange oen antwoord eheurd

Verlies

seins as ik in de vromde zit
en veur mijzölf
de raodsels zwaorder make
vergaap ik mij
an oe en al wat oe umgef

dan is de nacht een oorlog
met een vijand
die rondumme zit
is elke slag bij veurbaat
al verloreun
umdat verliezen dan
het doel en ende is

Stille woorden

ik kan het ok
niet gaon zeggen
de taal ongebruukt laoten
vergaon
in het witte blad

de gangen
waor ik worde verzwegen
gruit
traoge vormt de letters
aandere namen

zo zachies zeg ik mien name
dat hij niet is te herhalen
gien zoegvlekke zölfs
stille
an mien hals

nog speelt het spel
van doen asof en willen
maar alles
wordt deur argumenten in ehaald
en verjaagd

seins leg ik mien oor op het iezer
luuster
of de moederschoot
mij ok weerumme röp

alles blef bewegingloos
as ie vortbint
staot ok mien woorden stille

Snot en kwiel

Ik ligge al een poze wakker.

Het stormt aans as aans, want de wiend komp uut het zuudoosten. De caravan hef in de loop van de jaoren de scholders op-etrökken tegen de westenwiend. Nou kraakt hij op allerhaande plekken waor as hij aans schrap stiet. Takken van bomen en struken die gewoonlijk van de butenwaand ofweit, krast der nou an langes, de luxaflex die de kamer in heurt te weien wordt naor buten ezeugen. Het was nog stikkedonker toen ik wakker wordde, maar mettertijd is löcht as een sluupmoordenaar het duuster binnen-edrungen en as ik een paar lamellen van mekaar drukke um deur te kieken kan ik aandere caravans, bomen en struken onderscheiden.

Altmít as donkere silhouetten, maar ik kan ze zien.

Het is zes ure as ik uut bedde stappe en bij een schemerlaampie dat ik anknippe mien kleren antrek: ondergoed, T-shirt, broek en een dikke trui.

Martha slap nog. De wiend mak zo'n kebaal dat ik niks van heur heure maar an heur lippen kan ik zien dat ze de aodem in puffies naor buten blas en ik wete welk geluud dat mak.

Even krieg ik andrang um bij heur in te kroepen maar ik gao de kamer uut en trekke in het hallegie mien neie waterdichte waxjasse an. Dan gao ik naor buten, ik wille naor de zee.

Op de taofel in de kamer lig een briefie, waor as ik opeschreven heb dat ik naor de zee gao.

Ok de weg daorhen is aans. Normaal heur ik met zo'n dikke storm met de kop in de wiend te lopen. Nou stöt wiend en zo nou en dan regen mij in de rugge, as um mij meer gaank te geven.

Het is grauw buten. Langs de lucht jaagt wolken die heur bewegen verraadt deur zo nou en dan de maone in zicht te laoten komen. Het schölpenpad kröp as een witte streep veur mij uut. As ik niet achteromme kieke, giet het pad veur mij uut maar ien kaante op, naor de dunen. Ok in het stuk deur de bos is de oplöchtende schölpenstrepe nog goed te zien.

Nargens bint meinsen, zölfs een knien heb ik nog niet ezene en daor stikt het hier aans van.

Ik bin hier echt allent.

Vlak onder de dunen, kreg het lewaai van de wiend tegen-gas van het geraos van golven maar as ik over de kop van de dunen hen gao is het lewaai inienen vort. Bij zuud-oosterstorm geeft de dunen an de zeekaante lijte.

Het laand zal zo ok wel niet zo veule te verduren hebben want water en wiend warkt niet samen.

Het is vloed maar der is nog wel een stroke van een meter of vieftiene straand in zicht dat allent maar nat is van regenwater. As het water de wiend niet in de rugge hef komp het minder wied.

Toch is der een flinke branding, in grote witte strepen is

die zichtbaar tot wied in de zee.

Nou zul Anna der mutten wezen, Anna en de zee heurt bij mekaar. Anna is de zee, as ze gestaag kabbelt, of op-ejaagd deur de wiend schoemt en angiet.

As ik de raand van de slaopzak hogerop trekke zie ik heur staon. Vlak an het water.

Iedere keer as de maone löcht deur de wolken kaatst zie ik heur, zie ik dat ze gien kleren anhef.

Wied vort is de maone, maar Anna wieder. Ik wete dat ze nog broen is van van 't zummer, maor ze liekt zoas ze daor stiet wit, as een wit wief stiet ze an de zee.

Ze zingt. Hoog en dunne heur ik heur, as de zee zo nou en dan even inaodemt.

Ik zul naor heur toe kunnen gaon, maar wij weet niet meer hoe wij in hetzölfde water mut zwömmen. Ik herinnere mij niet meer hoe het vuult het iendere water an de voeten en het spatternd te vulen griepen naor enkels en kuten. Veurbij Anna is niks, gien zee en gien wiend. Doodstille lig alles as een zwarte plate achter heur.

As ik heur roep komp ze.

'Toen ik trouwde, had ik der gien last meer van, lag het allent, zwaor as een stien. in mij. Maar um dat gewicht zat genug eelt.'

Ik vertelle Anna wat Hilde mij an vertrouwde.

Toen ze zölf een kiend kreeg, toen was het of het eelt lös wiekte. Of de stien as een klompie ies deur heur hen raosde. Hij kwaamp op onmeugelijke momenten in heur kop en leut zich der niet uut verjagen. Veural niet as ze naor heur kiend, heur dochter keek, niet.

Allent met draank. Veule draank braandde de iesklompie uut heur vort um nao de hitte en de slaop, plekke te maken veur een kolde vracht derbij, die van de spiet.

Spiet van al dat gezoep waordeur ze niet meer veur het kiend kun zorgen en dit verdriet was heur eigen schuld, dit deu ze zölf al was het tegen heur eigen wille in.

Hier vöcht ze harder tegen dan ze ooit tegen heur breurs edaone had.

Totdat ze veurgoed verleur.

'Weej', zeg ik Anna, 'ik bin al ies mit een zage in het bos ewest, bij de boom um heur takke vort te zagen. Wel zo'n tien jaor naotied.'

Het was ok mien boom, maar toen ik der stund met die zage zag ik iniens hoeveule takken der wel bint en as het een boom was, wat kun die der an doen?

Ie kunt de iene spoorwegovergaank umzeilen, maar altied is der wel een aandere waor aj dan toch seins over mut.

Onder elke brugge löp water en rivieren stroomt diels deur de stilste stukken laand. De stien had ok um heur nekke kunnen zitten.

Ik deinke dat ik dit an Anna vertelle um te kieken of ik nog wat an de herinnerings kan veraandern um het lichter te maken. Ik zul dat veur Hilde willen.

Anna rost mij nou met heur haand over de rogge, asof ze

deur mien trui hen kan vulen hoe kold ik binne.
 'Ie hebt het kold', zeg ze.
 'Ik vule het deur oen trui hen.'
 Ze kan mien gevuul ok in het duuster lezen.
 'Ik wete niet iens hoe het was', zeg ik zachies.

'Ik wete allent dat het maandag was en half twaalf en ik was niet iens zo wied vort, maar een beetie wieder as Pilatus.'
 Anna drukt mij vaster.
 'Doe oen kleren uut, dan za'k oe warm maken, dan za'k oe nog ienmaal hiete maken.'
 Anna en de zee kent mien verhalen.
 Bij flarden zeg ik heur de dingen die ik nog altied niet snappe. Hoe ik op scharp stun en mij toch alles deur de vingers glipte. Hoe ik het uut mien vingers leut vallen, asof der snot an mien haanden zat, zo glad en soepel gung alles.
 Ik kieke Anna an.
 'Wat is ienmaal in disse kolde?'
 Dan schud ik mien heufd, aj vuur anstikt, weej dat der wat verbraandt.
 'Het vuult as een troostpries', zeg ik.
 Een lot met de juuste nummers, waarvan de serieletters niet de goeien bint. Wele wet minder weerd as een lot waarvan de trekking nog mut komen.
 Het is ondertied zo löcht eworden dat ik in de varte meinsen kan zien lopen. Naost mekaar de haanden diepe in de buze zie ik. Ik wil gien meinse spreken nou.

Anna is vort en de slaopzak ok.
 Kold en rillerig stao ik an het water.
 De zee, die almaar op mij anspuult um mij ok almaar vanneis uut de haanden vort te glieden. Asof wied vort een zwaore keie het water weerumme trekt tegen de wiend in.

As ik weer bij de caravan binne hef Martha de koffie klaor. Ik roek dat al as ik de butendeure lös doe. Dan pas marke ik goed hoe kold as ik binne.
 'Ie liekt wel niet wies', zeg ze.
 'Wie giet nou mit dit weer midden in de nacht allent naor buten?'
 'Het was mooi an het strand', zeg ik.
 'En ie sleupen nog.'
 Ik vertelle heur van de brobbels die ze met heur lippen meuk en ik bedeinke mij intied, dat as die brobbels een verhaal bint ik daor ok niks van wete.
 Het liekt seins toeval, welk verhaal aj kent en alle verhalen hebt ok niet meer as woorden, die even de stienen verdooft, maar die vortweit aj der met in een beetie wiend loopt.
 Allent wat in de botten zit, blef.
 'Ik gao mij douchen', zeg ik, met mien beide haanden um de warme koffiekomme.
 Even later stao ik onder het hiete water dat van mien haost kale kop, in stromen langs mij gled.
 Het stroomt met snot en kwiel vanuut mien ogen, mien neuze en mien mond an mij langes en mak mij warm tot de stien op mien bot.

J.B.Klönne [1942]

Geboren in Klazienaveen. Was in zijn jeugd veel ziek. Moest als oudste al op zijn veertiende gaan werken, in Duitsland, in het veen. Later boerenknecht en nog weer later heftruckchauffeur en machinebankwerker. Schreef al als jongen. Gestimuleerd door zijn tweede vrouw ging hij ook schilderen en naar de havo. Kwam via Dick Blancke bij *Roet*, waarin hij in de jaren tachtig en negentig gedichten en verhalen publiceerde. Communiceert nu vooral via een eigen webstek met zijn lezers.

Fantoom

'k Heur nog zien verrookte stembanden overslaon. 'Ik krieg vandaag d'elektrische stoel, ie moet kommen, enne neem 'n paar zolte herings met!'

Veurda'k 'n smoes kun bedenken har hij d'hoorn dele legd en was de verbinding verbreuken. Kwaod slao'k d'hoorn op de haok.

'Wat denkt hij wel', schrouw ik tegen mezölf. 'Hij moet niet denken da'k almar zin heb om achter hum an te rennen, en da'k alle daogen tusken die rolstoelen zitten wil. Zien vrouw hef 't er zölf te kwaod met. Laot e bliede wezen da'k nou en dan iens laangskom!'

Met 'n klap sluit de schoefdeuren mien denken en lao'k de valide wereld achter me.

'Rotgaang.' Mien ogen zuukt de weg over 't linoleum as gevulens en vraogen naor boven boert. 'Waorum krieg'k hier dat rotgevuul?'

'Waorum zie'k allen mar stoelen en ontwiek ik de mensken? Schaom'k me of vuul'k me schuldig da'k lopen kan?'

Met muite komp hij in 't ende en wes trots. 'Dat is hum.' In 'n hoek stiet 'n donkerblauw beklede rolstoel. Even wee'k me gien raod, dan loop ik onwennig naor de rolstoel en kniep keurend in de baanden van 't logge voertuug. 'Nou', vrag e, 'wat zeg ie der van?' 'k Vuul 'n kloet in mien keel opkommen, mien harsens kraakt overuren. Dan denk ik da'k zien wereld deurzie en sloek. 'Ze hebt 't goed met je veur.' 'Connecties', markt e spottend op, 'allemaol connecties, zunder connecties koj nargens in disse wereld.'

Even denk ik vertwiefeling te heuren mar zunder onderbreking giet e wieder. 'Kan der vieftig kilometer per dag met rieden en hej zien dat er verlichting op zit, reken der mar op da'k op veziet kommen kan.' 'Ziej nou wel', probeer'k, 'ziej nou wel dat alles goed komp.'

Hij knikt willig. 'Gao mar vast naor de recreatiezaol', zeg e, 'ik kom zo. Ze wilt nog wat bepraoten.'

Opgelucht loop ik de gaang in waor de verzörging ien op ien 't personeelstekört probeert te verdoezeln.

Halverwege heur'k 'n verpleger 'n naam roepen, 'sluit hum de pot even an, hij hef bezuuk!' De betiekenis giet an me veurbie. In de recreatiezaol gao'k onwennig an taofel zitten. Ik leg 't puutie met de herings veur me en probeer 't pepier glad te strieken.

Volkalien was 'n te grote jas vol wanhoop toen ze die dag an de deur stun. 'Wat is er an de haand', vreug'k verbaosd, 'hej wat met de kinder?' Heur rug knikde, as 'n schötteldoek veul ze over de drömpel. Ik dreug heur de kaomer in, waor traonen de vrije loop kregen. 'Nou, vertel op, wat is er an de haand', probeerde ik opnei. 'Joop', stoekde heur stem snötternd, 'n vrachtwagen, -ziekenhuus hef beld.' 't Duurde even dat heur scholders kalmeerden en ze met 'n aandere volgorde kwam. 'Joop is onder 'n vrachtwagen kommen', snötterde ze, 'hij hef beide bienen breuken, 'k moet naor 't ziekenhuus!' Met de buutsdoek die'k anlangde weurden blauwe strepen veegd. Mien gedachten gungen terug. Vrogger as we ondeugde uuthaalden was er nooit ien west die hum vangen kun. Pas toen bielden kwamen, Joop ravottend met zien kinder, drong de warkelijkheid deur. 'Bienen breuken', schrok ik, en zag hum dollen.

'Waor hej de kinder', schruk ik warrig. Heur ogen snukden. 'Bie mien moe. Gao met naor 't ziekenhuus, 'k weet niet wa'k moet!'

Roezend komt baanden an taofel, en vuul'k hoe Joop me begroetend anrak. Zunder woorden valt e op de hering an. 'k Liek wel uuthongerd', stelt e vettig vast, 'mar gien zörg heur, ik heb 't hier goed, haost te goed', herhaolt hij met naodruk. Hij kek schrokkelig naor de hering die wacht. 'En kolde hoe'k ok niet lieden', zucht hij, 'de temperatuur is hier dag en naacht geliek. 'k Mag niet klaogen.'

Haost met religieuze bewegings warkt e de leste hering vort.

‘Zunder ’t zolte kuj ’t zute niet waarden’, zeg e rimpe-
lig zunder de filosoof te numen, en veegt zien vingers
schoon an zien buutsdoek. As hij opkek glaanst zien
ogen in de dubbele beglazing. ‘Weej nog’, trilt zien stem
rokerig, ‘weej nog hoe we vroger deur de snei leupen,
en hoe de wiend deur de kleren striemde, weej dat nog,
hoe haanden en oren kibbelden van de kolde, weej dat
nog?’ Jao, knik ik, mar hoe’k ok probeer, ik ruuk allen
zolte hering die mien maog opspeulen lat.

‘Daor dreum’k van’, zeg hij glaanzend naor verleuren
tieden. ‘Da’k deur de regen loop, en met natte sokken
thuuskom.’ Zien stem veraandert.

‘Lientje’, zeg hij, ‘is al twee weken niet west. A’k naor
huus bel wordt er niet opneumen.’ Hij haalt ’n kevot
teveurschien die hij me toeschöf. ‘Antiekend kommen’,
zeg hij, ‘wil ie hum lezen, ik duur niet.’

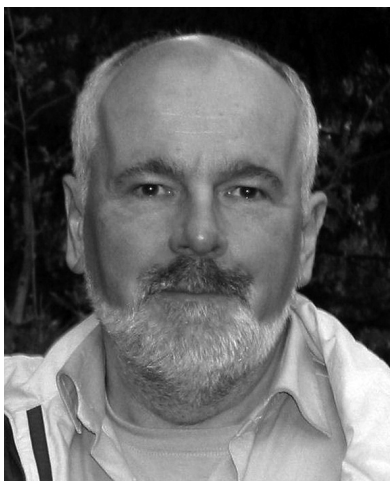
De afzender was ’n advokaotenkantoor. Ik scheurde ’t
lös en vuulde dat Joop me an bleef kieken. Mien ogen
gungen over ’t pepier. ‘Duurzame ontwrichting’ leut me
naor aodem snakken. Hij har al begrepen waor ’t om
gung, mar duurde ’t kevot niet lösmaken. ‘Vertel mar
op’, had hij zegd en had naor de riem die hum recht op
zien stoel heul wezen ‘de veiligheids gordel he’k om, val-
len kan’k niet!’

‘Jesus loves you’, schrouwt de graffitikunstenaar van de
muur as regen me in de warkelijkheid zet. ’n Geel
oplochtende zeshoek, met daorin ‘n daanspaar wes me de
weg. ‘Drei jaor is dat almaol alweer leden’,
realiseer’k me a’k mien jas an de kapstok hang. De
Tasmaans eiken vloer vergroot zuk in de spiegelwaand.
De daansers staot zichtbaor gespannen tot ze verzöcht
wordt ’n partner te vraogen. Dan pas zie’k Joop die naor
Marian giet en heur bugend ten daans frag. Ellie kondigt

de ‘Patrick wals’ an. Romantische klaanken ‘Silent and
Patient’ van Ric Gerty’s orkest vult de zaol. Gezichter
glaanst van opwinding as fifers, sqoop en glendovon’s
over de daansvloer zwiert. An ’t end van de daans zie’k
Marians armen uitdaogend naor boven gaon waornao ze
zuk, ontroerd deur de muziek, an Joop overgef. A’k
Ellies stem deur de draadloze microfoon ‘de Tango’
ankondigen heur, stek Joop zien haand naor mij op. De
dreikwarts maoten van ‘Noches de Estralitas’ wisselt
conversation rock rock en parallel of. Zölfbewuste agres-
sieve heufd- en scholderbewegings speult ’n erotisch
daansspel, dat an waarmbloedige temperamenten denken
döt. In de körte pauze komt Joop en Marian even laangs,
dan giet de demonstraotie wieder met de vierkwarts
maoten van de ‘Barn Dance.’

Nao de rock-’n-roll waorin Bill Haily zien ‘Rock around
the Clock’ op daansers en publiek lösleut, komp Joop bie
me zitten. ‘En dan te bedenken’, zeg hij vranternd zunder
antwoord te willen, ‘da’k vroger niks om daansen gaf.’
Even zie’k hum onwennig dreien, ‘Lientje mus iens
weten’, zeg hij dreumerig, ‘binnenkort gao’k veur mien
B-certificaot op. ’t Was me al iens vaker opvallen dat
zien haanden onneudige krabbewegings meuken.
‘Wat hej toch te krabben en te friemeln?’, vreug ik.
‘Ach’, zee e en schudde zuk geargerd, ‘mien bienen bint
an ’t spoken.’ Verbaosd keek ik hum an, ‘bienen an ’t
spoken’, vreug’k, ‘dat kan jao niet! Ie bint je bienen
strakkies al drei jaor kwiet, ’t ienigste wat je nog plaogen
kan bint die twee stompen!’

‘Dat denkt ze allemaol’, schudde hij, ‘mien bienen
meugt amputeerd wezen, ’t gevuul is bleven. Zuks nuimt
ze fantoompienen, die bint mangs zo sterk da’k mien
tenen bewegen vuul.’ ’t Pookie gung in zien veuruut en e
reed op Marian an.

Ab Drijver [1944]

Aaldert Drijver. Geboren in Assen. Er was geen geld om door te leren. Verschillende baantjes: zetter, metaalbewerker, parttime correspondent *Nieuwsblad*, vrachtwagenchauffeur en rij-instructeur. Ging op zijn vijfendertigste naar de journalistenopleiding in Deventer. Journalist voor de Drents Groningse Pers-bladen, onder andere als regio-, rechtbank- en statenverslaggever, kunstredacteur, nieuwsdienstverslaggever. Ging met de vut bij de krantenfusie waaruit in 2002 het *Dagblad v/h Noorden* ontstond.

Ook actief als zanger van eigen Nederlandstalige luisterliedjes. Sinds 1970 ook Drents repertoire. Bracht enkele platen uit. Daaronder in 1991 de Drentstalige cd *Ab Drijver*.

Streektaalactiviteiten: tien jaar coördinator, interviewer en recensent van de streektaalpagina van de DGP-bladen; bestuurslid Het Drentse Boek.

Debuteerde met Nederlandse gedichten in *Maandblad Drenthe*. Later ook enkele Drentse verhalen in *Roet*. Drentse gedichten en verhalen zijn voorts te vinden in bloemlezingen als *Stoelendaans*, *Eldersloo*, *Maandewark*, *Van de Riest tot an de De Punt*. Bewondering en kritiek, vanwege de vernieuwende vormgeving en de on-Drents openhartige kritiek op de meegaandheid van veel Drenten tijdens WOII, oogste zijn toneelstuk *Het wichie dat te veul geluk har* (1991).

Vanaf jaargang 27 (2004/2005) publiceerde hij in een briefwisseling met Baukje Bloemert recensies over Drentse literatuur in *Roet*. Eerst in het Nederlands, later in het Drents.

Diverse Nederlandstalige boekpublicaties, waaronder: *Wat wilde ik ook weer zeggen?* (poëzie, 1982), *Een wereld die voorbijging. Kinderen van de vorige eeuw vertellen over hun jeugd in Drenthe* (1985). Zijn Drentstalig werk is nog niet gebundeld.

De hel opnei

En laot ik nou miend hebben, dat 't waor was.
Laot ik nou miend hebben daw 't fascisme vortdaolijk her-
kennen zulden, as 't de kop weer opsteken zol.

Daw 't nooit meer vergeten zulden hoe as 't maanks een
wolf weden kan. In schaopskieren.

Gott mit uns.
Again and again.

Eldersloo, here I come.
Neem mij op. Laot mij dreumen.
Ik wete wal dat 't niet waor is.

Da'k nooit weerumme kan.

Maar toch...

Eldersloo. Drie huisjes op een rij, in een stille straat vol
arbeidersvolk, waarin ook dames en heren woonden,

tegenover ons, en verderop. Oude mensen ook, die statig
voorbij gingen. In zwarte jassen en bruine mantels.
Kraagjes van vossebont.

Pappe, in overall, op de fiets, kwaamp tussen de middag
steevast evenpies thuis. Haanden wassen met grune zeep,
en dan: warm eten. Het vet van de machines nog an de
mouwen.

'Doe die overall toch uut', zee mamme.
'Ach waarveur. 'k Moet jao zo weer vort.'

Daampende eerpels met moes, of eerpels met een top slao,
meestieds zo – fris uut de tuun – op taofel.

Jong en sterk was e. En zölfverzekerd. 'Niks met dat eigen-
wieze volk te maoken. Verbiending, dat hebben ze zat.
Maor gien naogel um de kont te krabben. Harm schrab mij
de wortel, dat is 't. En aaid de bek veuran en een oordiel
klaor. Ik mag ze niet heuren hoesten. En ze muggen wal
weten ok, dat ik de kost verdiene met de haanden.'

De kerk, voorin de straat, braakte 's zondags een gonzen-
de mensenmassa uit.

Beschaafde christenen, recht in de leer, en beter gekleed
dan wij.

Ik weigerde voor ze opzij te gaan en bewaakte mijn zand-
taartjes. Midden op de stoep.

En elke zondag weer, werd ik bijna verpletterd door die
meute. Onderging ik, soms bang, maar vaker woedend en
opstandig, de vijandigheid van die redeloze roedel, die
geen greintje respect had voor de grenzen van mijn terri-
torium.

'Gao opzied rotjong. Dat döt e expres. Moej kieken die
gloeperd. Blef, allent um oes te treitern, op 't midden van
de riep zitten.'

Eldersloo is van mij.

Januari '47.

Nou heb ik een bruurtie. En een pappe en een mamme har
ik al. En opoe en opa wonen naast oes.

In de schuur ruukt het naor tabaksblaoren. De turfbult in
de hoek, netties staopeld, en de pietereuliek an bij de deur.

Under de perebomen staon kruusdoorns.

Opa hef een mestbult, en pappe giet der ok iene maoken.

Bij zummerdag praoten ze wal ies, as ze in de tuun an
't wark binnen.

't Gaat over de oorlog.

En ik weet nog hoe bang zij was.

Ze drukte mij tegen zich an. Pappie wilde naar buiten.

Maar zij wilde binnen blijven.

Ik denk, dat ik niet bang ben geweest.

Hoe zou ik bang kunnen zijn. In haar armen.

Zij ging later toch, en in de schuilplaats onder de perebo-
men, waar de anderen zaten, ging ik van hand tot hand.

Ik weet niet of ik het me echt herinner.

Maar ik weet hoe het geluid van kogels klinkt, huilend
langs de avondhemel.

En in de schuilhut, half in de grond, een adembenemende
spanning.

Dat weet ik zeker.

Januari '47

...dat hebben ze met de jeuden daon. Ze hebben... en
slaon... en fiatern... en gaskaomers... en massagraf...

Die verhalen dus.

Maar de oorlog is heel lang geleden. En alles wat gebeurd

is, gebeurt nooit weer.

Mien opa zit alle zundagen veuran in de kark. Misschien
duur ik daorum midden op de riep te gaon zitten.

Pappe wol niks van dat karkvolk weten.

Maor mien eigen opa zal mij toch niet dood trappen lao-
ten umreden da'k niet veur dat volk uutzieid gaon wul...

Die zal ze toch wal waarschouwen: 'kiek-uut, daor zit een
kleinzeune van mij, en... ok al giet e dan niet hen de
kark...'

Mien aandere opa is nog maor net weerumme. Hef – veur
dood – boven op een bult met lieken legen.

's Naachts is e der stiekem vortkropen. Hen de barak,
waoras ze hum verstopt hebben.

Aanderdaogs binnen de lieken opbraand.

De moffen misten hum niet.

Mien opa was communist, en dat is arg. Dat e daor straf
veur hebben mus... dat kan 'k nog begriepen...

Maor dit hadden ze toch niet met hum doen mugt... En
met zien kammeraoden...

Iene was der, die mus op een nacht, midden in de winter
buten staon gaon. Hielemaol bloot, en het vreur dat het
kraakte. En doe hebben de bewaokers hum kleddernat
gooid. Emmers vol waoter over de pokkel. Net zo lange,
tot e doodvreuren was.

Ze hebben der um lacht.

Mien opa hef de vingers kapot.

Stuktrapt deur Duutsers met zwaore leerzen

Maor ze kunden mooi zingen.

Nou ja... Hij had 't der zölf ok wal naor maakt... een
dikke communist was 't.

Hef de hiele familie in gevaor bracht moej mar reken. As
e gewoon netties naor de kark gaon was, in stee van
oproerkreien tegen Hitler, dan was hum niks overkom-
men.

En die jeuden misschien ok wal niet. As ze zuch maor
anpast hadden. Acht, wat zoj der ok van zeggen.

Januari '50

Ik woon in Eldersloo.

Niet ver van de synagoge.

En dicht bij de gereformeerde kerk.

In oeze heeg bliuen pispotties. De schoelkelder is slicht.
Wij hebben kippen en knien, en de impies zoemen.

En het is al hiel lang leden dat die hel der was.

Al vief jaor leden.

Januari '91

En laot ik nou miend hebben, dat 't waor was. Laot ik nou miend hebben daw 't fascisme vortdaolijk herkennen zuldén, as 't de kop weer opsteken zol.

Daw 't nooit vergeten zuldén...

Eldersloo, here I come.

Neem mij op.

Laot mij dreumen.

Ik weet wal, dat 't niet waor is.

Da'k – in die kipperen van je – ok niet vortkrupen kund har, a'k een jeudenjonggie west was.

Dan hadden ze mij ok angeven.

'Kiek daor zit der nog iene. Griep hum, die smerige jeude.'

En mien opa har mij ok niet helpen kund. Die iene zeker niet, maor die aandere ok niet.

As 't jeuden west waren, dan hadden ze jao zölf ok nargens schoelen kunt.

Eldersloo.

Ik had der nog vrede met hebben kund.

As wij der nog wat van leerd hadden.

As wij niet gewoon opnei begund waren.

Gott mit uns.

Again and again.

De hel opnei.

Een eerder laand

(fragment uit een recensie in Roet)

De gedichtenbundel *Een eerder laand*, schreven deur Anne Doornbos uut Een, en uitgeven deur het Drentse Boek in Zuidwolde, is dizze reis an snee. De bundel is op 15 maart dit jaor prissenteeerd in Roden. In 't gemiente-huus van Noordenveld waoras de dichter zien daogelijks wark hef as gemientesecretaaris.

Ik heb zien bundel makkelk kunnen lezen. Dat wul zeggen dat er volgens mij gien teksten in staon waoraj as leesder van in toezel kunnen raoken. Daj je ofvraogen van: is dit nou een literair meesterwarkie dat ik niet begriep umreden da'k de hoogstaonde dichtersgeest niet volgen kan, of is dit schreven deur een handige kunstemaaker die oes met mekaor zaand in de ogen prebeert te streien deur hiele mooie beelspraak te gebruiken en daor dan niks met te zeggen. Ik heb die twiefels bij 't lezen van dizze dichtbun-

del gien menuut had.

De gedichten van Anne Doornbos bint over 't algemeen helder en klaor. Ik bin der gien verborgen laogen in tegenkomen. En toch zit der bij toeren wel helder wat diepgang in. Met een paor echte literaire uitschieters zölf, die veur mij bewiezen dat wij hier van doen hebt met een nuvere dichter.

Van die mooie riempies, die elkeniene wel schreven kan, bin ik gelukkig niet tegenkomen. En gedichies die blikbaor bedoeld bint um willens en wetens een gevulige snaor te raoken ok niet. Dat, 't kun minder wo'k maor zeggen. 't Is in elks geval zuver op de graot.

Maor dizze uitgaove is as 't knip toch ok net weer gien hiele zuvere dichtbundel. Dat komp misschien deurdat der ok een paor liedteksten in staon die het (inholdelijk hoge) niveau van de betere gedichten niet te nao kunnen komen. Bij lange nao zölf niet moe'k je eerlijk zeggen.

Ik begriep dan ok echt niet dat de uitgever niet keuzen hef veur het saomenstellen en uutbrengen van een saomenhangende dichtbundel.

As een schriever as Doornbos blikbaor nog (net) niet genog dichtwark leggen hef veur een evenwichtige publicaoitie dan kuj der as uitgever maor beter nog wat met wachten.

En as dichter zoj dat misschien ok wel moeten doen. Gewoon nog evenpjes flink deurzwieten. Aj teminsten van jezölf mient daj in de eerste plaots dichter bent en gien alles-schriever.

Aj niet allent dichter weden wult, en ie wult joen hiele wark (gedichten, verhaolen en liedteksten en zo) toch brieder prissentieren, dan moej in zo'n bundel ok wat verhaolen opnemen. Maor dan zul het in dat geval dus zeker gien gedichtenbundel kunnen heten.

Nou die dudelijke keuze niet maakt is deur schriever en uitgever, veur 't ene of veur 't aandere, nou kuj haost wel zeggen dat 't meer een kennismaokingsboekie worden is. Lu die het wark van Anne Doornbos nog niet kent uut eerdere publicaoties zoas in Roet, die kriegt non een indruk van een deel van zien schrieverij. Gedichten van wisselnd niveau en liedteksten die veul weg hebt van traditionele volksballades.

Zölf vin ik de gedichten *Bezwinging* en *Zuuktocht* gloeps mooi. Hier is een dichter an 't woord die veur mij bij de groten in de streektalochrieverij rekend worden mag. En in zien knappe beschrievings van collega-dichters as Nijenhuis, Kool, Boerema en Koster lat Doornbos zien dat e beslist gien begunnende butenstaonder in het streektalochrieverij is.

Hij kent de Drentse dichterstuun blikbaor op zien doempie. En hij hef zuch antoonbaor verdiept in (het wark van) de belangriekste dichters in dat tuuntie. Met aandere woorden: Anne Doornbos wet hiel best wat as der in Drenthe op verschillende niveaus zoal schreven is en nog wordt. En hij past zuch daor (zölf ok op verschillende niveaus warkend) wonderwel bij an.

Jannie Boerema [1946]

Geboren in Norg in een boerengezin. Na de huishoudschool vier jaar bij boekhandel Scholtens in Groningen. Ontwikkelde zich verder door cursussen. Twee jaar au pair in Engeland. Tevens studie Engelse taal en letteren aan de Cambridge University.

Terug in Nederland werkte ze als directie-secretaresse. Trouwde in 1974. Woonde enige tijd in Yde, na haar scheiding enige tijd in Vries, sindsdien in Zeyen. Werkzaamheden: Engelse les en journalistiek werk, zoals columns en interviews met bekende Drenten, voor het *Nieuwsblad*, nu *Dagblad v/h Noorden* en *Maandblad Drenthe*. Beëdigd tolk/vertaler Drents en Engels.

Streektaalactiviteiten: redigeerde *Stoelendaans* (1985) een boek met teksten van en informatie over twintig Drentse auteurs; organiseerde in 1988 *Perspectief*, een samenwerkingsproject van Drentse kunstenaars en dichters; vertaalde Shakespeare en Oscar Wilde; schreef liedteksten voor Drentse zangers; werkte mee aan *Wieder met mekaor*, een cursusboek Noordenvelds; was enige tijd bestuurslid van de Drentse Schrieverskring.

Schreef en publiceerde aanvankelijk in het Nederlands. Door Hans Heyting geattendeerd op de mogelijkheden van haar moedertaal, het Noordenvelds. Gedichten en verhalen verschenen in *Oeze Volk* en *Roet*. In 1985 werd haar (als eerste) de literaire aanmoedigingsprijs van *Roet*, de Reyer Onno van Ettingen-prijs toegekend.

Boekpublicaties. Nederlandstalig: *Onder andere over olijven* (proza, 1979), *Het begint te dooien* (poëzie 1980); *Kinderen van de NSB* (interviews 2010). Drentstalig: *Leeid van de sirene* (proza en poëzie, 1985); *Dialog met een eilaand* (poëzie, 1986); *Een roze wolk* (proza, sprookjes, 2000) waarvan ook een Nederlandstalige editie verscheen; *Over de Regenboog* (poëzie, 2005).

De keuningskinder

Het verschil tusken
twintig en virtig
is niet allèn twintig
jaor
maor een paart van leven
dat niet oet te wiskern is
paart dat deurleefd is
een paart
dat nog
leefd worden moet
kloof tusken
de tweei keuningskinder
die zoveul van mekaor holden
maor mekaor niet anraoken kunnen
dat
is het verschil

De negen baargies

snei gromt
dun over de heide
mien zölfgemaakte
mussie in kleuren
die hier niet
passen
boompies
net zo bang
as ik
het gebeurde hier
het is in mij
maor nooit meer
oet te leggen
nooit meer te
aachterhaolen
hoou wied ik ok kom

ik bin allèn
nog allèn

't Wichie oet 't Ronveen

dat wichie dat daor lig
 in 't museum in Assen
 in dat glaozen kissie
 met dat touw om de nek
 komp oet Yde
 oet 't Ronveen
 misschie har ze wel een jong
 in Vreeis
 ze was jong
 ze was nuver
 ze har alles nog veur heur
 het much neeit
 die jong in Vreeis
 en toen zöcht ze op een
 mooie veurjaarsmörge
 een heuile hoge boom op

't Ronveen

't Ronveen is drabbig. Over 't waoter lig een vlies.
 Ruskepollen en waoterplanten met blooumen die lieken op
 kardoezen van middeleeuwse kanonnen.
 De een of aander vlerk het rododendrons poot. Der lig ok
 een hunebed en dat har niet muchd. 't Ronveen is het graf
 van het wichie en heur prins.
 Ze het heurzölf niet tekört daon, daor is niks van an. De
 seringen binnen oetbluid en der is een pad waar mensken
 langes lopen kunnen, maor bij een graf moej stil staon. Ze
 hadden heur liggen laoten moeten. Ze hebben heur plat
 drukt en daor is ze nou. In dat malle kissie in 't museum.
 Allèn.
 De prins lig te waachten op zien wichie in de grotten van
 't Ronveen.
 Ok allèn.

Der was es een prins. Zien olders, de keuning en de keu-
 negin vonden dat hij maor es trouwen mus. De keuning
 was al old. En zo kwam het dat ze een groot feest heul-
 den toen de prins jaorig was. Een feest met fakkels en lek-
 ker eten en mooie vrouwen en de keuning en de keuningin
 dochten dat de prins daor wel een wichie oet zeuken zul.
 't Was een mooi feest, ze hadden daanst, maor toen 't
 oflopen was har de prins nog niet kozen. Hij was nog niet
 meui. De maon scheen en hij sloop het kasteel oet naor de
 bos. 't Was der rustig en nao een schoffie kwam hij Merlin
 tegen. Hij kende hum wel. Merlin was een tovenaor en hij
 har een dochter die gieneein zeein much. Een dochter met
 zwaart haor har hij wel ies heurd.
 Merlin vreug hum wat hij zo laot in de bos dee en de
 prins vertelde hum dat der een feest west was en dat hij
 gien geschikte vrouw vinden kun en dat hij dat zo graog
 wol omdat zien pap al zo old was en dat 't zo moeilijc
 veur hum worden zul om 't laand te regeren want as hij

hum opvolgen zul dan mus hij toch wel een vrouw hebben
 die hum helpen kun.

'kom maor met', zee Merlin en de prins en hij leuipen
 deur een tunnel van bomen en toen was der een meer. In
 het meer zwommen zwaonen en Merlin toverde een van
 de zwaonen in een prinses. Ze was zo mooi dat de prins
 niet wus wat hij zeggen zul.

'Ik heeit Charisma', zee de prinses, 'en hou heeit jij?'
 'Ik heeit Alexander', zee de prins, 'en wil jij wel met mij
 trouwen? Ik zal tegen mien olders zeggen dat ik je vonden
 heb en ze binnen vast heuil bliede en mien pap vindt wit
 haor ok mooi. Aander week hebben wij weer een feest. Aj
 dan ok kommen kunnen ze zölf zeein hou schitternd je
 binnen. Jij worden mien prinses.'

'Is dat gooud?' vreug Charisma an Merlin. 'Het meer is
 van joe en jij kunnen mij van een zwaon in een vrouw
 tovern en ik wil zo graog een vrouw weden en met
 Alexander trouwen.'

Merlin laachte vals, maor Alexander en Charisma zagen
 allennig mekaar.

'Ja, dat is gooud', zee Merlin, 'maor je moeten der wel
 om denken dat Alexander beloven moet dat hij nooit naor
 een aander vrouw kieken zal, want dan word jij weer een
 zwaon.'

Alexander wol nooit weer naor een aander vrouw kieken
 en hij gung bliede naor hoes toen Charisma beloofd har
 dat ze kommen zul. Hij vertelde zien pap en mam alles
 over heur. Over heur lichte haor, over heur mooie handen
 en alles wat hij nog meer bedenken kun. Ze zulden een
 feest holden en dan kun elkenein zeein dat Alexander
 zien vrouw vonden har.

De week duurde laank en Alexander leuip onrustig deur
 de kasteelgangen en kun haost niet eten. Zien pap knip-
 oogde en zien mam laachte om heur zeun die zo gelukkig
 was.

't Kasteel was versierd en alle mensken waren der al toen
 de prinses kwam met Merlin. Ze har zwaart haor, maor dat
 zag Alexander neeit. Ze daansten en Alexander zien olders
 waren 't der wel met eeins. Ze preuiten over de mooiste
 brulof die der ooit weden zul.

En ineeins was daor een witte Charisma die achter een
 kasteelraam as een bange zwaon in de gerdienien fladder-
 de.

'Ik heeit Imago en ik bin de dochter van Merlin', zee de
 zwaarte prinses.

'Je moeten met mij trouwen omdat jij je belofte niet hol-
 den hebt en Charisma is nou weer een zwaon.'

Alexander zag Charisma vort vleeigen en gung heur aach-
 ternao, naor 't meer. Toen Merlin en Imago kwamen zagen
 ze Alexander en Charisma over 't waoter lopen en breek-
 baor naor de grotten van 't Ronveen zinken. Ze heulen
 mekaar vaast.

't Ronveen is drabbig. Een boom die zowat dood is het
 rooie dennekegels. Glassplinters en prikkeldraad. Het har
 niet mchd. Ze hadden ze beide liggen laoten moeten.

Leeid van de sirene

't Is broken. Ik dee alles en hij waachtte.

Diggels.

Ik bin naor 't stoefzaand maor zeuk mij maor neeit,
kom mij maor niet an. Kom mörgen maor weerom.

Ik heb te laank stil staon, klein as tied en ik dreumde
dat je van mij dreumen en je vingers zongen.

Heur je mij ok zingen?

Diggels.

Dat haart van mij, dat haart van mij en de wind blas
golven in mien stoefzaand. Ik doe 't zölde.
Golven. Hen- en weerom.

Diggels.

As ik nou heuil mooi zing kom je dan mörgen weerom?

Monoloog

Ik heb mij een eilaand bouwde
van zaand
zee
van zun is gooud veur mij
en waarm is gooud veur mij

Ik heb mij een eiland bouwde
van licht
lucht
van laoter wordt het beter
en waachten op niet blind weden

Ik heb mij een eilaand bouwde
van palmbomen
prachtig
pien
en waachten of het beter wordt

Ik heb mij een eilaand bouwde
een eilaand
van de boot ofholden

Xanadu

Xanadu is blauwe cirkels
waoter draait cirkels
over een glende glinsterende muur van zun

Xanadu is blauwe cirkels
wind draait cirkels
over een glende glinsterende laon van zee

Xanadu is blauwe cirkels
wolken draaien cirkels
deur een glende glinsterende deur van licht

Xanadu is blauwe cirkels
overneis draaien van cirkels
deur een glende glinsternd leven

Traonen glinstern glende achter een zonnebril

Dialogoog met vrouw met harnas

And an island never cries – Simon & Garfunkel

Ik heb nog nooit een mensk begrepen
die zo verdonken was as jij
van heuren, zeein en zwiegen

blind
en doof
doofstom

As ik joen oogkleppen ofdoou
dan moet je veuilen
dan moet je mij veuilen
en dat wil je neeit

jij hebben niks gooud te maoken
ok al kronkel ik van pien

Je binnen een godvergeten eilaand
een eilaand
en ik ken je dus

Babooshka*Russians - Sting*

Babooshka die is vuurtoren
 en draaien lichttentaokels
 een paraplu van octopus
 en holdt heur schepen klevend vaast

Babooshka die is vuurtoren
 en waaiert licht van draaimeulens
 een tingeltangel schöt heur oog veurbij
 en holdt heur kinder klevend vaast

Babooshka die is vuurtoren
 een baaken/grooutmoe
 waor ik mij an kleef
 Babooshka geit niet dood
 en komp nooit oet de tied

Jij en ik

Jij en ik binnen geliek
 en daarom kan ik niet kiezen
 tusken veurbij en lieden

in 't duuster
 zeuk je op de tast naor zekerheid
 van veurbij
 ik ok

As ik kiezen moet tusken
 veurbij en leef en lieden
 weeit ik neeit wat ik moet kiezen

De nimph en de vleermoes

Het was op een blauwe maonnaacht dat de nimph bij de ruïne ankwam in de tuun met de beuken heeg der omtoou.

De ruïne in de tuun met de bronzen beelden, de eulievarven en de vieversaquarel. Daor is een vrouw in lange jurken die mij schoelen lat en beschaarmt, mij de oren waskert en op mij past. Zij zöt mij altied staon. Vertelt van kinder, van de man in het atelier, van mozaïek, van balsemien. Zij kookt lekker eten in de keuken van kruden en keneeil. Zij leest mien open boouk en lat van zich heuren. Lat mij schoelen onder het schaarmblad van de rebaarberplant in de tuun van perebomen die tusken bloesem en hangende vruchten in bestaon.

De stokrozen met de amarant roze vlinders, de pauwoog. Een pot muggelarven die heur nog ontwikkelen moeten in weerzinwekkend waoter en mugebeten moeten heeilen met zaachtzoere edik.

Oet de ruïne kiek je op het atelier met het rieten dak waor de wingerd woekert, de taxus die oet mekaor valt en opbonden worden moet, hulst om een boomstronk, kaardebollen met stiekels. Het vingerhooudskruud dat percies om de veurpoten van een loze vos past. Dan lop hij nog stiller. Een haon die tegen de verkeerde boom blaft en zien hitte verdunt in het stoefzaand. Een wollige hommelmel op een klaoverblad as je daor zitten bij de brummels die winkelhaoken in het gras trekken.

In de tuun is de lucht helder en een paraplu die oetspannen is en je beschaarmt tegen geluk en ongeluk.

Het was daor dat de nimph ankwam op een blauwe maonnaacht en ze was zo zwaor toen dat ze zowat stroekelde over de winkelhaoken in het gras. Heur voouten deden zeer op de treden van de ledder toen ze die opklom naor de ruïne die deurtimmerd is met raomen van blauw glas in lood, het mozaïek, de lanteern die an de zolder hangt en de spinnewebben. Toen ze in de ruïne ankommen was, schupte ze de ledder langoet naor beneden. Omdat een touw teveul schuren zul har ze een koord van feweeil maakt en het metnomen. Ze hung het an een spieker. De binnenmuren van de ruïne binnen overvallen van waarm klimop en omreden dat het glas in lood blauw is wordt het licht eerlijk over de vloer verdeeld. Het is mooi daor en gien een kan je pakken.

Het is wel slim vanzölf dat het zo wied kommen moet; dat je een koord van feweeil maaken dat niet schuren kan. Het was ok niet zo dat de nimph dood wol; oh, heulemaol neeit, de nimph kun niet meer leven en net aas de kat met negen levens har ze gooud naodocht en een plek oetkozen waor ze in alle rust oet de tied kommen zul.

Ze docht dat ze daor allen was, maor dat was niet zo. Het was winter en in de waarme klimop van de ruïne sleuip een vleermoes en over vleermoezen bestaon nogal wat misverstanden. Ze zullen kwaod willen, blooud drinken oet de slagaoders in je haals en het wil ok nog wel ies gebeuren dat mensken een dooie vleermoes op de deur van

heur hoes spiekern want daor kun je kwaoie geesten met anhissen. Die worden dan bang en gaon je hoes veurbij. Maor dat is heuilemaol niet waor. Vleermoezen binnen de leefste dieren van de wereld met grote, grote oren en oet-rust met een echo kunnen ze heuren wel der in de buurt is. Ze vleeigen met heur haanden met lange vingers. Tusken die vingers is een dunne zieden vleeighoed spannen en die kunnen ze as een paraplu oetvolden.

De vleermoes dus, hangt an zien achterpoten, met de kop naor beneden in de waarme klimop te winterslaopen en met de vetreserves die ze in de zummer opbouwd hebben kommen ze de tied altied deur. Boetendien verlegen ze heur lichemstemperatuur en is het haartritme, de aodemhaoling traog.

Het was toen het weer wat zaachter wör, dat de vleermoes wakker wör, hum oetrekke, nog wat naosoesde in de waarme klimop en in zien grote, grote oren heurde hij de echo van de nimph. Keek hij naor heur en vond het een schoonheid Elf zoas zij daor zat op de vloer van de ruïne as een van de bronzen beelden in de tuun en naost het koord van feweiel dat an een spieker an de zolder hung. Votdaolijk har hij in de gaoten dat ze kwetsbaor was, zien haartritme en zien aodemhaoling mussen op gang komen en toen plofte hij vanoet de klimop op de vloer. Ze schrok niet eens toen ze het leefste dier van de wereld bij heur zitten zag.

De nimph preuit wat hees, soms konj heur niet verstaon, was zij in zukke omstandigheden terechte kommen dat zij maor het leefste oet de tied kommen wol en omdat zij absoluut niet op dat besluit weerom kommen kun har ze heuil drastisch de ledder van de ruïne langoet naor beneden schupt en daor zat ze nou; zag gien oetweg, kun niet veur of achteroet en wol dat ok heuilemaol niet meer. Ze zat daor as een bronzen beeld en was zo bang om te leven.

En de vleermoes har zo met heur te dooun en veurzichtig perbeerde hij een aarm om heur toou te leggen. Dat wol ze eerst niet, ze wol beslist niet anraokt worden, maor toen hij heur vertelde dat hij onkreukbaor was wol ze dat heuil graog geleuven. Niks leeiver as geleuven dat hij onkreukbaor was en beschaarmd worden.

Het duurde zo laank veur ze hum vertrouwde, veur ze in zien grote, grote oren fluusterde waarom het koord van feweiel an de zolder hung. 'Bin ik zo kold', zee ze 'en daorum bin ik net een bronzen beeld.'

En de vleermoes har zo met heur te dooun en het eenigste wat hij zee was: 'nimphen zoas jij moet altied beschaarmd worden en dat zal ik ok dooun want mit mien echo kan ik alles wat slecht is ankommen heuren en ik zal je daorveur beschaarmen.' Toen spreidde hij zien lange vingers met de zieden vleeighoed der tusken over heur oet, heuil hij heur veurzichtig vaast en was hij net een ingeklapte paraplu waor zij in leven kun. Gien een kun heur zeein of pakken. En hij kun heur haost niet verstaon met de hese stem dat zij wel anraokt worden wol. De nimph sleuig de aarms om zien haals, legde heur gezicht

tegen zien vachtige börst en trok heur kneeien omhoog tegen het strakke lief. Het leefste dier van de wereld trok de paraplu dicht. Zo sleuipen zij in de waarmte van de klimop en toen ze wakker wörden was zij gien bronzen beeld meer.

Hij leuit heur het daglicht, eerlijk verdeeld over de vloer zeein. Van de blauwe glas in loodraomen; as je daor deuren kieken willen is de lucht altied helder en de zolder zo hoog dat het stil is. Het mozaïek van de waarme klimop dat winters de kolde tegenholdt en zummers de hitte en allèn as het niet aans kun zul hij even vort gaon om eten en drinken te haolen En dan nog har hij de echo bij hum zodat hij heuren kun as zij heur pakken wolden.

De nimph kun haost niet geleuven dat het allemaol waor was, dat zij beschaarmd worden zul, niet oet de tied heuifde te kommen en was zij zo spinnend tevreden as ze waarme klimop glimmend poetste, de hemelblauwe raomen zeemde zodat ze der deuren kieken kun om te zeein dat de lucht helder is. Waacht ze op hum, is ze niet bang om hum an te raoken, wil ze dat graog omdat ze zo beschaarmd is.

Wat der met het koord van feweiel gebeurd is?

Soms lat de nimph heur daoran naor beneden glieden oet de ruïne in de tuun met de beuken heeg der omtou. De bronzen beelden, de eulievarven en de vieversaquarel. In de tuun is een vrouw in lange jurken die heur beschaarmt, heur de oren waskert en op heur past. Zij zöt de nimph altied staon; vertelt van kinder, de man in het atelier, het mozaïek, van balsemien, van kruden en keneeil, leest het open boouk en lat van heur heuren. Lat heur schoelen onder het schaarmblad van de rebaarberplant.

De vrouw in lange jurken waacht op de vleermoes die tusken de lange vingers zien zieden vleeighoed spant en as een paraplu openvoldt, drieven hij en de nimph op de wind van peregomen die tusken bloesem en hangende vruchten in bestaon naor boven, naor de ruïne en haolen het koord van feweiel naor binnen. De vrouw in lange jurken wuift ze nao, geit in hoes en kookt lekker eten in de keuken van kruden en keneeil.

Het verhaal is mooi oflopen in een helder blauwe maonacht. Zij trouwden en leefden nog lang en gelukkig.

Veld van eer

Kerkhof, wied van eigen hoes en heerd
gien bomen, nog gien erehaog
oetheemse naomen in de steile zarken
deursleten en allén
gien dons van greuin en glaanzend mos

Geraomten, kraokelingen oet een brak moeras
en tochtgaoten oet een kolde oorlog
de lichems oetwoond
van drenkelingen, stuk veur stuk
de zolte klei is haard en dreug

Ik loop de kruzen en de zarken
synchroon langs scheuren in de grond
het is te wied, ik kan het niet meer veuilen
het schaampschot in dit evenwicht
van tied heelt alle wonden.

Verre reizen

En mien tong maakt verre reizen
en aj weerom kommen
van je verre, verre reizen
wil ik daj de woorden opbewaard hebben

En vlas en linnen zal ik veur je vlijen
en met mien handen rond je middel
krom ik je zunnelichem braand
krom ik mien waarme tongen
mien tong wordt witte, natte snei
verkoelt en heeit je zunnewel

En dan zul je al sinds gisterdaogen
siddern in mien arms
en zunder woorden weeiten
wat ik te fluustern heb
aj weerom gaon
op je verre, verre reizen

Mien woorden opbewaard hebben

Die man is maonzeek

En de man
hij was toch wel zo lammenaodig
van het geblaf
van al die seldaoten in zien kop

En het was dus op een maandag
dat hij krang wör
dat hij bang wör
dat hij wol
dat het altied poezelig
en zwoelig en sloom was
dat hij docht
dat hum de kop knappen zul

En seldaoten hebben blafgeweren
waor ze zo laank met kieken kunnen
want ze binnen zo loeriesachtig
en ze kunnen niet praoten

Gung de man op de kneeien liggen
wol hij bidden en an God vraogen
of die blafseldaoten in zien kop
dan niet dood gaon konden

Hans Heyting

Ik kan je stem nog heuren
aachter schoemende regen aachter glas
as de wind in cadans is

Het was de regelmaat
van zundag en het het
zwiegende koestern
van wollige uren in cadans

‘Soms’, zee je
‘moej gewoon het lef hebben
om het op te schrieven’.

En lege stoulcontouren, Dubbel focus
in reflectie aachter glas,
As de wind in cadans is
kan ik je stem nog heuren.

Miny Hofsteenge [1946]

Lammina Harmina Hofsteenge. Geboren en opgegroeid in Exloo als boerendochter. Na de huishoudschool werkte ze tot haar huwelijk in 1971 als verkoopster. Verhuisde naar Emmen. Volgde mavo-cursussen en workshops en cursussen creatief- en toneelschrijven.

Cultureel-maatschappelijke activiteiten: bestuurslid van de Openbare bibliotheek Emmen, van de Waddenkunstkring en van Drentse Taol; enige tijd actief in de volksdansgroep Aol Volk.

Debuteerde in *Roet*, waarin ze vanaf 1984 verhalen en gedichten publiceerde. Ook bijdragen aan *Oeze Volk* en *Maandblad Drenthe*. Ontving in 1984 de Reyer Onno van Ettingenpries. Schreef voorts enkele toneelstukken, publiceerde samen met Beate Plenter een bundel kinderversjes (*Marinus Moesie*, 2000). Had tussen 1987 en begin 2003 (met een onderbreking van drie jaar) een maandelijkse Drentstalige column onder de titel *Miny's Hof* in de *Drentse Courant* en aansluitend in het *Dagblad v/h Noorden*. Haar werk kreeg een plaats in diverse bloemlezingen.

Boekpublicaties: *Dwelen deur dook* (verhalen, 1993); en in samenwerking met Meent van der Sluis *Veenarbeiders in Emmer-Erfscheidenveen 1948-1954*, waarin gedichten van haar hand; *Strapatsen* (verhalen, 2000).

Wij vecht tehoop. Ik vuul dien andrang um de val
in 't ongewisse non, dit uur te waogen. Mien
zeerte is nog wal te dragen, maor hoe giet het dij
diel van mij, dat wrut en hotst langs 't ongebaande
pad. Bist do niet bang. Met dichte ogen golf

ik met dien bewegen. As vuur vlamt deur
mien lief leegte. Lachen en reren botst en
wacht met ingehouden adem op ontlading.

Ik bedeesd, ik bang. Een vrömde kracht
stroomt deur mien wezen. Ik zin leeuwin
de stoens blaozende zwaan waar 'k körs
veur op de loop gaon zin. Ok ik zal vechten
as der ien mien jong te nao duurt kommen

Binnenin mij gist het grommen. Deur de muur
hen heur 'k dij reren in wildvrömde haanden
Ik lig te blaozen, te blaozen in mien nust

Zacht ongedurig dwingend reren. Honger
snuffelt rond mien börsten. Ien gevuul
waor ik nog aal naor longer, stuurt
oerwetend maor nog spastisch zuken.
Dien lippies klinkt oes klemvast weer anien

Aal vanneis wil ik bekijken hoe ast met dien
kleine koppie vast an mij en haostig gulzig
sloekend, kracht oet mien leden zögst

Ast groot bist wilt wonen in een
boetenlaand. 't Is kinderproot. Dien haand
gled zachies langs mien wang. Veul tied giet
nog veurbij, zing ik achter mien masker veur
de schrik. Ik hang gien grendels an de deuren

Het pad waarlangs ik umkiek lig vol zwarversplannen
Mam weur dan wat overspannen of was een beetie ziek
Non pas begriep ik wat of heur bezielde.

HENDRIK NICOLAAS WERKMAN 1882-1945**zwarte dreumen**

wied van de bewoonde wereld
 het kun gien daglocht velen
 verrezen kampen veur de lu met grote monden
 langs alle wegen bint ze kommen
 um in het veen heur rug te krommen

wied van de bewoonde wereld
 klönken kritiek en stemmen niet meer deur
 de wereld wus niet wat heur overkommen zul

en toen die nacht, die zwarte nacht

haal maor leeg die jeudenwinkels
 nim maor met, pak vort, pak alles vort
 schöp en trap en slao die wezens maor

der komt bij 't lezen van de kraant
 zwarte dreumen in een zwarte koets
 die het bedrukt papier vertrap

de blauwe schuit

een neie wind weide deur de campagne
 de kerel dee umzichtig zien verhaal
 de drukker gnees en zag weer zunneshien
 het galen van zien hartepien
 wuur minder deur de vriendschap
 geboren was de blauwe schuit

zoas vogels gien grens, gien belemmering kent
 heur vleugels oetslaot en deur vrije lochten vliegt
 zo vaarde het wapen van de geest

vleugels van verbeelding weiden deur de drukkerij
 en vertelden heur verhaal

*'De druksels van het paradijs, niet het bekende
 paradijs, maar het onbekende, ergens in een
 werelddeel dat nog door geen mensch uit de
 cultuurstaten is ontdekt – daarheen ben ik gevluht,
 omdat het in deze wereld niet meer uit te houden is.'*

persvrijheid

hier an dit traonendal bin ik ontvlucht
 en dreum mij non een paradies weerum

op mien eiland woont gien soldaoten
 op mien eiland kan ik vrijjoet praoten

ik speul met lieve wichter bij de stroom
 en karf heur namen in een palmboom

ik bin het peerd dat langs de stranden draaft
 en hinnik naor de bontgekleurde papegaai

ik bin de pasja van dit eiland in de zeeën
 umringd deur wonderschone feeën

mien blik valt longernd op het wier en gres
 ik heur het rollen en het klikken van de pers

de woorden stroomt en rolt mij oet de mond
 en knarsetaandend sluit ik een verbond

mien dubbelspel hef mij vermaakt
 en van mien persen rolt een eilandplaat

vast

*'De gevangenis is een blok steen met allemaal
 kleine aparte hokjes waarin mensen opgesloten zitten'*

ik zit non in zo'n hok apart
 met lotgeneuten um mij toe
 gevangen bint ok mien gedachten

opgesleuten woorden
 in wetende monden
 van starvelingen zonder macht

macht wacht op löslippigheid

in de nacht vertel ik de legenden
 krieg weer moed van eigen woorden
 want gienien, gieniene hier, iene
 wet wat lot der op oes wacht

onzekerheid

as ik toch moet starven, dan niet anoniem
kolder, voet veur voet in dizze cel
vertel ik de legenden van Baalschem
fel achter de vodden zeten deur de kiem
van angst krast karven in mien heufd

en in mien ofgesleten schoezolen
ik karf mien naam der under, hnw
um te bewiezen dat ik hier nog bin

bijna vrede

*'De verborgen wegen zijn het mooist op de
opengeslagen bladen, als het stil gedragene
dat niemand weet, dat niemand ziet, dan
na de dood'*

hoe ze hier scholder an scholder staot en wacht
hoe ze allemaol verleuren, de beul
zien handlangers heur prooi, kiek hoe ze
in heur zölfgegraven groeve staot
vuul hoe ze herinnering wordt, aosemloos

aosem an heur ontsnapt, oet het veld slagen
weerwolf breng alles op örder, hart vort
zaand der over, wis alle sporen oet

veurbij de oorlog

ligst hier, opbörgeren in het zaand as een geheim
dat schep veur schep ontsluierd wordt en dreid
um ze op te bargaen hest dien aarms veur de ogen slagen
ze komt dij halen, ofweer juug spanning in dien trekken
verminkt landschap waor zunlocht met dij wacht

op shade, 't zul zo donker wezen moeten
as in de hoezen met verduustering en kold
wij stookt de kachel op vannacht

De zun scheen, het was warm in de auto en zij waren, zo
as gewoonlijk weer te laat. Anton stun hopeloos verkeerd
parkeerd, maor hij kun van die plek of de stee waor ze
ofproot hadden zo mooi in de gaten holden. 'Ik geef ze
nog een half uur,' zee e zachies. Zien haost verbietend
keek e van de ingang vot, de recreatieplas over, waor zun
op het water blikkerde en mensen krioelden in en um het
water, under parasols en achter windscharms. Doe e weer
naor de ofgespreuken plek keek, zag e ze staon, zien beide
sprieterige vlaskoppies van wichterdies. Ze stunden met
de rug naor hum toe en zweiden, of ze ofscheid an het
nimmern waren, van iene die veur ieuwig emigreren göng.
Hij was neisgierig naor de persoon waor zo liefhebbend
naor zweid wuur en stapte tot de auto oet. Het bleek een
type te wezen as de onweestaonbare adonis met het
onweestaonbare aftershave, die in de sterreclame gebukt
giet under bossies mooie vrouwlu an zien voeten. Lang,
blond, briede scholders, smalle heupen, jong, sportief.
Anton, die met het gedröngen postuur en zien veuroetge-
steuken kop wal wat vort har van een vechtstier, vruug
zuch of, wat die kerel met zien dochters van doen har. De
onweestaonbare kerel wapperde al even idioot met zien
aarms. 'Ansteller,' mompelde hij binnensmonds. Met grote
passen bienderde hij naor zien meidties toe en tikte heur
op de scholder. Twee roodverbraande snoeties keken naor
hum op. 'Ha, die pap,' jubelden ze ienstemmig, zunder het
ofscheidsritueel te underbreken. 'Waor zwei jullie naor?'
vruug e. 'Marco,' kwam het oet twee monden. 'O.' Zien
stem sluug over. Hij keek met een waakzame blik naor
zien dochters. Doe e een zettie, niet wetend wat te doen
het zweierende tafreel bekeken har zee e: 'kom nou maor
met hen de auto, wij moet vortmaken, anders is Bea
zolang allèn.'

'Mag ik veurin zitten pap,' vruug Maaike van zeuven.
'Nee, ikke, ik, want ik bin lekker groter,' sarde Renske die
twee jaor older was. 'Ik word altied misselijk achterin pap
en wij hebt fris had en een grote ijsco enne, een puut
droptoffees en patat.'

Maaike zuchtte verzaligd. 'Ik mag veur in, pappe hè?'
'Mooi niet, mooi niet,' zöng Renske.

'Kom, wij gaot hen Bea en Pim en Tineke,' zee e.
Nog ienmaol zweiden ze naor die Marco, wel dat dan ok
wezen much, kregen heur emmerdie en schuppie op en
sjokten achter hum an. Anton keek over zien scholder en
zag de ruggen van adonis en van de mamme van zien kin-
der. Met de aarms um mekaar toeslagen lupen ze in tegen-
gestelde richting. Frank en vrij wapperde het haor van de
mamme in de warme wind. Der wapperde papier under de
roetenwisser van zien auto. Hij zee binnensmonds een
onverteugen woord. Met op mekaar geklemde taanden
keek e op de bon.

'Buutsenvullers,' dacht e. Het gestiggel van Maaike en
Renske over veurin zitten, göng onverminderd deur. Anton
stopte de bekeuring in de buus en zee kört: 'Jullie gaot
beide achterin en wieder gien gezeur meer.' Hij göng op

de bestuurdersstoel zitten en wachtte tot Maaïke en Renske ok instapt waren. Hij startte en ze jugen vort. Hij keus veur de route recht toe recht an. Dan waren ze het gauwst in hoes. In zien achterheufd zat een zeurderig aal weerum kommend woordtie: Marco. Waorum vertelden ze niet honderdoet, zoas aans. Het was niet drok bij de weg. Hij gruuf de diepe stille gronden of van zien geheugen naor de persoon Marco. Hij kun zich niet heugen, ooit wat met hum van doen had te hebben. Marco was zien naam, en hij zweide naor zien beide meidties.

‘Hoe was het,’ vruug e. Asof ze op die woorden wacht hadden, kwamen de stemmegies reur: ‘Mooi, prachtig, geweldig, fantastisch,’ schetterde Renske vanof de achterbaank. ‘Pap kreg de groeten van mam. Ze hef een neie bikini, heur haor is anders. Ze is verhoesd en ik krieg van mam lekker toch de schoenen die ik zo gern hebben wol en een neie jas, lief hè.’

Op het dashboard vleug een wiezerdie in ’t ende.

‘Plof,’ klönk het achter in de auto. Gelukkig waren der gien tegenliggers. Anton keek in de binnenspiegel. Nog met een roze blaos van kauwgom rond heur mond, zat Maaïke onschuldig veur zuch oet te kieken. Verbeeldde hij het zuch, of har die kleine onducht deur dat hij zuch dood-schrök.

‘Wij mugt nei week logeren in het neie hoes van mam, as het mag van pap. In het neie hoes van mam en Marco krieg wij elk een kamer, die wij zölf inrichten mugt. Het is een hiel mooi hoes, met wal negen kamers en een torendie, net een kasteel. Marco is lief.’ Renske vuul stil. Zo, zo, dacht Anton, het neie hoes van mam en Marco. Zo, zo.

‘Mag het roetie lös pap. Ik vind het zo warm.’

‘Ik wil het roetie niet löshebben.’ Renske heur stem klönk hoog en grel. De wiezer op het dashboard göng nog een endtie in ’t ende.

‘Laot maor mooi dicht Maaïke. Wie is die Marco?’

‘As hij met mam trouwen giet, krieg wij neie jurken, jurken van kaant, hef mam oes beloofd,’ dield Renske met. Maaïke begunde te jammern: ‘Ik bin zo misselijk.’ Hij keek weer in de binnenspiegel en har het donkerbroene vermoeden dat zien dochter naor een smoesie greep um heur zin te kriegen, de kleine donderstien. Hij snakte naor een pilsie. Hij zee: ‘Stil maor lieverd, nog even volhouden, wij bint zo in hoes.’

‘Dichtdoen, het tocht, dolkies vlieg wij nog hen boeten,’ gilde Renske overspannen. Naor het geluud te oordien slug ze Maaïke op heur blooie billen. Dat wordt oorlog, dacht e. Hij zette zien stem oet en zee: ‘Maaïke, Renske, hol je koest en doe dat roetie dicht. Veur zukse kuunsten jaag wij te hard. Dolkies lig wij in een sloot.’ Hij keek strak op de weg en zag bomen veurbij soesen in een flits.

Hij minderde vaort. ‘Waorum bin wij der nog niet. Ik wil Pim vertellen dat ik non een knien heb in het hoes van mam en Marco,’ zeurde Renske. De schrik sleug hum um het hart. ‘En ik wil an Tineke vertellen dat ik een hondtie krieg en ik wil ok vertellen van vandaag, van het water en het zaand en van...’

‘Nee, niet doen.’ Hij wus dat e der verkeerd an dee, maor hij mus kiezen oet twee kwaoien. In hoes zag e de bui al hangen.

‘Waorum mag ik Tineke niks vertellen.’ Maaïke klapte nog een maal met heur kauwgom, maor Anton heurde het niet. ‘Waorum niet. Het is toch zo?’ De stem van Renske dröng ok niet tot hum deur. Anton zweefde een haalve tel in zuchzölf rond. Hij dee de ogen weer lös bij het heuren van dichterbijkommend geraos van vrachtauto’s. Met een half-schuldige trek op het gezicht keek e veuroet in de kommende aovend. Bea zul op de baank zitten. Hij in de leuningstoel.

Het neie pak dat ze die nummerdag zunder twiefel kofd har, zul roze, of zalmkleurig wezen. Anton was der al an wend, an roze pakken, jurken, bloezen, truien, rokken, boksen, zwempakken, bikini’s, net as e wend was an heur schitterende lief, heur oetdrukkingsvol gezicht, heur ogen die, altied as Renske en Maaïke bij heur mam west waren, zo onrustig, proelerig, zo niet gelukkig in ’t ronde keken. ‘Waorum kunt Pim en Tineke nooit hen het water,’ zul de baank proelen. ‘Do wilt zaoterdags ja aaid op stap veur nei goed, lieverd en zundags wilt oetslaopen. Het bint wal de ienigste twee dagen dat ik vrij bin,’ zul de leuningstoel zeggen, met een diepe zucht.

‘Waorum hef Pim gien knien en Tineke gien hondtie?’ zul de baank vraogen. ‘Ik maak der nei week drekt wark van, schat.’

‘Anton, dit hoes, dit hoes begunt mij te benauwen. Het is ok zo klein. Het wordt hoog tied dat wij naor wat groters oetkiekt. Dit is ok ja gien staand.’ Anton klemde zuch zo stief an het stuur vaast, of het een balcon was van een wolkenkrabber op de dartiende verdieping waor e per ongeluk an hung te bungeln. ‘Waorum mug wij niks vertellen pap,’ tetterde Renske in zien oor.

‘Jullie mugt dolkies best zeggen daj ’t merakel naor de zin had hebt, tuurlijk wal en aj het daor bij laot, krieg allebei een gulden van mij.’

‘Ik heb lekker een rieksdaalder kregen en Renske ok, van Marco,’ straalde het stemmegie van Maaïke. Marco is zooo lief.’ Met een ruk stopte de auto veur het grote hoes. Een klein jonkie en een nog kleiner wichtie speulden in de zaandbak. Het jonkie stak zien tong oet naor de auto. Maaïke naor de zaandbak. Een blonde vrouw in een roze jurk stun in de veurdeur.

Jans Polling [1946]

Jans Polling. Geboren en opgegroeid te Borger waar zijn ouders een café uitbaatten. Bezocht na de ulo de kweekschool te Coevorden. Werd in 1963 onderwijzer in Drachten. Behaalde onderwijl de m.o.-akten handvaardigheid en kunstgeschiedenis. Vanaf 1993 parttime leraar Kunstvakken en Beeldende Vorming in het voortgezet onderwijs in Stadskanaal. Betrok in 1975 het ouderlijke huis in Borger.

De veelzijdige Polling verzorgt media- en presentatietrainingen; hield zich bezig met pottenbakken; met lokale geschiedenis (oral history); werd bekend door cabaretoptredens en als radiopresentator en verhalenverteller voor Radio Drenthe; schreef liedteksten en columnachtige schetsen over gezinsleven, vaderschap, opvoeden. Als radioman werd hij ontdekt door Hans Heyting die hem ook aanzette tot schriftelijke publicatie van zijn verhalen.

Zijn teksten verschenen in tien bundels. Daaronder: *Vaaderschap – vakmanschap?* (1991); *Troost veur kerels* (1992). *Het komp wel goed* (2006) bevat een bundeling van de honderd beste verhalen.

In 2005 liet Polling een heel andere kant van zijn talent zien met de novelle *De Ring*.

Kerstveurstelling

Ik heb 't niet zo op de kerstdagen. Twee van die hangerige dagen achter mekaar, waarop de keus van de of te leggen bezuken altied verkeerd blek, achternao. Nee, ik vin ien zundag in de week al meer as genog. Ach ja, het is wel mooi natuurlijk, daw ien maol in 't jaor een tied hebt van inkeer, van mensenliefde, van zölfunderzuuk, van religieus besef, van maagzuur en van uren niksdoen met veul familieleden tegeliek, maor toch, ik zie der tegen an.

Op de schoel van mien zeun sluit ze het jaor of met een zangspel, dat in de sfeer van kerstfeest schreven is. Een stuk dus met veul onrecht en bedrog, maor met een gevulig ende, waarin alles weer goed komt.

Mien zeun had een rol in dat stuk. Zien mister gaf blik van groot psychologisch inzicht, want hij had hum de rol van Peer de gemiene rover toedaacht.

Toen hij met dat bericht in hoes kwam, bleek pas, hoe artistiek beide zusters wel waren, want van meet of an weurden hum in strenge regelmaat overheurbeurten oplegd, compleet met veur- en naogespeulde scènes. Elke zin, die e zee, weur minstens driei maol verbeterd. En iedere keer as ze, wanhopig regisserend, een bladziede tot op de graot deurnömmen hadden, was mien zeun zo wied, dat e dan grammietig het boekie vortgooide en spottend met de wetten van het grote toniel, boeten voetballen gung.

Toen de dag van de opvoering ankam, zat e uren bij de tillefoon. Iederien, die e maor in de verste verte tot familie

of kennissen reken kun, wees e derop, dat der de volgende middag wel wat hiel bezunders gebeuren gung. Dat ze kommen mussen was veur hum vanzölfsprekend, dat zee e der niet bij.

Ik kun niet hen en dat speet mij. Mien vrouw zat veuran en dat kwam mooi oet, want mien zeun bleek in het eerste bedrijf zien jute roverszak vergeten te wezen.

Wanhopig en oorverdovend fluusternd meuk mien zeun heur attent op zien verzuum, under veul mooi stil spel van de aandere kinder. Moeder heul de zak op en asof 't zo heurde veul even later de zak, over de coulissen hen, oet de locht umdeel.

Ach, het mot prachtig west wezen. De strenge leesrepetities van de zusters hadden wel degelijk heur nut had. Hij kende alle rollen. Dat kwam mooi oet, toen het arme, olde vrouwgie zingen mus, dat ze deur de rovers beroofd was... en de tekst kwiet was. Mien zeun as de beruchte rover Peer zung toen maor as stand-in: '...en ze namen ook mijn tasje mee, met foto's, cheques en AOW.'

Toen wus het vrouwgie het weer en het spel kwam zo in grote iensgezindheid tot een prachtig, ontroerend einde, waarin de rovers glanzende karakters bleken te hebben en waarin iederien gelukkig beloofde te worden met de aander. Een waarlijk kerstspreekie, met een roesveroorzakend, verslavend applaus an 't ende.

Toen ik in hoes kwam, lag e naoglimmend op de baank, schoonwassen van angeplakte baord en snor, met een deken over en een oetkiek as van Laurence Olivier nao zien rol as Hamlet of King Lear.

Wij hebt de dag op zien verzuuk nog even 'samenvat'. 'Vun jij mij goed, mam?' vreug e an 't ende. En umdat moeders toch maor allèn heur eigen kind op toniel ziet, kun die eerlijk antwoorden: 'Ik heb gienien zien, die beter was...' In ien aodem zee ze derachteran: 'IJ leken zo op je pap hèn, zo kerelschtig al...!' Groter compliment was op dit moment niet denkbaar. Mien zeun honoreerde dat met: 'As ik zo op pap liek, wul ik later net zu'n lieve vrouw hebben as hij.' Ien ding is vast. Mien zeun en mien vrouw gleden op een roze wolk de kerstdagen in. Dat scheelde in elk geval al hiel wat in het proces van verdraagzaamheid en inkeer!

Liesje

(hoofdstuk 1 uit De ring)

Mien moeder was gien moffenhoer, al had zowat het hiele dörp dat besleuten in 1943. Ze was gewoon echt staopelgek op die jongen en hij was smoorverliefd op heur. En dat hij een Duutser was, dat had der niks met te maken. In elke andere tied waren ze gewoon verloofd en dan trouwd en met zien beiden old worden, maor de oorlog stun dat niet toe. Ze hebt mekaor nog gien half jaor kend.

In het gewone kleine Drentse boerendörp was het leven in de zummer van 1942 niet veul anders dan in alle jaoren daorveur. Der waren Duutse soldaoten die of en toe deur de Hoofdstraot reden, maor het leven gung eigenlijk hiel gewoon zien gang. Het ritme van het boerenwark bepaolde de gang van de dagen, van de weken en van de maonden. Niet alles was meer vrij te koop, maor tekört was der niet en de oorlog lag nog op ofstand.

Het kwam dichterbij toen de beide gezinnen van slager Stern en veekoper Mossel iniens vertrökken. Een paar week daornao weurd een stuk van de grote boerderij van Enting vörderd. Daor kwamen toen Duutse soldaoten in. Juust bij Enting, net as mien opa ien van de weinige niet-NSB'ers. Het zal wel opzet west wezen.

Zoas in zoveul boerendörpen waren veul boeren lid van de NSB west in de jaoren vlak veur en nao het begun van de oorlog, maor tegen de winter van '42 – '43 was 't geleuf in de oprechtheid van Mussert bij de miesten al verdwenen en was 't lidmaotschap vaak al opzegd, of op zien minst vergeten.

Veural de jonge wichter waren in rep en reur deur de komst van de Duutse soldaoten. En geef ze iens ongeliek, waor zagen ze zoveul knappe, vriendelijke, lachende en op 't oog zukke zörgeloze jongkerels bij mekaor? Waor vunden ze sniedige mannen in strakke, mooie uniforms, die zungen en lachten met de witte tanden bloot? Niet in het eigen dörp, waor boerenzeunen al op heur veerde jaor wussen dat ze later boer worden zulden, zuch daor zörgelijk naor gedreugen en op hun viefentwintigste deur het zwaore wark wel tien jaor older leken. De soldaoten van de eerste Duutse legerofdielingen die in Nederland kwamen, weurden streng selecteerd op veul kwaliteiten. Nao '43 is dat wel veraanderd, toen kun Hitler iederien gebruiken.

Zo kun het ok, dat op zachte veurjaorsaovends wichter opvallend vaak bij Enting langs leupen, waor de soldaoten achter de boerderij zaten. Altied stiekem, want veul olders vertrouwden dat niet.

Mien moeder mot dat ok arg spannend vunden hebben, dat maak ik op oet de brieven die ik later las en de verhalen van mien opa en opoe. Ze was ienigst kind. Opa had graog een opvolger had veur zien grote boerderij, maor dat hef niet muggen wezen. Iederien kende heur in 't dörp, natuurlijk ok umdat mien opa ien van de veuranstaonde boeren was en in veul besturen zat, maor ok umdat ze altied bliede was en de hiele dag lachte en zung. Een levenslustig, speuls en creatief wicht was ze. 'Je moeder hef tot heur achttiende nooit verdriet had, mien jong,' zee opoe later tegen mij. 'En daornao een leven lang meer as dubbel zoveul as andere mensen.' Op foto's kuj 't ok zien. Ze stiet overal lachend op, zörgeloos, met springerig haor en twee koelegies in de wangen. Ze mot het knapste wicht oet het dörp west wezen, dat kan niet anders, een mooie, oetdagende meid van zeuventien jaor met een smu lief; Elizabeth Schultingh, dochter van Berend en Jantina, bijnaom 'Mooie Liesje'.

Mien opa wol niet hebben dat ze naor de soldaoten trök. 'Ik heur dat de beide wichter van hiernaost wel arg vaak naor Enting moet', waorschouwde hij heur, 'en altied net as 't aovendetan daon is. Denk derum dat ik dat niet van jou heuren wul!'

Opoe zee niks. Die was ok jong west, vrogger. Ze had de wereld in wuld, maor ze mus al op heur virdiende warken, oet dienen as jongste meid bij een Grunninger boer. Misschien begreep ze 't wel.

Mooie Liesje kwam niet bij Enting, zölfs niet veur een bosschup. Heur vaoders wetten waren heilig.

Het was zuver toeval dat ze een Duutse soldaot tegenkwam. Ze ree nao't melken met twee volle melkbussen an de fiets over 't padtie langs de Heuidiek, toen de veurband knapte en ze de zwaore transportfiets niet meer holden kun. Met fiets en al kwam ze in de sloot terecht, ien melkbus verloor het deksel en de melk stroomde in 't water. 'Wat zul vaoder wel zeggen? Een hiele bus vol melk in 't water!' Traonen van verdriet en pien leupen heur over de

wangen. Ze hoorde de open legerauto niet iens aankomen. 'Kann ich Ihnen helfen?' hoorde ze. Een jonge soldaat beug zich naar haar over. Ze hoorde drekt haar vader: 'Je komt mij niet bij die Duitsers in de buurt! Denk derum!'

'Och... eh ...nee, ik red mij wel. Danke.' Ze probeerde onder de fiets oet te kommen die half over haar heen lag, maar ze had veel pijn.

Hij zee: 'Komm, gib mir Ihre Hand,' en twee slanke, bijna vrouwelijke handen hulpen haar oet de sloot. Zo ontmoette Liesje haar Wolfgang Steinhauser. Op een zandweg achter in 't veld bij 't heuiland an het eind van een mooie zachte veerjaarsmiddag in 1943. Onwennig vun ze 't goed dat hij de fiets en de melkbussen achter in de auto zette. Pas toen keek ze hem ies goed an. Hij had niks van die keiharde, gemiene kerels, waarover de berichten altied gungen. Gien harde staalblauwe ogen, maar zachte griesbroenen. Hij was slank, een beetje groter as haar pap en hij had golvend blond haar. Dat was haar opvallen: griesbroene ogen en blond haar. Hij preut ok niet bars en bevelend. Zien stem klunk zacht en haost verlegen.

Hij kwam weerum van een bosschup naor de commandant in Assen, zee hij. Hij was ordonnans. Soms ree hij op een motor, soms in een soort jeep. Het was niet gebruikelijk dat hij over zandwegen ree, zee hij, maar hij vun het zo mooi hier en het dee hem zo an thuis denken. Mien moeder mot as een blok veur hem vallen wezen. Later heb ik haar wel ies vraogd of ze niet bang was veur de roezies met haar vader die volgen zulden, veur de praoties in het dörp en of ze de onmeugelijkheid van een relatie niet onder ogen zag.

'Hij was zo bezunder!' was dan het ienige dat ze zee. 'Hij was eigenlijk gien soldaat, hij wol goldsmid worden net as zien halfjeudse opa. Hij was de miest bezondere, zachtmoedige man die ik ooit tegenkommen bin en ik heb ok nooit in mien hiele leven zo'n man weer zien. Ik was verliefd, zoas ik nooit meer verliefd worden zul en ik heb later nooit meer naor een ander keken!'

Wolfgang was jong, nog gien twintig jaor en zij was zien eerste liefde. Hij had niet in 't leger wuld, maar ze hadden hem oppakt en nao een maand in een keihard 'opvoedingskamp' was hij toch maar gaon, ok umdat hij oet hoes wol. Het was der gien vetpot en dat scheelde weer een mond. Nao zien dienstied wol hij warken en dan leren veur goldsmid. Dan zul hij een eigen bedrijf begunnen en bezondere dingen maken. De wereld zul van hem heuren!

Die zomer van 1943 was een sprookie veur beiden. Mien opa hef der niks van weten dat zien dochter naor een Duutse soldaat trök. Opoe misschien wel, daar bin ik niet zeker van. Liesje was vaker dan anders bij 't pad. Ze vun melken iniens hiel fijn en rustgevend en ze kun 't allèn wel of. Dan kun pap ja mooi het wark in hoes doen. En toen opa in augustus veer Jeudse underdukers kreeg en zij regelmatig op vertrouwde adressen bos-

schuppen doen mus, dee de kans zich regelmatig veur um haar smoorverliefde 'Wolfie' in 't veld of in 't bos te zien. Beiden waren arg bang veur ontdekking, zij nog meer dan hij. Ze reed altied met grote umwegen naor de plekkies en dan weur de fiets nog diep 't bos in scheuven. Hij mot trouwens al gauw deur had hebben dat ze op haar fietstochten niet allèn bosschuppen dee veur haar familie. Dat was wel te zien an de volle tassen die ze bij haar stiekeme ontmoetingen bij zich had. Waarschijnlijk hef hij het bestaon van de underdukers vermoed, maar hij zweeg daarover tegen zien kammeraden.

As ze mekaar tröffen, achter in de boswal tegen de heide an, hadden ze 't vaak over de toekomst. Ze maakten mooie plannen, zoas alle jonge, verliefde mensen dat doet.

De 'Krieg' zul niet zo lang duren, dacht Wolfgang en dan zul Nederland bij Duutslund heuren en dan was trouwen ok hiel gemakkelijk. Dan zulden ze in Duutslund gaon wonen, tenminste as zij dat ok wol. En as dat wat stoer lag bij haar vader, dan wol hij veur haar ok nog wel boer worden en de boerderij overnemen. En dan zulden ze veer kinder kriegen, drei jongens en ien wichtie, met broene ogen, blond, springerig haar en koelegies in de wangen.

Het was half september toen het bericht van de overplaotsing kwam. In de Balkan was een zwaore guerrilla-oorlog met de Partizanen van Tito an de gang. Het hiele bataljon, dat verdiel was over de streek, mus doarhen. Soldaat Steinhauser ok. Binnen virtien dagen zul het vertrek een feit wezen.

De wereld mot instört wezen veur mien moeder. Het vrolijke, onbevangen, knappe wicht weur stil en bliek. Ze dacht dat ze haar 'Wolfie' nooit meer zien zul. Hij zag het minder zwaor. As de oorlog oflopen was, kwam hij drekt weerum, zee hij en dan zulden ze trouwen. Der zat gewoon even wat tied tussen, maar ze heulden toch van mekaar en niks kun haar beiden oet mekaar halen. Ze hef hem nog ien keer zien. Het afscheid was triest en onzeker. Allebei hebt ze schreid en toen is 't gebeurd. Het was de allereerste keer veur haar dat ze lichamelijk vrijde.

Der kwamen nao tien dagen al twee brieven tegeliek, vurig en hoopvol. Toen nog twee en daornao kwam der niks meer. De andere brieven bint misschien wel achterhouden deur mien opa. Het bericht van zien dood op 13 november 1943 kreeg ze pas jaoren nao de oorlog onder de ogen, toen ze opa's papieren opruumde nao zien overliden.

Op 12 juni 1944 bin ik geboren, Johan Schultingh. Ik kreeg de achternaam van mien moeder. Mien opoe zee later: 'Mien kind, jij bint met pien maakt, met pien geboren en in pien opgruid.'

Opoe hef mij veel verteld, wat ik oet mien jeugd weet, heb ik van haar.

Anne Doornbos [1948]

Anne Hendrik Doornbos. Geboren en opgegroeid op de boerderij van zijn ouders in Erica. Bezocht de hbs in Emmen. Studeerde aan de Sociale Academie en de Business School Nederland. Een tijdlang werkzaam in het jongerenwerk in Emmer-Compasuum en Emmen. Daarna directeur van een welzijnsinstelling in Heerenveen. Sinds 1998 gemeente-secretaris van Noorderenveld. Woonachtig in Een.

Streekcultuuractiviteiten: organisator en presentator (met Herma Stroetinga) van Taal an Taofel in Norg. Vanaf 2006 voorzitter van Stichting Het Drentse Boek en sinds 2008 van 't Huus van de Taol (een fusie van Het Drentse Boek, Oeze Volk en Drentse Taol). Volmacht van het schrijverscontactpunt Nei Drèents Geneutschap dat hij samen met Martin Koster oprichtte (2005). Was bestuurslid van de Stichting Drentse Muziek Maatschappij.

Schreef aanvankelijk in het Nederlands: korte verhalen en toneel- en cabarettteksten voor jongerengroepen, later ook voor het Heerenveens Ambtenarencabaret. Publiceerde in de *Heerenveense Courant*.

Vanaf eind jaren negentig kiest hij voor het Drents: gedichten, verhalen, columns. Vanaf die tijd verschijnen zijn vormvaste gedichten (meestal sonnetten) in *Roet*. De laatste jaargangen ook steeds vaker verhalen. Drentstalig werk van hem verscheen behalve in *Roet* ook in enkele verzamelbundels, zoals *Van de Riest tot an de Punt*, 2000. Werkte mee aan het vertaalproject *Is 't vandage of gister* (Vasalis in het Drents, 2009).

Boekpublicaties: *Een eerder laand* (poëzie 2007); *Dèenken an een zebra* (verhalen 2011).

Balloërveld

Een winterdag. Het veld lig vol met snei,
de vennegies schuult onder een laog ies.
De torenspits van Rolde kleurt oranje-gries,
de tumuli as witte börsten in de hei.

Wij gaot de holle wegen, haand in haand,
gien woorden neudig, want wij bent
een ieuwigheid al bij mekaor gekend:
Twei mèensen uut een eerder laand.

De scheper dref de schaopen naor de kooi.
Een wollen vloedgolf stroomt zonder geluud
over het pad, ie staot der midden in.

Zoaj daor staot, mien lief, wat mooi.
En in dit ogenblik komp alles uut
een vrogger tied mij weer in 't zin.

Gasopslag

Hier hef de tied het leven nog niet breuken:
de rogge die weer op de Oosterkampen gruit,
de brem die langs de rulle driften gluit,
de olde hoeven in de bomen deuken.

Het longern dat deur dizze aovend slöp:
De lucht is zuut en zwaor van liesterkral
en meidoorn zwangert wit de iekenwal.
Het hiestert deur de nacht, een katoel röp.

Zolang het hier in het Noordeinde duustert
bin ik in dizze kleine wereld börgen,
een speuler in een zölf bedacht verhaol.

Maor achter 't heuilaand an het diepie fluustert
in 't eerste, grieze licht van elke mörgen,
de waakvlam van de hel, soezend op zien paol.

Stonehenge

As ie joen ogen sluit, staot hier
de baanders van de tied nog op een kier.
Daorachter slat de dood zien trom
en röp zien legers uut 't verleden.

Zo wied aj zien kunt, bent rondom
dikke stienen deur de jaoren treden:
Vierduzend kerels, gries en stom,
de ieuwen as centurion.

Dan lacht de dood zien vaole lach
en röp ze tot de leste slag
en zwiegend trekt ze hen de stried.

Maor naost mij lacht joen hart om dood en tied
en slat joen bloed de taol van 't leven
an alles, alles is mij om het even.

Veenliek

Het licht lag achter de deure op de loer
en zet zich op de glaozen raand te kiek.
Het bordtie zeg hier zwart op wit: Een liek.
Zo wis en zeker dat het vrömd ontroert.

Welk old verhaol holdt jaoren hier umsleuten?
Spuult ieuwen op 't strand vandaog?
Een old geheim hef zich in mij ontsleuten,
diep in mij brek een keilemlaog.

Ik kiek heur an, het licht springt in heur ogen,
zij zöt mij an, over de jaoren hen.
Zij hef de baanders van de tied bewogen,
een naomloos wichie uut een naomloos ven.

Speurtocht

Hoogveen. De ieuwen wordt hier laog nao laog
aalmaor, onverbiddelijk versneden.
De veurman antwoordt op mien vraog
dat ik het smalspoor volgen moet.

Twei staolen balken spliet de tied,
links en rechts tot blokkies sneden.
Een mèensenleven perst in 'n turf,
in bulten stoekt verleden.

Spoorbielsen slaot een brug naor 't heden
en woord nao woord kom ie weer in mien riek.
Tot in het lest de grèenze overschreden
en ie in elke vezel op mij liekt.

Het ogenblik giet an de taol ten onder.
Mien woorden bint al veuls te vake zegd
- het spoor löp dood.
De wissel van de tied is omlegd.

Kind

(veur Gerard Nijenhuis)

Het dorp stun zwiegend as met muren
om hum hen. Veilig veur wel hier heurde
en hum umgaf, zien jongensdaogen kleurde
as aorzeln licht in vrogge zummeruren.

Maor tegenover de gebörgenheid stun dwang
van geliekvörmigheid, niet aans te wezen
as aandern, onbespreuken haost te leven
en niet bezwieken veur de zute drang.

Liek as een kind dat deur de hege kreup,
zo zöcht e wieder, beneid naor 't vremde,
en breuk deur dat wat hum umsleut.

Maor in de taol die uut zien riegels overlöp
zingt aaltied nog de wèens naor het bekende
as 't longern van een kind dat um zien vader röp.

De paddenvanger

In het licht van de grote schienwarper, want zo koj die groot uutvallen zaklanteern wel numen, zaten op het ziedpad van de klinkerstraote wel vieftien padden. De koppies omhoog, glimmend van de aal maor vallende regen, verstoord in heur tocht naor de overkaante van de klinkerstraot.

Mannegies, zee e tegen humzölf, allemaol mannegies. Dat verbaosde hum niks. Aaltied in de eerste dagen van de veurjaorstrek kwamen de mannegies. Later kwamen de wiefies, vaak met op heur rugge al een mannegie stief vastklemd. Zo wol die de eerste wezen as het wiefie in het water van het veentie an de aandere kaante van de straote heur eier ofzette. Dat maakte de wiefies, toch al traoger deurdat ze veul groter en dikker waren, hielemaol tot onbehölpen monsterties die langzaam veuruut kreupen over de klinkers.

Zo langzaam dat ze bij bulten doodreden weurden. Dan zag ie de eier, die het wiefie zo dik maakten, as slierten snot liggen midden tussen de platreden padden.

Zo gauw as in het vrogge veurjaar het weer zachter weur en het gung regen begun de trek.

Hij kun het miestal wel drie, vier dagen in 't veuren an zien kommen. Mangs, bij hiel zacht weer al in jannewao-ri, maor in een gewoon veurjaar argens in de eerste helfte van meert. Uut de wallegies in het grunland bij het diepie, waoras ze de winter deurbracht hadden, trökken ze dan zo gauw as 't duuster weur in grote koppels naor het water waoras ze in geboren waren.

De gemiente har borden zet met 'Paddentrek 19.00-7.00 uur' en een kikker derop om het verkeer te waarschouwen. Der was gaos langes het stukkie bos zet waar de padden deur hen kwamen veurdat ze bij de straot kwamen en der waren twee dukers onder de straot legd. Maor de padden die bij het gaos de verkeerde kaant uutgungen kwamen bij de drie zaandpaden, olde veedriften, die het gaos deurbreuken. Butendes kreupen een hiele bulte padden toch al langes de driften, want dat gung ja vlugger. En overdag weurden de driften bruukt deur boeren die begunnen met stront rieden naor het maislaand.

Ofzetten gung dus niet, ok al niet omdat op zundagmör-gen aaltied kerels op terreinmotors over de drift jeugen.

Veur die gold: Hoe meer modder hoe mooier.

Al met al weurden de padden bij bulten doodreden.

Hij pakte de eerste pad op...

In het licht van de lanteern zaten drie, vier padden op de kaant van de straot. Traog kreupen ze naor de overkaant. Achter hum heurde e een auto. Hij stapte naor het midden van de straot, om de auto te dwingen kalm an te doen. Zien oranje overgooier met reflecterende baanden derop zag ie al van honderden meters wied.

Hij heurde de auto ofremmen. De lichten gungen achter hum naor links en reed langzaam dichterbij tot e naost hum was. Een zwarte Volkswagen Golf. De motor gromde zwaor en langzaam. Het raampie an zien kaant gung open. Metien reuk e de draanklucht. Hij schien evenpies met de lanteern naor binnen en zag vief jongens, het haor glimmend van de gel. Vast op weg naor een discotheek argens.

'Wat bi'j an 't doen?' vreug de jongen bij het open raam.

'Padden vangen', zee e.

'Padden? Waorveur dat?'

'Omdat ze aans doodreden wordt. Ze steekt hier over om daor in het veentie te paren.'

Achter uut de auto klunk hinnekend gelach.

'Jongens, die vent helpt padden an 't neuken.'

De rest grinnikte in het duuster. Hij dee of e niks heurde. Wees met zien lanteern.

'Kiek, daor hej een wiefie met een mannegie op de rugge. Dat mannegie is der op tied bij. As ze dommiet bij het water bent is e de eerste die de eier van het wiefie kan bevruchten.'

'En ie helpt ze oversteken?'

'Ja, want aans wordt der veuls te veul doodreden. Dus aj deurriedt is 't mooi aj veurzichtig wezen wilt.'

Ien van de jongens achterin zee: 'Deurrieden, Mans, we hebt om half ien ofspreuken in Vriezerbrug.'

'Nou, succes dermet', zee de jongen bij het raam.

'Bedankt', zee e nog.

De auto trök op. Dreeide licht naor rechts en reed zorgvuldig over het koppeltie hen dat e net anwezen har.

Zölf op dizze ofstaand heurde e het pletsende geluud waormet de padden platdrukt weurden. Uut de auto klunk buldernd gelach.

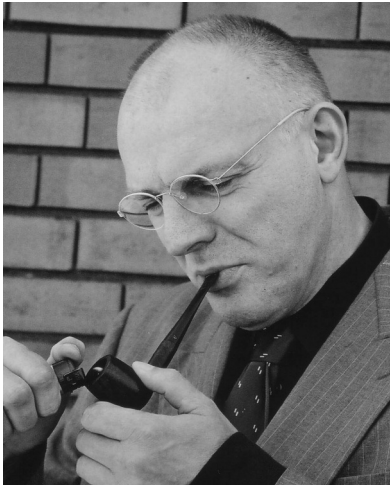
'Raak , Mans. Goed kuurd, man!'

De jongen an zien kaant zweeide nog uut het open raam.

Hij scheen op de achterkaant van de wagen, twee uutlaoten as verchroomde kachelpiepen. Hij zag het kenteken oplichten. Een hiete woede vleug deur hum hen.

'Klootzakken,' brulde e, 'verdomde klootzakken!'

De jongens toeterden terugge.

Klaas Koops [1949]

Klaas Koops. Geboren en opgegroeid te Assen. Studeerde na de hbs organisatiepsychologie. Enige tijd bestuursvoorzitter van het ROC Friesland College te Leeuwarden. Van 1993-1996 gemeenteraadslid voor de PvdA in die stad. Nu beeldend kunstenaar. Woont in Schipborg.

Bekleedde bestuursfuncties bij streektaalorganisaties als Het Drentse Boek, Drentse Taol, de Sont (federatie van Streektaalorganisaties in het Nedersaksisch Taalgebied). Van 2000-2005 voorzitter van de stichting De Literaire Hemel. Sinds 2008 eindredacteur van het Drentstalig tijdschrift Maandewark/Oeze Volk.

Publiceerde vanaf 1999 gedichten in *Roet*. Bundelde zijn gedichten in *Het pad weerum* (2001) en in *Vangst zunder net* (2009). Publiceerde voorts de eerste Drentstalige genealogie *Uut 't verleuren paradies* (2001) en het documentaire prozaverhaal *Suker in de tank. Een reconstructie* (2002).

Wat rest

ik zuuk mien weg
deur 't dunne vlies
van hedendaogse grunen,
verleuren
vuul ik schoonheid
zunder èend

diepvort ligt
under dikke laogen
de toppen van vernielde bargen
en bodems
van een binnensee

dit laandschup is der net

ik zuuk een beeld
bij 't undergaon
van uitzichtloze wegen,
vergrundeld
komp old leven
deur de tied

diepvort rust
in verstiende laogen
de tiden van verwoest verleden
en 't wezen
van het vergeliek

verhaolen bint wat rest

Puttertien

plots veul ie uut de hemel
zo hel as het maor kun
je koppien schittert felle
in de scharlaoken zun

het gele op je flanken
stek of bij 't voele pak
ie bint zo slim jezölvers
op die onwisse tak

zo bin ie weer verdwenen
nog rapper as ik dacht
een vlekken in de varte
dat wieder leven wacht

Een stien verlegd

Nooit heb ik wat in een rivier verlegd
Gien stien, gien pol, niks van dat al
Toch hoop ik dat ze me niet vergeet
Het is bewies van mien bestaon,
umdat het waoter zo zien weg blef gaon

Ik heb metlopen, dreedid, bedreugen
en versierd
Bewogen in beweging, as het waoter
um een stien

Hoofdstuk 8

Ik schrieve in 't Drèents op mien maniere

Werk van schrievers geboren begin jaren vijftig

In 1979 richtten Martin Koster en Ton Kolkman *Roet* op. Ze gooiden roet in het eten, zaaiden roet in de gezapige Drentse dichterstuin van *Oeze Volk*.¹

Alle auteurs van de zevende generatie waren of zijn op een of andere wijze betrokken bij de verdere ontwikkeling van dit *Drents Letterkundig Tijdschrift*. Alleen als medewerker (Egbert Hovenkamp II) dan wel kortere of langere tijd als redacteur: de oprichters plus Kool², Stout, Veenstra, Blancke, Sanders, Lukas Koops en Peters.

Met een gemiddelde debuutleeftijd van 29 jaar de jongste generatie van allemaal. Kritisch tegenover hun voorgangers maar met een open oog voor echte kwaliteit: *Roet* gaf al gauw ook ruimte aan ouderen als Van der Velde, Heyting, Reijntjes, Nijenhuis, aan wie ook themanummers gewijd werden.

Een aantal gemeenschappelijke kenmerken van de Roet-generatie:

- Een uitgesproken afkeer van folklorisme en chauvinisme (broen-rechts om met Koster te spreken) in de streektaalbeweging en de streektaalliteratuur.
- Niets is heilig, zeker het Drents niet, en daarom veel ironie, parodie en satire, vooral in het begin.
- Een brede oriëntatie, voorbij taal-, provincie-, lands-, cultuur- en kunstgrenzen. Vandaar in *Roet* ook Nederlandstalige, Stellingwerfse, Groningse en soms zelfs Moluk-Maleise bijdragen. Vandaar vertaalprojecten. Vandaar ook regelmatig ruimte voor grafiek.
- Literaire kwaliteit telt zwaarder dan de bewondering van zoveel mogelijk mede-Drenten. Vandaar psychologische diepgang in het proza en gedurfde vormgeving in poëzie. Maar anderzijds juist ook aandacht voor het vormvaste lichte vers.

¹ Lees *De gelijkenis van het roet* in de *Oetleg van de gelijkenis van het roet* in de hertaling van Max Douwes (pagina 110), en huiver

² Marga Kool is weliswaar geboren in 1949 maar behoort literair gezien tot de Roet-generatie en is daarom in dit hoofdstuk opgenomen.

Marga Kool [1949]

Marrigje Macheltje Kool. Geboren in Beekbergen. Opgegroeid in Brabant, Twente en vanaf haar twaalfde in Zuidwolde. Leerde de taal van de streek. Ze is getrouwd met de Drentse schrijver Jan Veenstra.

Loopbaan: bezocht na de ulo de kleuterleidsterskweekschool in Zwolle; werkte vijf jaar in het kleuteronderwijs; studeerde intussen m.o.-Nederlands. In 1976 lerares Nederlands in het mbo. Gaf in de jaren tachtig Drents op de pabo in Meppel. Ging de politiek in en was voor D'66 eerst raadslid, daarna Statenlid en vervolgens (1991-1999) Gedeputeerde voor Milieu en Cultuur. Nu werkzaam als dijkgraaf van het waterschap Reest en Wieden.

Streektaal- en multiculturele activiteiten: Maakte zich sterk voor het Drents als politieke voertaal (gaf zelf het voorbeeld) en de erkenning van het Nedersaksisch naast Nederlands en Fries. Zette zich bovendien in voor minderheden en de multiculturele samenleving. Onder andere als bestuurslid van het Landelijk Steunpunt Educatie Molukkers. Schreef samen met Albert Haar het taal cursusboek *Samen wieder* (1980). Ze was lid van de spellingcommissie, mede-oprichter van Het Drentse Boek en mede-oprichter en voorzitter van SONT. Vormde met Dick Blancke, Albert Haar en Jan Veenstra het politiek-satirische cabaret de Hunebed-Turbo-show. Ze produceerde en presenteerde voor Radio Noord het Drentse culturele programma Nadielig en de cursus Drentse literatuur, schreef liedteksten voor Drentse streektaalzangers, columns voor het Dagblad van het Noorden en was enkele jaren redactielid van Roet. Werkte mee aan vertaalprojecten: Rilke (*Sieben Nedersaksisch*, 2007) en Vasalis (*Is 't vandage of gister*, 2009).

Debuteerde in 1969 met het prijswinnende tv-spel *Niemandland*. In 1970 verscheen de eveneens Nederlandstalige verhalenbundel *Liefje, lijden heeft geen kleur*, gevolgd door tal van verhalen en gedichten in literaire tijdschriften. Vanaf 1980 ook Drentse verhalen en poëzie in *Oeze Volk*, *Roet*, *Maandblad Drenthe* en bloemlezingen; voorts toneel, onder meer voor de vrouwen toneelgroep van Erica met de stukken *An 't voetenende* (1984) en *Vrouwlu versieren* (1986).

Marga Kool werd in 1981 geëerd met de Johanna van Burenprijs (voor Nedersaksische literatuur). Ze werd als eerste streektaalschrijver uitgenodigd voor een optreden van Poetry International. In 1987 werd ze onderscheiden met de Zilveren Anjer en in 1990 ontving ze de Culturele Prijs van Drenthe.

Belangrijkste boekpublicaties: *Achter oen ogen* (poëzie 1980); *Op-eschoond* (verhalen, gedichten, liedteksten, Zuidwolde 1983); *Hoogspanning* (Drentse en Nederlandse poëzie, Zuidwolde 1987); *Kleine kathedraal* (Drentse en Nederlandse poëzie, Zuidwolde 2000); *De mooiste kus* (Drentse novelle, boekenweekcadeau 2003); *Een kleine wereld* (Nederlandse roman, 2006).

Achter oen ogen

Achter oen ogen
giet veule verbörge
oen zörge
geef ie niet pries

um aover oen liefde
mar niet te praoten
Dreints is een taal
van onbesprèuken laoten
de dingen die van binnen raakt
een Dreintse tonge
wordt streng bewaakt

de zachte woorden
bewaer ie
veur het duuster
ogenblikkie
heimelijk gefluuster

wat het Dreints ok dan
nog niet aover zien lippen
kan kriegen
raod ik dan mar
in oen haanden
oen zwiegen

Achter de roeten

Achter de roeten
van mien geheugen
kek een verwonderd kiend
de ogen wied lös

daorbuten speelt
twei meinsen nakend
zoas de wiend speelt
mit het grös

wieken en wiegen
ie kunt mij niet kriegen
ie kunt mij kriegen
zwiegend besluit

glömlacht het kiend
schref een name
in de wasem
en veg hum uut

Vannacht

Ik heb vannacht
oen geur erèuken
oen warme donkere geur
tabak en mannenkieren
ik heb van neis
oen taal esprèuken
mar ik kön de klaank
niet leren

wij lagen töt de morgen
stille
ik zee
- wij bint verleuren –
ie keken wel
ie luusterden
mar konden mij niet heuren

wij prèuten niet
bewèugen niet
wij hebt niet iens
evrijd

wij lagen mar
kapot en stom
bezieden tied
en waarheid

Havezathe

Zuw samen
in dit lege Huus
de tied oprakeln
't verleden wekken

verwonderd ummegaon
in stille zalen
nao de naomiddagthee
de dag verdromen
het tweiduustert
de keersen kleurt
de zulvern schalen

tegen de nacht
za'k mij ummetrekken
in kaant en ziede
in oen kamer komen

hoge het vuur
kaantloos het ruisen
van de bomen
veur het raam
nachtgalen

tussen oen lakens
en oen lief
za'k as een kiend
verdwalen

Een lied

Aover de heufden van meinsen hen
schriefft straaljagers
het tieken an de waand

kiender kiekt er nog van op
graaft een gat
veur weer een dooie veugel
plukt de leste pinksterbloemen
veur zien graf

massa's verbeten meinsen
vecht intied um 't plukken
van de leste cent

wie hef nog stemme
veur schrouwen aover
wie hef nog de moed
veur een lied
aover de greinzen hen

Dreints hooglied

Drei oe umme, drei oe umme
drei oe, dat ik naor oe kieke
mien Dreintse wicht
wat bin ie rieke

wat bint oen voeten
raank en rap
de rondings van oen heupen
siersmeedwark
vakmanschap
oen navveltie een kommegie
um braandewien te drinken
oen schoot vruchtbare nes
waorop gold stiet te blinken
oen beide borsten
tweelingschaopen
oen ogen lokkend
as de slaopende vennegies
in de heide
oen neusie recht
tussen de beide
welvings van oen wangen

zo trots draag ie oen heufd
as een heuvel zien top
oen haor
het golvende koren daarop
ik zitte daarin verstrikt
gevangen

*(bewarking van Hooglied 6:13 – 7:5
de schoonheid van de bruid bij de dans)*

Schrieven muj

Schulen kuj
binnen de muren van oen taal
binnen de greinzen van oen streek
een dörp gef lijte
as meinsen verweeit
en woorden warmt
as de tied kold wordt
en grel

schrieven muj
buten de muren van oen streek
binnen de greinzen van oen taal
woorden liegt
die niet bevöchten bint
die niet graaft
hoe diepe de waarheid zit
oen angst
oen liefde
zwart op wit

vechten zij
binnen en buten dörp en streek
binnen en buten taal en tieken
breken wat onweerdig is
en wat goed is ruimte geven
recht op toekomst
zicht op leven

schoon op
warm deur en deur
het huus van oen taal
daj een plek hebt
um te aoverleven

Dit poppie

Maondenlang hef 't ezwegen
en stille is 't egruid,
toen hef 't van 't leven
locht ekregen
en 't kwaamp
en schrouwde oe integen

haandtievol compleet bestaon
daorumhen de warmte zingt,
dat drinkt en slöp
en zonder uutleg wet dat moe komp
as e röp,
knoesies die heur
de melk ofdwingt

prugeltie van een pond of wat
mar wonder van gewicht,
daor bint agil gien woorden veur
dit poppie, dit gedicht.

Zaoterdagaovend

Tegen tweeduustern kwaamp de dreiging in de keuken hangen. Het maagie har rustig zitten tieken, markte iniene dat heur ogen al dicht het papier enaoderd waren. Ze keek op, lei heur haand tegen heur rögge. Heur moe leek wied vurt, achter de hoge taofel. De schemer lag tussen heur in. Even wol ze vraogen of de laamp an much, mar ze heurde het zenuwachtige gehaost van de breipennen, en intieds höl ze heur vraoge in. Toen kwaamp het bange wachten. Ze tiekende weer, mar nou vanzölf. As de breipennen stille weurden, en de stoel verscheuf, wachtte ze gespannen, zag glurend deur heur wimpers de vrouw deur de kamer gaon, naor het raam, en weurumme. De pennen tikten weer, het potlood kraste. Zo nou en dan, as een auto òfremde in de bochte, was het even stille, een paar seconden. 'kom dan, kom dan...', dacht het kiend. De auto ree deur. Aodem löslaoten. Breipennen, potlood. Sleug daor een deure?

'Kom dan, kom dan...', dacht het kiend. Aodem löslaoten. Breipennen, gum.

De mörgen was mooi ewest, zoas alle zaoterdagmörgens. Ze hadden samen bosschuppen edaone, bloemen het leste. Die much zij vasthouden, achterop de fietse. Moe wiebelde wat, deur de zwaore vracht an 't stuur. Dat was spannend. Veural op de hoek bij de slager was er altied angstige verwachting. Daor was veurige weke een wit hondtie de hegge um-evleugen, en had moe in heur bien ebeten, zodat ze haost evallen waren. Moe was bange veur hon-

den! As een gek was ze deur-efietst, zölf toen 't hondtie al lange vurt was. Even had ze achterumme keken. Het kiend had heur grote ogen eziene, in het roodvertrökken gezichte. Mar moe was niet òf-estapt. Thuus had ze de fietse tegen de mure kwakt, en was naor binnen egaone. Het maagie was zölf van de fietse klömmen, stillegies achter heur an-elopen. Toen ze de kamer binnenkwam, zat moe te jaanken op de baanke. Bevrömd was ze dichterbij eschoefeld, toen, in een störm van medelieden veur heur neer-evallen: mitjankend, de narms um heur moe heur bienen hen, de kop op heur schoot. En moe had heur narms um heur hen-eslaogen, zo stief dat het zeer deu, en het maagie har niet begrepen, waorumme moe iniene zo gek mit heur was, en veural niet, waorumme ze zo schokte van verdriet zonder ende. Want er was niet iens echt bloed, er waren mar drei schrammegies.

De vrouwe wachtte nog. Evenpies nog breien, evenpies uutstellen! Het kiend zat stille an heur taofeltie. Tiekende het nog? Ze zag het koppie even dreien, vuulde het stiekiemeloer vanachter het haor. Ontspannen! Diep aodemhalen. Mar het was al weer een verleuren zaak. Ze scheuf hard heur stoel achteruut, wön het breiwerk um de pennen. Toen knipte ze het locht op. De keuken was iniene groot en leeg, mit donkere hoeken. Het kiend tiekende weer, gebeugen.

'Gao rechtop zitten', zee ze. 'Oen ogen te verpesten en oen rögge!'

Het keek schrikkerig op. Zo kön hij ok kieken, zo kroem zitten ok trouwens. Lange, kroeme röggen, lange, blike gezichten. Eigen gang gaon! 'Zit toch rechtop!', zee ze achter het kiend, en drokte te hard de scholderbladen naor achter. Er kwaamp een krasse op de tiekening. Ze heurde zölf, dat ze eschrouwd had. Ontspannen!

Ze dekte de taofel: drei borden, drei koppies, stoete, botter. 'Eten!'

Het kiend tiebelde nog umme, wreef heur in heur oogies, vuulde de nattigheid op heur vingers. Het kwaamp niet van piene, het kwaamp ok niet meer van angst. Die was verdwenen, tegelieke mit de hōpe, toen het locht angunk. Dit was zwiiegend, gelaoten verdriet. Wat nou kwaamp was niet of te wenden. Een vaste ceremonie mit een vaststaond verloop. Of mus hij nog komen!

'Kom dan, kom dan...', douwelde het kiend.

'Mut ik oe ophalen?'

Ze zaten tegenover mekaar. Moe kauwde fel, verbeteren. Het kiend at langzaam, heur kaken lieken verlamd. Zo nou en dan stun de mond een beetie lös. Dan kön ie de prop stoete zien schemeren.

'Mond dicht!' Langzamer malen, oogies dicht-eknepen, muizaam slikken, 't halsie estrekt: een kokhalzende gaanze. Snottern...

'Wat hej nou te jaanken? Verdomme! Ie kunt toch wel iene boterham eten, niet?'

De vrouwe heurde zölf de gevaorlijke, jaankende onder-

toon in heur stemme. Ze klemde de vingers um de taafelraand, mar het was niet meer tegen te holden. Want nou bleef het kiend heur ankieken. De mond hung wieder lös, de uutgekauwde stoete völ der uut, op het bord. Lange spiekseldraoden hungen even dale uut de mondhoeken, braken toen of. De stoel völ umme. Het gezicht van het kiend was onder heur.

‘Wol ie dat uutspeien?’, schrouwde ze. ‘Ik zal oe leren!’ Ze sleug in het zachte, wieke vleis. Het geluud kwaamp gierend uut de löshangende mond. Dat brak de vere. ‘Hier en hier, en hier!’, jaankte ze machteloos. Heur haanden raakten hard, en in het wilde weg.

‘Opholden mit jaanken’, snotterde ze wanhopig, en bleef slaon op het ritme van heur stemme. ‘Opholden, zeg ik oe. Opholden, opholden...’ Het gieren gunk aover in gejammer. Het kiend had zich as een stikkelvarken op-erold, ’t heufd diep vurt tussen heur narms.

‘Pas op, pas op’, dreunde het in heur heufd, mar heur haanden schudden de scholderties hen-en-weerden, zodat het koppie achteraoever völ. Het kiend keek heur an, probeerde nou te stoppen met jaanken, mar juist het mislukken daarvan, het telkens weer opknòrende geluud uut heur börst maakte de vrouw raodeloos. Ze hól heur haand veur de mond van het kiend, zag de grote, opengesperde ogen, vuulde in heur haand snot, spieksel, geluud, happen naor aodem. ‘Stil dan toch, stil dan toch’, schreide ze. Ze keek dale, vuulde heur eigen traonen, de vrómde spiertrekkings in heur gezichte. Toen völ ze op heur knieën op de grond, trök het kiend tegen heur an, dichte.

‘Mien schattie toch, mien lieve, kleine schattie.’ Ze vuulde het strakke ófwerende liefie tegen heur an, dat rilde met kórte tussenpozen. Ze wuulde mit heur mond deur de krullegies, kuste de scholderties, raakte zo hier en daar mit heur mond kleine stukgies nat vel. Toen wiegde ze het as een poppie hen-en-weerden.

‘Mien lieverdtie, mien arme lieverdtie. Ie kriegt mörgen wat moois van moe, hiel wat moois, goed? Een puzzel krieg ie van moe, goed?’ Het kiend maakte zuk lös, leup naor heur taofeltie.

Tegelijk heurden ze het geluud van de auto. De vrouwe stun op, luusterde naor de langzame stappen, het slaon van de deure. Het kiend zat um-edreid op heur stoeltie; de ogen groot van bliedschop. Heur kwaodheid kwaamp opzetten as een neie golf. As hij thuis was ewest zul ze het kiend niet eslaone hebben; dan had het nog um heur egeven! Hij leut heur dingen doen die ze niet wol, volstrekt niet wol. Zunder arg stun hij in de deuropening, lachte naor het kiend en wol er naor toelopen.

‘Weet ie hoe late het is?’, zee ze lège. Zien kieken maakte heur woest. Ze gunk vlak veur hum staon, reuk verschaald bier, spei. Mit een kórte slag kwaamp heur haand tegen zien wange. Verbiesterd hól ze heur aodem in. Dit had ze nog nooit edaone. Wat zul hiervan het ende weên?

Even leek het of hij kwaod zul worden, toen leup hij langs heur hen, en gunk mit gebeugen kop an de taofel zitten.

Ze schrouwde. Al heur argernis schöld ze van zich of. Mar de dingen die van belang waren kön ze niet zeggen. Aover het kiend kön ze niet praoten. Ze dreide heur umme, leup de kamer in. In ’t veurbijgaon zag ze in een nevel de ogen van het kiend.

Op de baanke in de kamer vleugen de beelden bij heur langes: dat wat daor was binnen de kringel van de keukenlaampe, de stille, kroeme kerel, het op-esprungen kiend. En daordeurhen dat aandere, dat olde, van hiel lang elene: heur moe en zij, die mekaar vasthólden, de koppen bij mekare, de narms ofwerend daarboven, en veur heur: de raozende kerel mit zien felle ogen, zien meiende armen, zien harde haanden. Ze har niks meer, wus ze iniene. Toen heur moe dood gung had ze de wereld verleuren: de ienige, die wus hoe het was. De man, héúr man, zul ze nooit echt hebben, en het kiend raakte ze kwiet. Zo lief was het, zo lief. En toch altijd weer! Het was een vluuk, een doem. Ze keek de keuken in, zag hoe het kiend langzaam naor de man toe begun te lopen. Het was een cirkelgang; de tied een dreierend rad. Iens in de zoveul jaor bereikt planeten een bepaolde staand, iens in de zoveul tied lóp een kiend naor heur va, heur moe, en een aander kiend, groot eworden en kapot, kek daornaor.

Het kiend treuzelde even op de hoek van de taofel. Heur va was nou binnen bereik, mar ze wus niet of ze welkom was. De zeerte van moe’s klappen was allange vurt. Een veul stikkender piene was daorveur in de plek ekomen. De piene um va, die nooit meer heur sterke, grote va wezen kön. Die zich slaon laoten har as een kiend en niks had terug edaone. En die daor nou zat! Ze wachtte, duurde niet. Toen schoefelde ze wieder, stun naost hum, in ’t kale locht. Zien haor was een beetie gries. ’t Zat deur mekaar. Zien haanden waren rood en knobbelig. Er leupen blauwe aders aoverhen. Hiel langzaam legde ze heur haandtie op zien vingers, vuulde even de harde kolde, mar zag tegelijk het bliede opkieken, en het nattige trillen van zien ogen. Toen zag ze weer allennig zien haor. Ze vuulde zich old en leeg worden, loerde even naor de kamer, waor moe recht en zonder bewegen op de baanke zat.

Toen overspuulde heur iniene een golf van hòpe. Zij was nog klein, heur va was bange, en moe was hoge en hard. Mar die kön ja ok hiel aandere weên, net as... Alles was nog niet verleuren!

‘Pappa’, zee het, half fluusternd. Mar heur stemmegie klónk zo helder dat de vrouwe in de kamer het woordelijk kön verstaon.

‘Pappa, zuw mörgen een hódnd kopen...?’

Wie

's Aovends late is de trein an-ekomen:
 Westerbörck, in het Dreintse laand.
 Klein, broen jonggie mit te grote pette,
 veuls te zwaore koffer an de haand.
 Hoog aover 't kaamp dreven wolken naor 't oosten
 wekenlaank har het leven aamper zin,
 toen kwaamp de trein en gunk weer rieden,
 en ze haalden de wolken in.

Wie gaf heur ruimte,
 stee um te schulen,
 wie gaf heur woorden, warm as de zun?
 Wie gaf heur an,
 deu de deuren dichte,
 en sleug de wonden, zo vaal as hij kön?
 Treinen riedt meinsen seins de hel tegemoet.
 Wij wussen wel wat, mar wij wussen 't niet goed.

Waor ze van meinsen niet de name wilt weten
 mar op òfkomst of aovertuging wiest,
 daor staot de treinen al te wachten
 waarvan aj zölf 't eindstation niet kiest.
 Altied kiender, altied bange ogen,
 dan El Salvador, dan weer Peru of Bolivia.
 Altied angstig wachten of heur vâ wel weerkomp
 uut Siberië of blaank Zuid-Afrika.

Wie gef heur hòpe,
 stee um te leven,
 wie gef heur woorden, zo fel as een vlam?
 Wie holdt zien mond
 en zien deuren dichte,
 ontkent de wonden, zo vake hij kan?
 Meinsen voert meinsen seins de hel tegemoet.
 Nao Westerbörck wete wij 't hier hiel goed.

Bij 't station he'k hum vandage 'ziene:
 broene ogen, krullegies in 't haor.
 Moe mit heufddoek en mit lange rokken,
 kleine breurties, koffer veuls te zwaor.
 Opgetogen stun zien va heur op te wachten,
 die een huus wet, in een buurte, bol van tegenzin.
 En ze schreiden samen, en ze lachten
 en van angst hól ik de aodem in.

Want wie gef heur warmte,
 stee um te lachen,
 wie haalt heur in
 en wie haalt heur an?
 Wie wes heur nao
 döt de deuren dichte,
 en slat wonden, zo vaal as hij kan?
 Treinen riedt meinsen seins de hel tegemoet.
 En nao Westerbörck wussen wij het zo goed.

Vrömde

Straoten daorvan ik de klinkers telde
 dörp daorbinnen ik de kamers kenne
 kiender daorin ik de olders herkenne
 töt in het darde geslacht

straoten daorvan ik de verlaotenheid
 de winterse verraoderlijkheid
 van de klinkers kenne
 huzen, lös de achterdeure
 daorachter ik 't gefluuster wete
 stried in de kamers heure
 kiender daorvan ik de toekomst kenne
 töt in het darde geslacht

en altied deur toch nog:
 d'ogen van het dörp
 kiender huzen en straoten
 bint verdacht op mij

de honden waarschouwt heur:
 geef acht
 een vrömde komp veurbij

Achterlaand

Wanneer ik deur het leeglaand gao
 daor a'k nooit an de lochtval wenne
 de meinsen nog heur klaankkleur kenne
 reist mij het heimwee achternao

hoe lang a'k ok wache weerum te gaon
 het dörp zal mij te wachten staon
 en wikkelt mit een zachte haand
 dit ruzig lief in drokverbaand

ik haat oe
 en ik hol van oe
 mien godvergeten achterlaand

Drenthe

Die hier als kiend de smaak
 en bijsmaak van het leven pruuftde:
 het wilde droeve laaien
 van braom, paosvuur, heidebraand
 scheemsel en bescharming van de ieken
 die gung zo schuul
 van binnen en van buten
 dat töt in ieuwigheid
 van hum niet wicken
 zal het stroeve zuken naor herstel
 van old verbaand

die is een schip
 ebouwd op zaand
 ait longernd naor de vrijheid
 van het water
 mar veur de òfvaart al ebrèuken
 en estraand

Dodenbreestraat

Dit bint de straoten
 waor ter wereld
 mit dezölfde aosem:
 tocht trekt um de dooie hoek

deuren verschoeft van haoste lös
 naor haoste dichte
 alle geluud is naoklank
 van het vallen van het doek

dit bint de huzen
 daor aj zomar in kunt lopen
 en daornao nooit meer uut zult gaon
 een wekker is um even
 aover half negen blieven staon
 stoelen die weerstaand beuden
 ligt evloerd

op taofel an-eslagen koppies
 mit nog thee
 een beker mit een barste
 daorin de leste melk verzoert

Twaalf jaor

Twaalf jaor:
 een ieuwigheid te kört
 um oorlog vurt te schrieven
 mèensen te leren
 in aandermans vel te kroepen

twaalf jaor um mit een mondvul woorden
 in een handvol daoden
 bommen te demonteren
 liefde an te leren

en alle dagen gruit dit kiend van mij
 een millimeter meer toe naor veldgruun
 en camouflagepak
 en staot zien dunne haandties weer
 een beetie beter naor de greep van het geweer

leer ik het hum nog wel
 de ofkeer van het brallen
 as e nou al zo opkek naor de groten
 zo uutkek naor nóg groter wezen

schrief ik nog ooit de goeie woorden
 dat ze opholdt mit het moorden
 as ik nou zo stuntel, stamel
 dat ze der nooit wat van zult lezen

soldaoten zult wel altied marcheren blieven
 twaalf jaor: een ieuwigheid te kört
 um oorlog vurt te schrieven.

Politica

Geef mij oen stemme:
 ik zegge eerlijk waor gien domme dingen meer
 hebbe gien fantasie, gien traonen meer

mar bin daortegen töt de taanden bewaopend
 mit mannenwoorden, mannentaal
 evenzogoed bin 'k beter
 nou mit gezond verstaand ezegend:
 gien dromen meer

toen ik een vrouwe ware
 dacht ik, preut ik as een kiend
 naotied he'k alles of-elegd

geef mij oen stemme:
 'k hebbe eerlijk waor gien börsten meer

Drenthe 1984

Dat gung mar deur
 dat wij oens laand verköchten oenze taal
 en oenszölf
 daorveur kregen wij schaamte en spiet weerum
 te gaste
 in een neie spraak die oens niet paste

dat vrat mar deur van boom töt boom
 vòorde nao vòorde ploegden wij van 't veld
 leven töt nao het doodgaon uut-esteld

dat gung mar deur dat wij oens dörp
 lös-elegd hebt, wörtelbloot
 en uut miskening nou de wrok herkauwt
 het veuroordeel as was het brood

't is waor, de ogen van het dörp
 die grote breur bewaakten oens
 wij leupen mit de kop tegen de bliende muur
 van het systeem dat ondergronds
 de dörpse wet van de gemiddeldheid bewaakt
 die eigen weg wol gaon
 wörde stilzwiegend of-emaakt

die tied giet elke dag een dag veurbij
 wij dèenkt al ik
 al zegge wij nog wij
 staorigies-an een beetie vrij

daorum: 'k bin niet benauwd
 mèensen bint as een veer
 hoe dieper aj ze dale drukt
 te rechter veert ze weer

Nao de winter

Niks as een takke gruide ik jaor nao jaor
 ieder nei veurjaor bracht zien lieksee an
 groef in de schelle as heugnis an
 en toen en toen, töt daor, töt daor

en winter kwaamp
 geut mij in glas
 zo kold en onbeweeglijk
 of het doodgaon was

teveul gewicht valt ja niet te beuren
 kuj ja niks aans meer as bugen en scheuren

al dat geluud van genaodeloos breken
 um mij hen niks as kraken en knooien
 dacht ik an iene deur: laot het nou
 laot het ontgooien!

toen
 na tieden het staorige smelten
 iedre druppel meuk vrijer en rechter
 die veuraover-ebeugen stun, uut-eteld en
 verslagen wörde weer vechter

kiek nou liefste mien zun
 ik grui open
 dit veurjaor nog zo onbeschreven
 en ik blui al, ik blui bij het leven

Kleine kathedraal

Ik wacht op oe: mien stil vertrek
 mien offer en mien offerplek
 dwars deur mien kleine kathedraal
 speult wiend op golfslag een koraal

Ik wacht op störm en boezigheid
 een schuulstee veur oen ienzaomheid
 een tempelhuus an harfstig water
 mien altaar veur oen liefde, later

Dizze man van mij

Dizze man van mij spant zien lief tot een boge
hoge
hoger zingt mien koorden

nooit mit woorden duren duden
nooit mit name duren numen
reden, oorsprong van gemis
aid edacht: ik weet niet wat
ik wete nooit meer wat het is

mar dizze nacht keert het locht an de raanden
dizze nacht hef alle tied
under het praoten van zukke behoedzame haanden
zo zunder haost dat heuren en zien vergiet
vuul ik: mien aosem zeg an dizze man
wat ik mit taal niet zeggen kan

lees ik mien vraogen in zien ogen
heur hoe zien vingertoppen toerloos
antwoorden tokkelt op mien snaren
pruuf hoe zien mond mien lief verkent

nooit meer liefste duren deinken
bij wat veurbij was en absent
en nou vermoed ik alsmar meer
dat ie het waren
weet ik
dat ie het bent

De mooiste varzen

veur Roel Reyntjes

Zien olde moe, de smalle tuun, het olde huus
het dierbaorst bint de diepe dingen
die in zien taol begunt te zingen
as e op reis is tussen horizon en thuus

dat de verganklijkheid regeert mit iezern wetten:
wie longert naor grandeur van vrogger tied
en naor wat laat gelok, die pikt dat niet
die blef hum töt de dood an toe verzetten

mar as an 't ende toch de spiegel brek
dan arft zien volk een schat van grote weerde
de mooiste varzen van een Drent op eerde
verlangen, weemoed in het hoogste lied

Wit

As ik old bin, lieve-lieve
kiek de kleur schöf uut mien haoren
wit kleurt mettertied mien jaoren
bliej dan nog wat van mij holden

wonderfel de zommervuren
wonderhoog de madrigalen
boordevol de drinkensschalen
zuks kan ja niet ieuwig duren

elk die leeft de tied schatplichtig
nao de rente 't kapitaal
dommies kleurt mien vel deurzichtig
en mien aders blauw opaal

drink wij thee uut dunne glazen
parelmoer wördt de gebaren
kleiner nog as ze al waren
ik gao – smalle witte dame –
deur de dag van craquelé

gao'k dan liggen, lieve-lieve
op een witte wintermörge
as het echt niet langer wil
en mien vel kleurt kold en stil
kooj dan nog ienmaol veur mij zörge

leg mij mit dezölfde haanden
die mien bloed hebt laoten zingen
die mien lief hebt laoten braanden
leg mij zachies in mien kleren
barg mij op mien plekkie vurt
dat gienien mij an huuft raken
dat gien mèens mien armoe zöt

as ik weg bin, lieve-lieve
diel wor van de witte bomen
schöf mien kleur weer in oen dromen
bliej dan nog wat van mij holden

De mooiste kus

Proloog

Dat het niet allent de langste, de harstochtelijkste, mar ok wieduut de mooiste kus ewest hef die het dorp ooit te zien ekregen har, daor is iederiene het wel over iens. De vrouwe van de neie börgemeister har derbij op heur underlip ebeten. Wedevrouw Bartjes har op het gevuul in heur tas-sie um-evuuld naor de zakdoek. En de olde juffrouw Schötteldoek, van oorsprong onderwiezeres op de gemienteschoele, har heurzölf veurover ebeugen naor slager Gortemaker, die een rij veur heur zat. Angedaon mar trots har ze hum in de dikke nak efluusterd: 'Hij hef nog bij mij in de klas ezeten. Zie va ok, dat hef e.'

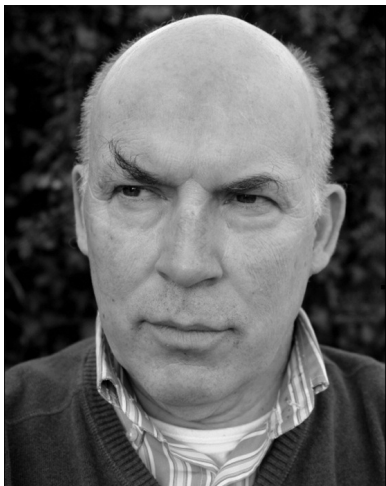
En eerlijk is eerlijk: töt op het moment dat Regina opstun midden in de zaal, en mit verstikte stemme naor veuren reup: 'Opholden! Direct opholden!' har gieniene der kwaod in eziene. Der waren zölfs manlu die zachies hadden zitten grinniken, umdat ze over het algemien bij dit soort stukken de momenten van humor en de momenten van tragiek mar slecht uut mekaar kunden holden. En wat Alina Meisters betreft: net as wanneer ze samen mit heur Albert op de baank veur de tillevisie seksfilms zat te kieken, kun ze het ok dit keer niet naolaoten even naor zien broek te kieken. En ok dit keer har ze daor, ondanks het gedempte locht, hiel licht wat zien bewegen, duchte heur.

Mar de kus zölf, en de vraog of zo'n kus ooit op dizze manier egeven had maggen worden, het bint zaken die oenze dörpsgemeenschap vanof het leste weekend van januari töt op de dag van vandage, dik drei maond later, nog töt op het bot verdielt holdt. Zo hef een diel van oenze inwoners, vaak betreft het openbaren, het daorbij dan altied over de Liefde en de Cultuur en zuks wat hen. Mar aandern hebt het over lege instincten en ontrouw. Sommigen, miestal Cocksen, hebt het over de Veurzienigheid en het al dan niet veur mekaar bestemd wezen. Een enkeling verwes zölfs naor de duvel! Partie lu hebt het over het noodlot, en het tarten daorvan. Over uutlokking hebt ze het, en over deugen of niet deugen. En al mit al is oens dörp, mit een tenielgeschiedenis die, volgens de olde meister Martens, weerum giet töt an de zeer late Middelieuwen, nou zwaor gehandicapt. Het dörp mit töt veur kört de oldste tenielvereniging van oenze previncie, is nou het ienigste Drentse dörp zunder tenielvereniging! Dat bint dingen daor mar stoer mit klaor te komen is en die hoe dan ok niet valt goed te praoten.

Het ienige daor as het hiele dorp het over de hiele bredte over iens is, dat is, dat het verschikkelijk is. Hiel verschrikkelijk! Veur de olde lu van Jacob, die der part noch diel an hebt, mar die der hoe dan ok toch op an-ekeken wordt, veur Regina Boelens veural vanzölfs.

En veur heur va Steven, niet te vergeten, en de aandere leden van de tenielvereniging, an die deur dizze gebeurtenissen allemaole, meer nog dan an Regina, de zin van het bestaon ontvallen is. Veur olde meister Martens, die der een (nou achterhaald) boek over eschreven hef, veur Berend Broekman, de jonge eigenaar van 'De Rustende Jager'. Veur tenieluutgeverij BAMA. Veur het cultureel klimaat in Drenthe. En het alderverschrikkelijkste toch nog wel veur het dörp, dat mooie, lieflijke dörp van oens, dat nao die leste vrijdag van januari nooit meer zal worden wat het ewest heft.

Hoe dan ok: het eerste stof is neer-edwarreld. De VVV hef het openluchtspel dat de tenielvereniging dit zomer op zul voeren, nog net op tied uut de drukproef van de informatiefolder kunnen halen. En al was het gebeurde op alle neijaorsvezieten in februari en meert nog het gesprek van de dag, de verhalen derover kriegt nou toch meer een beschouwelijk karakter. Mar laot ik de heufdrolspeulers zölf an het woord laoten.

Gerard Stout (1950)

Gerard Stout is geboren in Erica, studeerde na de middelbare school scheikunde in Groningen (1968-75). Van 1975-1977 leraar in Zambia, daarna twee jaar aan de analistenschool in Emmen. Sinds 1980 docent aan de lerarenopleiding van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden. Daarnaast (wetenschaps)journalist voor regionale en landelijke dagbladen, onderwijsbladen en vaktijdschriften als *Natuur & Techniek*. Vertaler van een Engelstalig boek van nobelprijswinnaar Paul J. Crutzen (*Weer en klimaat*).

Trouwde in 1980, woonde enige jaren in Ten Boer, scheidde in 1993 en vertrok naar Leeuwarden. Wist zich schrijvend en schilderend uit een maanden durende, diepe mentale crisis te bevrijden. Nu woonachtig in Peize.

Zijn eerste Drentstalige publicatie verscheen in 1985 in *Roet* waarvan hij ook enkele jaren redactielid was. Vanaf 1987 recensies van streektaalliteratuur voor het *Nieuwsblad/Dagblad v/h Noorden*. Werkte mee aan literaire cursussen voor Radio Noord en aan schrijfcursussen van het Huus van de Taol.

Een stroom van verhalen, romans, essays en enkele gedichten maakt hem tot de meest veelzijdige en meest productieve hedendaagse Drentse auteur. Zo productief dat hij een deel van zijn publicaties uitbrengt via zijn eigen uitgeverij *Ter Verpoozing*.

Stout schreef de eerste Drentse detective *Liek in 't veen* (gepubliceerd in het winterboek van *Roet* 1996) en verwekte opschudding als eerste Drentse pornograaf. Werk van hem staat in diverse bloemlezingen. Publiceerde ook Nederlandstalige verhalen in *Hollands Maandblad* en *Nieuw Wereld Tijdschrift*. Ontving in 1999 de SNS-cultuurprijs van Drenthe voor literatuur en in 2009 de streektaalprijs van het Dagblad van het Noorden.

Enkele van zijn Nederlandstalige boekpublicaties: *Moeder Aarde* (novelle 1997); *Kan niet ligt op het kerkhof* (essay over goed leraarschap, 2005); *Bon dia dushi* (surrealistische roman, 2006); *Visrokerij, filosofie bij gerookte vis* (hilarische vertellingen, 2010); *Plek van bestemming, van Rome naar Huus/van Rome naar Huis* (novelle in twee talen, 2010).

Drentstalige boeken: *Zwak ies* (novelle, 1992); de vermakelijke porno-verhalencyclus *Eroetiek* (het winternummer van *Roet* 1992/93); *Matgloazen dreum* (psychologische roman, 1994); *Wanda* (psychologische roman, 1995); *Wisseling van de wacht* (streekroman, 2005); *Oranjekanaol* (kort verhaal, 2005); *Gehaktdag* (streekverhalen, onder het pseudoniem Jans Pol, samen met Martin Koster 2005); *Mien verzuuk* (essays, 2005); *Heavy metal* (verhalen, 2006); *De leesclub* (2008); *In paradisum, Drèents leven op eerde* (novelle, 2009).

In 2011 verschijnt zijn omvangrijke meesterwerk *Ningtien, roman over de ieuwige jeugd van Johannes de Mens*.

Gé*(fragment)*

Gé is vegetariër. Ze haoldt wel van vlees, maor dan moet het leven der inzitten, vlees moet nog spieren weden. En Lukas zien vlees bestiet veural uut spieren. Lekkere spieren hef die jongen. Ze hef Lukas jaoren leden kennen leerd in een kibboets. Zien va was in een nederzetting op de verkeerde kant van de Jordaan een hof met olieven begund. Dat stun Lukas niet an. Het kostte Gé dan ok gien muite Lukas met te nemen hen Balk. Daor drieft ze met zien beidend een Braziliaans restaurant op een schiere plek in het centrum, vlak an het water.

Lukas kan goed koken en dat past merakel in een restaurant. Stoofschöttel van zeboes is zien specialiteit. Daor komp bij dat niet allent zien liefde deur de maag giet, maor benaom die van Gé. En wat dieper as de maag. Gé lust der wel soep van. Bij hum is ze een vleeseter, van zien scholderlappies, achterhammen en mergpiepie parelt het zwiet heur vanzölf op de rugge, kreg heur stoofpottie het hiete.

Ze bint een daggie hen de dierentuun. Het is niet slim drok in Emmen. Veul bejaorden in de warme vliindertuun en een enkelt stellegie dat menare niet lös laoten kan in het duuster naost het rattenriool. Lukas stiet met Gé bij het apeneiland te kieken naor het rennen, vechten en speulen van boomklimmerties. Veul roze konten en kerelties met wapperende paorse sprieten.

‘Die daor’, zeg Gé, ‘die hef hum langer as ieë.’

Ze lat hum vulen wat as ze mient.

‘As ie nog meer van zukke praoties hebt, wordt mienend nooit weer zo lang’, zeg Lukas.

‘Maor ik heb hum wel dikker.’

Hij grijnst der bij. Zien ogen kleurt langzaam zwarter.

Gé gef hum geliek. Al merkt ze wel dat het Lukas niks an stiet dat ze hum met een aap vergeliekt. Ach, het gef heur niks, ze hef het niet zo op de lengte van vleesboompies.

Al denkt ze nog vaak met plezier weerom an heur uutstappie met Rouke hen Kopenhagen. Rouke met zien vuulspriet waor as een Shetland pony wies met weden zul.

Ze zucht een maol, leunt tegen Lukas zien rugge an en slat een arm om hum hen. Heur vrije hand verdwient in zien broeksbuus zunder bodem.

‘Vertel ies’, zeg ze, as ze Lukas over zien bovenbien strek.

‘Zeg ies, as ik een week vot bin en ie bint allent in huus en in bère, doe ie dan ok zo?’

Onder de rand van zien slippie deur hef ze zien vlees te pakken. Ze knikt naor het aapie dat an de rand van het water met zien haorige vingers zien roze repelsteeltie beruurt. Het zwartkontaapie kek heur zunder schaomte an. Het maakt hum bliekbaor niet uut of de hiele wereld toekek hoe as e an zien gerief probeert te kommen. Zul vleesschoeven arfelijk weden, of is het anleerd?

Veur Gé disse vraag an Lukas stellen kan, gef e antwoord op de veurige.

‘Niet zo’, zeg Lukas, ‘ik bin gien aap.’

Gé knep hum vlak onder de knop van zien bluiende tulp. Wieder giet ze met heur hand, imiteert het aapie dat an de andere kant van het slootie dwarsfluit liekt te speulen.

‘Wat ik lekker vind, dat weet ie wel’, zeg Lukas. ‘Dat huuf ik joe niet te vertellen.’

Hij schöf zien hand tussen de sluting van heur jas deur.

Maor as Gé andringt, zien kroonblad bereurt en ze de eerst druppel nectar over zien stamper uitsmeert, zeg e:

‘Toen ie met Rouke in Kopenhagen waren, die excursie naor de Carlsberg brouwerij, bin ik een aovend op verjaordagfeestie west bij Jans en Vera Pol. Slim gezellig was het in het begun niet. Ik heb joe dat toen wel zegd, maor,’ Lukas döt een passie naor achter en kreg vat op heur vaasie. ‘Maor wat ik joe niet zegd heb. Vera vreug of ik nog koffie wol. Ze rekte mij de thermoskan an omdat ik wied vot zat. Toen ik de dop van de kan haalde sprung der een rubber pikkie uut de hals hen veuren. Grappie van Mulder van het Zuderdiep. Elk maor lachen dat ik stief roze rubber onder de neus had. Toen ik de kan op de tao-fel zette, spuit der slagroom uut.’

Gé schatert het uut. Ze vuult dat heur crème de vingers van Lukas soepel maakt en ze redt gezellig tegen hum an.

‘Mien onderboks weur te krap, daor in de kamer’, zeg Lukas.

‘Ik gruide het elastiek veurbij en mus an de thermoskan van Vera denken. Hoe geern had ik daor mien doppie even opdreid. Ik had de slagroom zowat in de boks.’ Daor is e now ok niet wied vanof, vuult Gé as ze de honing aal rapper stromen vuult over zien boeket.

Het aapie onder de boom trekt aal rapper. Een aolde vrouw twee meter wiederop begun met pinda’s naor het diertie te gooien. De neuties valt in het water. Ze gooit ze niet wied genug en het aapie giet rustig deur met zien zölfhulp. Hij hef heur niet van neud. De senior, met het grieze permanent waor zestigplussers patent op hebt, kreg een aal rooier gezicht.

Gé kleurt met heur met. Ze vuult heur vliegopening aal hieter worden. De bijen liekt in heur onderlief te zoemen, klaor veur het uutzwarmen.

Lukas raakt de draod van zien verhaal kwiet as Gé in het zölfde tempo as het aapie heur vingers over het toppie van zien roomsput gaon lat. Lukas moet hum an het hek vasthouden as e heur hand as een Hema-soes volsput.

Een moederaap met een krummeltie an heur borst komp op handen en voeten op de pinda’s an. Ze jaagt het buidel-tie met zien gepelde mini-banaan op de loop. Met een takkie begunt moe de neuties uut het voele water te vissen.

‘Wuj ok een pinda?’, vrag Gé.

Ze lat zien olieftak lös. Lukas komp weer bij, keert hum naor heur toe. Drukt heur stief tegen hum an en lat zien hand over heur zolt-zute pinda gaon.

‘As ik hum opeten mag’, zeg e.

Achter heur schrouwt de baos van de apenrots as ze stief tegen menare an, hen de kas gaot met cacteeën.

De succulentia bint kunstig veranderd, veurzien van een rooie of gele partner. De mulatten onder de bloemen bluit boven stielhaor op de grune cactusstammen, maor Gé en Lukas hebt gien oog veur de plantenweelde.

‘Hier hen’, zeg Gé.

Ze schiet een dienstruimte in. De deur hebt ze krapan dichte of Lukas trekt veerdig de riem van heur rok lös. Gé wet de miest natuurlijke gang van zien ritssluting met heur ogen dichte. Heur woestijn bluit onder de rigor van Lukas zien vlees. Gé vuult vanneis het bewies van zien kunde op het gebied van genitalliën manipulatie. Ze vuult zien olieven tegen de binnenkant van heur bovenbienen. Lukas hengst op en neer asof e nog een hiele plantage met boompies moet poten. Gé pakt hum achterlangs met beide handen bij zien billen, gledt deur zien valleï naor zien knikkerpottie. Lukas tilt zien voeten van de vloer. Gé haoldt hum overènd, wupt hum op en deel, en as ze stief in zien strakke buidel knep, vuult ze miljoenen zaodties een zacht drukkje tegen heur zunnedaaw geven. Heur bienen haoldt het niet langer, met z’n beidend rolt ze ondersteboven tegen de zakken potgrond.

Eerst denkt Gé dat het applaus wat ze heurt in heur heufd zit. Ze heurt wel vaker live-muziek van Georg Philip Telemann en Tomaso Albinoni as Lukas heur de drömpel over drukt, maor as het klappen niet ophaoldt en ze om heur hen kek, zöt ze twee tuunlu an een kantinettaofeltie die net staon gaot en vol overgave de handen op menare slaot en bis bis roept.

Van het concert

Ik bin Stoffel Stoffelmans. Ik bin Stoffel Stoffelmans. Ik bin Stoffel Stoffelmans. Der bint dingen die ie driemaal zeggen mut veur ze dudelijk wordt, aander valt in ienmaal op de plek. Mien va was van 1913. Hij was 28 toen e bij de SS gung. Kiek, dat huuf ik maor ienmaal zeggen: SS. Ik bin naor hum nuumd. Hij heette ok zo. Ik huuf niet uut te leggen wanneer ik geboren bin. Veur ‘45. Ik zeg het maor. Veur de wissigheid, want der bint altied lu die niet tellen kunt.

Mooi dat ik vanaovend as gastspreker mien verhaal doen mag; dat gef locht.

Hoeveul mien va neerscheuten hef? Dat weet ik niet meer. Hij hef nog lang jaagd toen e vanneis vrij was. Op eenden en fazanten en hazen, op wilde zwienen. Hij hef mij wel zegd hoeveul het der waren, maor in die tied was e al opneumen. Hij rustte al in het verzörgingstehuis en mien-de bij toeren dat e Napoleon was. Niet de keizer, die niet, de keizer had gien snorre. Ik bedoel die aander vanzölf, maor veur het gemak zeg ik maor: Napoleon.

Der bint dingen die al arg genog bint om naor te luustern met de oren lös.

Veur e hen het verzörgingstehuis gung, was mien va de tel al kwietraakt en ik weet niet meer welk aantal ik numen zal. Het maakt ok niet meer uut.

Veuruut. Het bint der 86, gemiddeld. Ik speul in een orkest met gemiddeld 86 muzikanten. Elk jaor tel ik der ien bij. Zo onthaold ik de leeftied van mien va, as e nog leefd had. Hij is dood. Napoleon is begraven, de rechterhaand over de linker en een rozenkraans om de pols. Mien va wol niet cremeerd worden, nooit van zien levent, daor had e teveul herinnerings an, an braandlocht. Ik snap dat wel.

As het een beetie wul, dan stao ik midden achter, aj vanuut de zaal kiek. Ik bin paukenist en slao op de grote trommel. Machtig vind ik dat. Veur de pauze wacht ik smaangs drie kwartier en dan ien grote slag of een paor zachte roffels. Nao de pauze stao ik doodstille, smaangs zowat een uur, veur maor ien slag op het strakke vel. De gong doe ik ok, maor niet zo vake, allent bij filmmuziek, of muziek die bijkaans nog eenmaal veur een film bruukt wordt.

Muziek van nao 1900 die mag ik gern. Niet meer zo romantisch, ik heure veurboden van geweld en naoklaank van de eerste wereldbraand. Ravel veur linkerhaand. Dat had mien va vaste waardeerd. De aolde verleur de vingers van de linkerhaand, in het oosten. Hij speulde gien piano. Hij had aander speulgoed. Daor deud hij nooit moeiljik over. God stun an zien kaant, dat vund hij en dat zee e ok. De wiezen kwamen niet uut het westen, dat zee e as ik het over terugtrekken had en hum an het front herinnerde. In het verzörgingstehuis haalde hij elke dag zien geliek as e een gulden in de ballenklok van het biljart vallen leut. ‘God met ons, kiek maor’, zee e dan met de doemen achter de sluting van de riem van de drollenvanger. ‘Hier stiet het. Het hef altied zo west.’

Van achter het orkest kan ik de hiele zaal zien. Tussen de slagen he’k genog an tied om over de dingen nao te dèenken. Ik bin hiel waakzaam, dat he’k van mien va. Dat vind ik een groot geschenk: waakzaamheid.

As de violen en het keuper de partij speult, dan dreum ik, maor ik slao altied betied het blad om. Altied op tied slao ik de slag. Boem, boem, boem, of koing, koing, koing. Tussen de slagen dèenk ik an mien va, hiel vake, zelden an Mutti. Dat ze Duutse was, dat was niet heur schuld. Zunder schuld was ze as Duuts maagie geboren. Dat ze met mien va trouwde, dat kan’k heur kwaoljik nemen, maor dat is over. Ok as ze niet met hum trouwd west was, was ze toch zwanger worden, wisse, zu’n Mutti heb ik had. Maor dan had ik gien va had, dan had ik niet Stoffel heten en had ik niet met zu’n achtername in het bevolkingsregister staon.

De leden van het orkest, op een enkele nao, zit altied met de bienen wied. Niet allent de manlu, die dat van nature doet as ze kerel bint, maor ok de vrouwlu, die dat niet meer doen heurt as ze riep bint. De bassen tussen de bienen, dat is nog daor an toe, maor de alt-violistes met die kleine deusies, die ok. Veur het evenwicht, zegt ze. Ik vreug het, maor dat geleuf ik niet. Het is geiligheid, geau-

toriseerde geiligheid, daor komp het publiek veur, wat dacht ie wat. Veur het geld van het entreekaartje heb ie ok een cd met veul meer muziek en zunder hoesten en blaffen. En koffie bij moe an de keukentaafel, dat ok. Van mij meugt ze de bienen wied haolden, de vrouwlu. Ze doet maor. Ik heb mien eigen spel as ze met de kneien wied van mekaar de snaoren met de striekstok bereurt.

Een stuk of wat dames bint in pak, maor de miesten draogt een zwarte jurk of een rok met een zwarte blouse. Benaom de dikken. De zeum van de rok hebt ze tot net veurbij de kneien. Een wied split an de ziedkaant, an elke ziedkaant. Ze fladdert wat of.

Elk concert maak ik ze of. Ik stao op de achterste riege. Tussen de paukenslagen en de galmende gong neem ik ze. De iene maol begun ik bij de koperblazers, dan weer bij het holt. Het is maor net wie an de beurt bint. In naam van de vader mei ik ze met een mitrailleur van de stoelen en van de krukkes. Ik laot het koper scheuren en het holt splintern.

Mooi om te zien, vind ik dat. De violen en bassen spaar ik miestentieds, tot de pauze en ok de dirigent blief ik of, tot an het slot. Ik laot hum vake tweemaal weerkommen, het publiek helpt mij met. As e de bos bloemen kregen hef, knal ik hum of met een nekschot. 'Nou he'k joe.' Dat roep ik dan, maor gienien die mij heurt.

Dan neem ik het publiek onder haanden. Op het veurste balkon stiet altied een recensent te klappen. De flapdrol. Notitieboekje op de kneien en trefwoorden opschrijven. Ik zie dat wel. De aander dag een giftig stukkie over hoesten van het publiek, asof we daorveur speelt. Ik daag de schriever tot veur an het balkon en jaag hum de raand op, stief tegen de keupern stang. Ik dwing hum de reling op. Een violist stiet op, spreidt de arms om de doolaard op te vangen. De kraantenschriever gledt half naor beneden, springt. De violist vangt hum op en wordt metsleept in de val. Brekende bekkens kraakt, mooi is dat.

Ratatta ratattaa.

Dan dèenk ik vanneis an mien va, de koppelriem en an de guldenraand waor waarheid schreven stiet. Ik bin niet allent. Mij jeukt de haanden. Ik slao een blad van de muziek om. Ik bereur de trom as de dirigent zowat onzichtbaor naor mij knikt. Ik doe wat ik doen mut. Ik doe wat de baos zeg.

Een concert kan mij niet lang genog duren. De dreumerij, dat pure genot van een wereld die onder muziek in mekaar zakt. Zo mut het weden, zo is het. Hemels genot. Ik bin niet allent slagwarker. Ik blaos ok trompet, schoeftrompet, hoorn. Niet alles klinkt even helder, maor ik speel wel zuver en volgens de boekies. Viool speulen kan ik ok, niet tot in de punties, maor toch. Ik bin allent, maor ik weet de pries van een viool. As der een bult lu van het orkest ziek bint, dan bin ik een goeie plaatsvervanger. De vader, de zeun en de heilige geest. As ik in het orkest speel bin ik ze allemaol. Ik speel mien eigen spel, elke maol vanneis. Van dit concert heb ik een program.

Zet het Drèents in het museum

Ma'k je neugen?

Een Fries kan enkelt met een Hollandse trouwen as de Hollandse nao het feest van die eerste nacht de neie partner uut de dreum wakker maakt met 'He ja ju.' Dat is een wet die nargens opschreven is. Frysk blef Frysk. Elk Fremkörper hef zuk an Fryslân an te passen. Ik weet het van dichtbij. Ik heb Friese familie. Antrouwd. Wieder woon ik sunt jaoren in Ljouwert. Daor bint meraokel wat Friezen. Ik ken der zowat gienien. A'k op Nieuwestad loop, of op Zaailand, Buorren of de Waeze dan kom ik niet veul kunde in de muut. (Waeze; dat betekent zukswat as **zijn**, Wolwaeze is welzijn. Daor komp bij dat an de Waeze de rosse buurt te vinden is. Daor kuj om lachen, maor Assen kent stief achter de Brink zu'n huus van plezier niet. Prat mar Frysk, stiet op de ramen. Die vrouwlu verstaot gien Hollands en gien Drèents.)

In de Prinsentuun, an de overkaant van de straot, Vestdiek schreef der aover in *De Koperen Tuin*, weur ik op een zundagnoon ansprutsen deur een Fries. Straalbezeupen. Hij had jaoren varen, grote vaort, dat wel. Met turf, sukerbieten en febriekseerpel hen en weerum hen Klazienaveen en Zwartemeer, lang veur de Kamerlingswiek een sloot weur, en de Verlengde Hoogeveense Vaort op dat stuk in een winkelpassage veraanderde. De sluis bij Erica die kende de schipper ok. Hij heurde an mien accent da'k uut die contreien kwam. 'Slappe Drent', zee de Fries, speide tussen de bloempies en haalde met blote haand lege flesjes uut de ofvalbak naost de baank en stak die in een winkeltasse van Albert Heijn. Ik gao nog even deur. Ik heb geern de achtergrond op de veurgrond veur ik bewerings doe.

In de klas, ik wark bij de lerarenopleiding van de Noordelijke Hogeschool Ljouwert, he'k studenten uut de Wieringermeer, krapan West-Frieslaand, en uut Dokkum, De Jouwer, Snits, De Gerdyk. Ze wordt leraar (v/m). Een half jaor laank striedt de Friese kinder met de butenlaanders over taol, koeien en superioriteit. Dan is de stried veurbij. Tegen die tied kriegt de Friezen deur dat ze tegen de eigen minderwaardigheidgevelens in het geweer bint. Smaangs mut ik ze der een beetie bij helpen. Dan lees ik veur uut J.B.Charles. Op bladziede 212 schref Charles in *Volg het spoor terug: Ik mag de Groningers wel graag, maar men zou verschrikkelijke dingen van ze kunnen zeggen. Laten wij dat liever eens van de Friezen doen, om de eenvoudige reden dat die dat erg zullen vinden. De Groningers hebben evengoed hun eigen taal, of talen, maar zij voelen noch de behoefte zich die af te wennen*

noch om zich met behulp daarvan een mythe te scheppen. Charles gef Grunnegers een veeg uut de pan die gien verschil weet maank onbeschoft en openhartig, en manco an geveul veur wat aander lu vuult. Ik gao nog even deur. Charles zeg dat Friezen de bovenlippe trilt as ze zuk verkeerd begrepen vuult. *Daarom hebben de Friezen in de loop der tijden zulke grote adamsappels in hun lange halzen gekregen.*

Veur elke Drent die Friezen in de familie hef is het een feest der herkenning om wieder te lezen. Eindelijk gerechtigheid. Om dat boek te lezen blief ie geern een nacht op, en vergeet ie geern dat Charles niet met Fedde Schurer op kun schieten, maor het giet mij niet om slaopeloze nachten. Ik wul het hebben over taal en over Frysk en over de Fryske Beweging. En over het Drèents vanzölf. Een goeie Drent pist nooit allent, die haoldt niet van ienzaom gemieg. Een goeie Fries pist tussen de koeien; de haanden op de rugge. De blik op het heui. Het Drèents-eigen nöst is bijkaans beter te bekieken vanof de aander kaant van de grub.

Charles zeg: *De liefde van veel Friezen voor hun taal is natuurlijk en respectabel, maar het Fries autonomisme dat achter hun talenstrijd schuilgaat is geen minder bedenkelijk nationalisme dan alle andere nationalismen. En hier op deze kleine schaal, kunnen wij duidelijk het diabolische daar in zien. Dat is niet hierin gelegen, dat iemand die een streektaal spreekt, deze taal niet zou mogen willen conserveren.*

Charles giet een bladziede wieder en hef der dan genogt van zegd. Het was een Grunneger die mij uut het boek veurlas. Ik kreeg het gevuul dat die Grunneger elke kaans die e kreeg, pakte om zien grappen veur te lezen. Woorden van Charles had e daarveur van neud. Wat is der mooier as stammenstried? Benaom as het over loosers giet.

Charles hef het niet over Drenten. Waor Charles ophaoldt, waor Charles vlak nao de oorlog contouren van een laand in opbouw zien lat, schref Freerk J. Bergstra over Friezen en Friese cultuur. In *Skiep binne der inkeld om skeard te wurden* hef zien zeun Piter Bergstra (journalist van het Nieuwsblad van het Noorden die veul over dialect schref) tien essays bij menare zet over de onafhankelijkheids- en taalbeweging. *)

Waarveur zul een Drent in Ljouwert de muite doen om een boek over het Frysk in het Frysk te lezen? Elk hef zo zien beweegredens. Bergstra schref niet over Drenten, maor ik kom ze op zowat elke bladziede in de muut.

Hang de Friezen op

Waar giet het boek over? (Ik geef bij toeren details met eigen woorden). De essays hebt titels as: *Lof en Blaam fan de anonimiteit* (Anonimiteit in de streektaal is neudig, niet

tegenover de butenstaonders, maor krek om gemieg van medestanders uut de wege te gaon... *net om de stoarm, mar om de motrein*); *Selbestjoer, net foar Fryslân, mar foar de Fryske Beweging*. (It Fryske folk wol it net...); *It Frysk as ûnderwiistaal en wittenskipstaal*; *It dialekt, de lange teannen en it minderwaardichheidskompleks*; *Memmetaal en kultuertaal*; *Skoalletaal en memmetaal*. Ik pak een stuk of wat gedachten uut de bundel die mij tröffen. Freerk J. Bergstra was veurzitter van de Fryske Akademy (1965-1978) en veur zien vak was e psychiater/neuroloog. De essays stunden verspreid in tidschriften.

De (on)afhankelijkheid van Fryslân hef niet mien belangstelling. Bergstra zeg het schier. Dat is allent veur een koppeltie Friezen in de Frysk Nationale Party (FNP) die benaom tegen menare striedt. As het doel dichterbij kommen zul, dan zul zowat elke Fries het benuwd kriegen. Het gros van de Friezen kek tegen de strieders van de FNP an as diel van de folklore, met een vervelend trekkie as het om de slag bij Warns giet. Pubers die hun geliek haalt bij het Reade Klif, maor die niet zwemmen duurt. Miestentieds giet het veurbij as ze Charles leest, of met butenlaanders, West-Friezen, Ost-Friezen of Drenten, in de kunde komt. Een stuk of wat blieft in de kinderaangst van 'eigen volk eerst' steken. Allent Friezen die niet beter weet schrikt nog van die nationalisten. In Holland weet ze niet wat die folklore betieket en ze hebt geliek as ze dat niet weten wult. Drenten zwiegt as Naarding c.s. an het woord bint. Herdenkings van de slag bij Ane komt niet recht uut het veen.

De Friese identiteit hef allent met het lappie grond te maken en met de taol, wieder nargens met, zeg Bergstra. Elke Fries die een beutie wieder leerd hef, hef een abonnement op de Leeuwarder Courant, maor allent veur de ongelukken en de starfgevallen, of om antrouwe familie zien te laoten dat ze echte Friezen bint. Dat is in Drenthe niet aans, al doet de Drentse Courant en het Neisblad nog zo de best. Bij de Drenten lig de Drentse Courant toevallig net bij de naobers.

In 1960 schreef Bergstra dat taolstimulering nargens goed veur is; niet as der dwang bij komp; *al hongen wy de minsken by hûnderten op, wy koene har noch net twinge om dat te dwaan wat hja net dwaan wolle: Frysk prate*. Bijkaans hef Drentse Taol wat an dat motto.

Der bint twee soorten Fries. De taol die de Fries op straot gebruikt... *it gewoane praat, mar dêr moatte wy ôfbliuwe*, en het schreven Fries. Allent wat boven de gewone praot uutstek is vatbaor veur taolpolitiek, en een boodschappenlieste in het Fries is literatuur, schref Bergstra. *Yn de Hollânske situaasje hat it gjin sin om it bestelboek fan de krudenier ta de literatuur te rekkenjen, mar yn de Fryske situaasje wol, as de bestellingen yn it Frysk opskreaun binne. And from here upward (p.32)*. (Dat döt mij denken an de uutspraak van Martin

G.Koster: 'Elk die drie regels van Bartje in het Drèents veurlezen kan, is een Drèents schriever.'

Bergstra pleit veur een uitgebreide triviaalliteratuur. Streekromans en doktersverhaolties van middelmaotig niveau en dan niet een paor, maor een hiele riegoe vershillende. De 'hegere' literatuur is ok neudig, maor Bergstra hef liever een bult 'gewone' boeken. Streektaal moet gien straf weden, het volk mut geern in de taol praoten. Dat is zo veur het Fries en veur het Drèents. Dat giet vanzölf as dialect meer oplevert as Hollands. Zo as het der in 1960 bij stun, en now is dat niet aans, of nog dudelijker, levert het Hollands meer op, zo gauw as het over aander zaken giet as het praotie over de hege en de bosschoppentasse van de Spar met flessies *Us Heit* van de slieter. De officiële erkenning as taol interesseert Bergstra niet zo veul. Die erkenning is der al, veur het Fries en het Drèents, maor der bint niet meer lu die het daaromme praot.

Tied en geld

En dan al die lu die tied en geld in de taol steekt. Die abonneminten hebt op bladen die ze niet leest, die hen vergaoderings gaot waar niks te besluten valt, die subsidiegeld uuteeft an schrievers van gedichten en verhaolen die, as ze gelok hebt, deur een haandvol Drenten lezen wordt. Volk dat literaire bijienkomsten haoldt en de provincie de draank en de snert betaolen lat. Zo komp in de ofrekening dat de Provincie andacht hef veur de taol en de cultuur. Maor wel wordt bliede van die mandielige stried? Bergstra gef een wat meewarig antwoord dat niet hielendal tevreden stelt. *As men freget hoe't ik de moed haw beskate dingen te ûndernimmen, dan antwurdzje ik dat it no ienris ta it libben heart om hoopvol en mei betrouwen de dingen te dwaan dêr't men mei dwaande is.* Daor heur ik al dat e de moed opgeven hef. Bergstra zöt hoe de Fries uut het isolement mut, de ofzundering van het plattelaand uut, de Einzelgang, die hum dierbaor is, ofleggen. Het plattelaand verdwient, ok al komt niet overal huzen te staon.

Bergstra slöt het essay over *Selbestjoer* of met een pleidooi veur wat in Drenthe de naam kreg: Huis van de Taal. Een conferentieoord om met taal gaangs te weden. Bergstra geleuft der niet hielendal in, in stille tieden kun het Huis van de Taal gebruikt worden as *neurosesintrum*, zeg e, en dat is in het Drèents zowat hetzölfde as in het Fries. Zuudlaoren en Frensjer ligt niet zo wied van menare, al is Wagenborgen dichterbij.

Gebruukstaol

Bergstra (1914) is begun viefstig as e veurzitter van de Fryske Akademie wordt. Begun jaoren zestig schref over de toekomst van het Fries. Hij hef bij toeren een scharpe toon, maor hij kan ok mild weden. Hij haoldt der van de zaken dudelijk te zeggen. Bergstra wet welke vraogen steld worden mut, ok al wult de Friezen (en dat geldt ok

veur de Drenten) de antwoorden liever niet heuren. Welk belang hebt de Drenten bij het Drèents. Welk belang hebt de Drenten bij Drèentse Taol, bij Het Drentse Boek? Is het enkelt om het Drèents te beschrievien en te bewaoren? Wat hef Drenthe an zu'n archief?

Bergstra vergeliekt taol met geld en met een vrouw. Taol zörgt veur communicatie maank individuen en groepen, zörgt veur verspreiden van kennis, gef mededelings deur, gevulens, inzicht, begrip, is vehiculum veur geestelijk goed, as geld dat is veur de materiële dingen. Al wordt bij toeren tekortkomings in liefde en andacht met geld kocht. Maor hef de Drent daor het Drèents veur van neud? Kunt wij zunder de gulden omdat de euro meer meugelijkheden gef?

De fraach stelle is hjir al genôch, om it negative andert fuortdaalk jaan te kinnen. As ik Bergstra parafreseer dan zeg ik hum nao dat het streven van Drentse Taol en Het Drentse Boek is om het Drèents zo rustig meugelijk dood te laoten gaon.

Bergstra nuumt de taol een vrouw, as ze niet zölf geleuft in heur kwaliteiten, waaromme zul een aander dat dan wel doen...? *in taal krekt as mei in frou: as hja net in bytsje optein oer harsels is, is in oar ek net optein oer har.* Dat brengt Bergstra weer bij een van zien eerdere bewerings. Wat een drokte en een muite, waar doe het eigenlijks veur? Is het wel gezellig?

Ik maak de entourage van Drèentse schrieverij al een aantal jaoren van dichte bij met. Is het slim gezellig? Wordt der een bult plezier maakt? Lacht de mènsen uutbundig? Zet het Aol Volk de scholders der onder en gaot ze met veul wille achter de boekenkrooi? Met en over Roel Reijntjes kun lachen worden. Wieder een stuk of wat cabaretiers en wie der veur deur gaon wul, as het maor een bectie naor pies en poep roekt. Der bint hiel wat sportverenigings en kaartclubs waar het minder beloaden an toe giet. Een collega van mij is drok in de korfbal. Ik haoldt mij stille, het liekt mij een sport van niks, maor as ik hum heur en ik zie hoe e fanatiek de uitslagen van de landelijke competitie op internet teverschien haalt, dan begun ik om het gemieg van de schriefdrenten te gniezen. Speulden ze maor korfbal. De regel dat vrouwlu in het spel niet deur manlu anvalen worden meugt, die kun dan wat mij angiet wel vot, en aansum vanzölf.

Pessimisme

Net as zwartkiekerij de overhaand kreg, lat Bergstra zien aander vak om de hoek kieken. Bij Bergstra op de baank. Zwartkiekerij as levenshouding, zeg de psychiater, is in de mieste gevallen gemakzucht, mangel an fantasie, onwilligheid en onmacht tot zölfverneing. Drentse Taol en Het Drentse Boek mut wieder en bewiezen dat het aans kan. Sigmund Freud nuum ik geern in dit verbaand. De Anna die bij disse Weense dokter op de divan lag, heette Bertha Pappenheim. De vrouw as taol. Vrouwlu hebt het

maor makkelk, zee Freud, die huuft enkelt maor schier te weden. Manlu hebt het stoer, die mut gedurig alle vief ledemaoten stief haolden. Dat is ok waor veur slappe Drenten. Dat is ok waor veur het Drèents.

Het kan aans, is wetenschappelijk vaststeld, maor dan mut de Drèentse jeugd meer Drèents minded worden. Om daor achter te kommen was onderzoek van de Hogeschool Drenthe neudig. Bergstra schref in 1961 dat kinder in de puberleeftied gien Fries praoten wult. Benaom famkes zweert de Fryske taal of. Ze wult wieder kommen in het leven. Prat mar Frysk wult ze niet op de roet. De Fryske taal is te beperkt.

Het Fries woordenboek hef in diel I, 599 bladzieden Frysk-Nederlânsk; en diel II telt 396 bladzieden Nederlânsk-Frysk.

De Drèentse woordenboeken van Kocks telt 1500 bladzieden. Met een aander lettertype was dat de helft minder west. Daor komp bij dat der merakel veul woorden in staot die een Drent niet meer gebruikt. Zo lek as een teems, maor een teems wordt niet meer bruukt, net zo min as een wupkar nog wupt.

Kocks wul gaangs met een woordenboek Nederlands-Drents. Nargens veur neudig. Der is gieniend die op de vruchten van disse arbeidstherapie te wachten zit. Drentse Taol wul geern nei-Drèentse woorden veur website en homepage. Groots bint de mitwarkers van de Drèentse Taol op heur Thoesplekkie. Dat bin ik ok, maor bij mij hef dat woord niks met computers van doen. Al die muite om neie woorden te maken is vergeefs. Martin G.Koster hef jaoren leden prebeerd het woord nei-heistern in het Drèents te kriegen. With no success. Hij prebeert het niet vanneis. 'Es mangelt mir an Geduld', zeg e. Korfbal is op dit breukvlak van de tied bikaans een goed alternatief.

Stellings

Wat Freerk J.Bergstra zowat veertig jaor leden over het Fries schreef, met alle opmarkings en uutwegen der bij, hef niet meer opleverd as een Friese taol die een positie hef as het Drèents in de jaoren zestig. Het Drèents löp wied veurop, het is dichterbij het ende. Ik zul daor geern meer grafschriften over lezen. Ik geef een paar anzetten. Drentse Taol conserveert wat der nog is an Drèents. Stimulering van gebruik is niet meer neudig. Een woordenboek Nederlands-Drèents is overbodig. Een zakwoordenboekie veur toeristen is genogt. Ik geef een anzet: Ma'k je neugen = Je bent welkom. Ik wil met je vrijen = Zult we neiheistern! Provinciaal beleid en provinciale subsidie kunt anwend worden om het folklore-karakter van het Drèents te onderstrepen en uut te buten. Soit. Stichting Het Drentse Boek wordt veraanderd in Stichting Het Dietse Boek en gef alles uut wat geld opsmit. An de kweekscholen in Assen, Emmen en Meppel haoldt

ze op met de streektaolspecialisaotie.

TV-Drenthe kreg geld veur een neie 'Barend Ziep' serie in het Hollands met een enkelt Drèents accent. (In de boekenkast van opa en oma staot de 172 uitgaven van Het Drentse Boek, as nei.)

Het Drents Letterkundig Documentatiecentrum wordt onderdiel van het Drents Museum. Een mitwarker, met een anstelling van een dag in de weke, giet gaangs om het archief op orde te brengen en netties of te sluten.

Coming out

En wat zeg Charles wieder van de Friezen, waor slappe Drenten wat an hebt?

De eerlijke openhartigheid van de Friezen is vaak ongevoeligheid, gemengd met bemoei- en praatzucht. Wat dat laatste betreft, geloof nooit het beeld dat zij in romans en gedichten zo graag van zichzelf verkopen: dat van het stille water. Er zit iets infantiels in ze; zij denken van zichzelf dat ze droog zijn en zwijgzaam, maar zij laten geen kans voorbijgaan dat luidop te zeggen... En zij blijven spreken, zolang zij in uw panorama staan, hard en kelig, over kerk en kunst, over vee en motoren, over Friesland en over zichzelf, verongelijkt en zelfverzekerd beide, en als zij zich met veel godverdommes op de knieën slaan dan betekent dit dat zij elkaar een grap hebben verteld.

Het wordt tied dat een butenstaander, of iene met wat ofstaand in de kop, die de harsens groter hef as het hart, heldere dingen over de Drèentse taol zeg. Freerk J.Bergstra hef mooie anzetten geven. Het boek is schier zat om te vertaolen, niet in het Drèents, maor in het Hollands. Een stieve Drent die met een Hollandse trouwt, huuft dan veur het slaopen gaon, gien eigengereide nationalistische dialectische ofspraken te maken, maor kan veur het wolwaeze van elk, zien wichtie in de vrogge mörgen wakker maken met: Ma'k je neugen?'

*) F.J.Bergstra, *Skiep binne der inkeld om skeard te wurden. Tsien essays oer de Friezen en it Frysk*. Redaksje en ynliding: P.A.Bergstra. Utjouwerij MONTAIGNE, Gasselternijveenschemond, 1998. 207 pag. f 39,90.

Vrije veld

(fragment uit *Oranjekanaal*)

Nao schoeltied, veur het huuswark en veur het aovendeten, leup ik onderlaangs de wiekswal van Westenesch hen Zuud Barge; om de brug te zien. De weg naor de aander wereld. De witte betonnen brugge in de weg naor Erica. Vief, zes meter boven het smalle water. De mast mus omdeel as der een schip veurbijkwam. Nooit zag ik een boot met de mast overend. Ik was allent an het stille water.

Ik was dertien en ik gung hen school. In Emmen kreeg ik

veur het eerst Nederlands, ik heurde van literatuur. Ik heurde van schrieverij. Niet alle boeken much ik lienen. Ik was te jong veur de wereld, dat muide mij. Ik wus van mien beparkings, ze maakten mij ongedurig. Panta rhei, maor het water in het Oranjekanaol stroomde krap-an. De neie wereld had een begun maakt met herinrichting van wat met de schop en spierkracht uitgraven was. Gien verbetering zunder ofbraak van het aolde.

Boven mij zungen merels, ze leuten zuch niet van de kaort brengen deur kreien en eksters in de ekkelbomen. In het rulle warme zaand scheuten mussen vot. Ze waren niet bange veur mij, die mussen, dat wus ik, ok al had ik met een windbuks een mus van het leven beroofd. Gien dier, gien meëns wet wat ie een aander meens veur leed andaon hebt, op het eerste gezicht. Bijkaans later ok niet. Dat is mien treust en mien gelok.

Wiederop an de aander kaant van het waoter, stief achter de brem die gruun en taai stille stun onder de late zun, twee fietsen met schoeltassen tegen het talud.

Jongensfiets en wichtersfiets. Schoeltassen onder de snelbinders in lös verbaand. Jassen over het stuur.

Schoeltassen met boeken over economie, staatsinrichting, sterrenkunde, over wiskunde en scheikunde, een tekenblok en een boekholdschrift. Een pennenzakkie en een flessie inkt, een potlood HB en B2, en een deusie kleurkriet, een plestieken puutie met wasco en een vergeten bruggie met appelstroop of bebogeen. Een kneusde appel bijkaans, vergeten op te eten omdat een aander een puutie chips uitdeelde. En an de overkaant, stief onder opslag van een berkenbossie twee kinder in het gele grös. De boks op de kneien, de rok omhoog.

Ik lag met de rugge tegen de wal. Ik keek. Ik weur warm in het hiele lief. Ik knupte de knopen van het blokkieshemd lös. Natuurkunde in het vrije veld. Een rooie mier zöcht een pad maank de haoren op mien börst. Ik drukte de doem op de mier. Biologie in het vrije veld. Gien beweging meer an de overkaant van het water. Twee eenden kreupen de wal op.

De boks omhoog, de rok omdeel. De jasse onder de snelbinder en met vereende krachten de fietsen tegen de helling omhoog.

De eerste dag

(fragment uit hoofdstuk 1 van In Paradisum)

In het begun was het woord en het woord was bij God en het woord was God. Ik stao an het begun. Beter: ik bin op weg hen het ende. Ik lig op bère. Ik gao dood. Alles liekt pais en vree, maor in de kop van mij is het een rommeltie. Bij toeren is het leeg en duuster. De giest zweeft alle kaanten op. Ik heb verlaangst naor helderheid. Ok al lig ik in de slaopkamer met de gerdienen dichte, ik heb nocht an een glief locht, zodat ik wete dat het dag weden kan. Locht heb ik van neud om op mien leven terugge te kieken.

Ik lig op bère. Ienpersoons, al meer as twintig jaor lig ik

alle nachten op een ienpersoonsbère. Zolange bin ik al weduwe. Zowat 24 jaor leden is Henderk doodgaon. Ik was der niet bij. Hij lag dood in de slaopkamer in het tweepersoonsbère. Ik zat in de tuun in de appelhof. Zo begunde mien ienzaomheid.

Ik begun met de eerste dag van de zeuven die veur mij ligt. Vandage vertel ik over mien tied as weduwe van Henderk.

Ik hope de zeuven dagen te haolen om mien verhaol kwiet te kunnen. De huusdokter gef mij een weke, zeker niet veul meer, bijkaans wat korter.

‘Engeltie, Engeltie,’ zee Huusman, ‘Engeltie. De hemel is nog nooit zo dichtebij west.’

De dokter lachte der wat bij. Zien fiene stemme ken ik uut duzenden. As ik hum in de hemel treffe, huuft hij de mond maor lös doen en ik wete bescheid.

‘Een weke onderweegs is mij genogt, meer as zat’, zee ik.

In de hemel huuf ik Huusman niet vanneis zien. Hij is van de aander kerke.

‘Te bint baos’, zee e.

‘Niet meer eten en niet meer drinken, dan komp Oenze-Lieve-Heer vanzölf.’

En dat met een zangerige toon, tegen het zeverige an.

Ik weet niet wat ik daar van देंken mut. Een huusdokter die grappies maakt over een starfgeval.

Dat bin ik veur die man. Een starfgeval in statu nascendi. Huusman kent mij en hij kent mij niet. De leste jaoren huufde ik mij niet meer veur hum uut te trekken. As e de kaans kreeg, dan zee e deur de tillefoon wat e zeggen wol. Anstellerij vund e, en dan netties zegd. Hij had mij niks meer in de reken. Om hum huufde ik niet op de wereld blieven, maor hij wol mij ok niet gaon laoten. De deus met pillen kreeg ik niet. Het spuitie kreeg ik niet.

Ok niet as particulier.

Niks heb ie an dokters aj ze van neud hebt.

Ik lig op bère. Ik gao dood. Dat stiet mij an. Ik bin 88 en mien leven is klaor. Het is volbracht, dat zul ik zeggen wullen, maor zo wied is het nog niet.

‘Het is volbracht’, en toen was e dood.

Ik mut nog een weke wachten. Ik mut mien kruus geduldig draogen. Ik heb het an tied, maor eigenlijks ok niet. Ik bin der an toe.

Ik begun met het leste diel van mien leven. Wat pas gebeurd is, dat raak ik het rapste kwiet. As ik het nog zeggen wul, dan mut dat geliek. Het geheugen lat mij in de steek. Het is ien van de weinige zaken die mij in de steek lat; het geheugen. Mien karakter blef, mien geheugen zakt vort. En de kinder, die laot mij ok in de steek. Nog evies en ik laot elk achter mij.

Het was ende augustus. Het leup tegen Bommen Berend. Kermis in stad. Ienmaol was ik der west, met Henderk.

Ienmaol was genogt. Spookhuus en dreimeulen, schientent, euliebollen. Genogt. Mien zeun kwam op visite. Jotse had een snipperdag. Op visite bij va en moe. Dat gebeurde niet vake. Mij niet vake genogt, veur Henderk maakte het niet uut. Henderk leut de kinder waor ze waren.

Ik niet. Ik ken mien bedil.

Jotse, de vijfde vrucht van mien schoot. De derde die in leven bleef. Der waren twee die dood gungen nao de geboorte van Rita. Der waren twee die dood gungen veur de geboorte van Corrie. Ik weet dat nog. Ik weet dat beter as die aander die nog leeft.

Jotse. Jotse, der zit gien vrouwluvlees an. Dat is niet zien schuld, hij kan der niks veur, maor sneu vind ik het wel. Hij zôt der schier uut. Schier veur een trouwfoto. Het is der niet van kommen. Henderk kun der ok niet goed over, die had het ok liever aans zien. We hebt het der vake over had. Het huulp niks.

Ik zat onder de appelboom. Een red delicious. Mooie rooie appel, Amerikaans, hiel aans as de Notaris, de zoere Lunterse Pippeling en de Bramley wiederop. Ik was an de tweede kop koffie toe.

Jotse had een plaantie in de haand. Een blauwe hortensia in de blui.

‘Moi’, zee e. Ik knikte.

‘Het is te hiete veur een bos bloemen, die gaot nou rap dood.’

Jotse zette het potplaantie op de tuuntaofel. Hij gaf mij gien haand. Hij smokte mij niet. Dat doe we niet. Ik schunk koffie uut de thermoskanne. Jotse nam een kraling derbij.

Ik weet de praot niet meer.

Jotse vreug naor Henderk.

Henderk lag boven. Henderk lag in het tweepersoonbère.

Henderk lag op het neie matras en de neie hoeslakens die ik een weke eerder kocht had. Henderk lag in het neie nachtgoed. Alles was nei. Asof ik het weten had. Henderk lag dood in het neie nachtgoed.

Wat der gebeurde? Daor weet ik niks meer van. De kinder hebt mij zegd wat der gebeurd is, wat ik daon heb, wat ik zegd heb. Ze hebt mij zegd van traonen, die der niet waren. Ze hebt mij zegd dat ze spiet hadden van alles wat ze tegen mij zegd hebt, die dagen tussen dood en groeve. Ik wete der niks meer van. In het receptieboek leze ik wel der west bint an de groeve. Ik weet alles uut de tweede haand, ok al was ik der zölf bij. Ik bleef niet. Rita, Corrie, Jotse en Gertrud, de kinder, vunden het beter dat ik hen mien zuster in Australië gung. Vort van alles.

Maor gedachten kun ie niet makkelijk verzetten, daor weet ik alles van. De gedachten bleven op Erica, het vlees, mien vlees, leup deur Sydney, Brisbane, Waga Waga en Berrigan. Ik leup in toezel tussen de schaopen. Het was winter an de onderkaant van de wereld. Ik zag Alida die ik krapan kende. Mien zuster was vieftien jaor older as ik. De oldste van oenze familie. Ze was tachtig in die tied toen ik bij heur was. Ik was in Australië, maor ik was ok op Erica. In Berrigan heurde ik niks van de kinder. Dat was beter veur moe: hielendal vort van alles en elk. Dat vunden de kinder.

Henderk was dood, ik was van de wereld.

Ik vuulde mij dood, maor nog niet begraven. Schaopen zag ik, en kangeroes. Knienen zag ik, en koeien. Alles kun kalm an, down under, theedrinken, zwemmen, kuieren. Ik huufde niet over Henderk praoten. Alida was al jaoren allent. Heur Geert was al dood en begraven. Alida sprak met Geert. Ze had de hemeltillefoon. Ze belde elke aovend.

‘Geert luustert naor mij’, zee Alida.

‘Hij zeg wat ik doen mut as ik niet weet wat ik doen mut.’

Ik keek heur bijkaans vrömd an.

‘Ie huuft mij niet geleuven’, zee ze.

‘Aj an lu om joe hen een vraag stelt, dan is het zeldzaam dat ie antwoord kriegt. Ie kunt beter een dooie vraogen, aj wiezer worden wult.’

Ik had gien tillefoonnummer van Henderk. Gieniend die mij belde in Berrigan.

Weeromme uut Australië lag der geel zaand op het graf. De stien was besteld. De stien mus nog uut India kommen. Graniet. Glad graniet veur de ieuwigheid. Het huus was verkocht. Elk had zien diel. Ik kreeg de helfte van het geld om een nei huus te kopen. Ik kwam in Emmen te laande. Schier uitzicht op de markt en de dierentuun. Het duurde twee jaor veur ik wus dat ik niet meer op Erica woonde.

Naost mij in Emmen woonde Van Essen. Aaron van Essen, en de vrouw. De vrouw was ziek. Essina gung dood. Ik keek naor heur omme. Ik streek heur de zieden hempies en de zieden slippies, ik streek heur de dreugdoeken en de buusdoeken. Dat kun ik goed.

Essina lag in bère in de kamer. Ze lag stillegies dood te gaon. Dat duurde twee jaor. Ik weet wel hoe dat giet. Ik was der vaker as iens bij. Niks vrömde an; starven.

Bij toeren heur ik de tillefoon in de woonkamer. De kinder hebt de tillefoon uut de slaopkamer vorthaold. Ik huuf niet meer bellen en ik word niet meer beld. In de slaop heur ik de tillefoon. Ik neme op. Het is Aaron. Aaron van Essen belt. Hij is al in de hemel. Hij zeg dat e een plek veur mij vrij holdt. Ik leg de hoorn op de hake. Ik huuf niet naost hum zitten. Ik gao hen Pappé en Moeke. Bijkaans tref ik Henderk. Gedurig belt der iene. As ik wakker word zit ien van de kinder naost mij met een nat waslappie om mij het zwiet van het veurheufd te strieken. Ik lach dan wat. Ze weet niet wat mij gaangs holdt. Ik zeg ze niks. Ze praot tegen mij as tegen een klein kind. Ik laot dat zo. Ik lig hier en ik kan niet aans.

Martin Koster [1950]

Martin Gert Koster werd te Avereest geboren in een kruideniersgezin dat in 1968 naar Hogeveen verhuisde. Na de middelbare school vanaf 1970 studie Nederlands in Groningen. Op het Nedersaksisch Instituut werd zijn belangstelling voor streektaal en streektaalliteratuur gewekt.

Tussen 1976 en 1981 leraar in Assen, Deventer, Stadskanaal. Een tijdje kroegbaas in Neede. Vanaf 1987 huisman en freelancer te Lieveren. Sinds 2000 leraar Nederlands (anderstaligen) te Leek.

Leverde tussen 1976 en 1985 bijdragen aan *Oeze Volk*. Probeerde onderwijs voor zichzelf en andere Groningse en Drentse schrijvers te komen tot betere publicatiemogelijkheden: hogere literaire eisen, wars van elke zweem van bloed-en-bodem. Dat lukte met *Roet* in 1979. Daarvan tot 2000 gangmaker en hoofdredacteur. Onder zijn leiding kreeg *Roet* in 1995 de SNS-cultuurprijs van Drenthe voor literatuur.

Andere streektaalactiviteiten: twee jaar gastdocent Drents pabo Meppel; redacteur van de cursusboeken Noordenvelds en Middendrents; met Marga Kool samensteller van radiocursussen Drentse taal en literatuur; corrector en eindredacteur van tal van Drentse publicaties. Voorts: columnist bij de *Drentse Courant* (1986 tot 1992) en *Nieuwsblad* (1995/96). Korte (en turbulente) tijd bestuurslid van de Drentse Schrieverskring. Stond aan de wieg van het tijdschrift *Krödde*, de Groningse tegenhanger van *Roet*. Volmacht Nei Drèents Geneutschap. Van 2005-2010 presentator Taal an Taofel in Norg.

Publiceerde als Meine Roswinkel (en nog zo'n kleine 20 schuilnamen) en vanaf 1995 onder eigen naam gedichten, verhalen, satirische stukjes, parodieën. Zijn werk kreeg een plaats in diverse bloemlezingen.

Boekpublicaties: het eerste Drentse literaire ego-document *Zölfportret mit sparzegelties* (1995); *Het hondeparadies*, (een Suske en Wiske-album, de eerste Drentse stripvertaling, 1998); de Nederlandstalige monografie *Tegen de stroom in. Het kunstenaarschap van Rudi Seidel* (1998); *Ave Reest* (het winternummer van *Roet* 2000), een bloemlezing uit zijn werk. *Streupers van de taol* (een bloemlezing uit 25 jaar *Roet*, 2004); *Gehaktdag* (streekverhalen, onder het pseudoniem Jans Pol, samen met Gerard Stout, 2005); *Is 't vandage of gister* (gedichten van M.Vasalis in het Drents, met medewerking van Abel Darwinkel, Anne Doornbos en Marga Kool, 2009).

In 2010 verscheen *Hotel an 't spoor*, een bundeling van zijn gedichten, waarvoor hij in 2011 de streektaalprijs van het *Dagblad van het Noorden* ontving.

Huus

Ik, Meine Roswinkel, weur geboren an de Heufdvaort, een kilometer of dreie ten zuden van de Riest, en achterof zij zeggen kunnen da'k mien hiele levent een Veendrent ebleven bin. En dan bedoel ik da'k ruimte neudig bin, da'k zeggen wil wat mij niet anstiet, da'k mij niet begraven laoten wil in 't ien of aandere zaanddörp daor aj gien privé-levent hebben kunt, daor aj mit alles mitandoen mut. Ik mut niks, niente. Ik bin zölf baos. Mar goed, nao de Heufdvaort kreej de Wisseling daor as Dorgelo 't hazel-neutschoemgebak volgens 't recept van Lucas Jonker meuk, de Moerheimstraote doar as Mien Ruys heur tunen had en de Langewieke daor as wieder niks aparts an was, al stun daor dan de Roomse karke daor as de Kosses, de Mittendorfs en de Auf der Haars hengungen. En vlak achter de Paapse karke was de Lange Jacht daor as Tineke R. woonde die ik een dikke dartien jaor later nao een maondenlange verliefdheid an de kaante zetten zul. Mar laow de liefdes nog even bezik laoten en weerumme gaon naor 't jaor 1950 toen ik geboren weur in een kouwe van een huus, daor as eerst drei huusholdings in woonden en later allent nog mar de familie Roswinkel. Wij Roswinkels zulden ok later altied wat koekoeksjongachtigs holden.

Aj der an de rechterkaante veur stunden (mit de rugge naor de vaort) kreej eerst de winkel, de Sparwinkel, wieder hen achter 't eerste pakhuus mit de plek van de olde beddestee daor as ik geboren weur, dan 't tweede pakhuus en hielemaole achteran 't darde pakhuus daor as in de wintertied de flessen bier, priklimonade of ofwasmiddel bevreuren.

Roet

Midden jaoren zeuventig gung ik hen 't Nedersaksisch Instituut an de Westersingel um colleges te volgen van de latere perfester Hendrik Entjes, van doctor Geert Kocks en nog later van de hiel veul latere doctor Fokko Veldman. Gezellige en butengewoon leerzame colleges waren dat van Entjes. Ik wusse niet dat der zoveul eschreven was in 't Nedersaksisch ('t Drèents niet uut ezunderd), en zeker niet dat der zoveule goeds eschreven was. Kocks bracht oens 't Middelnederduits bij. Fokko Veldman wol mit oens gangs mit een bloemlezing uut de Grunniger literatuur en toen dat wat vastere vörmen annam, mit een bloemlezing uut de Drèentse literatuur. Daorveur zette ik de eerste zeuventien jaorgangen van Oeze Volk op fiches. Slim vervelend wark, mar umdat ik 't niet altied tugen kun, he'k der hiel wat van elezen. En dat bracht mij, op die gedèenkweerdige maandag 19 maart 1979, nao 't zoveulste stark bekörte college, op de veur

An de linkerkaante kreej nao de veurkamer eerst de achterkamer en dan de keuken. Daornao kwamen nog 't achterhuus en 't achterste achterhuus.

Tussendeur leupen der nog wat gangen.

Der waren drei trappen. Twei gungen hen boven, iene gung umdeel hen de kelder daor as de kezen zoerig te schimmeln lagen en de keulse pot mit zolte sniebonen stun. De trappe naost de winkel gung hen de veurste zolder daor as ok de slaopkamers waren. De slaopkamer van mien va en moe daor aj bij barre mooi weer de Lemelerberg zien kunden, 't studeerkamertien, de logeerkamer, mien eigen kamer en de kamer van mien breurtien. Via de overloop kwaaj dan op de klompenzolder. En daorachter was de achterste zolder daor aj ok komen kunden mit de achterste trappe. Hierboven waren nog de vlierings.

Achter 't huus stun een grote schure, een wat kleinere schure, de heuibarg, een nog kleinere schure daor as mien va knienen heul die zölfs mit de karstdagen niet op eëten weuren. En dan was der nog 't kiepehokke.

Daorachter kwamen de tunen, de boomgaard, 't eerste, 't tweede en 't darde laand (bij menare twei bunder) daor as de pinken leupen van ome Henderk en ome Freerk, de sloten, de wieke en de Langewieke.

Daor zo'n beetien gruide ik op. Mit mien va en moe, mien breurtien, mien twei oldere breurs die al vlot een maol in dienst gungen um mit veul tegenzin de Veluwe en mit veul wille Nei-Guinea te verdedigen, en een hiele riegel winkelmaagies die 't gemis an zusters opvangen mussen. En dat ok deden, veur een diel.

Die naomiddag, aovend en nacht weur de eerste Roet, 't tedschrift daor Drenthe nooit op ewacht hef, bij menare bedacht. Inclusief de name (ik bin gek op 't bedèenken van namen) en de VVV (de geachte redactieleden Vosbargen, Vlintenhouwer, Voestbiel). Diezölfde weke, op vrijdag 23 meert, gungen Anton en ik hen Hendek Druppien. Um 't eerste nummer te vieren. Hendrik E. was der ok. Wij verkochten hum 't eerste

Kreng

Mien ervarings mit de Drentse Schrieverskring bint zowat nooit plezierig ewest. Ik had al verscheiden jaoren eschreven veurda'k eindelijk toe elaoen weur.

Mit volk van Roet wolden ze in de Kring niks van doen hebben, en zeker niet mit die Meine Roswinkel of hoe hij wieder de namen hebben much, niet. En toen ik dan een keer binnen was, weur ik sofort bij de kladden epakt en ter verantwoording eroepen veur mien schrieverij. De ien of aandere albino vreug waaromme ik mien wark ophemelde in de kraante (antwoord: a. omdat zij 't niet deden en b. um heur hellig te maken, wat dus aordig lukte), aandern wolden mij votlandijk royeren. Ik had toen vanzölf op stee mien karbies (mit dreumen) pakken mutten, mar ik dachte dat dit bij de ontgruningsfolklore heurde en dat 't later over schrieven gaon zul. Wat een vergissing.

't Grootste diel van de Schrieverskring zat daor niet um mit schrieverij gangs te wezen, mar um heur ego op te poetsen. Zo gauw 't op bijienkomsten gung over de kuunst van 't schrieven, bleven de mieste leden in huus. Allent as 't gung over historie (alles in Drenthe is zowat historisch en daorumme is der ok gien toekomst veur Drenthe en 't Drèents) of op neijaorsvisites, kwaamp der een bulte volk.

Begun negentiger jaoren klöm ik op tot volmacht van de Schrieverskring. Der was gien aander die dat wezen wol. Ik weur algemien-adjunct, achter veurzitter Klaas Kleine. Toen Klaas mit lieverlao vervangen worden mus, stelden wij van 't bestuur Lukas Koops veur. Dat was tegen de zin van een groepien mèensen rond dezölfde albino van 't begun van mien carrière in de Schrieverskring.

Apart

Ik schrieve in 't Drèents. Een eigenaordige bezigheid mit niet veule meer as een paar honderd beoefenaors. Mar ok de Veriening tot Behold van de Mieghummel (um mar ies wat te numen) hef barre weinig leden, mar is daorumme nog wel weerdevol. Schrieven en dat ok nog ies in het Drèents. Dat is wel hiel apart. Ie kunt ja beter hengaon en schrieven in 't Hollaands. Of in 't Engels. Dan hej ja veule meer lezers.

Ik schrieve in 't Drèents omdat dat mar deur een haandtievol mèensen edaone wordt.

nummer en kregen binnen een paar minuten oenze eerste recensie: 'te tonterig uut egeven, waaromme bi'j niet bij mij ekomen?' Hij was de man mit centen, dat wusse wij ok wel. Mar wat zul der van een anarchistisch blad as Roet terechte komen wezen, as ik veur de financiering votlandijk bij Hendrik an eklopt hadde? Dan was 't ja nooit wat eworden mit dat bladtien van oens?!

Dat koppeltien stelde veur um 't Börker VVD-raodslid Smeenge, die al jaoren niet op de Kring ewest was en laank eleden ooit ies een paar kiendergedichties of zuks-wat eschreven had, tot veurzitter te benumen.

Toen wij daor deur een regiefout van ien van de Albinozen achter kwamen, stun mien besluit vast: ik stappe uut 't bestuur as Smeenge derin komp. Deur dommigheid (een aander woord he'k der niet veur) kwamen der bij de verkiezings mar een paar man opdagen die Smeenge for president hebben wolden.

De coupe was mislukt en Lukas Koops weur veurzitter. Mar ik had totaol gien aordigheid meer an mien algemien-adjunctschap. Een paar week later verscheen mien column in de Drentse Courant. In de leste zeuven regels schreef ik toen wat over eerder enuimde albino, volgens mij een man daor a'k nog nooit ien regel van elezen hadde die mij langer boeien kun as de tied die 't mij kostte um die regel te lezen. Dat was hard, mar waar.

Ik gung een weke hen Ter Schelling en toen ik weerum-mekwam, was der zoveule gebeurd in de Schrieverskring en ok in 't bestuur van die Kring, dingen die mij angungen en die mij gien van allen anstunden, dat mij nog mar ien ding te doen stun.

Ik schreef de veurzitter een briefien waor ik in mitdielde dat ik mit onmiddellijke ingang uut 't bestuur stapte. En omdat ik toch an 't schrieven was, bedaante ik geliek ok mar veur 't lidmaotschap van de Kring. Dat scheelde een postzegel.

Der mut, mit aandere woorden, in 't Drèents nog hiel wat ontwikkelingswark verricht worden. Ik schrieve niet in 't Hollaands. Niet omdat ik niet in 't Hollaands schrieven kan of in 't Hollaands niet an de bak komen kan. Misschien is beidend wel zo – ik hebbe 't nooit probeerd – mar ik hebbe der ok (en veural) gien enkele behuufte an. Butendes wordt der meer as zat eschreven in 't Hollaands.

Ik schrieve in 't Drèents umda'k daor aordigheid an hebbe. Dat komp hiel warschienlijk deurda'k in de eerste

zes jaor van mien levent nooit aans epraot hebbe as 't nuverste Drèents dat der bestiet: 't Riest- of Zuudwest-drèents.

Ik schrieve in 't Drèents umdat wij bij oens thuis alle zaoterdagaovends luusterden naor 't Drèents programma van de RONO.

't Drèents programma mit (wie uut die tied zul hum dat niet herinnern) Hans Heijting en zien Drèentse Dichters-tuun en mit Max Douwes en zien Mans Tierelier.

Ik schrieve in 't Drèents umdat ik begun zeuventiger jaoren in de kunde kwam mit 't geschreven Drèents. Ik las wark van dichters die mij wat te zeggen hadden, in een taal die mij hielemaole eigen was. Ik mut zeggen dat van 't tal openbarings dat ik in mien levent mit emeuken hebbe dit ien van de belangriekste mit ewest hef.

Ik schrieve in 't Drèents op mien maniere. Dat probeer ik in elk geval. Ik wil niet voldoen an de verwachtings van een al of niet bestaond Drèents publiek. Ik schrieve over een paar zaken niet dus. Niet over hoe goed en mooi 't vrugger wel niet ewest hebben zul. Niet over de natuur van 'oens ' prachtige Drenthe mit zien essen en zien diepies, mit zien hunebedden, zien bossen en zien heide. Niet opgelegd grappig, hoewel ie daor 't beste de beune mit op kunt. Dat wil aans niet zeggen dat ik niet over mien verleden schrieve (een aander ziende he'k ja niet) en ok de Riest en 't Lieverder Deipie kriegt in mien wark een plak.

Schrieven in 't Drèents, 't is en blef een aparte angelegen-

heid. En dat stiet mij an. Ik holle wel van apartigheid. 't Is de sjeu van 't levent. Mar de mieste mèensen bint wat aans as mij. Mooi zo. Dat mut ok. Op ien veurweerde dan. En die is dat ze mij mien gang gaon laot. Dan zal ik mij niet bemuien mit heur, behalve dan misschien in ironische zin.

De problemen in de wereld zit hum der vake in dat 'men' een ander zien gang NIET gaon lat. Dat men alles dat aans is ofkeurt, dat men in hoge maote intolerant is. Dat hef 't levent in de darpen der seins niet vrolijker op emaaft en paartie asielzokers hadden heur 't levent hier ok vaste aans veur esteld.

Niet allent op 't gebied van de schrieverij en in humanitaire zaken is der sprake van intolerantie. Neem now bijveurbield 't bield van Joseph Semah in Roden, dat now al veur de tweede maol van de bienen eraomd is. Kan best wezen dat dat lieflijke bieldtien van die twee sikken en die oele in top zo meedogenloos dudelijk mak dat de Albertsbaan, daor as dat bield op esteld is, zo ofgemieterd lillijk is. En 't kan ok best wezen dat dat de oorzaak is van de agressie tegen 't kleine, 't weerloze, 't kwetsbaore. Ik kan mij dat barre goed veurstellen. Ikzölf stao ok niet te juichen over de schoonheid van die grauwe parkeerplaatse. Mar ik raom gien bield van de bienen. Zul 't niet beter wezen as de gemiente Roden hengung en batterijen de Albertsbaan umme tot wat vrundelijks, misschien zölf wat kneuterigs, zeg mar wat brinkerigs? De rest van de bielden van de KunstRonde mut Roden ja ok nog andoen duren!

Veenleven

Annerveen, Annerveenschekanaal
Bargeroosterveen, Buinerveen, Bunnerveen
Dalerveen, Drouwerverveen
Eesveen, Eexterveen, Emmererfscheidenveen
Gasselterboerveen, Gasselternijveen
Gasselternijveenschemond, Gieterveen
Hoogerveen, Horrelveen
Klazienaveen. Kloosterveen, Kolderveen
Laaghalerveen
Nijerveen
Odoornerveen
Ronveen
Tienderveen
Uffelterveen

Veenhuizen, Veeningen, Veenoord
Wapserveen, Weiteveen, Witteveen
Zeyerveen, Zuidlaarderveen

Zaandleven

Drouwenerzand
Eexterzandvoort
Stuifzand
Zandberg
Zandpol

Requiem veur een hunebed of petrae in de vrömde

lillijke stienebulten
zaand deraover

Erica waar bistoe bleven

daor lig ze nog
die lil'ke drèentse heide

wat voel en stroek
en grös en schaop

een ansichtkaorte
van een halve stuver

't is kuunst
en aans is 't niks

kuunstmes deraover
en dan de ege!

Panta Rhei

Stroom ik
deur de lege laanden,
langs Voele Riete, Wildenbarg,
De Rievest en de Kniepe,
dan droom ik.

In wintertied was ik bried
as Iessel, Vechte,
mar deur de mèensen,
die alles regeln wilt,
schroom ik.

's Zomers
komp 't water niet
meer tot an mien lippen.
Ik hale Möppelt,
mar vraog mij of:
Stroom ik?

Ik stort mij uut
in 't Diep.
't Heden glidt in 't verleden;
alles giet veurbij.
Stroom ik of droom ik?

Klaas

Atmet kom'k oe argens tegen
As ik lope in 't Drèentse veld
Altied praote wij dan even
Aover hoe 't was en – benaam –
Hoe 't is um hier nog aid te wezen
Mar nooit kreeg ik antwoord
Op de vraoge hoe 't mit oe is
Daor in dat vrömde levent
An de aandere kaante van de Riest
Mit die olde schipper Charon
Die iene van zien levensdagen
Niet mit weerumme nemp
En der giet nooit een keer veurbij
Daj mij niet – zachies – vraogt:
'Martin, mien jonge,
Kuj der nog wat tegen?'

Hotel an 't spoor

Hij rookt zien leste North State, superfine & ready rolled;
zij les al in 't dikke boek, kek op en zeg: 'Ik kriege boekzeert
a'k an de kiender dèenke. Hef oenze Karin oe nog e-maild,
hef Abel oe nog ebeld?' 'Nee, ik hebbe gister nog e-sms't,'
zeg hij, 'mar ik heure niks.' Hij mot wat asse op 't tapijt
en zeg: 'laow mar op bedde gaon.' Wied weg reert een kiend.

't Pad

't Pad kronkelt zunder fouten wieder, alles mut leiden
tot 't ontmaskern van een ontzaggelijk misverstaand...
Dèenk nooit dat de wandelaar zo mar wat umme sloert
want de leste ontluusternde schoefelderij heurt der ok bij.
't Improviseerde slotnummer wordt bij menare gaard
uut raapsels herinnering, klankflardegies, een kreupele
cadans, mar de uitkomst is zuver, vrugger of later
wordt de reken liekedeerd, op een dag ok die van oe.
Al wet oen mitzwabbernde kop krapan nog waaromme
hij nikkopt, oen voeten bint wisse van 't pad.

(Elisabeth Eybers)

De andere wereld

Ik kome dizze wereld nooit levendig uut. Mit dizze waore mar niet barre treustende gedachte weur Albert Seins op een zaoterdagmorgen in meert wakker. Op de oftandse Philips wekkerradio stun 09-30. Albert was weer ies wakker eworden deur 't jaankende postautogien dat zoas altied in een te lege versnelling de post bij hum in de grune busse mieterd had. Mit een beetien gelok zat de kraante derbij. Dan kun hij een paar uur later as de rest van 't laand gewaar worden wat der weer mis was in de wereld. As der argens sprake was van een tweidieling in de maatschappij dan was 't wel tussen mènsen die in stad of dörp alle dagen bijtieds heur informaotie in huus kregen deur kabel of kraantejonge en volk butenof dat in de regel uren wachten mus op neis. Albert kun hum daor seins slim an argern. Naost hum was 't bedde leeg, kold. Al een paar ure. Alie was mit de beide kiender hen heur zuster in Drachten. Hij had 't riek mooi allent. De hiele weke had hij daor al naor uut eziene. Een hiele dag allent. Hiel even weer as vrugger, de tied dat hij op kamers woonde, tien, vieftien jaor terugge. De tied ok dat de wereld helder in menare zat, de tied dat der oost en west was. Oost was niet best. Wat was 't toe mooi aj wat naost oe liggen kregen. Albert heul ze iene veur iene veur de giest, asof 't um een verzameling boeken gung: Annie, Bas, Claudia, Dieuwertje, Elize, Frederique, Geesie, Hennie, Idsje, Jannie, Karin, Leontien, Martine... Wat mooi zul 't wezen as hij ze nog ies tegen kwaamp. Niet allemaole tegelieks vanzölf, dat zul hum te drok worden, mar iene veur iene, stuk veur stuk, nacht veur nacht.

Een nacht mit Annie bijveurbield. En die nacht mus dan net zo gaon as die eerste, spannende nacht mit heur. Eerst hadden ze menare bij heur in de gang wat staon op te vrijen, daornao gungen ze op ien fietse hen zien huus veur wat eterij. Hij dreide de opzweepende meziek van Meat Loaf, dat wus hij nog hiel secuur: 'Let me sleep on it, baby, baby, let me sleep on it, let me sleep on it, and I'll give you an answer in the morning.' Mar veur de chili con carne klaor was vreug ze of hij gien andere honger had. En of hij die had. Alle dagen van de weke wel een maal of wat. Zij vleugen mit zien beidend hen boven en vestigden een nei record kleren uuttrekken + klaorkomen veur paren. As turfgravers scheuven zij even later de broene bonen hen binnen. En nog veur de bonen heur veur de liefdesdaod zo funeste uitwarking kregen, gung hij weer mit heur hen boven en reuk de locht van wilde kastanjes. Ziende. De volgende morgen was zij vlot vertrökken en zat hij weer mit zien ieuwige honger.

Albert kreeg weer zin an vrouwluvleis. Waor was Alie? Albert Seins leup hen de busse. Vlak veur hum slingerde de Riest bedachzaam deur 't winterse laand. An de raanden zat nog ies. Een koppel zwarte kreen vleug uut de ekkelbomen achter zien huus. De vleur bij de busse begun alweer uut te lopen. Nog een zettien en 't was weer veurjaor. De kraante was der.

Albert Seins zat in de grote kamer van zien Nedersaksische boerderij en drunk een kop koffie. Hij zat op een baank van biesteleer. Vrugger was op dizze plek de koe-grup. Tientallen koenen hadden hier in de kolde tied heur flatten vallen laoten. Albert leut een wiend en hiel even leek 't of de olde tieden weerumme waren.

Langs de grote kamerlinde keek hij deur de glazen baander hen buten. Een snel op ekomen dikke dook gaf hum een paar meter zicht. Hij vuulde vaag mar onmiskenbaor dat hij niet de godgaanse dag in huus blieden zul. Dizze wereld weur hum te benauwd. Daor had hij seins even last van. Mist of gien mist. As hij 't er weer ies an toe had, dee een avend onder de mènsen wonderen.

Albert kwam in 't ende en leup ongedurig de kamer rond. Hij stun tieden veur de boekenkaste en snuide wat in de dikke stapel nog te lezen en uut te lezen boeken. Mit lieverlaor kreeg hij een encyclopedie over de Egyptische mythologie an. Daor had hij maonden terugge al ies wat in elezen over de god van de onderwereld, iene Osis of zo. 't Was een mooi verhaal ewest over een keuning die deur zien breur eerst in de Nijl emieterd was en later veur de wissigheid ok nog ies grammietig in stukken esnedden en over hiel Egypte verspreid. Mar de keunegin, die 't der mar zoer mit had, had eerst heur verdrunken man bij heur enuemen en later heur stukkies man bij menare gaard en de parties tot ien gehiel etoverd. Allent kreeg hij een golden piele. Waor as de originele bleven was stun der niet bij. Zukke verhalen heurden ie tegenswoordig niet meer, in elk geval niet meer van zo'n golden piele. Albert bladerde wat in 't boek en zag dat de keuning gien Osis mar Osiris hette en de keunegin Isis. Hij legde 't boek bezik en stun op.

Buten is 't duuster, mar nooit hielemaole. Neon- en straotlaampen zörgt veur voldoende locht. Der löp volk veurbij. Albert Seins hef de kraante van vanmorgen veur hum liggen. Barre veule neis stiet der niet in vandage. Een paar oorlogen en een stuk of wat ongelukken. Der is weer wat mis mit 't milieu en der stiet een foto in van twee dood escheuten soldaoten. De darde soldaot op de foto mut nog. 'Mag ik een De Koninck, een bolleke.'

De eerste smak hum goed, de tweede beter. Mar hij mut 't tumig an doen. Hij mut nog meer drinken t'avend. En hij mut nog op pad, op oorlogspad.

Café Hectares. Mooi broen. Klassieke meziek. De vespers van Monteverdi. Fijne en fiene meziek tegeliek. Eerst mar iene drinken.

'Mag ik wel een trappist, nee gien trippel, da's net peerdemieg, een dubbel asteblief.'

Een main mit een spiekerbroek an 't taofeltien naost hum kek gedurig zien kaante uut. Kek zij hum an of zit der iene achter hum? Hij vrag 't heur. 'Zit ik in de weg?'

'Mij niet.'

Is dit now een hoopvol begun van een welbestede aovend? Of mut hij uut 't körte antwoord mar opmaken dat zij hum hielemaole niet zitten zet? Hij wacht of, deenkt nao over wiedere anvalsplannen en drinkt zien lauwe trappist.

't Café is zowat leeg, 't is nog vrug. Veur 't glas zit een paar vrouwlu achter een glassien rooie wien. Ze kiekt zo now en dan ok al zien kaante op. Hij kreg 't nog drok an 't front. Mar wat mut hij mit twei vrouwlu? Die kiest der uiteindelijk toch veur mit zien beidend hen huus te gaon. Zunder hum.

't Taofeltien naost hum giet even hen achtern. Hij giet gunne kaant ok even op. Aans zit hij toch mar allent. In de spiegel zet hij een man van de wereld. Iene die de maa-gies en heur wèensen kent.

't Main van 't taofeltien naost hum haalt een nei glas bier.

'Wil ie der ok iene?', vrag ze.

'Aj hier zitten koomt.'

'Aj dat graag wilt.'

'Ja.'

Even later komp Nicole mit twei mooi evulde glazen anzetten. Ze zet ze op taofel en Albert zet heur haanden. Ze trilt een beetien, hef hij 't idee. Mar ze bint mooi. Nicole drag een versleten spiekerbroek, een lochtig gele trui mit V-hals en een wit bloesien. Gien grote maot zo te zien. Golden ket mit zwart hangertien. Blauwe ogen, donkerblond. Niet barre op emaakt. Zien smaak. Begun vartig zo umtrent. Dat kun aordig wat minder. Monteverdi wordt of ezet. Bach zien Brandenburger Concerten jeuzelt deur de boses. Meziek veur miljoenen, mar niet veur hum.

Albert vuult hum goed. Der zit een knappe meid an zien taofeltien en hij hef een goed glas bier bij de haand. Wat wil een man nog meer? Hij wet 't wel en Nicole ok. 'Laow hen de Boerhoorn gaon', stelt ze nao de eerste verbale oftastings veur. Da's bij mij um de hoek.' Naost menare loopt ze deur de lochtige stadsnacht. Nog niet te stief tegen menare an, daor is 't nog te vrug dag veur. Zo now en dan rak hij heur per ongeluk an. Zij döt 'tzölfde. Een niet onplezierig gevuul komp bij hum opzetten in de boek.

'Twei trappen op en dan de rechterdeure.'

Hij löp veur heur an de ofgetrapte treden op en wacht boven op 't moment dat zij hum toegang geven zal tot heur huus. 'Gao derin', zeg Nicole.

Zij huuft hum gien twei keer te neugen. In de gang hangt hij zien jasse naost heur zwarte lakjasse en op goed geluk kös hij de linkerdeure. Heur kamer.

Monstera, papyrus, ficus, varen en vingerplaant speult veur vitrage. Op de grote taofel een bos zowat bluiend holt. Riekelijk veul boeken. Zij mut een liefhebber wezen van reizen, lekker eten en...

Zien oge valt op een stapeltien goed. Onder en boven. Hij mut een maol of wat sloeken mar bedappert hum en vervolgt zien reize langs de ruggen. Ontaarde moeders, Vermaledijde vaders, Vallende ouders. Nicole is een kiend

van dizze tied. Dan röp ze hum, eindelijk.

'Albert, kooj boven?'

Vrömd dat iene zo gauw eigen worden kan.

As hij nao wat inleidende schermutselings tot 't tiedelijk hemelriek ingledt en Nicole zachies begunt te stennen, in een goed bedoelde en mit de tied vast egruide gewoonte hum (en alleman die veur hum was) plezierig te stemmen, koomt der veur 't eerst dizze aovend wat onrustgevelens in hum opzetten. Mar hij wil zien lol niet bedarven laoten deur zien geweten, now in elk geval nog niet, en mit nog meer energie as veurtied gef hij hum over an wat hum de hiele dag al in 't zin zit, of zien levent der van ofhaangt. Hij lig in een vrömd bedde naost een vrömde vrouwe daor as hij amperan meer van kent as de name en heur lief. Nicole lig rustig te slaopen, mit de ruggen naor hum toe. Veur 't eerst zet hij dat zij een doodsplette achter op de scholder hef. Morgenvrug wil zij nog even vrijen en een eiegen veur hum koken. En samen theedrinken. En dan weer even vrijen.

'Nog een koppien koffie veurdaj vut gaot, Albert?'

Hij wil dat niet. Hij kreg al kopzeerte bij de gedachte. Hij hef niks mit heur, dat vrömde mèense naost hum. Nooit ehad ok, aans. Gisteraovend had hij humzölf niet in de haand. Wol hij ok niet. Hij wol allent alles even vergeten. Even deruut. Even roeken an de aandere wereld. Dat duurt seins mar even; miest tot 't moment dat zij nakend naost hum lig en de gevechtshandelings anvangt. Hij wet dat. Alie wet dat. Zij kent zien zwakke steden. 't Vleis. Altied en ieuwig 't vleis. Hij wil naor huus. Hij wil mit Alie vrijen. Op stee.

Veurzichtig giet hij van bedde. Nicole, of hoe hef ze de name, aosemt nog rustiger as zonet. Da's ok 't makkelijkste. Hij trekt de veurdeure achter hum dichte, giet de trappe of en löp de kolde veurjaorsnacht in. Onderweg komp hij een paar lotgenoten tegen. Ze kent menare niet, nooit.

Op 't Riestbruggien stiet Albert Seins even stille. Mit de narms op de leuning staart hij in 't duuster. Onder hum stroomt – onzichtbaar mar zeker – 't leventige water. Veur hum lig zien boerderij onder de zwaore ekkelbomen. Der braandt nog locht in de kamer. Alie hef op hum erekend. Zoas altied.

Albert löp kordaot hen de achterdeure en drokt die lös. Op de kamervloere zet hij een zwart glaanzend stientien liggen. As hij 't ankreg zet hij dat 't een scarabee is. Albert vrag hum ien tel of hoe die hier te laande komen is, löp dan hen de slaopkamer en schöf bij zien Isis op bedde.

'Bi'j der weer?' vrag Alie.

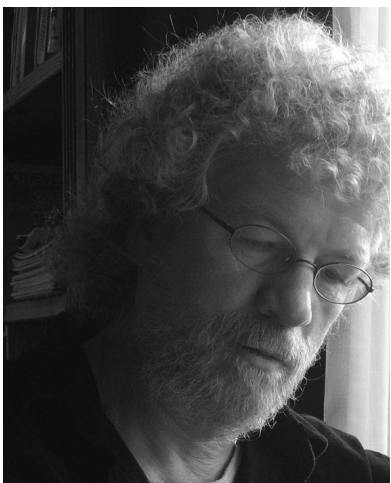
'Leventig en wel.'

'Daor bin'k bliede um.'

'Aans ikke wel.'

Albert kröp dichte tegen heur an. Heur kundige locht verwarmt zien kolde lief.

Een halve minuut later is hij niet meer van dizze wereld.

Ton Kolkman [1950]

Als Anton Brendius Reginald Kolkman geboren te Holten. Opgegroeid in Holten, Olst, Groningen en Enschede. Na het gymnasium studie Nederlands tot en met kandidaats, waarna Nederlands MO-A.

Achtereenvolgens: leraar in Enschede en Zwolle; bureauredacteur bij Universiteit Twente; corrector bij een reclamebureau in Enschede; assistent-hoofd kwaliteitscontrole bij een kunststofspuitgieterij in Neede. Vanaf 1994 leraar Nederlands aan het vmbo in Eibergen. Sinds 2009 bij het Assink Lyceum in Haaksbergen project-assistent bij Communicatie en Kwaliteit.

Streektaalactiviteiten: mede-oprichter van het interregionale tijdschrift *De Pennevogel* (1974); idem van de Twentse streektaalvereniging *Kreenk vuur de Twentse Sproak* (1975); eerste helft jaren tachtig mede-redacteur van het tijdschrift voor Salland, Twente en Achterhoek *De Moespot*; en met Martin Koster in 1979 oprichter en tot 1985 redacteur van *Roet*. Publiceerde daarin Drentstalige poëzie als Greet de Jong en, onder verschillende andere pseudoniemen, parodieën en satirische teksten. Voorts recensies van streektaalliteratuur in de *Drentse Courant* en begin jaren negentig in *Maandblad Drenthe*.

Drentstalig werk van hem is te vinden in bloemlezingen als *Mandielig* (1983) en *Old zeer* (1984).

Boekpublicatie: *Breuken* (poëzie, Roet-riege 1, 1980).

alle kleuren van de zummer
vliegt
deur mien hof

'k pruv' elke nije dag

en 'k gao under in de zummer

veugels bluit in de locht

verdrinken kan niet meer
gien ies dat breuken is
de zun giet bloedvol under

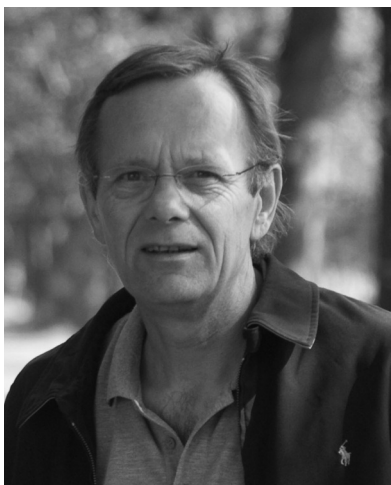
waor bin ie?

harten vlucht angstig de bos in

't regent

'k zie de spinkop
an ien draodtien
umdeel kommen

hef e genog
van zien wöb?

Jan Veenstra [1951]

Jan Veenstra. Geboren en opgegroeid in Noordscheschut. Sloot een turbulente schoolloopbaan in diverse vormen van voortgezet onderwijs af met een mts-bouwkundediploma. Speelde trompet in het plaatselijk muziekkorps en basgitaar in kortlevende rock-'n-rollbandjes. Sinds 1992 is Marga Kool zijn levensgezellin.

Na diverse baantjes van uiteenlopende aard vanaf 1978 groepsleider Mesdagkliniek in Groningen. Studeerde aan de Sociale Academie. In 1982 voorlichter bij de gemeente Groningen. Daarna bij een grote energieleverancier. Sinds 2007 fulltime schrijver en organisator van culturele evenementen.

Streektaalactiviteiten: Veenstra schreef voor Radio Noord; maakte het draaiboek voor de film *Tweitalig*; columns voor regionale kranten en radio. Voorts: satirische teksten, parodieën als *Oes Roet*, diverse toneelstukken en liedteksten voor zangers als Egbert Meyers en het Duo Karst. Verzorgde met Dick Blancke, Marga Kool en Albert Haar enige tijd een avondvullend theaterprogramma: de *Hunebed-Turbo-Show*. Mede-initiator van de Taaltheaternachten in Emmen en bijeenkomsten van Nedersaksische auteurs aan weerszijden van de Nederlands-Duitse grens. Leidde tot oprichting van *Diesel*, de Platduutse tegenhanger van het Drentse *Roet* en het Groningse *Krödde*.

Organiseerde in 2007 samen met Ton Peters 'De Zeuvendaagse', een literaire wandeltocht door Drenthe met 15 schrijvers.

In 1997 ontving Jan Veenstra de SNS-literatuurprijs.

Boekpublicaties: *Zangeres van zulver* (novelle, 1989) en *Die nacht een feest en andere verhalen* (1998); *Tammo Tiesing en het liek op zolder* (speurdersroman); *Kerels van het Hoge Veen* (met Gerard van de Weerd, 2006); *De zomer van '59* (Nederlandstalige roman, 2007), *Zeuvendaagse* (met Ton Peters, 2008); *Dörpsstraot, oes Dörp* (boekenweekcadeau, samen met Ton Peters, 2010).

Verdaasdonk

Ik bin inderdaod niet butengewoon menslievend maor dat is niet de reden waarom ik de man vermoordde die ik veur een week of wat het leven redde. Ik kun niet aans. Het is misschien niet netties tegenover de naobestaonden van Verdaasdonk um krapan een week nao de begrafenis al mit een gedetailleerd verslag te komen, maor as ik ienmaol an de aandere kaant van de oceaan bin, komp het der niet meer van. Daor ken ik mijzölf goed genug veur. Ik doe het enkel veur de kerel die nou al een dag of wat onschuldig in veurlopige hechtenis zit. Of liever gezegd, ik doe het veur zien vrouwe want dat is een lief meinse. Zij is zachtaordig en goed bij de tied. Hij is een domme schrouwerd en daorum ideaal um hum een moord in de schoenen te schoeven. Dat zij van hum holdt mak mij wiek.

Een woensdagnacht in april. Wied nao twaalf ure bin ik op pad van het wark naor mien kamer. Ik heb een schnabbel had in ien van de Grunniger binnenstadcafés. Mien piano mus toerloos harmoniëren mit geroezemoes en daorum stiet mij de kop naor allennig wezen. Ik loop graag deur de late lege straoten. An weerszieden streeft stien de locht in. Dakraanden liekt naor menaar te rekken. Boven de kloof hangt een locht van zwartroze warmte. Elk gebouw hef identiteit genug um niet op te gaon in blinde gelieksoortigheid. Samen het hoerig decor van grote duustere beloftes, van ienzaomheid en neie kaansen. Die massale disharmonie binnen vaag vertrouwd kaders pookt bij mij een gevuul op van weemoedig gelok. Gelok dat mij wiegt. Weemoed waarin het besef van eindigheid knikkebolt. Daor tussenin broest

daodendrang. Inzake het leven bin ik een optimist. Vanuut de smalle straot loop ik rechtsof langs de kade van het Diep. Het begunt hard te regen. Voestdikke bel-len dobbert uitgelaoten over het water. Ik heb gien zin an schulen en zet de krage op. Een gewoontegebaar mit de illusie van uutstel. Dartig meter wiederop bin ik al deurnat. Ienendartig meter wieder denk ik der niet meer an.

Uut een ziedstraote ridt een fietser zomaor rechtdeur het water in. Het butengewone is dat de fietser niet wegslipt in de haakse bocht of dat hij een onhaandige beweging mak, maor dat hij strak rechtuut en krachtig deurtrap-pend het water inschöt. Het giet zo vanzölfsprekend dat ik even ofwacht of hij deran de aandere kaant ok zo weer uut zal fietsen. Maor nao de plons komp der niks meer.

De verklaoring van de fietser, as ik hum nao veul geheister op de wal heb, is simpel. Hij had haost en zien brille was beslagen.

‘Verdaasdonk’, zeg hij en stikt een haand uut. ‘Bedankt, ik kan niet zwummen.’

Ik mompel mien naam en arger mij deran dat hij mien haand zo lange vastholdt.

‘Wat nou?’, frag hij en wis naor het water.

Hij zal toch niet eernsichtig bedoelen da’k ok nog achter zien fietse mut anduken?

‘Kom’, zeg ik, ‘ik woon hier vlakbij, laow eerst maor ies zien daw dreuge wordt.’

Verdaasdonk kik wiefelnd naor het water en nikkopt.

‘Wacht even.’ Hij hobbelt iniens naor een bult kalkzand-stien veur een renovatiepand. Zien broek kleeft an grie-zelig dunne bienen die an weerszieden langs de heupen liekt te schieten. Asof het geleiders bint waorlangs hij het lief kan laoten zakken. Ik tel twei straotklinkers ruimte tussen zien kneien as hij weerumme komp.

Mit de witte stien krast hij een kruus op de bovenraand van de kademuur.

‘Amen’, zeg ik mit de haanden in kletsnatte buutsen.

‘Mörge probeer ik de harke van mien huusbaos te lienen.’ Hij komp in ’t ende en löp zwiegend mit naor mien kamer. Irritant zoegerig sopt zien voeten tegen mien ritme in.

As wij boven bint drei ik vort de kachel op. Verdaasdonk stiet ofwachtend op de matte te lekken.

‘Uuttrekken’, zeg ik.

Hij döt het colbert uut en voldt hum over de linkernarm asof het ien van de eerste mooie veurjaorsdagen is. Hij giet mit de rugge naor de kachel staon.

‘God man, de rest ok.’ Ik trek alles uut en doe mien bad-jas an.

As Verdaasdonk langzaam de knoopies van zien over-hemd lösdöt, zuuk ik wat dreuge kleren bij menaar.

‘Hier.’ Trui, spiekerbroek en mien leste paar schone sok-ken leg ik op de stoel. ‘Ik zal koffie maken.’

In de keuken zit ik op de raand van het aanrecht en rook

een sigaret. Op het tweipitskomfoor begunt het water zachies te goezen in de fluitloze ketel. As het brobbelt schenk ik op. De geur van verse koffie vult de keuken. Ik heur de veurdeur. Iene komp de trap op.

Saskia, mien buurvrouw, ofgestudeerd psychologe en tiedelijk serveester in de Knijp, stikt de kop um de deure en zeg: ‘Wat zit ie daor treurig te kieken?’

‘Der stiet een blote vent in mien kamer.’

‘De muite weerd?’

‘Zoe’n lange.’ Ik wies naor het haokie van het valraam.

‘Jee en wieder.’

‘Zoe’n dunne.’ Ik pak de beschuuttrom waor suker inzit.

‘Niks veur mij. Ik heb ze liever wat steviger. Wat wo-der mit?’

Ik haal de scholders op. ‘Ik heb hum uut het water ehaald. Zien brille was beslagen en hij had haost.’

‘Ie zulden een lintie hebben mutten.’ Ze lacht.

‘Ja’, zeg ik somber. ‘Welterusten.’ Ik mag heur graag.

Wij hebt ienmaol evrijd. Dat was een vergissing. Beiden pakten wij daornao de draod op van goeie bureen. Wat oens biendt is de mandielige beschuuttrom waor suker inzit en mangs wat goeie praot.

Mit de koffie en de beschuuttrom loop ik de kamer in.

Verdaasdonk hef mien kleren an en stiet weer mit de rugge naor de kachel. Mien broekspiepen kooft hum halfweg kneien en enkels. Hij kik strak veur hum uut.

‘Past het?’

Hij nikkopt eernsichtig.

‘Ik doe wat whisky in de koffie tegen de kolde. Gao zit-ten.’

Verdaasdonk zakt dale in de grote stoel naost de kachel. De spierwitte vingers ligt um de hiete mok die op zien knei stiet. Het bovenlijf komp tuitelig veurover. Hij blas zachies in de koffie. Een fotse haor bongelt over het linker brillenglas. Hiel veurzichtig slobbert hij an de raand van de mok.

Hij is corrector bij een kleine uitgeverij, vertelt hij. Ze hebt vanaovend een personeelsfeesie had. Der gung iene vort. Aandere baan. Hij preut er wel ies mit tussen de middag. Het is een beetie laat eworden. Hij hef ok twei glazen sherry op. Dat drinkt hij aans nooit. ‘Zul de whisky daor niet slecht op vallen?’, frag hij dan verschrikt.

‘Beter koppien as longontsteking’, zeg ik.

Hij slobbert gerustesteld wieder.

Niet iens zo wied van hier woont hij op kamers.

Tweihoog, mit uutzicht op de watertoren. Tenmienste as hij zien wange tegen de linker kozienstiele drokt. Zien hospita is een goeie vrouwe. Heur man is een schrou-werd. As die hum nou mörge de harke maor wil lienen. Het is maor goed, zeg hij wat somber, dat hij mij etröf-fen hef en niet zien huusbaos. Dan was hij vaste verzeu-pen.

‘Eerst maor ies lekker slaopen’, zeg ik en vuul mij wat ongemakkelijk.

Hij is in gedachten. Gef gien aosem. Dan is de mok leeg en heistert hij humzölf traog in ’t ende. Of ’t goed is dat hij mörgen de kleren weerumme brengt en hoe late?

‘Vief over twei’, zeg ik zomaor.

Hij nikkopt en schöf zien eigen natte kleren in de plestieken puut die ik hum anlang. ‘Zeg, bedankt. Ik kan niet zwummen. Ik much vrogger nooit zwummen. Eczeem ziej.’ Hij haalt de scholders op.

Ik laot Verdaasdonk uut. As ik de trap weer op loop en an mien leste paar schone sokken deink, mut ik zowat speien.

Donderdagmörgens wor ik altied um kwart over zeuven wakker.

De zwarte piano glaanst in een streep mörgenlocht die langs het gerdien de kamer invalt. Ik kiek mien broodwinning vals an. Hij zal hum vandage mutten behölpen mit het hopeloze geknoot van die etters in de naomiddag.

Privé-klaanten, een tweiling van tien, elf jaor, kiender van familie van kennissen van mien olders.

Moe brengt ze, va haalt ze. Al aanderhalf jaor. Al zowat net zolang neem ik mij veur tegen va of moe te zeggen: ‘Stuur ze op karate, op crossfietsen of desnoods mit een bult geld de stad in, maor doe oen kiender gien piano an en veural mij oen kiender niet.’

Ik zeg het vanzölf niet.

Um vief veur half acht heur ik de veurdeur lösgaon.

Mirjam taogt de fietse de gang in en komp de trap op. Ik gao op de rugge liggen en vol mien haanden in de nekke. Ze hef heur drei vaste wachten dizze weke der weer opzitten. Elke donderdagmörgen komp ze dat bij mij vieren.

‘Gatverdamme, wat stinkt het hier’, zeg Mirjam as ze de kamer inkomp.

Ze bög heur veurover en strik mit het haor over mien ogen.

Ik blaos, kus en wies naor de kleren die veur de kachel op de stoel hangt.

Ze vuult er an. ‘Wilde aovend zeker?’

‘Nee, Verdaasdonk’, zeg ik. Onmiddellijk verdring ik het bield van dat diggelachtige lange lief dat bloot veur mien kachel estaone mut hebben, as Mirjam heur uuttrekt.

God, wat is ze mooi. Salomés börsten. Ik herinner mij vaag een film mit zukke börsten. Ze stiet bij de wastafel en borstelt het haor. Soepel deint heur lief mit in de bewegings. Ik vuul weemoedig gelok.

Van heur haanden mak ze een kom die ze vollopen lat mit water. Ze bög veurover en deupt heur gezicht derin. Heur rugge is strak en glad en giet glanzend over in het liefste paar billen dat ik ken.

Ze dreugt heur of mit mien haanddoek. As ze op mij of

komp biggelt er druppies langs heur navvel.

‘Hoe was het?’, vraog ik.

‘Ien opname maor. Een olde man. De jonges van de ambulance hadden gebak mit-ekregen van zien vrouwe. Hij was jaorig en ze bleef der nou toch maor mit zitten.’ Ze lacht. Heur ogen bint van zulver. ‘En wie is Verdaasdonk?’

‘Een lang verhaal’, zeg ik.

‘Dommiet.’ Ze leg een vinger op mien mond. ‘Vrij mit mij jochie.’

‘Eh, der zat een maagie op een tuunstoel naost de veurdeur een appel te schillen en die zee dat ’k wel deurlopen kun en toen he’k dreimaol eklopt en ik heurde niks, dat toen dacht ik, ik schoef de puut even um de deure.’

Het is vief over twei. Verdaasdonk stiet wat hichterig in de deure.

Mirjam wordt ok wakker. Ik trek het dekbed over heur hen as ze wat overende komp en mij en Verdaasdonk ofwisselnd vraogend ankik.

‘Verdaasdonk’, zeg ik en wies op de figuur in de deure. Zien eigen terlenkabroek is ok wat an de körte kaante. De grote donkere ogen ligt wied achter zien brillenglazen schichtig op de loer. De underkaak schöt hen-en-weerden. Hij wil een haand uutstikken maor liekt hum te bedenken. Dan holdt hij de puut veuruut. ‘Oen kleren en eh...’ Hij rommelt in de puut... ‘Een kedogie.’

Dat is aordig van hum. Opkomende grammietigheid vuul ik doven in lichte schaamte. ’t Is gien kwaoie vent. Gun hum zien lol. As hij dommiet mien wereld maor uutstapt. Ik koom uut bedde en neem het pakkie an, dat op een boek liekt.

Het is een deus bonbons.

‘Nou bedankt, Verdaasdonk, hej de fietse al op-edregd?’

Hij stapt mit drei rukkerige passen de kamer in en kik daal op het bedde, op Mirjam.

‘Hij hef mij het leven ered, dame. Ik kan niet zwummen’, zeg hij schrom.

‘Eczeem’, leg ik uut en pak veurzichtig een bonbon uut de deus.

Verdaasdonk gef der gien acht op.

‘Hij is mij nao-esprungen. Aans wa’k verzeupen.’

Mirjam nikkopt zo te zien eersnsachtig.

‘Aans wa’k dood ewest.’ Hij zet hum op de raand van het bedde naost mien naakte minnares die het dekbedde tegen de kinne trekt.

Zien grote haanden ligt open op de kneien. Hij kik strak naor de tillefoon op het nachtkassie.

‘Nou, op het leven dan maor.’ Ik hol hum de deus veur.

Asof ze allemaol verschillend bint, zweeft zien haand over de deus. Hij kös iene uut en holdt hum tussen doem en wiesvinger tot Mirjam ok een bonbon hef. Traog zög hij de bonbon naor binnen en likt zien vingers of. Hij glumlacht vredig naor de tillefoon en smakt. ‘Ik zal even

koffie zetten.' Ik schiet in de badjas en lach stiekem. De bedachtzaam malende bakken van Verdaasdonk op hetzölfde bedde waarin mien geliefde mij mit heur allermerigste blikken lig nao te kieken. Ze redt heur maor even mit hum. As ik in de keuken op de raand van het aanrecht zit, komp Saskia mit een tuunstoel de trap op. Ze zöt mij, stiet stille en trekt de wenkbrouwen op. 'Der lig een mooie blote vrouw in mien bedde', zeg ik. 'De muite weerd?' 'Meer dan, maor der zit een vent naost heur bonbons te eten.'

'Zoe'n lange zeker?' Ze wis naor het haokie van het valraam. 'En zoe'n dunne?' Ze nikkopt naor de beschuutrom naost mij op het aanrecht. 'Ie bint een monster, Sas.'

Ze giechelt en schöt heur kamer in. Verdaasdonk blif een ure. Hij hef toestemming van de chef. Ja, het liefste hef hij wel melk in de koffie maor as der niet is, mag 't ok zwart. Nee, de fietse lat hij maor. Hij hef net ok al tegen de dame hier ezegd dat hij verzekerd is. Hij vertelt waor en tegen welke veurweerden. 'Ja, speul ies wat', zeg Mirjam as Verdaasdonk naor de piano wis en vrag of ik der ok op speulen kan. Ik ram wat Chopin de kamer in. Hij kik mij andachtig an. Achter zien rugge schöt Mirjam in mien T-shirt en heur underbroek. 'Een eh... wat eigenzinnige uitvoering, a'k 't wel heb', zeg hij.

God, een kenner. Ik sluit de ogen en zie hum, keersrecht op de fietse mit de linkerdoem an de belle, trappend en al, het donkere water inzakken. Ik blief zweien tot er gien brobbels meer opstijgt. 'Geef ie ok les?', vrag hij.

Blikstienders, ik kiek op mien horloge. Mit twintig minuten staot die etters veur de deure. 'Ja, zo mitiene. En wieder zit ik hielemaol vol.'

Mirjam hef heur intied an-etrökken. Ze komp achter mij staon en voldt de haanden in mien hals. Heur doemen drukt mien kinne omhoog. Een kus en: 'Wanneer zie ik oe?' 'Ik bel oe dommiet wel.' Wat giet het die hufter an die daor zo andachtig zit te kieken.

Ik wil niet dat ze vortgiet want half en half verwacht ik dommiet zien doemen ok under mien kinne en zien briede slappe lippen op mien mond waornao hij fluustert: 'Bedankt, want ik kun niet zwummen. Eczeem begriep ie wel.'

Ik huver. Wat heb ik toch tegen die kerel? 'Verdaasdonk, wij mut ervandeur. Hij mut an 't wark', zeg Mirjam.

Hij komp traog in de bieten. 'Tot een aander maol dan maor.'

Hij holdt woord. Hij holdt verdomd woord. As ik zaoterdagmiddag de trap op koom zie ik op het

aanrecht in de keuken een ummer mit chrysanten staon. Der hangt een briefie an: - Van die lange dunne. Of-egeven nao een half uur wachten op de trap. Dat ik nog ies een held as buurman zul hebben, ha'k niet op duren hopen. Ik bin gelokkig. Saskia -.

Ik gooi de bloemen in de vuilnisummer en haal ze der mitien weer uut. Die niet e-knakt bint zet ik op een vaas. Op de achterkaant van het briefie schrief ik: - Van held naor lustmoordenaar is maor een hanetree -.

Mit het briefie schoef ik de vaas bij Saskia um de deure.

Maandagmiddag um vief uur is hij der al weer. Hij kikspeurend deur de kamer. 'Ik wol ies informeren of de bloemen goed over ekomen bint.'

'Zeker', zeg ik, 'maor ik heb der een ongelukkie mit had, vandaor.'

Ik wies wat rond. 'Vun ie ze wel mooi?', vrag hij schuw. 'Ik wus niet oj wel van chrysanten holdt.'

'Ze waren prachtig', lieg ik. Um fresia's en gladiolen had ik ok eleugen. Hij nikkopt en deinkt nao. 'Eh... ik had zo edacht um oe te vraogen ies bij mij te komen eten.'

Christus nog an toe. Het leste Aovendmaol. 'Ik bin de komende tied gloepens drok. Zowat elke aovend he'k wat.'

Verslagen zit ik toe te kieken hoe hij een paar maol nikt, dan in volmaakte rust de dagen bijlangs löp en mij langzaam maor zeker een aovend ofhaandig mak.

Is elk besef van tussen-de-regels-deur hum vrömd? Of staot de rituelen van Verdaasdonk op een hoger plan? 'Kiek, aj maor even deurpraot, is der altied wel een gat', zeg hij en glumlicht bliede.

Bedremmeld stiet hij vrijdagmörge an de deure. 'Kan ik der even inkomen?'

Wat bin ik veur een held? Een klootzak, een zacht ei. Sodemieter op, mu'k zeggen, aans verzoep ik oe alsnog en dan sleep ik de piano naor de gracht en speul net zo lange de Mondscheinsonate tot oen op-ebloazen liek klem drif in de dukdalven bij de brugge. 'Eh... ja', zeg ik.

Hij blif weer een uur en verontschuldigt hum veur het ongemak van de veurige aovend. 'Kiek, mien hospita is een lief meinse, zachtaordig en goed bij de tied, maor heur man is een domme schrouwerd. Ik heb nooit gasten en daorumme was 't veur die beiden ok nei en het was misschien ok wel wat ruziger as aans. Dat toen hij kwam opspeulen over het lawaai was dat vanzölf vervelend maor zij zee vanmörge nog da'k het maor niet zo hoog nemen mus want hij is echt niet zo kwaod maor ja, hij zat tillevisie te kieken.'

Zien hiele lief spirreweert wild.

Ik vrag mij of, of der dommiet wat ofbreken zal. 'Ik neem oe niks kwaolijk, Verdaasdonk.'

Hij zucht diep en kik strak naor de tillefoon.

Ik duur hum niet te zeggen dat het een ramp was en dat hij mij tegenstiet en dat dat niks te maken hef mit zien huusbaos. Had hij maor niet die verdomde anhankelijkheid.

Verdaasdonk had die aovend van de Chinees ehaald. Mit de plestieken bakkies op de kneien zaten wij naost menaar op zien bedde. Zien ienigste stoel stun veur oens. Een schötteldoek op de zitting. Daorop twee glaszies Jägermeister en een fles ketjap.

Hij vertelde en vertelde. Asof hij in ien raom alles vertellen mus, wat hij in jaoren opespaard had an verhalen. 'Drei ies wat, Verdaasdonk.' Ik wees naor de grammefoon.

'Um dizze tied?' Hij aorzelde maor zette toch een plaat op. Brandenburger Concerten. Hij nam de partituur op de kneien. Stak een vinger op as een passage hum angreep. Stak zien haanden in de locht toen die schrouwerd derin kwam.

Maandag een briefie: - Ik mut dizze week veul overwarcken. Wij hebt achterstaand op 't wark. 't Zal der de eerste paar dagen wel niet van komen um even langs te wuppen. Groeten Verdaasdonk -.

Woensdagmiddag stao ik veur de etalage van een boekhandel. Ik heb nog een bon. Een haand op mien scholder. Asof ik tegen schrikdraod leun.

'Dag', zeg Verdaasdonk, 'zo zie ik oe toch nog even.' 'Moi', schrouw ik schel. 'De radijs is in de aanbieding.' Ik stoef de markt op.

Twei hiele dagen lat hij mij mit rust.

Zaoterdagaovend, laot het umtrent half negen wezen.

Wij hebt evrijd. Mirjam lig nog in bedde te lezen. Ik zit wat olde platen te dreien.

De belle. Heregod, de belle.

'Stille, gien aosem geven. Dan giet hij wel vort.'

'Het locht', fluustert Mirjam.

Ik haal de scholders op. Te laat. Iederiene lat wel ies locht braanden.

'Wij bint er gewoon niet.'

Saskia? Nee, Sas is vort, die kan niet lös doen.

'Is hij 't wel?', vrag Mirjam.

Ik weet het zeker, maor kroep toch naor het raam en kiek veurzichtig under de vitrage deur. Hij stiet an de overkaante under een lanteernpaol. Mit de haand boven de ogen kik hij strak naor mien raam. Wupt van het iene bien op het aandere. Dan stapt hij de straote op. Een auto, bid ik, een Goggomobiel desnoods. Dat hij een kleine maond in het gips lig.

Verdaasdonk belt weer. Ik kroep achteruut en schoef naost Mirjam. Hij belt een kwartier. Ritmisch.

Um de halve minuut belt hij. Doodstil lig wij tegen menaar an of te wachten. Dan is het een tied rustig. Net

as de rimpels in mien gemoed plek begunt te maken veur neie zin an vrijen, is hij der weer.

Schril as satanisch gekir ratelt de belle op de overloop. De schelle spotlach van een faun. Een auto stopt. Dan weer de belle maor nou deurtastend, zakelijk.

'Lieve God, de jongste dag', zeg ik as der een doffe dreun in het trappenhuus klinkt. Dan een scharp metalen schoeren en voetstappen op de trappe. Langzaam giet de deure lös. Een agent kik oens verwonderd an. 'Ie bint de bewoner?'

Ik nikkop en lach nerveus asof ik schuldig bin an wat ok maor.

'Die meneer beneden zee dat hij het niet vertrouwd. Hij meuk hum grote zörge, zee hij. Ie zulden de leste tied toch al wat labiel wezen.' De agent kik van mij naor Mirjam.

'Hij hef mit mij evrijd', zeg Mirjam enkel.

'Dat hij geliek hef', zeg de agent. Achter hum doemt het bezörgde gezicht van Verdaasdonk op.

'Ie kwamen niet gelegen', zeg de agent as hij hum zachies maor beslist mit naor beneden nemp.

'Aander maol beter', heur ik Verdaasdonk nog roepen.

Ik heb over hum edreumd. Ik zag grote knokige voeten mit slijmerige blieke schilfers tussen de tienien die mij in een raozende tapdaans de modder indreven. Ik wol Mirjam roepen veur in elk geval nog ien kus maor ik kreeg gien kaans. Een dikke brei vulde mien mond. Ik zag hakken mit loshangende lappen eelt die naost mien heufd eplaant weurden. Ik keek naor boven en zag enkel vel over bot. Ik heurde lachen. Hels lachen: 'Aander maol beter.' Toen dreunde zien lief as een heiblok langs zien bienen daal en kraakte zien kruus in mien schedel. Ik weur zwietend wakker en bin stille uut bedde stapt um koffie te zetten.

As ik op de raand van het aanrecht zit te wachten op het brobbeln in de fluitloze ketel verzin ik da'k hum gao vermoorden. Beetie bij beetie ontstiet er een geniaal plan. Een waterdicht plan. De moord mit de harke. Ik loop naor de kamer en zet mij mit de koffie an mien bureau. Knip een klein lochie an. Zo zit ik een zet en tieken lillijke poppegies tegen de scheurraand van het schriefblok.

Dan gniffel ik van glunigheid en tekörtschieten want ik bin gien held en gien lustmoordenaar. Ik kan enkel uut de voeten mit ogen van zulver.

Toch begun ik alvast dizze bekentenis te schrijven want ie kunt nooit weten.

Probleemgeval

Traag wentelt ze heur op de boek en begunt zachies op mien rechteroor te knabbeln. Bedrukt kiek ik naor het pla-fond.

‘En komp dit nou allemaol in oen neiste boek?’, vrag ze dan mit een mengeling van deurzichtige ofkeer en hoop-volle behaagzucht.

‘Wat zeg ie?’, vrag ik um wat tied te winnen, want mien neiste boek is een pienlijk onderwarp. Het bestiet namelijk allennig nog maor in de verwachting van een groepie kam-meraoden en collega’s die ik, um van het gezeur of te wezen, heb laoten weten dat het flink opschöt.

‘Of ie hier ok over schriefft’, zeg ze. Ze giet op de zied lig-gen en schikt heur börsten zo veurdelig meugelijk.

‘Eigenlijk maj dat niet vraogen’, mompel ik in de hoop dat het raodselachtig genog klinkt. Een toezegging liekt mij niet goed en butendes niet in overienstemming mit de auto-nome bevoegdheid van een schriever hum vrij te bewegen tussen Wahrheit und Dichtung. Tuurlijk ken ik die literaire smoes.

Botweg ‘nee’ zeggen komp mij nou evenzogoed ok niet van pas en zölfs ‘lichtkaans’ liekt mij te vrijblijvend, want ik weet wel zowat zeker dat mien aanwezigheid in heur bedde minder te maken hef mit mien fysieke kwaliteiten, as wel mit heur verwachting te worden verheven tot onstar-felijk proza.

Veurzichtig dus. Dat mag oe wat pragmatisch in de oren klinken, maor ‘wie zonder zonde is, hij werpe de eerste steen’ en butendes, hebben is hebben en kriegen is de kunst.

Ik vluuk in stilte. Meer nog as veur een week of wat heb ik er gien idee van waar het boek precies over mut gaon.

‘Waar giet oen neiste boek eigenlijk over?’, vrag ze.

‘Och’, zeg ik zo bedachtzaam meugelijk en vol de haanden traog in de nekke, ‘och, in grote lijnen over de zin van het bestaon en dat dan toegespitst op het spanningsveld bin-ding versus onthechting onder, op het oog, alledaagse en persoonlijke omstandigheden, maor dan wel geabstraheerd naor een algemene weerde.’

Ik stao der zölf van te kieken. Zeker in bedde bin ik, in het algemien, gien praotiesmaker.

‘Klinkt interessant’, zeg ze. ‘Ie kooimt zeker uut een gerif-fermeerd nust?’

Dan trekt ze het laken op tot an de kinne en mompelt dat ze nou wel even een uurtie slaopen wil.

Klaorwakker lig ik naost heur mij zörgelijk of te vraogen of ik ooit nog wat op papier kriegen zal, laot staon wat onstarfelijks.

En toch was ik echt enthousiast ewest, een paar weken geleden.

Maondenlang had ik al rond-elopen mit mien neiste boek zwaor op de nekke. Waor mus ik in vredesnaam over schrieven?

En toen iniens! Maak van oen zwakheid net juist oen starkte, flitste het op een aovend, nao uren van vertwiefeld piekern, deur mij hen.

Ja verrek, waarom zul ik eigenlijk niet dat raodeloze zuken naor een geschikt thema simpelweg tot het leidend motief verheffen. Een golden idee. Een boek schrieven over het stoere proces van een boek schrieven. Compleet mit identi-teitscrises en de loutering van de ziel. Over de zin van het bestaon dus.

Ik wus ok mitien wat erveur neudig was. Ik zul op reis mutten – een queeste – en van dag tot dag de krampachtige worsteling van het lichaam en giest beschrieven tegen de exotische achtergrond van verre streken. In prachtige vol-zinnen zul ik het onvervuld verlangen naor een centraal thema in mien bestaon gestalte geven en het uutheemse decor zul daorbij ofwisselnd een schrijnend contrapunt en een koesternde symbiose vörmen mit het gemis.

Ik besprak dus onmiddellijk een bungalow in De Huttenheugte.

Veur niet minder as een dikke week maor mitien. Dat leek mij voldoende veur ien boek.

De eerste dag in De Huttenheugte, gustomern, was zo veurbij. Ie pakt uut, leest nauwkeurig dreimaol de kampregels, pro-beert de videoveurziening, kuiert wat en steekt de open heard an. Veul kwam der wieder niet.

Logisch. Indrukwekkend proza viendt pas nao wat gewen-ning de weg naor buten. Ik was niet verontrust deur de ledigheid van de eerste aovend en butendes, der was een indrukwekkende film op de videoveurziening.

Vanmörge, het weer was um over naor huus te schrieven, weur ik al vrog wakker en besleut er mitien maor fors tegenan te gaon.

Een endtie kuiern um de zintugen te scharpen. Het leverde mij niet mitien een compleet fragment op, maor het gekwinkeleer in de grune anplant was alvast wat um te onthouden. En hetzölfde göld veur de uutdijende kringen in het loodgrieze water van het kleine meertie toen ik er een paar stienen in gooide.

Ik wus nog niet waarveur, maor dat het een krachtige metafoor zul wezen veur het ien of aander stun wel vast. Wies mit de oogst van die eerste ontdekkingstocht zette ik de pas derin op de weg weerum naor de bungalow.

Dommiet zul ik um te begunnen een flinke pot koffie zet-ten, stevig ontbijten en dan mien varse indrukken an het papier toevertrouwen.

Toen ik vlak bij het huusie was, zag ik dat de bureen ok al op waren. Dat wil zeggen, in elk geval de buurvrouw. Mit de haanden in de buzen stun ze roerloos in het zunnegie te leunen tegen de veurgevel van de bungalow.

Ik höl de pas een beetie in en stelde verbaosd vast dat ze veul weg had van de mysterieuze vrouw die ik nog mus verzinnen, maor waarvan ik mij al wel heilig veureneumen had heur een belangrieke rol te laoten speulen in mien neiste boek.

Bliksem, dat zag er veulbelovend uut. Ik kun mij niet heu-gen ooit eerder bij het kuiern zoveul potentiële literatuur

op-esneuen te hebben. Nee, dat boek was zo gepiept. Dat schreef zukzölf.

Fluitend zette ik koffie, at twei boterhammen meer as aans en scheuf tegen een uur of tien vastberaoden achter de typemachine.

Het gekwinkeleer en die uuttijende kringen in het water heb ik maor even elaoten veur wat ze waren en mij mitien op die vrouw estört.

Nou is het probleem mit een mysterieuze vrouw in de literatuur dat, in tegenstelling tot de lezer, de schriever vanof het begun toch op zien minst wel een vaag vermoeden mut hebben van heur omstandigheden. Waor bliej aans mit de plot-ontwikkeling?

Ik had gien flauw idee. Vanzölf maakte ik wat antiekenings over heur meugelijke leeftied, burgerlijke staot, beroep en aandere eigenaordigheden, maor op de ien of aandere manier zag het er allemaol te bedacht uut.

Ik reup mijzölf tot de orde. Niet onmiddellijk resultaat willen zien, maor eerst grondige research bedrieven.

Neisgierigheid is het begun van alle literatuur. Observeren en concluderen.

Een probleem daorbij was de wieze waarop ze de bungalows ebouwd hebt in De Huttenheugte. Gien enkel redelijk uutzicht op de buren.

Kuiern dus. Vief, zes maol kuiern. Het begun en het ende dee ik elke maol stapvoets. Het tussenstuk op een draffie om gien tied te verliezen.

Ze was op het terras gaon zitten. Van keer tot keer zag ik heur, halfverscheulen achter de struken, andachtig zitten lezen. Allennig.

Of de buurman was een liefhebber van uutslaopen of...

Nee, dat leek mij haost te mooi.

Barre bevredigend waren mien observaties wieder niet en butendes, mien conditie begunde mij tegen te warken.

Hichterig en zwietend leut ik mij nao de zeuvende ronde op de baank vallen en overweug een aandere strategie.

Verduld. Grootheden as Hemmingway waren mij derin veuregaone.

Umwille van de literatuur hadden ze het gevaor zölf op-ezöcht.

Zo kwam het dat ik, in ofwachting van de duusternis, de rest van vandage deurbracht op de baank en mij vermaakte mit de videoveurziening.

Ik heb ewacht tot het finaal duuster was. Het was niet echt kold, maor het leek mij toch beter um mien wiendjack derbij an te doen. Butendes kun ik dan in de buze ok een zaklochie, een endtie touw, een mes, een opschriefboekie mit penne en mien kompas kwiet. Dat mag overdreven lieken, maor Hemmingway gung ok niet zunder zien gerak naor de Kilimanjaro.

Ik bin achter de bungalow langs esleupen en veurzichtig op haanden en voeten langs de coniferen naor heur venster ekreupen. Half in de bienen loerde ik langs het kozien. De adrenaline broesde mij deur de pokkel. Dit was nog ies schrieven.

De buurvrouw zat op de vloer mit de rugge tegen de baank te lezen. Vlak veur de open heerd. En in gien velden of wegen een buurman.

Ze was mooier, zag ik, nou ik heur nauwkeurig bekieken kun, as de mysterieuze vrouw die ik nog verzinnen mus.

In staodigan uuttijende kringen nam ze mij in beslag en het was haost of ik ok wat heurde kwinkeleren.

Zeker toen ze, daor veur de open heerd, het ien en aander uutdee. Ik verschikte een beetie van plek um de research nog beter te kunnen bedrieven.

Iniens stun ze op, rekte heur uut en leup de badkamer in.

Ik heurde water lopen in de badkuup. Ze kwam even

weelum de kamer in. In een hiele mooie löshangende

peignoir. Die ze zomaor van de scholders glissen leut.

Op dat moment wus ik wat mien centrale thema was. Ik

zuchtte diep. Een leidend motief um u tegen te zeggen. Ik sleug de haand veur mien mond.

Toen was ze iniene weer uut het zicht. Het bleef stille.

Hiel stille. Ik heurde zölf het water in het bad niet klot-

sen. Net zat ik mij of te vraogen of ik mien queeste dizze

nacht nog wieder zul duren deurzetten, toen ik mit een

vaag besef van zeerte de nacht volledig duuster vuulde

worden.

Het bonkte mij deur de kop toen ik wakker weur op de baank in heur bungalow.

Dat kwam, zee ze wat verontschuldigend, deur de kruimeldief waormit ze mij buten gevecht esteld had. Of ik trouwens wel vaker stiekem naor vrouwlu loerde.

Ik heb heur uutelegd dat ik schriever was en op reis um inspiratie op te doen veur mien neiste boek en dat ze dit

veural niet verkeerd begriepen mus, maor dat het gewoon

research was. Zij was veur mij een soort proefopstelling.

Zokswat as een borrelnde substantie in een reageerbuis.

Mit dat ik het uutsprak wus ik al dat het een metafoer van niks was.

‘Wordt het een detectiveroman?’, vreug ze.

Ik ontplofte zowat. Het zul literatuur worden. Mien

levenswark.

‘Hmm.’ Ze nikte en leek geïmponeerd.

Nao drei borrels zee ze dat ik net zo goed kun blieven nou

ik er toch al was en dat het lichtkaans ok beter zul wezen

um maor op bedde te gaon nao zoe’n dreun op de harsens.

Der zat een beste bult, dat is waor, maor wieder had ik er

weinig last meer van. Toch leek het ok mij overdreven um

nou nog naor huus te gaon.

Naost mij lig ze te slaopen en ik kiek naor heur prachtige

scholders. Hoe gek het ok klinken mag, der bekröp mij

een gevuul van verbittering. Ja, het was hemels mit heur.

Werachtig, ik wil niet schroeten, maor het kwam meer in

de richting van een dondernde symfonie as van zacht

gekwinkeleer. Uuttijende kringen in het water? Kom nou.

Een branding bij wiendkracht tien.

Toch verbittering en ok verbijstering um het paradoxale

probleem waorin ik mijzölf hier weerum vien.

As ik er niet over schrief, raak ik heur lichtkaans kwiet.

Maor as ik mien neiste boek der wel an wijd wet dommiet hiel Drenthe dat ik in De Huttenheugte een klap mit een kruimeldief kreeg. Literatuur bedrieven is niks niet makkelijk. Ie staot zo gauw allennig of veur gek.

De moordenaar en de moord

(hoofdstuk 2 uit Tammo Tiesing en het liek op zolder)

Vrijdagmiddag, even over vieve. De moordenaar leut zien slachtoffer veurgaon op de smalle trappe. Een geste waar hij nao veer treden al spiet van had. Mit ofgriezen keek hij naor de voeten veur hum. Het slachtoffer had twei verschillende sokken an. Een griesblauwe en een grunblauwe.

De moordenaar schudkopte. Hij miende daj der onverbetlijken bij hadden.

Toen ze boven waren deu hij het locht an en trök een kaste lös. Hij nam een bladziede uut een dossier. Dat overhaandigde hij an het slachtoffer.

‘Lees het maor ies’, zee hij op een lakonieke, maor ok wat samenzweerderige toon.

Intied dat het slachtoffer stun te lezen, pakte de moordenaar mit de rechterhaand in alle rust de strop die klaar lag op een kast. Die strop zat an een touw dat over een zwaore katrol leup die an de nokbalk was bevestigd. In zien linkerhaand nam hij het aandere uutende van het touw.

Weloverweugen, snel en geruisloos legde hij de strop um de hals van zien slachtoffer en zette hum toen schrap um het touw in ien raom strak te trekken over de katrol. Hij wus dat hij meer as twintig kilo zwaorder was dan het slachtoffer. Hij kun het daarom mit gemak an. Het slachtoffer schöpte en spartelde vanzölf, maor was vrijwel mitien mit de voeten lös van de vloer. De bladziede uut het dossier dwarrelde daal.

Het lichte hijgen van humzölf en het geritsel van kleren was alle geluud dat ze meuken. De moordenaar trök deur tot het slachtoffer zoe’n veertig centimeter boven de grond hung. Toen wachtte hij een zet.

Hij zag dat het slachtoffer zien haanden nog naor de strop probeerde te brengen, maor wus ok dat het allemaal te vlot egaone was um er nog wat an te veraandern. Het duurde niet lange of de narms völlen slap langs het lief. Nog een paar schokken in het lichaam. Daornao een soort snik die leek op een gesmoorde rochel.

Toen was het slachtoffer dood.

De moordenaar zette het touw mit een kunstige knup vast op het klampiezer an ien van de spanbienen en nikkopte even goedkeurend. Het slachtoffer had de brille nog gewoon op. Zölf recht op de neuze. Het was snel en schoon wark ewest. Zo deu hij de dingen graag.

Hij wus dat de mieste meinsen hum kenden as een tamedijk joviale vent mit oog veur aanderms zörgen. Zien kille kaante höl hij goed verbörgen. Wolf in schaopsklere, dat was zien rol. Hij geneut ervan as ze derin tuinden. Dan vuulde hij hum onoverwinnelijk.

Niet dat hij geneut van de moord. Het mus domweg gebeuren. Zien bestaon kwam in gevaor. De moord was enkel een kwestie van overleven. Maor het mus gien rotzooi worden. Kalm en doeltreffend had hij edaone wat neudig was.

Evenzogoed vun hij het sneu veur het slachtoffer. Een gevaorlijke gek, maor gien rotzak. Hij zag hum zachies hen-en-weerden bungeln. Even vuulde hij een weeë ste in zien mage en dwung humzölf an komende zondag te deinken as hij de boot uut de winterstalling halen zul. Poetsen en optugen. Daor had hij nou echt zin an.

Uut de buutse haalde hij een paar rubbern haandsen. Gien doktershaandsen, maor grote gele huusholdhaandsen. Die aj in elke supermarkt kopen kunt en waor aj gemakkelijk inschoeft. Hij controleerde de buutsen van het slachtoffer. Hij nam de mobiele tillefoon, die hij antröf, even in de haand. Een ogenblik leek hij te twiefeln, maor toen stopte hij het apparaat weerum. Vervolgens gung hij naor de hoek van de ruimte en pakte een stoel van een stapel under een laken. Hij leup ermit naor het slachtoffer en scheuf de rugleuning van de stoel tussen de gespreide vingergers. Hij drokte de vingertoppen an. Daornao veegde hij even mit de zitting langes de schoenzolen van het slachtoffer. Toen legde hij de stoel op de kaante op de vloer. Hij keek nog een keer en verscheuf wat an de stoel. Daornao pakte hij de bladziede van de vloer en steuk het in het dossier dat hij weer opbörg in de kaste. Die kaste sleut hij.

Toen leup hij de trap of. In het kantoor van het slachtoffer deu hij dat wat hum neudig duchtte um het zo te laoten lieken dat het slachtoffer gewoon naor huus egaone was. Van het buro nam hij een vellegie papier waor wat antiekens op stunden. Hij glumlachte even toen hij ze las en steuk het vellegie bij hum. Mit de overjasse en de aktetas van het slachtoffer gung hij weer naor boven. Bij het deurziken tröf hij der niks in an dat zien interesse had. De aktetas zette hij op de vloer naost de stoel. Keurig recht naost de stoel. Daornao keek hij rond mit de overjasse in de haanden. Hij gnees zowat hardop toen hij de jasse netties an een roestige spieker an ien van de spanten hung. Even veegde hij over de scholder van de jasse. Niet dat er ongerechtigheden op zaten, maor hij vun het een mooi en dramatisch gebaar.

Hij knipte het locht uut en leup naor beneden. Op de trappe trök hij zien haandsen uut, stopte ze in de buutse en keek op zien horloge. Even veur half zesse. Het was gebeurd in minder as twintig minuten. Hij leup op zien gemak weg. De moordenaar miende dat hij tevreden wezen kun.

Uut het zadel

(uit: *Dörpsstraot Oes dörp*)

Wat meer beweging kun gien kwaod, had de dokter ezegd. Daorum schafte Hip hum een racefietse an. En wat later ook een broek mit een zeemleren kruus. Dat scheelde wel in de rauwigheid van ondern, mar het zadel bleef Hip plaogen. De eerste maol schruk hij hum dood. Toen hij nao twintig kilometer stief deurtrappen van de fietse sprung, bleek het hiele zaakie gevuulloos. De kiender mochten dan het huus al uut wezen, daorum huufde zien jongeheer nog niet in de vut. Truida zul dat ook niet waardenen.

Sleuteln dan mar. Het zadel een tikkie hoger? Een beetje leger? Wat meer veurover?

Het kun gien pochen lieden. Toch mar naor de fietsenmaker. Eerst wat umdauweln bij de neiste modellen. Tot er gien aandere klaanten meer in de zaak waren.

Dat het zadel zien levensvreugde in de weg zat, mompelde hij tegen de fietsenmaker.

Die nikkopte mitien. Platzak! Bekende kwaol. Nou, daar had hij wel wat veur.

Stongelokkig peddelde Hip op huus an. Op een zadel mit een speciale gleuf. En vanof dat moment speuten de kilometers hum under het gat vandaon. Eerst allennig op zaoterdag en zundag. Toen ook op deurdeweekse dagen. In alle vrogte. En 's aovends weer.

Vief rondties keihard over de ruilverkaveling. Makkelijk zat.

Veurige maond las hij in de kraant dat ze veur liefhebbers een reize organiseerden. Naor Frankriek. Alpe d'Huez op. Samen mit Hennie Kuiper, die dizze tour-etappe twei maol wun.

Op dat moment wus Hip wat zien bestemming was. Zien lust en zien leven.

Hij trainde as een biest. Alles mus der veur an de kaant. As Truida in bedde anminnig weur, zee Hip dat hij de schade inhalen zul nao Alpe d'Huez.

Vannacht kreeg hij het er iniene te kwaod mit.

De eerste drei van de ienentwintig haorspeldbochten reden ze nog mit het hiele peloton. Mar staodigan mussen welken lössen. In de twaalfde bocht demarreerde Hip zomar uut het wiel van Hennie Kuiper. In minder as gien tied had hij tweihonderd meter te pakken. Hij gung deur. In een prachtige cadans. Het volk juichte. Toen Hip de leste bocht veur de top inreed, begunden der karkklokken te bimmeln. Zien heufd weur leeg en lochtig. Boven stun een pastoor te wachten. Toen Hip ofstapte, glumlachte de man en stak zien haand uut: 'Moi, ik bin Petrus. Welkom.'

Dick Blancke [1952]

Dirk Blancke is geboren en opgegroeid te Schoonebeek. Na de ulo een vierjarige mbo-opleiding voor vormgeving in Utrecht. Vervolgens de opleiding mbo-sociaal-cultureel werk in Hengelo. Werkzaamheden: jeugdwerker in Schoonebeek en Borger; groepsleider in Emmen (Boddaertcentrum); parttime pr-medewerker cultureel centrum; Drentse bijdragen voor Radio Noord; vervolgens een eigen meertalig kinderprogramma. Vanaf 1989 redacteur/verslaggever cultuur bij Radio Drenthe. Woonde achtereenvolgens in Nieuw Zwinderen en Linde en verhuisde in 2001 met vriend naar Arles sur Tech in Frankrijk.

Begon als dichter met maatschappijkritische liedteksten (o.a. tegen dumping atoomafval in Drentse bodem) voor rock-theaterband Turf Jenever en Achterdocht. Reageerde onder pseudoniem met homo-erotische poëzie op een *Roet*-nummer over liefde. Later openlijk. Baande zo de weg voor oudere schrijvers als Reijntjes en Nijenhuis.

Schreef verder kinderverhalen en diverse, succesvolle wagenspelen. Werkte mee aan de Hunebed-Turbo-Show (zie bij Veenstra en Kool). Enige tijd redacteur van *Roet* en secretaris van de Drentse Schrieverskring. In de jaren negentig schreef hij Drentstalige columns in het *Nieuwsblad v/h/Noorden* en in *Maandblad Drenthe*. De laatste tijd vanuit Frankrijk bijdragen aan *De Taolkraant* van Drentse Taol en Het Drentse Boek. Werk van hem werd opgenomen in *Drèents kienderboek* (Zuidwolde, 1984) en enkele bloemlezingen.

Boekpublicaties: *Samen kuj een hieleboel* (spannend kinderboek, 1986); samen met de tekenares Trudy Kramer *Kobus Knien op pad met Ad de Kat* (prentenboek, 2000), waarvan ook een Groningse editie verscheen; *Tattoo op mien scholderblad* (lied- en verhalenboek met cd, 2001). Samen met tekenaar Ben Huisjes het stripboek *Ellert en Brammert, twee Drentse donderstienen* (2004).

Cyclus 'Waor vind ik hier mien woord'

Waor
vind ik hier
mien woord
verweid op Antwerpse kasseien
al dwelend langs de leien
in kroeg
in kathedraol
de kraomen an de markt
de kinder in de straot
de mannen van mien soort
waor vind ik hier
mien woord.

Vind
ik het hier
in Belgisch bierelieren
en de chanson
van romplomplom
de traon (die blinkt
as iene zingt
dat elkien iene
neudig hef)
in d'ogen van een vrouw.
Hef zij verlet
is dit nou wèens
of is dit echte smart.
Of hebt ze 't mij
weer lapt,
verzoep ik mij
in traonen
van een
krokodil.

Vind
ik mien woord
in klaore kinderstemmen.
De kathedraol,
het orgelend kabaol
wat an komp buldern
over kale banken
mij metsleurt
en dan langzaam overgiet
in zachte klanken.

Bint
het de woorden
op de kraom
as waterzooi en zwarte beule
loze vinken, bloedpens
kalfskop in tartaresaus
zoas wij
woorden wiet as
watergruwel, stip in 't gat
en laot ik niet vergeten
de broene bonen
daor oes Bartje
niet veur bad.

De jongs hier
draagt op kaolde mörgens
nog körte boksen
van zwart rib
waor bienen
broen oetsteekt.
Zit daor dan diep
een woord verbörge
dat blif bestaon
as 't ienmaal
schreven is.

De lege straot
de loeken deel
veur disco's, bars
en kroegen veur sjanetten.
Zit daor dat woord
wat as ik zuuk
of blif het stoeken
in mien ströt
bij 't anzien
van die man,
zien pruuk wat schief,
de vette knipoog
van zien valse wimperogen
en stief van draank
kan hij gien stap
verzetten.

Zit dan het woord
in vlukend felle hotelkleuren
het smalle bed
veur ien persoon
waor as ik lig
allennig hier
en do
allennig daor.

Is het
dat woord van trouw,
het zachte flustern
straks

'k heb op je wacht
ik hol van je
en alle dagen
heb ik an je dacht
ik heb je lief.

Is dat
het woord
daor ik op wacht?
Is zölfs ien dag,
ien nacht teveul
um je van mij
te scheiden
en kan ik niet allent,
kan ik allent
mar met oes beiden.

Het hokkie

(fragment)

'Ik neem hum met hen huus. Dan kan ik hum daor verzör-gen.'

Mit 'nkander gungen ze naor Mik zien huus. De schuur-ties achter het blok langes. Het smalle tuunpad langes.

'Mien sleutel zit in mien jasbus, pak hum der even uut Moniek.'

Moniek kreeg de sleutel. Ze dreide de achterdeur van 't slöt.

Mik zien mamme was niet thuus. Zij warkte bij een boe-kenzaak in het centrum. Mik was vaak allennig thuus. Hij was dat zo wend.

Zien pappe en mamme waren scheiden. Drie jaor leden. Acht was hij toen west. Veul had hij der toen niet van snapt. Pappe was der niet meer. Dat betekende dat hij 's nachts niet meer wakker weur van de ruzie op heur slaopkamer. Eerst zacht gemopper... aal harder. Vaak schrouwden ze op 't lest. Mik trök zien kopkussen over de oren. Töt dat de deur met een harde klap in 't slöt vuul. 't Gescheld was dan over.

Mar hij heurde zien mamme wel zachies schreien. Toen pappe vot was, was dat veurbij.

Wat nei was, was dat hij alle veertien dagen ophaald weur deur Pappe.

Pappe woonde weer in 't dörp waor as hij vrogger woond had. Zaoterdags en zundags was Mik dan bij hum. En de aandere twaalf dagen was hij bij Mamme.

Wat hij daorvan vun, daor huufde gieniene naor te vrao-gen. Daor praotte hij niet over.

De kinder kwamen deur 't schuurtie binnen. Leupen toen naor de keuken. Mik huuld het doefie nog aal vast. Moniek pakte een doek. Zij maakte die nat met lauw water uut de geiser. Mik spreide de vleugel van 't diertie uut. Moniek waste veurzichtig het bloed uut de veren. Die zagen der toesterig uut. Willem en Richard stunden der met de neus bovenop.

Toen Mik de vleugel lösleut, zakte die slap neer.

Mik deed 't nog een maal. Slap, zunder kracht, bleef de vleugel naast het liefie van de veugel hangen.

'Hij kan wel verlamd wezen. Dat zien spieren kapot bint.'

'Hoe komt zien vleugeltie zo kapot?', vreug Richard. 'Zul een aander dier hum anvallen hebben?'

'Huh..., een aander dier. Niks een aander dier. Vast en zeker de jongs van Stegink. Die zit altied te pesten en te klieren.

Die hebt vast met stienen zitten gooien', zee Willem.

'Kiek es jongens', kwam Mik.

'Kiek es goed, as ik die vleugel zo vasthol, dan zie ik daor een wond. En daor zit ok een gattie.

Niet groot. Vast niet van een stien. Of misschien toch wel.

Een klein stientie. Van een katapult of... misschien wel een windbuks of zo.

En wie döt zowat? Ik wiet 't niet. Die van Stegink heb ik nooit met een buks zien. Jullie wel?'

Zij wussen 't niet.

'Weet je wat wij doen moeten? Wachtlopen, opletten dat zuks niet weer gebeurt. As de plietsie der niet op letten kan moet wij het wel doen ja', bracht Willem naor veuren. 'Ho, ho, eerst mut der wat met oes doefie gebeuren. Wel van je haalt een grote deus bij Holman?'

Holman was de supermarkt, waor iederiene zien bood-schappen haalde.

'Ik ga wel. Ga jij mee Richard? Moeten we nog wat anders meenemen? Wat eet zo'n beestje eigenlijk?', zee Moniek.

'k Weet niet. Laot wij 't eerst met wat stoetekrumsels en water proberen. Mar haal nou die deus mar op want ik kan niet de hiele dag met dit doevie op de arm lopen', regelde Mik.

Mik, die altied wat stil was. Een beetie op de achtergrond. Die altied alles regeln leut deur aandern. Die altied alles wel goed vund. Diezölfde Mik had nou 't grootste woord. Dit vun e mooi. Dit was wat limtigs, wat warms. Het had zien zörg neudig. En dan mus je niet ronddreuteln. Dan mus je anpakken.

Moniek en Richard snelden naor Holman, de supermarkt. Die had grote deuzen zat. Ze zöchten een goeie stevige uut. Ze waren rap weerum.

'Kiek', zee Willem, 'as wij de deus van boven löslaot, wupt hij oes der oet. Mar as wij de deus hielemaal dicht doet, stikt hij. Aj een scheer hebt dan knip ik der opzied een paar mooie raampies in.'

't Duurde mar even en de doeve had een mooi huusie.

Een bord met stoetekrumsels en een bakkie water der bij in.

Mik had het doefie zo lange op de arm holden. Het trilde zachies. Het vuulde zacht an. En een beetie kleverig van het bloed.

Mik zette het doefie veurzichtig in zien hokkie.

Zo mien jong, nou rust mar lekker uut. En eet mar wat.'

Mar het doefie zat stil in een hoekie en kwam niet an het voer en niet an het water.

Lukas Koops [1952]

Geboren en woonachtig in Grolloo. Studeerde na de middelbare school Nederlands en Frans aan de lerarenopleiding in Leeuwarden. Achttien jaar leraar Nederlands in Emmen. Van 1982 tot 1987 gemeenteraadslid van Rolde; van 1987 tot 1995 lid van de Provinciale Staten voor GroenLinks. Verliet daarna onderwijs en politiek en werd programmamaker bij RTV Drenthe. Thans parttime programmamaker/presentator. Voorts redacteur van *Noorderbreedte* (tijdschrift voor Noord-Nederland).

Begin jaren negentig voorzitter van de Drentse Schrieverskring. Sinds eind jaren 1990 bestuurslid Drentse Taol, vanaf 2008 Huus van de Taol. Sinds 2007 redacteur van Roet.

Vanaf begin jaren tachtig publicaties in het Drents: poëzie en verhalen in *Roet* en poëzie in *Oeze Volk*. Vanaf 1989 columns van maatschappij- en cultuurkritische strekking voor Radio Drenthe, diverse regionale kranten en *Maandblad Drenthe*. Werk van hem is te vinden in bloemlezingen als *Maandewark, Drèentse verhaalen en gedichten* (1994) en *Van de Riest tot an de Punt* (2000).

Nederlandstalige boekpublicaties o.a.: *Ingehaald door het verleden* (het levensverhaal van een NSB-dochter, 2008); *Altijd in de buurt* (zestig jaar regionale omroep in Drenthe, 2006); *Bestemming Drenthe* (levensverhalen van immigranten, 2007); *Drenthe verdeeld* (gemeentelijke herindeling, 2009).

Drentse boeken: *Dood spoor* (poëzie, 1993), *Scholders ophaalen* (columns, 2001), *Schoeltied* (sleutelroman, 2003).

Onvoldoende

hie hef
veur vandaog
zien hoeswark
niet maakt

de boeken
lagen bij
zien vao

de schriften
bij moe

Gids

ik blaoder in
tillefoongids 28
tot ik
bladziede 176
vunden heb
waor ik
vanneis lees
koops 1
de pol 2
ien
twei
zes
vief

dit stukkje
twiefelloos
bestaon
is mooi
metnummen

Bij elk wakker worden

bij elk wakker worden
giet heur haand
vanzölf nog weer opzied
en aid maor weer
vanneis die schrik
want ok vandaog
is e der niet

levens waren
roekeloos verweven
as draoden van een spin
nou gef allent
yahtzee of rummikub
de daogen nog wat zin

alle drokte is
niks aans as vluchten
veur genaodeloos gemis
waorbij dat koken
van zu'n diepvriesmaol
niet iens het allerslimste is

dat is wat as zie zöt
as zie hum verse bloemen döt
een stee veur heur
is der hier niet
die aander gung
veel eerder
oet de
tied

Zunder woorden

deur de dreideur
tussen bijna dood en leven
schoevel ik hen binnen
naor waor a'k eerder was
bloemen moet verwachting geven
maor leeft niet lang
in dit soort kas
op slag wordt
witte wichter mooi
wekt begeerte allerdeegs
ongepaste lust

een uur is
lang veur wel
gien woorden wet
genaodeloze rust
het zwiegen verscharpt
aal meer

dan maor wat eten
en even laoter hen de hal
daor is aid wel wat te zien
en döt stilte minder zeer

nao een toertie
gao'k hen hoes
drei mij nog um
ik kom gauw weer

Te laot

het zal niet
lang meer duren
as schraole troost
veur bange uren

het veuls te roeme vel en
scharp geliende kaoken
een bolle boek
de zoere locht
het slimste is
dat natte laoken

ok 't miest intieme
bleef niet iegen
beschaomd
vernederd
blef e zwiegen
gien moed meer
veur verweer

ik dee wat mus
verbaosd en bang
o'k aans niet wus
maor wa'k 't liefste wol
dat kun niet meer

zien lippen praot
de taol is vot
het leste woord
kwam veuls te vrog
en jaorenlang
te laot

Dreum

ok zunder kaort
wet ze de tied en
daorum stiet ze even
veur half drei weer
naost de deur

in jurk en bloemenpracht
met as toegift peerdekracht
beleeft ze ok dizze dag
vanneis heur dreum
votstopt in gerevel
over snit en kleur

woorden as
pleisters op de wonden
de boetenkaant bedekt
zodat gienien wat markt
van wat der binnen braandt

de tied mot dood
de dreum as zute
zeerte tussen berregoed
en eerpelmaand

bedankt voor de
onvergetelijke
dag

Cultuurbarbaren

Je zult maor cultuurliefhebber wezen en in Drenthe wonen. De neiging um zo gauw meugelijk te verhoezen is dan amper te underdrukken. Gemientebestuurders in dizze contreien sjouwt zuch het vuur oet de sloffen um bedrievigheid binnen de grèenzen te kriegen of te holden, maor as het um kunst en cultuur giet geeft ze niet thoes. Nim nou Assen met as veurbeeld het Centrum Beeldende Kunst. Het gebouw waarin de Kunstoetlien zit stiet op instörten en die Kunstoetlien verhoest nou naor een zolder boven een winkel.

Gevolg is dat der gien ruimte meer is veur exposities en dat volk met een handicap het in het vervolg wel kan vergeten um een kunstwark oet te zuken. Wat döt het college van B&W um dit te veraanderen? Niks. Nul komma nul. Ok in Zuid-Drenthe regeert cultuurbarbaren. In Hoogeveen giet het museum De 5000 Mörgen een jaor dicht en in Zuidwolde kreg het bestuur van museumboerderij De Wemme nog maor de helft van de subsidie van het ofgelopen jaor. Aj bedèenkt dat dit museum nog niet zo lang leden ofbraand is en dat via allerlei acties het volk op dit moment perbeert um geld bij mekaor te kriegen veur de wederopbouw, dan moej as gemientebestuurder wel een geweldige plaank veur de kop hebben um met zu'n bezunigingsveurstel te duren kommen. Het kan ok aans. Overall boeten Drenthe wordt prachtige initiatieven geboren en met een beetje bezieling, creativiteit en moed kunt daor interessante Drèentse varianten op bedacht worden. Varianten die toeglieks goed bint veur het opkrikken van het Drèentse gevuul van iegenweerde. Op de Utrechtse vekaansiebeurs prissentert het Noord-Nederlands Bureau veur Toerisme een Mulisch-arrangement. Dat arrangement bestiet oet een route die langs de plekken giet die in Mulisch' meesterwark 'De ontdekking van de hemel' wordt beschreven en op de hotelkaomers waor aj de nacht deurbrengt lig een gesigneerd exemplaor van dat boek op het nachtkassie. Een schitterend initiatief, maor wij hebt Mulisch hielemaol niet neudig. Wij hebt oeze iegen grote schrievers die internationaal tot de verbeelding spreekt. Wat dacht je van een Reijntjes-arrangement met as inspirerend underdiel een schitterende wandelroute langs de weg van Spier naor Wiester of een poëtisch hoogtepunt as 'Achter oen ogen' van Marga Kool naost het berre? En wat te dèenken van een erotisch verwenarrangement an de haand van het wark van Gerard Stout met veur de homo-seksuele doelgroep as toegift een bundel liefdespoëzie van Gerard Nijenhuis? Der bint veul meer literair-toeristische attracties te verzinnen an de haand van het wark van Drèentse grootheden as wij maor ies wat minder bescheiden waren.

Ok de muziek kan oes wieder helpen. Veur het eerst in de geschiedenis döt een lied in de Friese taol met an het Nationale Songfestival. De oetstraoling van dit initiatief is gigantisch en niet veur niks stak de gemiente Leeuwarden

de vlag oet toen dit bekend weur. Friezen kent teminnen de betiekenis van heur iegen cultuur.

Het hiele Leeuwarder college van B&W is dommiet in Rotterdam bij de finale. Ok hier laot wij kaansen liggen. Dielnaome van het duo Snaoren, Janke Bulthuis en Tiny Klomp of Titt'n maokt elke aandere dielnimmer an dit songfestival volstrekt kaansloos, maor in Drenthe bint gien wetholders die heur nak duurt oet te steken veur dizze muzikale virtuozen en al hielemaol niet veur het Drèents. Ok op dit gebied bin wij weer veuls te bescheiden. Mien hoop is nou vestigd op cultuurgedippeteerde Margriet Brink. Die gaf kös an dat zij het systeem van de toekenning van de culturele pries van Drenthe wil veraanderen. Ze suggereerde dat die pries niet meer elk jaor oetreikt huuft te worden en ok dat het geldbedrag dat er bij heurt wel wat hoger kan as de viefdoezend gulden diej nou as winnaor kriegt. Vlidden week tröf ik heur in een café en zoas dat op zu'n plek laoter op de aovend wel ies vaoker gebeurt; ze nam mij in vertrouwen. Ze vertelde mij dat ze een week eerder in Friesland west was en dat ze daor heurd har dat schippers van Friese Skûtsjes in het vervolg het Fries moet beheersen um met te kunnen doen an het Skûtsjesilen. Margriet was raozend enthousiast over dit initiatief en het bracht heur vortdaolijk op de gedachte um op dizze wieze ok een krachtige impuls te geven an de Drèentse cultuur in het algemien en de Drèentse taol in het bezunder. Dat daormet het gevuul van iegenweerde van de autochtone Drent ok met sprongen umhoog zal gaon is volgens de gedippeteerde een bezunder weerdevol bijkommend effect. En toen vertelde ze mij heur schitterende plan. Het betreft die culturele pries van Drenthe. Dat idee van die tweejaarlijkse toekenning en van het verhogen van het geldbedrag is niks aans as flauwekul. Een geraffineerde ofleidingsmanoeuvre. Ankommende week zal ze op een persconferentie onthullen waor het warkelijk um giet, maor mij vertrouwde ze dit alvast toe. Allent Drèentsprotende mèensen komt in het vervolg nog in anmarking veur die culturele pries van Drenthe. Daornaost is der nog ien belangrieke veurweerde: je veuolders moet al vanof 1900 in Drenthe woond hebben. Kiek, dat bint nou bestuurders naor mien hart.

Ton Peters [1952]

Cornelius Antonius Peters. Geboren en getogen in Dieren (Gelderland). Na de middelbare school onderwijzersopleiding in Doetinchem. Vanaf 1973 onderwijzer in Gorinchem en Assen.

Sinds 2002 docent wiskunde en geschiedenis aan het Nassaucollege in Beilen. Woont sinds 1983 in Elp.

Ton Peters publiceerde vanaf 2001 in De Tweede Ronde, hij maakte literaire radioprogramma's voor RTV Drenthe, is animator van diverse literair-culturele evenementen, tekstdichter voor cabaretgroepen en ook sonnettenschrijver (en soms ander werk). Sinds 1989 redacteur van Roet, waarin hij recensies schrijft over Drentse literatuur en zijn Drentse collega's vooraan in en stimuleert tot het schrijven van vormvaste lichte verzen. Zo publiceerde hij in 1992 onder het pseudoniem Otto van Gelder het aloude Ellert & Brammert in de door drs. P. geïntroduceerde ollekebolleke-versvorm.

Boekpublicaties, waaronder bibliofiele uitgaven: *Lessen in gespletenheid* (1995), *Paradijs van akentassen* (1996), *Repnik* (1997), *Delta voor Delta* (2005), *Linge II* (2005). In het Drents: *Dörpsstraot Oes Dörp* (met Jan Veenstra, boekenweekkredo 2009).

Lof der traagheid

1.

'Wat denkt ze in 't westen van een Drent?
Kiek, dat is nou een loze levensvraag
waorop de miesten wel een antwoord kent

Ze vindt oes daor natuurlijk veuls te traog
en rent, as wij an gistern begunt,
gauw deur de leste uren van vandaog

Toch is dat nou precies oes sterke punt
die traogheid is gien angeboren kwaol
maor juist de kunst waor wij met verder kunt'

Hier underbrak de spreker zien verhaol
en keek hiel zölfverzekerd in de zaol

Lof der traogheid

2.

Hier underbrak de spreker zien verhaol,
dat har hij veur de spiegel rippeteerd,
en keek hiel zölfverzekerd in de zaol

D'r zat veul volk, van strak geriffermeerd
langs hier en daor wat lössies katteliëk
tot lu die heur tot nix hadden bekeerd

Maor godsdienst har gien vat op 't publiek
ze waren deur wat anders saomenbracht,
heur financiële toestand was kritiek

Daorum har iene dit congres bedacht:
wij komt der saomen oet op eigen kracht

Lof der traogheid

3.

Daorum har iene dit congres bedacht.
De spreker van zopas nam weer het woord:
‘Wij komt der saomen oet op eigen kracht,

de winstgrafiek hef zuk de grond in boord
maor toch is der een oplössing waormet
der weer verdiensten an de einder gloort

Het is hoog tied dat we de tied stil zet,
veurgoed een ende maakt an vrog of laot
en dikke winst haolt oet de traogheidswet.

In ’t westen telt allent hoe hard aj gaot
dus zörg wij veur een tiedloos risservaot.’

Lof der traogheid

4.

‘In ’t westen telt allent hoe hard aj gaot
en is de rust een zeldzaam kostbaor goed
dus zörg wij veur een tiedloos risservaot’

De spreker was nou ‘in the winning mood’
veurspelde alleman een riek bestaon:
‘Wat daor ontbrek, heb wij in overvloed

een hunebed, een zweethut met sjamaon,
dat is de ieuwigheid die ze graog ziet
in stee van neis verpakt in cellofaon,

wij staot hier stil op elk gewenst gebied
en helpt ze veur wat geld graog oet de tied.’

Suze Sanders [1953]

Suze Sanders is geboren als Albertien Hof te Goes in een Drents gezin. Groeide op in Rotterdam en Pijnacker. Hoorde Drents spreken door ouders en familie. Na de hbs eerst een jaar pabo, daarna studie directie-secretaresse. Werkte enige tijd bij scheepvaartmaatschappijen, eerst in Rotterdam, later een jaar in Oslo. Ging daarna in Groningen Noors studeren. Trouwde en studeerde in 1989 af.

Vanaf 1986 volgde ze taal- en literatuurcursussen van Radio Noord. Publiceerde vanaf dat jaar in *Roet*: vooral Drentse maar ook Nederlandse gedichten en Drentse vertalingen van Noorse poëzie en verhalen. Nederlandse vertalingen verschenen ook in het tijdschrift *Raster*. Kinderpoëzie van haar hand verscheen in *Oeze Volk*. Ontving in 1991 de Reyer Onno van Ettingenpries en was in 2004 de eerste winnaar van 'Dichten in 't zand' op Vlieland.

Enige tijd bestuurslid van de Drentse Schrieverskring en korte tijd redactielid van *Roet*. Werkte voor Radio Drenthe: columns en redacteur van Dichter van de maand. Vertaalde *Een poppenhoes* van Hendrik Ibsen uit het Noors. Leverde gedichten bij het grafiekproject *Anders gesehen - Anders gezien* (Kiel Edition Sommer, 2006) en schreef *Drie Drentse gedichten voor koor en orkest* (Carlos Micháns/Suze Sanders), Muziek Centrum Nederland, 2008). Sinds 2010 eindredacteur van *De Taolkraant* (orgaan van het Huus van de Taol).

Boekpublicaties: *As langs de muren d'aovend slöp* (poëzie, 1992); *Een zeum van locht* (poëzie, 1996); enkele bibliotheek uitgafjes bij De Klenckepers Oosterhesselen Sub Signo Libelli Geesbrug; de Nederlandstalige bundel *Alsof de steen spreekt* (poëzie, 2001); *Langs de vloedlien van de winter* (Drentse en Nederlandse gedichten, 2006).

Lied van de rivier

an stieve stengels blös de wind meziek
 unzichtbaor schreeuwen hangt boven het waoter
 in regentakt stroomt de rivier naor laoter
 gekromde stokken priemt vanaof de diek

staccato spiekert snaovels 't waoter in
 en angeliende dood giet stiller jaogen
 op harten die gien weet hebt van de daogen
 under het spiegelvlak verroert gien vin

zaacht happend ligt de monden an het pad
 in kolde ogen valt het lèste locht
 een spiegel is gien keerpunt veur de dood

het lied van de rivier klinkt vrömd en groot
 verrötting dref op golven naor de stad
 een groet, as in een lèste aosemtocht

Laoter

het lied van de rivier klinkt vrömd en groot
 een bruggewelf umspant het met zien kraacht
 golven trekt rimpels in de gladde naacht
 en tonen siddert in de diepe schoot

an stugge strengen langs de wallekaant:
 de schepen, in heur dreumen stil verzonken
 heur longeren lig an ankers, diep verklunten
 maor onrust woelt in 't lösgetrilde zaand

verdoemd: het laand waor dreumen niet bestaot
 waor de rivier nooit weer de zee mag vinden
 waor vogels fladdert met gekörte vleugels

de vrijheidsdrang is wars van alle teugels
 de klaanken van heur lied laot zuk niet binden
 ze vindt het diepste dal, de stilste straot

Zaacht dwingend [1]

wèens jag mij 't pad weer op
 van zwaarven langs je stem en ogen
 achter zummeraovend-zun
 wat veur wereld kreup j' in vot?
 mien klaogen klinkt an dove deuren
 en kaomers kiekt zo stil weerum

kamperfoelie stiet te geuren
 tegen 'n zuut heui-decor
 op 'n vloer golft zaacht je scharre
 'n vaoge zeefdruk in pastel
 - binj daor wel bij 't open raom
 verzonken in een neie varte?

zo roerloos as je daor blijft staon
 zo smal de horizon nog – in je blik
 mien haand bereurt je, vol van schrik
 maor haost zuk vot van 't vrömde vel

dan duuster, stil, je körte knik
 - tieken daj weerum wilt gaon

Nord-west express

achter de stilte van stad in de mörgen
 lig op de grèens met het leeglaand 't station
 treinen trekt langs een verleuren perron
 slaopende zwaarvers weet zuk hier börren

nord-west express stopt met piepende remmen
 stadsdoeven haost zuk verschrikt naor het licht
 een busdoek verbaargt een vertrökken gezicht
 even verstillt in umhelzing de stemmen

vot wol ik wel, met die trein naor het noorden
 met in mien koffers een diel van mien jeugd
 is het de midzummernaacht die mij neugt?

in mien gedreum valt zwaor dan de deuren
 en de wagons overriedt alle woorden
 hier stao ik nog, vergeten, verleuren

Tussen Goes en Grunning

de letters die a'k op het waoter schreef
 verdwenen met het daolen van de zun
 gien woord wat ik toen opbewaoren kun
 gien zin die op de vloed weer bovendreef

in stoefzaand legd' ik vaast wat mij beweug
 maor ien vlaog wind verwèide al mien taol
 allèn de vogels kenden mien verhaol
 zij lazzen 't, eer de kern veurgoed vervleug

mien eigen gids weur ik in 't vrumde laand
 waarvan mij in 't verleden was verteld
 een laand waor zaand en waoter saomengaot

waor wandelaors heur sporen achterlaot
 op paden, deur een zee van kleur umraand
 waor roet en blommen wortel schiet in 't veld

Hans Heyting (unstarfelijk kind)

penseel waar kleur in rust verstramt
 pruufd deur zien oog lig
 naosmaak in 't verbliekte beeld
 rolt in krummels langs de raand

olde zeerte oet zien haand
 streelt vloeiend het pepier
 met woorden, schilderd
 as een nei gewas

zien dörp waar ik as wichtien kwam
 - veurportaol van
 waar ik 't onlaand vind –

aal weer verwacht ik
 in die doodse straoten
 een kleine bril en blond
 een liest van krullen:
 schim van een
 unstarfelijk kind

Kestanjies

ik reisde naor de hanzestad
 vun daor een taol die older is
 en wordt bewaord op plaanken stof

de wandeling langs herenhoezen
 die staotig in de kromming staot van
 waar een bocht de wegen stuurt
 weur een treffen, een cesuur
 in wat toevallig schreven leek
 een stilte waar ik met verbunden bleef

de woorden zwiegt, stief op mekaor
 tot weer een haand ze open brek
 tot weer een mond de klaanken sprek

toen ik de reis weer was begund
 naor waar de taol veraanderd was
 waren mien buzen gloepens zwaor
 vuld met kestanjes die ik vun
 op het van grui vermuide grös

en – as ikzölf – nog levend in
 een hier zo tastbaor wordend midden
 tegliek an ende en begun

Ontgruid

het dörp is mij ontgruid of umgekeerd
 achter de glaozen aandere gezichten
 of nog dezölfde, allèn meer verweerd

de hoezen die nog aal te suffen staot
 ze laot zuk tot een glömlach niet verplichten
 as ik daor kuier deur de olde straot

mien oog zöch de vertrouwde dakkapel
 mien kaomer, mien geworstel met het leven
 waar 'k daachde an wat kwam, an wat nou is

en as dan net een wolk de zun verduustert
 is 't of e knipoogt en van boven fluustert:
 geheimen bint hier veilig, kom, vertel!

een monotoon geluud dringt tot mij deur
 zo unmiskenbaor met mien jeugd verweven
 dat ik het dizze dag veur 't eerst pas heur

de treinen riedt al lang 't station veurbij
 van waoroet ik in dreumen wieder reisde
 waar in die jaoren 't eindpunt lag veur mij

de raodsels oet die tied, nou bint het feiten
 en meer bewust van wa'k hier achter laot
 bind ik mij lös van dizze olde straot

Vanneis

vanneis gung het kind het lange pad
 tot an de diek en vun de treden
 daor boven kwammen lichtkaans laoter
 vandaog de wilde dieren weer

zij was niet benauwd
 temde de leeuw die naor heur grauwde
 legde hum te slaopen neer
 en gung an boord van 't schip
 dat kwam over het blauwe waoter
 het streek de zeilen in rose schemer

het dörp kwam reur, dronken van slaop
 fakkels braandden as keersen in 't duuster
 cirkels um hoezen, strepen deur straoten
 te langeleste naor de diek

daor vaorde 't kind nog op heur schip
 de maon bijlanges deur de naacht
 en bij heur heul een leeuw de waacht

Veurbij

in dizze heldere veurjaorsnaacht
speldt lanteerns een zeum van locht
waorlangs de dag begunnen kan

tegen hoge vlaggenmasten
slat de wind aal weer het touw
wat daor doelloos hangt te wachten

dit uur is unbegaonbaor dun
ik bin het kind wat achter glas
heur aosem van de roeten veegde

en zag hoe melkwit een ballon
zuk langs mien raom verplaatste
ik vung hum met mien beide haanden

over het oetgestrekte laand
en de undudelijke wegen
die strepen tot an hoezen trekt

spuulden de golven van een meer
dat zwiegend deel kwam oet het duuster
ik zag het olde laand vergaon

en slim benauwd verbörg ik mij
achter 't gerdien, omdat ik wus:
vannaacht komp hier gien mèensk veurbij

Dodenherdenking

veur annelien en reinier

wij gungen langs de vriendelijke wegen
zo stil al op dit vrogge aovenduur
de trommelstokken roffelden secuur
het ritme dat de voeten deu bewegen

wied vot de pluim van een vergeten vuur
een vrouw stun stil op 't pad dat zij wol vegen
en boven rechtgeknipte boerenhegen
kleurde halfstok het rood-wit-blauw de muur

het stilst de jonge kerels die hier bleven
met um heur toe de prunussen in blui:
belofte van een nei begun, van grui
die heur dat uur veurgoed ontnummen is

mien haand gledt naost mij naor het jonge leven
dan gruit in mij de angst, ontsteltenis

Incident

de straotlanteerns braandt op halve kraacht
beschient de plassen in een lege naacht
in tied de regen aalgedurig valt
en 't broene blad zien weg vindt naor de grond

de smalle raomen laot gien aosem deur
een strakke liest um glaozige gezichten
verduustert alle leven, alle kleur

hiel hoog een kleine ronding in de muur
twee ogen volgt de stilte van dit uur
die vallen is as snei oet een ballon

dan sprek de brug, zo laot as nooit hierveur:
'dommit passeert een schip en scheurt het duuster'
daor gledt het, traog en staotig deur de straot
in 't kielzog fonkelt steerns, as was het zun

beneden achter 't glas verstormt gefluuster
klemt haanden ien veur ien zuk um de liesten
petretten an de muren sluit heur ogen
een olde huvering trekt deur de hoezen
en alle longeren vindt een nei begun

allèn het waokend kind, wat hoog daor stiet
zöt hoe de brug zuk over 't waoter bög
hoe wit de maon blef zweven an de kim

de stille leegte nimp de stad weer in
tot langs het raom de eerste vogel vlög

Franse zummer

diep wortelt daogen hier in grond
zoas de boom, die op de takken
bried en gruun het locht bewaort en overspaort
deur dizze naacht

as duuster zuk an stammen hecht,
stilte vlecht tussen het blaoderen van wind
en vrolijk zingen van een kind
- wat zachiesan, deur dons umhuld
zien zingen in bewaoring gef –
dan stiet daor hoog het silhouet
met toplocht, as een veilig teken

veurbij het ogenblik van dag
vliegt oelen middernaacht integen
met stille vleugelslag
en wit spant zuk een boog van locht
boven de traogheldere beken
waor vissen dreumt in d'understroom

en mét dat weer een neie dag
zuk nösselt in de hoge boom
ontwaakt het kind in 't hoes, wat stil
het locht trekt deur de smalle kieren:
een neutenbalk van streepies zun
lig wachend op de holten vloer,
een straolend blad meziekpepier

en net zo helder as daorveur
klinkt dizze dag die kleine stem
het lied is deur de naacht ontzien

De viefde dag

Dit is de viefde dag
het pas ontsteuken locht hangt
stil boven 't laand
daor, tussen dreug en nat
staot twiefelaors op hoge poten
ongewis wat heur bestemming is

deur witte roemte soest kometen
schietlood in veren
dwars deur glas
een zulverkleine spraanselvis hapt even
laoter in de locht

ik gao verkleid as grauwe gaans
op laand, dan weer op waoter
dit is de viefde dag

van Adam nog gien spoor
de stilte die hier hung weur mild
versteurd, de leegte die hier was volmaakt
evuld met rimpeling en vleugelslag.

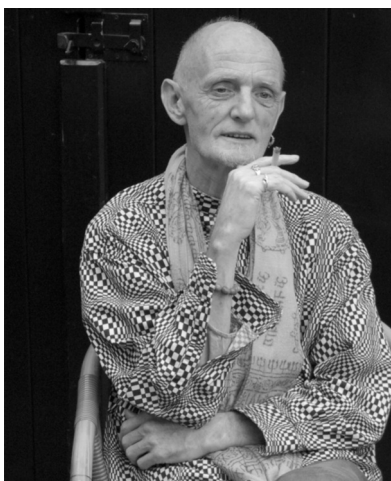
Klaas Kleine

Hij was as 't örgel
as de piepen zungen in harmonie
elk met heur eigen stem
weemoedig op de zwaore daogen
dan weer locht en speuls
deur wind edraogen
in hiete zummers an de Peperstraot

zien taol zunk deel as vruchtbaor waoter
braachde structuur in het Drèentse zaand
zoas de zee die nao de branding
kalm oetrolt over wachend laand

op zuuk naor het beste van de dingen
heul hij zien woorden
tegen het locht en in het vuur
zoas het iezer beug under zien haanden
schikten de letters zuk naor zien gedachten
tot taol die gluien kun en braanden
en op het ambeeld kwam de vörm
zinnen weurden op regel zet

de spelman met meziek en taol
is vortgaon van zien smederij
maor heur zien klaanken
vuul zien warmte
aj op een dag deur Diever gaot

Egbert Hovenkamp II [1953]

Egbert Hovenkamp werd geboren te Eext. Doorliep de mulo in Rolde en Den Ham (Overijssel). Daarna één jaar havo. Allerlei baantjes. Een aantal jaren vooral vrijwilligerswerk voor Huus van de Taol (toen nog Drentse Taol). Nu voltijds dichter: schrijven, optredens, workshops.

Actief als beeldend kunstenaar. Exposities in Groningen, Assen, Winschoten. Eind jaren negentig radiomaker/presentator bij Radio Assen. Van 2008-2010 stadsdichter van Assen, van 2010-2012 gemeentedichter Aa en Hunze.

Publiceerde Nederlandstalige teksten vanaf begin jaren zeventig in bladen uit het alternatieve circuit: *De kraakkrant*, *Aloha*, *Bres* en sinds begin jaren tachtig van tijd tot tijd Drentse poëzie in *Roet* en *Oeze Volk*. Werk van hem staat in verschillende bloemlezingen, zoals: *Old Zeer* (vijf jaar Roet, 1984), *Strèupers van de taol* (twintig jaor Roet, 2004), *Dichter bij het hunebed* (2005), *Zeuvendaagse - wandelen met schrijvers door Drenthe* (2007) en op www.poëzieweb.nl.

Gaf in eigen beheer enkele boekjes uit, waaronder ook de twee Drentse poëziebundeltjes *Dweellochten* en *Plaots nemen* (Assen 1983), waarvan de minimale oplage bij de brand van het Schepershoes in Balloo verloren ging.

In 2008 verscheen *Kolde tocht*, een vrije hertaling van *Die Winterreise* van Wilhelm Müller (tekst van de liederencyclus van Frans Schubert).

De weg

Cuby zung hier zien blues
- de hunebedden wörden opmaakt
- de heidevelden waren
een plattegrond veur de scheper en zien schaopen.

Cuby zung hier zien blues
- de plaggehutten wörden flats
- de witte wieven
waren een veurtieken van toeristen en lege pooties.

Cuby zung hier zien blues
- 't ontgonnen veen wör ontsmet laand
- 't gloepen was
een veurbode van sociaole controle.

Cuby zung hier zien blues
- de Hondsrug wör een route

- Klaosje I
was de draoger van bio-industrie.

&

Cuby zung hier zien blues.

Let's go!

Ik veurkom
t starven
deur deur te leven.
Ik leg mij
nargens bij neer.
Ik stao
nargens veur op.
Ik veurkom
t starven
deur deur te leven.
Ik waacht niet
op n neie mörgen.
Ik leef niet
op in t laote uur.
Ik veurkom
t starven
deur deur te leven.
Gien een heuift
met mij met.
Gien een heuift
mij te laoten gaon
want as mijzölf
veurkom ik t starven
deur deur te leven.

Plaotsbepaoling

Wie as e is
dat zöt e an
de wolken
hoog baoven
zien heufd

Wie as e is
dat heurt e an
de wiend
die zien naam
in de bladern fluustert

Wie as e is
dat rök e an
de locht
die hangt
an 't plaotiesboek

Wie as e is
dat pruuft e an
de vruchten
die as e et
van de levensboom

Wie as e is
dat is e gewaor
in alles en iederien

Ssssst

Ik wol nix zeggen
met gien woord
of haand.
Ik wol zwiegen
ik wol luustern,
maor mien mond
preuit zuchzölf veurbij
& unhandig
zöchde ik naor n plaots
waor ik n beetie
fluustern kun.

Icarus keert weerum

Hij holdt van
de zun
hij mak zien
börst al nat
hij zet zien
scholders derunder
hij dreit zuch
um & kek umhoog -
brek de straolen
met zien ogen
& de golden regen
die dan vaalt
hef hum metnummen
Hij was bliede
hij holdt van
de zun -
hij wil weeiten
wat de zun
in de maon rak
dat e schienen
geeit - bleeik
en vol
tussen sterren
& hemellichaomen
Hoog in de naacht -
Hij wil weiten
of de maon net
as hum
van de zun holdt
Hij wil de eerde
zeein as die kroelt
in 't locht &
de waarmte
van de zun
as die aoveral
opengeeit
as die kleurt;
van kleur verschöt
as de eerde
de waarmte veuilt
holdt de eerde
dan ok van de zun?

Hij wil het weiten
hij mak zien
börst al nat

Hallo Bandung

De kaomer zit vol
met bezeerde zielen
Boeten zingt
de vogels hies
een leeid
van wat kommen gung
& kommen geeit
Stil evallen
bint de praoties/
doodblooud
het lichaomeliek contact
Der is gien leven meer/
gien rouwadvertensie
getuugt van wat hier
gung kommen -
gien getugenis -
gien gaon & kommen

De zielen
ruumt de taofel of
& de vogels
vleeigt naor het zuden.

Voice-mail

Laot het
een stem kriegem
woorden
aneein riegen
tot een breuk
in het zwiegen

Een stem
vanneis
as vanoldsheer
oet dizze stilte
al is die
nog zo vertrouwd
zy kan stikken
in kolde

Een stem
een woord
een verlössende stem
een verlössend woord
zodat
heurd wordt
dat het naam
hebben mag
dat het
vanzölfsprekend is

Momentum

Dit is een momentum
 veur monumenten -
 dit is een momentum
 veur cultuur;
 je kunt rondzwarven
 van het een naor het ander
 laot het je zintugen
 maor nei dooun

Kiek maor
 beleef maor
 dommiet komp d'r nog veul meer
 van 't olde
 van 't neie

Ankommend jaor
 zal d'r veul op batterij kommen
 in dizze gemeente -
 dizze culturele gemeente
 van het jaor

De meul wet van gien wieken
 in de kerken is veul te kieken
 en dizze dichter
 mag taol gaon weven,
 mag zuch taol laoten weven;
 lang mij de pen maor an
 en wat vellegies wit pepier
 mien haand geeit gaangs,
 zal schrieven gaon
 wat d'r beleefd wordt
 wat d'r inleefd wordt

Gao d'r maor op oet
 kom d'r maor in
 kom d'r maor op
 kom d'r maor bij
 gao maor met an dooun

pak je penseel
 kiek deur je camera
 waor wat woorden
 speul een rol
 wees jezölf
 hol maor vol

kiek daor hej een kerk zunder preek
 daor een meul zunder maolen
 daor een kroeg met meziek
 daor een met schrieverij
 daor een ruimte waor aj
 kunt knooien met keramiek, speksteen en glas in lood
 wiederop kunj zingen in een koor of wat
 of yoga dooun of de Hondsrug op

Wel Aa zeg, zeg Hunze
 wel nix zeg wordt niet heard
 wat ik zeg geeit veurbij
 wel wat bewaord die hef wat had

Culturele Gemeente
 van het jaor 2011 -
 kop d'r veur
 haart wied open
 gebeuren laoten
 laoten gebeuren

D'r geeit gien C te hoog
 d'r steeit een C te kiek
 waor die veur steeit
 zal ankommend jaor blieken
 gao maor beleven:
 C en Aa en Hunze

*Gedicht geschreven voor en voorgelezen bij
 Culturele Uitdag & Open Monumenten Dag & pre-
 sentatie van het Cultureel Logo, bij de
 Magnuskerk in Anloo dd.
 11 september 2010.*

Op de stroom

IJ die zo fleurig ruust,
IJ klaore, wilde stroom,
Wat bin'k stil worden,
Der klinkt gien afscheidsgroet

Met haarde, stieve körst
Hej je tooudekt,
Ligt kold en zunder bewegen
In het zaand oetstreckt

In je dek graoveer ik,
Met een spitse steen,
De naam van mien geleeifde
En uur en dag derin

De dag van de eerste begroeting,
De dag doe ik vortgung;
Um naam en tal windt
Zuch een breuken ring

Mien haart, in dit deeipie
Ken ij nou je beeld?
Of het under zien körst
Ok zo verscheurd opzwèelt?

Hoofdstuk 9

Alles is even belangrijk

Werk van schrijvers geboren tweede helft jaren vijftig en in de jaren zestig

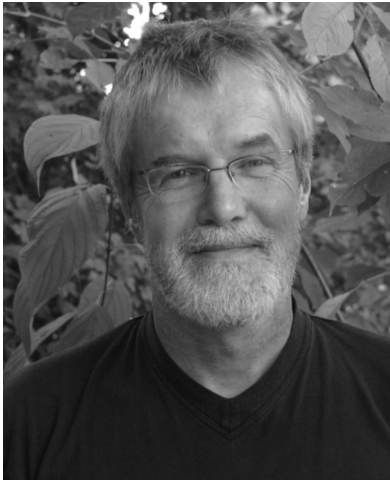
Van de achtste en voorlopig laatste generatie scheupers van de taal komt de gemiddelde debuutleeftijd overeen met het totale gemiddelde over alle generaties: 40 jaar. En hoewel de meesten van hen regelmatig of wat spaarzamer in *Roet* en *Oeze Volk* publiceerden of nog steeds publiceren, lijken ze zich daarmee nauwelijks te identificeren. Voor hen zijn deze tijdschriften in de eerste plaats publicatiekanalen.

Gemeenschappelijke, bindende kenmerken zijn op dit moment nauwelijks vast te stellen. Misschien zijn ze te vangen in het post-moderne devies van Erik Hartevelt: *Alles is even belangrijk*. Dus alles kan onderwerp zijn van literatuur: seks, drugs, rock-'n-roll, god, sparzegeltjes, zwien op ledder even goed als hunebedden, witte wieven, herfststraden, paarse heide.

Maar het is toch vooral de verscheidenheid in genre, inhoud en vorm die deze generatie kenmerken:

- Henk Nijkeuter en Stieneke Boerma bieden analyse en kritiek.
- Grietje IJken onderscheidde zich in de jaren tachtig met gedichten die nog steeds weten te boeien door de geheel eigen toon en de trefzekere beeldspraak.
- Nieuw is de late debutant Germs met verhalen in de traditie van Douwes - Bart Veenstra - Polling.
- Ook nieuw, en evenmin piep, zijn Lambers-Niers en Darwinkel. Zij schreven verhalen en gedichten maar ontlenu hun betekenis vooral aan hun vertalingen.
- En het nieuwst: de dichtersessen Bremer en Westerhuis veroorzaakten landelijk een lichte hype met hun on-Drentse openhartige, Drentse erotische poëzie.

Scheupers van de taal heeft een open einde. Zolang er nieuwe schrijvers opstaan, is het verhaal niet af.

Jan Germs [1954]

Jan Germs is geboren in Odoorn (Oring in het Drents) uit een Veenkoloniaalse vader en een Odoornse moeder. Bezocht de ulo in Borger en de hbs en de onderwijzersopleiding in Emmen. Was 27 jaar onderwijzer in Gasselte. Sinds 2002 streektaalfunctionaris bij de Stichting Drentse Taol. Vanaf 2007 directeur van het Huus van de Taol in Beilen.

Daarnaast presenteert Germs met Abel Darwinkel voor RTV Drenthe dagelijks het één minuut durende *Jasbuus vol Drents* over allerlei Drentse taalaangelegenheden; publiceerde in 2005 met Abel Darwinkel en Harry Slot *Moi! Taalgids Drenthe* en in hetzelfde jaar *De mooiste woorden van Drenthe*. Zijn eerste Drentstalige verhalen stonden in de schoolkrant van Gasselte. Publiceert sinds enkele jaren ook in *Maandewark/Oeze Volk* en in *Roet*. Werd in 2009 vanwege zijn streektaalactiviteiten door RTV Drenthe verkozen tot de eerste Drent van 't jaar.

Drentstalige boekpublicaties: *De sigaar* (korte verhalen, 2004); *Daphne, het verhaal van het loze wichie* (novelle, 2006); *Iemen met edik vangen* (verhalen, 2008).

Een zwarte engel

A'k oet het raam van mien slaopkamer kiek, zie'k regendruppen kringgies in 't water van de gracht maken. Gien vrije nommedag in de luie stoel op 't veurdek, maor ik heb der vrede met.

Twaalf jaor leden is mien liefste lief oet de tied kommen. Wij kwamen weerum van een feesie. Pas tegen half elf was het tot oes deurdrungen daw niet ofproot hadden wel of weerum rieden zul. Het lot vuul op mij. Cola en kovvie meuken de kop helder, maor of tegen ien uur alle alcohol oet het bloed was, is nog maor de vraog. Wij hebt oes hoes niet haald. Een mistbaank was veur de chauffeur van een Audi 80 reden um de snelheid umdeel te laoten gaon richting zeuventig. Ik ree nog honderddartig. Ik wol hen berre. Met een grote slinger kun'k nog um de langzaam riedende auto hen, maor de vangrail kwam te hard op mij an. Oeze Volkswagen was even later een sloopauto. Ik kun zunder numensweerdige wonden oet het wrak krupen. An Elise was ok niks te zien, maor heur nak, heur ranke nak, har niet bestand west tegen het plotselinge geweld. Zie was op slag dood. De plietsie har niet veul draank meer in mien bloed vunden toen 'k nao het ongeluk blaozen mus.

Formeel har'k schuld an 't ongeluk, maor teveul alcohol kwam niet in 't plietsierapport te staon. Ok de olders van Elise verweten mij niks. Maor ik wus wal beter.

Van 'n oetkering kuj niet roem leven. Een hypotheek oflössen is der al hielemaol niet bij. Niet dat mij 't veul schelen kun. Niks interesseerde mij. Alles bin'k kwiet raakt deur mijzölf te verdrinken in een bodemloze put van zölfverwiet en dito medelieden. Een paar jaor he'k in de gitzwarte drab umheer ploeterd. Toen de diepte nog meer as aans trök en ieuwigidurende vergetelheid het ienig logische leek, was der een zwarte engel op mien scholder zitten gaon.

Een klein flattie in oeze previnciehoofdstad har mij wal past. Gien mènens kende mij daor. Nao verloop van tied zag mien woonstee der net zo onverzörgd oet as ik. Frisse lucht kregen wij allebei zowat niet. En toen kwam Winston, ambtenaar van sociale zaken. Een ambtenaar van een vrumd slag. Een ambtenaar met een neus veur zaken die hielemaol dreigt te ontsporen. Toen e in mien keukentie kwam, kun e nog net het balkon bereiken waor e boven de vuilnisputen zien pizza-broodje van tussen de middag deroet speide.

En Winston was ok de ambtenaar die mij op mien sode-mieter gaf. De eerste maol figuurlijk met de opdracht um een week later de zwienestal opruimd te hebben. Hie dreigde niet met het stopzetten van de oetkering. Toen 'k een week later niks an opruimwarkzaamheden daon har, gaf Winston mij niet figuurlijk op mien sode-mieter. Hie leut mij letterlijk alle hoeken van de flat zien. Hie huw mij lap um leer. Met vlakke handen, die zeer deden, maor gien wonden meuken. Hij heul mij met de kop under de kolde kraan tot da'k gien gevuul meer in 't lief har.

En toen zee e: 'A'k aander week weerkom, is 't hier opruimd.' Een week later ha'k een begun maakt met de grote schoonmaak.

Zes maond later har Winston een verhoezing naor Amsterdam veur mij regeld. Zien zuster weur tiedelijk mien hospita. Ik kreeg een baantie as nachtportier. Overdag gung'k weer hen schoel. Dat mus van Winston. Ik dee wat e zee, want hiel staedigies an begunde de tied ok een körstie over mien wonden hen te leggen. En op momenten dat teveul zeerte mij underoet dreigde te halen, was daor altied Winston zien zuster. Zie har net as heur breur grote handen, maor zie gebroekte ze allén um mij tegen heur grote börsten an te drukken. Dat gaf genog troost.

Vief jaor leden bin'k ofstudeerd as ziekenverzörger. Veur 't ongeluk wa'k accountant, maor in dat beroep kan'k

mij niet meer vinden. Nachtportier bin'k ok niet meer, dat was een tiedelijk noodscenario. Ik wark in verpleeg-hoes Josefina Aurelio, dat der kommen is met Antilliaans geld. Ik wark veul in ploegen. Wonen doe'k ok al weer jaoren zölfstandig. Winston zien zuster is niet ofdankt, maor ik woon niet meer bij heur. Ik heb mij een woonboot kopen kund. Metien toen 'k van de loop-plaank ofstapte op het dek van de nogal verwaarloosde schuit, was het van mien kaant liefde op 't eerste gezicht.

En van de kaant van de boot ok, want zie hef mij nog nooit veur beroerde verrassingen staon laoten. Hoe vies en verröt paartie dinger an de oppervlakte der ok oetza-gen, het karkas was geef. As vent met twei linkerhanden he'k mijzölf versted staon laoten. De 'Elise' is nou de mooiste woonschuit van de Amsterdamse grachtengor-del.

In juni van dit jaor he'k veur 't eerst in twaalf jaor een feesie vierd. Dat was op zaoterdag 21 juni. Roman Pavloetsjenko, Dimitri Torbinski en Andrei Arsjavin scoorden veur Rusland. Allén Van Nistelrooy meuk een doelpunt veur Nederland, dat weer gien Europees kampioen weur. Weer gien rondvaart deur de grachten. 'Elise' en ik huuft oes zwartgerande geluk niet versteu-ren te laoten. 's Nachts um half veer he'k op het achter-dek an Winston zien zuster vraogd of ze niet samen met mij op de 'Elise' wol kommen te wonen. Zie hef ja zegd.

Erik Harteveld [1955]

Geboren in Assen. Woonde vanaf zijn zesde in Nijlande waar hij het Drents leerde. Bracht zijn jongensjaren door in Balloo en Grolloo. Vanaf 1970 fan van de in Grolloo residerende Cuby and the Blizzards. Studeerde na de middelbare school sociale geografie, Nederlands en Russisch in Groningen. Woonachtig in Groningen. Werkt als acteur bij trainingen en coachings.

Zanger/schrijver en gitarist van de Drentstalige bluesgroep Kopstubbers met nostalgische liedteksten die evenals zijn ironisch-anecdotische gedichten zijn jeugdijaren oproepen. Sinds 1989 betrokken bij Radio Drenthe met satirisch-komische programma's als *Boenders en bözzels*. Maakte voor RTV Drenthe absurdistische miniatuurtjes en soap-parodieën. Vanaf 1990 hilarische columns voor het *Nieuwsblad/Dagblad v/h Noorden* ondertekend met Vrouw Koetje. Schreef toneelstukken als *Breien voor Burundi* voor Vrouwentoneel Erica en *Groot Hunzeland* (2010). Was van 2005-2007 stadsdichter van Assen.

Publiceerde vanaf 1989 in *Roet*. Eerst als Drs. Mannes Kwant met parodistische boekrecensies, later met gedichten en verhalen. Werk van hem staat in bloemlezingen als: *Alles is even belangriek* (1993); *Van de Riest tot an de Punt* (2000); *Strèupers van de taol* (2004); *Ik ben een bijl* (Nederlandstalige poëzie, 2009).

Boekpublicaties: *Hoss is dood* (poëzie, 1995) en een bundeling van zijn columns onder de titel *Veur de Ewigheid... Vrouw Koetje vertelt* (2002). Sindsdien alleen Nederlandstalig werk. In 2008 *De eeuwig zoemende vliegenstrip* (poëzie) en in 2010 *Zwiers Mechanisatie, een plattelandsnovelle* (proza, samen met Sophie Timmer).

Oes mam

(vrij naor Nijhoff)

Ik gung hen Balloo um de brem te zien.
Ik zag de golden brem – twee bossies
die daor lossies deelsmakt leken
kregen nei verband. Een minuut of tien

dat ik daor zeten heb an het raandtie
van het zandpad naor het veld,
de brem in brand zet deur de zun,
heur ik iniens een vrumd bekende stem.

Een vrouwmens was 't die bij de baander stun.
Heur handen as een toeter an de mond.
Ze reup naor mij – kön het wezen dat

oes mam dat was, oes grintpad, oeze hond
en ik het kiend wat naost zien moe kwam staon?
Het was etenstied, ik bin op hoes an gaon.

Spoetnik

De fietsen met de gierbus
stunden boeten bij de baander.
Stevens oet, de handen zwart,
de wangen rood, de lochtkrans
van de keukenlamp umsleut
percies het blaosvoetbal.

Daorboeten lag in schemering
Bazooka Joe, de kokosmat, de geut
en nog veul wieder Marwijksoord.
Mam, kriegt wij wat te drinken?

Ademloos kiekt wij hoe zij
Exota in de glaozen döt.
Unwetend dat de wereld groter
en ok kleiner wördt.

Rolde

Wij hebt even stilleholden
bij een oetgestörven karkhof
an de ziedkaant van het pad
underweg hen Balloo.

Mien breur nam stil zien baseball-pet
en ik mien walkman
van het heufd.
Wij rustten op een stien.

Hier lig ie lekker dreug – zee ik
en in de wiend beweug
een golden regen.
Wij bint zu'n beetie halverwege.

Zwien op ledder

Zwien op ledder is wel zowat het mooiste wat der is.
Het giet der maor um daj zo BATS zunder veurbericht het
zwien ziet hangen. An de ledder. Binnensteboeten.

Een zwien bestiet veur een groot diel oet botten. Wieder
veul spek. Dit bint feitelijk dikke plakken die an de botten
zit. De rest is miest bloed. Het bloed van het varken zit
opsleuten in zien vel. Daor stroomt het rond. Maor as een
zwien ienmaal opensneden an de ledder hangt, kan het
bloed der wel oet.

Eerst moej zölf de medicienen maoken. Dit kan het alder-
best van dropwater. Aj dat almaol veurmekaor hebt, kan 't
begunnen. Dan hej bijveurbield gewoon liefzeert. Of pien
in de kop. As der een zuster bij is, last van de tuul. Dan
knup je de boks lös en dan kriej een slok dropwaoter. Dit
helpt wel.

Het allerargst is aj naor een vakantiekolonie mut.

Een mestafvoer is vast wel vief meter hoog. Daor deurhen
gliest grote bakken met stront. Zo oet de grup. In de
mestafvoer zit almaol schotten die open kunt. Hoe hoger
de mestbult is, hoe langer de schotten open mut. Aj heul-
maal hen boven wilt, moej ok langs zu'n open schot. Wel
dat niet duurt, komt nooit een keer boven. Wat kruus-
doorns met, en dan maor lekker zitten. Ie kunt bijveur-
bield ok naor beneden speien. Of miegen.

Een gierbus maoken is makkelijk. Aj 't tenminsten ien-
maal weet. In de bodem van een old conservenblik slao i
met een spieker twee gatties. Dan kriej een stukkie pak-
kiestouw. Dat giet um de naof van het achterwiel van de
fiets.

10 over rood

Alles kwiet – zegt Jannes
as mien bal de rooie mist.
Ik antwoord met een handgebaor.
De wedstried is beslist.

Eigen schuld – röp Herman
en stek de brand in een sigaor.

Wat meer kan ik verliezen
dan dit merkwaardig evenwicht
van pech en van geluk
dat in oes spel besleuten ligt.

De twee oeteinden van het pakkiestouw mut deur de twee
gatties in het blik. En dan een knup maoken op het blik.
Dan steek ie tussen het blik en het touw een spieker. Stief
andreien.

Wat pietereulie op de naof van de fiets, en de gierbus is
klaor.

Ok van Erdalblikkies kuj een klepperding maoken, veur
op de fiets. Met wasknepers en een weckering, maor dan
kuj niet achteroetrieden.

Het allermooiste um te hebben is een olde batterij van het
schrikdraod. Aj geluk hebt vien ie der wel ies ien in de
Hokkens. Ze bint van blik en der zit zwart spul in.
Bikkelhard. Bovenop zit twee dreidingen. Met een rooie
en een zwarte knop. Meestal bint die der af aj ze vindt.
Op dat harde zwarte spul kuj kauwen, maor dat kan beter
op teer.

Waar wel makkelijk an te komen is, bint van die bretties
die locht geeft. Die bint an de bomen spiekerd. Witten an
de rechterkant en rooien an de linkerkant van de weg. Ze
bint driehoekig.

Ambonezen bint heul snel met de handen. De buren hebt
der ien an 't wark met bietenrooien.

Aj op weg hen schoel bint, is der altied wel ien op 't
laand die röp van dat de meester ziek is. Of dat de schoele
afbraand is.

Met knikkern moej weten of der ok ien toevallig hartstik-
ke voel is in 'n bepaold potje. Knikkern is veur jongen en
wichter. Net as voesterie. Twistelastiek is allennig veur
wichter.

Ie mut wel zörge dat bij wichtergenaode Steven Lappenhoes je niet kreg. Die giet heul hard met zien kneien over je spierballen. En dan kan e met zien handen zien oogleden umhoogwuppen. Hij hef ok altied negenogen in de nak.

Met de TT-mars hebt wij lest veur het hoes een stallegie maakt. Dan kuj ranja verkopen en geld verdienen.

Bij Job Ventiel hebt wij kruusdoorns hapt. In een emmer waoter. Daornao dansen met een sinaasappel der tussen en blaosvoetbal.

Het beste is um je zwemboksem in een klein rollegie te vouwen. Dan de handdoek één keer deur de midden. Zwemboksem der in, en dan de handdoek oprollen. Kan e zo under de snelbinder op de pakkiesdraoger. Aj je handdoek um je bien vouwt en dan oprolt, kuj die rol op je heufd zetten. As Arabier.

In de Hokkens is een racebaon. Veur fietsen. Der zit almaal bulties in. Maor het allermooiste is de steile wand. Aj daor oetvliegt, koj in de kribbels. Dan moej 't zaand ok weer anstampen. Dit is ok waor wel ies batterijen ligt. Tegen schrikdraod miegen döt gemien zeer.

Wij hadden een kwekeling op schoel. Die reed op 'n motor.

Alles veraandert!

Beste leeders en leesderessen. Vanwege dat ik niks beters heb um over te schrijven: vandaog een stukkie filiosofie! Het is zeer belangriek en komt veuls te weinig anbod. Ik heb 't almaal zölf bedacht en is het nargens van overschreven. Het giet aldus:

Alles Veraandert! Ik heb d'r al ies eerder over schreven, maor dat döt niks. D'r veraandert niks an: alles veraandert! Waor markt wij het an? Wij markt het an alles. Soms mark ie d'r eerst niks van. Maor dan iniens nao een toertie tied deink ie: Jonges, wat is die of die veraanderd! Veur al aj bijveurbied iemand lang niet zien hebt. Dan bint ze iniens gruwelijk veraanderd! Lest ok nog! Ik zeg tegen Stegeman: Man, wat bin ie jao veraanderd, ik har oe haost niet weer kend! Ja, zegt Stegeman, zo giet dat! Ik van: Of bin ie hen de kapper west! Nee, zegt Stegeman, ik heb een neie bril! Nou, stiet oe prima, zeg ik, maor wel een heule veraandering! Jazeker, zeg e! En nou begun ik drekt te filiosoferen: Zeg Stegeman, maor bin ie nou veraanderd, of is allennig oen brille veraanderd! Hij zegt van: Allent mien brille! Want ik bin nog altied dezölfde Stegeman!

Meester Meyer hef verteld dat e nou dood is. Hij hef zök doodjaogd op de motor. Hij is oet de bocht vlogen. Plietsie der bij en alles.

Wat heul mooi is, is um kleveklassen in 't haor te smeren. Die kriej der haost nooit weer oet. Knippen is het ienigste.

Spoetnik maoken giet zo: eerst pak ie een glas. Dit kan een glas wezen waor eerst mosterd in zeten hef, doch dat huuft niet. Dan komt de volgende stap. Dit is de koffiemelk. Daorvan moej een vlotte in het glas gieten. Tot zowied is het makkelijk. Nou de sukker der bij. Drei lepelties is prima. Dan even stief reuren. Nou komt het belangriekste: de Exota. Die hej in verschillende kleuren. Geel is citroen, rood is eerdbeien en broen is champagnepils. Nou veurzichtig der op schenken, aans broest 't over de rand. Dat is nu Spoetnik!

Deur een stuk elektriciteitsbuis kuj pielen schieten van pepier. Het alderbeste is pepier van de Kampioen. Dat is lekker glad en plakt goed.

Op de scharpe punten van een greep moej altied eerpels doen. Aans is 't veuls te gevaorlijk. Um een zwao moej een juten zak doen. Dit alles geldt veural op de fiets.

Alles is even belangriek.

Nou gao ik hem heulmaal in het nauw filiosoferen met de volgende vraog: En, hej ok sterkere glaozen kregen? Ja, tuurlijk, zegt Stegeman, aans huufde ik ok niet van brille te veraandern! Nou begun ik genaodeloos te filiosoferen: Dus de ogen waoren minder worden? Ja, zegt Stegeman, van min 2 naor min 4 en een haalf! Ik filiosofeer ongenao-dig wieder. Stegeman hef nog niks deur! Ik van: Dus feitelijk bint oen ogen veraanderd! Stegeman knikt. D'r giet hem heul langzaam een lochie braanden. Het filiosofiese kwartje is haost vallen. Ik: Dus ie bint ok veraanderd, want die ogen bint van oe! Ik lach hardop. Stegeman hellic vanzölf. En zegt: Meinsch, zak toch in de stront met oen gefiliosofeer, of bin ie soms niet veraanderd! Nou komt de genaodeklap: Ja, vanzölf, Stegeman, Alles Veraandert!

Waorum Veraandert Alles! Het komt deur de veuroetgang. As d'r gien veuroetgang was, huufde d'r niks te veraandern. Dan was alles al veurmekaor. Maor wegens dat d'r veuroetgang is, mut alles veraandern. As bijveurbied het kraontie bij mij op de geut lekt. Ik tegen heer Koetje: Nou, dat zul een heule veuroetgang wezen as dat kraontie niet

meer lekte! Hij zet er drekt nao een dag of wat een nei leertie in. Het is primaov veraanderd en de veuroetgang is een feit! Um mij huuft dat kraontie eerst niet weer niet te veraandern, want het is perfect. De veuroetgang hef heer Koetje opzweept tot een goede daod! Daorum Veraandert Alles!

Waar Giet Het Hen! Dit bint nou van die tiepiese filosofiese vraogen. Veul meinschen weet het niet. Zij zegt van: ik weet niet waar het hen giet! Ik gelukkig wel! Alles hef een doel! Alles wordt beterder! De meinsheid streeft in

alles naor veuroetgang! Elke veraandering is een verbetering zolang de veuroetgang nog niet is bereikt! De heule wereld wordt perfect! Zolang d'r nog sterkere brillen bint, kunt de ogen achteroetgaon! Een nei leertie in de kraon is maor een tik an 't oor! De heule mensheid zal straolen van genoeg. De ewigheid ligt in het verschie! De veuroetgang zal oes het pad wiezen! Gien meinsch mag achterblieven! Alles hef nut, aans gebeurde het heus niet! Ieder meinsch draogt zien steentie bij! Ok heer Koetje! En Stegeman! En ie! En veural: vrouw Koetje!

Onmisbaore antwoorden

Beste leesderessen. En leesders. Het is bij mij nogal drasig. En dan nou maor ies wat vraogen beantwoorden. Ie stuurt mij alle weken onmeunig veul vraogen toe. Goenend antwoord ik drekt. Maor smangs spaor ik ze ok wel op, um in ienmaol een heule vlot te behandeln. Dat is nou. D'r bint nou ienmaol vraogen waar ie kört antwoord op geven kunt. Heer Vrieling oet Emmen vraogt of de askegel van een sigaor ok langer wordt aj d'r een endtie iezerdraad in steekt. Het antwoord is ja. Zo ziej maor weer: de vraag is langer as 't antwoord. Vrouw Brinkman oet Elim frag of ie met hemmeln altied achtfiguren dreien mut met oen sloffe doekie. Jazeker! Dit mut wel. Zo krieg ie 't beste resultaat. Zo kuj dus heul wat vraogen beantwoorden. Maor nou slao ik de vraogen over en geef ik allent nog maor de antwoorden. Kuj zölf wel naogaon wat of de vraag was. 1. Een klein spritje spiritus zörgt d'r veur daj gien strepen kriegt. 2. Manlu hebt nou ienmaol dat as ze zu'n ding um mut sjoeren, dat ze d'r dan smangs heulmaol oet bint. Het wordt vaak niks meer. 3. Het kan wel, maor is het niet goed veur je koezen. Aj een gebit hebt kuj d'r beter heulmaol niet an begunnen. 4. Aj in alle hoeken een klein knuppie doet, valt het d'r net zo mooi overhen as wat! 5. Dit kan gewoon bij het gemientehoes. 6. Eerpelsago gef wel een lekkerder smaak d'r an. 7. Aj allent op de zwarte toetsen speult krieg een soortement Sjineze muziek. 8. Aj dielt deur twaolf, weej percies wat of het per maand kost. 9. Vasseliene of uierzalf. 10. Luciferdeusie d'r op en dan maor trekken. Zo! Dit waoren dan al weer de vraogen veur dizze week. Ik hoop daj oen veurdie d'r met doen kunt. Ik heur aans goeie berichten over de rebriek. De miesten wordt een

veul completer meinsch as ze dit leest. Want ze zegt wel van: alles te weten maokt niet gelukkig, maor daor is niks van an. Bin ie al gangs met de verkiezings? Nou ik niet. Ik doe d'r niet meer an met. Ik stem nog wel, maor ik verknooi mien tied niet meer met naodeinken d'r over. De ien belooft nog meer as de aander. Maor d'r komt toch niks van. Het is net as met oes Grietje vrogger! Vreugen ie van: Roem je de kaomer toch ies een maol op, het is jao een onmeunige rommel! Weej wat ze zegt? Zegt ze van: ja, ik zal 't dommiet doen. Kiek ie vief minuten laoter. Mooi niet! Zo is 't nou met de politiek het zölfde laokense pak. Ik zeg altied: doe as ie zeggen dan liegen ie niet. Dat zee de moe van Bartje ok altied. Weej nog? Dat was prachtige tillevisie. Dat mussen ze nog ies een maol herhaolen. Daor zul ik wel veur thoes blieven. As die films d'r nog waoren mus TV-Drenthe ze gewoon opkopen. Maor het zal wel weer net zo wezen as met Ja Zuster Nee Zuster. De films bint kwietmaakt. Zo giet alles verleuren. Het komt nooit weerum. Veur ewig oplost in de mist van het verleden. Opgaon in de stroom van de tied. Metvoerd in de waoterval van de geschiedenis. Verstoefd in de zandverstoefing van het leven. Verstruid in de sneistorm van het heelal. Ten under gaon in de schipbreuk van de veurtschriedende minuten. De rivier van het bestaon. De meulenwieken van de veuroetgang. Voetstappen in de branding. De lawine der gebeurtenissen. De zoegkracht van het zwarte gat van vergetelheid. Metsleept deur de wentelingen van het rad van avontuur. Oetveegd deur het gummege van de schepping. De stofzoeger van de historie en de kopstubber van vrouw Koetje...

Jennie Lambers-Niers [1956]

Jennie Niers is geboren in Schoonebeek. Na de de mavo in Schoonebeek en de avondhavo in Emmen volgde ze een theologiestudie: mo-A te Zwolle in 1987; mo-B te Leeuwarden in 1991; doctoraal te Groningen in 1996; kerkelijke opleiding te Groningen in 1996. Van 1988-1996 kerkelijk werker in Gramsbergen en vanaf 1996. predikant, eerst in Oosterhesselen en daarna in Zwartemeer. Ze trouwde in 1974, heeft vier kinderen. Ging in 2002 met emeritaat, maar gaat maandelijks nog eenmaal voor in kerkdiensten.

Streektaalactiviteiten: gaat regelmatig voor in Drentse diensten; werkt mee aan het programma 'Veur de preek' van RTV Drenthe; voorzitter Warkgroep Drentstalige Kerkdiensten; vertaalde Bijbelgedeelten in het Drents; werkte mee aan het *Biebels dagboek* (2010); won driemaal het Drents Dictee. Schrijft sinds 2005 in het Drents. Verhalen van haar werden opgenomen in de bloemlezing *Angst en verlangst* (2010) en ze publiceerde enkele gedichten in *Roet* en verhalen en gedichten in *Maandewark*.

Boekpublicaties: *Het Neie Testamen in een hertaoling van Max Douwes* (bewerking Jennie Lambers & Frits Rosenbaum, 2007) en *Twaalf Profeten, een Drentse vertaling* (2009).

Jona

In het boek Jona stiet niet, zoas in de andere boeken van de Twaalf Profeten, een profetie, mar een verhaal over een profet die nuumd wordt in II Keunings 14:25. Vermoedelijk is het verhaal opschreven in de darde/vierde eeuw veur Christus. Jona was profet in de tied van keuning Jerobeam II (783-743) en tiedgenoot van Amos en Hosea.

Centraal stiet God zien begaon weden met mènsen, ok as ze niet in Israël woont.

Hij stuurt Jona op pad om het volk van Nineve de wacht an te zeggen. As het volk spiet toont van zien misstappen, blek dat God genaode veur recht gelden lat. Jona is het der niet met iens, mar hij leert dat God vrij is in zien doen en laoten. Hij lat zuch niet deur mènsen ompraoten.

Jona 1

Dit bint de woorden van de HEER, die hij zegd hef tegen Jona, Amittai zien zeun: 'Maak joe klaor en gao naor de grote stad Nineve om daor te preken tegen heur, want de röttigheid die ze daor uuthaalt is mij onder ogen kommen.' Mar Jona meuk zuch klaor om der vandeur te gaon naor Tarsis, van de HEER vort. Hij gung naor Jafo en vund daor een schip naor Tarsis. Hij betaalde de vrachtpries en gung an boord, om met heur naor Tarsis te gaon, vort van de HEER.

Mar de HEER leut op zee een harde wind opsteken, der kwam zo'n zwaore storm op zee dat het schip haost deurmidden breuk. De zeelu weurden bang en elk reup

zien eigen god an om hulp.

Om het gevaor te keren smeten ze de lading in zee. Mar Jona was onder in het schip liggen gaon en lag daor vast te slaopen.

De kaptein gung naor hum toe en zee: 'Hoe kun ie hier liggen te slaopen? Opstaon en joen God anroepen! Lichtkaans dat hij an oes denkt, daw niet vergaot.' Ondertuschen zeden de zeelu tegen mekaar: 'Kwan, wij gaot loten, daw te weten komt wie zien schuld het is daw zo in de röttigheid zit.' Ze gungen der om loten en het lot veul op Jona. Ze zeden tegen hum: 'Vertel op: wie zien schuld is het dat wij zo in de röttigheid zit? Wat veur wark doej en waor koj vort? Uut welk laand koj en van wie zien volk bi'j iene? Hij antwoordde heur: 'Ik bin een Hebreëer en ik vereer de HEER, de God van de hemel die de zee en het laand maakt hef.' Toen weurden die kerels schietensbenaugd en zeden tegen hum: 'Wat hej toch daon?' Want ze wussen dat hij veur de HEER op de loop gaon was, want dat had hij heur ja verteld. Ze vreugen: 'Wat moew met joe doen, dat de zee weer rustig wordt?' Want de zee gung aal meer te keer. Hij zee tegen heur: 'Pak mij mar op en gooi mij de zee in, dan lat hij joe wel weer met rust. Ik weet ja wel, dat het mien schuld is dat joe dizze zwaore storm overkomp.' Mar de kerels gungen roeien om zo het schip an laand te kriegen. Omdat de zee aal wilder tegen heur tekeergung, lukte heur dat niet.

Toen reupen ze tot de HEER: 'Och HEER, laot oes toch

niet vergaon om het leven van dizze man en reken het oes niet an as der iene onschuldig dood giet! Want ie, HEER, hebt ja daon wat as ie wilt!' Toen pakten ze Jona op en gooiden hum de zee in, en de zee was niet heilig meer. De kerels kregen groot ontzag veur de HEER. Ze brachten hum een offer en deden hum toezeggings.

Jona 2

De HEER zorgde veur een grote vis om Jona op te sloeken. Drie dagen en drie nachten zat Jona in de buuk van de vis. Uut de buuk van de vis gung Jona bidden tot de HEER, zien God. Hij zee:

'In mien benauwdheid roep ik de HEER en hij gef mij antwoord.

Uut het riek van de dood schrouw ik en ie heurt mien stem!

Want ie hebt mij het diepe ingooid, midden in de zee, dat de watervloed overal om mij hen is.

Joen branding en joen golven slaot over mij hen.

Ik dacht: Ik bin dan wel uut joen ogen vortjagd, mar toch zal ik ooit joen heilige tempel weer vanneis zien.

Het water stiet mij tot an de lippen, de diepte is overal om mij hen, zeewier zit mij om de kop hen wikkeld.

Ik bin tot op de bodem zunken, waar de bargaen begunt, de grendels van de eerde bint veur aaltied achter mij dicht daon.

Mar ie hebt mien leven uut de groeve naor boven haald, HERE mien God!

Nou as het leven uut mij vortgiet denk ik an de HEER en komp mien bidden bij joe, in joen heilige tempel.

Wie valse ofgoden achternao loopt, drèeit wel heur genaodig is de rug toe.

Mar ik wil joe een offer brengen; hardop dank ik joe.

Wa'k beloofd heb, za'k ok doen.

Het is ja de HEER, die redding brengt!

Toen spreuk de HEER tegen de vis en dizzend kotste Jona uut op dreuge grond.

Jona 3

Opnei begun de HEER tegen Jona te praoten. Hij zee: 'Maak joe klaor en gao naor de grote stad Nineve, en preek tegen heur met de woorden die ik tegen joe zeg.' Toen meuk Jona zuch klaor en gung naor Nineve, zoas de HEER hum zegd had. Nineve was een gloepends grote stad van wal drie dagreizen. Jona trök ien dagreis wied de stad in. Hij reup: 'Nog veertig dagen, dan wordt Nineve

hillemaol ondersteboven keerd!' De lu in Nineve geleufden God en ze reupen een vasten uut en elk, van groot tot klein, deed rouwgoed an. Toen de keuning van Nineve dizze woorden heurde, stund hij op van zien troon, trök zien prachtige keuningsmantel uut en gung in zak en ascher zitten. Hij leut in Nineve omroepen: 'Volgens het bevel van de keuning en zien edellieden: gien mèense en gien dier, gien biest en gien schaop mag ok mar íets gebruiken, de dieren mugt niet weiden en ok gien water drinken. Mèense en dier moet rouwgoed an doen en luudkeels God anroepen. Ze moet weer het goeie pad opgaon; elk möt van het slechte pad ofgaon en breken met alle rötigheid die heur an de handen kleeft. Kan best weden dat God dan op andere gedachten komp en spiet kreg, dat zien heiligheid overgiet en wij niet utroeid wordt.' En God zag wat ze allemaol deden, dat ze zuch ofkeerden van het slechte pad. Hij kreeg spiet van wat hij dreigd had heur an te doen en hij deed het niet.

Jona 4

Dit speet Jona geweldig slim en hij weur heilig. Hij bidde tot de HEER en zee: 'Och HEER, he'k dit al niet dacht toen ik nog thuus was? Daorum wol ik der ja van-deur gaon naor Tarsis. Ik wus dat ie een genaodig God bent die begaon is met de mèensen, ie hebt veul geduld en bent slim goed, iene die spiet hef van zien dreigementen. Laot mij mar starven, HEER, ik ben ja liever dood dan da'k zo wieder leven möt.' Mar de HEER zee: 'Is het wal terecht, daj zo heilig bent?'

Toen gung Jona de stad uut. Hij gung worens an de oostkaante van de stad zitten. Daor meuk hij zuch een ofdak, waaronder hij in de shade zitten gung om te zien wat of der van de stad worden zul. Mar God zorgde veur een wonderboom en leut die opwossen om Jona shade boven de kop te geven en zien argenis te verdrieven. Jona was slim bliede met de wonderboom. Mar de andere dag bij zunsopkomst zorgde God veur een wörm die de wonderboom anvratt, dat hij verdorde.

Toen de zun opkwam, leut God een glunige wind uut het oosten wèeien en de zun brandde Jona zo op de kop, dat hij bevangen weur deur de hitte. Hij bidde om starven te muggen: 'Ik bin ja liever dood, dan da'k zo wieder leven möt.' Mar God zee tegen Jona: 'Is het terecht daj zo heilig bent om die wonderboom?' Hij zee: 'Met recht ben ik heilig, tot de dood an toe!' De HEER zee: 'Ie wolden de wonderboom, waarveur ie gien enkele muite daon hebt en die aj niet hebt laoten gruien, sparen. Hij is in ien nacht opwossen en in ien nacht weer vergaon. Zul ik dan niet die grote stad Nineve sparen, waar as meer as honderdtwintigduzend mèensen woont die het onderscheid tuschen heur rechter- en heur linkerhand niet iens kent, en ok nog al dat vee?'

Henk Nijkeuter [1956]

Hendrik Nijkeuter. Geboren, getogen en nog steeds woonachtig in Gieten. Studeerde na de middelbare school Nederlands en Geschiedenis te Groningen en deed daarna de archiverisopleiding. In 1988 doctoraal Nederlands.

Vanaf 2001 docent pabo De Eekhorst te Assen (Nederlands, Drents, Geschiedenis); vanaf 2003 verbonden aan het Drents archief.

Promoveerde in 2001 op het proefschrift '*De pen gewijd aan Drenthe's dierbren grond' Literaire bedrijvigheid in de Olde Lantschap, 1816-1956*. Droeg met het hoofdstuk *Streektaal in de Drentse literatuur* bij aan het *Handboek Nedersaksische Taal- en letterkunde* (2008).

Publiceerde enkele gedichten in *Roet*, *Oeze Volk* en de *Drentse Courant*. Sinds 2002 recensent Drentse literatuur Dagblad v/h Noorden.

Nijkeuter werd in 2004 onderscheiden met de Culturele Prijs van Drenthe en in 2005 de Streektaalprijs van het Dagblad van het Noorden voor de bezorging van het werk van Heyting.

Boekpublicaties: *Ben van Eysselsteijn (1898-1973). Drent uit heimwee en verlangen*. (Een schrijversportret, de receptie van zijn werken en zijn verbondenheid met Drenthe. Voorzien van een bibliografie, 1996). In 2003 verscheen van zijn proefschrift een handelseditie onder de titel *Geschiedenis van de Drentse literatuur, 1816-1956*; in 2006 de bloemlezing *De 100 mooiste Drentse gedichten*.

Verder bezorgde hij de bundeling of de heruitgave, voorafgegaan door een inleiding, van het werk van verschillende Drentse schrijvers: *De dichter en de wichter, verzamelde gedichten van Hans Heyting* (2005); *Wilde Jacht – Volksvertellingen uit het oude molenhuis* (Bergmans-Beins, 2006), *Flustern zunder zwiegen, een keuze uit de verhalen van Jan Zantinge* (2007); *Roel Reijntjes (1923-2003), Jonggien an de Beilerstroom*, een schrijverspetret met een bibliografie, in één cassette met *Het aander leven*, een keuze oet de verhaolen van Roel Reijntjes en *Ik heb nooit echt het vol geluk verwacht*, verzaamelde gedichten (2010). Met Henk Bloemhoff en Jan Glas de bloemlezing: *Verrassend Nedersaksisch. Gedichten uit Groningen, Drenthe, Stellingwerf, Salland, het Land van Vollenhove, Twente, de Achterhoek en de Veluwe*, Groningen 2010.

In 2012 verschijnt het vervolg op zijn *Geschiedenis van de Drentse literatuur, 1816-1956*.

Van dörpsnovelle tot vergaorbak van onbekend schrieftalent

Zo um 1890, an 't èende van de landbouwcrisis, kwam Drenthe in 'n sociaol-economische stroomversnelling. De modernisering van de agrarische sector waarkten G.F.Crone en Harm Tiesing op pepier an met. In heur artikels over dit onderwarp leuiten zie zeein dat ze bij de tied waren, mor daor schreven ze vanzölf nog gien literatuur met. Wel leuit Harm Tiesing in zien fulitons en teneilstukken zeein dat neie landbouwmethode en coöperaotie de boeren veul goouds braachten, mor zien literaire waark is toch veural een lofzang op 't mooie leven op 't plattelaand. Een fuliton van Tiesing dat kört nao 1900 in de kraant kwam, was *Zien broed verloren* (1902-1904); pas virtig jaor laoter zul 't, met tweei aander, as boouk oetbraacht worden.

't Èende van de landbouwcrisis en de eeuwwisseling waren agin gien breuk veur de Drèentse literatuur. Op die meneer bleef de slim romantische andaacht veur de dörpsnovelle bestaon. Daor kwam nog bij dat der in de eerste dartig jaor van de twintigste eeuw neeit veul boouken oetkwammen. Veur de Drèentse literatuur leek de twintigste eeuw nog laoter te begunnen as veur de westerse saomenleving in 't algemein: neeit in 1914 mor pas zo um 1930. Dat slat dan allén op de umvang van de schrieverij; wat de inhold anbelangt, veraanderde ok nao 1930 neeit veul.

Dat leste blek wel oet L.Jonker zien succes met *Harm Boer'nlèv'n an de Riest*, dat um 1928 as fuliton oetkommen is en laoter as boouk oetgeven weur. Net zo gung het met 't vervolg *Harm, de boer van 't Hoogelaand*, dat oetèendelijk in 1939 as boouk op de maark kwam. Ok aander schrievers legden zuk in die tied op de boerenroman toou, dat de jaoren dartig verteunden een zekere blui van dit genre. Neuimd wordt hier J.H.Bergmans-Beins met *Het bloed kruipt waar 't niet gaan kan* (1933) en H.van Dijk zien boouk *Luuks Hilbers jonges* (1935). Albei kwammen ze der op de bekende meneer, dus naodat zie eerst as fuliton heur weg naor 't volk toou verkend hadden.

Belangriek jaor in de Drèentse schrieverij is 1935 west, doou Anne de Vries met zien roman *Bartje* op de lappen kwam. Neeit allén veroverde 't boouk doou in vleeigende vaort heeil Nederland, mor De Vries zörgde der zo veur dat Drenthe zien eerste kinderroman kreeg.

In juni 1929 weur 't maondblad *Drente* opricht, dat veural in zien eerste tien jaorgangen veul literair waark opnum. Het weur een begeerd publicaotiemiddel veur bekende schrievers en literaire neikommers. Van de lesten hef een koppel pas nao heur pensionering debuteerd. Almaol schreven ze nog aaid in de romantische traditie.

De jaoren dartig zatten in de greep van de economische

crisis. Daor een regelrecht gevolg van, de oprichting en 't optreden van de Nationale Bond Landbouw en Maatschappij, inspireerde ok 'n koppeltie Drèentse schrievers. Zie schreven tendensliteratuur, daor de boerenactivisten dankbaor gebroek van meuiken. J.H.Holm, zölf boer, was de bekendste en productiefste vertolker van 't 'gesunde Bauernempfinden.' In veul fulitons verwoordd'e de sentimenten van zien collega's en prees e de neie bond an as redder in de nood. Ok schreef Holm een openluchtpul dat op de laanddag van 1938 veur 't volk van Landbouw en Maatschappij opvoerd weur. A.W.Kamp en J.Poortman schreven ok zuk soort propogandastukken um de laanddaogen op te fleuren. Holm weur al veur de oorlog lid van de NSB en keus in 1940 partij veur de Duutse bezetter. Paartie zwak getalenteerde schrievers, die ok lid van de boerenbond west hadden, gungen hum nao.

Ein van de maotregels daor de nazistische overheid greep op de Nederlandse cultuur met prebeerde te kriegen, was de Nederlandse Kultuurkaomer in februwaori 1942. An 't èende van dat jaor begunde die instelling in Grönning een Gewestelijk Bureau, dat met de Drèentse literatuur an de gang zul deur metwarker J.J.Uilenberg. As 'gewestelijk correspondent' har e de taok, Drèentse schrievers over te haolen um zuk an te melden bij de Kultuurkaomer. Schrievers die neeit inschreven stunden, muchten neeit publiceren. Van de bekendere schrievers meldden zuk neeit veul. Je neeit anmelden was neeit stoer, umreden dat in Drenthe gienend van zien pen leven heuifde, op Anne de Vries nao. Mor die kun naor 't scheen op de royalty's van zien veuroorlogse successen teren. Groter was de leefhebberij bij goounend van 't tweede soort; een koppeltie har zuk al veur de bezetting in rechts-radicaole kringen beweugen. Eëndelijk kregen zie de kaans um zuk literair gelden te laoten; oorspronkelijkheid was daor gien veurweerde veur. Dat de nationaal-socialistische cultuurpoletiek naor 't olde weerum wol, veuil in Drenthe eeins neeit op: tot dan antoou was Drèentse literatuur zowat 'tzölfde west as de boerenroman. De bezetter kun dat allén mor met plezeer ankieken, umdat de boer – volgens de Blut-und Bodenleer – een bult weerd was veur de propoganda. Ok de Drèentse belangstelling veur olde volksgebroeken weur vanzölf deur kunstbaozen wardeerd veur wel 'Volk' een mythische klaank har. En de Nedersaksische dialecten weurden as 'n bindmiddel zeein tussen Oost-Nederlanders en 't 'stamverwante broedervolk' an aanderkaant van de grup. Een heile tiedlang waren dat zuver achtensweerdige dinger van de regionaole literatuur west, mor in de jaoren dartig kuj daor minder zuvere tendensen in vernimmen. Het is spietig dat de meeste

Drèentse schrievers neeit op de klomp speuld hebt doou zie zagen dat heur leeivelingsgenres stoadigan misbruukt weurden.

Opportunisme lek de belangriekste beweegreden dat schrievers bij de Kultuurkaomer gungen. Dizze Duitsgezindheid wordt deur onderzoekers meestied in 'grijsstenen' schilderd, teminnen as de anmelders daarvan gien dudelijke nazipropeganda schreven hebt. Zukke teksten bint wel ofdrukt in Drèentse nazi-periodieken, mor zie bint neeit schreven deur kultuurkaomerleden. 't Wiedst gung Holm: hie weur metwarker van de Nederlaandsche Oost-Compagnie. Dreei leden die nog mor kört in Drenthe woonden, waren felle nazi's. Uilenberg was óf 'n opportunist óf 'n verblinde idealist: hie har nooit an poletiek daon, mor veur de Drèentse literatuur en de streektaol – die e hoog har – gung e waarken veur de bezetter.

Kört nao de bevrijding weur in stad Grönning de Regionale Omroep Noord (RON) opricht. In 1946 weur begund met 't oetzenden van 't 'Drents kwartier', een gevarieerd pregramma over Drèentse onderwarpen. Mettertied weur de zendtijd veur Drenthe oetbreid en daor kwam de cultuur volop an bod. Der weurden heurspeulen, kleinkunstpregramma's en literatuurkritieken oetzunden. Slim populair weur Max Douwes, die as *Mans Tierelier* een bult amusante veurvallen in een bedaaht Drèents dörp vertelde en zölf de heufdrol veur de microfoon speulde. Deur die pregramma's is de RON, van 1955 of RONO, belangriek west veur 't literaire klimaat in Drenthe. Deur 't oetzenden van heurspeulen, verhaolen en gedichten kwam der vraog naor die dinger op pepier, lichtkaans ok naor aander waark van de schrievers. Jong schrieftalent kreeg 'n kaans deur de opdrachten die de umrooup gaf, en ok bekendere schrievers muchten met teksten kommen. Bij dat al gebroekten ze haost allén mor de streektaol. Booukbesprekings gungen over Drèentse waarken, wat bij de laandelijke umrooup mor enkeld 't geval was. Van de oprichting van de RON of an trökken zodoounde meer Drèentse schrievers de andaacht van het pebliek as daorveur.

Het Drents Genootschap (HDG), opricht 12 maart 1947, steunde de Drèentse literatuur of prebeerde dat in alle geval. Veurzitter H.J.Prakke wol zölf 'n 'Drents Réveil' van de grond kriegen, wat oetleup op 'n pr-campagne die neeit meer veur alles op cultuur richt was en zoveul showelementen in har, dat der trammelant kwam under de oprichters van 't genootschap.

Naor boeten toou weurden de 'brugfunctie-auteurs' Ben van Eysselstein, Anne de Vries en Jan Fabricius an 't waark zet. In Drenthe weurden herdenkingen holden van schrievers die al lang oet de tied waren; geslaogde schrievers weurden huldigd. De veurloper van HDG, de Studiekring D.H.van der Scheer, was daor in en kört nao de oorlog met begund. 't Maondblad *Drenthe*, officieel

orgaon van HDG worden, mor – gek genog – redactioeneel onafhankelijk bleven, dreug der neeit toou bij dat de Drèentse literatuur wakker weur (réveil). Proza weur der amperan in opnummen, wel veul poëzie. Dat kwam van een groep heeil ongelieke inzenders, die een eigenschap mandeelig hadden: traditionalisme, ok bij de beginners. Nao 'n reorganisaotie bij 't maondblad in 1954 weurden daor een heile tied neeit veul gedichten meer in plaotst. Krek in die tied har de redactie, as zie wild hadden, paartie jonge dichters die met vrije versvörm experimenteerden, plaots beelden kunnen. De belangriekste literaire 'daod' van HDG – de overdreven huldgingen neeit metrekend – was dat zie de dichtbundel 't *Diggelhoes* van L.A.Roessingh oetgaven, bij gelegenheid van zien viefenzeuventigste verjaordag, in 1948. De schilder Roessingh har pas um en nao zien viefdigste as dichter debuteerd. Het is dan ok gien wonder dat zien riempies aordig wat oldemannegiesnostalgie naor 't Drenthe van vroouger in zit. Wel komp 't genootschap de eer toou, dat het met die publicaotie veur de eerste Drèentstaolige poëziebundel zörgd hef.

In de jaoren viefdig prebeerden streektaolactivisten in 't Nedersaksische taolgebiet de krachten te bundeln. Der weurden veul conferenties holden en op een dervan hebt zie besleuten een eenheidsspelting veur alle Nedersaksische streektaolen te maoken: laoter de Vosbergenspelting neuimd. De spelting is der kommen, mor heeil veul lezers kunden der neeit met oet de voouten. Gien wonder, want een groot deel van de klanksymbolen was te abstract.

In Grönning weur 't literaire tidschrift 't *Swieniegeltje* opricht, dat zuk kört derop oetruip tot medium veur alle noordelijke en oostelijke dialecten. 't Tidschrift hef neeit lang bestaon. Wel kwam der saomheurigheidsgeveuil under de Drèentse schrievers: dat blek wel oet de oprichting van de Drèentse Schrieverskring in 1953. An 't ènde van de hier behandelde periode steet de oprichting van 't Drèentstaolige tidschrift *Oeze Volk*. Dat tidschrift boorde stoadigan een gloepens grote vergaorbak an van tot dan antoou onbekend schrieftalent.

Ria Westerhuis [1959]

Ria Westerhuis. Geboren in 1959 geboren in Oud-Avereest aan de Overijsselse kant van de Reest. Verhuisde in 1980 naar De Wijk aan de Drentse kant. Na de middelbare school diverse functies in het bedrijfsleven. Keurnoot van het Huus van de Taol voor de gemeente De Wolden. Schrijft sinds 2004 gedichten, liedteksten en verhalen in het Nederlands en in het Drents. Nederlandstalig werk in bloemlezingen als *Dicht in de buurt top 100* (Dagblad Trouw).

Publiceert Drentse poëzie in *Roet*. Organiseert en presenteert voordrachtavonden. Treedt op met muzikanten die haar voordrachten begeleiden. Landelijke bekendheid door radio- en tv-optredens met erotische gedichten in het Drents. O.a. in *De Zomer Draait Door*. In 2009 verscheen haar cd *Dichter bij elkaar* met Drentse en Nederlandse gedichten. Drentstalige boekpublicaties: Delia Bremer & Ria Westerhuis *Minnezinne*, Drèentse erotische poëzie (2009) en *Zundags goed* (2011).

De eerste keer

De wrosselnde wolken
keken naor 't opweide blad
op de warme parkeerplaatse
waor 't wemelde van wilde kerels

op zuuk naor gezelschap en meer
geneugten van 't opspeulend vleis
't jonkie veur 't eerst van de partij
heurt der nog niet helemaole bij

toch stiet hij dáór, wiedbiens
witte taanden glienstert
in 't locht van de koplaampen
achter hum

deuren lös en dichte
een name, een haand
die hum vaste pakt en mitnemp
een duuster pad, lege takken

dan ruimte, een holtten baanke
een rieme die lösgiet, angstzwiet
reuring in zien jongenslief
niet vurtlopen nou, nee blieven

dizze keer, leren ondergaon
de zinne van een mannenlief
veur zien harde billen, zien trots
de stevige bienen as statief

hoe hij zien vleiselijke lusten
en de passie viendt
onder 't baltsend geweld
en 't joelen van de wiend

De leste keer

Op het nachtkassie rooie wien
en een deusie blauwe pillen
't rollend loophekkie in de hoek
op het bedde blote billen

een zieden sjaaltie
um de gerimpelde hals
grieze haoren op 't kussen
de neuzen tegen mekaar,

ogen troebel deur de staar
kiekt naor heur lege borsten
hij zet heur zoas ze was
de schierste van allemaol

zien haanden kold en stief
gaot zachies naor beneden
over heur breekbaar lief
hij wil vannacht nog ienmaol

zien warmte mit heur delen
zij slöt heur bien over ziende
zodet hij dichtebij kan komen
zij vuult zich zweven nao de wien

en löt hum geern begaon
heur lippen vuult zien glaans
stevig naor beneden glien
hij is as in een trance

genöt mit volle teugen
wil nog ien keer ontrouw
ween, hij heur minnaar
en zij een listige vrouw

Zundags goed

op de deure nog oen name
de kamer, stilleven
van oen deurleefd verleden

een dicht gerdien
de kachel kold
stoelen kil,
allent zo zonder oe

hier bij mij
voller en warmer
ieje
en oen gerei
stillegies pronkend
zundags goed eworden
bij mij

de Riest

zie hoe zij meandert
tussen grössprieten
en vergeet-me-nieten
stromend
van oost naor west

zich in bochten wringend
as een wellustige vrouwe
heur lief delend
met twei wallegies
die ze beide wil
aaien, wil smokken
met heur zute mond

hoe ooievaars drinkt,
kickers eet
uut heur smalle schoot

de maone langs heur flaanken
scheert
op zuuk naor zonnevocht
en ik mien voeten wasse
bij 't helder sterrenlocht

Veurbij

Altied wit heur harfstdagen
'n gelaoten weerzien met de stilte
zich overgevend an de kilte
in heur hoed, 'n kruzig dragen

de gliensternde Zuderzee
haor onder heur floddermutse
'n rooie appel die zuut blutste
op de wangen, d'olde stee

waor hij zien flapbroek lösknupte
hoopte heur schalks te schaken
mar zij hum mals ontweek

lenig 't stalhekkie overwupte
en 't schruwde van de daken
gienien nog naor heur keek

Barak nummer 57 - Westerbork

De tied tikte varve vurt
het gruun
van de plaanken
het wit van de kezienen

hoeveule vingers tastten
hier
in 't duuster
hoeveul trillende wimpers
langs traonen
in witte wintermaonden

hoeveul dagen lagen
nog te wachten
krentebossen bleuiden
vlinders kwamen
treinen gungen

Stieneke Boerma [1961]

Stijntje Boerma. Geboren en getogen in Oudemolen. Woonde enige jaren in Leeuwarden en Gasteren maar betrok in 1997 weer het ouderlijke huis. Studeerde na de middelbare school Nederlands en Gezondheidskunde aan de lerarenopleiding te Leeuwarden. Vanaf 1985 werkzaam in het Middelbaar Beroepsonderwijs in de provincie Groningen als docent, stafmedewerker en projectmanager. Tussen 2004 en 2009 adviseur bij het Kenniscentrum EVC in Utrecht. Momenteel programmamanager bij ROC Noorderpoort in Groningen.

Streektaalactiviteiten: Van 1986 tot 1993 docent Drents aan pabo De Eekhorst te Assen. Schreef in die periode met Gerard Nijenhuis Riw 1 en 2 (taal- en didactiekboek Drents). Ontwikkelde bovendien streektaallesmateriaal voor de basiseducatie in Drenthe: *Dat zeg ik ja* (verhalenbundel en handleiding, 1994) en werkte mee aan *Taal Verwoord* (praktijkboek voor docenten in de basiseducatie in Friesland, Groningen en Drenthe, 1992). Van 2005-2011 bestuurslid Drentse Taol / Huus van de Taol.

Boekpublicatie: met Rouke Broersma *Drèentse Schrieverij* (geschiedenis van de Drentse literatuur, 1993).

Schrieverij veur kinder

Drèentse kinderboeken bint er nog maor dik dartig jaor. Het begunt in 1960 met de verschiening van *De Brummelwal*. 't Bookie wordt saomensteld deur het bestuur van het Drents Genootschap en is benaom bedoold um op school te bruken. Volgens de saomenstellers is het dool van het book: Drèents een plek geven in de school en het leren kennen van het eigen woongebied. 'Book bestiet veur 't grootste diel oet verhaolen, gedichten en stukkes oet bestaonde boken. Niet alles is in 't Drèents, maor de verhaolen speelt aaid in Drenthe of gaot over Drèentse gebuken. De verhaolen en gedichies sluit an bij de romantische traditie: dörpsverhaolen, gedichten over 't landschap en de natuur, zoas *Het winterkeuninkie* van L. Braaksma (1891-1963):

*Op 't roege, wilde wallechie
Daor zat 'n klein broen ballechie
Zo tierig as 'n dartie
En 't wupte met zien startie*

Nao De Brummelwal duurt 't tot 1968 dat er weer wat speciaal veur kinder oetkomt: de bundel *Op de gribbelgrab*, saomensteld deur Hans Heyting. Daor moet de Drèentse kinder 't met doon tot in de jaoren tachtig, de tied daorin de Drèentse schrieverij volwassen wordt, as der achter mekaar een stuk of wat kinderboeken oetkomt. Het Drentse Boek hef daor hard an metwaarkt. Financieel wordt ze daorbij halfstaon deur de pervincie. Zo komt er in 1984 veer Drèentse kinderboeken oet.

't Bekendste is *Drèents Kienderboek*. Het Drentse Boek hef daorveur schrievers en onderwiesmèensen vraogd um wark in te sturen. Wieder hebt ze verhaolen en gedichten oet bestaonde bundels van o. a. Reijntjes, Van der Velde en Kool zocht. De driei aandere oetgaoven bint: *Poekie, het allerleefste kattie van de heule wereld* van Frouwien Klaassens-Perdok, *De zwolvies bint er weer* van Bart Veenstra en *Een stuk of wat losse centen* van Roelof Sieben.

In 1986 verschient *Het Drèents veurleesboek* van Bonnie Veendorp, *Samen kuj een hieleboel* van Dick Blancke en *Wel allemensen* van Dolf Dijkstra. 't Lêeste is een biezonder book. 't Geet over kinder wel deur 'n oetvinding van een perfesser dieren verstaon kunt. 't Verhaal is oet 't Hollaands in vief soorten Drèents vertaald: Zuudwestdrèents, West-Drèents, Noordenvelds, Oostermoers en Zuudoostdrèents. Der bint dus zes bookies van. Um de overzettings veur mekaar te kriegen hef de oetgever een vertaolwedstried oetschreven. Zo bint de boken ok bruukbaor veur taolvergelieking. En dan wordt 't weer stil. Wel gef Drentse Taol in 1988 en 1989 twee Drèentse lespakketten oet veur de basischool: *Streektaal* en *Van kabouters, knienen en doezendpoten*. Hier bint diels neie, diels bestaonde leesteksten in opnummen. In 1988 organiseert Drentse Taol met de Schrieverskring en pabo De Eekhorst een cursus Drèentse schrieverij veur kinder. Neide ontdekkings bint er niet oet vortkommen. Schrievers van Drèentse kinderboeken bint veurlopig nog bekende naomen die aj ok in de Drèentse schrieverij tegenkomt.

Manlu en vrouwlu

Vrouwlu publiceert duidelijk minder as heur mannelijke collega's. Dat is niet allent in Drenthe zo, maor 't verschil is hier wel heul groot. Discriminaotie? Een zwaor woord en ok niet op stee hier. Kiek maor naor de R.O.van Ettingenpries: drei keer oetreekt an een vrouw. En of 't daor nou van komp weej niet, maor van twei van de drei – Boerema en Sanders - is inmiddels wark in bookvörm oetgeven. Misschien kuj wel zeggen dat vrouwlu een extra zettie neudig hebt um tot publiceren te kommen.

En wat dacht je van Greet de Jong. Een man (Ton Kolkman) die zien dichtbundel *Breuken* publiceert under vrouwelijk pseudoniem. Aj dèenkt daj dan discribeerd wordt, doejuks toch niet. 't Umgekeerde, een mannelijke schoelnaom, bruukt deur een vrouw zoas we in de Hollaandse literatuur zeen hebt bij Andreas Burnier (pseudoniem van C.I.Dessaur) en Hannes Meinkema (ps. Van Hannemieke Stamperius) komp – veurzover ik nao kan gaon – niet veur in de Drèentse schrieverij.

Kan ok wezen dat vrouwlu niet zo veul Drèents doet. In 't naojaorsnummer (1991) van *Roet* wordt naor anleiding van de wedstried *Jonge Drenten klömt in de penne* wark publiceerd van zeuven wichter. Allemaol in 't Hollaands. Oet underzeuk is bleken dat vrouwen minder op hebt met streeктаol as mannen, het Drèents minder waardeert. De verklaoring die underzoekers daor dan veur geeft is dat vrouwlu vaoker as mannen een onzekere status hebt en beveurbeeld deur verzörgd taolgebruuk pebeert heur status te bewiezen. Ok schient het zo te wezen dat streeктаol vaak associeerd wordt met mannelijke eigenschappen as roeg, stoer en hard. Van vrouwlu wordt een verzörgd, geveulig taolgedrag verwacht en in dat beeld past gien streeктаol. Misschien dat ze daorum ok minder streeктаol schriefft.

Kinderlaand

Wat wieder opvalt is 't verschil tussen *Drèents kienderboek en Oes Eigen Taol* an d'eine kaant en aandere Drèentse bloemlezingen an d'aander kaant. In dizze twei bundels is naor verholding meer wark van vrouwlu te vinden: in aander publicaoties ein op vief, of minder, in dizzende, ein op twei. Hebt vrouwlu heurzölf verbannen naor 't veilige kinderlaand of veult ze heur meer op heur gemak bij Oeze Volk?

Schrieven veur kinder vrag aander kwaliteiten as schrieven veur groten. 't Wark mot concreet wezen, begriepelijk. Dat vrouwlu met dat genre overweg kunt, blik oet de publicaotie van het *Drents Veurleesboek* (1986) van Bonnie Veendorp en van *Poekie, het allerleefste kattie van de heule wereld* (1984) van Frouwien Klaassens-Perdok. Maor van een verbanning is allerminst spraoke, want – zoas zo vaak in de Drèentse literatuur – kom we in 't *Drèents Kienderboek* ok naomen tegen die aj terugzeet in aandere oetgaoven:

Marga Kool en Gré Seidell-Broekhuizen beveurbeeld.

Dat kinderlaand koj ok weer tegen in *Oes eigen taol*. Niet allent in verhaolties en gedichies véúr kinder, maor ok in gedichten óver kinder, zoas *Stadskind* (170) van Bonnie Veendorp (1923):

*Kinder gruijt op
achter de ramen
van alsmaar zelde huzen
op een rij...*

*en ze weet niet
dat blossems kwamen
an d'appelboom op 't laand
in mei...*

(...)

*Ze snoeft allennig
uutlaotgassen.*

*Zo bint ze kiend, maar ook:
Hóe bint ze kiend...?*

Zu'n fragment döt je wat de inhoud anbelangt, direct dèenken an de Romantiek: 't paradieselijke dörp tegenover de stinkende stad, dinger vast willen holden, kieken naor de kindertied. 't Bint underwarpen die traditioneel bekeken bij vrouwlu heurt en ok bij Oeze Volk. Dat kan met verklaoren waarom je ze daor meer tegenkomt as op aander plekken.

Neie wegen

Veul van wat vroulu in het Drèents schreven hebt, past in de traditie van de Romantiek. Verhaolen veur kinder, over kinder, of over de opgehemelde kindertied in 't mooie Drèentse dörp.

Aj 't zo zegt, klinkt het haost wat zielig. Bepaalde domeinen die risserveerd bint veur vrouwlu, een risservaot. Maor wat beparking wezen kan, kan ok kracht wezen. En 't risservaot is der um oet te ontsnappen. Is het vrouwlu lukt dizze themaotiek in een neie vörm te gieten, en bint ze ok aander wegen gaon? De volgende strofes van *Wat overbleef* van Alberts-Hofman (1929) geeft al een zet in die richting:

*en de dag fluustert de namen
dat wat in mij sluup wordt wekt
pien waarin de tied zuk strekt
dreum en wark'lijkheid gruit samen*

*heur ik hier of bin'k een aander
d'olde hof vrömd en leeg
stilte rest nog achter d'heeg
en ik zuuk vergeefs de baander*

Hier zeej een verbinding van het traditionele thema met het eigen geveul, 't persoonlijke. Dizze ontwikkeling zet zuk deur en levert persoonlijke poëzie op van vrouwen as Marga Kool en Jannie Boerema. De leste tied zeej

weer een kentering: met het verschiene van de bundel van Suze Sanders, *As langs de muren d'avond slöp* (1992), lek het dat an de verinnerlijking een veurlopig ende kommen is en der weer meer realisme in de poëzie komp:

*Een vrouw in zwaart verlat het hoes
Heur voetstap aorzelt op de tree
Heur strakke mond, die woorden zee
Is veur heur oet het hek deur gaon
(.....)*

*De diek is leeg, het pad is stil
As langs de muren d'avond slöp
Vanoet het hoes een kleine stem:
Een kind wat um zien mamma röp*

(As langs de muren de d'avond slöp, 25)

Vrouwelijk

As 't persoonlijker wordt, wordt 't dan ok vrouwelijker? Of is poëzie onziedig en mak het niet oet? Een Russische schriefster, Malachowskaja, vergeliekt vrouwelijk schrievan met waoter en mannelijk schrievan met steen. Aandern zegt dat beidend met heur rechterhaand schriefft en dat er daorum gien verschil is. Um de eerste oetspraak te staoven moej poëzie van vrouwlu en manlu met mekaor vergelieken. Dat mot een aander maor ies doon. De tweede oetspraak is wat teveul van 't goeie. Vörm en inhoud van poëzie wordt niet bepaold deur het geslacht van de schriever, maor benaom as vrouwlu heur bestaon as moder, as geleeftde, of as vrouw in de maotschappij tot onderwarp en thema van heur poëzie maakt, komt er gedichten die aj toch as 'typisch vrouwelijk' umschrievan kunt. Belangriekste dichters bint dan Marga Kool (1949) en Jannie Boerema (1946).

Bij Kool bint thema's as maotschappelijke bewogenheid, de verholding tussen manlu en vrouwlu, olderschap vaak schreven vanoet een dudelijk vrouwelijk perspectief. Dudelijke veurbeelden bint *Politica* of *Dwaze mamme* (*Hoogspanning*, 23):

*Verdriet hef een gezichte: dwaze mamme
drag op het plein een grote foto mit
asof die mooie dochter dood-
gewoon even gevangen zit
asof de grond heur zomar vrij zal laoten*

*mien haanden – roze nagellak –
vlecht zunder ogenschouw het haor
van mien kiend: tien jaor jonger*

*buten gevaor en onderdak
en as ik ophol klaagt ze:
veuls te strak*

*achter heur langes klemt de dwaze mamme
heur haanden um 't gevlöchten touw
daoran de foto hangt*

*ik streel de strengen lös
de avond kreg een raand van rouw*

En ok bij Boerema, ok al is de themaotiek daor vaak niet zo dudelijk en meer vervlochten met aander dinger. Zo niet in *Papaarse rooie jurk* waoroet verlangen en onmacht sprek maor ok ofhankelijkheid van manlu:

*ik wil wel
stof zoegen
en bedden opmaoken
en sokken waskern
en jenever inschenken
en pudding koken
en de kat kammen
en laank waachten
en heksen
en eier
en mien ogen
blauwvaarven
op goeie vrijdag
as hij dan maor
as hij dan maor
mien
papaarse rooie jurk
oet trekt
(Leeid van de Sirene, 9)*

Bij Sanders komp het weer minder oetgesproken an bod. Kan wezen dat dat te maoken hef met 't realisme in heur poëzie. Kan ok wezen dat de tiedgeest een rol speelt: de vrouwenbeweging, de tied dat vrouwlu vechten müssen veur gelieke rechten, veur een eigen stee en dat ok as onderwarp hadden van heur poëzie, liekt veurlopig even oet 't zicht verdwenen. Vrouwlu hebt blikbaor heur stee vunden, ok in de wereld van de Drèentse poëzie. Nou moet 't er nog wat meer worden, want 't is wel een heul klein koppelle zo zunder kerels.

Grietje IJken [1962]

Grietje Johanna IJken is geboren en getogen in een boerengezin in Emmen. Studeerde na de middelbare school Nederlandse taal- en letterkunde aan de universiteit van Groningen. Doctoraalscriptie (1989) *Dialect in beweging*. Een onderzoek naar het lexicale verlies in het dialect van Emmen. Enige jaren intercedente bij een uitzendbureau. Publiceerde vanaf 1985 af en toe gedichten en enkele recensies in *Roet*. Enkele jaren medewerker van *Maandblad Drenthe*. In 1986 een column op de Drentse pagina van de DGP. Maakte met Martin Koster een spellingcursus Drents voor Radio Noord. Werk van haar staat in de bloemlezing *Maandewark* (1994).

Aalst 1

Dichter bij mekaar
 as wij ooit zult duren toegeven
 ligt hier
 leven en dood
 Naost het raam
 en kaorties vol verwachting
 en kadogies vol bliede bosschup –
 het raam met ienpersoons kisten
 - ieken of beuken –
 Hoe het hiernaomaals
 der oet zöt
 is onbekend
 maor hier kun ij
 je hoes vast oetzuken

Aalst 2

Zo grauw as het was
 zal het nooit meer wezen
 De moderne tied
 hef zuk verbreed
 maor de stille getugen
 van de armoe
 bint bleven
 Zo non en dan
 kom ij ze tegen
 tiekens van de neudzaak van
 de socialistische strijd –
 de Ingangen:
 - doodlopende stegen

1
 Zo iniens
 op een dunderdag
 nao 't eten
 was-e der niet meer.

Nao schrik,
 verdriet
 en de tocht naor 't graf –
 zien spul verzameld
 verdiel, opruimd.
 Zachiesan
 het hoofdstuk ofsleuten.

Mar
 vaak nog zie ik hum -
 met grote passen
 over 't laand lopen
 op een wènakker
 trekker en ploeg keren
 wat an 't hemmeln
 op een arf.

2

Het veurjaor was
 nat en somber west
 en hie zat zo
 op goed weer
 te wachten.

Op de vrogge zommeraovend
 dat-e overleed
 slug de regen
 het laand rauw.

Op de dag
 dat wij hum hebt begraven
 brak de zun
 deur het gries.

3

Ik wit niet aans:
 hie was der aaid
 en soms te veul.

Klankbord nao
 een fleer um de oren.
 Mopperkont bij
 min weer
 maor miestentieds
 kammeraod.

Tied
 veur ofscheid
 was der niet.
 En in de kist
 de lêeste keer
 herkende ik hum
 haost niet meer.

Abel Darwinkel [1968]

Abel Darwinkel is grootgebracht in het Drents van Norg. Woonde ook in Steenderen (Achterhoek) en Bedum. Studeerde na de middelbare school een jaar Frans in Lyon en daarna Frans (propedeuse) en Algemene Literatuurwetenschappen aan de RuG in Groningen, zonder die studies af te maken. Werkte enkele jaren als journalist.

Sinds 2003 streektaalfunctionaris bij Drentse Taol, nu het Huus van de Taol. In die functie verzorgt hij onder meer wekelijks een streektaalrubriek in het Dagblad v/h Noorden en met Jan Germs voor RTV Drenthe dagelijks het één minuut durende *Jasbus vol Drents* over allerlei Drentse taalaangelegenheden. Met Jan Germs en Harry Slot schreef hij *Moi! Taalgids Drenthe* (2005). In 2007 verscheen van hem *Molentaal, de meul wet van gien wieken*. Darwinkel publiceerde enkele gedichten en verhalen in Roet en in de bloemlezing *Angst en verlangst* (2010).

Drentstalige boekpublicatie: *De kleine Prins*, (2009), een vertaling van het beroemde *Le Petit Prince* van Antoine de Saint-Exupéry.

De kleine prins (fragment)

VI

Ach, kleine prins, zo bin'k zachiesan aal meer over joen kleine levenie gewaor worden. Jij hadden tiedenlaang gien aander dieverdaotsie as 't ondergaon van de zun. Dat heurde ik de veerde dag, doe jij zeden: 'Ik mag geern naor de zun kieken as e ondergeeit. Laow 't tweeduustern bekieken...'
'Mor dan moew waachten...'
'Waar moew op waachten dan?'
'Wij moeten waachten tot de zun ondergeeit.'
Jij keken oj snöt branden zagen, en doe laachten jij in joezölf. En jij zeden: 'Ik dèenk nog aal da'k bij hoes bin!'
En vanzölf. As 't middag is in de Verenigde Staoten, dan tweeduustert 't in Frankriek, dat wet elkenein. Aj binnen een minuut naor Frankriek oversteken kunden, zij zeein kunnen dat de zun ondergung.
Jammer genog is Frankriek veuls te wiedz vort. Mor jij, op joen kleine planeetie, heuifden allennig mor joen stouul een klein beetie te verzetten. En dan koj naor 't tweeduustern kieken zo vaak aj mor wolden. 'Eein keer he'k de zunsondergang veerenvertig maol zeein!'
En wat laoter zee jij derbij: 'Weei'j wel dat aj haartzeer hebben... daj dan veul van zunsondergangen holden...'

'En die dag van die veerenvertig maol, had jij doe zu'n haartzeer?'
Mor de kleine prins zee niks weerom.

VII

De viefde dag wör ik gewaor, alweer deur 't schaop, wat of 't geheim van de kleine prins was.
Zo ineeinen vreug e mij, of e der laang over naodocht had: 'As een schaop heesters vret, vret e dan ok blooumen?'
'Een schaop vret alles wat hum veur de bek komp.'
'Zölf blooumen die stiekels hebben?'
'Ja, zölf blooumen die stiekels hebben.'
'Mor, waar hebben ze die stiekels dan veur?'
Ik wus 't neeit. Ik was net drok an de gang met 't lös-draaien van een bolt in de moter, die te stief andraaid was. Ik meuk mij zörge, omreden 't zo stoer was om mien moter te maoken, mien drinkwaoter was host op en dan zul ik nog een male piep tebak roken.
'Waar hebben ze die stiekels dan veur?'
As de kleine prins een vraag steld had, dan wol e der een antwoord op hebben. Mor ik was wat grammieterig deur die bolt en ik zee zo mor wat:

‘Stiekels binnen naargens veur neudig. Dat is allennig mor ondugd van die blooumen.’

‘Oh!’

De kleine prins was even stil, mor doe zee e een beetie kwaod:

‘En ik geleuf der niks van! Blooumen binnen lieds en ze geleuven alles. Ze stellen heurzölf op heur gemak. Ze dèenken dat ze slim gevaorlijk binnen met die stiekels...’

Ik zee niks weerom. Ik docht bij mijzölf: as die bolt noe nog niet lös wil, dan moet ik hum met een haomer löshouwen.

De kleine prins verstoorde mien gedaachten weer:

‘En jij, jij geleuven, dat de blooumen...’

‘Ach nee jong! Nee! Ik geleuf niks. Ik zee ja zo mor wat. Ik heb belangrieke zaaken an de kop.’

Hij keek mij verbaosd an.

‘Belangrieke zaaken!’

Hij keek naor mij, mien haomer in de haand, en de handen zwaart van de smeereulie, an ’t waark met een ding dat hij slim lillijk von.

‘Noe praot jij al net as de grote mèensken.’

Daor schaomde ik mij wel een beetie veur, mor zunder genaode gung e deur.

‘Jij binnen in de biester... jij haolen alles deur mekaor.’

Hij was der echt kwaod om. Hij schudde zien golden haor in de wind:

‘Ik ken een planeet, daor holdt een vuurrooie man toou. Hij hef nog nooit an een bloom roken, nog nooit naor een ster keken. Hij hef nog nooit van een aander holden. Hij hef allennig mor sommegies maakt. En de heule dag zeg e net as joe: ‘Ik bin een belangrieke man! Ik bin een belangrieke man!’ Hij is zo wies as een petries. Mor dat is gien man, dat is een paddestooul!’

‘Een wat?’

‘Een paddestooul!’

De kleine prins was noe wit van grammietigheid.

‘Al miljoenen jaor kriegen blooumen stiekels. En miljoenen jaor eten schaopen al blooumen.

En is ’t dan niet belangriek om te perberen te begriepen, waarom ze zo veul muite dooun veur die stiekels, as die toch gien nut hebben? Is dat dan niet belangriek, die oorlog tussen de schaopen en de blooumen? Is dat dan niet eernsachtiger en belangrieker as de sommegies van een dikke rooie kerel? En as ik een bloom ken waor of der mor een van is op dizze wereld, die allennig mor op mien planeet veurkomp en die bloom kan deur zu’n schaopie, morzo, op een mörgen, in ein hap verrinneweerd worden, zunder dat ’t schaop hum der rekenschap van gef, is dat dan niet belangriek?’

Hij kreeg een kleur en gung wieder:

‘As ein holdt van een bloom waor der mor ein

van is op miljoenen en miljoenen sterren, dan is dat genug om hum gelukkig te veuilen, as e naor de sterren steet te kieken. Dan dèenkt e: ‘Mien bloom is daor aargens...’ Mor, as ’t schaop de bloom opvret, dan is ’t veur hum net of aal sterren oetgaon! En is dat dan niet belangriek?’

Hij kun niks meer zeggen. Hij begon haard te beuilen. Het was al duuster worden. Ik had mien reeuw henlegd. De haomer, de bolt, mien dörst en doodgaon kunden mij ineenen niks meer schelen. Der was ja op een ster, op een planeet, mien planeet, de Eerde, een kleine prins, die troost zöcht. Ik pakte hum in d’aarms en ik weigde hum. Ik zee tegen hum: ‘De bloom waor of jij van holden is niet in gevaor... Ik teeiken joe een muilkörf veur joen schaop... Ik teeiken joe een harnas veur joen bloom... Ik...’ Ik wus niet percies wat of ik zeggen mus. Ik veulde mij slim onhandig. Ik wus niet hoou of ik hum bereiken kun, hoou of ik weer bij hum kommen kun.

’t Is zo geheimzinnig, dat laand van de traonen.

Delia Bremer [1969]

Delia Irene Bremer is geboren in Hoogeveen. Woonde enige jaren in Zuidwolde (Dr) en sinds 2008 weer in de gemeente Hoogeveen. Na de basisschool de mavo. Vanaf 1996 is ze zelfstandig ondernemer.

Delia schrijft en tekent van jongs af aan maar volgt het schooladvies voor de kunstacademie niet op. Na een schildercursus gaat ze weer schilderen, en met succes. Delia is actief als beeldend en literair kunstenaar, galeriehoudster en organiseert met haar organisatiebureau kunst- & cultuurprojecten.

Publiceerde vanaf 1991 enkele Nederlandstalige gedichtenbundels. In 2000 publiceerde Delia het kinderboek *Een koe met schaatsen aan*. Schrijft sinds 2008 ook in het Drents. Verwierf landelijke bekendheid door radio- en tv-optredens (o.a. in De Zomer Draait Door) met erotische gedichten in het Drents.

Boekpublicatie: Delia Bremer & Ria Westerhuis *Minnezinne*, Drèentse erotische poëzie (2009).

en oe
 oe heb ik lief
 oen strakke billen
 en oen harde lief

 oen haanden
 die op zuuk gaot
 naor alles wat mar warm is
 zacht is
 alles wat mar trilt
 onder oen vingertoppen
 dat zuuk ie op
 alles wat mar
 gewillig naor oe toe gled
 neem ie an

 pak mij mar

 en wat een aander
 ok zeg
 ik holle van oe
 oen strakke billen
 oen natte lippen op mien lief

 ja...
 oe allennig
 oe heb ik lief

minnezinne

 in 't tweeduuster
 vrag hij um mien haand
 hij holdt mij vaste
 giet liggen
 an mien rechterkaante

 in 't donker
 kust hij mien borsten
 hij zöcht warmte
 vrag mij naor mien wille
 mar ik laot hum smachten
 naor mien minnezinne

 in zien huus
 maak ik de liefde heilig
 troost ik hum
 vlecht ik woorden um zien lief

 mar hij vuult zich allennig
 onder zien dak
 waor ik mien zachte kaante zien laot
 en waor ik niet langer blieve

 ik kenne daor de weg niet
 ik kome

 en gao allennig maor

Hoofdstuk 10

Vindplaatsen: schrievers, teksten, bronnen

Verantwoording van de tekstweergave

1. **Tekstvarianten en vindplaatsen.** Als van een tekst verschillende versies bestonden, heb ik, zo nodig en waar mogelijk in overleg met de auteurs, steeds de meest recente in mijn bloemlezing opgenomen. Voor de bronvermelding leverde dat soms problemen op. Ik heb dat als volgt opgelost:
 - J.H.Bergmans-Beins en Jan Zantinge. Hun werk is alleen beschikbaar in recent uitgebrachte bloemlezingen. Die heb ik als bron gebruikt en als zodanig ook vermeld.
 - Janny Alberts-Hofman. Enkele van de door mij gekozen gedichten staan in een andere versie in een recente bloemlezing. Die teksten heb ik daaraan aangepast, maar ik heb de oorspronkelijke bundels als bron vermeld.
 - Hans Heyting en Roel Reijntjes. Van beiden zijn de opgenomen teksten gecorrigeerd naar de meest recente uitgave, namelijk hun verzameld werk. Toch noem ik oorspronkelijke bundels als bron, zodat de chronologie in de ontstaansgeschiedenis bewaard blijft en de lezer de dichters in hun ontwikkeling kan volgen.
2. **Marcus.** De Marcus-vertaling behoort tot de mooiste stukjes Drents die ik ken, en het moest dus op een of andere wijze een plaats krijgen in *Scheupers*. Maar hoe? Want de vertaling is gemaakt door een collectief, bestaande uit: Hans Heyting, Geert Kocks, Gerard Nijenhuis en Koos Sluiter. Niet duidelijk is wie voor welk onderdeel verantwoordelijk is. Daarom heb ik me de vrijheid en het gemak veroorloofd er twee hoofdstukken uit te lichten en het eerste bij Heyting en het tweede bij Nijenhuis onder te brengen.
3. **Spelling.** Alle teksten zijn, met verbetering van kennelijke fouten, weergegeven in de spelling van de oorspronkelijke uitgave. Soms weegt het voordeel van authenticiteit echter niet op tegen de extra inspanning voor de lezer om tot het werk door te dringen. Teksten van Jan Naarding en Roel de Lange in de moeilijk leesbare Vosbergen-spelling zijn daarom aangepast. Dat klinkt eenvoudiger dan het is. Van De Lange's *Wearum hen 't darp* bijvoorbeeld waren twee versies beschikbaar; de mooiste in de Vosbergen-spelling (a), de andere in een veel gebruikelijker en eenvoudiger spelling maar literair van mindere kwaliteit (b). De oplossing? Een combinatie die kortweg hierop neerkomt: de tekst van (a) in de spelling van (b).
4. **Woordverklaringen** zal men in deze bloemlezing vergeefs zoeken. Daar zijn woordenboeken voor: van het *Drents Zakwoordenboek* tot Kocks' tweedelig *Woordenboek van de Drentse dialecten*.

Bij hoofdstuk 2		<i>Drenthe in vlugtige en losse omtrekken</i>	
		Schrievers geboren voor 1850	
Een Drenther	?	<i>Zaomenspraak over 't Broabands opreur, tussen Baerent, Greet en Harrem</i>	<i>Drent(h)sche Volksalmanak 1837. Tweede druk te Koevorden bij D.H.van der Scheer, facsimile-uitgave Meppel 1976</i>
D.H. van der Scheer	1791-1859	<i>Ho baos Julfring meende den Duvel in hoes te hebben. 'n Verhaal dat ofgrieselijk mooi is en t' Emmen is vèurvallen</i> (fragment)	<i>Drent(h)sche Volksalmanak 1851, facsimile-uitgave Meppel 1976</i>
Harm Boom	1810-1885	<i>Berend Veltink oet 't Emmer Kerspel op reize nao Grönningen um 't peerdespul van Carré te zeen en wat hum daorbij overkwam, hen en weerum</i> (fragment)	<i>Provinciale Drentsche en Asser Courant</i> , oktober 1878, geciteerd uit: Feuilleton-Bibliotheek (3), Assen 1950
A.A.Steenbergen	1814-1900	<i>De beuze jaeger / Anroëpinge / Droëvig harte / Jenne stoa stil</i>	JOH.A.LEOPOLD/L.LEOPOLD, <i>Van de Schelde tot de Weichsel. Nederduitse dialecten in dicht en onacht</i> , tweede herziene druk, eerste deel Groningen 1906
A.L.Lesturgeon	1815-1878	<i>Inne gengelderei</i> <i>De gelijkenis van de verlorenen zoon in den tongval van het dorp Zweekoo</i>	JOH.A.LEOPOLD/L.LEOPOLD, <i>Van de Schelde tot de Weichsel</i> , etc J. WINKLER, <i>Algemeen Nederduitsch en Friesch dialecticon</i> , 's-Gravenhage 1874
Willem Seymour Mulder	1820-1896	<i>Het hunebed te Borger</i>	H.KLOMPER/H.NIJKEUTER/J.TISSING (red), <i>Poëzie van hunebedden. Een cultuur-toeristische benadering</i> , Borger/Assen/Zuidwolde 1996
Bij hoofdstuk 3		<i>Drenthe laand waar 't olde leven</i>	
		Schrievers geboren voor 1900	
Harm Tiesing	1853-1936	<i>Marthao Ledeng</i> (hfst 2)	<i>Marthao Ledeng, de bloem van 't daarp</i> , Assen 1943
Lukas Jonker	1873-1948	<i>Harm, de boer en 't olde mēense</i> (hfdst 1, fragment)	<i>Harm, boerenlēven an de Riest</i> , (editie M.G.Koster), Zuidwolde 1988
Albert Dening	1873-1949	<i>Um d'olde toren</i> (fragment, p 6 e.v)	<i>Um d'olde toren</i> , Assen 1943
L.A. Roessingh	1873-1951	<i>Haarfstnaacht / Witte wieven / 't Dweellocht / Dodendaans</i> <i>Weegeleedtiē / Roggeblompies / De Haovezaat / Rozen / 8 mei 1945</i>	<i>'t Diggelhoes</i> , Zuidwolde 1984 <i>Stoefzaand</i> , Zuidwolde 1988
J.H. Bergmans-Beins	1879-1948	<i>Drenthe, laand waar 't aolde leven</i> <i>Wilde jacht / Starke Haarm</i> <i>'t Diepien</i>	<i>Wilde Jacht. Volksvertellingen uit het olde molenhuis</i> . Bloemlezing bezorgd en ingeleid door dr. H.Nijkeuter, Zuidwolde 2006
H. van Dijk	1879-1956	<i>Luuks Hilbers jonges</i> (hfst 1,2,3)	<i>Luuks Hilbers jonges. Dialectschetsen uut het Drēentse dōrpsleven</i> , ed. 1996 H.NIJKEUTER /R.OOTJERS,Zuidwolde
J.J. Uilenberg	1881-1962	<i>De legende van Ellert en Brammert</i>	<i>In 't schemeruur bij 't knappend vuur, een bundel Drentse volksvertellingen voor jong en oud</i> , Assen 1943
Grietje Clewits	1883-1962	<i>An mien Drenthe / D' Elterbult</i>	<i>Zummeraovend</i> , 'Roon'-reeks 1, Roden 1982
Lammert Braaksma	1891-1963	<i>Gierzwalvies / De gelegouw / 't Winterkeuninkie</i>	<i>Aovendlicht, verhaalen en gedichten uut het Noordenveld</i> , Zuidwolde 1991
J. Poortman	1897-1984	<i>De noabers harren 't negenongelok / Duvelsvertellechies</i>	<i>De baandrèkel</i> , Meppel 1982

Bij hoofdstuk 4		Daod en dreum	
		Schrievers geboren tussen 1900 en 1915	
Jan Naarding	1903–1963	<i>'t Ellertsveld</i> <i>Reiner Robaard</i> (fragment) <i>Vraoge / 't Paosvuur / Allerzielen / Oes lied</i>	<i>Oet Jan Naardings hof</i> , Haren 1969 <i>Daod en Dreum</i> , Winschoten, 1966 <i>Oet Jan Naardings hof</i> , Haren 1969
Harm Drent	1906–1989	<i>Achter Horstmans bos</i> (Gasselte) <i>De laange rek</i>	<i>Drentse Schrieversalmenak. Bloemlezing oet Oeze Volk</i> , uitgeverij Hummelen in samenwerking met de Drentse Schrieverskring (1975).
		<i>De laange rek</i>	G.NIJENHUIS, <i>Mandielig. Een bloemlezing Drentse poëzie</i> , Zuidwolde 1983
Roel de Lange	1912–1959	<i>Wearum hen 't darp</i>	<i>'t Swieniegeltje</i> , jrg 1957, nr 1
Bart van Oosteringh	1912–1993	<i>Dalijk as de tilozen bluit / Mist / Zomer / As boven mij</i>	<i>Blossems in de lijte</i> , Zuidwolde 1982
H.J. Stevens	1913–1973	<i>Lepus de Haas</i>	<i>Achter de boswal. Drentse dierenverhalen</i> , Winschoten 1970
Harm Koops	1914–1977	<i>Bang jonkie / Oertied / Exloo / Malmeul</i>	<i>Harm Koops, Drent in de vrömde</i> , Zuidwolde 1983
J. Kuik	1915–2003	<i>Psalm 131 / De Heer is mien scheper</i> (Gez. 14) / <i>Nou daagt het in het oosten</i> (Gez. 124)	<i>Psalms en gezangen in Drèents</i> , Assen/Zuidwolde 1991
Bij hoofdstuk 5		Kom naor het veld van tederheid	
		Schrievers geboren tussen 1915 en 1925	
Frouwien Klaassens-Perdok	1917–2006	<i>Mien hondtie / Liesterkrallen / Oes vóllegie / Zeerovers /</i>	<i>Drèents kienderboek. Verhalen en gedichten veur kiender</i> , Zuidwolde 1984
Johan Hidding	1918–1976	<i>Nao de landing / Plantsoen in 't naojaor / Winterdreum / Lêeste dagen</i> <i>Kanovaart in blössem tied</i>	G.NIJENHUIS, <i>Mandielig. Een bloemlezing Drentse poëzie</i> , Zuidwolde 1983 <i>Gold in de strubben</i> , Assen 1985
Hans Heyting	1918–1992	<i>Spiegelschrift / Reis/ Zommeraovend / Allèn / Kleine vriendin / Vergeten schooltas / Meitied / Oktober / Petret / Schilder / Optiek / Kindermodel / Dubbelfocus / Kindergraf / As do d'r niet bist</i> <i>Verleuren paradies / Geluk / Blaank vers / Geleuf ik / Virus / Schoolfoto / Oorlogswinter / Dag-dreumen / Concaaf / Overkant / Ogentroost / Zie wuifde /</i>	<i>Spiegelschrift</i> , Groningen 1977 <i>Toegift</i> , Zuidwolde 1983
		<i>Marcus</i> (fragment hfst 1)	Alle gedichten zijn ook te vinden in: <i>De dichter en de wichter, verzamelde gedichten</i> , verzorgd en ingeleid door dr. H. Nijkeuter <i>Marcus, een Drentse vertaoling</i> , Meppel 1981
Peter van der Velde	1918–2004	<i>Wai / Gedaachten en gedichten / Mien opa / Maitied / Weerom / Zaodbulten / Muilijk / Weerzein / Kinderleid'ie / Van een Drintse dichter / Haarst / Winter op de Paaizermao</i>	<i>Winter op de Paaizermao</i> , Zuidwolde 2001
Gerrit Kuipers	1918	<i>Der is een roos gaon gruien</i> (Gez. 132) / <i>Psalm 121 / Jezus, Do bis welkom</i> (Gez. 145) / <i>O heufd, vol bloed en schrammen</i> (Gez. 183)	<i>Psalms en gezangen in Drèents</i> , Assen/Zuidwolde 1991

Roelof Sieben	1919-2006	<i>Een dag in de mengbak</i> (fragment hfst 1)	<i>Van de mörreng töt de aovend. Een Drèentse streekroman</i> , Zuidwolde 1986
Bart Veenstra	1921-2005	<i>De liester zingt / Een Drense preek</i> <i>Meesters / Het slot</i>	<i>Lammegie krieg mij de bril is an</i> , Assen 1981 <i>De klant is keuning</i> , Meppel 1984
Max Douwes	1923–1998	<i>Zo is het begund / Begrafenis</i> <i>De merel</i> <i>De geboorte van Jezus</i> (Matth. 1:18-25) / <i>De geliekenis van het roet</i> (Mat.12:24-30 en 13:36-43) / <i>De liefde</i> (1 Kor. 13).	<i>Mans Tierelier löp met zien dweellocht deur Drenthe</i> , Haren 1972 <i>Idem</i> , Kampen 1984 <i>Het neie testament in een hertaoling van Max Douwes</i> , bezorgd door Jennie Lambers-Niers en Frits Rosenbaum 2007
Bonnie Veendorp	1923	<i>Der is een spook geboren / Vanaovend / De baord van de kabouter-koning</i>	<i>Drèents veurleesboek</i> , Meppel 1986
Roel Reijntjes	1923-2003	<i>Starven / Sacré Coeur / Graflegging</i> <i>Echtpaar in de bus / Florence / Pan an de Beilerstroom / Tussen Spier en Wiester / Now wiegt Maria</i> <i>Aalden / De wedevrouw</i> <i>Kind in Beilen / Wiegeliedtien / Nachtschade</i> <i>Doe mien liefste votgunk / Dodemans liedtien / Tussen de dood en tussen mij / Regen / Zo as y naor mij keken / Zang</i> <i>Geboorteplaats / Doe Drenthe helder weur / En heb ik het er dan toe daon / Dapper deur de dagen hen / Mien moeder en het noorderlicht / Zwalvies in de meitied / Winterzwaan / Kom naor het veld / Reize hen 't zuden</i> <i>Leven in de dook / Liedtien van het aolde / Ik hebbe lacht / Now komp de dood / Het ende van de zommer / Chai III de Thai... / Lös van de wereld</i>	<i>De iegelkaor</i> , Assen 1959 <i>De speulman</i> , Assen 1961 <i>Kleine Drentse reize</i> , Assen 1975 <i>Al wat ik zag</i> , Assen.1978 <i>Zeefdruk</i> , Zuidwolde 1987 <i>Mien liefste, ach wat is met mij</i> , Zuidwolde 1993 <i>Late Brummelpluk</i> , Zuidwolde 2002 Alle gedichten zijn ook te vinden in: <i>Ik heb nooit echt het vol geluk verwacht, verzamelde gedichten van Roel Reijntjes (1923-2003)</i> , bezorgd en ingeleid door dr. H. Nijkeuter, Beilen 2010

Bij hoofdstuk 6**Onlaand****Schrievens geboren tussen 1925 en 1935**

Gerriet Wilms	1926-1999	<i>Winterdag</i>	K.KLEINE E.A. (RED), <i>Maandewark. Drèentse verhaalen en gedichten</i> , Zuidwolde 1994
Jan Zantinge	1927–1996	<i>Tjerk</i>	<i>Flustern zunder zwiegen, een keuze uit de verhalen van Jan Zantinge (1927-1996)</i> , bezorgd en ingeleid door dr. H.Nijkeuter
Janny Alberts-Hofman	1929-2008	<i>Twieduuster / Kracht / Dwaze moeder / De dood</i> <i>'t Was mij zo nao / De hunestien / De mens as clown / Dreum</i>	<i>Liesterkralen</i> , Zuidwolde 1987 <i>Stemmen in de wind</i> , Zuidwolde 1997 <i>Het zingende zaand</i> (bloemlezing) Zuidwolde 2004
Gré Seidell-Broekhuizen	1929	<i>De verlorene zeune / Hoogzomer</i> <i>De scheuvelloper / Kringloop / Moedertaal</i>	<i>Aoverveer</i> (bloemlezing), Beilen 2010

Gerard Nijenhuis	1932	<i>Taal / Onlaand / Vreding / Dubbelpetret / Dreumvogel / Ik dreum altied / Eekscheller / Gelieksoortigheid / De woorden Die nacht / Westerbörk / Waoterscheiding / Weg / Man/Vrouw / Moeder's begrafenis / Ark / Heidens Landmeters / De Veltkamp Nooit meer / 't Leste (1) Marcus (fragment: hfst 2) De schilders komt der an (fragment hfst.2) Hoes / Vaoder</i>	<i>Onlaand, Amsterdam 1983 Schoolschrift, Zuidwolde 1987 Novemberlicht, Meppel 1987 Tekens van gemis, Drentse gedichten, Assen 1992 Marcus, een Drentse vertaaling, Meppel 1981 Een plek om te blijven (boekenweekkedo), Zuidwolde 2007 De toonsoort van de tied, Drentse gedichten, Zuidwolde 2005</i>
------------------	------	--	---

Bij hoofdstuk 7**Laot mij oe vertellen
Schrievers geboren in de jaren veertig**

Beate Plenter	1939	<i>Het dörp en het kaamp Een plek in Europa</i>	<i>Roet, Drents Letterkundig Tiedschrift, 1989 (jrg 11) Roet, 2008 (jrg 30)</i>
Klaas Kleine	1940-2000	<i>Mien hof (fragment) / Waor blief le now (fragment) Een feestelijk starfgeval (hfst 1, fragment) Reinder Robaard (fragment) / Binnenvaort / Hoogvliegers</i>	<i>Vangt de loze vossen/ Waor blief le now, Zuidwolde 1984 Een feestelijk starfgeval, Zuidwolde 1991 Roet, Themanummer Klaas Kleine, Zuidwolde 2002</i>
Rouke Broersma	1940	<i>Van aolde landschap naor innerlijk behang, (fragment hfst 17)</i>	<i>STIENEKE BOERMA/ROUKE BROERSMA, Drèentse Schrievers, Zuidwolde 1993</i>
Anneke Mensen-Siegers	1940	<i>onder-stroom / laot schrievers schrieven elegie / snaaipop</i>	<i>Ver-staon, gedichten, praotverzen, haiku's, Groningen 2004 Tied legt een wissel, Groningen 2009</i>
Rieks Siebering	1941	<i>Ofslieten / Incest / Durende kiender / De zee is now / Zaandpad Laot mij oe vertellen / Kringen in het water / Een lief in wat wiend / Zummer / Verlaoten stad / Lege plekkies / Ekkelbomen / Verlies / Stille woorden Snot en kwiel</i>	<i>In de varte giet de harmonie veurbij, Zuidwolde 1988 An een bevreuren riviere, Zuidwolde 1992 Stromen deur leeg laand, Zuidwolde 2001</i>
J.B. Klönne	1942	<i>Fantoom</i>	<i>Roet, 1988 (jrg 10)</i>
Herma Stroetinga	1943	<i>Achter gaos (hfst 1)</i>	<i>Het Hollebomenbos (met illustraties van Trudy Kramer), Zuidwolde 2007</i>
Ab Drijver	1944	<i>De hel opnei Een eerder laand (fragment recensie)</i>	<i>M.KOSTER (RED), Eldersloo. Drentse schrievers an de reize, Meppel 1992 Roet, 2008/2009 (jrg. 29)</i>
Jannie Boerema	1946	<i>De Keuningskinder / De negen baargies / 't Wichie oet 't Ronveen / 't Ronveen / Leeid van de sirene / Monoloog / Xanadu Dialoog met vrouw met hamas / Babooshka / Jij en ik De nimph en de vleermoes Veld van eer / Verre reizen / De man is maonzeik / Hans Heyting</i>	<i>Leeid van de sirene, Zuidwolde 1985 Dialoog met een eilaand, Meppel 1986 Een roze wolk, Amsterdam 2000 Over de regenboog, Zuidwolde 2005</i>
Miny Hofsteenge	1946	<i>Wij vecht... / Ik bedeesd... / Zacht ongedurig... Hendrik Nicolaas Werkman 1882 – 1945: zwarte dreumen / de blauwe schuit / persvrijheid / vast / onzekerheid / bijna vrede / veurbij de oorlog De zun scheen...(verhaal zonder titel)</i>	<i>Roet, 1993 (jrg 15) Roet, 2002 (jrg 24) Strapatsen, vijfentwintig kôrte verhalen, Groningen 2000</i>

Jans Polling	1946	<i>Kerstveurstelling</i> <i>Liesje</i> (hfst 1 van de novelle <i>De Ring</i>)	<i>Vaorderschap – Vakmanschap?</i> Zuidwolde 1991 <i>De ring</i> , Zuidwolde 2005
Anne Doornbos	1948	<i>Balloërveld / Gasopslag / Stonehenge / Veenliek / Speurtocht / Kind</i> <i>De paddenvanger</i> (fragment)	<i>Een eerder laand</i> , Zuidwolde 2007 <i>Dèenken an een zebra</i> , Beilen 2011
Klaas Koops	1949	<i>Wat rest / Puttertien</i> <i>Een steen verlegd</i>	<i>Het pad weerum</i> , Zuidwolde 2001 <i>Vangst zunder net</i> , Beilen 2009
Bij hoofdstuk 8			
Ik schreef in 't Drèents op mien maniere			
Schrievers geboren begin jaren vijftig			
Marga Kool	1949	<i>Achter oen ogen / Achter de roeten / Vannacht/ Havezathe / Een lied / Dreints hooglied / Schrieven mu'j</i> <i>Dit poppie / Zaoterdagaovend / Wie Vrömde / Achterlaand / Drenthe / Dodenbreesstraat / Twaalf jaor / Politica / Drenthe 1984 / Nao de winter</i> <i>Kleine kathedraal / Dizze man van mij / De mooiste varzen / Wit</i> <i>Proloog</i>	<i>Achter oen ogen</i> , Zuidwolde 1980 <i>Op-eschoond</i> , Zuidwolde 1983 <i>Hoogspanning</i> , Zuidwolde 1987 <i>Kleine kathedraal</i> , Zuidwolde 2000 <i>De mooiste kus</i> (boekenweekkedo) Zuidwolde 2003
Gerard Stout	1950	<i>Gé</i> (fragment) <i>Van het concert</i> <i>Zet het Drèents in het museum</i> <i>Vrije veld</i> (fragment) <i>De eerste dag</i> (fragment hfst 1)	<i>Eroetiek</i> in: <i>Roet</i> , 1992/1993 (jrg 14) <i>An de reize</i> , Zuidwolde 2004 <i>Roet</i> , 1997 (jrg 19) <i>Oranjekanaal</i> in: <i>Heavy metal</i> , Peize 2006 <i>In paradisum, Drèents leven op eerde</i> , Beilen 2009
Martin Koster	1950	<i>Huus / Roet / Kreng</i> <i>Veenleven / Zaandleven / Requiem veur een hunebed of Petrae in de vrömde / Erica waar bistoe bleven / Panta Rhei / Klaas / Hotel an 't spoor / 't Pad / De aandere wereld</i>	<i>Zölfpetret mit sparzegelties</i> , Zuidwolde 1995 <i>Hotel an 't spoor</i> , Beilen 2010 <i>Ave Reest</i> , Zuidwolde 2000
Ton Kolkman	1950	<i>alle kleuren van de zummer / verdrinken kan niet meer / 't regent</i>	<i>Breuken</i> , Roet-riege 1, 1980
Jan Veenstra	1951	<i>Verdaasdonk / Probleemgeval</i> <i>De moordenaar en de moord</i> (hfst 2) <i>Uut het zadel</i>	<i>Die nacht, een feest en andere verhalen</i> , Zuidwolde 1998 <i>Tammo Tiessing en het liek op zolder</i> , Zuidwolde 2004 JAN VEENSTRA & TON PETERS, <i>Dörpsstraat Oes Dörp</i> (boekenweekkedo), Beilen 2009
Dick Blancke	1952	<i>Waor vind ik mien woord</i> <i>Het hokkie</i> (fragment)	<i>Roet</i> , 1988 (jrg 10) <i>Samen kuj een hieleboel</i> , Zuidwolde 1986
Lukas Koops	1952	<i>Onvoldoende / Dreum / Gids / Bij elk wakker worden / Zunder woorden / Te laot</i> <i>Cultuurbarbaren</i>	<i>Dood spoor</i> , Zuidwolde 1993 <i>Scholders ophaolen</i> , Zuidwolde 2001
Ton Peters	1952	<i>Lof der traogheid 1, 2, 3, 4</i>	JAN VEENSTRA & TON PETERS, <i>Dörpsstraat Oes Dörp</i> (boekenweekkedo), Beilen 2009
Suze Sanders	1953	<i>Lied van de rivier / Laoter / Nord-west express / Zaacht dwingend (1)</i> <i>Tussen Goes en Grunning / Hans Heyting (unstarfelijk kind) / Kastanjes / Ontgruid / Vanneis / Veurbij / Dodenherdenking / Incident / Franse zummer</i> <i>De vijfde dag / Klaas Kleine</i>	<i>As langs de muren d'aovend slöp</i> , Zuidwolde 1992 <i>Een zeum van locht</i> , Zuidwolde 1996 <i>Langs de vloedlien van de winter</i> , Zuidwolde 2006

Egbert Hovenkamp II	1953	<i>De weg</i> <i>Icarus keert weerum / Plaatsbepaaling /</i> <i>Let's go / Ssssst</i> <i>Hallo Bandung / Voice-mail</i> <i>Monumentum</i> <i>Op de stroom</i>	M.KOSTER/T.KOLKMAN (RED), <i>Old zeer</i> <i>vief jaor Roet</i> , Zuidwolde 1984 <i>Roet</i> , 1989 (jrg 11) <i>Roet 1991</i> (jrg 13) <i>Roet</i> , 1997 (jrg 19) / 1998 (jrg 20) http://www.aaenhunze.nl/cultuurlijk/ <i>Kolde tocht</i> , Beilen 2008
Bij hoofdstuk 9		Alles is even belangrijk	
		Schrievers geboren tweede helft jaren vijftig en in de jaren zestig	
Jan Germs	1954	<i>Een zwarte engel</i>	<i>Roet</i> , 2008 (jrg 30)
Erik Hartevelde	1955	<i>Oes mam / Spoetnik / Rolde /</i> <i>10 over rood</i> <i>Zwien op ledder</i> <i>Alles veraandert!</i>	<i>Hoss is dood</i> , Zuidwolde 1995 R.BROERSMA E.A. (RED), <i>Alles is even</i> <i>belangrijk</i> , Zuidwolde 1993 <i>Veur de Ewigheid... Vrouw Koetje</i> <i>vertelt</i> , Zuidwolde 2002
Henk Nijkeuter	1956	<i>Van dörpsnovellisten tot vergaorbak van</i> <i>onbekend schrieftalent</i>	<i>De 'pen gewijd aan Drenthe's dierbren</i> <i>grond'. Literaire bedrijvigheid in de</i> <i>Olde Lantschap, 1816-1956</i> (dissertatie Groningen 2001)
Jennie Lambers-Niers	1956	Jona	<i>Twaalf profeten, een Drentse vertaling</i> , Beilen 2009
Ria Westerhuis	1959	<i>De eerste keer / De leste keer</i> <i>Zundags goed / de Riest / Veurbij / Barak</i> <i>nummer 57 - Westerbork</i>	DELIA BREMER & RIA WESTERHUIS, <i>Minnezinne, Drentse erotische poëzie</i> , Beilen 2010 <i>Zundags goed</i> , Beilen 2011
Stieneke Boerma	1961	<i>Schrieverij veur kinder (fragment)</i> <i>Moeder, dochter, liefste, vrouw</i>	STIENEKE BOERMA / ROUKE BROERSMA, <i>Drèentse Schrieverij</i> , Zuidwolde 1993 <i>Roet</i> , 1993 (jrg 15)
Grietje IJken	1962	<i>Aalst 1 / Aalst 2</i> <i>Zo iniens</i>	<i>Roet, Drents letterkundig Tijdschrift</i> , jrg 10 K.KLEINE E.A. (RED), <i>Maandewark.</i> <i>Drèentse verhaalen en gedichten</i> , Zuidwolde 1994
Abel Darwinkel	1968	<i>De kleine Prins</i> (hfst. VI en VII)	ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY, <i>De kleine</i> <i>Prins. Oet 't Fraans overzet</i> <i>in 't Drèents van Nörg</i> , Neckarsteinach, 2009 (Edition Tintenfass)
Delia Bremer	1969	<i>en oe / minnezinne</i>	DELIA BREMER & RIA WESTERHUIS, <i>Minnezinne, Drentse erotische poëzie</i> , Beilen 2010

- Alberts-Hofman, Janny 7, 121, *126-127*, 248, 255, 258
- Bergmans-Beins, J.H. 7, 17, 35, *45-47*, 60, 242, 255, 256
- Blancke, Dick 7, 157, 179, 180, 207, *216-218*, 247, 260
- Boerema, Jannie 7, 17, 139, 148, 161, *162-167*, 248, 249, 259
- Boerma, Stieneke 7, 11, 16, 130, 147, 233, *247-249*, 259, 261
- Boom, Harm 7, 14, 17, 19, 20, 22, *24-26*, 27, 256
- Braaksmā, Lammert 7, 35, 53, *54-55*, 247, 256
- Bremer, Delia 7, 12, 233, 245, 253, 261
- Broersma, Rouke 3, 4, 7, 11, 12, *147-148*, 247, 259, 261
- Clewits, Grietje 7, 17, 35, 53, 121, 256
- Darwinkel, Abel 7, 16, 199, 233, 234, *251-252*, 261
- Dening, Albert 7, 35, *41-42*, 256
- Dijk van, H. 7, 35, *48-49*, 243, 256
- Doornbos, Anne 7, 17, 139, 161, *175-177*, 199, 260
- Douwes, Max 7, 11, 75, *104-110*, 130, 132, 179, 202, 233, 240, 244, 258
- Drijver, Ab 7, 16, 139, *159-161*, 259
- Drent, Harm 7, 59, 63, 75, 121, 257
- Drenther, Een (pseudoniem van?) 7, 11, *20-21*, 32, 256
- Germis, Jan 7, 18, 233, *234-235*, 251, 261
- Harteveld, Erik 7, 18, 233, *236-239*, 261
- Heyting, Hans 7, 11, 16, 75, *81-88*, 89, 94, 104, 111, 113, 121, 130, 147, 162, 167, 172, 179, 226, 242, 247, 255, 257, 259, 260
- Hidding, Johan 7, *78-80*, 94, 121, 130, 257
- Hofsteenge, Miny 7, 17, 139, 140, *168-171*, 259
- Hovenkamp II, Egbert 7, 179, *229-231*, 261
- IJken, Grietje 7, 233, 250, 261
- Jonker, Lukas 7, 35, *38-40*, 243, 256
- Klaassens-Perdok, Frouwien 7, 16, 75, *76-77*, 248, 257
- Kleine, Klaas 7, 16, 139, *142-146*, 201, 228, 259, 260, 261
- Klönne, J.B. 7, *157-158*, 259
- Kolkman, Ton 7, 11, 179, 206, 248, 260, 261
- Kool, Marga 7, 11, 13, 14, 16, 17, 142, 147, 148, 161, 179, *180-189*, 199, 207, 216, 221, 247, 248, 249, 260
- Koops, Harm 7, 59, *71-72*, 121, 130, 257
- Koops, Klaas 7, *178*, 260
- Koops, Lukas 7, 179, 201, *219-221*, 260
- Koster, Martin 7, 11, 16, 18, 161, 175, 179, 190, 195, 196, *199-205*, 206, 250, 256, 259, 260, 261
- Kuik, Jan 7, 16, 59, *73-74*, 257
- Kuipers, Gerrit 7, 11, 15, 16, *94-95*, 121, 257
- Lambers-Niers, Jennie 7, 11, 16, 104, 233, *240-241*, 258, 261
- Lange de, Roel 7, 59, *64-67*, 255, 257
- Lesturgeon, A.L. 7, 11, 17, 19, 20, 22, 27, *30-31*, 256
- Mensen-Siegers, Anneke 7, 139, *149*, 259
- Naarding, Jan 7, 11, 17, 45, 54, 59, *60-62*, 121, 122, 130, 194, 255, 257
- Nijenhuis, Gerard 7, 11, 15, 16, 17, 71, 73, 81, 88, 89, 94, 121, 122, *130-138*, 142, 147, 176, 179, 216, 221, 247, 255, 257, 259
- Nijkeuter, Henk 4, 7, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 45, 81, 113, 123, 233, *242-244*, 256, 257, 258, 261
- Oosteringh van, Bart 7, 68, 257
- Peters, Ton 7, 18, 179, 207, *222-223*, 260
- Plenter, Beate 7, 17, 139, *140-141*, 168, 259
- Polling, Jans 7, 139, *172-174*, 233, 260
- Poortman, J. 7, 35, *56-58*, 243, 256
- Reijntjes, Roel 5, 7, 12, 16, 17, 75, *113-120*, 121, 147, 179, 195, 216, 221, 242, 247, 255, 258
- Roessingh, L. A. 4, 7, 11, 35, *43-44*, 75, 147, 244, 256
- Sanders, Suze 7, 148, 179, *224-228*, 248, 249, 260
- Scheer van der, D.H. 7, 14, 17, 19, 20, *22-23*, 24, 54, 244, 256
- Seidell-Broekhuizen, Gré 7, *128-129*, 248, 258
- Seymour Mulder, Willem 7, *32-34*, 256
- Sieben, Roelof 7, *96-97*, 247, 258
- Siebering, Rieks 7, 18, 139, 148, *151-156*, 259
- Steenbergen, A. A. 7, 11, 19, *27-29*, 75, 256
- Stevens, H.J. 7, 16, 59, *69-70*, 257
- Stout, Gerard 7, 11, 14, 16, 17, 179, *190-198*, 199, 221, 260
- Stroetinga, Herma 7, 16, *150*, 175, 259
- Tiesing, Harm 7, 35, *36-37*, 243, 256
- Uilenberg, J.J. 7, 35, *50-52*, 54, 243, 244, 256
- Veendorp, Bonnie 7, 16, 75, *111-112*, 150, 247, 248, 258
- Veenstra, Bart 7, 11, 75, *98-103*, 104, 121, 233, 247, 258
- Veenstra, Jan 7, 179, 180, *207-215*, 216, 222, 260

Velde van der, Peter 7, 11, 53, 54, 89-93,
121, 130, 179, 247, 257

Westerhuis, Ria 7, 12, 233, 245-246, 253, 261

Wilms, Gerriet 7, 11, 75, 121, 122, 130, 258

Zantinge, Jan 7, 121, 123-125, 242, 255, 258

